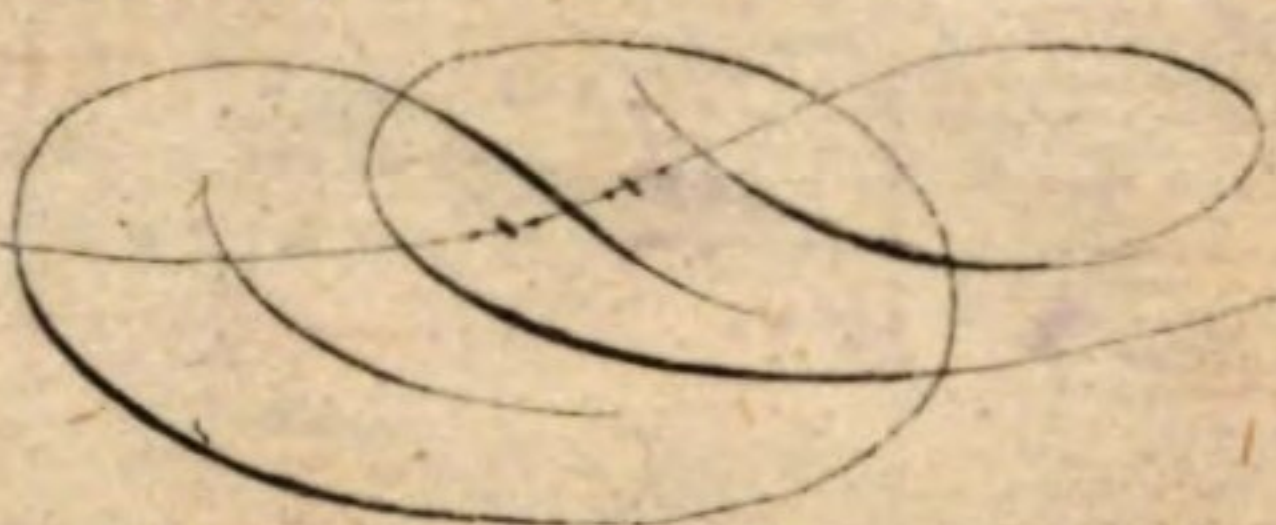

Path 1121

Lawages

Med. Chir. Dr. Seb. Furtner

A decorative flourish consisting of two large, overlapping loops with a central cross-like element, rendered in a cursive script.

Path. 1121-2,2

<36627349230019

S

<36627349230019

Bayer. Staatsbibliothek

NOSOLOGIA METHODICA

S I S T E N S

MORBORUM CLASSES,

GENERA ET SPECIES,

Juxtà Sydenhami mentem & Botanicorum
ordinem.

Auctore FR. BOISSIER DE SAUVAGES,

*Regis Consiliario ac Medico, in Monspeliensi Uni-
versitate Medicinæ, olimque Botanices Professore
Regio; Academiæ Scientiarum Monspeliensis, Lon-
dinenfis, Upsaliensis, Berolinensis, Florentinæ,
Physico-Botanicæ, Suevicæ, Naturæ curiosorum, &
Instituti Bononiensis Socio.*

TOMI SECUNDI PARS SECUNDA,

Complectens

GENERA ET SPECIES MORBORUM

AD CLASSES IV. V. & VI. PERTINENTIUM.

Scilicet

SPASMOS, ANHELATIONES ET DEBILITATES.

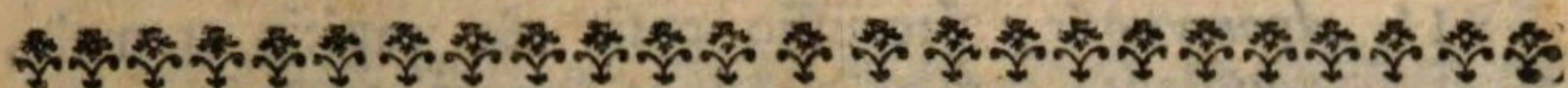

AMSTELODAMI,

Sumptibus FRATRUM DE TOURNES.

M. DCC. LXIII.

CLASSIS QUARTÆ SYNOPSIS.

S P A S M I.

CHARACTER. Contractio vel constans, vel interpolata muscutorum motui locali, non respirationi, nec circulationi propriè, inservientium, voluntati non respondens.

ORDO I. SPASMI TONICI PARTIALES. *Rigiditas & immobilitas artus vel organi determinati.*

- I. *Strabismus*, oculi spasmus axium opticorum divergentiam inferens.
- II. *Trismus*, maxillæ inferioris spasmus tonicus, vel clonicus.
- III. *Obstipitas*, colli spasmus tonicus, capitis nativam mobilitatem & directionem mutans.
- IV. *Contractura*, artus cujusdam ut brachii, vel cruris constans, diuturna rigiditas sensim exorta.
- V. *Crampus*, subitanea, fugax, dolorifica musculi rigiditas.
- VI. *Priapismus*, penis injucunda rigiditas.

ORDO II. SPASMI TONICI GENERALES. *Rigiditas totius ferè corporis.*

- VII. *Tetanus*, spasmus generalis subitò ortus cum dyspnœa.
- VIII. *Catochus*, spasmus generalis sensim factus sine dyspnœa.

ORDO III. SPASMI CLONICI PARTIALES. *Agitatio invita & coacta cujusdam organi, vel artus, cujus motivum non percipitur.*

- IX. *Nystagmus*, spasmus clonicus oculi, palpebræve.
- X. *Carphologia*, spasmus clonicus manuum carpiæ in acutis.
- XI. *Pandiculatio*, spasmus artus successivè extendens per vices, semi voluntarius.

- XII. *Apomyttosis*, succussio cutis & capitis tremula, violenta, cum expiratione sonorâ, quasi stertorosâ.
- XIII. *Convulsio*, agitatio invita artûs, vel musculi cum animæ libertate, circumstantiarum perceptione.
- XIV. *Tremor*, artûs alterna per itus & reditus frequentes molitatio, cum movendi voluntate concurrens.
- XV. *Palpitatio*, pulsatio in regione cordis pulsui artèriarum numero, minimè verò intensitate, respondens.
- XVI. *Claudicatio*, est inter gradiendum cruris motus, quo centrum gravitatis trunci sensibilibiter dextrorsum, vel sinistrorsum transfertur.

ORDO IV. SPASMI CLONICI GENERALES. *Sunt spasmi clonici vel totius corporis, vel ad plures partes extensi.*

- XVII. *Rigor*, (rectiùs phricasmus) est totius cutis succussio frigorigera.
- XVIII. *Ecclampsia*, est artuum, vel musculorum plurimorum spasmus clonicus, acutus, cum sensuum obscuratione.
- XIX. *Epilepsia*, est spasmus clonicus, periodicus, chronicus artuum, cum sensuum obscuratione.
- XX. *Hysteria*, est artuum, organorumque etiam internorum spasmus clonicus, tonicive, paroxysmis fugacibus leviter variantibus, cum mortis formidine intensissimâ.
- XXI. *Scelotyrbe*, est motus semivoluntarius vel unius lateris, vel totius corporis inter gradiendum, gesticulationem, aut ridiculam histrionis festinationem referens.
- XXII. *Beriberia*, est motus gradientium genua retrahens cum tremore, fornicationis sensu, vocis raucedine, Indis familiaris.

CLASSIS QUARTA.

SPASMI,

SEU

MORBI CONVULSIVI.

RECTIUS *Cacocinesia*, seu motus depravati musculorum motui locali destinatorum. E loco moventur tantum artus superiores, inferiores, caput, oculi, lingua, maxilla, cor, penis; pectus enim tantum motu dilatationis & constrictionis agitur, ut arteriae: cæterarum verò partium motus, ut pulmonis, ventriculi, intestinorum, vesicae, uteri, sub sensus non cadunt, & ex voce, excretis, aliisque phœnomenis inferuntur.

Hinc differunt morbi spasmodici à *dyspnæicis*, seu *anhelationibus*, in quibus diversae pectoris constrictiones ac diductiones alternatae observantur; motus verò linguae ad psellismum attinent.

Omnis spasmus propriè dictus est motus muscularis; sed omnis motus muscularis tribuendus est vi fluidi per nervum in musculos affluentis, ejusque impetui proportionalis est motus illius intensitas; ergo causa motus convulsivi est impetus fluidi nervei in musculum ejus inertiam vincens; motus verò fluidi nervei non circulationi, non explosioni, non mobilitati tribuendus est, cum ad quemcumque musculum movendum requiratur vis in fluido nerveo notabilis, demonstrante Borello; quæque possit ipsi fluido velocitatem soni veloci-

4 G E N E R A E T S P E C I E S

tate multò majorem impertire , ut evicimus in dissertatione de febre ad Hæmastaticæ calcem adjectâ : ergo à vi circulationis fluidi nervei velocitas sufficiens minimè deduci potest ; explosio verò Willifiana est merè fictitia.

Omnis fluidi nervei vis movendis musculis par & sufficiens , vel à libertate , vel à naturâ imprimatur , docet Physiologia ; verùm convulsiones non sunt motus liberi , cum nobis insciis & invitis peragantur ; motus verò à nobis instituti , qui *liberi non sunt* , naturales vocantur : ergo à naturâ imprimatur fluido nerveo velocitas ad convulsionem requisita.

Natura determinatur ad agendum , vel ab irritatione , ut se à molestiâ liberet quo modo potest , vel à pathemate , ut terrore , metu , irâ , imò à motivis quæ intellectui sunt impervia , ut ipsæ actiones morales in hysteriis , morosis , fatuis , ebriis ; ergo similia motiva convulsiones determinant.

Spasmi improprie dicti sunt *contracturæ* , quæ à rigescentiâ tendinum & musculorum dependent , absque aucto fluidi nervei in eos influxu , & *tremuli motus* , qui ab irregulari eo influxu , non tamen intensiori dependent. Hinc liquet cur aptius hæc classis *Cacocinesia* titulo deberet insigniri.

Classis hæc à dyspnœicis separata quibuscum valdè affinis est , in quatuor ordines dividitur , quorum duo continent *spasmos tonicos* , seu in quibus musculi constanter & immobiliter contracti remanent ; & alii duo *spasmos clonicos* amplectuntur , in quibus pars convulsa exagitatur.

ORDO PRIMUS.

SPASMI PARTIALES TONICI.

Conductiones Cælii Aureliani ; Convulsiones tonicæ Gorteri, Ettmulleri.

ILLI sunt in quibus præcipuum symptoma est invita, violenta & constans partis rigiditas, cum motûs impedimento, vel saltem immobilitas. Unde differunt à generalibus in quibus plurimæ partes, plures simul artus immobiles sunt.

Ea immobilitas differt à paralyticâ per sensibilitatem & rigiditatem, vel saltem sensibilitatem musculi immobilis : differt ab eâ quam dolor arthriticus, vel rheumaticus excitat, quia voluntaria est in dolore immobilitas, involuntaria in spasmo. Qui dolent aliquâ parte propter ejus inflammationem, vel infarctum, ab ejus partis motu abstinere, ne dolorem intendant ; ast spasmo detentam partem nequidem movere possumus etiam si velimus.

Differunt spasmi tonici à clonicis per constantem partis immobilitatem, quæ est inconstans & alterna in clonicis, seu motibus convulsivis.

Immobilitatis causa est in musculo resistantia solito major, tum ex parte musculi rigidioris, violentius contracti, vel ex parte organi movendi : illa autem resistantia, vel absolute major est, vel respectivè : absolute ut cum tendines, ligamenta musculi duritiem nimiam conceperunt, aut cum musculi ab influxu fortiori fluidi nervei rigescunt ; respectivè major est, si musculi antago-

6 G E N E R A E T S P E C I E S
nistæ ob usûs defectum, ob debilitatem nativam,
vel accidentalem minori vi quam par est contra-
hantur.

I. *Strabismus*, Strabisme; *Ægri Strabones*.

Est affectus tonicus alterutrius oculi, quo fit ut cum altero ad visum non convergant axes optici.

Axis opticus est linea recta, quæ centra vitrei, crystallini, & globi oculi conjungit, & quæ ad objectum usque extensa censetur.

Ad visum requiritur ut axis oculi dextri ad idem objecti punctum concurrat cum axe optico sinistri; ex angulo ab his axibus intercepto objectorum magnitudinem & distantiam inferimus: ergo si divergant axes, ut in strabonibus, ex visu nec de distantia, nec de magnitudine objectorum judicare poterimus.

Ideò objectum simplex percipimus, licet duobus oculis adspectum, quia convergentibus oculis imago objecti incidit in polum opticum utriusque oculi, & assuevimus in his circumstantiis experiri objectum unicum, illam sensationem excitare; verum divergentibus oculis præter consuetudinem, imagines ejusdem objecti incidunt in loca oculorum non sibi correspondentia, & cum ea duplex sensatio inassueta sit, eam appercipimus; non invicem ambas ad unum, sed ad duplex objectum referimus; unde visus duplicatus apud eos qui recenti strabismo laborant; qui tamen error assuetudine, mediante tactu, corrigitur.

1. *Strabismus à luscitate* Boerhaav. *de morb. ocul.* n°. 175. Porterfield. *Act. Edimb. tom. 3.*

Luscus est qui alterutro oculo non directè, sed obliquè, & limis oculis objecta aspicere cogitur,

MORBORUM, CLASSIS IV. 7

ut distinctè videat ; si itaque unus oculus tantum obliquè videre potest , alter oculus non convergit cum eo , & strabismus adest. *Vide amblyopiam luscorum.*

Lusitas seu visus obliquus fit, 1°. ex eo quod medium retinae locus non benè sentiat, unde rectè confecta objecta obscurè videntur, obliquè verò posita distinctè : hinc assuescimus obliquè aspicere ob vitium retinae , quod curatur ut amaurosis paralytica ; 2°. vel ob mutatam corneae convexitatem lucis radii refracti non tendunt ad medium retinae , sed ad alterutrum latus, & illud vitium vix arte corrigi potest ; 3°. Si ob contusionem obliquè positum sit crystallinum, idem subsequetur vitium , non magis emendabile. 4°. Vidi puellam cujus pupilla non apparebat , nisi versus magnum oculi canthum ob leucoma corneae , unde strabo erat. Hoc vitium solventibus medicaminibus corrigi potest , ut felle bovis , myrrhâ. Porterfield. *Act. Edimburg. tom. 3. pag. 289. & 295.*

2. *Strabismus vulgaris ; Vûë à la Montmorency.*

Ille est in quo propter pravam consuetudinem alterum oculum unam versus partem continuo dirigendi , amittitur facultas ambos axes opticos prohibitu huc & illuc convergendi ; sic infantes qui in cunis degentes candelam vel lucem fenestrae ex uno tantum latere respiciunt , strabones evadunt, necnon qui in naso vitium vel punctum respicere assuescunt.

Infantes recens nati oculum unum seorsim ab altero movent huc & illuc ut chamæleontes ; ast successivè observant objecta distinctiùs vel clariùs cerni ambobus oculis , & sic eorum axes opticos simul ad idem objectum dirigere addiscunt , quæ directio dein naturalis evadit , ut à voluntate vix mutari queat.

8 G E N E R A E T S P E C I E S

Illa species facile præcavetur, facta verò curatur perspicillis concavis, conoideis, apice tantum pertusis, vel apud adultos attentione, & minorum ante speculum lectione.

3. *Strabismus Buffonii*, 5. species Porterfield. *Act. Edimburg. tom. 3. pag. 298. Act. Acad. Paris. 1743.*

Ille est qui pendet ab alterius oculi debilitate, seu quod cum inæqualis sit distantia ad quam visus amborum oculorum pertingit, fortiozem oculum ad objectum dirigere assuescimus, & debiliorem omittimus, quia ad objecta cernenda inutilis est, quoties ea ad distantiam alteri necessariam removen-
ventur; sic si oculus dexter non videat ultra semipedem, & sinister ultra pedem, objecta unico dextro respicimus, unde strabismus, qui curatu difficilis est. Nomen habet à D. de Buffon Acad. Reg. Paris. socio, ejus speciei Auctore, in *Act. Acad. Paris. ann. 1743.*

Debilitas alterius oculi est vel nativa, & tunc incurabilis, vel à paralyfi, epilepsiæ insultu, &c. dependet. *Vide* horum morborum historias & curas.

Varietates strabismi sunt strabismus *connivens*, qui adest oculorum axibus se decussantibus; strabismus *divergens* oculorum axibus non conniventibus, sed ad libellam compositis; strabismus *inæqualis altitudinis*, cum alter oculus sursum, alter verò deorsum tendit, is aspectu ingratissimus.

4. *Strabismus spasmodicus.*

Ille est qui producitur ab alterutro musculo unius vel amborum oculorum convulso, ob insultum ecclampsæ vel simplicis convulsionis quondam prægressæ, quâ factum est ut musculus ille mobilitatem suam amiserit, tunc oculus rigidulus est, & digito resistit, atque constanter est sinistrorsum,

MORBORUM, CLASSIS IV. 9

dextrorsum, deorsum, vel fursum versus, quod deforme & incommodum. *Vide remedia contracturæ.*

5. *Strabismus à paralyfi.*

Si alteruter ex musculis rectis, paralyfi, vulnere, ulcere, quâvis de causâ laxatus & resolutus fuerit, tunc antagonista convulsus manet immobilis, ut accidit ori in hemiplegiâ; aut totus oculus paralyfi potest affici, & tunc immobilis fixusque manet, nec convergit cum sano; distinguitur ille strabismus ab spasmodico, quod oculus facile versus musculum relaxatum verti queat: cura eadem est ac paralyseos.

6. *Strabismus catarrhalis.*

Est ille qui à congestione dolorificâ, catarrhosâ, vel alterius similis indolis in alterutro musculo dependet, ita ut dolor impediat ne ille musculus liberè moveatur.

Iste strabismus facile curatur per phlebotomiam, fomenta resolventia, & anodyna; sed cavendum ne narcotica oculis apponantur; inde enim amaurosis timenda est.

7. *Strabismus symptomaticus; Strabismus orantium Boerhaavii.*

Est oculi conversio fursum, quæ in morbo gravi sub finem accidit, & infantibus in hydrocephalo interno, in ecclampsia, febribus, &c. paulò ante mortem supervenit; vulgò dicitur hos tenellos suam patriam respicere, quare musculus elevator, non alter convulsus maneat, ita ut solum oculi album appareat; ratio me latet.

8. *Strabismus lagophthalmos; Vûë de lièvre.*

Est retractio constans palpebræ superioris ad superiora, ita ut oculus ea parte nudus etiam inter dormiendum appareat, ut leporibus solemne dicunt.

Hoc vitium propter affinitatem ad strabismum

reducitur ; hujus verò principia non satis ab Auctoribus sunt delineata.

9. *Strabismus Myopum ; Vûë Française.*

Myopes sunt illi qui proxima tantum distinctè , remotè verò confusè cernunt , feu in quibus visus extensio est brevissima , ut duorum tantum pollicum , ita ut cum quid distinctè videre volunt , illud objectum prope oculum alterutrum ponant , & tunc ut sibi lucem non eripiant , obliquè è regione fenestræ objectum uno oculo respiciunt , alter verò oculus utpote inutilis non convergit.

Sunt etiam strabones qui propter myopiam , quando alios homines alloquuntur , cum non possint ad eam proximitatem , quâ alloquentium faciem distinguant , eos directè inspicere negligunt , & tunc oculi divergunt.

10. *Strabismus æquinoctialis* Battel. *Voyage en Asie.*

Gens *Jaggas* dicta ad septentrionem Abissiniæ degens , necnon *Loangoenses* , seu *Albini* Lusitanis dicti , vulgò *Nègres-blancs* , qui habitant inter 28°. 40". longit. & 5. latitud. meridion. in Asiâ , strabismo est obnoxia ; ambo vix distant 5. vel 6. gradibus à lineâ æquatoris : Jagasses sunt proceri & deformes , ferro candente sibi faciem virgant , album oculi tantummodò ostendunt , pupillam interdium sub palpebrâ recondentes , ne à radiis solis quos arenosum solum reflectit , lædantur. Mulieres ut placeant , quatuor incisivos superiores , & dentes duos inferiores avelli sibi curant.

Loangoenses albi nascuntur , sed intra biduum nigrescunt , irides sunt griseæ , capilli fulvi , oculi strabones , & nyctalopes , interdium nil vident , noctu optimè ; à Mochissy seu idolis suis , omnes morbos immitti putant.

MORBORUM, CLASSIS IV. 11

11. *Strabismus caligantium.*

Caligantes sunt illi qui propter vitium sensibile, & internum non clarè vident, ut propter leucoma, hypopium, pannum, pterygium.

Si itaque opacitas corneæ sit in pupillæ regione, tunc æger cogitur videre lateraliter ex spatio inter leucoma & nares, vel inter leucoma & angulum externum posito. *Vide* curam caliginis.

12. *Strabismus à crystallino.*

Hæc species est, quæ, fortè fictitia, pendet à crystallini luxatione, seu quod crystallinum sit obliquè ad pupillam locatum, cum enim in hoc casu quæ coram aspicimus, dimittant radios qui à crystallino obliquè refracti incidunt non in medium, sed in latera retinæ, æger ut clarius videat, cogitur aspicere obliquè objectum, ita ut conus lucis refractæ ad medium retinæ incidat, ubi clariùs cernat.

II. *Trismus, Tic.*

Est morbus cujus præcipuum symptoma est convulsio vel tonica vel clonica maxillæ inferioris.

Trismus est sæpè aliorum morborum symptoma levidensius, ut epilepsiæ, tetani, cari hysterici, &c. estque convulsio musculorum masseterum & crotaphytarum, necnon pterigoideorum internorum & externorum, demùm etiam digastricorum qui soli maxillam deprimunt. Nervi his partibus prospicientes sunt, 1°. maxillares superiores; 2°. maxillares inferiores qui sunt quinti paris rami; 3°. sympathici minores, seu rami auditorii pars durior, quæ à septimo pari oritur; musculi octo maxillam elevantes sunt longè fortiores duobus digastricis, & pondere maxillæ eam

deprimantibus ; itaque nisi imperio animæ laxentur elevatores , sola eorum elasticitas illos contrahit , & os clausum retinet , quod in aliis partibus locum non habet ; hæc est illa oris clausura quæ in syncope , in caro , apoplexiâ & cadaveribus recentibus observatur ; sed præterea facile convelluntur elevatores ut à frigore matutino , & cum contracti remanent , trismus est tonicus ; si agitentur , trismus est clonicus , non ideò in duo genera dividendus.

Trismi Tonici.

1. *Trismus nascentium* Heister *de maxillæ spasmō in infantibus. Medic. compend. pag. 337.*

Trismus Balearicus Cleghorn. *de morbis insulæ minoricæ. Tetanus maxillæ in infantibus* Hofer. *act. Helvet. 1. pag. 65. Gallicè la Sarrete.*

Hic morbus dudum obstetricibus ubique ferè cognitus ut in Occitaniâ , Gallo-Provinciâ , Helvetiâ , Minoricâ &c. & Medicis hætenus ferè ignotus , apud recens natos à die ortus tertiâ ad duodecimam est frequentissimus , & ita funestus atque incurabilis censetur à mulieribus , ut ne medicos unquam accersant.

Symptomata , fletus insolitò obscurior , morbum declarat , oris apertura minor , gingivæ duabus circiter lineis à se distantes remanent , sine rupturæ periculo immutabiles , labiorum motus ferè nullus , deglutitio tamen in ore contentorum facilis , ast lactatio ferè impossibilis , alvus constipata , flatibus distensa , pulsus sanus intra duas dies , absque ulla symptomatum mutatione ; sæpe necat infantulos , licet antea vegetos & felici partu editos , quandoque sensim collum totusque

MORBORUM, CLASSIS IV. 13

truncus & artus etiam tetano obrigescunt; musculus quadratus labii inferioris duritie lignum æmulatur.

Hic morbus hieme & cum aurâ humidâ sæpiùs advenit quàm ficcâ æstare.

Quò ociùs ab ortu suoprehenduntur hoc morbo infantes, eò periculum majus; quo angustior est rima inter gingivas, eò funestior eventus; quò debiliores etiam, eò facilius obeunt. Tetanus trismo junctus non facit morbum graviozem. Si morbus quintam diem attigerit, benè ominandum est. Hic valet adagium: qui tempus lucratur, omnia lucratur.

Cura. Emetica & cathartica ægrotulos primâ die è medio tollunt.

1°. Omni operâ curandum est ut nutriantur infantes qui pupillam nutricis fugere nequeunt, cochlearibus lactis infusi sunt sustentandi vel pulmenta fluidæ bis in die infundenda in os.

2°. Spasmodum vehementia est temperanda per nervina & roborantia blanda; fiant mixturæ ex aquis, florum tiliæ, herbæ paralyseos, boraginis, buglossi ex syrupo de pæoniâ, de althæâ, florum tunicæ, pulvere de Guttetâ, & pauxillo nitri, ea exiguo cochleari identidem ori instillantur.

Recipe pulveris de Gutteta gr. iv. cornu cervi phil. præparati, cinnabaris antimonii ana gr. ii. ambræ griseæ gr. i. sacchari rosati gr. v. misce f. pulvis dividendus in tres vel quatuor doses singulis sex horis in syrupo de pæoniâ sumendas.

Externè partes convulsas oleo rosaceo, vel liliorum alborum inunctas calido linteo tegas, clysmata ex lacte vaccino tepido bis per diem inji-

cienda, vel suppositoria ex butyro recenti. Calore debito foveantur hæc tenera corpuscula; ab spirituosius, quæ Lentilius valde laudat, cavendum esse docet Hoferus qui suâ methodo quartam vel tertiam partem infantum servavit.

Hic morbus quandoque adultos etiam aggreditur, cujus *vide* historiam & curam in *actis Helveticis Tom. 1.*

2. *Trismus Traumaticus* Heister; *spasmus maxillæ à vulnere. Compend. Med. cap. 15. Chirurg. cap. 57.*

Hic accidit à vulnere musculorum maxillæ, aponevrosi crotaphitæ, puncturâ nervorum hic densissimorum, aut ab acribus vitriolicis, similibusve vulnere harum partium applicatis, nec non à brachio aut pede amputato, cum nervi à ligaturâ sunt constricti, aut cum aliunde nervi sunt puncti.

In his casibus; 1°. si acre aut peregrinum quid vulneribus inhæreat, illud cautè inquirendum & removendum, frustra fecus omnia nervina & sedantia adhiberentur; 2°. si nervus sit punctus, illum si mortis periculum immineat, penitus rescindere opus est; 3°. si nervus distinguere nequeat & vires sinant, tunc pedem aut brachium, in quo latet iste nervus, citissimè abscondere opus est; 4°. caustica si sint ut vitriolica quæ nervos laceffant, ea simul eluenda, tollenda; 5°. si nihil peregrinum sit in vulnere, irritatio est 1°. sopienda decoctis emollientibus ex radice althææ, foliis malvæ, violæ, floribus chamæmeli, seminibus lini, papaveris, cataplasmata ex his applicanda; si inflammatio accesserit; 2°. sanguinis impetum phlebotomiis temperare, nec non diætâ tenui, potu refrigerante, nitroso avertere;

3°. vulnus si ab sclopeto inflictum sit, dilatare & aponevroses internas distractas scalpello scindere, ut strangulationes solvantur; 4°. si tendo vel nervus sint puncti, antequam ad excisionem horum deveniamus, oleum terebinthinæ calidum, purum, vel cum aquâ Reginæ Hungariæ mixtum, vel balsamum peruvianum vel copaivum identidem infundenda sunt; si magna hæmorrhagia spasmos inducat. *Vide* convulsionem in clonicis.

3. *Trismus inflammatorius* Heister. *Chir. cap. 57.*

Si mulculorum maxillæ vel tonsillarum inflammatio impediat quòminus maxillæ ab invicem diduci queant, ista inflammatio repetitis phlebotomiis, potu diluente, cataplasmatibus emollientibus & resolventibus est discutienda. Interea cum æger ob maxillas clausas cibum non valet assumere solidum, juscula rimis vel ubi dens quidam deficit, infundenda, aut clysmatis formâ injicienda in intestinum.

4. *Trismus scorbuticus; genarum rigiditas* Sennert. *de scorbuto, pag. 744.* Salomon Alberti *de scorbuto.*

Est rigiditas tendinum & ligamentorum maxillam inferiorem in articulo suo connectentium, cum dolore scorbuticis quandoque sed rarò accidens, in masticatione atque oscitatione dolorem majorem excitans.

Curatur ut contractura scorbutica.

5. *Trismus verminosus. Stidor dentium à vermibus.*

Frequens est ille affectus, in quo inter dormiendum aut vigilandum strident dentibus convulsione scilicet pterygoideorum, quos fortè ciet vapor acido-dulcis è ventriculo exhalans, vel irritatio ventriculi cujus tunicæ mediante œsophago cum faucibus sunt continuæ; quandoque trismus ille synochum verminosum comitatur & vermifugis

curatur; in variolis etiam observavi illum trismum.

6. *Trismus equinus* Soleyfel, Gallice *le Tic*.

Sic dicitur quia equi hoc affectu laborantes dentibus præsepium impetunt, & sonum *tic* referunt.

7. *Trismus crepitans*; *claquetter des dents*.

Est symptoma febrium intermittentium, & tremorem comitatur.

8. *Trismus hypochondriacus*. *Cacoethes* Juvenalis.

Novi hominem melancholicum qui etiam dormiens à pueritiâ stridet dentibus ita ut dentes sint admodum detriti, nullo alio sequente à multis annis incommodo.

Huc referri potest distorsio musculorum genas, oculos & maxillam moventium involuntariè & pravo usu assueta, quæ vulgò *Tic* dicitur.

9. *Trismus arthriticus*; *podagra dentium* Strobelbergeri Lipsiæ 1730.

Est difficultas maxima & valdè dolorifica os aperiendi ob rigiditatem musculi crotaphitæ aut masseteris, per menses quandoque excrucians, cum uberrimo ptyalismo, pervigilio & musculorum vicinorum continuâ agitatione.

Atroce illum morbum quem ab odontalgia oriri suspicabar extractio dentium non mutavit, irrigatio aquarum Balerucanarum sedavit, sed narcotica singulis diebus magis profuerunt. Manè recrudescibat prius sopitus quoties ægra os aperire volebat.

10. *Trismus febrilis*; *stridor dentium in morbis acutis*.

Stridere dentesve collidere si cui à puero familiare non sit, fanaticum atque mortiferum; si quis verò delirans id faciat, omninò funestum, Hippocrat. *in coacis*.

11. *Trismus capistratus.*

Ægri dicuntur vulgò capistrati *Bridés*.

Est impossibilitas diducendæ maxillæ inferioris à superiore propter agglutinationem interioris partis genarum cum gingivis.

Illa agglutinatio frequenter accidit illis qui ptyalismum mercurialem uberem passi sunt sine cautela, ulcuscula si quidem genarum exsiccata adhærescunt gingivis, unde maxilla diduci non potest; hinc fit ut vix aut non nisi liquida guttatim, deglutiri possint alimenta.

Curatio exigit operationem Chirurgicam, id est, excisionem partium adhærentium, earum sejunctionem, quæ initio per turundas interpositas in dies crassiores, deinde per laminas ex plumbo vel ex subere factas, absolvitur, quâ proportionem cicatrix efformatur. *Vide observationem singularem N. Andreæ Chirurgi Versaliensis, pag. 383.*

12. *Trismus Occipitalis Andreæ Chirurg. Versal. observ. 4. pag. 355.*

Præbiter dudum laborabat doloribus & convulsionibus, quæ caput, collum & humeros cruciabant; nunc ejulabat miserè clamando sibi cranium avelli, nunc adesse in capite malleos & folles agitados, nunc deprecabatur astantes ut onus molendinariæ molæ æquale à se eximerent; paroxysmi à nuchâ incipiebant ubi olim ictum passus erat. Cuso ibi loci cauterio, sublevatus est, eo verò reficcato, reversus est morbus.

13. *Trismus maxillaris Andreæ observat. 2^a. 3^a. pag. 343. &c.*

Vir à quindecim annis maxillæ inferioris dolorem atrocem nocte, dieque experiebatur, ad insaniam usque; masticare & loco stare non poterat; deglutiendo cibos distorsiones horrendas

18 G E N E R A E T S P E C I E S

edebat ; paroxyfmi frequentes erant. Mentum continuo contra corpus durum firmabat , nec loqui , nec negotia sua obire valebat ; incipiebant paroxyfmi à doloribus querulis , definebant in accentus gradarios , interruptos , & respirationem nasalem præcipientem cum extensione & distorsione nasi , labiorum , oris , faciei totius ; tempora & parietale ejusdem lateris finistri sibi avelli putabat.

Nervus maxillaris inferior laborabat , nec is poterat attingi nisi in foramine menti ; is caustico destructus fuit , & eger sic sanatus.

14. *Trismus dolorificus* N. André *observations sur les malad. de l'urethre* , Paris 1756. pag. 318. Nomine *Tic douloureux*. An *podagra dentium* Strobelbergeri tract. Lipsiæ 1630. *Trismu arthriticus* ?

Est difficultas maxima & valde dolorifica os aperiendi aut movendi cum uberi ptyalismo , pervigilio , & musculorum vicinorum continuâ & convulsivâ agitatione.

Atroce illum morbum semel observavi , ante decem annos. Eo laboravit per plures menses Mad. de Gasc ; manè modò os aperire quomodo-cumque caveret pacata erat , verùm si ad verbum proferendum , quidpiam edendum , aut etiam ridendum , maxilla moveretur , illicò doloribus circa tendinem masseteris & viciniam excruciebatur per totam ferè diem cum motibus convulsivis , risum caninum unius lateris referentibus , aliisque distorsionibus , quæ ipsi vitam miserriam per menses reddidere. Suspicabar odontalgiam à cariosis dentibus quos ideò extrahi curavi , sed sine successu ; dein viru arthriticum , quod suspicabar , diversis remediis aggressus sum. Irrigatio ex aquis Bellilucanis paululum profuit , dein

MORBORUM, CLASSIS IV. 19

malum recrudit, & solo laudano sedari potuit, post annum circiter evanuit hic morbus.

Demum nuper inveni observationes plurimas Chirurgi Andreæ Versaliensis, quibus historia huius morbi, ejusque curatio multum illustratur, ex quibus compertum est à nervis maxillaribus, infraorbitari, aliisque faciem, collum, maxillamve pervadentibus irritatis pendere hunc dirum morbum, & nervi affecti unctione, excisione sanari, ipsis etiam ulceribus nervum non attingentibus à cauterio inuisti sublevari.

Mulier ictum passa circa oculi canthum nasalem, inde fistulam contraxit in maxilla superiori, quæ evulsis tribus dentibus anticis sanata est, verum siccatâ ociùs fistulâ supervenere convulsiones dolorificæ pluries in horâ, nocte dieque recurrentes; ægra liberè manducare, tussire, exspuere, nares emungere non poterat, quin dolores atroces & spasmodicas agitationes faciei pateretur; levissimus faciei attactus hos faciei & frontis dolores redintegrabat; imò ipsi videbatur pericranium ex toto capite avelli, frustra antispasmodicis, antiscorbuticis, balneis, lacticiiniis diutissimè usurpatis, vesicatoriis repetitis sine levamine; celebris Chirurgus Mareschal ut nervum orbitarium inferiorem excinderet, scalpello incidit inter gingivas & os maxillare musculos caninos incisivos, maxillarem usque ad orbitam; eâ verò nocte ægra pacatè dormivit, verum intra paucos dies morbus recrudit, tandem post biennium Andreas ope lapidis caustici ad nasi latus inuisti, aquæ mercurialis supra escharam affusæ, incisionis ad os productæ post duodecim dies, quibus hæ operationes institutæ sunt, statimam sublevit, quæ denique omnino sanata fuit; nervum verò illum

cùm Chirurgus initio denudatum stylo attingebat ; paroxysmum trismi pro lubitu excitabat , cicatrice obducta , ægra sana vixit.

15. *Trismus catarrhalis.*

Vidi Aquis-mortuis Maio 1759. militem recens huc advenam , qui cùm rori vespertino inassuetus se exposuisset , maxillæ inferioris musculos dolere , subtumere , rigescere sensit , cum ejus partis ad posteriora retractione , & immobilitate ac clausurâ , quæ per 5. vel 6. dies perseveravit , invitis tribus largis phlebotomiis , fomentis anodynis emollientibus , quibus sensim impugnatus morbus cathartico cessavit.

16. *Trismus cynicus, spasmus cynicus Bontii Med. Indor. observ. 1.*

Labia versus alterutram vel utramque aurem trahuntur , oculi , faciesque rubent , aut livescunt , dentes strident , murmur inconditum edunt & obscurum , ut vox subterranea videatur ; deglutire nequeunt ; plebs ægros dæmoniacos judicat.

Cura. Mittatur sanguis ubertim , frictiones adhibeantur , inungantur oleo macis caryophyllorum , anethi , terebinthinæ &c. Cervici cucurbitulæ affigantur ; si deglutire possint , emeticum cum sudorificis , ut theriacâ , bezoardico , est propinandum ; secus clysmata cum vino emetico injicienda ; æger oleis supra dictis inungatur , demum ad narcotica deveniendum est.

17. *Trismus cynogelos ; Ris canin. Spasmus cynicus Auctorum , risus caninus vulgò.*

Est conatus naturæ ad deprimendum diaphragma & anhelitum cohibendum , ut in conatu ad egerendum , parturiendum , mingendum , cum maxima ad obices superandos requiritur virium

intensitas. Hanc faciem durum deicientis tangit Martialis in epigrammate adversus Crispum.

Cùm itaque morbosus est ille conatus & involuntarius, verosimile est eum pendere à simili fine, quem intendit natura, nec posse diaphragma vehementer depreffum retineri, nisi, sic contractis faciei musculis, chordæ vocales per musculos laryngis commodius contractos, glottidis rimam claudant, & sic aëris inspirati exitum præpediant.

Si tribuatur hic spasmus fortuitæ convulsioni horum musculorum, nulla videtur ratio, cur hi muscoli potius quàm alii convellantur, quod in læsione diaphragmatis fieri scribunt. *Vide disputationem de risu sardonico Heidelbergæ 1683.*

18. *Trismus Sardonicus; Ris Sardonique. Sardonicos Gelos Græcis; Spasmus Sardonicus.*

Qui inter edulia utuntur Ranunculo scelerato Linn. qui herba sardonica Dioscoridi vocatur, in Sardinia & Occitania vulgaris, hunc morbum experiuntur, qui differt à simplici per delirium, cardialgiam, vomitum aliaque symptomata hujus ranunculi corrosioni tribuenda; ægri ridendo moriuntur, unde *Apium risus* cognominatur hic ranunculus.

Indicantur lenia & prompta vomitoria, aqua mulsa & lac affatim hausta, addit his Dioscorides irrigationes, unctiones calidas, balnea oleosa calida cum frictione & unctione. Videatur historia spasmu cynici à Freindio relata in *Philos. transf.* Tumor & dolor stomachi paroxysmos antecederant; deinde oris & gutturis convulsiones accedebant, ab usu croci, daturæ, aconiti etiam risum Sardonicum produci notat G. Francus *dissert. de risu Sardonico.*

19. *Trismus Diastrophe, Diastrophe Galen. Oris tortura paralytica.*

Est distorsio oris versus alterutrum latus ob oppositi lateris hemiplegiam, unde musculus zygomaticus & buccinator lateris sani os ad se trahunt & tractum detinent, paralyseos aut apoplexiæ prodromus aut sequela, eandem curam exposulans; hujus speciei curam ope kinkinæ factam vide *in diar. medic. Octobr. 1759. pag. 312. D. Olivier.*

III. *Obstipitas, Torticolis Caput obstipum.*

Mauchartii dissertat. 1742. Ægri obstipi, Græcè Loxoi.

Est tonica capitis inflexio in unam alteramve plagam adeoque lateralis antica vel postica, pro-na, vel supina.

Caput erectum & pro lubitu mobile detinetur æquilibrio virium contranitentium, posticè sunt erectores seu extensores, scilicet splenius, complexus, & laterales simul agentes, anticè pondus capitis; hinc fit ut dormientes si stent laxatis omnibus musculis à somno, nutant capite; natura tamen, illæso somno, caput identidem restituit; similis nutatio in syncope, apoplexiâ &c. accidit, sed constans.

Laterales musculi sunt sterno-mastoidei quorum dextro agente solo, facies versus latus sinistrum vertitur, & reciprocè sinistro agente facies dextrorsum vergit; hos musculos adjuvant mastoideus lateralis, major & minor, rectus, obliquus superior, rectus anticus longus & idem brevis, & transversarius anticus, primus, qui omnes vertebri colli annexi ad caput tendunt; verum eorum munus adjuvant & caput flectunt qui vertebra colli trahunt aliis vertebri annexi, ut secundus transversarius anticus, & obliquus inferior, sacro-lumbaris &c. hinc lateralibus dextris contractis caput &

collum dextrorsum flectitur, & vice versâ illis laxatis sinistrorsum nutat, hinc obstipitas duplicis ordinis.

1. *Obstipitas renuens*; est illa in quâ facies extrorsum versus humerum versa remanet ob vim lateralium muscutorum, scilicet sterno-mastoidei oppositi & lateralium posticorum ejusdem lateris, nimiam, vel quod eodem recidit ob horum muscutorum decurtationem constantem & involuntariam; altera tamen datur obstipitas renuens resoluta seu paralytica; in quâ facies extrorsum versus latus dextrum vel sinistrum conversa remanet invitè propter resolutionem musculi sterno-mastoidei lateris ejusdem, vel etiam muscutorum aliorum lateralium lateris oppositi, in quo ultimo casu caput etiam nutat.

2. *Obstipitas annuens*; est ea in quâ caput ad anteriora vel rectè vel obliquè nutat, & primum remanet, ob laxitatem muscutorum posticorum. Conveniunt foci aromatici, embrocationes ex aquis Balerucanis, panni fumo spiritoso imbuti.

3. *Obstipitas catarrhalis*; est ea in quâ dolent & leviter tument, immobiliaque sunt organa collum moventia, ob frigus, calente corpore, susceptum; unde sæpè coryza, tussis, anginosi affectus.

Exigit initio unam phlebotomiam, potus theiformes calidos, diætam mediocrem, aërem calidum, pannos siccos laneos cum cineribus calidis collo circumvolutos, aut fumo sacchari imbutos, linimenta anodyna, & resolventia.

4. *Obstipitas Gibbosa*; ea est quæ fit vitio ossium, scilicet ob exostosin aut distorsionem, inflexionemve vertebrarum colli, tunc flectitur caput sursum, deorsum, ad latus alterutrum, & in eo situ constanter remanet.

Malum autem illud immedicabile vulgo est.

24 GENERA ET SPECIES

5. *Obstipitas lateralis* ; *musculi sterno-mastoidei dextri stricture* Boerhaav. *consult. pag. 220.* Tulp. *lib. 4. cap. 57. mercur. compilat. pag. 130.*

Sindicus Genevensis sexagenarius, vir rebus publicis diu intentus, incidit in obstipitatem lateralem ; caput ipsi, vellet, nollet, dextrorsum vertebatur, sine inclinatione adeoque ab oppositi lateris sterno-mastoideo musculo trahebatur fortius, & ab antagonista debilius ; in utro horum foret vitium roboris aucti, vel imminuti vix cognosci poterat ; nec tensio alterutrius musculi id satis indicabat. Præscripta incassum multa remedia, ut apud nos aquarum thermalium affusio, & suaserat Boerhaavius sequentia ; 1°. delapsum aquæ calidæ in nudum caput manè & vespere ad septem minutorum spatium quotidie per sex septimanas cum frictionibus moderatis ; post has embrochas ; 2°. locum dextri musculi sterno-mastoidei manè & vespere inungendum diu unguento althææ composito ; 3°. totam plagam sinistri seu antagonistæ eodem tempore fortiter confricandam pannis siccis, succini accensi fumo penetratis, ut ejus robur invalescens parem faceret æquilibrio cum antagonista obtinendo.

6. *Obstipitas spasmodica* Bonet. *Sepulchret. de convuls. obs. 33.* *Symptoma epistotoni & emprostotoni* Tulp. *lib. 4. cap. 57. mercur. compilat. pag. 130.*

Iisdem auxiliis curanda.

IV. *Contractura*, Contracture.

Est in artubus ut brachiis, cruribusve immobilitas ob partium rigiditatem sensim superveniens.

Differt ab ankilosi per rigiditatem tendinum & ligamentorum, cum in ankilosi tantum ossa immobilia sint circa articulos.

MORBORUM, CLASSIS IV. 25

Differt ab spasmodicis legitimis, quia contractura diuturna est, & non subito, sed sensim accidit.

1. *Contractura hypochondriaca Boneti in polyalthia.*

Melancholicos hæc sæpius afficit cum extremorum rigiditate, stupore, formicatione. Huic speciei lacticia conveniunt.

2. *Contractura dolorifica, Occitanis Gambarot.*

Notum est ex veteri podagrâ aut rheumatismo mirè contrahi & contorqueri extremos articulos, atque immobiles evadere cum sensu vel doloris acuti, vel stuporis, & debilitate partis, quæ species præter linimenta exigit fons ex aquis thermalibus sulphureis, ut *Lamalou* juxta Biterras; *St. Laurent* apud Helvios, & *Bagnau* juxta Mimatem. Profunt etiam iteratæ electrificationes & longus lactis usus.

3. *Contractura scorbutica Sennert. de scorbuto. Ettmuller. pag. 448.*

Apud nautas non rarò, ait *Eugalenus*, tendines poplitis indurantur, ut crura planè rigida evadant, quod sensim accidit; quandoque crescente malo omnes articuli hoc affectu laborant, nullumque artum extendere possunt, ita ut ægri in orbem vel globum toti contrahantur teste *Eugaleno*. Idem observat *Lindius* cum tumore & dolore genuum in secundâ scorbuti periodo, unde ad gonagram hic morbus accedit. Vidi contracturam scorbuticam, cum amborum extremorum rigiditate & extensione tonicâ, diuturnâ, atque maculis flavis violaceis illorum, ac demùm nigredine & duritie, quibus tibiae mumiae perfectè æmulabatur æger. *Bernard. Below in miscellan. curios.* asserit se 60. ægros sanasse contracturâ scorbuticâ genuum affectos sequenti remedio solo.

Recipe sedi acris manipulos viii. bull. vase clauso in veteris cerevisiæ lb. xvi. ad dimidii consumptionem; hujus decocti fumat æger quovis manè uncias iii. ex foliis fiat cataplasma genubus applicandum. *Vtde Lind. de scorbuto.*

4. *Contractura paralytica* Schroder. *phytolog.* in quâ superest sensus, pereunt motus & flexilitas.

In paralyfi inveteratâ quam præcessit & fovit rheumatismus, quæque frequens est, manuum digiti, carpus, cubitusque contracturâ laborant, seu rigescunt, ita flexorum musculorum carnes & tendines, ut diduci non possint sine metu fracturæ, unde discrepat hæc hemiplegiæ species ab aliis.

Insanabilis hæc species sublevatur repetitâ electrificatione per 15. dies, singulis diebus per horæ quadrantem, additis deinceps aliquot fulminationibus. Vide *dissertat. de Hemiplegiâ per electricitatem curandâ. Monspelii.* In hac specie non rarò remanet sensus, amisso motu.

5. *Contractura rachialgica* seu à colicâ Pictorum; vide *opus Citefii. D. Astruc. D. Dubois & D. Tronchin.* Aquæ sulphuræ & lac indicantur.

6. *Contractura Bohemica* Schenckii *obs. Vanswieten aphor. 1051. pag. 335.*

Pessima mala fieri ab usu vini austeri ex uvis non satis maturis pressi quotidiana observata docent, & fortè inde sæpè fiunt contracturæ dictæ in Austriâ satis frequentes, dum ligamenta quibus ossa articulata nectuntur, obrigescunt. Vanswieten.

Profunt hic diluentia alkalicis fixis juncta, sed alkalina ad grana pauca cum aquâ potentur, ut oleum tartari per deliquium ad gtt. xii. in aquæ unciis 4.

Aquæ Selteranæ apud Germanos, aquæ Montis aurei apud Arvernos continent salem alkalinum

huic concreto resolvendo aptissimum, ita & aquæ *de St. Laurens en Vivarez*, balneo, fotu, laconico applicandæ, potu præmissio.

7. *Contractura arthritica* Ettmuller. *Tom. 1. pag. 377.* hanc lacte curavit Takius; dolorificæ varietas est.

8. *Contractura catarrhalis* Ballonii. *Vide catarrhum.*

V. *Crampus*, *Crampe*; Anglis *Cramp*. Occitanis *Rampe*; *Spasmus flatulentus* Auctorum; Italis *Granchio*.

Est musculi unius vel alterius subito accedens, & subito recedens rigiditas cum dolore sæpè atroci in artubus vel in collo.

1. *Crampus idiopathicus*; est ille qui musculos suræ, crurum, aliosve subito afficit, dum natus in frigidâ, aut dum frigori nocturno tibiæ exponuntur, aut dum ex vitioso situ musculi distrahuntur; huic etiam obnoxii sunt musculi digastrici, dum aëri frigido collum nudum exponitur; dolor est intolerabilis, sed intra minutum unum aut alterum spontè recedens, maximè calefactis aut frictis, & commodius collocatis partibus.

2. *Crampus sympathicus*; est ille qui in cholera suram potissimum afficit, cum validâ tibiæ distensione & atroci dolore, unde irrequieti crura movent, clamant, & quoties vomitus supervenit, gravius torquentur ægri.

Optimum auxilium est præmissâ vomitione ex aquâ pulli, laudanum ad guttas viginti propinatum.

Si simili spasmo afficiatur pectus, exoritur pleurodyne fugax, sed atrox, cum metu suffocationis; si guttur, datur angina spasmodica.

VI. *Priapismus*, Priapisme.

Priapismus est morbus brevis, cujus præcipuum symptomata est penis ingrata, & sine libidine sæpiùs revertens erectio.

Differt à satyriasi, quod in priapismo deficiat veneris appetitus, seu libido.

1. *Priapismus dysuricus*.

Dysuria calculosa stipatur sæpè penis tentigine, sed dolorifica, atque hoc inest singulare quod non intumescat penis, ut in erectione libidinosâ, sed tantùm rigescat & indurescat sine voluminis augmento; præterea non fursùm vergat, sed deorsùm; adde dolorem acrem in extremo glande, qui solus intumescere videtur.

2. *Priapismus gonorrhœicus*; est ille qui in gonorrhœâ recenti observatur, quique injucundus est atquè dolorificus, sæpiùsque pene incurvo propter ulcuscula in tractu urethræ disposita, quæ uniformem penis extensionem præpediunt, unde contorquetur in arcum; hinc dicitur *gonorrhœa chordata* Gallis.

3. *Priapismus à frigore*. Vid. Zacuti Lusitani *Prax. lib. 3. obs. 114*. Rarissima est penis virilis convulsio.

Belga cum vigente brumâ horæ spatium in flumine stetisset, tam contortum & tensum penem habuit, ut quoties mingeret, vultum lotio spargeret.

Sanatus est fomento ex decocto rutæ, salviæ, ocymi, & linimento ex oleo anisi, terebinthinæ, lumbricorum, cum aquâ vitæ, & generoso vino; sensim in pristinum statum virile membrum reductum est.

ORDO SECUNDUS.

SPASMI GENERALES TONICI.

ILLI sunt qui artus & truncum simul afficiunt, vel totum ferè corpus rigidum immobileque detinent.

VII. *Tetanus.*

Est morbus acutus totius trunci & corporis rigiditate insignis, cum respiratione laboriosâ, & sensuum integritate.

Musculorum totius corporis rigiditas videtur pendere, vel ex influxu constanti fluidi nervei in partes, vel ex sanguinis musculos alluentis coagulatione, vel ex utroque simul.

Homo totali virium extinctione moriens relinquit suum cadaver generali tetano tensum; ast ubi violentâ abripitur morte, ejus cadaver est flaccidum. Helmontius qui hæc pronuntiat, si macella adivisset, contrarium in pecoribus vidisset; ea enim primùm jugulata & cruore ferè vacua vivunt; ast adacto intra colli vertebrae cultro, illicò tetano generali correpta pereunt; idem in ranis capite truncatis & stylo intra canalem vertebralem adacto observavit Waltherus; desiderantur posteriores vespillonum aut pollinctorum hac de re observationes; cadavera eorum qui febribus malignis, dysenteriis castrensis obbeunt, flaccida remanent æstate, ob impeditam cruoris coagulationem, recens mortuis familiarem.

1. *Tetanus tonicus* Sennert.

In eâ specie totum corpus à capite ad calces

30 G E N E R A E T S P E C I E S

rectum est, & ita rigidum, ut si pedes attollantur jacenti, occipite tantum insistat non secus ac statua; facies rubet intensè, oculi protuberant, respiratio est valida & frequens, pulsus febrilis, plenus; calor intensus, sudor dein accedit, quo perseverante omnia remittuntur, & intra septem dies terminantur.

Vidi hortulanum adolescentem hac specie correptum, postquam calente corpore puteum rotatorium descendisset, & frigus humidum ibi passus esset; ille diætâ tenui & potu usus est, ut in pleuritide, plures primis diebus phlebotomias passus, decocto cichorii calido multum sudavit, dolores & pervigilium narcoticis compescuit, & sic intra septem dies convaluit.

2. *Tetanus emprosthotonicus* Sennert. Bontii *de Med. Tetanus anticus* Bontii *de Medic. Indor. Emprosthotonos* Auctor.

In hac specie apud Indos familiari, corpus ad anteriora flectitur, ita ut mentum pectori affigatur, genua antrorsum vertantur; dolores atroces, difficultas respirandi, & deglutiendi, cynogelos, seu risus cynicus, faciei livor, trismus stridens, murmur & raucedo vocis hanc comitantur, accedit non rarò levis dysuria.

Ægri apud Indos pro dæmoniacis habentur.

Curatur ut tetanus repetitis phlebotomiis, deinceps laudano, & extracto croci; sed præterea Bontius ligaturas artuum, frictiones, unctiones spirituosas, cucurbitulas, clysteres acres suadet, quæ, si maturò adhibeantur, felicem sortiuntur effectum.

3. *Tetanus opisthotonicus*; *Raptus posterganeus* Cælii Aureliani; *Tetanus dorsalis*; *Opisthotonos* Græcorum.

In illâ specie caput versus occiput inflexum remanet, & corpus in arcum posticè incurvum tenditur, cum difficili respiratione, deglutatione, aliisque tetani symptomatis; discrimen est in principiis: ista enim species venenis deleteriis, ut cicutæ, phellandriove intus assumptis tribuitur, unde curatur ut cynogelos sardonicus.

A glande plumbeâ fodicato achillæo tendine similem ortum vidit D. Serane pater Professoris, uxoris meæ frater, Draconum sereniss. Delphini Capitaneus, cum glandem plumbeam in obsidione Parmæ intra pectus excepisset, quæ infra cartilaginem xiphoideam serpserrat, dolores atroces experiebatur, ac nunc anticè, nunc posticè per vires convellebatur, nisi summâ curâ rectitudinem corporis fervaret; si enim sitûs constantiâ defatigatus paululùm antrorsum se flecteret, illicò invitus emprosthotonum patiebatur: glandem plumbeam extraxit peritus Chirurgus D. Bertaud, & post repetitas phlebotomias æger convaluit: tendinibus fodicatis utile est terebinthinam calidam, vel ejus oleum affundere. Similes species à morfu canis tendini achillis inflicto notarunt Wepferus, Bonetus, &c.

Tetanus Carolinæ describitur in *Diario Medicinæ* D. Vandermonde 1759. *menfe Novembri*.

4. *Tetanus holotonicus*, Peruvianis *Pasme*, quasi Spasmus; *Pasme* du P. Feuillée, *Journal* pag. 474.

Cacicus ex Cusco Limam accessit, ibi verò sudoribus diffluens ex lecto exsilivit, & pedibus nudis aëri frigidiusculo se exposuit, à quo ipsi incolæ multum cavent, peristromatis pavimento instructis utuntur, & non nisi post horæ quadrantem à quo tempore è lecto surrexerunt, se aëri exponere audent; quibus cautelis neglectis Caci-

cus toto corpore obriguit, exceptis oculis, qui scintillabant; alterâ die os clausum fuit, & oculi ipsi immobiles cum toto corpore fuerunt, avulsionem dentis præscripsit Medicus, sed hoc Chirurgus impossibile fuit; dolores interea atroces urgebant cum inediâ, unde mors, quæ rarò in hoc morbo vitatur.

5. *Tetanus Indicus; Spasmus Bontii de Med. Indor. cap. 2.* Est vel emprosthotonicus, vel opisthotonicus.

Crudele malum Indiis endemium ac familiare, quod sanis partibus vitalibus ac naturalibus cum summo cruciatu intra brevissimum temporis spatium miseros è vivis ad mortem rapit, dum nihil nec esculenti, nec potulenti deglutire valent.

Hoc malo affecti truculentè admodum astantes intuentur, præsertim interveniente, quod sæpè fit, spasmo cynico, seu convulsione, quâ utraque gena aures versus retrahitur, ruber ac viridis color ex oculis & facie oritur; dentibus strident, ac murmur inconditum vocis humanæ edunt tanquam ii qui è cellâ subterraneâ loquuntur, ita ut imperitis verè dæmoniacy appareant: subitò invadit; homines rigidi ut statuæ permanent.

Cura. 1°. Copiosè sanguis mittatur. 2°. Frictiones ac ligaturæ validæ adhibendæ. 3°. Inunctiones fiant oleis macis, caryophyllorum, anethi, rosarum, terebinthinæ spicæ indicæ. 4°. Cucurbitæ amplæ cum multâ flammâ, sine scarificatione, cervici, lumbis, humeris, mammis apponantur, ut serosus & biliosus humor à nervis educatur. 5°. Si deglutitio fieri tum possit, cieatur vomitus, ex gummi-guttâ, antimonii hepate, quàm citissimè, nam periculum in morâ. 6°. Tunc sudorificis materies morbifica ac diureticis

ticis ejiciatur, ut lapide Bezoard, theriacâ, mitridatio; sal prunellæ multum valet. 7°. Si deglutitio impossibilis, tunc acerrimis clysteribus alvus evacuanda. 8°. Dein æger à capite ad calcem inungatur oleis aromaticis, & balnea fubeat facta ex decocto herbæ lagondi, seu ligustri Indici ad dolores sedandos optimi, & si defint, ad narcotica audacter recurrendum, ut laudanum Quercetani, philonium, extractum croci. 9°. Juscula ex gallinis, hædis, vitulis, si possit, hauriat.

6. *Tetanus lateralis* Fernelii, *Pathol. lib. 5. pag. 372. de spasmophysode*; *Goutte-Crampe* Fernel.

Physodes spasmos (Fernel. ait) insolentis prorsus speciei sese mihi nuper obtulit; ille quotannis hieme dumtaxat, sed bis, terve quotidie affligebat: caput primum in accessione vibratione quâdam ex intervallis contorquebatur, hinc sensim malum per cervicem frigoris sensu devolvebatur, cumque inter scapulas irruebat, illæsâ mente, integrisque sensibus opisthotono corpus rigeat; cum verò in alterutrum latus, aut in brachium, aut in crus excutiebatur, ita arctè id protinùs contrahatur, ut nulla astantium vi exporrigi posset, dum prorsus conquiesceret accessio.

7. *Tetanus syphiliticus* River. *obs. 10. commun. pag. 130. Rara convulsionis species* River. *obs. X. pag. 130. D. Aimar.*

D. Bollon militaris abscissionem brachii ex ictu tormenti bellici vulnerati passus erat, cicatrice obductâ convulsionem experiebatur, quibus caput versus partem dextram & mandibulam frequenter agitabat, ita ut lintea continuò intra dentes habere cogeretur, quæ identidem mordebat ac dentibus conterebat. Suspensus est D. Aimar ex malè sanatâ olim gonorrhœâ virus syphiliticum in ejus

sanguine latere, ita ut cum irrita fuissent cætera auxilia, imò iterata amputatio, demum adhibito litu mercuriali, & ptyalismo excitato æger ab illis convulsionibus immunis evasit.

8. *Tetanus verminosus* Barrere obs. anatom. pag. 167. edit. 1753. *Intestins percés par les vers* D. Barrere obs. anat. pag. 167.

Adolescens Indicus niger per intervalla convulsivos motus experiebatur, cum colicâ; demum incidit in tetanum Indis familiarem; artuum rigiditas erat convulsivis motibus interpolata, decimâ die æger occubuit.

Aperto cadavere nil vidi læsum in cerebro, in intestinis erant glomeres lumbricorum, quorum quipiam colum perforabant, & foramen obturabant.

In hoc morbo scordium pulveratum pro optimo anthelmintico laudat Professor clarissimus, quem nuper extinctum desiderio prosequor.

Tetanus hemiplegicus Boneti *Sepulchret.* & Schenckii *observ.*

Rara species in quâ dimidium corpus longitudinaliter sumptum tetano correptum est & dolet, altera medietas paralyfi & sensûs privatione laborat, adde febrem acutam, delirium, dyspnœam, &c. Principium censetur abscessus in cerebro.

VIII. *Catochus* Galeni.

In eo discrepat à tetano cujus rigiditatem imitatur, quod vel 1°. chronicus fit catochus & diuturnus; tetanus verò acutus est; vel 2°. in catocho nulla pectoris vehemens agitatio, & respirandi difficultas observetur, quæ magna in tetano.

1. *Catochus holotonicus* Galen. *comment. in pror.*

rhetic. 1. Hippocratis. Mich. Ferh. Collect. Acad. tom. 3. pag. 456.

Hæc est species quæ à Tetano differt immobilitate pectoris, ab extasi verò & catalepsi, inflexilitate corporis. Galenus primus est qui eam speciem memoret, aut observaverit; jacebat, ait, studiosus quidam veluti lignum rigidus & extensus, oculis apertis immobilibus, obscurè audiebat, & aphonus erat; hic morbus periodicè recurrit ex M. Fehr.

2. *Catochus cervinus* Hippiatrorum; *Elaphia* Græcorum; *Mal de cerf* Soleisel. Storck. *ann. med. 1758. pag. 9.*

Morbus est equis & cervis familiaris, in quo cutis durities est lignea, cum cordis palpitatione, & oculorum circumgyratione.

Juvenis post dolores lancinantes omnium artuum subito sine causâ evidenti, doloribus cessantibus, toto corpore rigidus & inflexilis fuit, brachia trunco appressa, crura extensa, rigidissima, abdomen lapidis instar durum, attactu non dolens, collum immobile, maxillæ invicem appressæ, musculis massetere & temporali rigidis, tumidis, lingua tamen volubilis, oculi vividi, mens & respiratio liberæ, pulsus sanus.

Balnea ratione loci adhibere non licuit, stercus equinum maxillis calidè admotum: per aperturam à dentibus incisoriis effractis juscula & mixtura sequens cochleatim assumebantur.

Recipe spiritûs salis ammoniaci drachmam unam, aceti rutacei q. s. ad saturationem aquæ rutæ unc. tres, syrupi de kermes unc. unam.

Bis in die spinâ dorsi perfricata & inuncta fuit oleo verbasci cum vigesimâ parte spiritûs salis

36 G E N E R A E T S P E C I E S

ammoniaci ; quarto die maxillam movit , deglutire coepit , humeris & spinæ dorsi cucurbitulæ ficcæ alternis diebus admotæ , clysmata injecta ; octavo die movit manus , dein pedes , trigesimo ambulavit.

Differt catochus à tetano respirationis libertate.

3. *Catochus cutaneus*. Vide Zacuti *prax. pag. 398. obs. 96. Tetanus rheumatismalis mirandus* Cornax *lib. 2. cap. 27. Isbrand. Diemerbroeck. anatom. pag. 747. Raro è stravagante morbo* Carol. Curzii Neapolitan. *ann. 1755.*

Adolescentula Neapolitana anno 1752. cutim colli , dein faciei , demùm totius corporis sibi indurari sensit , ita ut , observante clariss. Curzio , corium ficcum , vel corticem ligneum firmitate æmularetur ; anno ætatis decimo septimo nondum erat menstruata , cæterùm sana.

Sanata est longo usu feri lactis , dein lactis ipsius , necnon balneis tepidis , vapore aquæ calidæ , hydrargyro crudo ad grana pauca cum bolo cassiæ diu usurpato , demum fonticulo tibiæ inusto.

Catochus fomniculosus Galeni *libr. finition. medic.* & catochus hystericus ejusdem ad carum attinere videntur ; catochus ejus phreneticus ad typhomaniam ; catochus verò verminosus Schenckii , vel tetanus erat , vel catalepsis.

4. *Catochus scorbuticus* D. Vandermonde *Diar. Med. Julii 1758. pag. 51.* Huc pertinet ossificatio musculorum fere totius corporis quæ memoratur in *Novellis Anglicis mensis Novembris anni 1760.* nisi species distincta sit.

Clariss. Marteau de Grandvilliers vidit hanc speciem in muliere quinquagenariâ , rheumatismo fortè scorbutico , dein anasarcâ seu phlegmatiâ priùs laborante , supervenit cutis , tendinum ,

musculorum totius corporis rigiditas coriacea, qualis in mumiis Ægyptiacis observatur; motus genuum, carpi, digitorum, cubiti impossibiles, aut valdè obicuri erant; cutis ita dura ut lanceolam retunderet; muscoli artuum erant veluti cartilaginei, pulsus tamen in carpo percipiebatur, inde cephalalgia, quam narium hæmorrhagia identidem sublevabat; phlebotomia vix institui potuit, inde scorbuti signa clariùs apparuere, gingivarum inflatio, lividitas, foetor intolerabilis, vomitiones foetidæ, ptyalismus seroso-cruentus ex palato exsudans, demùm mors.

Memini me vidisse in Alefensi Nosocomio anno 1725. virum per aliquot annos lecto affixum, ex eo quod pedes, tibiæ, & crura induruerant cum maculis exiguis, flavis, lividis, cutis & musculorum summâ duritie, inflexibilitate, quæ pedes mumiaë fati aptè referebant. *Vide arthritidem scorbuticam.*

5. *Catochus Suillus, Collect. Acad. tom. 3. pag. 210. observ. 61. Ephemerid. Germanic. Andræâ Cnoefelio observante.*

Monstrosus infans cutim habebat corio porcellitosti simillimam, flavam, quæ percussa sonitum edebat, rimis pertusam; cætera loco citato videantur.

O R D O T E R T I U S.

S P A S M I C L O N I C I P A R T I A L E S.

Clonici dicuntur à *Kloneo* commoveo. *Convulsiones clonicæ* Ettmulleri, Gorteri; *Motus convulsivi* Riverii; *Spasmi* dicuntur Hippocrati.

IN tonicis spasmis natura materiem nervos musculis immixtos molestantem forti & continuâ pressione terere & corrigere contendit utplurimum; ast in clonicis eam excutere & eliminare nititur, unde Riverius, Heurnius, omnesque Veteres hos motus expultrici naturæ facultati à materiâ morbificâ sæpius irritatæ tribuunt.

Difficile est eos à motibus naturalibus infantium, delirantium, rabidorum, phreniticorum distinguere, nisi attendamus ad motivum, quo illi motus determinantur.

IX. *Nystagmus*, la Souris, *Diction. de Med.*

Est vel oculi, vel palpebrarum, imò iridis seu uveæ alternus motus spasmodicus, vel oculorum instabilitas. Vide *Dictionar. Medicin. Gallicum*.

1. *Nystagmus epilepticus*. Vide Mich. Ferh. obs. in *Collect. Acad. tom. 3. pag. 455*.

Vidi in duabus mulieribus morbum epilepsiæ fatis affinem, in quo per paroxysmos subitanea accidebat omnium sensuum feriatio, cum respiratione obscurâ, & placidissima, pulsu pacatissimo,

oculis clausis, & omnium artuum quiete, flexibilitate, sed attentè aspectâ palpebrâ utrâque superiori, tam velociter nictabant sola cilia, ut vibrationes numerare foret impossibile: intra horæ quadrantem ægra spontè velut è somno revertebatur ad se; motum, sensumque recuperabat, atque capitis gravitatem, quâ antea laborabat, non amplius experiebatur; illi verò paroxysmi à stomachi læsione ortum ducebant, & rarissimè revertebantur. De Nyctagmo simplici vide Galen. qui *Hippum* hunc vocat, & Castell. *Equum*.

2. *Nystagmus bulbi; Hippus* Galen. libr. definit. Medic. & Mauchartii.

Est instabilitas non palpebrarum, sed ipsius bulbi oculi: vidi in nyctalope continuam, sed pacatam atque involuntariam utriusque oculi ab uno cantho ad alium versationem, ita ut nunc ad dextram, nunc ad sinistram continuò oculus converteretur.

Mauchartius & Woolhusius etiam *hippum pupillæ* memorant, seu alternam & continuò repetitam pupillæ dilatationem & constrictionem. Vide *dissert. D. Mauchartii de ulceribus corneæ*.

3. *Nystagmus catarrhalis; Tic douloureux de l'œil*, André, *observations sur les mouvemens convulsifs*, pag. 374.

Consistit in doloribus spasmodicis fugacibus, quorum paroxysmi tres, vel quatuor horas durabant, periodici recurrentes ut in febribus intermittentibus, & ter circiter in die repetentes; dolores erant lancinantes in globo oculi, infra & supra orbitam; ægri huic oculo semper manum admovebant, ibi pulsionem validam, lancinationem, distractionem, succussiones, & palpitationem experientes; pulsus initio erat contractus,

febris exigua , cephalæa gravis , coryza , rheuma ;
nulla verò vel sputi vel muci narium excretio.

Infarctus membranæ pituitariæ , in sinibus congestus mucus nervos orbitarios comprimebant supernos , medios vel infimos.

Indicationes erant hunc infarctum tollere , muci & salivæ excretionem promovere , quod præmissis duabus vel tribus phlebotomiis , diæta resolvens , diaphoretica , suffumigia , & dein cathartica intra quatuor vel quinque dies præstabant.

X. Carphologia ; Crocidismus à crocis floc-
cus ; Crocidisein floccos avellere ; à car-
phos paleâ , & logeo colligo.

Est motus velut convulsivus manuum , quo ægri floccos è vestibis evellere , paleas colligere , muscas venari , &c. videntur , quò tendinum subsultus referri potest.

Longè differt à singulari consuetudine cachecticorum sibi è labiis lamellas crustaceas curiosè avellendi , quam Monspelienses *bechie* nuncupant ; carphologia enim est vel verè spasmodica , qualis subsultus tendinum , vel ab hallucinatione oculorum dependet , scilicet à suffusione myode. (*Vide suffusionem.*) Vidi enim maniacum qui similiter è libro rituali Sacerdotis ipsi extremam Unctionem administrantis , floccos & capillos , quos ibi adesse dicebat , avellere conabatur ; sed quoniam in phrenitide , & potissimum in cephalitide , ita quandoque sunt irregulares illi motus , ut in quem finem dirigantur non percipiant Medici , ideò spasmodicis annumerantur.

1. *Carphologia delirantium ; Crocidismus Aucto-*
rum , vel ortum ducit à suffusione muscas , festu-

MORBORUM, CLASSIS IV. 41

cas referente, vel ab anxietate manuum, ut loco stare nequeant; vidi in puerulo vivido, sanissimo etiam cum somno pacatè indulgeret motum illum in tendinibus & digitis continuum, qualis est in pedibus quandoque vesperè, & *inquietudo* pedum dicitur.

2. *Carphologia spasmodica*; *Subsultus tendinum*, vulgò *le Soubresaut des tendons*; est motus palpitans aut tremulus, vel digitorum, vel simpliciter tendinum, juxta carpum potissimum observabilis, qui in febribus malignis, phrenitide, similibusve morbis acutis delirio stipatis apparet.

Quàm funesti sit ominis in fine morborum acutorum, utraque carphologia norunt omnes; verum ejus theoria adhucdum tenebris est involuta.

XI. *Pandiculatio*, Tiraillement; *Scordinismos* Græcis; item *Scordinema* Hippocrat. *Cordinema* quibusdam.

Est symptoma levidense quod consistit in distensione coactâ plurium, vel omnium successivè membrorum ut plurimum cum oscitatione.

Motus est contractivus musculorum extensorum in brachiis, trunco, cruribus, fugax, transitorius, periodicus, qui partim à libertate, partim à naturâ dependet, eoque fine videtur institui, ut perspiratio excitetur, torpor corporis & animæ discutiatur, musculique ad agendum aptentur.

1. *Pandiculatio torpidorum*; est ea quæ desidibus, tædio torpentibus, somnolentiâ gravatis accidit, nulliusque est momenti, imò ut oscitatio naturam jucundè sublevat, & aliquali voluptate afficit.

2. *Pandiculatio febricosa*; est symptoma inva-

42 G E N E R A E T S P E C I E S

fionis febrium intermittentium , ex quo etiam morbos ab intermittenti latente productos digros-
cimus.

3. *Pandiculatio hysterica* ; est symptoma hyste-
ricis familiare , quod vulgo torpori sanguinis , seu
ejus retardationi & spissitudini tanquam principio
tribuitur.

XII. *Apomyttosis* , *Ebrouement* Furetiere.

Est spasmodica capitis , & quasi tremula suc-
cussio lateralis cum expiratione sonorâ , & trunci
agitatione , eo fine ut mucus narium excutatur ,
aut ut quid noxium è cute expellatur.

Symptoma illud apud jumenta familiare tantum
est , aut in homine non satis observatum , & ster-
nutationi affine , à quo tamen discrepat per ex-
pirationem veluti stertorosam è naribus factam.

XII. *Convulsio* , *Convulsion* ; *Convulsio* Boerhaavii *Aphor.* 230. *Motus convulsi-* *vus* Riverii ; *Convulsio clonica* Ettmulleri ; *Spasmos* Græcis.

Est morbus spasmodicus clonicus acutus , vel
brevis in artubus , superstitie in paroxysmis animæ
functionum exercitio.

Differt itaque hoc genus ab epilepsiâ & ecclamp-
siâ per sensuum exercitium superstes ; ab hyste-
riâ , ex eo quod convulsio non sit morbus habi-
tualis vel diuturnus ; à pandiculatione , apomyt-
tosi , quod voluntas ad convulsionem minimè con-
currat , nisi sit simulata.

Partes quæ convelluntur sunt artus , unde à
trismo clonico , priapismo , palpitatione , singultu ,

&c. discrepat: attamen convulsioni artuum, non rarò diverforum organorum, ut labiorum, oculorum agitationes junguntur, ut in ecclampsia puerili.

1. *Convulsio ab inanitione* Hippocratis; est ea quæ à morbo potissimum acuto, ut evacuatorio exhaustis & morti proximis supervenit; sic quotidie laniones experiuntur ea animalia fortius convelli ante mortem, quæ robore majori pollent, ut fues, quàm quæ debiliora, ut agni, & vix ullum est quod jugulatum non convellatur.

Veteres Physices ignari judicabant has convulsiones fieri per nervorum exsiccationem, ut charta pergamena ad ignem admota retrahitur, cum humidum exhalat, qui crassus error vix refutationem meretur: Pseudo-mechanici felicius divinare se putant, & existimant ideò convelli exhaustos, quia languente in cerebro circulatione, dum in quibusdam arteriis cessat motus sanguinis, ille in aliis perseverat, adeoque respectivè celerior est, atque ex celeriori sanguinis per arteriolas minimas cerebri fluxu celeriore fluidi nervei in nervos influxum, & ex eo convulsionem deducunt, ex hac inanitione & debilitate summâ convulsionis theoriam mechanicam se deduxisse putant.

Hujus theoriæ principia ruinosa sunt omninò, cum in physiologicis probetur vim fluidi nervei ad muscolum v. g. cordis movendum requisitam esse millies majorem quam est vis, quam hoc fluidum à circulatione, seu à corde mutuatur. Vide *dissertat. de febris theoriâ* ad calcem Hoemastaticæ Gallicæ.

Illustris Medicus urbis *Cette* consuevit ad rheumatismum chronicum sanandum viginti libras sanguinis bidui spatium ex ægri venâ mittere. Vide *Observations intéressantes sur la Goutte, à Paris* 1747. pag. 334.

44 G E N E R A E T S P E C I E S

Cùm hæc therapeia adhibetur , non rarò acci-
dit , maximè si verminosa putredo sit in primis
viis , aut æger phlebotomiam timeat , ut cardial-
giæ , syncopes , & demùm fortes convulsiones
ipsi superveniant , cum vomitione , sudore frigi-
do , faciei mutatione , quæ omnia mortem præ-
foribus adesse significant ; interea æger aquâ fri-
gidâ adpersus , vel cardiaco potu restauratus ,
eâdem die uberrimas iterum phlebotomias expe-
ritur cum successu.

Cùm illustriss. Hales ex equâ pintas sanguinis
quatuordecim successivè extrahebat , successivè vis
sanguinis , seu ejus altitudo in tubo vitreo verti-
cali carotidi aptato decrescebat dimidiâ sui parte ;
cum verò animal ferè sexdecim libras sanguinis
amississet , sudor frigidus mortem proximam inten-
tabat : verùm in his angustiis fatalem mortis ho-
ram procrastinabat natura , excitatis convulsioni-
bus , quarum interventu vis , seu altitudo sangui-
nis in tubo verticali major evadebat , quippe con-
vulsionum ope magna pars cruoris qui in textu
carnium hærebat , ad vitam actualem inutilis , ex-
pressus in cor affluebat , & ipsius motum sustine-
bat ; cum demùm octodecim sanguinis effluxissent
libræ , quarum viginti sex in corpore supererant ,
illicò sanguis in tubi verticalis fundum præceps
ruebat , & animal mortem subito obibat.

Hinc patet convulsiones in extremo mortis pe-
riculo vitalem cursum sanguinis paululùm susti-
nere , & ad aliquot minuta vitam prorogare , secus
illicò elapsuram. Sequitur ex experimentis Medici
Cettensis maximam partem terribilium symptoma-
tum , quæ à profusâ hæmorrhagiâ sequuntur , ab
animæ terrore magis quàm à sanguinis jacturâ
procedere , cum illi ipsi qui à primâ vel secundâ

phlebotomiâ convellebantur, resumpto animo, ubiores eâdem & sequenti die tolerabant sine ullo infortunio.

2 *Convulsio à nervi puncturâ* Heister. *chirurg. cap. 2.*

Ea est quæ à nervi, tendinis, aponevrosi, membranæ puncturâ exoritur; illæ enim partes eatenus dolent & convellantur, quia nervi quibus scatent puncti sunt, nisi simul depressus cerebri cortex his convulsionibus ansam præbeat.

Quibus in phlebotomiâ è brachio puncta est aponevrosi, vel punctus tendo bicipitis, dolor in vulnere non statim sentitur, sed duodecim horis post phlebotomiam, isque non in loco puncto, sed altius versus ubi dolor se figit, & ex brachii extensione recrudesceat: pars læsa tumorem avelanæ magnitudine contrahit, ex orificio ichor quidam jugiter destillat, quod est præcipuum puncturæ tendinis signum. *Vide Paræi chirurg. libr. 9. cap. 38. Mercur. compilat. pag. 130. & 147. Sydenhamum de pleuritide*, qui hoc cataplasma præscribit.

Coque radicem lilii albi uncias quatuor in lactis libr. duabus, misce farinæ lini & avenæ ana unc. tres prius in lacte coctas; fiat cataplasma manè & serò renovandum.

A puncturâ nervi, quod in Carolo nono Franciæ Rege vidit Paræus, illicò dolor vehemens oritur, brachium tonicè convellitur, & intumescit: laxatâ ligaturâ, lintea oxycrato imbuta brachio applicata sunt, & emplastrum ex basilicone vulnere admotum, quod ipsius agglutinationem remoraretur; dein oleum terebinthinæ calens cum aquâ vitæ vulnere infusum est; toti verò brachio emplastrum diachalcitheos in aceto & oleo rosaceo solutum inductum est obvolutâ insuper fasciâ expulsiâ: his post trimestre spatium Rex sanatus est,

dolor verò brevi mitigatus : decreverant autem , si dolor his remediis restitisset , vel oleum fervens in vulnus infundere , vel nervum ipsum transver-
sim rescindere , potius quam lethiferæ convulsio-
nis periculo exponere. Paræus *lib. 9. cap. 38.*

3. *Convulsio febrilis Boerhaavii aphor. 710.*

Ea est quæ accidit in augmento , vel statu febris
tum continuæ , tum inflammatoriæ , quæ enim in
agone supervenit , est convulsio ab inanitione.

Si febris sit verminosa , maligna , convulsio solet
accidere , quoties phlebotomia celebratur , licet
ea phlebotomia in vigore febris fiat , & à pulsûs
vigore indicetur ; convulsiones enim quæ à phle-
botomiâ in febribus accidunt , designant materiem
verminosam , vel malignam in primis viis , ut
monet Barbeiracius , & expertus sum. Convulsio
illa febrilis dependet ab infarctu vasorum cerebri ,
sanguinisque stasi & inspissatione , quibus obviam
ire natura contendit , nec magis mirum est tunc
temporis convelli manus aut pedes , quàm ad eas
partes jam dudum amputatas referri dolorem : mo-
lestiæ enim quæ sunt in nervorum principio , ad
partes quibus hi nervi prospiciunt , referri solent :
convulsio febrilis peior est apyretâ ; si post cras-
sam urinam sequatur urina aquosa , limpida , in
acutis malum est : significatur enim convulsioni
delirium aut soporem accessurum esse ; si viribus
jam exsolutis convulsio accadat , ea mortis est præ-
nuncia.

Curatur hic morbus ut febris ipsa , scilicet exi-
git victum ex liquidis , phlebotomiam è pede ,
collo repetendam , deinde cathartica ; si verò pul-
sus non vigeat , hyrudines temporibus admoven-
dæ ; laudantur etiam vesicatoria dorso applicata ,
maximè si febris sit typhodes , aut æger ad sopo-

rem vergat : pulli medio secti calidè applicantur per horam capiti raso ; sedatâ febre guttæ minerales anodynæ Hoffmanni decem vel quindecim identidem offerantur.

4. *Convulsio à capitis ictu* Boneti, *Sepulchret. de convulsione*, observ. 23.

Ea est quæ tribuenda videtur ictui, contusioni, vulneri, commotionive diversarum capitis partium, ex quibus ferius, ocius superveniunt diversarum partium etiam è latere ictui opposito fitarum, ut brachii, cruris, digitorum convulsiones.

Invenerunt in cadaveribus saniem, pus, serum effusum, plexum choroideum cruore turgidum, meningem piam inflammata, pus in cerebri substantiâ inter meninges, ipsas meninges tumidas, &c. prout citius vel ferius post acceptum vulnus æger perierat.

Si æger ab ictu concidat, vertigine, vomitione biliosâ, aphoniâ laboret, etiamsi nulla fractura sit, metuenda est convulsio, ecclampsia, paraphrosine, apoplexia, &c. unde operatio trepani indicatur.

A largis phlebotomiis & victu liquido ordienda curatio ; auxilia chirurgica ex Heistero, & Dionis repetenda.

5. *Convulsio ab hydrocephalo* Boneti *Sepulchret. de convulsione* ; passim Willisius *patholog. cerebri*, Carol. Piso *de colluvie serosâ*, &c.

Infantibus hic morbus familiaris est ; in horum cerebri sinubus, aliisque in locis post mortem serum effusum reperitur. Novi familiam, cujus infantes circa sextum ætatis annum omnes periire ex hoc morbo, scrophulis huic effusioni ansam præbentibus, febricula inconstans cum alterno faciei rubore & pallore, necnon cacofitiâ & fasti-

dio omnium divexabat ; subito dein convellebatur vel gena, vel oculus, & post paucos dies è medio tollebantur : idem observavit Willifius. Convulsione etiam primo aut secundo ab ortu mense infantuli corripuntur in facie, præcordiis & artubus, fortè propter mollitiem & ferositatem in cerebro, in quo casu pulverem de Guttetâ bis in septimanâ per annos præscribimus, & leves catharthes ex syrupo de cichoreo, de floribus persicorum, castorei essentiam ad gtt. xij. essentiam succini ad gtt. ij.

6. *Convulsio nephralgica* Helmont. *de Lithiasi* cap. 7.

Duas observationes habet Helmontius convulsionum lethalium, quas adscribit calculis in rene & in uretere post obitum repertis, comitante nephralgiâ.

Si in unâ parte irritatur vix expultrix naturalis, ea surgit in aliâ, nec semper proximâ, sed etiam in dissitâ parte, ut totum corpus tantum concutiat. Schneider. *de catarrhis*.

7. *Convulsio Suecana* D. Linnæi *epistol.* 1759.

An ecclampsia typhodes? Sic videtur, si sensus abolerentur. Antè aliquot annos in Sueciâ grassabatur morbus endemius, qui magnam stragem intulit rusticis Smolandix, Westrogothix incolis, regionibus verò magis borealibus pepercit.

Hujus notæ erant sequentes : spasmo occupantur primò digiti manuum & pedum ; dein manus, genua, cubiti contrahuntur vehementissimè ; demùm dorsum & collum flectitur, & per duos vel tres menses ad mortem usque ita excruciantur doloribus, ut clament tanquam in ignem projecti.

Paroxysmus multoties de die revertitur, rustici soli, iique adulti, nunquam infantes, afficiuntur ;
autumno

autumno tantum viget hic morbus, raro animalia domestica aggreditur; ejusdem familiae homines ordine sæpè suo afficiuntur, nullum tamen est contagium. Hæc illustrissimus Archiater scripsit, sed de curâ filuit; viguit in Sueciâ hic morbus anno 1758. & 1759.

Motus convulsivos pluries in die exacerbantes sanavit Franklinus repetitis electrificationibus, quos nulla alia auxilia sedare potuerant. *Vide historiam in Diario medico D. Vandermonde Octobr. 1759.* Hunc morbum à decennio durantem intra quindécim dies abstulit electrificatio octies in die repetita, prima quidem commotio paroxysmum excitabat, ast altera auferebat; supererat crampus quem trimestris electrificatio etiam sanavit.

8. *Convulsio à rubigine, Crankheir* Germanis; *Morbus epidemicus spasmodicus contagii expers* Mulleri. *Francofurti 1742.*

Est morbus initio acutus cum pyrexia pauperes tantum & fecali rubiginoso usos invadens, cujus periodus erat decem circiter dierum.

Initium. Artuum lassitudo, frigus & horripilatio vaga, capitis dolor, anxietates præcordiorum.

Augmentum. Subsultus spastici digitorum & pedum imò tendinum & musculorum sub cute visibiles, febris, æstus, stupor, delirium, pectoris constrictio, dyspnœa suffocatoria, aphonia, convulsiones simul horrendæ in artubus, præeunte formicatione.

Status. Paroxysmi convulsionum & dolorum atrocium vehementes cum vomitione vel diarrhoeâ, vermium rejectione, siti, & in juvenibus bulimiâ.

Declinatio. Circa undecimum, aliis vigesimum

diem sudores copiosi, exanthemata purpurea, in quibusdam tabes, in aliis stupor capitis, artuum rigiditas.

9. *Convulsio Indica*. Morbi familiares in insulâ Bourbon, vel Mascarinâ. Vandermonde *diar.*

A quovis vulnere, quavis puncturâ, vulnere sanato, si æger aëri vel aquæ frigidis se exponat, is corripitur crampe partis affectæ, qui spasmus inde dorsum & caput impetit, mox trismus maxillæ à stupore incipit, & totum denique corpus convellitur, atque nisi succurratur, miserè perit æger.

Cura ex cardiacis, sudorificis, frictionibus cum linteo calido, ligaturis artuum perficitur, verùm si hæc frustranea sint, ferro cadenti vulnus aperitur, quo remedio plures evadunt.

In hac regione frequentissimi, & dire sunt morbi convulsivi, à levi vulnere, à colicâ recens nati plures convulsi moriuntur; adulti à convulsione evadentes deformati vel paralytici remanent; epilepsia, hysteria, hypochondriasis, ibi frequentissimæ sunt. An eius testudinis, an vinum mellis, vinum sacchari seu Tasiat & Arac, quo abutuntur incolæ regionis calidissimæ ad 20. grad. latitud. meridional. in aëre quem numerosi vulcani sulphureis, bituminosisque vaporibus inficiunt, huic morbo occasionem præbeant?

10. *Convulsio abdominis*, Baglivi *pag. 202. prax. medic. lib. 2.*

In quadragenario muscoli abdominis ingenter subsiliebant & convellebantur, quod rarissimè accidit; sanguine per hæmorrhoidas emissio, injectis clysteribus lactis, & hausto oleo amygdalarum, & syrupo papaveris Rhæados in longo brodio dissolutis, postridie convaluit.

MORBORUM, CLASSIS IV. 51

11. *Convulsio universalis. Maladie sacrée, Hieranosos* Patholog. methodicæ.

Hæc species notatur continuâ noctu & interdiu factâ agitatione omnium & singularum corporis partium violentâ & coactâ, cum functionum animæ integritate.

Hanc speciem olim observavi Alefiæ in puellâ pubere nondum menstruatâ, quæ fascinata putabatur, quæque per octo dies continuò capite, oculis, linguâ, collo, trunco, brachiis, digitis, cruribus &c. agitabatur, noctu tamen quandoque paululum quiescebat, ad interrogata respondere conabatur gestu, & loquelâ, quam tamen convulsiones intercipiebant; cibum & potum avidè, sed ob convulsiones difficulter assumebat, sensus omnes & aliæ animæ functiones in eâ vigeant.

Institutis tribus phlebotomiis & catharsi cum emetico, convaluit.

Similem morbum dein se observasse scripserunt D. Dupont Med. à Tartas; D. Sentex Med. à Condom; D. Molard Med. Massiliensis, ita ut non ita rara species sit. Dicitur hieranosus, seu morbus sacer, quia à fascino vulgò creditur inducta aut divinitus immissa, & reapse omnibus qui hanc observavere tum Medicis tum idiotis admirationem movit.

12. *Convulsio habitualis; Convulsion admirable* de Marcel Donat. *Convulsiones infrequentes* Schenckii observ. de spasm. pag. 128.

Differt à priori quod sit particularis, ut capitis vel pedis, sed habitualis, ita ut menses & annos perseveret, quotidie repetens vel per intervalla revertens cum functionum animæ integritate.

Marcellus Donatus vidit monacham quæ per

plures annos convulsivas commotiones perpessa est, ita ut lecto cubare cogeretur sedendo, diu noctuque capite, collo ac scapulis commotis antrosum, retrorsumque incessanter, edendo, ac bibendo, concutiebatur, ita ut nec ipsa nec astantes eam continere valerent quominus id pateretur; quod si magnâ vi aliquando id prohibere tentassent, ea in animi deliquium incidebat, maximeque affligebatur: ea nunc alternis diebus, nunc quartâ quaque die id patitur, quandoque per menses maximè æstate immunis est, imò cum somnum quandoque capeffit, ab illo motu non vacat omnino; motus autem illi ab spinâ dorsi originem fumere videbantur.

Idem Donatus observavit mulierem, quæ continuo noctu & interdiu pollicem pedis sursum & deorsum alternis vicibus agitare cogebatur, quod invitis omnibus præfidiis per annos ad mortem usque perseveravit.

Vide Donatum histor. mirabil. lib. 2. cap. 3.

Differunt hæ species à Suecanâ quod chronicæ sine febre, sine dolore persistent, solummodo à convulsione universali ægri maximopere defatigantur.

13. *Convulsio ab ustilagine* Wepfer. *ephem. natur. curios. observ.* 120. *Convulsion causée par le Seigle ergoté. Convulsio Soloniensis*; *Act. Acad. Paris.*

Videtur eadem ac Suecana. Incipit à fornicatione pedum, manuumque; sequuntur convulsiones in artubus, dorso, capite, deinde dolores atroces cum aliquâ mentis perturbatione, & pyrexia symptomatîcâ; doloribus evanescentibus, ecclampsia, apoplexia vel inflammatorii morbi superveniunt. *Vide Act. Acad. curios. vol. 7. obs. 41.*

Ordo factitius exigeret ut convulsio universalis ad alium ordinem dimitteretur, sed cum non dentur limites fixi inter convulsiones universales & partiales, quippe in eâdem ægritudine sæpè partiales abeant in universales & vicissim, atque genus novum constituendum foret, satius est peccare contra ordinem factitium; idem dictum esto de tremore partiali & universali, qui proinde ad idem genus attinent.

14. *Convulsio ab onanismo* D. Tissot, *de morbis à Masturbatione* pag. 196. Onanias London 1752.

Penduli-faber adolescens ex masturbatione habituali quæ toties parvam epilepsiam inducebat, cum capitis retrorsum factâ convulsione, gutturis intumescentiâ, sensuum obscuratione, intra annum maximè debilitatus, à foeda libidine licet abstinens, sed ferius, simili modo per horas plures vulgò duodecim convellebatur periodicè cum doloribus dorsi atrocibus ita ut ulularet, toto paroxysmo nil deglutire posset, pallidus, cadaverosus, inops, sibi infensus, macilentus, diarrhoeâ, ptyalismo confectus, stupidus, oedematofus, foetens, obiit.

XIV. *Tremor*, Tremblement; Græcis *Tromos*.

Est motus depravatus artuum, capitivæ in quo per brevissima spatia eunt, & redeunt, involuntario non impedito tamen omninò motu libero eorundem artuum, sine sensu acuto frigoris.

Ex his ultimis circumstantiis tremor à convulsione differt, nec enim debilitas motûs est tremori essentialis, cum detur tremor vehemens, quem coactum aut convulsivum dicunt, nec in omni tremore pars liberè elevata alternis vicibus pro-

prio pondere deprimitur, cum tremor etiam vi-
geat in artu sustentato, adeoque independenter à
gravitate. Differt autem à rigore febrili, catar-
rhalì, quod non stipetur sensu summi frigoris ab
interno principio oriundi, nec cutis constrictione
& corrugatione subitâ, ut in rigore accidit; hu-
jus verò aitiologia adhucdum in obscuro latet.

1. *Tremor à debilitate* Sennert. 1^a. Species; in
curatione ut à venere, morbis evacuatoriis,
inediâ.

Ille est qui convalescentibus familiaris est, qui
eos etiam afficit, qui equitando, laborando,
dura instrumenta tractando, se defatigaverunt,
his laboribus non assueti; illa species videtur
pendere à debilitate facultatis motricis, quæ non
nisi interjectis morulis artus gravitatem superat,
adeoque alternatim attollitur à facultate & depri-
mitur à gravitate pars movenda.

Illa species distinguitur ex eo quod artu susten-
tato cesset tremor; hæc autem curatur quiete,
somno, pastu, analepticiis, & moderato exercitio.

Omnis tremor, si coactum excipiamus, cessat,
cum conatus voluntarius artus movendi desinit,
aut pars sustentatur, revertitur verò cum artum
movere volumus, unde tremor distinguitur ab
omni alio genere spasmorum.

2. *Tremor senilis*, Sennert. *de tremore*.

Illa species præter debilitatem habet etiam
conjunctam tendinum muscutorumque duritiem,
quibus fit, ut fluido nerveo forte sint minus per-
via hæc organa; sed insanabilis est.

3. *Tremor temulentus*, Plateri.

Illa species à longo & immodico liquorum fer-
mentatorum usu sobolescit, adeoque vinosis fa-
miliaris est, & non minus insanabilis si invetera-

ta, maximè verò vinum jejuno stomacho potatum tremorem inducit; oritur etiam ab opio, hyosciamo, aliisque inebriantibus, in quo casu oxicraturum, acetumque ipsum optimè conducunt præmissis generalibus.

4. *Tremor à Caffè*, Baglivi pag. 76. à *siccitate*, &c.

Qui potu caffè utuntur immodico, maximè sicci, studiosi, melancholici, illi in manuum tremorem incidunt, qui abstinentiâ à caffè, aliisque falsis, piperatis & longo usu lactis, sanatur.

Vide curam 2^a. speciei D. Lazerme.

5. *Tremor Metallurgorum*, Sennert. spec. 2^a. & quart. *Mil-reeck. Act. Acad. Scient. Edimburg. Tom. 1. Wilson.* Huic speciei singulari obnoxii sunt vulgò qui in plumbi, hydrargyri, aliorumque metallorum fodinis habitant, nudo corpore laborant, vel etiam incautè se exponunt aëri frigido; post litus mercuriales aut diù tractato hydrargyro, ut speculorum confectores, qui fumum plumbi, aliorumve metallorum fusorum excipiunt, ut aurifabri. Curatur electrificatione observante ill. de Haen, *novâ curandi methodo.* In gradu secundo Rachialgiæ Saturninæ maximè si jejunos spirituosos liquores bibat, præter gastrodyniam colicam, astheniam, stuporem artuum, accedit constipatio, colica rodens, febri-cula, cephalalgia vertiginosa, insensibilitas, delirium, rabies, extremorum tremor, pulsus intermittens, mors.

Laudantur in hoc tremore decocta sudorifica ex radice acori, arctii lappæ; lacte cum decocto, buxi, schinæ radice; thermæ sulphuræ. *Vide Wilson act. Edimburg. ann. 1759.* Requiritur initio cura rachialgicæ.

6. *Tremor coactus*, Sylvii de le Boe *prax. libr. 1. cap. 42.*

In illa specie partes tremulæ etiam sustentatæ subsiliunt & veluti vibrantur, ita ut nulla laxitas locum habeat; hic tremor quandoque subsequitur, quandoque præcedit convulsionem, adeoque ab eodem principio pendere videtur, scilicet ab irritatione nervorum tum in suâ origine, tum in partibus, atque inde influxu fluidi nervei in musculos moderatores inordinato.

Hic tremor etiam melancholicos & hypochondriacos aggreditur.

Curatur aquis sulphureis quales sunt Montis-aurei, Barregienses, Bagnaulenses, deinde usu jusculorum refrigerantium & edulcorantium, oleis blandis.

7. *Tremor vertiginosus* Boneti *sepulchret. T. 1. pag. 67. Cephalalgia à verme in cerebro, obs. 116.*

In Marcâ Anconitanâ ann. 1571. epidemicè grassabatur hic morbus cum cephalalgia quasi perterebrante, tremore convulsivo, vertigine per paroxysmos redeuntibus & intra paucos dies occidentibus. Nulla profuere remedia, inventum est in cerebro insectum vermiforme, rubrum, digito longius, ore acuto, collo piloso, vivum, latens in cerebri sinubus. Saxonia *Panthæi lib. 1.* vertigines inter signa præcipua vermium in cerebro refert. Vermes quidem in sinubus frontilibus non rari sunt; verum in cerebro, ipsove cranio soli testantur Bonetus, Gemma, Ballonius, Rolfincius, & Thomas Bartholinus. *Vide cephalalgiam verminosam.*

8. *Tremor ab Hydrocephalo* Guid. Patini. *Sepulchret. Boneti de tremore obs. 7. & 9. ab humiditate* D. Lazerme, *curat. 3.*

Hydrocephali voce intelligo fluidi serosi, faniosi, vel similis copiam in ipsa cerebri cavitate. Guido Patinus in cadavere cujusdam Campani qui insolito tremore fuerat correptus, cum febre, hoc extincto invenit in cerebro serum multum subvirescens, cujus pars in medullam spinalem dilapsa erat. Idem testatur Ignat. Thyermair; verum in vini potoribus hoc ferè tantum observatum est, adeoque hic est tremor temulentus.

9. *Tremor tendinum, subsultus tendinum, soubresaut des tendons.* Est symptoma febrium malignarum, phrenitidis, & aliorum morborum acutorum capitis.

10. *Tremor scorbuticus*, Sennert. est tremor metallurgorum.

11. *Tremor paralytodes* Juncker. *Conspect. de tremore ab infarctu cerebri & medullæ spinalis.*

Affinis est tremori ab hydrocephalo.

Curatur ut paralyfis; huic superveniens, boni ominis est; cathartica, juscula diuretica calida ex cancris, asellis, radicibus antiscorbuticis; aquæ thermæ, juscula sudorifica, opiata cephalicæ ex rheo, cascarillâ, karabe; fumus aromaticus ex thymo, karabe &c. conducunt.

12. *Tremor à saburrâ.*

Quadragenarius æstate præteritâ, tremore universali spasmodico correptus subitò, sine febre, cum linguæ sorditie, adivit me; præscriptâ phlebotomiâ, melius se habuit, sequenti die assumptis ipecacuanæ granis quindecim & mannæ unciis tribus, ano & cato purgatus est, tertiâ die iterata phlebotomia, quartâ iterata catharsis, & sanatus est.

13. *Tremor à plethorâ*, Hippocrat. 2. *Epid. s. 4. de Stymargi ancillâ.*

Ex faciei rubore, arteriarum plenitudine, menses, lochiorum, hæmorrhagiæ assuetæ suppressione, victu lautiori & otiosâ vitâ cognoscitur, & phlebotomiâ, diætâ tenui, potu infusi salviæ, melissæ curatur.

14. *Tremor à pathemate*, metu, irâ, gaudio, libidine &c.

Qui vulnera in præliis passi sunt, aut chirurgicas operationes diras experiuntur, non rarò tremore per horas perseverante laborant; ab ira etiam sæpius nec non à gaudio, à libidine idem accidit, imò quandoque periodice revertitur sine pyrexia.

XV. *Palpitatio*, Palpitation du Cœur. Vulgò *cordis palpitatio*. *Cardiogmus* Galen. in aphor. 65. sect. 4. *Palmos* Græcis. *Formido* Hollerii.

Est major cordis pulsatio quàm ex arteriæ pulsu expectandum esset, seu cum pulsu debili, sæpius intermittenti.

Cor ideò pulsatur, vel versus costas arietatur, quia dum ventriculi coarctantur, auriculis tunc turgescuntibus & ab hac pressione resilientibus, basis cordis impellitur, unde motus ejus *conversivus* evadit fortior, & quoniam in hoc motu aorta paululum intorquetur aut partim via sanguinis obstruitur, impetus sanguinis in arterias, adeòque pulsus minor evadit.

Ideò verò cor resilit vel 1º. quia fortiùs contrahitur ab influxu fluidi nervei, quàm exigit copia sanguinis ejiciendi ut in palpitatione hysterica, à pathemate &c. vel 2º. quia ob impedi-

tum sanguinis per cor transitum plus sanguinis solito congeritur in auriculâ, quæ proinde à corde contracto fortius premitur, fortiusque illud proprio elatere repellit.

In febre pulsatio cordis est fortior, sed nulla inde palpitatio, quia pari passu fortior est articularum pulsatio; in syncope debilior est arteriæ pulsus, sed debilior pari ratione est cordis pulsatio.

Causa est conatus cordis obices circulationi oppositos, quos fenit, per fortiorem pulsationem, superandi; unde principia palpitationis duo sunt; 1°. conatus cordis violentus ad augendas illius vires, ut in hysteriis, hypochondriacis, in terrore; 2°. obices in corde, auriculis, arteriis majoribus, pericardio, cum exiguis cordis conatibus. Inde enim collisio crescit, minus tamen quam ubi conatus cordis est fortior.

1. *Palpitatio ab aneurismate cordis* D. Senac. *Malad. du cœur pag. 414.* Lancisii *de aneurismat.*

Frequentius dilatatur ventriculus, auriculaque dextra, quàm sinistri lateris receptacula.

Has dilatationes aneurismata cordis voco, quæ hæmoptyses, orthopnoëas, asthma, phthisim, hydrothoracem sæpius inducunt.

Causæ efficientes sunt impetus sanguinis absolute auctus ab exercitiis immodicis, unde cursores, bajuli, veredarii, crapulosi his sunt obnoxii; impetus verò eò major est in parietes cordis & auricularum, quò magis ipsi antrorsum resistitur ob valvulas rigidas, concreta polyposa, terrorem, pathemataque varia, à quibus cor, arteriæve constrictæ manent; unde coagulum sanguinis, polyposa concretio. Hinc mortes repentinæ, suffocantes palpitationes, ruptio aneurismatum.

60 GENERA ET SPECIES

Signa pathognomonica sunt magna palpitatio-
num vis, & frequentia vel recrudescentia à levi
occasione cum leipothymiis, sensu molis majoris
costas vel xiphoideam cartilaginem ferientis, &
quod mirum, est quandoque pulsus vividus &
plenus, cum scilicet auricula dextra sanguinis
transitui obfistit, liberique simul sunt ventriculi,
atque tunc temporis palpitatio levis est, vixque
manu percipitur, adde situm palpitationis in latere
dextro.

In paroxysmo phlebotomiæ, narcotica, ab-
sente leipothimiâ, diæta tenuis, quies corporis,
& animi mortem protelant.

2. *Palpitatio hysterica* Sydenhami.

Cognoscitur ex signis hysteriæ, spasmis inter-
nis, magnâ pusillanimitate, pathematum tristium
concurfu, & ex eo quod ex levi occasione, ut ter-
rore, gaudio, accidat atque recedat.

Magna sensibilitas animæ, & corporis debilitas
huic ansam præbent.

Curatur quiete corporis & animi, liquorum
spirituosorum odore, & cardiacorum potu; secus
ad foetida, antihysterica deveniendum est.

3. *Palpitatio chlorotica*.

Quæ chlorosi laborant, suppressis catameniiis,
habent paucum cruorem qui densum thrombum
copioso sero innatantem relinquit; magna debi-
litas à fibrarum laxitate oriunda hujus principium
est; stipatur femorum gravitate, spontaneâ lassit-
tudine, dyspnœâ ad levem cursum, ad scalarum
ascensum, sæpe picâ; curatur longo usu mar-
tialium.

4. *Palpitatio à pericardii abscessu* Lancisii *de aneurismate* lib. 1. *propos. 5.*

Vidimus inauratorem qui cordis palpitatione &

dyspnœa laborabat; credebaturque anevrismate tentatus, non allevatus à phlebotomiis repente obiit. Abscessus inventus fuit liquore meliceride turgidus ad basim pericardii inter unam, alteramque ejus tunicam.

5. *Palpitatio à polypo* D. Senac lib. 4. cap. 10.

Signum præcipuum est variabilis pulsuum inæqualitas, prout sedem aut figuram polypus mutat, dolores cordis quasi divulsorii. Signa dilatationum in ventriculis, si ductus arteriosi polypo obstruantur in auriculis, si ventriculi polypo obsideantur, pondus scilicet in parte, anxietas incredibilis, pectoris oppressio, à motu corporis crescens, moles.

Polypus in auriculâ vel ventriculo sinistro majorem dyspnœam inducit quàm qui in dextro.

Præcavetur polypi efformatio, si post magnos terrores vena tundatur, violenti horrores calido potu curentur, si in magnis morbis acutis pulmonum phlebotomiæ repetantur, potus diluens non negligatur. Si in chronicis, ut melancholiâ, aquæ ferrugineæ & martialia usurpentur.

Dato polypo sobrietas, quies animi & corporis, phlebotomia conveniunt; inter dissolventia polypi sal tartari & sapo atque demùm aqua calcis tentanda videntur.

6. *Palpitatio à polypo in cordis sinistrâ parte* D. Senac.

Ille morbus inducit symptomata quæ sanguinis congestionem in pulmone majorem sequuntur, ut *dyspnœam*, *asthma* sine tussi, aut *anacatharsim* materiæ pituitosæ, *hæmoptysim*; præter symptomata antecedenti speciei communia, ut *dolores* in regione cordis, *anxietates*, *suffocationem* à corporis animive motu velociori, *syncope*s, *lypothimias*, *asphixias*.

Observandum autem est maximam partem polyporum, qui in cadaveribus reperiuntur, in agone mortis ortum duxisse, coagulata & concretâ sanguinis lymphâ, ut sanguis pleuriticus in patellâ coagulatur: multos aperui phthificos, hydrothorace, asthma mortuos, quorum cor concretiones polyposæ, ramosæ obsidebant; pluries extraxi funiculos polyposos ex aortâ ad crura & brachia extensos.

7. *Palpitatio melancholica* Rhodii libr. 2. obs. 40.

Junior medicus fusci coloris, & melancholicus animi pathematis diu vexatus, & cibis acidis, acribus abusus, cordis palpitationem cum sonitu & arteriæ carpi vehementi pulsatione atque convulsivâ constrictione seu tensione passus est; is chalybe, cardiacis, purgantibus morbum suum exasperabat, verum consilio Lancisii succo pomorum per duos menses sumpto convaluit. Lancisius *de anevrismat. prop. 44.*

Ex arteriæ aortæ vel pulmonaris constrictione spasmodicâ, ea inducitur; illa verò constrictione excitatur à majori systematis nervei sensibilitate, & aliquo vitio in textu illius arteriæ ob victum acrem. *Vide D. Senac malad. du cœur libr. 4. cap. 9. §. 3.*

8. *Palpitatio ex aortæ anevrismate* Baglivi p. 403.

Nobilis vir de Vezenobre sexagenarius lapsum ex scalâ suæ Bibliothecæ ante duos annos passus, angores in præcordiis palpitationes, dyspnœam patiebatur; metuens ne pro vaporoso derideretur à suo medico, morbum suum silentio premebat; demum stans & natam suam alloquens in nictu oculi mortuus concidit. Medicus ordinarius accurrit & apoplexiam incusat; alter catarrho suffocanti mortem repentinam tribuit; ego rupto

anevrismati juxta cor illam adscripti, & præsa-
gium meum confirmavit cadaveris sectio; aperto
thorace magnus sacculus lividus conspectui sese
offert, erat pericardium cruore distensum, aorta
quadruplo crassior solito in suo exortu; lamellis
osseis intus erat obducta, extus rimas nigras of-
fendens; ex illis rimis cruor effluxerat in peri-
cardium; hæc Alesiae triginta abhinc annis circiter.

Puella passa est per duos annos ingentem palpi-
tationem, vertigines, frequentes syncopes, dysp-
noeam, pulsus inæqualitates, aliaque aneurisma
aortæ indicantia, & eventus docuit partes ab ar-
teriâ aneurismaticâ sanguinem accipientes sæpè
corripi fornicatione, torpore, impotentiâ ad
motum, necnon paralyfi. Baglivi *ibidem*; ubi vi-
dere est quod pronunciat Lancisius in magnis ane-
vrismatibus, progressu temporis supervenire leu-
cophlegmatiam, vel ascitem. Lancis. *de aneurism.*
prop. 140.

In aneurismatis aortæ majoribus & sphæricis
non rarò accidunt concretiones polyposæ, lamel-
latæ, ut vidit idem Lancisius, & D. Marcot, *in*
Act. Acad. Paris.

D. de Senès Societatis Reg. Monspell. Geome-
tra illustris lapsus erat in dorsum, à duobus an-
nis, exinde conquerebatur de dolore pectus trans-
fodiente usque ad quartam dorsi vertebam cum
levi dyspnoeâ & palpitatione, ast maximè cum
pulsus periodicâ quovis minuto intermissione;
obiit hæmatemesi: cadaver ostendit mihi aortam
descendentem sacculi instar pollicis diametro dila-
tatam; (*vide hæmatemesim*) Mirabatur Chirurgus
Girard cum perscrutando pectus cadaveris inveni-
ret quæ ibi invenienda fore prædixeram.

9. *Palpitatio ex aortæ angustia* Lancisii *de ane-*

vrism. propos. 53. Willif. tom. 1. pag. 145. Vieussens observat. tract. de corde.

Palaggius Canonicus hypochondriacus reversivâ palpitatione, pulsûs inæqualitate atque intermittentiâ, necnon asthmate ac vertigine vexabatur, maximè ex vehementi corporis motu vel animi pathemate.

Cadaver ostendit *valvulas aortæ osseas* vel cartilagineas, inde angustatam aortam, unde auricula dextra, vena cava & ventriculus dexter, minimè verò sinister ad pugni magnitudinem erant dilatata, quippe cavitates dextræ longè molliores & tenuiores sinistris; non mirum itaque si à renixu sanguinis dilatentur.

Senex cerevisiæ & vini potator assiduus palpitationem pati crebrò solitus erat; cadaver *aortæ truncum* mox à cordis exitu osseum, ejusque latera valdè compressa ostendit. Willif. *de palpit. pag. 145.*

Domina de Castres orthopnoicâ palpitatione & pulsûs inæqualitate dudum laborabat; cadaver exhibuit *aortam* totam, necnon arterias iliacas, spermaticas, trachæam, &c. ossificatas. Vieussens *de corde observ.*

10. *Palpitatio arthritica* D. Lazerme, Profess. Monspell.

D. Rouzier septuagenarius arthriticus Senator nullos insultus arthritidis à biennio passus, post curas graves vertigine fuit per tres menses conflictatus; successerunt palpitationes cordis; suppressâ vertigine, sanguis caput per intervalla impetebat, ferè suffocabatur in palpitationum paroxysmo, pulsus evanescebat, de polypo cordis vix dubitabant Medici; pulsus mittebat maximè; post hoc temporis intervallum, seu 18. menses,

mensēs, doluerunt pedes arthritide, & illicò sanus evasit.

II. *Palpitatio tremula; Tremor cordis* vulgò; *Cordiognos* Galeni & Erotiani, non Hippocratis.

Character obscurus est. Galenus dicit esse motum quemdam cordis palpitationi similem. Meo quidem iudicio est motus quasi tremulus pectoris cum pulsu inæquali & intermittenti, cui ille motus respondet, necnon cardialgiâ ad levissimum corporis motum recurrente, & dyspnœâ.

Ille morbus procedit ab anevrismate auricularum cordis, aut cordis ipsius dilatatione notabili, quâ fit ut vera palpitatio, seu impetus cordis in sinistrum latus non percipiatur, sed motus quidam tremulus in regione cordis, quo pectus ipsum five inter inspirandum five inter expirandum exagitatur, quasi à cordis palpitatione subsiliret.

Ex illâ mole nimîâ cordis impeditur respiratio, ita tamen ut æger horizontaliter decumbere queat, nisi hydrothorax comitem se adjungat, quod in fine morbi accidit; premitur etiam œsophagus, unde dysphagia, imò nausea; premitur etiam fortè ventriculus, unde nausea, vomitio, & cardialgia, maximè cùm æger erigitur.

Vidi in augmento morbi supervenire tussim & sputum sanguinis nigricantis, anxietates, œdema pedum, tibiæ, hydrothoracem cum polydypsîâ, urinâ paucâ, rubrâ, & difficultate respirandi, quæ pectus & caput erigere cogebat inter dormiendum: is morbus videtur descriptus & observatus à quibusdam Auctoribus, quos citat ill. Archiætrorum comes D. Senac *de morbis cordis, cap. de volumine cordis aucto.*

XVI. *Claudicatio*; *Colotes* ac *Coleia* Græcis, ac *Choloma* Castelli; *Ægri Claudii*; Gallicè *Boiteux*, qui cloche, qui feint.

Est vitiosus gradiendi modus, quo truncus singulis passibus huc vel illuc inclinat, & crus indecorè movetur, vel difficulter trahitur.

In statu sano cùm pedem dextrum antrorsum promovemus, centrum gravitatis corporis leniter loco mutatur, & incidit in basim pedis sinistri, rursusque reposito pede dextro sinistrum attollimus, & cum centro gravitatis, axis trunci sibi semper parallelus incidit in basim pedis dextri, & sic vicissim; verùm apud claudos axis trunci minimè suum parallelismum servat, sed nunc sinistrorsum, nunc dextrorsum inclinat, ut æquilibrium fervetur, & lapsus præcaveatur.

1. *Claudicatio à dolore*; ea est quæ excitatur ab ischiade; arthritide, vulnere, contusione, phlegmone, erysipelate, aliove quovis affectu, aut morbo cujuscumque partis, cujus dolorem intendit gressus; tunc enim accidit ut non liberè & expeditè possint agere muscoli artus inferioris, quin sequatur dolor; unde ab extendendis aut contrahendis hisce musculis abstinemus: unde artus alter altero brevior evadit aut rigidior, inde verò claudicatio, quæ tandiù perseverat, quamdiù ipse dolor, imò quandoque sedato dolore prava inducta est consuetudo, aut muscoli non sufficientem flexilitatem recuperant; quænam verò auxilia in his casibus indicentur, cuique obvium est.

2. *Claudicatio rachitica.*

Apud infantes claudicatio anatina, seu utriusque lateris, quæ vulgò tribuitur lumborum debilitati,

procedit ex eo quod collum femoris angulum ferè rectum cum axi femoris constituat, unde crura divaricantur, & major evadit distantia unius pedis ab altero, proindeque ut centrum gravitatis transferatur ex uno latere ad alterum, necesse est truncum per majus intervallum transferri à dextris ad sinistras & à sinistris ad dextras, ut anates inter gradiendum solent propter majorem pedum à se invicem distantiam; ea verò claudicatio spontè corrigitur ætate progrediente, modò tamen infantes illi non cogantur progredi maturiùs quam par est.

3. *Claudicatio à fracturâ*; ea est non quæ ob dolorem fracturæ recentis, sed ob brevitatem artus inde sequentem accidit, cùm fractura non fuit ullatenus aut rectè reposita; quippe si in eo situ v. g. femur repositum fuerit, ut sit rectum, cum debet esse incurvum, totus artus erit longior quàm antea, unde claudicatio: quippe inter gradiendum centrum gravitatis corporis, quod in statu sano horizontaliter transfertur, jam obliquè nunc descendet, nunc ascendet; si callus fracturæ coalitæ accrescens muscolum distrahat, inter gradiendum muscolum illum laxum retinebit homo, ne novâ contractione ulteriùs distrahatur, & doleat, unde claudicatio. Si verò fractura restitui nequeat, ut cùm caput femoris fractum est, tunc femur in viciniam, totâ musculorum & ligamentorum vi retractum decurtabit artum, unde claudicatio initio dolentissima, successu temporis indolens ob occallescentiam loci in quem extremum ossis fracti se recipit.

Claudicatio à luxatione.

Quæcumque pars luxationem passa sit in artu inferiori, sive femur, sive tibia, sive tarsus, sive

introrsum , five extrorsum , tunc abductores , vel adductores elasticitate non æquilibratâ artum inflectunt , adeoque decurtant ; quippe longitudo cruris & tibiæ est maxima , cum recta protendantur ossa in unâ lineâ , quàm cum alterum os cum altero includit angulum ; idem fiet si antrorsum , vel retrorsum factâ luxatione superveniat inflexio coacta ; unde claudicatio ob artuum inæqualem longitudinem.

4. *Claudicatio à contracturâ.*

Artus decurtantur , cum tendines contracturam patiuntur , ut in Rachialgiâ , hemiplegiâ scorbuticâ , arthriticâ , aliisque ; quippe flexores musculi fortiùs contrahuntur quàm extensores , unde artus flexus remanet , unde claudicatio sine dolore.

5. *Claudicatio mutilorum.*

Quibus amputatum est vel crus , vel tibia , licet artu ligneo in ejus locum utantur , necessariò claudicant ; quippe cum nullus in tarso , metatarso , & digitis possit servari motus proprius , non potest successivâ digitorum , metatarsi & tarfi inflexione leniri , & gradatim fieri progressus uniformis , qualis apud sanos integros ; sed coguntur artum ligneum extrorsum circumrotando transferre , & humi talum subito figere , unde rudis fit descensus centri gravitatis ; hinc verò claudicatio.

6. *Claudicatio à debilitate.*

Si alterutrum crus debilitate paralyticâ , seu etiam verâ hemiplegiâ laboret , oritur claudicatio ; imò in utroque affecto , ut in paraplegiâ imperfectâ accidit ; modus autem progrediendi in utroque morbo est diversissimus , sed vix verbis describi potest.

ORDO QUARTUS.

SPASMI CLONICI UNIVERSALES,

Quibus addendæ sunt species quædam convulsionis & tremoris.

CUM cerebrum sit origo communis omnibus nervis, verosimile est ipsi inhærere principium proximum morborum hujusce ordinis; in spasmis partialibus sedes materiæ morbificæ sæpius est extra cerebrum, ut in corde, si sit palpitatio, in crure, dum est claudicatio, &c. non mirum proinde, si sæpius quædam animi functiones lædantur in morbis universalibus spasmodicis, ut epilepsiâ, ecclampsîâ, &c. quæ sæpius intactæ remanent in partialibus.

XVII. *Rigor*, Frisson, Réfroidissement; Græcis *Rhigos* ac *Phrice*, necnon *Phriciasis* Gorræi; *Phricasmus* & *Phricia* Dioscoridis; *Horror*, *Horripilatio*, & *Algor* ac *Frigus* Latinis.

Est succussio tremula coacta cutis cum sensu frigoris; unde differt à tremore, qui quandoque frigus febrile aut catharrale comitatur; nam in tremore artus etiam succutitur, in rigore verò cutis corrugatur & exagitari videtur.

1. *Rigor febrilis* Jonstoni *idea medic.* *Frigus febrile* Boerhaavii *aphor.* 621. *Frisson de la Fièvre.*

Duplicis est indolis, nam vel adest frigus vel nullum est, illiusque loco vel spasmodica vibratio fortior, partium dolor, aut aliud symptoma spasmodicum; vel frigus adest, quod rursus est vel astantibus ad palpum sensibile, ut accidit in tertianâ vulgari; vel frigus est ægrotanti soli sensibile cum calore nativo in eâdem parte quam Medicus palpo explorat, & hoc accidit in remittentibus malignis, ut amphimerinâ, epialâ, imò quandoque dum friget & horret ægrotans, cutis ipsius paulò calidior est ad sensum Medici quàm in statu sano; distinguendum est itaque frigus *reale* à frigore *sensitivo* quoad solum ægrum.

Rigescentia vasorum minimorum sensum frigoris in ægro excitat. Vidi in amphimerinâ, epialâ, corpus totum vehementissimo tremore concuti cum trismo stridente, suffocativâ dyspnœâ, cum simul æger calebat toto corpore; pulsus verò erat rarus, mollis, inæqualis, & sedato illo rigore, pulsus rarior, minor, magis inæqualis evadebat, ita ut cardiacis opus esset, nec calor crescebat. De hac tarditate & raritate pulsûs in accessu febrili & remittentium paroxysmis videatur Mortonus *de proteiformi febrium intermittantium genio*. Vide amphimerinam algidam, febrem algidam Torti. Dividitur rigor febrilis in criticum & morbosum. Criticus seu salubris censetur, si die critico accedat, si corpus ad ipsum incalescat, aut aliqua dejectio sequatur. Insalubris est febricofus.

2. Rigor catarrhalis.

Qui amphimerinâ catarrhali, simplici rheumate, coryzâ, anginâ catarrhali corripuntur, in invasione per intervalla frigus subcutaneum cum rigore patiuntur, huncque motum tremulum spas-

modicum, per vim cohibent, si anhelitum comprimant, & locum in lectulo non mutant, secus frigore & tremulo motu concutiuntur; frigus verò sæpius à dorso & medullâ spinali, quandoque è nuchâ procedere videtur, ita ut per nervos hæc sensatio & agitatio serpere videatur.

Frigori febrium intermittentium simplicium succedit calor hujus intensitati respondens; in malignis verò nulla pyrexia aut exigua succedit: pyrexia in simplicibus sudore terminatur, non verò semper in malignis; ast frigori catarrhali nec notabilis pyrexia, nec sudor succedit.

3. *Rigor à purulentiâ.*

Post morbos inflammatorios ut pleuritidem non solutam superveniunt rigores anomali sæpè vespertini, quos sudatiunculæ & pyrexia excipiunt, quique suppurationem fientem designant; desiderantur hujus rigoris signa characteristica ex pulsu, proprio gradu frigoris, aliisque circumstantiis.

Rigorem cum tremore universali observavit Ballonius in ægro, cujus sanguis totus albidus erat, quasi chylus aut pus. In summo frigore febrili observavit illustr. de Haen gradum caloris realis descendisse tantum à 99. ad 97. therm. Farenheitii.

4. *Rigor à pathemate.*

Nonne terrori tribuendus est rigor cum tremore summo quem passus est vir qui in digito ab scorpio punctus fuerat; is quidem simul dolores pungitivos quasi fornicationem in toto corpore patiebatur, ac applicato ad locum læsum scorpio sanatus est; sed ea non me inducunt ad credendum hos affectus veneno scorpil tribuendos esse, cum in Lusitaniâ ut in Occitaniâ veneno careant hæc insecta. *Vide Amati Lusitani observat. 31. centur. 6.*

5. *Rigor à frigore* ; est ille qui ab aëre frigido , morâ in nive , aquâ frigidâ , vento gelido , nudo corpore , &c. accidit. Particulæ igneæ quæ se continuò diffundunt è corpore calido in frigidum contiguum , eò uberiùs exeunt è calido , quò majus est discrimen temperaturæ , majorque contigui frigidi densitas , usquequò æqualis sit sub eodem corporum pondere particularum ignearum in utrisque quantitas , ut patet experimentis in animalium staticâ factis. *Vide* eximiam ill. Hambergeri *dissert. de frigore.*

Cineres calefacti supra corpus hominis submersi & frigidissimi recens ex aquâ extracti calorem vitalem ipsi reddidere : panni calidissimi , quibus involuta est puella è puteo extracta , & pro mortuâ habita , marmoris instar frigida , eam ad vitam revocaverunt. *Vide* Asphixiam.

6. *Rigor tertianarius.* Communicabat ill. D. Chaptal D. M. Monsp.

Mulier sexagenaria per duos annos alternis ut plurimum diebus corripiebatur universo rigore , in quo frigus potissimum eminebat , quo per viginti quatuor horas algebat cum pulsu parvo & raro , hoc elapso tempore per diem integrum sana erat , & vegeta usquequò alter accessus eam frigore congelaret.

Tentata sunt incassum diversa à peritissimis Medicis remedia , quibus tantummodò quædam identidem per aliquot dies obtinebantur induciæ , & typi mutationes : verum post duos annos sumpto quotidie infuso foliorum ribesii nigri , vulgò *cassia* dicti , sensim convaleuit.

7. *Rigor febricosus ; Algida febris* Torti *de febribus* ; est algor horrendus periodicus à veneno febris intermittens , vel remittentis procedens ,

cum pulsûs depreffione, exilitate & frequentia, tamque pravis aliis symptomatis, ut æger in agone constitutus videatur: non autem à quovis febris genere, sed ab intermittenti tertiana duplici, eaque maligna aut amphimerina phricode pendet ille perniciosus algor, è quo potissimum ætate proVecti ægri è medio tolluntur. *Vide signa & curam phrenitidis, pleuritidis, cholerae, aliorumque morborum, quos febricosos indigitavimus. Est enim eadem cura.*

Consulatur Anonymus *de recondita februm natura, cap. 19. pag. 106.*

XVIII. *Ecclampsia*, Convulsion des enfans; *Insultus epilepticus*, vulgò Mouvements convulsifs; *Ecclampsis* Gorræi definit. *Cæterum ecclampsias morbo comitiali omnes tribuunt, deque eo significari volunt Gorræus.*

Ecclampsia vel *ecclampsismus*, agitatio quâ pueri exiliunt & calcitrant propter membranarum cerebri morsum vel dolorem, vel incipientem convulsionem, quâ voce usus est Hippocrates *libr. 3. coacar. aphor. 35. Gorræi definit.*

Ecclampsia, vulgò epilepsia puerilis, differt ab epilepsia vulgari quod sit acuta, quandoque remittens, aut omninò continua, ut patebit ex specierum historia: definiri potest morbus convulsivus, clonicus, acutus cum sensuum in paroxysmo feriatione.

1. *Ecclampsia typhodes. Vide Sennert. de febribus libr. 4. cap. 14. Febris maligna cum spasmo Sennert. An Convulsio Suecana?*

74 G E N E R A E T S P E C I E S

Hic morbus in Colonienſi Episcopatu & Weſthaliâ graſſatus eſt anno 1595. convulſionibus, veterno, delirio, ac mentis alienatione, nunc cum febre, nunc ſine febre, homines graviffimè affligens.

1°. Invadebat ſub formâ vellicationis, formicationis & ſtuporis in pede, vel manu, nunc in uno, nunc in utroque latere.

2°. Dein digiti affecti convellebantur contractione vel extensione.

3°. Serpebat convulſio ab extremis ad truncum è cubito in humerum, ex genubus in coxendicem.

4°. Tunc æger inſtar globi convolutus vel rectâ extenſus procumbebat.

5°. Aderant ſimul dolores qui clamores horrendos ciebant.

6°. Sæpè convulſio nec opinantes ſubitò invadebat, vomitumque excitabat, atque hic affectus non niſi poſt multos dies caput afficiebat, ſi remedia apta adhiberentur.

7°. Secùs ægri epilepſiâ & ſenſuum amiſſione laborabant, & à paroxyſmo immoti veluti mortui diù jacebant; aliqui amentes, aut veternoſi, aut deliri per aliquot dies erant.

8°. His peractis boulimia cum diarrhœâ accedebat, plerique pedes & manus intumeſcebant, aliis pemphigus accedebat.

9°. Morbus contagioſus habebatur, epilepſia ſubinde recrudeſcebat, delirium in ſtuporem inſanabilem abibat, & ſanati ab his morbis quolibet anno menſe Decembri aut Januario aliquid mali ſentiebant.

Eadem ſymptomata peſte infectis ſupervenire ſolent, teſte Cardano *libr. 2. de ſubtilitate*; Valeriolâ *locor. commun. lib. 3. cap. 18.* Petro Salio

Diverſo de peſte libr. c. 5. Hæc epidemia ſequēbatur annonæ caritatem, adeoque victum ex pravis cibis, fructibus corruptis, fungis, &c.

Curabatur ex præſcripto Academiæ Marpurgenſis; 1°. catharticis; 2°. antiſpaſmodicis; 3°. litu nervino, aromatico, &c. Videtur idem eſſe affectus qui aliàs à Williſchio, Buddæo viſus eſt.

2. *Ecclampsia verminosa; Insultus epilepticus à vermibus.*

Apud infantes vulgaris eſt, & à convulſione non poteſt diſtingui, quia hac ætate functiones animæ facilè obſcurantur à gravi quocumque morbo, & infantes facilè ſomnolenti evadunt.

Curatur verò eodem modo quo convulſio à vermibus in paroxyſmo, ab ætate 5. ad 10. annorum. Sic ſe gerebat Riverius, ſalis vitrioli drachmam ſemiſſem præſcribebat, præmiſſo, ſi opus eſſet, enemate purgante; vomitione excitatâ convulſiones ſedantur, & ſi revertantur, cathariſis inſtituitur; deinde verò olei ſuccini, & ſpiritus vitrioli ana guttæ quinque præſcribuntur, ſequenti die, fit julepus ex aquæ cardui benedicti & ſcordii ana unciâ unâ, confection. alkermes drachmâ unâ, ſalis cardui benedicti ſcrupulo uno, cum aquâ theriacali, vel aquâ naphæ; vermifuga verò minimè negligenda ſunt. *Vide River. obſerv. 28. & 59. centur. 4.*

Vix ullus eſt morbus qui plures infantes è medio tollat.

3. *Ecclampsia parturientium* Mauriceau chap. 28. liv. 2. *Accouchement accompagné de convulſion.*

Sæpiùs ab ecclampsia tum mater parturiens, tum fetus, ac uterque perit, niſi promptiſſimum feratur auxilium; motus ſcilicet convulſivi per intervalla redeunt ſuperveniunt, ſive ab ultimis

naturæ periculo commotæ conatibus , cùm scilicet ob immodicam *hæmorrhagiam* accidunt , five translatione vividioris sanguinis ad cerebrum , ob vehementem quam in molimine partûs patitur commotionem , & ob plethoram , five demùm ob acriorem uteri distracti dolorem.

Parturiens verò vel in intervallis convulsionum mentis suæ compos est , vel somno sepulta , spumans ore jacet. In hoc secundo casu nulla ferè spes salutis superest ; in priore verò unica spes est in embryulciâ , seu promptâ fetûs exclusione , quam natura sola rarissimè , verum obstetricante Medico-Chirurgo adjuta , potest exsequi.

Periculum autem est in morâ , maximè si menorrhagia simul vires auferat , & quantocius more solito manu butyro illitâ , in uterum , si paulisper hiet immissâ , fetûs pedes adducendi , & partus accelerandus.

Si verò minimè hiet uterus ecclampsia superveniente , nil aliud tentari potest præter phlebotomiam è brachio vel è pede , (si ecclampsia à menorrhagiâ non excitetur , sed à plethorâ , agitatione , aut dolore ,) atque clysmate ex decocto fen-næ , cum catholicone , eo fine , ut tormina uterum aperientia cieantur , non neglectis linimentis os uteri lubricaturis , ex oleo , adipe , butyro : in hoc verò casu emeticum præscribere inconsultum est ; quippe docente experienciâ , hæc ecclampsia ab alterutro ex prædictis principiis procedit , quorum nullum tolli potest , sed potius augetur ab emetico ; perniciosum itaque illud medicamentum ablegetur , nisi ex oris foetore , linguæ spurcitie , nausæâ indicetur , & absit menorrhagia.

Sunt mulieres quæ ecclampsia in omni partu afficiuntur , five ante , five post exclusionem fetûs ;

docet autem observatio Mauricæi eas ab hoc morbo evasisse, quæ bis terve in decursu graviditatis, semelque instante puerperio sanguinem sibi detrahi curavere.

4. *Ecclampsia à doloribus* Helmontii *de lithiasi* cap. 7. *Epilepsia nephritica* Frid. Hoffmann. *de epilepsia*; *Ecclampsia ab odontalgia, otalgia* Hoffmann.

In comite & in moniali vidit Helmontius ecclampsiam lethalem; alter habuit in renibus calculum aduncum & acutum; altera in uretere; uterque post diros dolores nephralgicos crudelibus convulsionibus obiit.

5. *Ecclampsia à saburrâ* Boneti *Sepulchret. de epilepsia puerili, obs. 9.*

Si nutrices irâ, vel terrore graviter commotæ statim ubera præbuerint alumniis suis, hi sæpius haud ita multò post, epilepsiâ corripì observantur. P. Hoffmann.

Hodiè infans sexennis summo mane subito corripitur convulsione continuâ totius corporis cum anæsthesiâ sine prodromo, pallidulus, macer, asphictus erat, præscripsi potionem cardiacam & anthelminticam, in primo cyatho tartari stibiati granum; post duas horas syrapi Glauberiani gutt. vj. deiecit, vomuit virides mucos, & statim ecclampsia recessit, superstitè febre, & lassitudine, cras purgandus est.

6. *Ecclampsia ab ischuriâ.* Schneiderus *de catarhis* pag. 244.

Quibus urina supprimitur per aliquot dies febris ardens, subsultus tendinum, delirium, sopor, & varii motus convulsivi superveniunt, urinâ sanguini remixtâ; quippe si injiciatur atramentum per ureteres, illud facilè in venam emulgentem transit, ut expertus sum, adeoque simili viâ urina sanguinem inficit.

In hoc casu si phlebotomiæ repetitæ, clysmata, irrigationes emollientes, potus nitrosi nihil præstiterint, tumeatque hypogastrium, acus tricuspidis cannulâ inclusa immitti debet per perinæum in vesicam, si catheter immitti non potuerit, & urina eliminanda est.

7. *Ecclampsia plethorica* Schneideri *de catarrhis* pag. 234. *Ecclampsia à plethora* Drelincurtii apud Bonetum *obs. VI.*

In illâ specie à phlebotomiâ pedis repetitâ largâ, à sanguiifugis ano apposis, victu tenui salus expectanda est.

8. *Ecclampsia ab inanitione* Galen.

A sanguinis profluvio convulsio & desipientia malum. Hippocr. *aphor. 9. sect. 7.*

Ea ecclampsia est conatus naturæ quo se vertat nesciæ, & præsentem statum intolerabilem quovis alio mutare cupientis; extremo autem huic periculo obviam eundum est cardiacis, aromaticis, & analepticis.

9. *Ecclampsia traumatica* Bonet. *Sepulchret. observ. XXIII. tom. 1. pag. 329.*

Quatuordecim casus recenset Auctor convulsionum, cum sopore, delirio, sensuumve obscuratione, ob percussum, fractumve cranium in quâcumque parte, inventis quandoque pure, sero effuso, sanie, abscessu, meninge inflammatâ, cerebro depresso fragmentis cranii, &c. intra cerebrum. *Vide* Dionis. Heisterum, &c. *de vulnerib. capitis.*

Idem accidere visum est ulcere diaphragma rodente *observ. 24.* Carie vertebrarum spinalem medullam denudatam vellicante *observ. 25.*

10. *Ecclampsia exanthematica.* A retrocessione petechiarum, variolarum, rubeolæ, purpuræ Frid. Hoffman.

Epilepsia symptomatrica differt ab epilepsiâ exanthematicâ ratione acutiei ecclampsiae & morborum quibus debetur.

11. *Ecclampsia ab atropâ ; Atropa Belladonna* Linn. *vel melanocerasus ; Solanum furiosum.*

Anno 1750. mense Augusto puer septennis manducavit in horto regio Monspeliensi aliquot baccas Belladonæ, paucis post horis evasit ruber, scarlatino rubore, sine calore, rubedo universalis erat, deinde convulsionibus totius corporis per 24. horas fuit divexatus, cum febre notabili & delirio læto.

Manè sanguis missus est, unde symptomata imminuta; oleum amygdalarum sumpsit, & vespere multum deiecit per inferiora, deinceps sopore ab horâ sextâ vespertinâ usque ad nonam matutinam detentus fuit, & sanatus est intra 40. horas à morbi initio.

Decocto atropæ levissimo diu continuato, & hausto carcinoma mammæ sanatum videtur in observ. Vandermonde 1758. & in ill. Halleri disputat. morborum tom. 2.

12. *Ecclampsia parturientium* Nic. Puzos.

In partu etiam facili quandoque mulier subito conqueritur de suffusione & marmarigis, de gravi cephalalgia frontali, vel occipitali, de subitâ amaurosi, quæ sunt proximæ ecclampsiae prodromi; illico una vel duæ largæ phlebotomiæ instituendæ sunt, nec ad extractionem fetûs properandum: si his præmissis partus ritè procedat, tormina revertantur, & mulier sui compos evadat; verum si recurrant convulsiones, cum spuma oris & signis anginae convulsivæ, aut cessantibus convulsionibus sopor urgeat, tunc post phlebotomias clyisma injiciendum est cum lenitivo, diaphenico, in infuso foliorum matricariæ, artemisiæ; & si uteri

os non magis ac magis hiet, ad fetûs extractionem recurrendum est.

Non tamen notabile matris levamen à fetûs extractione illicò supervenit, ita ut ægra per unam alteramve diem convulsionibus, sed quidem rarioribus concutiatur, aut caro obruta obdormiscat, sed symptomatum imminutio optimi est augurii: si verò, extracto fetu, symptomata illa non remittant, de muliere actum est. *Vide D. Puzos Traité des accouchemens pag. 172.*

13. *Ecclampsia à dentitione; Convulsion causée par la formation des dents.*

Incisorii minorem, canini majorem, molares maximum dolorem inferre censentur, an quia obtusiores? dolor minimè à gingivis perforandis oritur, sed à nervo in dentis radice compresso; gingivæ sine dolore secantur.

Quò accessus ecclampsiae frequentiores, eò pejus; quò in intervallis minùs valet, magis stupet infans, eò pejus; si frequentes sint accessus & in intervallis papillam recuset infans aut sopore tentetur, ferè semper lethale.

Cura. A phlebotomia ineundum est, nisi æger debilis sit ab inanitione, clysmata iteranda, nec enim convelluntur in dentitione quibus alvus est laxa, dein semigranum kermes mineralis identidem in aquâ tiliæ ipsis præbetur, ut alvus laxetur. Interea nutrix refrigeretur aquâ pulli, oryzæ, hordei, fero lactis, imò purgabitur, ut infans inde purgetur; alumno oleum amygdalarum dulcium perutile est, debilitato dein præscribuntur antispasmodica, ut spiritûs cornu cervi guttæ aliquot, pulveris de guttetâ grana aliquot, in julepio cephalico.

14. *Ecclampsia ab hydrocephalo; vulgò des eaux dans le cerveau.* Morbus

MORBORUM, CLASSIS IV. 81

Morbus est frequentissimus, & qui magnam partem infantum tollit è medio; certis etiam in familiis gentilitiis, quem utinam prævidere possemus, nam cum semel factus est, nulla ferè salutis spes est.

Accidit infantibus trium, quatuor, quinque annorum, maximè illis qui scrophuloso viru sunt infecti, quorum parentes syphilide laboraverunt, quorum mesenterium glandulis duris est oblitum; incipit ab inappetentiâ & fastidio omnium rerum, etiam crepundiorum; morosi sunt, seu voluntatibus & aversionibus contra morem, & rationem addicti, pallidi, cum pulsu parvo, languido; alterutra gena per intervalla rubet, asthenia accedit, capite nutant, languent, dein subito os distortetur, oculusve uterque fixus & nubilus evadit, vel faciei quædam pars, manusve agitur, convellitur, mente obscuratâ, stupidâ, & intra paucos dies cum pulsu frequenti debili & inæquali obeunt.

Seçto cadavere serum in ventriculis cerebri copiosum observatur, idque frequentissimè, monente Willisio.

Puer sexennis Nosocomii generalis videtur somnolentus, naribus digitos continuò admovet, febricitat, facies alternatim rubet, & pallet, purgatur cum vermifugis, deinde pulverem de gutteta cum vermifugis, & alternis diebus aquilam albam cum catharticiis sumit quinquies; nulli vermes exeunt, licet videretur interdum velut à vermibus strangulari, dejicit viridia, toto corpore convellitur, tunc hyrudines temporibus admoventur, hinc pejus habet, post duodecim ab initio morbi dies moritur. Medicus, qui, me ab-

sente, hyrudines præscripsit, febrem malignam incusabat.

Seçto cadavere, nullum in abdomine vitium, cerebrum verò molle, pultaceum, ejusque ventriculi fero distenti. Verosimile est à materie verminosâ inspissatum sanguinem in cerebro hæsisse, inde serum delapsum esse, sed nulli vermes unquam visi sunt.

In aliis subjectis simili morbo peremptis inveni etiam serum in ventriculis cerebri, & glandulas mesenterii tumidas, parùm cruoris in vasis, viscera mollia, carnes laxas, pallidas; indicantur itaque tonica, martialia, rheum, pulvis de guttetâ, potus roborans ut vinum ad hunc morbum præcavendum, rara cathartica, quæ vires non infringant, amara, si ætas illa vellet admittere: ut plurimum pulvis de Guttetâ diù frequenterque in prophylaxim usurpatur.

15. *Ecclampsia febricosa*; vide Morton *pyretol. cap. 9. histor. 14. & 15.*

Sunt infantum juniorum utplurimum carotici affectus, in quibus palliduli, attoniti, suspiriosi, anhelosi, subfrigidi sunt, & juxta Mortonum aliqui convulsi, qui status per paroxysmos more febris intermittentis revertitur, licet ex pulsu febris dijudicari non possit.

Cura incipit à vesicatoriis, linçtu pectorali, pulvere de guttetâ in potu cardiaco, & dein pauxillo kinkinæ in julapio cephalico.

16. *Ecclampsia exanthematica*; à variolis Sydenhamii pag. 80. & 661. à Miliari Allioni *de Miliari. ab achoribus suppressis* Frid. Hoffmann. *de epilepsiâ.*

Quæ variolæ præludio supervenit, boni est ominis, licet aliquot dies perseveret, atque eruptionem pustularum discretarum præcedit.

17. *Ecclampsia ab ænanthe* Journal de Medecine Novembre 1758. pag. 430.

Observante D. Rochard Chirurgo Bellinfulæ ad mare.

Ænanthe crocatæ (Linn. spec.) radices carotis similes succo lacteo, dein croceo, sapore acri, ingrato, esitatae sunt à pluribus militibus.

Hocce venenum latuit aliquot horas in ventriculo, sine noxâ, ast dein in intestinis strages edidit maximas, quippe intestina post mortem sola continebant succum flavum radiceis, & tenuia sola erant purpuro-nigra, maculis lividis gangrænosus resperfa, cætera vix mutata.

Symptomata, horrendi vomendi conatus, dolores atroces præcordiorum & cardiæ, convulsiones violentæ in oculis, facie, maxillâ, ita ut nihil omnino deglutire possit æger, & quasi in ecclampsia mente captus videatur; intelligo autem ex imperfectâ hac historiâ verum risum sardonium ab hoc veneno excitatum fuisse cum contractione spasmodicâ œsophagi & maxillæ.

Quibus os per vim aperiri potuit, emetico magnâ aquæ copiâ diluto & deglutito venenum ano & cato rejectum est; clysmata, potiones in usum advocatæ, oleosa, lacticia, mucilaginosas pingua adhiberi debuissent, imminuto paroxysmo, quid sentirent prius ægri eloqui potuere, supererant tamen vertigines, cardialgiæ, syncope, ast demùm omnes evasere.

18. *Ecclampsia à phellandrio* Wepfer. de cicuta aquaticâ.

Pueri duo & sex puellæ mense Martio comederunt radices phellandrii, quas pro carottis luteis habebant; omnes autem seriùs, ociùs intra paucas horas correpti sunt ecclampsia, quâ intra horæ

84 G E N E R A E T S P E C I E S

dimidium duo obiere, cæteri ope vomitionis brevi evasere, ejectis radicum manipulis. Cùm autem maxilla convulsa esset, dentes quibusdam effracti sunt, & theriaca aceto soluta, aliis infusum tabaci has vomitiones salubres concitaverunt. Jacobus Mæder sexennis de cardialgiâ querebatur, vix verbum effatus, humi prostratus urinam ad viri altitudinem eminxit, mox terribili aspectu cum omnium sensuum abolitione convulsus fuit, os arctissimè clausit, ut nullâ arte aperiri valuerit, dentibus stridebat, oculos mirè distorquebat, sanguis ex auribus promanabat, circa cartilaginem xiphoideam quoddam corpus pugni virilis magnitudine patris manum validissimè feriebat, vomiturus quandoque videbatur, nihil tamen ore clauso ejicere valuit, artus mire jactabat & torquebat, sæpiùs caput retrorsum abripiiebatur, totumque dorsum incurvabatur in arcum; cessantibus convulsionibus per momentum matris opem imploravit, mox pari ferociâ illis redeuntibus, nullatenus excitari potuit donec viribus deficientibus expaluit, & manu pectori admotâ exspiravit. Post obitum abdomen & facies intumuerunt absque livore nisi paucis circa oculos conspicuis; ex ore cadaveris usque ad horam sepulturæ spuma viridis largissimè emanavit, licet sæpiùs deterfa.

Catharina Soror ejus adultior eadem ferè symptomata dein passa est, sed vomuit, imò sumptâ theriacâ aceto solutâ, iterum radices ejecit, dein conticuit, jacuit sine voce & quasi mortua per horas novem, postridie ad mentem rediit, diù de gastrodyniâ querebatur per quatrimum delassata, obambulavit, convaluit omnino. Qui parciùs radicem comederant levius afflicti fuerunt. In puero bienni eadem symptomata, palpitatio vehemens,

MORBORUM, CLASSIS IV. 85

singultus, faciei rubor, oris strictura, artuum jactatio, sumptâ theriacâ manipulum dimidium radicum evomuit, intra octo horas omninò convaluit.

Puer octennis tardius afflictus fuit, sed vehementius, initio quasi temulentus vacillavit, concidit convulsus, ore stricto, corde validissimè palpitante, sumptâ theriacâ ex aceto non vomuit, nec minxit, brevi obiit: omnia in cadavere eadem ac in Jacobo Mædero, spuma viridis ex ore, corporis intumescencia, livor circa oculos.

19. *Ecclampsia à coriariâ*, Memor. Acad. Reg. Paris. ann. 17...

Vir quidam siti commotus baccas coriariæ comedit, quæ gustui minimè sunt injucundæ, nigræ, striatæ; post horæ quadrantem cardialgiam expertus, vertiginosus in paroxysmum convulsionum universalium cum omnium sensuum feriatiōe concidit; accersitus chirurgus emeticum propinavit, unde baccas circiter decem evomuit, nec inde sublevatus est, sed paulo post iteratos paroxysmos expertus est, & in Nosocomium devectus è lecto in solum lapsus facie lividus obiit.

Aperto cadavere inveni maculas exiguas rubras in tunicâ villosâ stomachi, & undecim coriariæ baccas, sanguinem fluidissimum, cætera benè se habentia.

Baccæ à D. Lefevre Medico Uctensi Regiæ Scientiarum Academiae Parisinæ, amico, chymico egregio fuerunt examinatæ, in illis verò tum gustu tum analysi chemicâ nil acris, nil corrosivi deprehensum est.

Idem ac ille vir infortunium passos esse alios sex homines diversæ ætatis circa Alesiam diversis temporibus compertum habui.

Capræ annosiores utcumque fame pressæ ab ar-

busculis illis sibi cavent : at juniores imprudentiores folia juniora carpunt , & inde velut temulentæ , vertiginosæ , interdum humi procumbunt & convelluntur , sed non minus convalescunt ; minor itaque energia foliis videtur inesse , quàm baccis. Oves si folia edant abortiunt.

XIX. *Epilepsia*, Epilepsie; ab *Epi lambanestai*, desuper deprehendi , non ab *epi* & *lædo* ut Latino-barbari putaverunt. *Analepsia* Riverii. *Morbus fonticus* Aulu-Gellii. *Viridellus* Paracelsi ; *Mater puerorum* Schneideri; *Morbus comitialis* Plinii; *Morbus Herculeus* Aristoteli; *Divinus* Platoni; *Sacer & major* Celsi ; *Caducus* Paracelsi. *Gallis* Epilepsie , *Mal Caduc* , *Mal de la Terre* , *Mal S. Jean* , *Vapeurs Epileptiques*. *Die fallende sucht* Germanis.

Genus est morbi spasmodici clonici & chronici intermittentis , cujus accessus subitâ interceptione sensuum , variorum muscutorum agitatione & dyspnœâ notantur.

Distinguitur ab *Ecclampsia* ex eo quod morbus sit chronicus , à *Tetano* quod sit etiam chronicus & clonicus cum sensuum feriatiōe ; à *Catocho* quod agitentur partes & respiratio , in paroxysmo sit frequens , interturbata , sæpè stertorosa ; ab *Apoplexiâ epilepticâ* ex eo quod periodicè recurrat ; ab *Hysteriâ* per animæ extra paroxysmum habitualement securitatem , cùm sint in hysteriâ meticulofitas , in paroxysmo strangulatio , globus abdominis , aliæque differentiæ.

MORBORUM, CLASSIS IV. 87

Est morbus clonicus universalis chronicus & periodicus cum sensuum feriatiōe in paroxysmo, & anteaكتورum oblivione.

Sunt qui spumam oris, qui pollicis fortem contractionem symptomatis pathognomonicis annumerant, verum illi unicam speciem epilepsiae dari praesumunt, licet omnes Auctores idiopathicam à symptomatica distinguant, & utramque à principiis omnino diversis oriri quandoque consentiant. Naturae perterritae & turbatae conatus subitaneus & vehemens ad expellendam vel corrigendam materiem morbificam utplurimum cerebro insidentem, aut partibus nervosis insensam & irritantem, videtur paroxysmorum causa.

Quorum principia sunt saepius materialia v. g. glandulae in cerebro, vasorum varicosorum, aut anevrismaticorum cerebri infarctus à plethorâ, infecta sinus narium pungentia, meningibus intumefactis infixae; calculi renum, lymphae acris, & viscida, semen acre, &c.

Alias mera animi pathemata, somnia potissimum terrifica, in subjectis valde sensibilibus hystericeis, teneris, videntur paroxysmorum principia; ex quibus labefactatur cerebrum, & ad novos paroxysmos disponitur.

Nihil magis repraesentat furorem bruti, ut canis, ab aestro, vel tabano in auribus vel naribus irritati, quam epilepticus, ut patet ex clamore, mugitu, oculorum truculentiâ, dentium stridore, oris spumâ, pugnorum constrictione, vehementi totius corporis contractione, ita ut miser epilepticus videatur atrocissimam in cerebro laesionem experiri, & desperabundè exagitari.

Hoc suadet exquisitissima quae est in origine nervorum sensibilitas, si quis stylo aculo cerebrum

denudatum perfodiat; nullus sensus in cortice; verum cum ad originem nervorum, seu medullam oblongatam stylus pervenit, illicò animal epilepsiae insultum patitur, & si ad originem medullae spinalis deveniat stylus, illicò toto corpore convulsus dicto citius moritur, ut pluries sumus experti.

In aures & nares intrusa corpora eò majorem & acutiorem excitant dolorem, quo altius & altius intruduntur hæc corpora etiam mollissima, ut plumula, seu quò magis ad originem nervorum acceditur, nec dubium est quin sensus in labyrintho sit multò exquisitior quàm in tympano, & hìc quam in auriculâ &c.

Si dolor atrox à principio inconspicuo, & quod remove aut à quo nos liberare nequeamus, nos urgeat in partibus ad vitam quàm maximè necessariis; homo quantumvis stoicus, (nisi poenam meritam virili fortitudine expectet) eum non sine involuntariis conatibus, clamoribusque sustinebit. Vidi nobilem Genuensem paroxysmos convulsionis quos præsentiebat, magnâ animi contentione prævertisse; viderunt & alii alios, verum exigua erat irritatio, gravioribus autem succumbebat, & demùm maniacus evasit.

Stultam naturam vocat Heisterus, quasi verò novum sit & inauditum hominem in vehementi pathemate ratione destitui & delirare. Nonne delirat ille, qui hominem in simili casu rationis suæ semper compotem asserit? Novi adolescentulam quæ bis vel ter in anno epilepsiae paroxysmum experitur; interrogata quid experiatur ineunte insultu, respondit se inter dormiendum somniare, & ipsi præ oculis obversari phantasmata terrifica paulò ante hujus morbi invasionem; dein verò

quid factum sit non reminiscitur; astantes verò eam tanquam terrore percitam & à lecto exilire conantem retinent, ne se præcipitem dejiciat; ab eorum verò manibus ægrota se expedire, oculis torvis & minacibus, brachiis & cruribus convulsis per duas vel tres horas nititur.

Cùm verò accessio appropinquat, ait Aretæus, splendores purpurei aut nigri ob oculos versantur, ut in cœlo iris prætenta videatur; aures sonant, foedum odorem sentiunt, iracundi sunt, bilis præter rationem accenditur; his porrò fragor quidam redditur perinde ac si lapide verberentur aut ligno; cumque ab humo surrexerunt, commemorant quædam tanquam si vapulassent; hinc in insultu adjutores inclamant, futuramque calamitatem prospiciunt, obsecrant quoque ut membra unde morbus oritur constringant, reflectant, dirigant, quin etiam ipsimet sibi ipsis affecta membra tanquam inde morbum eximentes trahunt, velluntque, atque ita sibimet auxiliantes nonnunquam & nos ad ægritudinis notitiam impulerunt; nonnullos utique seu ferâ invadente pavor corripuit, aut phantasmatis imaginatio incessit. Epilepticus tauro jugulato similis est, caput variè distorquetur, corpus seu arcus inflectitur, supercilia nonnunquam ut in illis qui ad iram concitantur, in glabellam attrahuntur, vel ad tempora vehementer revelluntur, verum vox nihil nisi gemitus & suspirium est, respiratio verò suffocatio quædam est, velut in iis qui laqueo strangulantur.

Cæterum qui à morbo quiescunt, ab initio segnes sunt, capitis gravitate premuntur, languidi, pallentes, animo consternati ob lassitudinem, morbique verecundiam contristantur: hæc Aretæus Cappadox.

Quare verò sensus ferientur seu objecta præsentia non appercipere videantur, ita ut clamoribus non respondeant, hoc nemo hætenus explicuit, nec enim hypothesis falsa de nervis quibusdam minimè sensiferis quidquam explicat, nervus nullus est in homine qui punctus non sentiat, cum anima sensationis recipiendæ capax est, verum anima summo quodam pathemate perculsa sensationis alterius est incapax, ut docet observatio; multi in iræ paroxysmo vulnerati sunt, nec vulnus senserunt, nisi defervescente pathemate, aut cruore conspecto, in summo terrore, vocem astantium non audiunt perterriti; ad appercipiendas impressiones objectorum requiritur animæ attentio, vel saltem tranquillitas. Qui delirio, somnio, ebrietate, catalepsi afficiuntur oculis apertis nihil vident, auribus patulis nihil audiunt, puncturas artuum quos strenuè movent, vix persentiunt, monente Galeno, & experrecti vix aut obscurissimè eorum quæ peregere reminiscuntur, ita & epileptici.

Sympathicam epilepsiam vocant Auctores eam quæ initium sumit à symptomatis, quæ ad caput non referuntur, ut à dolore, anxietate, frigore alterutrius pedis vel manus, quas partes ipsimet trahunt, & distrahi jubent, astantesque eas etiam strictè ligant, unde paroxysmi sæpè prævertuntur.

Verum ea symptomata originem habent in ipsomet cerebro, ut dolores imaginarii eorum qui tibiâ dudum amputatâ, digitis pedis acriter dolent, quia cum anima assueta sit referre objecta tactûs ad cutem, licet extremum alterum in cerebro latens afficiatur, sensatio semper ad cutem refertur, ut in suffusione, affectâ retinâ objectum seu musca refertur ad aërem. Sympathicam epilepsiam etiam

vocant Auctores, cujus principium in aliam partem refertur, quàm ad cerebrum v. g. *epilepsia uterina*, quæ censetur oriunda primitus ab utero obstrueto, unde sanguis superfluus caput impetit & infarcit; *epilepsia crapulosa*, quæ à saburra stomachi primitus deducitur. Hippocrates & Galenus repletioni & inanitioni convulsionem tribuebant. Sed Averrhoes dicit theoriam convulsionum suo tempore receptam esse, potiùs verba fabellas canentium quam demonstrantium. Deinceps Sennertus & tota Medicorum schola dixit causam esse irritationem facultatis motricis, quæ utcumque alias libera sit, & non nisi imperante voluntate motus exsequitur, tamen à summâ irritatione contra nutum voluntatis agere cogitur. Motus muscularis, ait Sennertus, nunquam fit citra appetitum aut rationalem aut sensitivum; cum itaque voluntas seu appetitus rationalis non jubeat motum, illum à cupiditate seu appetitu sensitivo juberi manifestum est. Hæc Sennertus de convulsionis causâ.

Inveterata & habitualis epilepsia ideò insanabilis est, quia ob repetitos infarctus cerebri meninges & vasa materiæ morbificæ discutiendæ destinata, debilitata sunt, quæ hæreditaria; quæ ultra 25. ætatis annum perseverat, insanabilis.

Definit in amaurosim, stultitiam, fatuitatem, seu morosim, oblivionem, paralytim, ac lethalem apoplexiam.

Epilepsia perfecta est, vel imperfecta.

Brendelius & Pitcarnius videre epilepticos qui senserant atroces capitis & dorsi dolores intra paroxysmum

Votum Averrhois & Cratonis ut nossent epilepsiæ causam & remedium, adhucdum est votum Medicorum.

Quæ in corpore vivente fiunt operationes ab animâ, ejusque facultatibus proveniunt, unde hos etiam inordinatos motus naturam solam excitare, extra omnem dubitationis aleam est. Schneid. *de epileps.*

Causa. Acerrimum facultatis naturalis expultricis, contra molestias irritantes, in universo musculorum genere excitatum certamen. Schneider.

Qui notam à morbo impressam semel habuerit, ille amplius morbo hoc non corripitur. Hippocrat. *de morbo sacro* Grandiores natu neque interficit, neque contorquet (artus.) Senes vel interficit, vel paralyticos reddit; morbo jam assueti paroxysmos præsentiant.

1. *Epilepsia plethorica* Bonet. *Sepulchret. Epileps. symptomatica* Frid. Hoffmann. à sanguine crasso, polypofo Frid. Hoffmann. à catameniis, hæmorrhoidibusque retentis; à crapulâ, ebrietate habitualibus.

Sanguis grumofus, viscidus in sinibus cerebri reperitur, teste Frid. Hoffmann. obs. tres referente, Bonet. *Sepulchr.*

Hæmorrhoidarii huic etiam obnoxii.

Potus vini vaporosi, cerevisiæ nimis lupulatae, aër vaporibus narcoticis, carbonum fumo inquinatus, usus allii, cæpæ, porri, nimius, quæ caput tentant & calefaciunt, ac narcosim inducunt, ut cæpa, carnes nigræ, leporinæ, indigestæ, hanc excitant.

Solvitur in puellis circa pubertatem, quæ impuberes aggressa est.

Quæ à cephalæâ, vertigine, capiplenio ob austrum & defectum electricitatis in aëre ortum ducit, curatur spontè regionis & loci mutatione, ut docet Hippocrates. Quæ à sanguine spisso, crasso, viscido, quartanâ superveniente solvitur.

2. *Epilepsia cachectica* Frid. Hoffmann. *Serosa*

eiusdem; *Serosa* Carol. Pison *S. 1. p. 2. cap. 7.*
Ballon: *consil. l. 11.*

Ea est quæ etiam recens corpora pallida, chlorotica, obstructa aggreditur, & à fero acri, falso, superfluo, ob menstruorum suppressionem retento oritur; ab ulcere manuum, pedum, Plateri.

Ab scorbuto Boneti *Sepulchret. obs. 7. 14.*

Ex lienis, pancreatis, hepatis obstructione Blasii, Tilingii.

Indicantur cathartica quibus via sternatur opiatibus, jusculisque aperientibus, martialibus, tonicis, & cephalicis.

3. *Epilepsia stomachica; A ventriculo* Jonston: *ideæ. Analepsia* Riverii.

Ea est quam fovet & excitat crapula, cardialgiis, ructibus, anorexiâ, dyspepsiâ, nauseis, vomitione prægressis, quæ tribuenda videtur sanguinis inspissationi ob chylum crassum, crudum, ratione cujus hæret & congeritur in vasis cerebri prædispositis.

Indicantur cathartica, emetica, dein verò quæ stomachum roborant, ut aquæ Bellilucanæ per triduum haustæ, præmissâ phlebotomiâ, pilulæ ex rheo, kinkina, enula campana, syrupo absyntiæ, aloë.

4. *Epilepsia uterina* Sennert. *Ab utero* Jonstoni *universa Medic.*

Distinguitur 1°. sexu ægrotantis; 2°. prægressis aut intermixtis insultibus hysteriæ; 3°. insultus sequuntur tempus menstruationis quoad periodos; 4°. aut à terrore similive pathemate excitantur; 5°. obscurissimæ sunt in paroxysmo sensationes non omninò suppressæ.

In hystericâ epilepsiâ insolitas vires exerunt ægræ, incondita interim & inarticulata quædam

vociferant & pectus feriunt. Feminae huic magis obnoxiae sunt temperamenti plusquam solet sanguinei, & habitu viraginum gaudent. Sydenham.

Præter remedia quæ à catameniorum emanfione, aut dolorificâ excretionem indicantur, juvant in paroxysmo quæ sanguinis fluiditatem & fluido nervo robur restitunt, ut spirituosæ, volatilia, simulque antihysterica.

Spirituosæ sunt succini præparata varia, liquor mineralis, anodynus Hoffmanni ad guttas duodecim aut viginti, æther Frobenii; inter antihysterica eminent tinctura & pulvis castorei, oleum animale Dippelii, aquæ Luciae, spiritus cornu cervi, &c.

5. *Epilepsia simulata* Hecquet, *Naturalisme des convulsions*; Brueys *Histoire du Fanatisme*.

Fanaticos Gebennenses initio hujus sæculi comitabantur quædam canidiæ fatidicæ, quarum prophetiis cohortum omnes actiones dirigebantur; illæ verò quasi numine afflatæ tremebant, humi procumbebant, atque anhelitu cohibito, abdomine inflato, spumantes & mirum in modum exagitatae, demùm ad se reversæ vaticinabantur.

Puella septennis epilepsiam simulabat tam appositè, ut nemo in Nosocomio generali dolum suspicaretur; interrogata num sentiret auram ex manu ad humerum, inde ad dorsum & femur, ea annuit; præscripti usum verberum, quo audito sanata est.

6. *Epilepsia pedisymptomatica* Boerhaav. *consult. 2.*

Adolescens studiosus phlegmaticus corpore, ingenio mobilis, à frigore pedum patiebatur spasmos, doloresque in pede, tendine Achillis sensim ascendentes ad crura, femora, periodicè per duos annos bis vel ter in anno: paroxysmo ad

MORBORUM, CLASSIS IV. 95

duas vel tres horas perseverante, deinde similiter à pede, dorso orti spasmi, & dolores altius ad latus dextrum & caput ascenderunt, unde paroxysmi epileptici sensibus omnibus abolitis, toto corpore exagitato, succedente stertore, spumâ oris, &c. finito paroxysmo, frigus in dextro crure, frictionibus cedens; æstate pejus, hieme flante boreâ melius habebat; præsagiebatur certò insultus ante horas plures, aut diem ex mutatione inexplicabili quam æger in dorso metatarsi persentiebat, colore ejus livescente, nullo sensu auræ frigida; ligaturæ cruris dextri paroxysmum retardant.

Curatio Boerhaaviana. 1°. Vespere per semihoram balneum ex calidâ aquâ ingrediatur æger ad crura usque, partes ficcatae fricentur panno laneo, ficco, calido, rudi; tunc plantæ & dorso pedum applicentur emplastra nocte, dieque gerenda, excepto tempore balnei, ex gummi ammoniaco, bdellio, galbano & oxycroceo. 2°. Manè & vespere fortis extensio tarfi, ut in luxatione restituenda, interdium moderata deambulatio. 3°. Bis in mense triduo ante novilunia & plenilunia purgetur haustu qui recipiat cinnabaris gr. x. resinæ guajaci gr. v. rhei drach. semiss. scammon. gr. viij. stibii diaphoret. gr. xv. in syrupo de cichorio composito drach. vi. & aquæ cichorei unc. ii. Iisdem diebus & pridie paroxysmi post balneum vespertinum inungantur pedes oleo spicæ. 4°. Cæteris verò diebus manè bibat jejunos haustum ex infuso theiformi radic. caryophyllatæ, pæoniæ, valerianæ silvestris ana scrupulo semiss. rut. recent. drach. ii. die verò purgationis horâ 6. vespertinâ paregoricum sumat ex syrupo diacodii drachm. vj. tincturæ opii gtt. viij. in aquâ stillatiâ papaveris rhæados.

7. *Epilepsia à pathemate* Frid. Hoffmann. *paragr. 15. ex melancholiâ & hypochondriacâ ejusdem*, nec non Joann. Bauhini.

Vidi puerulum ex denegato quodam quem præfractè petebat cibo, instantaneâ epilepsiâ affectum.

Non rarum est quod infantes, si matres gravidæ pathematis sævioribus commotæ fuerint, primis ætatis annis fiant epileptici. Frid. Hoffmann. maximè si nutrices irâ vel terrore percitæ illicò lac præbuerint alumni. A libidine vehementi & suppressâ epilepsiam provocatam plura testantur exempla. Qui à visu epileptici vehementer perterriti sunt, quidam in epilepsiam incidere; unde rectè mos institutus est, ut in templis concidenti epileptico facies velo tegatur. Intemperantia in studiis, quæ cordis palpitationem, extasim, melancholiamque excitat, epilepsiæ ansam præbet.

8. *Epilepsia sympathica*; est ea quæ initium sumit à symptomatis quæ ad caput non referuntur ab ægris, ut à pedis vel manus dolore, anxietate, frigore, aurâ ascendente, unde partem affectam ipsimet distrahunt, ligant, fricant, inde etiam paroxysmi leviores prævertuntur.

Ea verò symptomata originem habent in cerebro seu initio nervorum huic parti prospicientium, uti dolores imaginarii, quos experiuntur in pede illi qui dudum cruris vel tibiæ amputationem passi sunt, ut affectâ in suffusione retinâ, musca ad aërem refertur, non verò percipitur macula vel infarctus retinæ, cujus tamen interventu oritur hæc hallucinatio.

An epilepsia sympathica sit mera differentia pluribus speciebus communis? an verò species, non inquiram? sufficit quod hoc auxilio externo scilicet ligaturâ frictioneve, discutiatur quandoque
hujus

huius accessus, id autem accidit quia à forti illâ partis irritatione divertitur naturæ sensatio ac proinde conatus à cerebro ad artum irritatum, unde prævertitur accessus, nam infarctus cerebri non necessariò aut mechanicè determinat conatum epilepticum, & natura semper urgentiori occurrit. Sic licet quis ad sternutandum se accingat, si illicò gravis nuncius, vel contumelia accedat, prævertitur sternutamentum.

9. *Epilepsia febrilis* de Bornainville *diar. medic. Januar. 1758. pag. 43. Vide* Quotidianæ speciem quartam. Est ea species quæ à veneno febris intermittentis latente producitur.

Miles intermittenti febre laborans sumpto valido emetico in epilepsiam incidit, quæ intervallis incertis, sed quotidie pluries repetitis, initio ad plures dies, dein ad horas plures extensis afficiebatur sine ullo pyrexiaë indicio; in paroxysmo convulsionibus horrendis agitabantur omnes corporis partes, in declinatione pectus follis instar violenter agitati movebatur, mente stupente, in intervallis gravamen in stomacho & anxietas circa cor.

Adhibita fuere incassum antispasmodica, narcotica, lacticia, balnea, demùm præmissis generalibus ad kinkinam deventum est, quod ad drachmam quater in die, nunc purum, nunc sub forma decocti & apozemate temperatum morbum hunc ab anno inceptum radicitùs sanavit.

10. *Epilepsia à dolore* Illust. Delii *amænitat. dec. 5. in præfatione.*

Miles quem fustigatum pedibus calcaverat tribunus, atrocissimè dolebat hypochondrio dextro; accessit quotidianus epilepsiaë paroxysmus cum susurro dentium conjunctus, duranteque eiulatibus

sonoris aërem replet & tumorem hypochondrii digitis ita fricat, ac si perforare vellet, deinde paroxyfmi cum efferis vomitionibus & cardialgiâ atroci recurrunt; tertio morbi anno ægrotus perpetuo de ulcere & tumore interno latente loquitur, ~~cultrumque~~ identidem expofcit, quo tumorem difsecet, & fi non opem, faltem dolorum finem fibi conciliet. Sub paroxyfmo pedibus, manibusque parietis calces, lapidesque, fi forte proximè decumberet, deradebat, alvus pertinaciter erat obftructa, febris nulla.

Seçto cadayere prope pylorum erat in ventriculo foramen oris callofis, floreni magnitudine.

11. *Epilepfia exanthematica. Epilepf. cachectica* Frid. Hoffmann. *ſymptomatica à retropulſâ ſcabie, à fiſtulis reſiccatis, ab achoribus & tineis repreſſis.*

Differt ab ecclampſiâ exanthematicâ, quod epilepfia ſuccedit exanthematicis affectibus chronicis, leproſis; ecclampſia verò acutis.

12. *Epilepfia ſyphilitica* Bonet. *Sepulchret.* Guarinonii *conſult.* 13. *à lue venerea* Aſtruc. *lib. 4. cap. 2. paragr. 9.*

Differt ab ecclampſiâ quæ hydrargyroſi vehementiori ſupervenit & fugax eſt. Epilepfia à viru ſyphilitico procedit, & hydrargyroſi methodicâ curatur.

Vide methodum medendi apud Aſtrucium, lib. 4. cap. 6. n°. 4.

Tribuitur gummatis, exoſtoſibus cranii.

13. *Epilepfia traumatica* Borelii *de epilepf. diſſ.* Haller. *diſput. Tom. 1. pag. 72. 74.*

Puella decennis & adoleſcens 17. annos natus epilepfiam patiebantur içtum in capite paſſi, & foveam habentes à cranio depreſſo. Sanati ſunt omninò admotis dropacibus parti affectæ, quo-

rum ope cranium extrorsum ductum & elevatum fuit.

Puella verò antequam epileptica fieret per multos dies singulari paraphrosyne laboravit, spectrum scilicet horrendum præ oculis sibi obversari putabat, totumque domicilium stellis illuminatum videre sibi videbatur; præcefferat dolor capitis, cardialgia, visus obscuratio.

Hac observatione patet, quàm absurda est opinio, in omni epilepsiâ arcanis fidendum esse; & optimum arcanum esse cognitionem principii à quo species dependet.

XX. *Hysteria*, Vapeurs. *Passio hysterica* vulgò; Gallis *Passion hystérique*; *Spleen and vapours* Anglis; *Isterismo* Cochi bagni di Pisa. *Malum hysterico hypochondriacum* Stahlianis. *Mal de Mere*, *la Mere*, *L'amarry* &c. Occitanis.

Est syndrome symptomatum convulsivorum fugacium sine causâ evidenti, & subito mutabilium, cum summâ animæ sensibilitate, pusillanimitate, à pathematis & causis debilitantibus ingravescentis.

Symptomata convulsiva sunt globus abdominalis, angina vel dyspnœa strangulans, dysphagia, carus, frigus extremorum, fletus & cachinni, oscitatio, pandiculatio, delirium, pulsus depressus, strictus, urinæ copiosæ, aquosæ. Morbi hysterici sunt symptomata hysterica constantia, & permanentia in subiecto huic syndromi assueto, unde differunt ab hysteria; sic carus hystericus, dysuria hysterica, colica hysterica, ab hysteria propriè dicta differunt, quia sunt symptomata permanentia,

Nomine vaporum abusivè alii morbi vel indicantur, ut vertigo, palpitatio, melancholia; vel dissimulantur, ut epilepsia, mania &c.

Sensibilitas animæ tanta est ut levissimus januæ strepitus, dum clauditur vel pulsatur, illas convellat hystericas, si inopinatò accidat; levissimum malum quod sana non perciperet, hystericam anxiam, moestam, insomnem detinet.

Ita mutabilia sunt & fugacia symptomata, ut intra pauca minuta, fletus, ejulatus, mox risus ad cachinnum, deliria, convulsiones, furor, sopor, visus obscuratio, marmarygæ sibi succedant & fumo chartæ foetidæ, vel uberi urinæ limpidæ proventu evanescant.

Puillanimitas patet ex animi dejectione, ex salutis recuperandæ desperatione; frequenter medicum mutant, quem querelis continuis, diffidentia suâ, inani successu, discruciant, si securitatem & animi fortitudinem simulent, mortem tanquam inevitabilem & imminentem reputant.

Principia hujus morbi sunt mollis, effeminata constitutio, educatio in vitâ sedentariâ, voluptuosâ, otiosâ; dum corpus otio indulget, animæ negotia facessunt pathemata, ira, invidia, zelotypia, amor, tædium, lites, ærumnæ; debilitavere moerores, partus prægressi, morbi, hæmorrhagiæ, catharces repetitæ, inedia; sæpius præcessit mænostasias, seu catameniorum suppressio, & cautè celatus animi dolor, seu moeror.

Morbus hic cum hypochondriasi valdè affinis est; ast sexus femineus, gulæ strictura, globus abdominalis, invasio post mænostasiam, umbilici retractio, frigus lumborum & occipitis, effectus suffituum fetidorum historiam determinant, ut ex flatulentiâ, inflatione, & dolore hypochondrio-

MORBORUM, CLASSIS IV. 101
tum, in viris hypochondriasis designatur; rarò
viri hysterici sunt.

Huic morbo sanando profunt quæ corpus robo-
rant, animum recreant, & à morbi ideâ avertunt,
ut exercitatio, itineratio, rusticatio, ut cupito-
rum obtentio; virgini libidinose matrimonium;
conjugi zelotypæ vir fidelis; post ærumnas for-
tuna prospera, si ex his cupiditas expleatur; ni-
hil magis nocet quàm repetita evacuantia, quæ
debilitant; quàm medicus humorista, qui bilem,
mucum, continuò catharticiis abradere, & ex-
pellere tentat, eoque magis debilitat & irritat,
ubi tantum sedandum & roborandum.

Principium proximum hysteriæ est summa phi-
lantia, seu amor effrænis vitæ & voluptatum,
unde minimorum incommodorum intolerantia,
exaggeratio, propositi instabilitas, summa sensi-
bilitas, irritabilitas; ex parte corporis systematis
nervei teneritudo, juxta nostrates tensio, quæ
in nervis nulla unquam observata est; juxta Chei-
næum laxitas, juxta Sydenhamum fluidi nervei
instabilitas, seu spirituum ataxia, qualitas ipso
morbo obscurior.

Paucâ sunt genera morborum quos hic protei-
formis affectus non mentiatur, hinc tot morbi hys-
terici dicti; quod commune est syphilidi, feбри
putridæ, scorbuto &c. ita ut si morborum genera
à principiis & causis peterentur, immensa foret
classis hystericorum morborum.

1. *Histeria verminosa Delii amænité. Acad. p. 341.*
casus 3us. Vermes malum hystericum mentientes.

Mulier 46. annos nata, in menstruis inordinata
leucorrhœa, colicâ, cardialgiâ, vomitu identi-
dem excruciat, ischias ossis sacri, pectoris an-
gustix, tumor abdominis; inde concluditur ab

ipsâ , & à Medico hysteria ; adhibentur carminativa , castorina , balsamica , temperantia , sed frustra ; tandem adhibito purgante glomus vermium ejicitur per anum , quo factò sanitas redit.

Duo alia exempla hysteriae à vermibus lumbricis & ascaridibus excitatæ refert ill. Delius.

Cardialgiam , colicam , ileumque pro hypochondriaseos syndrome habuere Medici , & omnia vermibus alvo excretis cessavere , idem *pag.* 341.

2. *Hysteria chlorotica* Raulin. *cap.* 13. Sydenham. *process. integr.*

Huic catameniorum retentio ansam præbet ; verum hæc retentio in viraginibus quandoque hysteria *plethoricam* excitat , antequam chlorosis accedat , imò cum plethoræ signis , ut faciei rubore , pulsus plenitudine , vertigine , dyspnœâ , & in hoc casu à largis phlebotomiis vidi hystericas sanatas , & phlebotomias non meritò reprobat Sydenhamus in hysteria , quæ tantum in quibusdam hysteriae speciebus nocent ; in plethorica verò repetitæ profunt.

Cùm verò pallor faciei , labiorum livor , pedum oedema , inappetentia , lassitudo , dyspnœa ad levem scalarum ascensum , cardialgia , cephalalgia , crurum gravitas accedunt , tunc præmissâ unâ phlebotomiâ , & unâ alterave catharsi , martialia usurpanda sunt , vel mitia ut juscula cum radicibus aperientibus atque nodulo rhei & limaturæ martis ana drachmam unam continente , quæ juscula per novem dies iteranda , dein limatura ferri ad grana octo intra offam per mensem est repetenda , & si virgo sit temperamenti calidi , sicci , biliosi , aquæ ferrugineæ æstate per novem dies ad libras quatuor vel sex sunt assumendæ , præmissâ & subsequente catharsi.

Si verò chlorotica sit mollis, laxa, frigida, tunc juscula fortiora, pillulæ emmenagogæ, opiatæ martiales sunt adhibendæ, aquæ thermales etiam autumnno vel vere per triduum bibendæ, si salinæ sint, aut sæpiùs repetendæ, si sulphuræ.

Jusculis incoquantur radicum rusci, rubiæ, dentis leonis ana uncia una, rhei & limaturæ ferri in nodulo ana drachma una, quovis triduo renovanda, folia cichorei, boraginis, flores cheiri, calendulæ cum cinnamomi frustulo.

Bolum ingredientur croci martis grana decem, pulveris fennæ, rhei, salis absinthii, jalappæ, diagridii, myrrhæ, croci, cinnamomi ana grana duo; castorei, assæ foetidæ ana gran. i. cum syrupo de cichorio, vel de floribus persicorum, fiat bolus quovis mane per novem dies sumendus superbibendo jusculum foliis cichorei alteratum.

Simplicius est ex limaturæ martis & cinnamomi pulveris ana gran. x. ac myrrhæ vel galbani aut castorei pulverati gr. iv. ac alternis diebus additis scammonii granis tribus parare bolum; his succedant aquæ bellilucanæ per triduum potæ ad libras sex.

In delicatioribus aquæ sulphuræ calidæ, ut de *Cauterets*, *Bagnauls*, *S. Laurent* possunt ebibi per triduum ad libras quatuor, dein quartâ die ingrediatur balneum; ex illis aquis iterùm bibat, iterum balnea usurpet, & sic alternis vicibus per mensem aut ultra.

3. *Hysteria à menorrhagia* Raulin; à partu difficili Sydenhami; à morbis acutis, repetitisque phlebotomiis ac catharticis.

In hac specie robur est quantociùs restituendum ope victûs fortioris, aromatizati, eupepti; gelatinæ, ova forbilia, offæ ex carnibus gallinæ,

bovis &c. quibus restaurentur vires, missis longè catharticiis, phlebotomiâ imò clysmatis, usque quò ægra possit lac integrum caprinum vere, asinum autumnò, aut vaccinum quâvis tempestate assumere servatis servandis; diætâ verò lactea non solum abigit hysteriam, sed etiam si à longis menorrhagiis imminet, ascitem fugat & vires reficit; si tamen ventriculus huic ferendo impar foret, præmitteretur decoctum ex rhapontico vel myrobalanis cum syrupo de cichorio composito & mannâ, atque paulo ante lac, bolus absorbens ex terra catechu, oculis cancerorum, cretâ, coralliis & conservâ rosarum ingereretur.

4. *Hysteria à leucorrhœâ* Raulin. cap. 14. tom. 1.

Si leucorrhœa hysteriæ fomes pendeat ab humorum acrimoniâ & viscositate, quam siccitatem vocant, præmissa unicâ phlebotomiâ, cathartica mitia sunt usurpanda, maxime ex aquis mineralibus acidulis dictis, ut *de Vals*, *d'Alais*, *Lodeve* &c. dein juscula pulli refrigerantia cum nodulo seminum frigidorum, foliis pimpinellæ, agrimonie, radicibus pentaphylli, fragariæ, & pugillo fumariæ, vel nasturtii aquatici, sunt usurpanda; inde ad serum lactis deveniendum extincto prius lateris candentis frustulo: & ante haustum feri lactis præstat bolum subastringentem & absorbentem præbere, qualis in gonorrhœa veteri usurpatur; si verò sit pruritus vaginæ, fætor fluoris, siccitas, pervigilium, aquæ acidulæ per novem dies æstate sumendæ, & dein balnea domestica vigesies iteranda.

Verùm si leucorrhœa pituitosa fuerit, ab obstructionibus frigidis, & vasorum atoniâ pendens, tunc præmissis catharticiis tonicis astringentibus ad duas vices & jusculis aperientibus, cum lima-

MORBORUM, CLASSIS IV. 105
turâ ferri, rheo, cancris fluviatilibus, radicibus
aperientibus, foliis hederulæ, pimpinellæ, nu-
mulariæ, &c. ptisanâ ex levissimo camphoratae
infuso, deveniendum est ad bolos stomachicos,
tonicos ex theriacâ, aurantiis, zinzibere, nuce
moschatâ conditis, diascordio, oculis cancrorum,
malicorio, radice angelicæ, terrâ lemniâ, bolo
Armenâ, corallis rubris, gummi Arabico, quæ
excipiantur syrupo de rosis ficcis; sumat electua-
rii hujus drachmam semel vel bis in die per men-
sem superbibendo vini absinthii aut enulati pau-
xillum; vinum Hispanicum gentianâ, angelicâ,
absinthio, centaurio, corticibus aurantii, cinna-
momo infusis medicatum, ad aliquot cochlearia
ter in die usurpetur.

Conveniunt & martialia, ut vinum tenue,
album, intra quod ferrum, vel lapis medicamen-
tosus, vulgò *globus chalybis* infusus fuerit, aquæ
ferruginæ vallenses, alesienses, modò non ea
dosi sumantur & repetantur, ut hysterica vires
imminutas ulterius infringant; demùm ad lac etiam
confugiendum est.

5. *Hysteria emphræctica; ab obstructionibus visce-
rum abdominis, ut hepatis, lienis, pancreatis,*
Raulini cap. 5.

Differt à plethoricâ per pallorem cachecticum,
phlegmasiam, pulsûs debilitatem, frigus. Curatur
per aperientia martialia, tonicis amaris, stoma-
chicis juncta: si verò ægra sit temperamenti simul
calidi & ficci, seu si humorum acrimonia, ficci-
tasque adsit, ea sunt jusculis, fero lactis tempe-
randa, additis millepedibus, croco, aquâ ferru-
gineâ, huc pertinent aquæ minerales spiritu rec-
tore turgidæ, cautè tamen usurpandæ martiales
vitriolicæ.

6. *Hysteria libidinosa*; *Hysteria à semine acro*; *retento*, *ovariis infarctis*, Frid. Hoffmanni.

Monialis illicò sensum amittebat, & convellebatur toto corpore cum dyspnœâ, dein ad se revertens exiliebat, & per cameram saltando currebat, inde lætas & obscœnas cantilenas, verbaque similis farinæ proferebat, vomitu bilis atræ pauxillum rejiciebat; mox sui compos facta antea-actorum erat immemor; clitoridis titillatio à barbitonfore impudico instituta paroxysmum aliquoties solvebat: tales sunt plures hystericae quas matrimonium sanasse dicitur; catameniis suppressis vel imminentibus turgent genitalia, calentque; unde salacitas major; major ad hysteriam proclivitas.

7. *Hysteria stomachica*. Vide Raulinum cap. 4. *de hysteria ab obstructione & vitio vario stomachi*.

In hysteria stomachum malè se habere vulgatissimum est; hinc affinitas hysteriae cum hypochondriasi; verùm in specie, de quâ agitur, præcessere vitia stomachi, & subsecuta est hysteria.

XXI. *Scelotyrbe*, Danse de St. Guy; *Sceletyrbe* Castelli *Lexic*.

Scelotyrbe Galeni *Isagoge libro finition*. quasi
» *cruris turba* & perturbatio, species est reso-
» lutionis, quâ erectus ambulare homo non po-
» test, & latus alias in rectum, quandoque finis-
» trum in dextrum, vel vicissim circumfert; in-
» terdum quoque pedem non attollit, sed attrahit,
» velut ii qui magnos clivos ascendunt: hæc Ga-
» lenus; « quâ descriptione idem expressisse mihi videtur quod Neoterici choræam Viti nominant.

Choræa sancti Viti, docente Sydenhamo, convulsionis species quædam est pueros, puellasve

à decimo ætatis anno ad pubertatem invadens ; prodit se claudicatione , vel instabilitate alterutrius cruris , quod æger post se trahit fatuorum more , manum ejusdem lateris vel pectori vel alii alicui parti applicatam nequit continere in eodem situ horæ momento ; sed in alium situm & locum convulsione distorquebitur quidquid æger contranitur , antequam poculum ad os possit admove , mille gesticulationes circulatorum instar exhibebit , non enim rectâ lineâ ori admovet , sed deductâ à spasmus manu , huc illuc aliquando versat , donec tandem fortè fortunâ labris propius apponens , liquorem derepente in os injicit , & avidè haurit , deditâ tanquam operâ , ut spectantibus risum moveret. Hæc Sydenhamus.

Nullus est autem morbus hodiè cognitus , qui ad scelotyrbem aptius referri queat quam choræa Viti Sydenhamiana , quæ multum discrepat ab specie tarantismi , cui hoc ultimum nomen aptius convenit.

1. *Scelotyrbe choræa Viti , la Danse de St. Guy ; Choræa sancti Viti* Sydenham.

Curatur jusculis leviter tonicis & cephalicis , infusis theiformibus ex floribus gallii , lutei , tilia , kinkinâ , cascarillâ , pulvere de Gutteta , necnon aquarum thermalium embrochationibus ; ægros quatuordecim observavit & sanavit D. Chaptal.

D. de Haen plures hoc morbo laborantes repetitâ electrificatione sanatos vidit.

Curatio Sydenhamiana quoad phlebotomias & catharces nimium repetitas minimè conducit saltem in pueris & puellis à me observatis , qui ab his fuissent exhausti.

Principium hujus morbi videtur in origine nervorum , & mentem aliquatenus non secus ac cor-

pus debilitare, quas enim vidi puellas hoc morbo affectas cum aliquali artuum rigiditate debiles simul & velut attonitas, aut mente imbecilles vidi.

Ad idem genus morbi altera species rarissima ab Auctoribus prætervifa referenda videtur, quam non aptius nominari posse putem quàm *scelotyrbem festinantem*, seu *festiniam*.

2 *Scelotyrbe festinans*; est peculiaris *scelotyrbes* species in quâ ægri solito more dùm gradi volunt currere coguntur, quod videre est apud D. Carquet, & observavit Leydæ illustr. Gaubius *Patholog. instit.* 751. & in loquelâ hæc *volubilitas* dicitur quâ lingua præcurrit mentem. Video actu mulierem sexagenariam hoc affectam morbo ficitati nervorum tribuendo; laborat enim rheumatismo sicco, seu ab acrimoniâ sanguinis, dolores noctu à calore recrudescunt, à thermis non sublevantur: ei præscripsi phlebotomiam, & præmissis jusculis ex lactucâ, endiviâ, & collo arietis, lene catharticum, inde verò lacticia.

Est affinitas cum *scelotyrbe*, *choræa Viti*; deest flexibilitas in fibris musculorum; unde motus breves edunt, & conatu seu impetu solito majori, cum resistantiam illam superare nituntur, velut inviti festinant, ac præcipiti seu concitato passu gradiuntur. *Choræa Viti* pueros, puellave impuberes aggreditur; *festinia* verò senes, & duos tantum hætenus observare mihi contigit. Quàm multos autem videmus morbos, paucissimosque observamus. De theoriâ & praxi nihil habeo quod dicam; etenim sola experientia praxim cujusvis morbi determinat, & ex hac pro felici vel infauſto successu theoria dein elicienda est.

Quid *scelotyrbe* commune habeat cum *scorbuto* non video, nisi hoc nomine *scelotyrbe astheniam scorbuticam* quis velit intelligere.

XXII. *Beriberia*, le Beriberi; *Beriberi* Jacob. Bontii *Medic. Indiæ Oriental. lib. 2. cap. 1.* Mangeti *Biblioth. præct. ubi Erasistrato hunc morbum fuisse cognitum asseritur; Tulpii observat. lib. 4. cap. 5.*

Genus est morbi spasmodici ideò beriberii seu *ovis* dicti, quia ægri genubus retractis elevando crura tanquam oves progrediuntur.

1. *Beriberia Indica* Bontii *libr. 2. de Medic. Indorum.*

Cognoscitur ex motu tremulo manuum, pedum, & quandoque totius corporis, simulque stupore quodam dolorifico harumce partium, cum tactûs obscuracione, aut hebetudine: dolor verò est similis formicationi quam apud Europæos frigus in digitis excitat. His adde vocis exilitatem & raucitatem, ut vix prope affidentes ægrum loquentem intelligant; accedit non rarò pectoris musculorum crampus, qui anhelitum, ac vocem intercludit.

Hic affectus lethalis non est, sed chronicus & curatu difficilis, principium procatharticum est frigus susceptum calente corpore; si pectus adoriatur, lethum non rarò infert.

Curatio exigit ut lymphæ frigore inspissatæ resolvatur & discutiantur. Cavendum ne æger se lecto affigat, exercitio quantum & cui potest, indulgeat, frictionibus utatur, fomenta ex herbis resolventibus adhibeat, ex oleo chamæmeli, meliloti, potissimum petroleo litus instituat; intus verò, præmissâ catharsi, sudorifica ex ligno guayaci, falsaparilla, chinâ radice, theriaca, mi-

110 G E N E R A E T S P E C I E S, &c.
thridatio adhibeantur. *Vide* curam in Europâ à
Nicol. Tulpio institutam *observ. libr. 4.*

2. *Beriberia spuria* Thom. Bartholini; *Beriberi
spurium* ipsi dictum.

Hic affectus non satis distinctè descriptus in-
vasit mercatorem ex Indiâ Orientali reducem,
eumque dimidii corporis à diaphragmate ad pedes
stupore, ac debilitate, forte tremore conflictavit
cum enuresi, simulque alvi constipatione, & do-
loribus abdomen & pectus molestantibus. Si desit
in hoc morbo motus tremulus & anomalus ex-
tremorum, is ad paraplegiam dimittendus vi-
detur.

CLASSIS QUINTÆ SYNOPSIS.

ANHELATIONES.

ORDO I. ANHELATIONES SPASMODICÆ. Sunt insultus fugaces, sed sæpiùs iterati spasmodicorum motuum pectoris cum expiratione sonorâ.

- I. *EPhialtes*, anhelatio difficilis, querula cum infornio terrifico.
- II. *Sternutatio*, concussio violenta pectoris cum expiratione veloci narium interiora everrente & sonorâ.
- III. *Oscedo*, repetita, lenta, profunda inspiratio, ore hiantes sæpiùs cum pandiculatione.
- IV. *Singultus*, concussio diaphragmatis cum inspiratione subito interruptâ, sonorâ.
- V. *Tussis*, concussio sonora, violenta pectoris cum expiratione ad pulmonem quodam obice liberandum.

ORDO II. ANHELATIONES OPPRESSIVÆ, *difficultés de respirer*. Sunt non fugaces, sed constantes respirandi difficultates cum pectoris non rarò oppressione, frequenti anhelitu, difficultate illius suspendendi, sine metu suffocationis.

- VI. *Stertor*, respiratio inter inspirandum, sonum gravem, tremulum in gutture edens sæpè cum alterno sibilo.

VII. *Dyspnœa*, est difficultas respirandi chronica, ut in asthma, & non intermittens, unde ab asthma differt.

VIII. *Asthma*, est morbus chronicus vel diuturnus, cujus præcipuum symptoma est periodice recurrens respirandi difficultas.

IX. *Orthopnœa*, est præceps ut plurimum & acuta respirandi difficultas, unde ab asthma & dyspnœâ discrepat.

X. *Angina*, differt à præcedentibus per sensum angustiae in gutture.

XI. *Pleurodyne*, est anhelationis genus, cujus præcipuum symptoma est dolor pectoris, & ut plurimum lateris sine febre acutâ, unde à pleuritide differt.

XII. *Rheuma*, cognoscitur ex difficultate respirandi cum sensu gravitatis in pectore, quam comitantur vel præcedunt coryza, sternutatio, raucedo, &c.

XIII. *Hydrothorax*, differt à dyspnœâ faciei pallore, manuum & pedum œedemate, symptomatis ephialticis, decubitûs horizontalis difficultate, &c.

XIV. *Empyema*, differt ab hydrothorace per febrem hecticam magis evidentem, maciem, & prægressam pulmonis inflammationem suppuratam.

CLASSIS QUINTA.

ANHELATIONES,

Morbi dyspnœici, Essouflemens.

ANHELITUS, ut vocat Ettmullerus, *vel anhelatio*, ut loqui amat Plinius, est frequens & difficilis respiratio, seu agitatio pectoris pluries intra datum tempus repetita. Sic anhelant qui velociter scalas ascendunt, aut qui currunt, ita ut cum sani & quieti vigesies in minuto inspiremus, si cucurrerimus velocius, quadragesies eodem tempore respiratio iteratur.

Respiratio anhelosa est necessariò difficilis, seu laboriosa; quippe cum vires motrices solito majores requirat, adeoque absumat, animaque à virium motricium impensâ solito majori metuat debilitatem, si paulò diutius perseveret, seu si coacta sit, hinc molestiam percipit: molestia autem percepta à resistentiis motui cupito oppositis, aut à perceptâ necessitate motûs, cui exequendo vires non sufficiunt, vocatur *difficultas motûs*; ergo anhelosa respiratio quæ à libertate non excitatur, simul difficilis est.

Difficultas respirandi crescit in majori ratione quam frequentia; sic si respiratio duplo, triplove frequentior evadat, difficultas major evadit, quàm dupla vel tripla; quippe difficultas crescit ut virium impensa, si cætera sint paria; sed virium

impensa crescit ut quadratum velocitatis motûs; cùm itaque frequentior duplo non possit esse respiratio sub pari altitudine, quin motûs velocitas sit dupla, seu quin muscoli respiratorii intra idem tempus bis idem spatium se contrahendo percurrant, omninò necessum est ut vires impensæ quadruplo majores sint; & cum respiratio sub pari altitudine triplo frequentior est, vires novies majores impendi necessum est, quod summam secum importat difficultatem.

Difficultas sub pari virium impensâ eò major est, quò anima vel propriæ debilitatis, vel periculi imminentis sive realis, sive imaginarii, magis est conscia; nam cum difficultas sit molestia, & anima eò magis molestiam sentiat, quò magis propriæ debilitatis, & simul agendi necessitatis est conscia, necnon quò magis est meticulosa, evidens est respirandi difficultatem ex hisce principiis intendi debere: ex hoc ultimo principio potissimum pendet dyspnœa hysterica & hypochondriaca, seu quam animi pathemata excitant ex levi obortâ in organis respirationis resistentiâ; sic si somniemus nos à corpore quodam, aut fele, aut cacodæmone opprimi, ut ephialticis accidit, inde exsurgit difficultas respirandi maxima, quæ tamen evanescit statim atque somnium illud discutitur, cùm difficultas à solo metu procedat.

Respiratio *velox* dicitur ea in quâ magnum spatium in pectoris vel dilatatione, vel constrictione intra datum tempus percurritur, aut cum intra minus temporis intervallum major est pectoris dilatatio & constrictio; illa verò tantò majorem virium impensam exigit, quò majus spatium percurritur, & quò minus temporis intervallum adhi-

betur, ejusque proinde difficultas crescit ut velocitatis quadratum.

Si itaque respiratio crescat quoad frequentiam, seu numerum respirationum in dato tempore, & simul quoad velocitatem cujusvis inspirationis vel expirationis, maximoperè crescet virium impenfa, proindeque difficultas; quæ quidem scrupulosè attendenda sunt, ut intelligamus angorem, & miserimam asthmaticorum molestiam, cum vel minimum, vel velocitatem, vel frequentiam jam nimium magnam coguntur intendere, ut cum fores occluduntur, aut ignis accenditur, vel pectus stragulo ponderosiori cooperitur, aut pectoris cavitas situ incommodo vel minimum angustatur, illi non minus discruciantur metu, ac si animam illicò exhalare se perciperent.

Asthmaticus in paroxysmo ita metuit ne respirationem intendere cogatur, ut altâ voce loqui non audeat, sed loqui coactus voces per anhelitus suos tantum exprimat, ac morulis interpolet; quippe ad tonos vocis exprimendos necessum est velocitatem majorem aëri, adeoque organis respirationis imprimere, & ut pressè loquamur, velocius respirandum est quàm ut interpositis morulis verba proferamus: rauca est ejus vox, ob laxatum chordarum vocalium tonum; ideò autem laxantur chordæ vocales, ut glottis sit magis patula, adeoque ut respirari possit aër facilius, non adauctâ ejus velocitate, quæ certè adaugeri non potest, quin vis musculorum respirantium augeatur, inde vox quidem tantum gravis est; sed in hac laxitate simul rauca evadit, quia negliger laxatæ chordæ vocales uniformem tonum obtinere vix possunt, cujus defectu dissonant; vox autem gravis & dissonans rauca est.

Asthmatici expuere, nares emungere, deglutire metuunt; quippe ad hos motus edendos necessum est respirationem intendere; verum jam nimis est intensa præ robore superstite potentiae motricis, & si ultra augeatur virium dispendium, metus est ne facultas exhauriatur, proindeque ne mors accedat, unde nonnisi coacti ab aliâ necessitate, & ut majus malum fugiant, cautèque simul exspuunt, nares emungunt, cibos deglutiunt.

Si intra tracheam cadaveris aqua immittatur quantum pulmones capere possunt, mirum certè est quot aquæ urcei infundantur antequam aqua regurgitet; verum pro diverso corporis situ major est, vel minor illa copia; nam sedenti cadaveri multò minor ingurgitari potest copia, quàm stanti, quia sedentis diaphragma multò minùs deorsum delabitur; si exenterato abdomine & stante cadavere aqua repleatur thorax, videbimus diaphragma, cujus positura erat antea in lineâ ambas mammaram papillas jungenti, non solum ad epigastrium & ad costarum ultimarum finem distendi; verum etiam ejus ambo latera veluti magnas nates hæmisphæricas sensim deorsum protrudi, ita ut ultra umbilicum delabantur; si verò funiculo constringatur tunc trachea, & horizontalem situm cadaveri conciliemus, minùs quidem deorsum protuberabit diaphragma; sed trachea multò magis erit distensa, adeoque intùs compressa.

Ex hoc experimento sequitur multò majorem esse pectoris ampliationem, quæ fit à diaphragmatis descensu, quàm quæ à costarum diductione dependet, adeoque multò magis sublevari dyspnoëicos à diaphragmatis liberâ depressione, quàm

ab aliâ causâ; inde necessitas posituræ corporis, vel saltem pectoris verticalis; quippe in situ verticali viscera abdominis deorsum proprio pondere delabuntur quantum fieri potest, & simul arcus abdominis quantum maximè fieri potest, extrorsum eminet; hinc tantò majus diaphragmatis descensui spatium conceditur, hinc partim fit ut miser asthmaticus in lecto residere nequeat, & per multos dies, imò menses erecto saltem trunco dormire cogatur, atque quandiu facultas constat ut initio accessus stet, è lecto exiliat, & usquequò robore deficiente jacere necessum fit, à decubitu abstineat, atque decumbens situm verticalem trunci sustineat.

In illo situ pulmones suspensi non magis premuntur ab uno latere quàm ab altero per suum pondus, adeoque liberius ab aëre expanduntur, seu plus aëris recipiunt; si verò æger pectus inclinet, illicò unus pulmonis lobus proprio pondere alterum aggravat, unde difficultas respirandi major; ast omnium maxima est difficultas si pectus resupinetur, quia in illo situ horizontali supino, non solum proprio pondere pulmo versus dorsum gravatur; verum, quod majus est incommodum, abdominis pondus diaphragmati incumbit, visceribus hac illac proprio pondere diffluentibus & diaphragma acclivè potissimum prementibus: in illo scilicet situ diaphragma est planum inclinatum, cui pars ponderis incumbit.

Ex his intelligitur quare asthmatici somno victi, adeoque aliquoversum inclinare coacti, antrorsum inclinent, & in cathedrâ dormientes coram tabulâ, vel fulcro, caput antrorsum supra illud fulcrum reponant; in hoc etenim situ non solum proprio pondere abdomen deorsum labitur, sed

etiam pulmones suo pondere diaphragma depri-
munt ; adeoque quantum fieri potest , maximum ,
sustentato corpore , conceditur pulmoni spatium ;
circa quod observare est naturam à nullo Doctore
instructam indicationibus invicem pugnantibus ,
qualis est necessitas decumbendi ad somnum , &
simul standi ad respirandum , solertissimè consulere ,
ita ut mechanices & anatomix peritissimus nun-
quam commodiorem pro utroque scopo posituram
à priori excogitare potuisset : sic & faber lignarius
licet ignoret quæ de centro percussione detexere
nuperi Mathematici , in eo manubrii puncto asciam
manu corripit , quo manus maximum cum mini-
mo incommodo ictum incutere valet , solius na-
turæ ductu directus , seu experientiâ confusè per-
ceptâ veluti manu ductus : sic canis qui fores ape-
rire conatur , non juxta cardines eas pedibus &
trunco apprimat , sed longè à cardinibus ubi vecte
longiore utens , opus suum felicius & facilius ab-
solvit , quasi mechanicam edoctus fuisset.

Ex dictis iterum patet , cur asthmaticus quietem
pro viribus servet , & à motu abstineat etiam vi-
gilans ; cum enim ambulare , aut sese è loco mo-
vere vix possit , quin sanguis ex musculis contrac-
tis expressus velocius ad cordis ventriculum dex-
trum , indeque in pulmones affluat , & quin illicò
celeriori influxu vasa pulmonis distendat , aërique
spatium paululum eripiat , simulque quin virium
suarum novam partem impendat , ille novi & fri-
gidi , copiosique aëris avidissimus , & virium sua-
rum parcimoniæ studiosus , à motu minùs neces-
sario abstinere debet.

Quanta sit asthmaticis , dyspnœicisque in genere
aëris novi & copiosi inspirandi cupiditas , in theo-
riâ hujusce classis fusè exposuimus ; illa autem avi-

ditas aëris procedit ex perceptione confusâ necessitatis ejus ad vitalem facultatem sustinendam, adeoque ex metu debilitatis cordis, quæ in his circumstantiis imminet: hoc patet ex pulsu parvo sæpè intermittenti, extremorumque frigore, quæ in asthmatis accessu, si aliquandiu perseveret, & fortior sit, observantur; interea dum pulsus cordis frequentia omninò destituitur, & respiratio crebra & sublimis est: novi quidem scholasticos hanc pulsus debilitatem repetere, ex eo quod sanguis parcè ex pulmonibus in cordis ventriculum influat; verum minimè illis assentior, dum existimant hunc parciorem sanguinis in cor influxum pendere à vasorum sanguiferorum pulmonis angustia, quæ si adesset, febrem, & peripneumoniam excitaret, non verò asthmaticum accessum; illa cordis debilitas ex eo dependet, quod natura vires in pulmonibus agitandis impendens parciùs cordi movendo incumbat, & tantum exiguâ, quæ ad vitam sustinendam vi sufficit; si enim plus virium cordi impertiret quam ad vitam qualemcumque sustinendam opus est, cum facultas jam sit exhausta, ea ad pulmones exagitandos non sufficeret, adeoque mors in promptu esset, cum eatenus sanguis per pulmones circulari possit quatenus sustinetur respiratio, atque ad eam in casu asthmatis sustinendam multum virium impendi necessum sit; non secus autem ac cum vasa sanguifera obstruuntur, natura cordis vires intendit, & vires avertit inutiles ab artubus, ut urgentiori necessitati occurrat: ita cum infarctis bronchiis respiratio difficilis evadit, cum ea sit ad vitam necessaria, natura non solum motus artuum inutiles suppressit, sed etiam motus cordis fortiores detrahit, & exiguis contenta ferè quidquid su-

pereſt virium obicibus bronchiorum removendis impendit, ita ut aſthma ſit febris, ſi fas ſit ita loqui, pulmonum, ut febris eſt velut aſthma cordis.

Quod autem natura hoſce motus dirigat & exequatur, illud evincitur ex effectibus narcoticorum, & ex obſervatione aſthmatis hyſterici. Aſthmatici, ut docet Floyerus, & experientia confirmat, cautâ & prudenti narcoticorum doſi mirè ſublevantur, ita ut qui prius velociter & frequenter anhelat, jam ſopitus reſpiret, lentè & rarò ut in ſanitate, quia ſenſatione omni ſopitâ, natura minùs percipit neceſſitatem accelerandæ reſpirationis, & opus ſuum remittit: econtra verò hyſterica vigilans, & ad minimum ſtimulum in pulmonibus expaveſcens, à levi fumo, vel odore gravi, illicò pectus ſuum exagitat, ut hunc levem ſtimulum, obicemve eliminat, & tanto impetù reſpirat, ut præfocari videatur; quod ita pendet ab animâ, ut ſolum animæ pathema inſultum illum excitet. Sic obſervante Helmontio mulieres hyſtericæ ex contumeliâ, vel jurgio ſæpè aſthmatis acceſſum incurrunt, proindeque ſine materiali principio, & pituitâ viſcoſâ pulmones infarciēte, quam Humoriftæ Scholaſtici in omni aſthmatico præexiſtere ſupponunt; licet obſervante Helmontio, Horſtio, Floyero, aliisque in aſthmaticorum, ut epilepticorum cadavere, nulla quandoque organorum, aut humorum labes reperiri poſſit, & hic uterque morbus in motu vitioſo ſolum ſæpè conſiſtit.

Fuſè explicuimus in theoriâ hujusce claffis quid naturam ſollicitet ad reſpirationem in fugacibus anhelationibus magnam & velocem, in diuturnis verò frequentem & parvam inſtituendam: majori ſcilicet virium parcimoniæ conſulit, cùm fa-

cultas est imminuta, vires verò liberaliùs expandit cùm integra est; & simul quantum fieri potest, & opus est, aëris novi, frigidiusculi, seu elastici copiam inspirationi suppeditat; ea autem aëris frigidiusculi quantitas tantò major esse debet, quò major est pulmonum calor, & iterari debet eò sæpiùs inspiratio, quò singulis vicibus minùs aëris, aut minus elastici, excipitur.

Sive aëris spirulæ elasticæ cum sanguine miscendæ sint, ut putat Borellus, sive fluidum electricum in aëre elastico copiosum, & fluidi nervei veluti pabulum sit per pulmones hauriendum, quod verosimile est; sive demùm ope aëris pulmones debitè expandentis promovendus sit in cordis dextrum ventriculum, & sic conservandus sanguinis circuitus; natura respirationis pro necessitate augendæ, vel iterandæ est avidissima; quasi sensu quodam confuso ejus necessitatem perciperet, ut persuasissimus sum, & Galenus fusè docuit: cùm nemo sit qui statim ab ortu & millies in vitâ non sit expertus quod à retardatâ, suppressâ, imminutâ respiratione in præcordiis nascatur molestia, quæ ab obice ultra pauca secunda perseverante crescit, & brevi tempore intolerabilis evadit, ut experiri quisque potest in animali, cui respiratio ultra aliquot temporis secunda præcluditur: illud enim totis viribus ad hunc obicem removendum insurgit, quod certè machina inanimis nunquam faceret, & nullus mechanices vel leviter gnarus unquam ex legibus motûs sine principio sentiente & movente intelliget.

Abfit ut quis judicet me in morbis constantibus, animæ tantùm conatus & impetus, exceptis morbis hystericis, similibusve incusaturum esse; quippe illi conatus naturæ ferè semper principium

materiale & labem in organis, fluidisve supponunt, cujus occasione illi excitantur; verum non inde sequitur, ut mechanistæ contendunt, nullam habendam esse principii sentientis & moventis rationem, & tantummodò de restituendo fluidorum & solidorum statu cogitandum esse, cum ne quidem ille ultimus scopus attingi queat sine principii sentientis & moventis concursu; natura siquidem prima sæpè sola, sed artis etiam auxilio adjuta, morbis medetur; ut febris est opus naturæ materies morificas è viis circulationis remove, easque corrigere conantis, ita & anhelatio est conatus ejusdem principii vitalis obices respirationi & aëris susceptioni oppositos abigere fatagentis, nihil perniciosius est quàm si febris desit ubi ob sarcinam materiæ morificæ eliminandam per sudores & perspirationem requiritur, ut in pestilentialibus & gangrænosus morbis; ita nihil est funestius, quàm aspnœa seu quies organorum respirationis, ubi circulatio sanguinis languet in pulmonibus & vivifici aëris inspiratio est necessaria; unde pro inaudito habetur apud omnes si æger aspnœâ affectus & inde in syncopem lapsus, ac pro mortuo habitus quandoque revivixerit, quippe vix centesimus lethum effugit, quia respiratio ad vitam uti signum, ita uti concausa, omninò natis animalibus non amphibiis est necessaria.

Verumtamen observandum est respirationem aliqualem superesse posse, quæ tamen in sensus Medici non incurrat, ut jam dudum Pitcarnius ostendit, quippe cognoscimus respirationem potissimum ex spatio quo pectus dilatatur vel constringitur intra breve tempus; illud verò spatium est ad volumen aëris hausti in ratione subtriplicatâ, ita ut si spatium illud crescat duplo, triplo, oc-

ties, vigesies septies crescat volumen aëris hausti; ergo potest illud volumen crescere aut decrescere quàm maximè, vel saltem sufficienter; interea- dum spatium, quod est index respirationis, ita exiguum est, ut in sensus non incurrat; præterea sicuti motum indicis in acu horarum horologii non percipimus, quia intra longum tempus exiguum spatium percurritur, ita si tardior fiat inspiratio vel exspiratio quælibet, licet æque ampla ac in statu sano, illa dùm fit, nullatenus à nobis percipietur.

Contemplemur hominem qui liberè priùs & expeditè pectus suum amplians & constringens subito extasi vel catalepsi corripitur; illicò ob nimiam animæ aliò attendentis diversionem, ita retardatur pulsus, & respiratio, ut vix pulsus, nullatenus verò respirationis motus percipi possit. Nec mirum persistere vitam cum respiratione tam exiguâ, quippè sanguis in illis casibus veluti frigidus & coagulatus lentissimè circulatur, adeòque friget in pulmone; cùm autem sanguis friget in pulmone, vix ullâ respiratione indiget animal; sic qui summum frigus in aquis immerfi experiuntur, respiratione omninò destituti, possunt tamen aliquandiu vivere, & quâ proportionè calor, & sanguinis velocitas restituuntur, eâdem crescit necessitas velociter & frequenter inspirandi, ut clamantibus, currentibus accidit.

Hinc fit ut asthmatici à refrigerantibus juven- tur, à calidis verò lædantur, ut expertus docet Floyerus; quæcumque enim calorem sanguini, eive velocitatem novam conciliant, ea pari passu novi aëris, ejusque copiosioris inspirandi necessi- tatem imponunt; sed difficillimum est inspiratio- nem ultra certos limites accelerare aut adaugere

ut vidimus in theoriâ hujusce classis, seu magna virium impensa ad hoc requiritur, ergo & periculum exhauriendæ facultatis, seu mortis obeundæ imminet, quod natura mirum in modum horret & averfatur, hinc molestia & angor incredibilis. Interea tamen refrigerantia quæ sanguinem inspissant asthmaticis noxia sunt, quippe, si hinc juvent, aliunde nocent, moram sanguinis circulo injicientia, cruorem inviscantia; adeoque huic duplici scopo satis est faciendum, scilicet ut fervor sanguinis contemperetur, qui auget dyspnœam, ut accidit in febribus & phlegmasiis omnibus acutis, & ut simul fluxilitas ejus conserveatur, vel augeatur, quod propriâ experientiâ didicit Floyerus.

Errant itaque illi in therapeiâ asthmatis qui falsâ theoriâ ducti nihil aliud existimant sibi agendum esse quàm ut pulmonalium vasorum laxitatem tonicis augeant, & ut viscosa phlegmata calidis & incidentibus resolvant, cùm econtra sæpius robur est facultati & solidis detrahendum, & fervor sanguinis compescendus, & impetus quandoque fluidi nervei narcoticis refrænandus; felices sunt ægri quod natura eos sapientiùs sæpe dirigat quàm Medici falsâ theoriâ imbuti; & eatenus illi Medici felices sortiuntur eventus quatenus empyrici sunt in praxi, suæque theoriæ vel immemores, vel iterato errore eam ad praxim inflectunt, ut qui non regulæ parietem, sed parieti regulam accommodat, cùm tamen regula parietis extructionem dirigere deberet.

Theoria vera ea est quæ ex observatione repetitâ, accuratâ & solido inde ratiocinio tanquam corollarium deducitur, ut norunt mathematici, qui theoriâ Astronomiæ, hydraulices, mechanices

callent, & continuis observationibus scrupulosè emendant; falsa verò est quæ non consultâ experientiâ nec adhibito rigoroso ratiocinio excogitatur, quales erant in phycis fermè omnes theoriæ Cartesianæ, in scholis Medicis exceptæ; paucissimorum morborum theoriâ veram possidemus, & tamen omnes morbos explicare temerè præsumimus, ne coram ægris & semidoctis hæere aut ignorantiam nostram fateri cogamur; quantò dignius foret probo viro errorem suum, ignorantiamque profiteri, ut de asthmate agens profitebatur Helmontius: *agnosco*, ait ille, *me larvas & pallia morbis obtendisse, sanasse neminem, delusisse vero quotquot se meæ ignorantia confisi sunt, & impensè demiratus sum, quod scholæ tantorumque ingeniorum acumina, falsis priorum persuasionibus nondum valedicere potuissent.*

Theoria Antiquorum, ut Galeni, Sennerti, Riverii, in hisce morbis multò simplicior & solidior, seu mechanices principiis magis erat consona quàm neotericorum; illi quippe ubi motus pectoris citatior, vehementior cernebat, ægrumque expectoratione, aëris frigidi inspiratione levare percipiebant, naturam in his morbis hosce conatus moliri, & in bonos fines dirigere intelligebant. Galenus tria in respiratione considerabat, *facultatem* scilicet motricem, quam à voluntate animæ non distinguebat, ita tamen ut eam à necessitate cogi putaret, dein *utilitatem* seu necessitatem respirandi ad vitam; tertio demùm instrumentorum seu organorum *dispositionem*.

Omnis motus, ait ipse, fit à facultate animali, velox autem motus supponit eam facultatem integram, robustam, quæ ad agendum excitatur à perspectâ utilitate, modò tamen instrumentorum

dispositio non repugnaverit, si verò urgeat utilitas velociter respirandi, tunc si facultas paulò debilior fuerit, ea non magnitudine, sed in frequentia auget respirationem, maximè si doleant organa, quia votum suum explet facultas per densam respirationem, nec tamen dolorem ita intendit ac per magnam intenderet, & quod deficit ex respirationis magnitudine, numero respirationum adaucto compensat. *Vide* ejus doctrinam libro *de dyspnœâ & de pulsibus*, ubi clarissimè explicat cur in dolore pectoris respiratio sit frequens & parva, in delirio & vacillatione mentis rara, & magna ac inordinata. Floyerus verò cum per viginti annos asthmatis sui curandi gratiâ consulisset tum neotericos omnes tum veteres, demum istorum praxi adhærendum sibi esse censuit, tentatis priùs singulis, quod ostendit Medicinæ reformationem à Cartesianis institutam tum in theoriâ tum in praxi, artem illam potius retardasse, quàm promovisse, quoad multos morbos.

Qui morborum classes à sede anatomicâ repetunt, morbos hujusce classis ferè omnes pulmonibus tribuunt, ut asthma, dyspnœam &c. Verùm sola theoria vera potest præcipuam morborum sedem assignare, & licet symptomata in morbis ejusdem generis conveniant; non certum est species ejusdem generis eandem sedem obtinere, quod exemplo asthmatis apparet; cùm enim asthma humidum facilè omnes pulmonum vitio tanquam sedi principii morbifici adscribant, asthma tamen spasmodicum hystericumque musculis ipsius thoracis convulsis & irritatis tribuere non dubitant plurimi, ut Willisius, asthma stomachicum ipsi stomacho, ut asthma nocturnum seu ephialtem cerebro alii tribuunt; pluries etiam accidit ut

pro asthmate pulmonari habiti sint morbi quorum principium post cadaveris sectionem vel in cavo thoracis, vel in mediastini, vel in structurâ ipsius pectoralis cavæ adeoque intra pulmones inventum est; nihil itaque difficilius est quam sedem morborum ante cadaveris sectionem determinare; ergo valdè temerarium est morbos à sede cognoscendos præbere.

Quoniam in dyspnoicis morbis frequens est, vel velox respiratio seu musculorum pectoris contractio, eaque involuntaria seu coacta, evidens est eatenus eos morbos ab spasmodicis discrepare, quatenus organa respirationis, non verò organa motûs localis artuum afficiuntur; itaque illi morbi à convulsivis non essentialiter discrepant; ergo indicatio classis eadem est, scilicet conatus naturæ; si effrænes sint, & inutiles, ut accidit in anhelationibus hysteris, à pathemate animæ oriundis, illi compescendi narcoticis; si auxilia moralia & expectatio in his valdè necessaria non suffecerint; si verò illi motus langueant, utilesque censeantur ad corrigendam vel eliminandam materiem morbificam, excitandi sunt & sustinendi per auxilia diætetica, & pharmaceutica; si verò inutiles sint, ut cum à gibbositate, aut pravâ pectoris conformatione dependent, illi conatus sunt emollientibus, laxantibus anodynis compescendi; maximè verò si effrænes simul & noxii sint, in quo casu phlebotomia, diæta tenuis, & narcotica conveniunt; ast si moderati sint & utiles, tunc juvandi sunt, in quo casu potus diluens, medicamina materiem morbificam concretam solventia, viscosam diluentia potissimum bechica tum incidentia, tum lenientiâ conducunt.

O R D O P R I M U S.

ANHELATIONES SPASMODICÆ,

Gallicè Soufles convulsifs. Passiones spiritalium partium Gordoni; exspirationis vitia Etmulleri; Lésions de l'Expiration; Essouflemens convulsifs.

Sunt morbi seu potius symptomata minoris momenti, fugacia, sed repetita, quorum maxima pars consistit in sonoris & spasmodicis exspirationibus; solus enim singultus sonitum edit inter inspirandum. Ambigunt illi morbi inter spasmodicos & anhelosos morbos, atque plurimi ut tussis, oscedo, stertor, sternutatio alios morbos comitantur, nec proinde sunt symptomata horum præcipua.

Theoriam hujusce classis Hippocraticam & verè mechanicam tradidit Duretus in annotatione ad Hollerium *de Asthmate & de tussi*, quæ Neotericorum ætiologiam longè antecellit, & simplicissima est.

I. *Ephialtes*. Cochemar.

Sic dicitur ab *epi* & *allomai* supra infilio, quia æger somniat quoddam animal supra suum pectus infilire.

Pnigalion à Themisone vocatur à suffocatione comitante, item & *Pnigamon*, ut ab Aureliano *Epibole* quasi jactum desuper; sunt enim qui se suffocari somniant à superinjecto pondere; à Dioscoride

Dioscoride *Pnygmon upo ephialton*; à Plinio *Ludibria Fauni*; quod enim Faunis tribuebant Romani, noſtrates quibuſdam maleficis noctu vagantibus geniis tribuunt, ut Antiqui dæmonibus laſcivis incubis, ſuccubive adſcripſerunt, unde *incubus & ſuccubus* etiam hic morbus vocatur, Gallice *Incube*, Lugduni *Chauchevieille*, aliis, ut Galeno, *Epilepsia nocturna*, *aſthma nocturnum*, &c.

Genus eſt morbi periodici noctu vel dormientes afficientis, cujus præcipua ſymptomata ſunt ſumma anhelatio cum infomnio corporis cujuſdam pectus comprimentis.

Illius morbi inſultus potiffimum aggreditur eos qui ſupini dormiunt; & reſpiratione querulâ, gemebundâ, anxîâ ſeſe manifeſtat, & ſtatim atque æger è ſomno excitatus eſt, ſomnium & morbus evaneſcunt.

Anima, ait Hippocrates, dum homo ſomno indulget, vigilat & cuncta corporis munia obit, hoc apparet in ephialte; quippe non ſecus ac anima inter dormiendum admonita de ſeminis acrimoniâ in veſiculis hanc ſenſationem verſans conjungit cum ideis fociis ſeu eam ſenſationem comitari aſſuetis, nec non conſequenter libidinem explere cupiens mentulam erigit & actum venereum exſequitur, ita ſtatim atque eſt in organis reſpirationis quidam obex, quo reſpirationi reſiſtitur, facile deluditur phantafia & conjungit cum hac ſenſatione ideam vel cacodæmonis inſolientis, vel felis aut canis pectus opprimentis, aut maleficæ vetulæ ſtrangulantis, unde excruciatuſ metu ſomnians, ſeſe exagitat, ſudat, ejulat, quantum ſomnus gravis permittit, quo ſomno excuſſo errorem ſuum agnoſcit ephialticus & convaleſcit.

In hoc casu obex pectoris motui oppositus determinat somnium, aſt certum eſt à ſomnio quandoque prævio determinari ſuffocationem; & memini me pluries ſomniaſſe, dum junior eram, ſelem lectulum meum conſcendere, nec ullatenus me ſuffocari niſi poſtquam imaginatus forem illum canem à pedibus ad pectus meum infilire; adeoque ab illo ſomnio determinabatur ea ſuffocatio, non à ſuffocatione ſomnium, ut vulgò putatur; atque ex hac obſervatione ſequitur imaginationem ſine ullo vitio corporeo in pectore ſufficere ad graviffimam dyſpnœam inducendam cum febre, ſudore, angore multò majoribus quàm ſi cauſa, quam imaginamur, reapſe in nos ageret.

Illud etiam notatu dignum quod illis qui nos ſuſpenſos diù detinent, & ſimul valdè attentos per ambages ſermonis quemdam gravem caſum prænunciantis, exprobrare conſuevimus quod nobis ephialtem excitent, quia ſcilicet attentio animæ gravior ita reſpirationem in nobis cohibet aliquandiu ut dein anhelosè & anxie reſpiremus cum pectus & attentionem laxamus.

1. *Ephialtes plethorica* Craanen; ea eſt quæ à plethorâ commotâ, calore lectuli, ſtragulorum pondere, aſtro potiffimum flante, ſupinè dormientibus accidit; maxime ſi à victu lautiori, & ſimul ſanguifluxuum ſuppreſſione, plethora intendatur; nihil enim eſt facilius quàm quod ſub illis circumſtantiis ſanguine cerebrum impetente excitentur ſomnia quæ in aliis panophobiam, in illis libidinoſam gonorrhœam, in iſtis ephialtem inducent, maxime ſi propter debilitatem præviam pulmonum ſanguis in illis ſtagnet.

Ea ſpecies phlebotomiâ, victu parciori, abſtinentiâ à coenâ, decubitu laterali, capite magis erecto prævertitur.

2. *Ephialtes stomachica* Riverii. *Epilepsia nocturna* pluribus; ea est quam pondus ventriculi alimentis nondum digestis turgidi diaphragmati incumbentis, cerebro simul per chylum crassum, copiosum, quo sanguis inspissatur infarcto, determinat; qui excitantur ab accessu linguam habent sordidam, ructus, nauseas, capitis gravitatem. Illa accidit crapulosis qui statim à pastu cubitum eunt, maximè si capite horizontali, truncoque resupino jaceant; hic affectus pueris est magis familiaris quàm adultis; potissimum verò voraces infestat; quoad verò objectum somni, illud variat pro moribus ægri; si quis enim ab ancillis exceperit fabulas quæ de pravis geniis, lemuri- bus & faunis narrant vetulæ, is à similibus mon- stris se opprimi, conculcari, aut libidinem exple- ri somniabit; qui de felibus, fimiis, aliisque ma- lignis animalibus simile metuebant in vigiliâ, ab hisce impeti se somniaturi sunt.

Cura exigit emeticum, catharticum, victum parcum, abstinentiam à coenâ, vino, carnibus leporinis, liquoribus spirituosus, & si langueat vis coëtrix stomachi, stomachica amara, kinkina, rheum, aloë optimè conducunt.

Ista species ab ebrietate & voracitate, potissi- mum à vespertinâ crapulâ procedens est omnium frequentissima, & pro diverso ægri charactere, va- riant insomnia & sedes symptomatum. Lascivi venereum actum. Militaris à Tymæo observatus ab hoste strangulari; amicus quidam meus in an- gustiori scalarum calle à parietibus comprimi, aliique alia somniant; affectus autem fugax est & tantum prophylacticam curam exigit.

3. *Ephialtes ex hydrocephalo* Lotichii *obs. l. 4. observ. 3.* Boneti *Sepulchret. Tom. 1. pag. 180.*

observ. 1. Lower. de corde cap. 1.

Post nocturnos terrores, incubique insultus varios juvenis melancholicus vertiginosus capite & visu debilis obiit, repertum cerebrum quoad venulas nigricans, sanie suffusum, & eâ cum muco turgidum sinistrum finum cerebri; æger capite semper in latus sinistrum inclinabat. Duas alias observationes refert Bonetus de ephialticis in quorum cerebro sinus aquâ distensi erant, inde orta opinio sedem ephialtes esse quartum cerebri finum in quem supino capite serum illud influens morbum inducit; verum rarissimum esse hoc ephialtes principium judico, nihil vulgatius quàm serum in sinibus cerebri reperire, si longo post mortem tempore aperiatur cadaver, quò longius, eò uberiorius invenietur serum. Academicus oxoniensis, quem memorant, hydrothorace simul laborabat & incubo, in quo casu signa hujus speciei facilius obtineri possunt. Hydragoga autem setacea, diuretica conveniunt: Lowerus verò qui semper in ephialticis hydrocephalum suspicatur à vero procul abesse videtur.

4. *Ephialtes verminosa* Ettmulleri *de incubo.*

Illa species in ipso ventriculo sedem habet quatenus infans in cujus ventriculo vermes repunt, facile somniare potest adesse in epigastrio quidpiam quod ipsum perterrefaciat; terror autem vehemens à simili phantasmate verum ephialtem inducit, suffocantur enim qui subito terrore percelluntur.

Indicatio curativa per se patet.

5. *Ephialtes tertianaria* Foresti *libr. 10. obs. 52.*

Pavor & symptoma quoddam mirabile partim incubum, partim epilepsiam imitans, tertio quo-

que vespere recurrens, ab horâ nonâ ad undecimam perseverans. Puella novennis tertiâ quaque die febris instar corripiebatur paroxysmo, scilicet totius ventris & thoracis constrictione cum respirandi difficultate, oculis manentibus apertis & in unum locum continuo converfis, manibus quid fortiter arripiebat, ut facilius respiraret, interrogatis non respondebat, interea mente constare videbatur, vigilabat, multum suspiriosa erat, venter attollebatur cum maximâ thoracis angustia, difficili respiratione, anhelitu frequenti, oppressa, loqui non poterat.

6. *Ephialtes Hypochondriaca* Ettmuller. *de aëris inspiratione. Vide Schenckium. Incubus vigilantium Rhodii centur. 1. observ. 54.*

Familiaris dicitur ephialtes hypochondriacis, melancholicisque & talem fuisse illum sacrificum puto, qui minimè suum errorem agnoscens, firmiter persuasum habebat se à vetulâ sibi cognitâ qualibet nocte adiri, & ad suffocationem usque comprimi. Affinem historiam & hanc ipsam satis curiosam vide apud Forestum libr. 10. In illa specie emetica nociva censentur, maximè si hysteria adsit; si flatulentia & siccitas intestinorum; illi quidem flatus possunt diaphragma premere, & in cerebro ad delirium prono, apud homines meticulosos, non benè mentis compotes, inducere delirium, quod noctu incipit & in dies extenditur. Illa species antiepileptici curatur, maximè semine pæoniæ, cinnabari, nec non anisi semine.

Hæc species non semper tristia menti objicit phantasmata. Raimondus fortis curavit puellam, quæ à viro minimè ipsi ingrato comprimi se somniabat, sed ab hoc imaginario concubitu evigila-

bat cum sensu ponderis in pectore, voce, respiratione interceptis, magnâ anxietate, madore faciei & cervicis gravitate. Similem in viro casum narrat Craanen; de se ipsis Heurnius, Forestus, &c.

Silimachus quidam narrat plurimos istâ passione veluti lue contagiosâ Romæ quondam fuisse interfectos, ut refert Cælius Aurelianus de incubone quem inter tardas passiones recenset; hæc autem species non satis certa est.

II. *Sternutatio*, Eternument.

Violenta, sonora, & subitanea exspiratio in nares posticas immisso aëre, quo nares everruntur, cum convulsiva capitis & trunci concussione. *Sternutamentum* est cujus interventu natura quidquid membranam pituitariam molestat excutere, & cum muco narium eliminare contendit; sternutamentorum verò tum intensitate, tum frequentia incommodorum series morbum constituit, *sternutationis* nomine designatum.

Sternutatio plures varietates admittit.

1°. *Sternutatio catarrhalis*, seu à cohibitâ internâ narium perspiratione, ut à frigore. 2°. *Sternutatio rubeolosa* à pustulis morbillosis intra nares germinantibus. 3°. *Sternutatio à ptarmicis* violentis, ut à succo elaterii, quem rustici quandoque infausse attrahunt naribus ad auriginem sanandam, unde visi sunt ad mortem usque cum hæmorrhagiâ narium sternutasse; pustulæ quandoque acres, & rodentes intra nares obortæ dirissimam sternutationem proritant. 4°. *Sternutatio à vermibus* intra sinus frontales genitis etiam aliquando observatur, cujus ope ipsi vermes, aliaque peregrina foras excutiuntur. Datur & 5°. *Sternutatio spon-*

tanea cujus principium nos in praxi sæpè latet, ut patet exemplis ab Hildano, Amato Lusitano, aliisque relatis. Talis etiam 6°. *Sternutatio periodica* qualem videre est apud Mangetum in bibliothecâ practicâ, apud Ephemerides nat. curios. Olim etiam viguit 7°. *Sternutatio epidemica* ita violenta, ut homines è medio sæpiùs tolleretur, unde mos sternutantes salutandi irrepfit. 8°. *Sternutatio critica*, seu salutaris est in febribus malignis, teste Hippocrate & Riverio, atque rebus etiam desperatis salutem promittit. Hystericæ mulieri aut etiam difficulter parienti si sternutatio accidat, bonum ex Hippocrate, attamen quandoque præmaturum fetum excludit, & menorrhagiam ciet importuna sternutatio, necnon hæmorrhagiam narium. Sternutatio insalubris est in morbis inflammatoriis pectoris, cujus dolores intendit; raro sternutatio à ptarmicis excitata soporosis prodest utcumque usitata sit.

Cura. In omni morbo primo quantum fieri potest removendum est principium, deinde naturæ conatus, si effrænis sit, ut in hoc casu, compescendus est, vel aliò divertendus. In sternutatione violentiori phlebotomia apprimè conducit; vapor aquæ tepidæ lactis tepidi inspiratio, litus ex butyro, decoctum emolliens inspiratum, ut ex feminibus mucilaginosi, radice althææ in usum vocanda sunt, prodest etiam plumbum ustum naribus intrusum quod acre absorbet.

Conatus effrænes compescunt odor opii, naribus exceptus, ipsius etiam tinctura naribus inspirata, aut dosis sufficiens deglutita; in sternutatione periodicâ ad kinkinam, karabem, aliaque antispasmodica recurrendum est.

Divertunt verò naturam ab his conatibus ve-

ficatoria alibi applicata , ut fermentum vetus karabe pulverato adpersum nuchæ applicatum , ligaturæ & frictiones extremorum , graves nuncii supervenientes ; si verò halitus acidi acres ex materie verminosâ à primis viis in nares assurgant , antihelmentica conducunt.

III. *Oscedo* , Bâillement ; Græcis *Kasmodia* , plurimis *Oscitatio*.

Est repetita oscitatio ; oscitatio verò est diutina , lenta , naturalis exspiratio cum magno oris hiatus convulsivo facta , & sæpius pandiculatione corporis & artuum stipata , quam brevis & ut plurimum sonora exspiratio sequitur.

De oscitatione fusè scripserunt illustr. Comes Buchner anno 1758. Michaël Alberti 1737. Frid. Walther 1738.

Præcedunt corporis gravitas , lassitudo , pectoris languor , seu inertia , mentis stupor , tædium , somnolentia , totius corporis torpor , & ignavia , quæ omnia lentâ , profundâ , diuturnâ inspiratione , seu oscitatione discutuntur.

Inter oscitandum profundâ , amplissimâque inspiratione omnes vesiculæ pulmonares multum expanduntur , circulatio per pulmones acceleratur , viscera abdominis premuntur , oculi illacrymantur , ubè fit salivæ proventus , auditus gravitas cum aliquali bombo intra caput accedit , tuba eustachiana diducitur , loquela impeditur , perspiratio uberrima cietur , quâdam voluptate anima recreatur , ad functiones corporis & animæ homo expeditior redditur.

Mirum certè quod oscitationem simulantes , & pro lubitu incipientes , interea eum motum in

progressu invitum, coactum, verèque convulsivum esse sentiamus, quod qui alios oscitantes cernunt, velint, nolint, inscii, conscii ad oscitandum determinantur: natura itaque sola oscitationem à libertate inchoatam exsequitur, ipsa tamen libertas eam vel paululum retardare, vel forti nixu prævertere aut coercere potest; imò animi pathema superveniens potest eam omninò suppressere; hinc patet quantum motus convulsivi ab animæ facultatibus dependeant.

1. *Oscedo partûs* Roederer. *dissert. de oscitatione in enixu* 1759. exitiosum symptoma in parturitione superveniens, cari funesti prodromus.

2. *Oscedo febrilis.*

Oscitationes repetitæ *intermittentium* febrium accessus prænunciant, catarrhales & exanthematicas febres invadere designant. Sternutationem quondam Romæ epidemicam & funestam comitabatur etiam oscedo sæpè lethalis, unde mos accessit os inter oscitandum signo Crucis communire ex Polydoro Virgilio; in morbis hæmorrhagicis oscitatio metuitur, & ut patet ex Canicidiis convulsiones lethiferas præsagiunt observante illustr. Buchnero post Schroderum. Hic conducunt antispasmodica & kinkina.

3. *Oscedo stomachica.*

A largo pastu somnolentia & oscitatio sæpè succedunt; cardialgici & colici affectus oscitationem sæpè prodromum habent; non pauci sunt tamen qui prius apestiâ & anorexiâ laborantes ex oscitatione se melius stomacho habere cognoscunt. Veteres oscitationem fieri per distensionem ventriculi & œsophagi à vaporibus credidere; mirum quantum sola experientia in errores inducat. Paulinus observavit oscedinem & epilepsiam

138 G E N E R A E T S P E C I E S

à vermibus stomachi, saburrâque verminosâ pendentes, & vermifugis sanatas; infantes recens nati multum & utiliter oscitant; stomachica, cathartica indicantur in hac specie quæ à vitio stomachi dependet.

4. *Oscedo hysterica.*

Paroxysmum hysteriæ ferè semper præcedunt oscitationes repetitæ. Hoechstetterus & Riedlinus memorant casus puellarum, quibus ob suppressa catamenia oscedinis paroxysmi quotidie per longum tempus datâ horâ repetebant tantâ vehementiâ, ut capite dolerent, ægrotarent, & alteri mandibula luxaretur; gravidis tum ob catamenia suppressa, tum ob malaciam & stomachi ægritudinem, tum ob hystericam dispositionem familiaris est oscedo: in hac specie antihysterica, in gravidis phlebotomia præcipua sunt auxilia.

IV. *Singultus*, le Hoquet; *Lygmon* ac *Lyngon* Græcis; *Hiccock* Anglis; *Singhiozzo* Italis.

Est præceps, repetita, sonora & convulsiva inspiratio.

Causa est conatus naturæ per repetitas diaphragmatis depressiones, quæ circa cardiam molestant, excutere contendentes; juxta Galenicus conatus facultatis expultricis ventriculi ejus causa est.

Principia sunt quæcumque ventriculum, ejus potissimum cardiam, œsophagi extremum, ipsum diaphragma irritant, molestant, impediunt, vel cum vel sine dolore: in quibus etiam tantum valet consuetudo, ut singultus voluntariò excitatus possit deinceps naturalis & coactus evadere:

nec major irritatio ad hunc ciendum, quam ad pandiculationem, aut oscitationem requiritur; & ut gravis nausea ab imaginatione, ita gravis singultus sæpè fovetur aut renovatur, unde patet quam obscura adhucdum sit ejus ætiologia.

1. *Singultus accidentalis, Hoquet leger & passager.*

Ille est qui à cibo non satis masticato, à pastu sicco, seu in quo non satis bibitur, apud pueros à lacte copiosius ingesto, ex risu, ex frigore suscepto, potu frigidiori, &c. ortum ducit.

Ille singultus cohibet aliquandiu respiratione, lentâ, sed uno anhelitu aquæ deglutitione, tollitur: sed quod animæ imperium clarè denotat nuncio quocumque gravi, aut sermone singultientis admirationem, verecundiam, aut pathema quodvis excitante illicò sistitur: non secus ac eâ arte sistitur oscitatio, pandiculatio, aliæque levidenses convulsiones; imò sternutatio similes singultus tollit.

2. *Singultus à gulâ* Fel. Plateri; *Hoquet des gloutons; ab alimentorum nimia quantitate* Frid. Hoffman. pag. 124. Forest. libr. 18. obs. 12. Epiphan. Ferdinand. hist. med. 43.

Qui tuburcinantur, illi sæpè singultiunt; unde prophylaxis est diù cibos masticare antequam deglutiantur, sufficienti potu cibos diluere, & non satiari cibus, sed edere ad sobrietatem. Si diutiùs perseveret hic singultus, nec remediis cedat, levia cathartica, imò lenissima emetica profunt, à domesticis auxiliis incipiendo, ut aquâ tepidâ, digitorum intra os immissione, clysmatis, &c.

3. *Singultus ab acrimoniâ* Fel. Plater. *ab inimicâ qualitate assumptor.* Fr. Hoffman.

Ille est quem materiæ quæcumque acres formâ cibi, potus aut medicaminis assumptæ excitant.

140 GENERA ET SPECIES

Lactis corruptio infantibus singultum excitat ; Bartholin. *Act. Hafniæ.*

Cicuta comesta Guldenklec. *lib. 7. cas. 4.* Euphorbium, *Id. ibid.* Cæpæ, allium, zingiber, gattinaria *pag. 81.*

Oleum vitrioli, Barbette *prax. med.* Cathartica acria & emetica inopportune, ventriculo nimis sensibili non satis præparato recepta, Hoffman.

Idem accidit si materia morbifica dysenteriae, diarrhoeæ torminosæ fuerit suppressa, aut non edulcorata & eliminata.

In his ultimis casibus indicantur modò edulcorantia, sedantia, ut aqua pulli, serum lactis; modò anodyna, ut laudanum, diascordium; & si suspicio sit saburræ acris in ventriculo, prius illa lenibus catharticis est evacuanda, dein narcoticis & antispasmodicis tumultus est pacandus.

4. *Singultus arthriticus* Welschii *hecatost. 11. obs. 54.*

Ille est qui sequitur suppressam arthritidem, vel metastasim materiæ acris rheumatismalis, podagricæ ad stomachum aut diaphragma.

5. *Singultus exanthematicus* Ephem. natur. cur. synopsis. *Erysipelati, exanthematis, sudoribus repressis superveniens* Frid. Hoffman.

Qui miliari eruptioni deficienti jungitur, eâque etiam sanatâ per dies aliquot perseverat, & pro ratione redintegratarum ægri virium spontè tandem evanescit. Ex hoc nihil ægro periculi incumbit, nisi officiosè nimis & inutiliter multa remedia ingerantur, quod si fiat, mors pro Medico est. Sydenham. *de nov. febr. p. 515.*

6. *Singultus inflammatorius* Frid. Hoffman. *paragr. 15.* Hippocr. *aph. 17. lib. 7.* est ille qui supervenit cystitidi, paraphrenitidi, dysenteriae ma-

lignæ, enteritidi, cephalitidi, phrenitidi, nephritidi.

In hepatico singultu dolor ad jugulum ascendens signum est.

In cerebri vel meningum inflammatione singultus signum est rubor oculorum; singultus & oculorum rubor si vomitui superveniant, malum Hippocr. *aphor.* 3. *sect.* 7. In apoplexiâ, in cystitide lethalis singultus cum vomitu sopitur puppâ potui inditâ, ex semine papaveris & anethi. Heurnius *comm. in eum aphorism.*

In peste si carbunculus diaphragma, aut stomachum obsideat. Diemerbroek. *cap.* 13. & 15. In ileo à bubonocèle pessimus singultus. Forest. *lib.* 18.

Si tamen ille singultus sub finem morbi viribus exsolutis superveniat, alterius speciei est, scilicet ab inanitione, sed non multò magis perniciosus, maximè si morbus inflammatorius sit malignus, in quo hepatis, ventriculi, & similibus viscerum inflammatio est gangrænosa, ita ut ex dolore, pulsu, vix pars inflammata dignosci possit.

7. *Singultus typhodes*, Hoquet des fièvres malignes Moron. *director. de singultu*; *Singultus febribus junctus* Frid. Hoffman. *paragr.* 16. Forest. *lib.* 5. *obs.* 15. *Febris typhodes seu singultuosa* Poterii *cent.* 3. *cap.* 47. Ballon. *cons.* 25. Act. Acad. natur. curios. *ann.* 4. *observ.* 48. & *Ephemerid. synopsis. de singultu*, ubi plures referuntur hujus febris observationes.

Hæ febres acutæ sunt tritæophiæ, quas singultus comitatur, & quibuscum per morbi decursum exacerbatur.

In hocce morbo si adsint signa terrifica, ut magna sitis, debilitas insignis, vigiliæ, delirium,

ardor inextinguibilis, tremor maxillæ, convulsio, vocis interceptio, urina diluta, mortiferum; si verò singultus febribus malignis superveniens circa dies criticos occurrat, ac reliqua signa maximè coctionis in urinâ fuerint bona, is singultus nil malî portendit, sed vomitum aut alvifluxum criticum prænunciat. Hoffman.

Si quinto die in febre tritæophiâ singultus & aurigo superveniant, lethale ex Hippocrate; ex quo tamen nuper vidi convalescere Custodem Franciscanorum Monspeliensium.

8. *Singultus ab inanitione* Hippocrat. aphor. 39. S. 6. aphor. 3. sect. 5.

Sunt ultima naturæ quò se vertat nesciæ conamina. Ridicula prorsus est Veterum theoria, cùm putant hanc convulsionem fieri eâdem de ratione, quâ corium exsiccatum retrahitur: inde nervos ab inanitione retrahi seu convelli dicunt; omnis convulsio à fluidi nervei in partes influxu violento procedit. Non minùs est falsa & hydrodynamicæ legibus repugnans theoria, quæ hanc convulsionem ab inæquali vasorum cerebri pressione deducit.

Singultûs ea species supervenit post evacuationes profusas per alvum, vomitum, hæmorrhagias potissimùm, ileum, choleram, & distingui debet à singultu quem acrimonia cathartorum & emeticorum excitat. Ingenuè fatetur Sydenhamus se sibi ipsi de hujus singultûs causâ disquiranti, satisfacere non potuisse; nihil autem melius putat quam largam diascordii dosim, nempe drachmas duas præscribere, & frustrà anethi semen, aliaque pro specificis celebrata adhibuisse. Sic in singultu grana duo laudani feliciter præscripsit Riverius. De hoc singultu vide Frid. Hoffmannum *spec.* 17.

9. *Singultus epileptico-maniacus* Hecquet, *Naturalisme des convulsions part. 2. pag. 113.*

Puella 23. annos nata affligebatur violento & continuo singultu canis latratum referente, vix ob diaphragmatis & intestinorum convulsiones poterat iusculum haurire; hæc in Nosocomio degbat vicina aliis quatuor puellis, quæ tertio die omnes singultire cœperunt, alterâ cessante per semihoram tres singultiebant, & hoc tempore elapso quatuor simul convulsionibus agitabantur, quibus vix quatuor viri resistere poterant; post quadrantem horæ convulsionibus impensum, omnes quietæ, & quasi sine respiratione alterum horæ quadrantem remanebant; tunc verò sui compotes per semihoram benè se habere videbantur; quo elapso tempore iterùm apud omnes simul & singultus, & dein convulsiones, & quies & valetudo eodem ordine revertebantur intervallis æqualibus: sanato singultu, priores quibus tres ultimæ decumbebant, morbi evanuerunt; hæc anno 1698. in urbe Villamagna Novæ Franciæ. An singultus hystericus Augenii *tom. 2. lib. 7. pag. 105.*

10. *Singultus à pressione* Frid. Hoffman. *de singultu, n. 19. à xiphoideæ cartilaginis prolapsu* C. Segeri. Fernel. *lib. 6. pag. 568. à costæ luxatione* Fernel. *ibid. de part. morbis, c. 3. Schenckii p. 356. à dorsi vertebrâ* Rhodii *centur. 2. obs. 61.*

Auxilia chirurgica hamuli cartilaginem extrorsum ducentes, cucurbitulæ similiaque indicantur.

Eundem effectum excitare potest hepatis lobus ventriculum premens, si skirrosus, necnon observante Vesalio epiploon skirrosus in molem stomacho incumbentem convolutum.

11. *Singultus periodicus* Ol. Borrichii. D. Hazon. *Diar. Med. Jul. 1756.*

Quolibet anno revertebatur & singulis vicibus quatuordecim dies perseverabat, phlebotomiis cessit, æger pacatè noctes somno transigebat, primo mane ad usque vesperam singultiebat. *Vide Manget. biblioth. Med. pr. pag. 558. tom. 4. Vide singultum nocturnum Frid. Hoffmanni obs. 1^a.*

12. *Singultus à vulnere* Bonet. *Sepulchret.*

A vulnere ventriculi singultus & vomitus cum pulsu parvo intra duos vel tres dies è vivis eripit hominem, ut observavi.

Ab ulcere ventriculi etiam oritur, sed quibus signis cognosci potest?

Species singultûs tam contraria exigunt remedia, ut quæ unam speciem excitant, ut emetica, illa eadem alteram speciem sanent, scilicet singultum à saburrâ, à gulâ, ut accidit Platero, Riverio &c. ita quæ singultui ab acrimoniâ profunt, ut emulsiones, illa alteram speciem excitent, referente Frid. Hoffmanno; nec non ut compressio thoracis pro remedio singultûs accidentalis laudetur ab J. Hartmanno, cùm compressio ventriculi à costis, cartilagine mucronatâ alium singultum excitet, verùm tamen certum est in genere quod si singultus non foveatur à saburrâ, apprimè indicentur narcotica, ut monet Riverius *obs. 78. centur. 4.* Sydenhamus *de singultu in febre continuâ*, nec non quæ vi anodyna pollent, ut anethi semen, ac antispasmodica, ut guttæ minerales anodynæ Hoffmanni, Karabe, ejusque syrupus, castoreum & similia.

13. *Singultus cachecticus* Frid. Hoffmann. *Cautelâ 5^a. de singultu.* Est ille qui cachecticis & hepate obstructis accidit.

Curatur remediis bilem acrem corrigentibus, infusis resolventibus, hepatis obstructionem solventibus,

solventibus, amaris, attenuantibus, saponaceis, evacuantibus, in quo censu aquæ thermæ & acidulæ reponendæ sunt. *Vide Bonetum Medicinæ Septentrionalis libr. 5. sect. 3. obs. 6.*

14. *Singultus hypochondriacus* Frid. Hoffmanni cautela 6. de singultu; est singultus chronicus qui hypochondriacis, flatulentis, hystericeque accidit, suppressis hæmorrhoidibus, catameniiis.

Curatur ut morbus, quem comitatur, potissimum balneis thermarum sulphurearum, aquis Vallenfibus, Alesiensibus cum lacte mixtis, lacte asinino.

V. *Tussis*, la Toux. *Bex* Græcis. *Tosse* Italis. *Cough* Anglis.

Tussicula est minus præcipuum symptoma in benè multis morbis quos comitatur ut in Pleuritide, Peripneumoniâ, Hepatitide, Paraphrenitide, Cynanche, nec non in Empyemate, Hydrothorace, Asthmate, Anginâ, in Coryzâ, Catarrho, Phthisi, Hæmoptysi, Ascite, Rachitide, Hysteriâ, &c. Præcipuæ species quæ singularem merentur attentionem enucleatè proponuntur à Nicol. Rosen Sueciæ archiatro in *dissert. de Tussè*. Sed differentias cum speciebus confundit illustr. Auctor. Tussis humida eadem est in fine morbi ipsius in cujus initio sicca fuerat, nec inde species diversa est. Tussis idiopathica & sympathica plures involvunt species, proindeque vix speciebus distinctis designandis inservire possunt.

Tussis definiente Dureto eximio Hippocratis interprete » nihil aliud est quàm concussio thoracis studentis excutere quod sibi molestum est; » concussio verò fit irritatâ naturâ à causâ mor-

» bificâ ; etenim omnibus partibus officialibus
 » infita est quædam facultas vernacula concutien-
 » di sese ad excutiendum , quod illis molestum
 » est , quod naribus sternutamentum , ventriculo
 » singultus , id thoraci tussis est. Eamdem quoque
 » facultatem indidit natura renibus , vesicæ , lie-
 » ni , hepati , diaphragmati ». Dureti *annotatio*
in Hollerium de tussi.

1. *Tussis catarrhalis* N. Rosen. *Dissert.* Frid.
 Hoffman. *Spec.* 9. *Tussis serosa ac mucosa* aliis
 dicta.

Distinguitur levitate symptomatum , & ortu ex
 impeditâ perspiratione per frigus susceptum, adeò-
 que raucitate stipatur , præeunte coryzâ , sternu-
 tamento , horripilatione , &c. si febris vivida ac-
 cedat, jam rheumatica est , ultra duas , tresve sep-
 timanas non extenditur.

Cura. Si vehemens sit , phlebotomia instituenda
 est & diæta tenuis , verùm utplurimum sufficit
 frigus vitare ; pectus laneâ subuculâ munire , po-
 tum calidum manè forbillare , calidam in pastu
 quovis bibere , syrupo edulcoratam extra pastus ,
 noctu ovi vitellum cum saccharo in calidâ dissolu-
 tum , haurire , pomum excavatum melle imple-
 tum & coctum edere , aut aliquot theriacæ grana
 noctu vorare.

2. *Tussis hysterica* Nicol. Rosen *dissert. de tusse.*
 Sydenham. *de hystericâ passione.*

Non solum hystericæ tussim siccam pertinacem
 quandoque experiuntur , quæ lacticiiniis , exerci-
 tio , narcoticis est debellanda , sed & epileptici
 tussi non rarò extra epilepsiæ paroxismos vexan-
 tur , de quâ tusse consulatur Willisius *in pathologiâ*
cerebri.

3. *Tussis sicca* , Nicol. Rosen.

Illa propriè dicitur in quâ nec initio, nec in decursu quidquam exspuitur, talis est phthisis à calculo pulmonum. *Vide Borellum centur. 1. obs. 6. Zacutum libr. 1. praxis admirandæ obs. 95.* Talis est ea quæ à pulmonum Skirro excitatur. *Vide phthisim siccam.* Convulsivæ tusses hysteriarum, hypochondriacorum siccae sunt, sed aliis signis distinguendæ.

4. *Tussis accidentalis*; ea est quæ à principiis externis evidentibus pendet, ut à micâ panis, guttulâ aquæ ridendo in tracheam illapsis, à risu, à clamore, ab acidis assumptis, sive etiam notabilis sit, ut à fumis acribus, à pulvere tenui inspirato, unde etiam asthma vel phthisis deinceps imminet. Tussim diuturnam in vaccâ observavit Bartholinus à jaculo ipsius diaphragmati infixio.

Species tussis determinare & cuique propriam diagnosim, medelamque assignare difficillimum est, potissimas indicasse sufficiat.

5. *Tussis simulata* Benedicti Stein *dissert. de tussi stomachali.*

Ea est quæ nullum planè organorum respirationis incommodum sui principium habet, sed ex liberâ mentis determinatione, moralis cujusdam motivi impulsu excitatur. Sic tussunt v. g. malitiosi quidam mendici coram iis à quibus stipem rogant, ut misericordiam concitent, nec non comoedi ægri, aut senis decrepiti personam agentes, atque gonorrhœici, ut sub larvâ tussis diætam & medicamina morbo vero propria adhibeant, gonorrhœamque celent &c. quæ ideò rheumâ quibusdam vocatur.

6. *Tussis stomachalis* (humida) Benedicti Stein *dissertat.* ea est cujus principium morbificum est in stomacho, & quæ copiosâ anacatharsi stipatur.

Cognoscitur ex eo quod 1°. ea satis frequens & vehemens statim post pastum fortior & pertinacior fiat, ex eo quod eo tempore non solum mucosa & viscosa fiat expectoratio, sed etiam cum tussi vomitio assumptorum jungatur; 2°. quod fames sit imminuta, quod nausea & vomitio accedant; 3°. quod dolor gravativus & tussendi stimulus in cordis scrobiculo sensibilis sit, quibus ventriculi inflatio non rarò adjungitur; 4°. æger profundius inspirare jussus ex hoc peracto tussire non cogitur, ut in pectorali tussi; 5°. mediocris est muci anacatharsis ante pastum aut vacuo stomacho, in pectorali insignis est anacatharsis etiam jejuno ventriculo, si humida; 6°. rariùs vexat ægrum quàm stomachico-pectoralis; 7°. & recentior est quam complicata seu minus contumax.

Principium hujus est saburra acida, alkalina, viscosa aut alia in ventriculo collecta; huc pertinet cacochymia mucosa, temperamentum pituitosum, ventriculi & pulmonum debilitas; hinc tussis illa infantibus est familiaris, maximè quia expectorata deglutiunt, nec non senibus.

Principia procatarctica sunt voracitas nimia cibi viscidii ex farinosis non fermentatis, caseo &c. aer humidus & frigidus autumnalis præcipuè, perspiratio suppressa, refrigeratio corporis, pedumve, vita otiosa, abusus mucilaginosorum in tussi pectorali.

Hæc tussis semper gravis est, & sibi relicta pertinacior, gravior si febris sit conjuncta; infantes non rarò ducit in atrophiam; quo tenacior mucus expectorandus, eò majores conatus, qui hæmorrhagiam, convulsiones, hernias concitant; facile in stomachico-pectoraalem transit, quâ faciliùs curatur; demùm emollientibus & oleosis, mucila-

ginosisque augetur & habitualis evadit.

Curatio. 1°. Saburra ventriculi evacuanda est, 2°. pituita tenax ventriculo adhærens resolven-
da est; 3°. tonus ejus visceris est restaurandus.

Primæ indicationi satisfaciunt lenia vomitoria, præmisso clysmate, nisi alvus sit laxa, sic: ipeca-
cuanhæ pulveratæ grana iv. vel vi. cum pauxillo
pulveris cinnamomi & salis absinthii gran. ij. in-
funde in aquæ cochleari; sumat infans triennis, vel
oxyfacchari emetici Ludovici gr. vi. in aquâ cin-
namomi aut buglossi.

Secundam indicationem adimplent salia media, ut
arcanum duplicatum, tartarus vitriolatus, ni-
trum antimoniatum, terra foliata tartari, sal
absinthii, centaurii minoris, tamarisci v. g. radicis
calami aromatici & ari drach. ii. iridis florentinæ,
corticis aurantior. ana drach. i. salis tamarisc.
oculor. cancror. tartari vitriolati ana scrupul. i.
ol. destill. foenicul. gutt. iv. misce; fiat pulvis ad
cultri cuspidem manè & vespere sumendus.

Saburram resolutam expurgant identidem mer-
curius dulcis, sal polychrestum, sal catharticum
amarum, pilulæ verò beccherianæ ac stahlianæ
resolvunt, laxant & simul roborant.

Tertiam indicationem adimplent stomachica, ut
macis absinthium, cortex citri, elixir proprie-
tatis, tinctura vitrioli martialis, Ludovici, liquo-
res spirituosi, qui vulgò cinnamomum, oleum
veneris &c. dicuntur, balsamus peruvianus &
similia.

Diæta exigit ut potus frigidus, acidus, aut
acescens vitetur, potus sit ex infuso radicum gra-
minis, scorzonæræ, falsæ parillæ cum pauxillo
anisi & cinnamomi, aer sit purus, temperatus,
alvus libera servetur, & perspiratio juvetur.

150 GENERA ET SPECIES

7. *Tussis stomachalis* (sicca) Frider. Hoffmanni tom. 4. part. 3. sect. 2. cap. 3. pag. 112. *Hypochondriaca* ejusdem observ. 5. & 11^a. ea est quæ à saburrâ stomachi dependet; ea cognoscitur 1°. quod stimulus tussis referatur ad scrobiculum cordis; 2°. quod præcessit indigestio, voracitas nimia, cibi incongrui, acris, acidi usus; 3°. vomituritio; 4°. ætas infantilis; 5°. levamen à catharticis; an saburra agat subiens sanguinem & inde glandulas bronchiales inficiens, an oesophagi tunicam ad guttur usque irritans, an tussis concussione natura ipsum ventriculum ab hac sarcinâ liberare conetur? ea si diuturnior fuerit, atrophiam inducit.

Cura. Victu & medicamentis saburra corrigenda est, vel evacuanda; ipecacuanhæ grana aliquot, totidemque salis absinthii ad vomitum ciendum usurpentur. Si tutò id fieri nequeat, rhei pulvere & mannæ dosi conveniente saburra eliminetur, vel fiant pilulæ ex succi liquiritiæ, aquilæ albæ & aloës ana scrupulo semisse, horum grana duo, tria vel quatuor singulis diebus vorentur, sebum candelæ fusum scrobiculo cordis inungatur, aut applicetur crusta panis spiritu vini, & aromatibus aspersa.

Primus Lindanus tussim stomachalem descripsit & ex sonitu profundo à pectorali & gutturali distinxit.

8. *Tussis gutturalis*, *Rascatio* Arabum.

Est ea quæ ad guttur à phlegmate viscoso aut altero quodam molesto liberandum instituitur. Visa est tussis quam calculi in tonsillis nati excitabant; tussis anginae & cynanche ejusmodi est, catarrhalis etiam quandoque guttur afficere videtur, difficile est quandoque tussim phthisicam à

gutturali distinguere, quippe in phthisi æger sæpius stimulum in guttur, seu summam laryngem tantum refert: maxima pars ægrorum hanc tussim tribuit aquis falsis quas è cerebro destillare putat: sonus tussis gutturalis est ut plurimum acutior quàm pectoralis, omnium gravissimus sonus est in stomachali, nisi tussim hæmoptoicam, quæ quandoque vix sonora est, annumeremus.

9. *Tussis hepatica*, Albert. de hæmorrhoidibus. D. Venel *quæstion. agonistica*, pag. 27. 1759.

Tussis hypochondriaca Nicol. Rosen.

Tussis est ferocissima, intermittens, in cujus intervallis nulla omninò respirandi difficultas, nullaque febris initio.

Ea si lactiniis, bechicisque edulcorantibus tractetur, ut tussis vulgaris, abit in tabem hepaticam ex hepatis abscessu cum febre amphimerinâ.

Initio avertitur feliciter fundentibus aloëticis, jusculis aperientibus, ptisanis nitratis.

Differt ab hepatitide per absentiam pyrexiae acutæ, diuturnitatem; in hoc morbo naturæ conatus videtur vergere ad removendum obicem quem hepar obstructum respirationi opponit.

10. *Tussis ferina*, Frid. Hoffmanni spec. 12^a. *Pertussis* Alleni, *Cocluche*.

Tussis clangosa, Cl. Bourdelin 1752. *Coqueluche* vulgò; est tussis sæpius epidemica puerulos infestans per paroxismos *quintas* dictos revertens, in quibus ferè suffocatur per aliquot secunda, cum facie livescente, & sæpius vomitione, totiusque corporis vehementi concussione.

Pueri quidem in his accessibus pituitam spumofam, albam, viscidam demum expectorant, ast infantes deglutiunt, nec quidquam extussire norunt; accedit inappetentia, lassitudo, asthenia, macies, & vitæ periculum imminet.

Si lacteat infans, nutrix ptisanâ edulcoranti ex decocto oryzæ, gruti utatur, à vino & cibis falsis abstineat; infans lacte solo vescatur, & ex paulillo mannæ identidem purgetur, manna in lacte dissolvatur, oleo amygdalarum etiam misceatur. Si infans natu major sit aut provectior, phlebotomia in usum vocetur, vesperè grana aliquot theriacæ deglutiantur, potu calido theæ, capillorum veneris utatur, & catharsis repetatur. Paulò provectioribus puerulis emesim suadet Bourdelinus.

11. *Tussis à dentitione* etiam oritur five ob materiem verminosam quæ sæpè cum hoc morbo exaltatur, ut patet ex narium pruritu, halitu subacido, five sympathicè à gingivarum distractione oriatur, ea autem minimè confundenda est cum tussi clangosâ, seu ferinâ, de qua egimus.

12. *Tussis metallicolarum* Frid. Hoffmann. *de tusse artic.* 9. est comes asthmatis metallici, quod vide

13. *Tussis gravidarum* Mauriceau *libr.* 1. *cap.* 16.

Quæ fetus suos gerunt altius cæteris, tussi & dyspnœæ sunt magis obnoxia, cum inde pectoris cavitas magis arctetur.

Huic verò principio quandoque alia tussis principia adjunguntur, ut frigus susceptum, inde perspirabile acre retentum & in bronchiis secretum, irritans, sanguis à peripheriâ ad interiora pectoris repressus, his accedit ventriculus alimentis, flatibusve nimis distensus, quæ singula distinguenda sunt, & oppugnanda.

Curatio. Gravida bono regimine victûs utatur, vitetque omnia salita, piperata necnon acida, ut acetum, limonia, mala granata, à quibus tussis augetur; utatur bechicis, edulcorantibus, ut gly-

cyrrhizâ, passulis, jujubis, hordeo mundato &c. clysmatis alvus laxa fervetur.

His irritis ad phlebotomiam quovis graviditatis tempore confugiat, major enim est metus abortûs à tussi, quàm detrimenti à phlebotomiâ. Contra frigus se muniat in cubiculo se continens, mucchio aut villosa pelle collum tegat.

Syrupus vini adusti sic paratur.

Recipe vini optimi uncias octo, cinnamomi drachmas duas, caryophyllos n^o. vi. sacchari unc. IV. bull. in scutellâ, dein accendatur vinum usquequo ad syrupi consistentiam devenerit, sumat ante somnum cochlear. 1. aut 2.

Caveat gravida ne vestibus nimis arctetur abdomen & pectus, à coitu abstineat, levibus hypnoticis somnum sibi conciliet, à fortioribus abstinendo.

13. *Tussis gravidarum* Morisor Deslandes in præfat. tractatus; Nicol. Puzos de partibus pag. 43. Frid. Hoffmann. obs. 12.

Est in gravidis symptoma formidabile; procedere potest à multis principiis, ut; 1°. à plethorâ gravidis familiari; 2°. à sensibilitate uteri quem fetus calcitrât; 3°. à situ fetûs altiori; 4°. à suppressâ leucorrhoeâ, factâ in pectus metastasi; in his omnibus casibus laxantia, edulcorantia, bechica vel noxia, vel inutilia fermè sunt.

Prodest in primâ varietate phlebotomia cum regimine 1°; quod valet etiam in 3°. casu, sed in quarto nocet; nimis adhærent Medici, in tussi, & vomitu gravidarum, auxiliis ex phlebotomiâ, & catharsi petitis; quid ni audent quandoque tentare semicupia, tonica, antispasmodica, imò narcotica, forte ea remedia in gravidis diffamata

sunt, quia ab imperitis præposterè usurpata. Hæc D. Deslandes. Vidi puellam quæ syphilidis gratiâ balneabatur, sed in lipothymiam ducebat quodvis balneum; scortum verò illud gravidum erat: uxor tamen Chirurgi gravida à balneis aliunde indicatis nullum incommodum patiebatur.

14. *Tussis hæmoptoica; Tosse contumace, con sputi cruenti in feminâ debile, emaciata* Del Papa consulto 29.

Tussis contumax per quam identidem sanguinis quædam guttæ exspuuntur in subjectis jam emaciatis & debilitatis, est phthiseos sæpè prodromus; in hac itaque humorum & maxime succi bronchialis acrimonia est incusanda; docet autem observatio succos digestivos à febriculâ aut à pure, si jam confectum sit, ita vitari, ut digestio vitiosa succedat, & metus diarrhoeæ periculosæ concurret.

In simili casu auctor laudatus, 1°. interdicat omnia cathartica, necnon phlebotomiam; clysmata ex lacte vel aqua hordei cum saccharo & pauxillo salis suadet; deinde ut sputum sanguinis sanetur, astringentia varia præscribit, ut terram sigillatam, corallia rubra, fungum melitensem; ad tussē verò compescendam lambitiva, seu looch ex saccharo & amylo, succum urticæ & hederæ terrestris cum julapio de rosis ficcis, necnon ferum lactis distillatum, in quo cocta fuerint herbæ centinodiæ, hederæ terrestris, necnon bugulæ folia, cum cancris fluvialibus & jujubis; præscribitur etiam lac asininum manè, & vaccinum vesperè; pro potu verò aqua di nuocera, vel aqua cum pane tosto & pauxillo cinnamomi infusis; laudatur etiam gelatina cornu cervi, nec omitti debent papaveracea noctu usurpanda.

15. *Tussis à polypo* D. Samber *Philos. transact.*
nº. 398. ann. 1727.

Violentam tussim expertus erat quinquagenarius ;
demum post sanguinis exspuitionem copiosam , po-
lypum prius bronchiis adhærentem expectoravit ;
superfuit verò phthisis à quâ absumptus est.

Tulpius *obs.* 7. *lib.* 2. expectoratum polypum
venæ pulmonari ramosæ similem observavit , post
tussim hæmoptoicam : similem polyposam concre-
tionem pariter expectoratam vidit D. Nicols *Phi-*
losoph. transact. nº. 419. anno 1731. Videatur icon
in libro citato.

16. *Tussis phthifica* Morton. *de Phthysiologiâ lib.* 2.
cap. 3. *Toux de renard* vulgò , quia ducit ad foveam.

Est ea species quæ phthisim incipientem designat,
& quam sæpius ægri cum catarrhali tussi , seu
rheumate confundunt , atque ob titillationem gut-
turis procedere credunt à pituitâ acri , quam à ce-
rebro delabi judicant. Differt autem ab illâ , 1º.
quod tussis phthifica stipatur sensu quodam pon-
deris in pectore gravantis , utpotè quæ excitetur
à tumore glanduloso , seu tuberculis pulmonum.
2º. Quod in primo limine tussis phthifica sit diffi-
cultate respirandi stipata , & ab ipso initio arida ,
arida inquam habitualiter per aliquot menses ; rarò
enim & accidentaliter muci , salivæque gutturalis
exspuitionem inducit , ast non expectorationem
quæ intra aliquot dies , vel septimanas catarrhali
tussi supervenit cum levamine , anhelationis im-
minutione. 3º. Tussis phthifica verè perennis est ,
& licet per intervalla molestior evadat , nunquam
omninò ad fatalem mortis terminum ; cessat , atque
tunc sedatur , cum verum pus suppurato tuberculo
ejicitur. 4º. Tussis phthifica initio morbi mitis est ,
sine insigni irritatione , longis & incertis inter-

vallis sæpiùs recurrens ; econtra catarrhalis in primo limine ferox & fere continua est. 5°. Tussi phthificæ fere semper inappetentia jungitur cum siti , & post cibum vomitio supervenire solet , ut pueris accidit in tussi clangosâ. 6°. Vox rauca est , vel clangosa & exilis ; quod ob pulmonis obstructionem accidit ; tubus enim eò acutiorem sonum edit , quò brevior est. 7 . Huic tussi comitem se præbet respiratio difficilis , molesta & anhelosa , præsertim ab ambulatione. 8°. His demùm accedunt pectoris oppressio , hypochondriorum gravitas insolita , iracundia & tristitia , ita ut nec sibi nec aliis placere & facere satis possint. 9°. Dein pectoris in aliquo loco gravitas major , major tussis ex decubitu in alterutrum latus. 10°. Potissimum signum est etiam febris sensim crescens pulsu frequenti , urinâ rubrâ , vigiliis , inappetentiâ , calore manuum & pedum stipata , cum rubore fixo genarum ; febris , inquam , mitis , lenta post pastum discernenda , cæterùm homotona , usquequò suppuratio facta sit ; nunc verò hectica vesperè exacerbens evadit. 11°. Tandem tabes , seu insensibilis statim & gradatim crescens consumptio , aut extenuatio incipientis phthiseos , adeoque tussis phthificæ signum est , & ultra procedente morbo phthisis est confirmata , nullumque dubium superesse potest.

17. *Tussis convulsiva* Theod. Forbes. *dissert. Edimburg.* 1759. est ea sæva , cita , violentaque tussis , quam acuta quædam & sonora inspiratio , galli cantui similis , unâ cum vomendi nisu comitatur.

Vocatur Gallicè *Coqueluche* ; Anglis *Kink-cough* ; Græcis *Bex theriodes* ; aliis *Tussis ferina* ; Paroxismi *Quintes*.

Incipit ut plurimum cum febriculâ, sensim crescit conatus tussendi cum sono gallicinii, dein mucus sincerus tantum expectoratur, paroxysmos præcedit vel titillatio gutturis, vel suffocatio; in paroxysmo venæ tument, arteriæ fortiùs pulsant, caput dolet, oculi prominent, lacrymæ fluunt, palpebræ tument, facies turget, rubet aut livescit; æger veluti suffocatus citò moreretur, nisi vel è naribus, vel è pectore sanguinem funderet, aut vomeret: qui vomunt melius habent: si neutrum accadat in vehementi tussi, metuendæ convulsiones, aut apoplexia; ex diuturnitate morbi metuenda phthisis.

Hæc tussis epidemica est, & contagiosa creditur; semel in vitâ quosque aggreditur, sæpiùs infantes.

Quænam sit sedes principii proximi ignoratur.

Curatio. Arcendum frigus, arcenda humiditas; quo natura vergit, eo ducere oportet, adeoque phlebotomia præmittenda, dein lene vomitorium præscribendum; infusum ex pulegio, hyssopo sit pro potu: purgatio bis in septimanâ iteretur, cum mannâ, rheo, granis aliquot aquilæ albæ; pro vomitorio oxymel scilliticum detur cum syrupo de althæâ.

Tussilago, althæa, capilli veneris, femina lini cum kinkinæ pauxillo coquantur pro potu.

Vesicatoria à multis suadentur.

Laudantur specificè lichen pyxidatus in lacte decoctus, necnon saccharum saturni ad grana duo, tria, & demùm kinkina parvâ dosi, item succus pulegii pro specifico habetur à Boyleo.

18. *Tussis rheumatica* Nicol. Rosen. *dissert. de tussi.* Frid. Hoffman. *spec.* 11.

Dicitur etiam inflammatoria, illa quæ febrem

comitem habet, & à phlogosi pulmonum pendet.

Horripilationes & febriles commotiones, cum tussiculâ ficcâ ab initio sentiuntur, quæ vesperi cum pulsu & calore acutis ingravescent, accedit dyspnœa, pulsus celer, & duriusculus, dolor pectoris tussiculâ exacerbans cum doloribus vagis thoracis; cruor extractus est phlogisticus. Differt à *catarrhali* defectu coryzæ, sternutationis, anginae; à *febrili* simplici per dolores rheumaticos pectoris, crassam sanguinis crustam, &c. Indicantur phlebotomiæ repetitæ, potus theiformis, diluens, calidus ex passulis, glycyrrhizâ, hordeo, ficibus, julapia ex syrups capillorum veneris, althææ, &c. juscula ex rapis, brassicâ rubrâ, pulmone vituli vel vervecis, additis sebestis, vel dactylis, aut jujubis, &c.

19. *Tussis arthritica* Musgravii *cap. 12. hist. 1.*

Ea pendet ab arthritide repulsâ, & nisi materies arthritica pedes iterum afficiat, frustra bechicis impugnatur, ac periculosa est.

ORDO SECUNDUS.

ANHELATIONES OPPRESSIVÆ,

Gallicè Oppressions de poitrine, Essouffemens; *Inspirationis vitia* Ettmulleri; *Respirationis læsiones* Mangeti; *Difficultas anhelitûs* Mercurialis.

HIC ordo continet morbos, quorum maxima pars lædit constanter respirationem, maximè verò inspirationem sine febre inflammatoriâ; quare distinguuntur à pleuritide, peripneumoniâ, hepaticide, in quibus scilicet phlegmasia est præcipuum symptoma; difficultas quidem respirandi multorum morborum diversæ classis est comes, ut febrium, hydropum, spasmodum; verùm in hac classe reponimus eas anhelationes quæ ægritudinis præcipuum symptoma constituunt, de quo ægri primo & potissimum conqueruntur.

VI. *Stertor*, Ronflement, Sterteur, Râlement; Occitanis *le Râle*; *Renchos* & *Renxis* Hippocratis; *Ronchus* Slevogtii, *Dissertat. de Roncho*; *Rattling* Anglor.

Est anhelatio sonora, seu sono involuntario sæpiùs rauco quandoque sibiloso stipata, qualis apud bene multos sanos dormientes observatur.

Stertorem pro lubitu effingit quisque laxatis chordis vocalibus, & aëre velum palatinum, ac uvulam in tremulos motus agente.

Ita & pro lubitu stertorem, *rasationem* Gordonio dictum effingimus, quoties gargarisma in gutture volutamus, & aërem efflatum intra aquam agitari cogimus.

Stertor qui fit ore clauso, cujus proinde sonus nasalis est, cum alternâ genarum inflatione & detumescentiâ, qualis observatur in illis qui fumum tabaci alternis vicibus efflant, Gallis dicitur *Ronflement*; qui verò ore patulo qualis in agonem ducentibus, propriè *Râlement*, Occitanis *Râle* nuncupatur; alternat sæpè in asthmaticis stertor sono gravi & rauco, cum stertore sibilante, seu *sibilo*: horum verò omnium sonorum theoria adhuc desideratur. Stertor apoplecticus est cum respiratione sublimi quidem, sed rarâ; unde differt à stertore asthmatico, qui est cum respiratione frequenti: an à chordarum vocalium motu tremulo sensibili pendeat stertor agones non ausim decidere; motus vibratorius homotonus ambarum chordarum sonum edit suavem; ast si alterutra ex his chordis sensibilibiter tremat, nec cum alterâ consonet, tunc sonus edetur raucus & dissonans; stertores hactenus citati sunt aliorum morborum symptomata secundaria.

Num verò stertor sit quandoque symptoma primum dubito; nisi forte stertor ille qui infantulos quandoque continuò & per multos menses affligit, qui ronchus Slevogtio nominatur. Vide *Tom. 2. disputat. D. Halleri, de morbis pectoris.*

VII. *Dyspnœa*, *Dyspnée*, courte haleine; *Dispnia* Gordonii lilium; *Difficultas respirandi* Latinis; *Sanguisugum* Gordonii *de Asthmate*; *Asthma continuum* Caroli Pisonis

Pisonis & Floyeri; *Pseudo-Asthma* Alexandri Benedicti *lib. 3. cap. 33. Asthma spurium* Riverii *pag. 99.*

Est morbus cujus præcipuum symptoma est anhelatio frequens, cum ægritudine chronicâ, non intermittenti, sine signis hydrothoracis, nec empyematis.

In febribus & phlegmasiis est anhelatio frequens, respondens pulsûs ipsi frequentiæ, sed quæ non est præcipuum symptoma. In *orthopnœâ* ægritudo est acuta, in *asthmate* intermittens, in hydrotribus, ut ascite, tympanite præcipuum symptoma est abdominis intumescencia, ut in phisconiâ & graviditate; hinc patet quomodo *dyspnœa* genus sit ab aliis distinctum; verum quo pacto ab hydrothorace & empyemate possit distingui, dictu difficile est. *Vide Hydrothoracem, &c.*

Dyspnœa sumitur à Veteribus, ut asthma ab Arabibus, pro designandâ hac classe, seu anhelitûs difficultate.

1. *Dyspnœa pituitosa, Edeme du poumon*; est ea species quæ à pituitâ, seu lymphâ pulmonem relaxante & infarciante pendere creditur.

Difficile est eam ab hydrothorace distinguere, nisi tamen in hydrothorace percipiatur fluctuatio aquarum, agitato ægri thorace, quod signum in dyspnœâ non adest: de cætero adest pallor faciei, pedum vespertina intumescencia œdematosa, copiosa mucii expectoratio, temperamentum pituitosum, levamen ab expectoratione: difficultas respirandi crescit à situ horizontali, maximè à supino; præcesserunt morbi pectoris inflammatorii, catarrhosi.

Cura. Indicantur levia aperientia, quæ phlegma

viscidum pulmonum vasa infarciens resolvant, & diuretica quæ foras serum luxurians educant; caveatur à catharticiis quæ nimium commovendo anhelationem augeant: convenit itaque gummi ammoniaci drachma cum octo granis tartari vitriolati, in pauxillo vini albi: solvatur gummi, & omni manè sumatur, superbibendo uncias tres decocti baccarum juniperi, foliorum marrubii, & pulmonariæ Italorum; vesperè adhibeatur tartarum vitriolatum cum aquâ hyssopi; ad anacatharsim juvandam syrupi de tabaco cochlear unum, vel sperma ceti in oleo amygdalarum soluti, aut cum saccharo contriti ad scrupulum; dein pilulæ balsamicæ ad drachmam usurpentur ex balsamo Peruviano, extracto florum hyperici, gummi guayaci & succo glycyrrhizæ, superbibendo jusculum, vel levem offam deglutiendo.

Æger alternis utatur offis, & jusculis, aër incenso storace, benzoino, thure salubrior reddatur, &c.

2. *Dyspnœa à tuberculis* Boneti *Sepulchret. obs.* 39. 40. &c.

A skirro pericardii Diemerbroeck.

A calculis pulmonum Fabricii Hildani *cent.* 2° *obs.* 29.

Ab exsiccatis pulmonibus Sennert. *prax. libr.* 2°

Tuberculum voco skirrum pulmonis; quippe dantur similes tumores qui nunquam in suppuratum abeunt, & tubercula cruda vocantur. Memini me vidisse in cadavere mendici dyspnœici, qui nullum pus unquam exspuiverat, de cætero emaciatus, & hæcticâ dudum laborans obierat, totum pulmonem nigrum & skirrosum. *Vide Phthisim siccam.*

3. *Dyspnœa calculosa* Bonet. *Sepulchret. obs.* 44. 46. &c.

Ut skirri obsident non rarò glandulas bronchiales, ita quandoque in illis glandulis generantur calculi durissimi, inæquales, scabri lentis magnitudine, qui tussiendo ejiciuntur, nec semper phtisim inducunt.

Qui dyspnœa paulatim contabescunt, si eorum pectus aperiatur, illis nullum ulcus in pulmone apparet, sed pulmones veluti fumo exsiccati conspiciuntur, ait Sennertus de *pulmonis intemperie sicca*. Cognoscitur verò is affectus respiratione parvâ & frequenti, siti continuâ, sputo paucò. Huic obnoxii sunt Aurifabri & Chymici ob halitus, quibus pulmones exsiccantur; hunc morbum Paracelsus vocat *Bersuchx*, & memorat Schenckius, *Epist.* 72.

In pulmone dyspnœici lapillos minutos, friabiles, casei veteris fragmentis similes inventos dicit Salmuth. *centur.* 1. *obs.* 7. Ego veros calculos gypseos expectoratos habeo; similes in Cardinalis Cajetani pulmone visos narrat Crucius. *Vide* numerosas observationes similes apud Bonetum *Sepulchret. observ.* 46. Huc pertinet dyspnœa à metallis in pulmone concretis, ejudem *observ.* 44. ex Gregorio Horstio *lib.* 7. *observ.* 25. & ex Sennerto.

In his casibus lacticinia tanto magis indicantur, quò frequentius est maciem & hecticam accedere: pro dissolvente vero calculorum sapo videtur convenire; ast in concretis metallicis Mangetus & Horstius laudant mercurium dulcem.

4. *Dyspnœa ab hydatidibus* Boneti *Sepulchret. obs.* 33. 36.

Vix cognoscitur hæc species ante extispicium; adest respiratio celer, frequens, difficilis; inspiratio tamen difficilior, accedit sitis, pervigilium,

rubedo genarum, febris hectica, sputum paucum, falsuginosum, non purulentum; secto cadavere inventæ sunt vesiculæ in toto pulmone, aqua flava turgidæ, observante Lælio à Fonte *consult. 8.* vel humore lento pellucido instar albuminis oviurgent hydatides, ut vidit Mangetus.

5. *Dyspnœa à steatomatis* Boneti *Sepulchret. obs. 34. obs. 5. à carcinomate* Jacotii *in coacas; à glandulis, &c. Vide orthopnœam à lipomate.*

Differunt steatomata pulmonum à tuberculis duris, ex eo quod tubercula skirrofa glandulas bronchiales obsideant in angulis bronchiorum; steatomata verò alibi enascantur, nec dura sint.

Steatomata quæ in cavo bronchiorum crepant, & suum sebum effundunt, vomicam pulmonum constituunt, de quâ inter species phthiseos agemus; sæpè verò nulla sui signa characteristica præbent steatomata.

6. *Dyspnœa à vomicâ* Boneti *Sepulchret. tom. 1. obs. 25. pag. 565. Vomique du poumon; Vomica pulmonum* Willisii, Bellini, &c.

Vomica dicitur cystis, vel folliculus materiâ puriformi turgidus, nec proinde discrepat ab steatomate nisi paulò majori fluxilitate materiæ contentæ, & quod steatoma vocetur, cum partes externas obsidet; differt verò ab apostemate quod materies sit ab inflammatione oriunda in apostemate, verumque pus; ast in vomicâ & steatomate mucus quidam adiposus, calore liquefactus, qualis in vesicis hydatidosi viscerum toties observatur: cum itaque folliculus glandulosus, vel capsula vasis lymphatici dilatatur, vel cellula adiposa turgescit, sensimque crescit, fit vomica, quæ in pulmone genita nullam vel exiguam febrem excitat, parvam, lentèque per annos crescentem

dyspnœam creat, cum tussiculâ ficcâ usquequo demùm rupto folliculo, vel pus copiosum foras anacatharsi expectoratur, & fit phthisis à vomicâ dicta, vel in cavum pectoris effunditur, unde empyema, vel intervallis costarum protuberans extrorsum aperitur, vel confestim pulmones intus aggravans pure viscido obstruens ægrum subitò enecat.

Signa dyspnœæ à vomicâ pendentis sunt obscurissima: æger languet, tussit, lecto non affigitur, dolorem obscurum alicubi in pectore percipit, maximè cum vehementer tussire conatur, quandoque sub finem paucillùm puris foetidi expectorat sine febre, aut cum febre exiguâ, anxius, tristis: sunt qui quotannis vomica minori ruptâ pus cum febre expectorant, & convalescunt in intervallis: sunt qui subitò pus & sanguinem confestim expectorant ad plures libras, & tunc phthisici evadunt, ex quâ tamen phthisi speciali evadunt, si folliculum expectorent, imò non expectorato sensibili folliculo, ut Willisi observata docent, & ipse vidi. Qui suadent emetica ad rumpendam vomicam, minimè timent ne æger ruptâ subitò vomicâ suffocetur, ut accidit Vaugelasio aliisque.

7. *Dyspnœa à phisconiâ. Vide Sepulchret. Bonet. titulo de dyspnœâ ob molem hepatis, ejusque protrusionem versus diaphragma, obs. 12. & 172. ob renis molem nimiam, obs. 141.*

A massâ carneâ crinitâ in abdomine, obs. 143.

Ab omento crassiori, obs. 158.

Ab insigni mesenterii tumore, obs. 156.

8. *Dyspnœa à graviditate Bonet. Sepulchret. obs.*

9. *Dyspnœa tympanitica Bonet. Sepulchret. obs. 147. 148. 150.*

A flatu in intestinis, abdomine, &c.

166 GENERA ET SPECIES

10. *Dyspnœa rachitica* Bonet. *Sepulchret. ob.* 116.
A costarum extremis ossibus Plater. *pr. lib. 1. cap. 4.*
A sterni pravâ conformatione Riolan. *Enchirid.*
A cartilagine ensiformi, ossâ, longâ Diemerbroeck. *lib. 9. cap. 14.*

A gibbo latente Hildan. *obs. 74. cent. 6.* Bonet. *Sepulchret. obs. 25.*

Ab ossificatâ plevrâ Theod. Schenckii.

Ab ossificatis bronchiis D. Deidier. *observ.*

11. *Dyspnœa à corde* Boneti *Sepulchret.*

A corde capitis magnitudinem adepto Ballon. *epidem. libr. 2. p. 144.*

A corde polypis facto Ballon. *ibid.* Willif. *tract. de hysteriâ.* Tulpus *lib. 1. obs. cap. 17.*

A corde adiposo nimis amplo Bonet. *Sepulchr. obs. 103.*

A pericardio indurato, incrassato ejusd. *obs. 97. 99.*

Ab auricularum aneurismate Horstii. P. de Marchettis.

12. *Dyspnœa à pneumatiâ* Riolan. *Enchirid.*

Pneumatia Hippocratis est flatuum collectio intra thoracem, vel tympanites thoracis.

Ab emphysemate pulmonis Boneti *Sepulchret. obs.*

132. *Vide asthma equinum* Floyeri *appendic.*

13. *Dyspnœa ab stomacho* Bonet. *Sepulchret. obs. 141. 142. 143.*

Ab ægagropilâ in ventriculo Charleton. *de lithiâsi.*

Ab abscessu ventriculi Pison. *de morbis à colluvie serosa 3. C. 4.*

14. *Dyspnœa à liene* Bonet. *Sepulchret. observ. 154. 155.*

Ab abscessu juxta lienem.

A lienis mole adauctâ, duro, luxato, &c.

15. *Dyspnœa traumatica* Tulpii.

A læso magno pectorali musculo Mery. *Act. Acad. 1713.*

A contuso , iſto thorace.

A vulnere pectus ſubeunte , & infuſo cruore intra cavum thoracis. Vide Heiſter. Vulnus thoracis ; Empyema ſanguineum Chirurgorum.

16. *Dyſpnœa ſcorbutica* Lind. *de ſcorbuto.* Sen-
nert. *de ſcorbuto.*

17. *Dyſpnœa Galenica* ; eſt ea quam inducere per elegans experimentum Galenus tentavit in brutis ; ligatis ſcilicet aut reſectis nervis diaphragmaticis , vidit ille dyſpnœam ſupervenire ; cum enim ſic debilitato diaphragmate totum reſpirationis opus incumbat exſequendum ab aliis muſculis , iſti fociis deſtituti difficilius opus exſequuntur.

Idem accidit intactis nervis , ſi minor ſit fluidi nervei quantitas , ut in convaleſcentibus ; actionis enim difficultas creſcit , prout potentia motrix minor eſt ſub eâdem reſiſtentiâ ; hinc fit ut convaleſcentes non poſſint ſolitæ amplitudinis reſpirationem perficere , minores , ſed tantumdem frequentiores reſpirationes inſtituunt.

18. *Dyſpnœa à gastrocele* Vandermonde *Novembr. 1758. pag. 518.* D. Bonnet *Chirurg. à Limoux. Collect. Acad. tom. 3. pag. 697.*

Monialis à quindecim annis laborabat dyſpnœâ poſt paſtum recrudeſcente , & ſæpè aſſumptorum vomitione.

Inventus eſt poſt mortem ſtomachus intra cavum pectoris.

In adoleſcente qui à ſumptâ liberaliùs cereviſiâ turbidâ multum ejecerat materiæ pici ſimilis , & obierat , inventus eſt ſtomachus ab ortu in cavo ſiniſtro pectoris locatus , ita ut pilorus ad clavículas uſque aſcenderet ; mirum autem quod reſpiratione liberâ gavifus eſſet , nec niſi poſt libe-

raliorem potationem momentaneâ suffocatione premeretur.

Vide hujus historiam apud Thom. Bartholinum, centur. 6. hist. anat. 55.

Civis Monspeliensis *Rat* dictus ab ortu etiam gerebat stomachum in pectoris cavitate finistrâ, licet exiguâ difficultate respirandi oppressus, ita ut militiam satis commodè exercuisset; in eo vero pectoris cavo pulmo deerat. *Riverii obs. 67. centur. 3.*

Alefiæ similis gastrocele observata est in prægrandi muliere, quam rectè valentem vidi.

19. *Dyspnœa scorbutica* Sennert. *de signis scorbuti*; Eugalen. *obs. 6. 7. 8. &c.*

Difficilis respiratio & pectoris angustia, frequens scorbuti symptomata est, cujus principium ipsi ægri in abdomine indicant quasi flatus diaphragma sursum pellerent, tanta est illa angustia, ut ægri unicè de hac conquerantur, lipothymiamque ex eâ metuant, necnon visus obscurationem jam patiantur, & animam statim reddituri videantur: ea dyspnœa brevibus intervallis recurrit, dein augetur, vel remittit; nulla tamen adest tussis, nullus stertor, sibilusve; post validum exercitium illa dyspnœa augetur ad lipothymiam, & visus obnubilationem, ita ut ægri non agnoscant astantes. Lindius addit ab hac dyspnœâ scorbuticos quandoque subito è medio tolli sine ullo pectoris dolore.

VIII. *Asthma*, *Asthme*, *Pouffe*; dicitur ab *aazo* Græcè, *anhelo*; *Suspirium* Celsi & Senecæ.

Est chronica, periodica respirandi difficultas asthmatis præcipuum symptomata.

MORBORUM, CLASSIS V. 169

Differt à dyspnœâ , quod ista continua sit ; ab orthopnœâ , quod ista sit acutus morbus.

Asthmatici dicuntur Gallicè *Asthmatiques* ; de jumentis verò dùm agitur , *poussifs* , Anglicè *Broken-Winded*.

Asthmatis in genere principium morbificum & proximum est obex periodicè recurrens pulmonum alternæ dilatationi & constrictioni oppositus, circulationi verò sanguinis vix noxius; hunc obicem natura fortioribus respirandi conatibus remove, corrigere, sputum sæpè viscidum tussis interventu expectorare contendens paroxysmos efficit principii morbifici, & conatum eorum naturæ concursus causam morbi constituit; cùm conatus naturæ pacati vel interpolati sunt, nec ita vehementes ut virium vitalium magna jactura ac diversio subsequatur, morbus diuturnus esse potest, non verò acutus; morbus verò diuturnus est potius asthma quàm chronicus, cùm in genere vix vitæ periculum portendat, saltem asthma vulgare, quod ut plurimum cum ægro consenescit.

1. *Asthma humidum*, Riverii *praxi*; *asthme ordinaire*; *asthma flatulentum* John. Floyer. *treatise of the asthma*; *asthma spitting or humid* ejusdem; *asthma pneumonicum* Willisii; *humorale* Baglivi.

Floyerus Medicus Anglus cum triginta annos hoc morbo laborasset, de eo scripsit librum eximium ex quo morbi descriptionem eruere consultum duxi.

Præludium. Pridiè accessus stomachi plenitudo, ructus insipidi, præcordiorum angustia, flatibus stomachi expansis tribuenda, succedit fervor sanguinis, calore enim lectuli angitur æger, vino, igne, tabaco se incalescere percipit, frigido potu stomachus ejus sublevatur, cauterium si adsit,

170 G E N E R A E T S P E C I E S

dolet, calet, cruentatur, caput stupet, leviter dolet, fomnolentia, pandiculatio, oscitatio, & noctu copiosæ urinæ aquosæ mictio, quæ intense colorata post accessum cum sedimento; accedit artuum gravitas, anxietas, caput veluti fumo plenum videtur; inspiratio difficilis perſentitur, raucescit vox, diaphragma ægrè descendere videtur, laborem in aëre inspirando exerit æger, tussis convulsiva sicca, vel quid paucum viscidum extrudens, in fine verò accessus multum.

Invasio. Horâ circiter secundâ matutinâ, pectus constringi, diaphragma sursum trahi, rigescere videtur, non nisi cum labore deprimitur, ast multò major est difficultas costas elevandi pectusque dilatandi, ad quod concurrere opus est musculos lumborum & scapularum, æger è lecto surgere cogitur, inspiratio difficilis est, multò magis quam exspiratio, quæ ideò lenta & tarda; asthmaticus vix potest tussire, exspuere, nares emungere, aut loqui; stertor vel raucitas in expiratione apparet; alterutri lateri difficiliter incumbit, & dein ex eodem pulmonis latere sputa procedunt; flatulentia stomachi crescit, & inspirationi partim obstat; si accessus sit intensus, vomitio biliosa concurrit; frigida appetuntur, calida ut vinum flatulentiam augent, sæpius accessus invadit vacuo ventriculo post catharsim, jejuniumve; si verò stomacho benè pasto accidat, diutius durat, & intensior est. Asthmaticus incalescit ad sudorem usque cum pulsu celeri licet inæquali; febricula illa à lacte intenditur; surgens è lecto alvum pluries dejicit cum flatibus.

Accessu perseverante pulsus debilis & intermit-tens est, manus & pedes frigescunt, facies livescit, accedunt cardialgiæ & palpitationes, deglu-

titio difficilis evadit & sonora, ructuosa. Labia fugentis instar disponuntur, oculi prominent, & lacrymas profundunt sine mærore; oculorum ambitus cutaneus livet, muscoli subsident, motus artuum languet, dein caput dolet, turgidum est, & phantasmatis ut in insomnio delusum, somnolentia ægrum invadit, sed erectus vel in sedili sedens vix somno indulgere valet, in alterutrum latus vel antrorsum inclinato capite, non verò retrorsum. A cubiculo angustiore ab igne, à pulvere multum læditur, nec non à pravis odoribus, à vino, ab illis quæ pectori incumbunt, dantur accessus ephemeris seu qui intra paucas horas sputo viscido terminantur, quales accidunt initio morbi antequam periodos stabiles acquirat; accessus ut plurimum tres, quatuor, vel quinque dies durant, quibus elapsis æger expectorat usque ad sequentem accessum; accessus sexaginta hieme, viginti circiter æstate patiebatur Floyerus, æstivi accessus intensiores erant, & longiores hibernis, quò longiores accessus fuere, eò intervalla longiora & reciproca; ad phases lunæ nunc has nunc illas intenduntur accessus, regelascentibus aquis nec non vento orientali flante, revertuntur quibusdam.

Cura asthmatis humidi seu flatulenti juxta Floyerum alia in paroxismo, alia extra paroxisum.

1. In paroxismo, clysmate præmissis, vomitorium lene ex oxymelitis scillitici semiunciâ cum oleo amygdalarum, vel ex seminum raphani drachmâ semisse, ventriculum exonerat, & accessum asthmatis sæpè fugat; fortiora emetica anhelationem intendunt. Phlebotomia mirè levat, sed in extremâ anhelatione est adhibenda, non in vulgaribus accessibus, ne successu temporis hy-

dropem accersat. Potus refrigerans & diluens adhibeatur, ut infusum panis tostī, aqua levissimè acidulata sale prunellæ, vel nitro, vel sale ammoniaco, vino, limonata, serum lactis, decoctum hordei; vesicatoria humeris, tibiisve apponunt Angli ad serum derivandum. Hora somni vel syrupus papaveris vel laudanum liquidum parvâ dosi propinetur: primâ saltem die jusculis aut cremoribus tantum utatur imò duabus sequentibus diebus, si vehemens sit anhelatio, dein ossis, ovis cum multo aceto, pane, vino aquato utatur. Linctus sit ex oleo amygdalarum & syrupo papaveris ana unciâ, oxymelitis scillitici semiuncia, sacchari candi drachmis duabus, capiat cochlear bis vel ter in die, pro syrupo asthmatico misce syrupi de althæa, de erysimo, de prasio ana uncias duas, oxymelitis scillitici, & aquæ bryoniæ compositæ ana unc. unam, balsami peruviani drachmam semissem, sumat manè hujus cochlear. Copiosus usus aquæ cum pauxillo nitri & salis ammoniaci atque vespere semicochlear aceti scillitici cum oleo amygdalarum pectus utplurimum sublevat.

Zechius in vehementi accessu laudat croci grana decem, moschi granum unum in cyatho vini optimi.

2. Ad paroxismos prævertendos.

Vomitio ope aceti scillitici cum oleo, vel decocti feminum raphani, vel cardui semel in mense, si accessus frequenter recurrant, secus semel vel bis in anno; sed vespere emetici vel cathartici paregoricum non est omittendum; clyisma semel in hebdomada iteretur; catharsis vulgaris est in usum semel, bisve post vomitorium vocanda, vel semel intra quatuordecim dies, si intra illud

tantum intervallum recurrat asthma ; si asthma catarrhale fuerit , decoctum sudorificum leve adhibeatur. Diuretica minus videntur indicata cum asthmatici in diabetem sæpè vergant ; ad corrigendam mucosam & flatulentam cacochymiam potus sit ex decocto hordei , sero lactis pro junioribus ; lac asininum sputa sæpè increffat ; rari sunt , quos potus aquarum bathensium juvet. Optimus victus est ex carne elixâ vel assâ , potus ex aquâ , addito pro senescentibus vini pauxillo ; vestimenta densa calorem intendunt , frigus sputa increffat , moeror accessus excitat , exercitium minimè negligendum. Amara stomacho profunt , sed levissima usurpanda sunt. Plures urinæ suæ potus asthmaticos juvat , fatius est sal ammoniacum adhibere multâ aquâ dilutum ; chalibeata , vitriolica omnia astringentia nocent asthmaticis. Galenus laudat aloem in aceto solutam , & recte monet morbum esse potius in paroxismo blandiendum quam curandum ; ita ut abstinendum sit juxta Septalium ab emeticis , ne ægrum suffocent , à catharticis , imò ab enematis : ipsemet Floyerus tentatis omnigenis remediis minimè convaluit.

Asthma vulgare quod in scholis humidum dicitur minimè pendet à laxitate pulmonum ut vulgò dicitur , & ratione temperamenti ægrotantis potest dividi in pituitosum , & in sanguineum ; ast in pituitoso ipso , calefacientia , exsiccantia sæpè nocent , ut patet ex historiâ asthmatis Floyeri.

2. *Asthma Convulsivum* Willisii *de asthmate* cap. 12. Baglivi *lib. 2. pag. 203. asthma occultum siccum* Ettmulleri *pag. 162. Aretæi lib. 3. cap. 11. ex Frider. Hoffmanno.*

Distinguitur ab humido 1º. quod subito accessus ægrum corripiat ; 2º. quod à dolore seu cram-

po cujusdam partis pectoris ineat, maximè si quædam pars pectoris olim vulnus vel ictum passa fuerit; 3°. quod violenta sint symptomata; sed nullum est certius signum quam si aliarum partium convulsio adsit, aut præcesserit; illud verò asthma vix ullam anacatharsim accersit. Willisius putat materiem hujus morbificam non esse in pulmonibus, sed in nervis musculos thoracis adeuntibus, unde illud asthma non esse pulmonare contendit.

Hanc speciem Helmontius vocat *caducum pulmonis*, id est *epilepsiam pulmonis*, ut ait Baglivus. *Vide Helmontium de asthma n°. 14. Vide descriptionem ab Aræteo traditam. Vide crampum diaphragmatis Lindani.*

3. *Asthma hystericum* Baglivi *lib. 2. pag. 202. & 204.*

Ea species afficit mulieres hystericas, de salute recuperandâ desperantes; resistit remediis vulgaris asthmatis, stipatur sensu frigoris in vertice capitis cum aliquali dolore. Illam speciem sanavit Baglivus sale jovis in aquâ melissæ, nec non apposito emplastro matricali Mynsichtii, sal jovis recipiente in regione umbilici.

Vide Hortium libr. 5. obs. 32. Floyerum de asthma pag. 113. vocatur asthma muliebne Ettmulleri.

4. *Asthma hypochondriacum* J. Rhodii, Ettmuller. *pag. 162. asthma nothum* Riverii. *hypochondriaco - spasmodicum* Frid. Hoffmanni *obs. 3. E. Wolfii dissert. de hac specie anno 1754.*

Illâ species ex hypochondriorum vitio primam trahit originem, hæmorrhoidarios, flatulentos, suppressis solitis sanguinis effluxibus, aggreditur.

Exigit lenia laxantia, clysteres, catameniorum aut fluxûs mariscarum revocationem; juvant ther-

males aquæ leviores ut *de Cauterets*, *de Bagnauls*, nec non æstate acidulæ cum lacte mixtæ, quales sunt Vallenfes; in inveterato aſthmate, ſuperveniēte œdematiâ, mira præſtant grana duo vel tria ſcillæ cum nitro contritæ & intùs ſumptæ; fluxum marifcarum revocant pilulæ balsamicæ ut de gummi ammoniaco, ſagapeno.

Vide de hac ſpecie Baglivum pag. 214. River. prax. cap. 1.

5. *Aſthma arthriticum* Muſgrave, *Zelft p. 42.* Dureti in *Holler. aſthma convulſivum à materie podagrica* Frid. Hoffman. *de aſthmate artic. 13. & obſ. 1. Orthopnœa* Dodon. *obſ. cap. 20.*

Eſt ea ſpecies quæ arthriticis, rheumatismo obnoxiiis, ſcorbuticis, ob repulſam podagram, aut retentam materiem arthriticam accidit; affinis eſt convulſivo & hypochondriaco; primas regiones afficiunt flatus, moleſtiæ, anxietates; ſcapulas moleſtant pungitivi dolores, cor conſtringitur.

Conducunt præter auxilia generalia pulveres ex bezoartico & nitro, cum cinnabari, camphorâ, croco; pediluvia extra paroxiſmum poſſunt revocare materiam morbificam ad pedes, nec non ſinapiſmi, veſicatoria furis, femoribuſve applicanda, uſus thermarum Bagnolienſium etiam in prophylaxi confert.

Aſthma orthopnoicum obſervavit Dodonæus in juvene mercatore qui per intervalla & multos annos ſuffocatus fermè erat, ſublevabatur multis phlebotomiis, catharticis, aquis acidulis, ſed demùm obortis doloribus podagricis & nephralgiâ calculoſâ illicò ab aſthmate immunis fuit. *Vide Orthopnoeam apud Schenckium.*

Duretus in aſthmate arthritico putat cauſam eſſe adhæſionem majorem diaphragmatis cum hepate,

observatam in cadavere Polemarchi de Thermes.

6. *Asthma à Polypo cordis.* Diemerbroeck; Floyer. *de asthmate*; Pezoldus *obs.* 58. Ephemer. natur. curios. Carol. Pison. *de morbis à colluvie* pag. 214. Scultet. *in append. obs.* 31. Vide orthopnoeam à Polypo cordis.

Cognoscitur autem ex vehementi palpitatione, pulsûs intermissione, aliisque, sed potissimum cadaveris sectione, tunc enim frequenter satis concretiones polyposæ in auriculis, ventriculisve cordis, illæsis omninò pulmonibus ostendunt asthmatis principium, in quo certe casu quàm periculosa sint emetica, inutilia cathartica, necessaria verò quies, phlebotomia, &c. quisque videt.

7. *Asthma pulverulentorum* Ramazzini *de morbis artificum.* Ephem. Germanic. Vide Synopsim Buchneri.

Lapicidæ, gypsfarii, muratores, granorum cribratores, molitores plures huic asthmatis speciei sunt obnoxii ob haustum copiosum singulis diebus pulverem, in aëre volitantem, quo bronchia eorum infarciuntur, unde anhelosi, tussiculosi, pallidi evadunt, & sæpe phthisici. Signa & remedia inquirent quibus dabitur otium & occasio.

Vide Hecquet *Maladies des Artisans*, tom. 2.

Vide Frid. Hoffmann. *lib.* 3. *pag.* 106.

8. *Asthma stomachicum* Baglivi *appendic. de asthmate.*

Magnam asthmatum humoralium crudorumque partem à stomacho pendere observat Baglivus; hinc uti solebat pilulis de hiera cum agarico, & sale vitrioli initio accessûs à scrupulo uno ad drachmam cum aquæ hordei unciis sex ad vomitum ciendum singulo manè præscribebat: in hac specie quæ humoralis est, & non multum discrepat

ab

ab humidâ , cochlear oxymelitis scillitici edulcoratum succo malorum , superbibendo jusculum ex cichorio cum pauxillo fassafras cocto , vel granis sex ligni aloës. Gummi ammoniacum , oxymel scilliticum , sperma ceti , & julepus tabaci quatuor sunt quæ in asthmate humorali & stomachico cæteris omnibus antecellunt : Baglivi. Syrupus de althæâ conjungi debet julepo tabaci , qui ad drachmas duas datur : gummi ammoniacum ad drachmam dissolvitur in pauxillo vini albi , & calidè bibitur cum aquâ hyssopi in gravissimis & desperatis casibus ; nos calidissimo jusculo dissolvimus sperma ceti cum aliquot granis Benzoini.

9. *Asthma à gibbo* Hippocratis , Floyer p. 109.

Non solum gibbi ex asthmate fiunt quidam , quod si accidit , illi ante pubertatem moriuntur , verùm ex gibbositate multi in asthma deducuntur præterquam quod ferè omnes gibbi dyspnœa laborant. *Vide dyspnœam.*

10. *Asthma equinum* , Soleyfel. *La pousse.* Floyer. *appendic.*

Equi cognominantur *Pouffifs*.

Illi identidem tussim profundam pectoralem patiuntur , & ilia ducunt ; species verò ista in eo ab aliis discrepat quod textus cellularis pulmonis sit omninò emphysematosus , ut in equæ asthmaticæ cadavere observavit Floyerus. Idem observavi in pulmone vaccæ asthmaticæ ; pellucebant interstitia lobulorum pulmonis , & tusâ membranulâ illâ aër copiosus exhalabat.

Nonne illa violenta aëris intrusio per vesiculas in textum interlobularem fit cum equi magno impetu currunt , in illis enim violentis conatibus magnâ vi aër in pulmonibus compressus , in vesiculas reagit , easque disrumpere valet.

178 G E N E R A E T S P E C I E S

Potius ea species asthma emphysematosum vocanda foret, nec enim existimandum eam solam equos afficere, & ab eâ homines immunes esse. Desiderantur ejus signa & remedia, quod fermè de omnibus morborum speciebus dicendum est.

11. *Asthma exanthematicum* 13^a. species Frid. Hoffmanni *f. 2. c. 2.*

A Scabie Junckeri; ab erysipelate, variolis, maximeque morbillis, purpura, seu miliari, maculis, pustulisque scorbuticis ad corporis superficiem pulsis, & crasso astringentium usu retroactis, à scabie, tineâ, vel achoribus capitis, crustâ lacteâ per oleosa pingua, aut linimenta sulphurata præposterè exsiccatis, à pedum foetore suppresso, à perspiratione subito cohibitâ, ab ulceribus chronicis, vel fonticulis inopportunè consolidatis.

Illa species est vel varietas asthmatis convulsivi, quod non à motu inordinato fluidi nervei, sed à materiâ acri, causticâ, subtili, sæpè virulentâ, quæ originem suam repetit ab exanthematum, impetiginum ex quacumque feri acris excretionum impedita, non sufficienti evacuatione, in cutem depositione aut improvidâ repressione.

Atque ex illâ historiâ facile est intellectu quænam indicationes ad ejus morbi curationem sint adimplendæ; illa enim acris materies est eliminanda per fonticulos, diuretica, cathartica, sudorifica; modo tamen sanguinis æstus non intendat, quod asthmaticis perniciosum est; illa materies simul est edulcoranda per diluentia, thermas sulphureas, lacticinia, serum lactis, ptisanas bechicas; formulas verò ac processus integros in hac specie curandâ videbis apud Hoffmannum, nec non in *tabula* 31^a. Junckeri *de asthmate p. 274.*

12. *Asthma metallicum. Vide Etmullerum de*

asthmate; Ilseman *de colicâ saturninâ*.

Est species spasmodica sicca, quæ à fumis metallicis, saturninis, sulphureis, venenatis, arsenicalibus, carbonum fossilium, aquæ fortis, antimonii exhalationibus oriuntur, quo quidem morbo in præparando antimonii clisso tactum se fuisse narrat Etmullerus. Eo laborant sæpius metallico-læ & plura fabrorum genera. *Vide metallurgicam morbiferam Frid. Hoffmanni*. Tetri hujusmodi vapores inspirati constringunt, vellicantque teneras pulmonum vesiculas quibus adhærent, & sic hanc speciem producant.

Curatio aliquatenus convenit cum curâ Rachialgiæ metallicæ, colicæ saturninæ, tremoris metallurgorum &c. Vinum lithargyrio dulcificatum induxit hoc asthma.

Vide Ephem. Nat. cur. dec. 3. ann. 4. obs. 30.

13. *Asthma cachecticum* Frid. Hoffmanni *spec. 16.*

Est illa asthmatis spasmodici varietas, quod in cachecticis à sero acri pectoris organa exundante proficiscitur absque tamen hydrothorace, quale vulgò vocatur oedema pulmonum, tale supervenit ab oedemate pedum repulso, maximè sub frigore febris intermittens; illud asthma ingentem spirandi difficultatem infert, quæ per intervalla decrescit, aut obortâ copiosâ diuresi intermittit. Historiam vide *in casu 62. consultation. Frid. Hoffmanni tom. 1. sect. 2.*

14. *Asthma venereum* Junckeri *conspect. med. tab. 31. n°. 15. sanatur hydrargyrosi.*

15. *Asthma plethoricum* Poweri à Physician, §. *Legacy &c. Asthma sanguineum dictum* Frid. Hoffmann. *libr. 3. pag. 95.*

Cognoscitur ex signis & causis plethoræ, faciei rubore, febre ephemerâ illius primos accessus

180 GENERA ET SPECIES

comitante, suppressis evacuationibus sanguineis; varietas est asthmatis humoralis, in qua potius phlebotomiæ conveniunt quàm emetica; cum ventus orientalis flat, illud mitescit & ægri expectorare incipiunt, ait Power.

16. *Asthma catarrhale* Scholtzii.

Ambigit inter rheuma & asthma humidum, dignoscitur per coryzam, raucedinem, anginam, sternutationem, dolores catarrhales ipsum initio potissimum comitantes, & curatur ut rheuma à quo differt per periodos &c.

17. *Asthma pneumodes* Aretæi lib. chr. 1. c. 12. *Pneumodes* Mercurial. prax. de difficultate anhelitus pag. 250. *Pulmonaria* Hippiatorum.

Est asthma in quo humor excernendus è pulmonibus mutatur in grandinem, vel veluti lapidescit; de quo egerunt Galenus & Alzaravius. Hic affectus rarissimè accidit hominibus, ast frequenter in brutis, quæ rarissimè tussunt, & idcirco retinent humorem bronchiale, qui ideò juxta Aristotelem in gypseam materiem abit.

Aretæus ait hunc morbum esse asthmatis speciem, nam spirandi angustia & tussis & vigilia & caliditas utrumque comitatur morbum, item in cibos odium & totius corporis extenuatio; id malum anni spatium non excedit, pulsus parvi, crebri, infirmi sunt, ut in asthmate, privatim verò pulmonarii seu pneumodes tussiant tanquam aliquid expulsuri, cum tamen irritus eorum labor sit, nihil enim rejiciunt, aut tantummodò quid exiguum, album, rotundum, grandinosumque; pectus in his latius utique est, non obtortum, non ulceratum, tametsi verò pulmo non suppu- ret, humorum tamen veluti concretorum plenus est. Temporis intercapedines inter hujusce morbi

accessiones, longiores sunt; nonnulli suffocantur citò, alii in ascitem, aut anasarcam labuntur. Hæc Aretæus. De grandinatione brutorum ut porcorum, *Vide Chalazosim class. 10.*

18. *Asthma hypochondriacum* Leopold. Wolfii *dissertat. Argentinae 1754.*

Est difficultas inspirandi, quæ ab hypochondriacorum viscerum, hepatis potissimum resistentiâ & infarctu procedit.

Consulatur de ea specie Riverius *lib. 7. cap. 1.* Vosterdyk Schacht. *institution. Juncker. tabul. 32.* Helvetius *Traité des malad. pag. 177.*

Signa specifica sunt regio hepatis renitens, elata, tensa cum faciei flavedine & alvi constipatione, nec non tussi siccâ, hepaticâ dictâ.

Quamvis ejus morbi principium constans videatur, interea paroxysmos patitur æger cum tempestas mutatur, quoad hygrometrum & barometrum.

Curatio verò minimè exigit bechica, edulcorantia lenientia, sed efficacia, aperientia, martialia, resinosa, aloëtica, laxantibus interposita.

Differt ab asthmate flatulento per obstructiones hepatis, licet pluries hæ duæ species combinentur.

Fusam hujus morbi theoriam & praxim vide in *dissertatione L. Wolfii de asthmate hypochondriaco*, quod rectiùs *hepaticum* dicas.

19. *Asthma convulsivum* Boerhaavii *consult. 3.*

Adolescens illustris, dives, caseo tosto ad coenam uti solitus, à coenâ lectum petens, post primum somnum expergefactus immani dyspnoeâ & anxietate correptus, moriturus statim videbatur, intra horam sine medicamine, sine evacuatione immunis evasit; multos tales paroxysmos

quotannis sub autumnii initium patiebatur : hæc Londini passus , Belgium reversus , ibi paroxysmi, frigore suscepto , revertebantur , ast expectoratione superveniente levabatur , usus exercitio & medicamentis pectoralibus ; paroxysmus typum fixum induens per octo vel decem dies perseverat intervallis omninò variis ; phænomena paroxysmi sunt ingens coarctationis sensus circa scrobiculum cordis , inflatio per reliquum abdomen , syncipitis artuumque dolor gravativus , præcordiorum anxietas , tussis arida , febris , alvus constricta , urina solito paucior , rubicundior , pulsus frequens , inæqualis , calor , aliquando rigor paroxysmum pejorem denotans ; hæc persistent symptomata ; tandem tussis evadit humida , phlegma viscidum copiosè ejicitur , urina copiosior , sedimento lateritio copioso , ex anacatharsi & diuresi copiosis , majus levamen , à paroxysmo brevior phlegma dilutius , extra paroxysmum hilaris est æger , appetitus viget , facillimè spirat , ultimis sex annis asthma evasit hypochondriacum , animi scilicet ingenti dejectione symptomatis prægressis in paroxysmo adjunctâ.

Curatio Boerhaaviana.

Diaphragma convulsum ob irritationem nervorum ventriculi à caseo tosto suffocabat ægrum , ast debilitas orta ex hoc malo mortem suffocativam avertit , laxatis nervis , musculisque tensis , dum vis vitalis urgebat , dein viscera chylopoetica debilitata infarctui suscipiendo apta facta sunt , horum actio vitiata , atrabilis genita , hinc suadeo 1°. ut omni manè jejuno , omni vesperè horulâ ante coenam abdomen , præcordiaque pannis ficcis calidis per horæ quadrantem perfricentur ; 2°. quotidie ante prandium jejunos , & vesperi biho-

rio ante coenam equitet; 3°. manè à frictione deglutiat pilulas ex saponis veneti drach. III. & sem. m. f. pilulæ gran. IV. harum sumat v. & id repetat quinquies interpolans semper decem minutorum spatio; tum superbibat de potione sequenti unciam, scilicet herbæ acetosæ, bellidis prat. chærophylli, cochleariæ, hederæ terrestis, nasturtii aquat. taraxaci, ana q. f. ut lotis, scissis, tufis, expressis succi puri unc. VI. exprimantur, quotidie recentes horâ VI. exhibeantur, interim deambulet; 4°. ante decimam vesperè cubet, matutinus surgat; 5°. cibum ficiorem coctu facilem, perfectè maturos fructus præcipuè vacuo ventriculo, cum pauco panis biscocto, laudo, æstate præsertim; carnes recentes assæ, pisces assati, olera cichoracea, lactucæ, proderunt; 6°. his sedulò factis bimestri spatio, æstate de acidulis ferratis cogitandum una cum exercitio corporis assiduo, & vacatione animi à severioribus studiis.

IX. *Orthopnœa*, Suffocation, orthopnée. *Catarrhus suffocativus* Auctorum; *Suffocatio* Ettmulleri; *Meteorismus* Hippocr. *Coac.*

Est morbus acutissimus subitanè anhelatione sublimi & ferè suffocatoriâ stipatus.

Differt ab asthmate, cujus paroxismos vehementes mentitur ex eo quod per periodos non recurrat.

A dyspnœâ, quod sit morbus acutus, dyspnœâ verò chronicus vel diuturnus nec subito suffocationem intentans.

184 G E N E R A E T S P E C I E S

Perperam hæc tria genera confuderunt Auctores, iisque etiam anhelitum addidit Ettmullerus, quasi anhelitus, dyspnœa, asthma & orthopnœa forent diversi gradus ejusdem morbi; quod si ita sit, quidni omnium aliorum morborum gradus nominibus genericis insigniantur, quod numerum generum quadruplo majorem sine fructu faciet. Sic plebs incassum multiplicat nomina generica plantarum, piscium, quadrupedum; sic vaccam, vitulum à bove mare, adulto, genere distinguunt rustici; sic idem sparus prout major, minorve est, apud Occitanos diversa nomina fortitur auratæ, *Mejane*, *Sauquene*, &c. quod à sanâ ratione & legibus Ichthyologiæ quàm alienum sit, facile percipiunt Methodici.

Hujus generis species determinare perarduum est; suffecerit indicasse observationes individuas, ex quarum pensitatione quondam sagaciores illas eruere valeant.

1. *Orthopnœa peripneumonica*; *Catarrhus suffocativus* Baglivi, Ettmulleri pag. 155.

Maxima de nihilo facta est historia, ait Hildanus, & reapsè Veteres eâ opinione occupati omnes ferè morbos fieri à destillatione feri ex capite, seu à catarrho omnem morbum qui subito ægrum suffocando enecaret, catarrhi suffocativi nomine salutabant. Insulsissima est sententia oriri catarrhum suffocativum ex illapsu feri vel lymphæ, non dico à cerebro, quod absurdum est, sed ne etiam à vasis pectori vicinis lymphaticis; quippe non nisi gradaria fieri potest congestio, non verò morbum illicò præfocans, unde Helmontius Scholasticos meritò deridet in capitulo cui titulus est, *Catarrhi deliramentum*.

Oleum sulphuris injecit Ettmullerus in venam

cruralem canis, qui per semihoram admodum anxie respiravit, sensim difficilius, & demum suffocatus spumam ex ore & auribus copiosam emisit; aperto cadavere omnes viæ aëreæ erant turgidæ simili spumâ sanguinolentâ, pulmones verò sanguine nigro farcti. Hæc est idea catarrhi suffocativi.

Michaël refert exemplum catarrhi suffocativi, qui ferè strangulavit coquum, qui ab igne calens subito frigidissimam cerevisiam hausit, unde tamen evasit ope succi expressi ex Bellide, qui sanguini resolvendo est aptissimus.

2. *Orthopnoea cardiaca; Syncope cardiaca* Caspar. Hoffmanni.

Ea est species orthopnoeæ, quæ vulgò pro apoplexiâ habetur, quia satis subito cum stertore suffocat & enecat ægrum, quæ tamen ab infarctu ventriculorum, vel auricularum cordis procedit; quippè si quâvis de causâ, ut polyposâ concretione, grumo cruoris obturetur alterutrum, potissimum verò sinistri cordis orificium, illicò sanguinem continuò in pulmones appellentem in ipsius venis, arteriisque aggeri necessum est; quod fieri non potest, nisi arctatis viis aëreis, illicò difficultas respirandi continuò, subitoque crescens, & cordis palpitationes, & pulsûs intermissiones, & extrema naturæ adversus mortem luctantis conamina convulsiva ægrum in extremum discrimen conjiciant; hinc mors repentina, quæ catarrhus suffocativus apud multos vocabatur. *Vide Asphixiam; vide Bartholini centur. 2. epistol. p. 683.*

3. *Orthopnoea spasmodica* Baglivi; *Orthopnoea sicca* Ballonii *epidem. pag. 198. Convulsio laryngis* Bartholini *centur. 4. epist. 454. Solenandri consil. 14.* est illa suffocatio quæ à convulsivâ pul-

monum, aut potius laryngis constrictione, aut diaphragmatis spasmò accidit, citra tamen hysteriam.

Sic refert Platerus *observ. pag. 182.* virum robustum quoties coitu uteretur, toties suffocationem expertum esse, quâ demùm obiit; coitus autem meritò ab Avicennâ dicitur parva epilepsia; sed ille morbus gradu tantùm videtur differre ab asthmate convulsivo.

4. *Orthopnœa hysterica* Willisii *de nervis cap. 26.* à terrore Foresti *lib. 6. observ. 10.* *Præfocatio uterina* Auctorum, vel *Strangulatio uterina*; *Suffocatio hysterica* Frid. Burlen *dissert. 1698.* *Asthma uterinum* Helmontii *de asthmate*; *Caducus matricis* Paracelsi; *Hystericepnix* Græcor.

Hoc nomine intelligo non hysteriam in genere, in quo multi Veteres errarunt confundentes sub eodem nomine generico diversos morbos hystericos, sed tantùm symptoma hystericis familiare, quod sæpè pertinax est, & in præfocatione consistit, five anginam hystericam vehementem, five cingulum hystericum simulet; prima varietas à convulsione tonicâ musculorum laryngis, altera verò à diaphragmatis tensione spasmodicâ dependet.

Discrepat à caro hystérico, ex eo quod in caro nullus sit respirandi conatus; econtra ægræ velut in aspnœâ constitutæ vix respirare videantur; ast in orthopnœâ respiratio fit velox, laboriosa, præceps, frequens, cum spasmodicâ pectoris agitatione, voce raucâ vel obscurâ, & summo suffocationis metu. Mulieres à veteribus Medicis hausere absurdam opinionem, quod uterus in gulam ascendat, ibique ægram suffocet; mirum quamdiu hæc insulsa fabula apud Medicos

viguerit. Dysphagia hysterica ab hoc symptomate diversissima est. *Vide Aretæum de vulvæ strangulatu.*

5. *Orthopnœa ab hydrothorace Rhodii observ. 27. centur. 2.*

Mirum quandoque quàm cito aquæ in cavo pectoris colligantur, illas vidi tantâ mole collectas, ut secto cadavere sursum è vulnere pectoris exilirent. *Vide Hydrothoracem, & observ. 15. Sepulchreti.*

6. *Orthopnœa à pinguedine Theodor. Kerckringii obs. 66.*

In puero trienni qui suffocatus perierat, invenit Kerckringius copiosissimum adipem extûs & intûs; sed adeps exterior mollis erat, & quasi œdematosus; cor erat ita adipe obvolutum, ut deficere videretur; venter non nisi adipem purum continere videbatur; intra quem exigua immersa erant viscera, cæterum sana; cerebrum erat flacidum, aquam insipidam continens in sinibus cum hydatidibus juxta plexum choroideum. Similem orthopnœam in muliere vidit Fabricius Hildanus, *centur. 6. obs. 97. à pinguedine monstruosâ oriundam; itidem Bartholinus anno 1671. obs. 74. Vide plura in Sepulchreto Boneti appendice de suffocatione.*

7. *Orthopnœa à vomica Boneti Sepulchret. de suffocatione, obs. 40. 37. Dodonæi obs. cap. 19.*

Abscessus in ipsis pulmonibus juxta diaphragma, in abdomine diaphragma sursum pellens, in axillis, aliisque pectoris locis aliquoties observati sunt apud eos qui orthopnœâ extincti fuerant, natura hisce conatibus spasmodicis vomicas illas rumpere contendente. Sæpiùs Auctores tribuunt orthopnœam causis minimè illam per se producentibus, ut jecoris moli adauctæ, adhæsioni pulmonis cum

costis , cùm ea sint principia naturam ad validos ;
eosque suffocatorios conatus edendos incitantia.

A vomica suffocationem refert Guillemau, &c.

8. *Orthopnœa ab aneurismate Bonet. Sepulchret. obs. 28.*

Ab aneurismate aortæ ortam vidit Petr. de Marchettis ; Horstius cor duplo vel triplo majus sanguine distensum, & cruore grumoso turgidum in suffocato invenit; Zacutus prax. admirab. lib. 2. obs. 63. Fontanus respons. pag. 59. Plura vide apud Lancisium de cordis aneurismatibus, Horstium obs. 1. libr. 9.

9. *Orthopnœa à deglutitis Bonet. Sepulchret. pag. 579. & obs. 1. 483. Ettmuller. pag. 157. Marcell. Donatus histor. Forest. libr. 15. obs. 28. Bartholin. cent. 1. obs. 11.*

Ea est quam corpora duriora aut crassiora , vel semideglutita , & in œsophago hærentia , vel quod pejus est , in glottidem illapsa , & bronchium alterum obstruentia inducunt ; prostant de his nuper recensitæ historiæ in Actis Academ. Chirurg. Parisinæ , lectu dignissimæ ; videatur etiam Morton. *de phthisi ab hæmoptysi* ; Boneti *Sepulchret. de suffocatione, obs. 6. 7.* Vidi duos convalescentes in Nosocomiis frusto panis suffocatos.

10. *Orthopnœa à bronchocele Boneti Sepulchret. de suffocatione obs. 9.* Exempla prostant apud P. de Marchettis & Thom. Kerckringium ; idem à thymo intumefacto ortum Fr. Plater. *obs. l. 1. pag. 184.*

11. *Orthopnœa à gastrocele.*

Equi nimium in cursum concitati non rarò patiuntur gastrocelen , quâ ventriculus scisso diaphragmate intra thoracem adigitur. Similem olim casum vidi in muliere quæ hinc suffocabatur ,

dein verò vomitu habituali absumpta est; orthopnoeam memorat Bonetus in *Sepulchreto de suffocatione obs.* 41. in quâ per vulnus diaphragmati inflictum à cultello intestina tenuia intra thoracem irrepere, & pulmones ac cor suffocavere.

12. *Orthopnœa ab hydropneumoniâ* Barrere *observ. anatom* 1. pag. 109.

Miles viginti quinque annos natus magnâ oppressione, tussi violentâ, & febre detentus Nofocomium appulit, septies in triduo phlebotomiam passus, sublevabatur; ast recidivante morbo, orthopnoicus sudore frigido, asphyctos ferme, huc & illuc anxie se jactans obiit, frustra tentatis pluribus auxiliis.

Aperto cadavere, pulmones tumidi, pleuvræ agglutinati, maculis roseis hinc inde notati, à pressione digiti fluctuatio, remoto digito, fovea evanescebat illicò, sectis diversis pulmonis locis aqua copiosa effluxit; nulla tamen erat in thorace effusa, nullum ullibi vitium, nec in corde, nec in pulmone ullum tuberculum.

13. *Orthopnœa ab empyemate. Vide* Empyema.

14. *Orthopnœa traumatica* Bonet. *Sepulchret. obs.* 31. *de suffocatione.* Frid. Hoffman. *de asthmate n.* 15.

Ictus vehemens in pectore juvenem humi prostravit attonitum, cum anhelitu gravi, vomitu frequenti, voce suppressâ, spumâ confertim ex ore emanante.

In cadavere pulmo habebat plurimas maculas lividis maculosas, à lapsu fractum erat cranium. Tulpius *lib.* 1. *obs.* 6.

Orthopnoeam etiam inducunt vehementes costarum, aut sterni contusiones, luxationes, vel fracturæ, cartilaginis xiphoideæ intropressio.

15. *Orthopnœa ab antipathia* Zacuti *prax. obs.* 103. *lib.* 3.

costis, cùm ea sint principia naturam ad validos; eosque suffocatorios conatus edendos incitantia.

A vomica suffocationem refert Guillemau, &c.

8. *Orthopnœa ab aneurismate* Bonet. *Sepulchret. obs.* 28.

Ab aneurismate aortæ ortam vidit Petr. de Marchettis; Horstius cor duplo vel triplo majus sanguine distensum, & cruore grumoso turgidum in suffocato invenit; Zacutus *prax. admirab. lib.* 2. *obs.* 63. Fontanus *respons. pag.* 59. Plura vide apud Lancisium *de cordis aneurismatibus*, Horstium *obs.* 1. *libr.* 9.

9. *Orthopnœa à deglutitis* Bonet. *Sepulchret. pag.* 579. & *obs.* 1. 483. Ettmuller. *pag.* 157. Marcell. Donatus *histor. Forest. libr.* 15. *obs.* 28. Bartholin. *cent.* 1. *obs.* 11.

Ea est quam corpora duriora aut crassiora, vel semideglutita, & in œsophago hærentia, vel quod pejus est, in glottidem illapsa, & bronchium alterum obstruentia inducunt; prostant de his nuper recensitæ historiæ in Actis Academ. Chirurg. Parisinæ, lectu dignissimæ; videatur etiam Morton. *de phthisi ab hæmoptysi*; Boneti *Sepulchret. de suffocatione*, *obs.* 6. 7. Vidi duos convalescentes in Nosocomiis frusto panis suffocatos.

10. *Orthopnœa à bronchocele* Boneti *Sepulchret. de suffocatione obs.* 9. Exempla prostant apud P. de Marchettis & Thom. Kerckringium; idem à thymo intumefacto ortum Fr. Plater. *obs.* l. 1. *pag.* 184.

11. *Orthopnœa à gastrocele.*

Equi nimium in cursum concitati non rarò patiuntur gastrocelen, quâ ventriculus scisso diaphragmate intra thoracem adigitur. Similem olim casum vidi in muliere quæ hinc suffocabatur,

dein verò vomitu habituali absumpta est; orthopnoeam memorat Bonetus in *Sepulchreto de suffocatione obs.* 41. in quâ per vulnus diaphragmati inflictum à cultello intestina tenuia intra thoracem irrepere, & pulmones ac cor suffocavere.

12. *Orthopnœa ab hydropneumoniâ* Barrere *observ. anatom.* 1. pag. 109.

Miles viginti quinque annos natus magnâ oppressione, tussi violentâ, & febre detentus Nosocomium appulit, septies in triduo phlebotomiam passus, sublevabatur; ast recidivante morbo, orthopnoicus sudore frigido, asphyctos ferme, huc & illuc anxie se jactans obiit, frustra tentatis pluribus auxiliis.

Aperto cadavere, pulmones tumidi, pleuvræ agglutinati, maculis roseis hinc inde notati, à pressione digiti fluctuatio, remoto digito, fovea evanescebat illicò, sectis diversis pulmonis locis aqua copiosa effluxit; nulla tamen erat in thorace effusa, nullum ullibi vitium, nec in corde, nec in pulmone ullum tuberculum.

13. *Orthopnœa ab empyemate. Vide Empyema.*

14. *Orthopnœa traumatica* Bonet. *Sepulchret. obs.* 31. *de suffocatione.* Frid. Hoffman. *de asthmate n.* 15.

Ictus vehemens in pectore juvenem humi prostravit attonitum, cum anhelitu gravi, vomitu frequenti, voce suppressâ, spumâ confertim ex ore emanante.

In cadavere pulmo habebat plurimas maculas lividis maculosas, à lapsu fractum erat cranium. Tulpius *lib.* 1. *obs.* 6.

Orthopnoeam etiam inducunt vehementes costarum, aut sterni contusiones, luxationes, vel fracturæ, cartilaginis xiphoideæ intropressio.

15. *Orthopnœa ab antipathia* Zacuti *prax. obs.* 103. *lib.* 3.

Condiscipulus Zacuti caseum ita averfabatur, ut syncopem ab ejus odore sæpè incurreret; à fociis per jocum oblato hoc cibo, statim cum livore faciei, stertore superveniente cum pulsu parvo, mortis imaginem repræsentabat; at spumâ excretâ ex ore more epilepticorum, ad vitam revocatus est.

16. *Orthopnoëa à vaporibus* Ettmuller. *de suffocatione* pag. 159.

Ex fumo sulphuris vehementer constringuntur pulmonales vesiculæ, unde suffocatio. Idem præstant vapores vitriolici, pulvis lycoperdonis, seu crepitûs lupi, si inspiretur, calcis & similia.

Longè verò alium effectum producunt vapores mephytidum, vini fermentescentis, cellarum diù clausarum; illa verò nullam orthopnoëam excitant, sed subito enecant, quasi homo fulmine percussus foret, adeoque ad asphixiam pertinet ille morbus.

17. *Orthopnoëa à vermibus* Ephem. nat. cur. dec. 3. ann. 3. & 8. obs. 188.

Suffocatio à vermibus in ventriculo, & in oesophago potissimum.

Differt orthopnoëa à cynanche & ab *angina*, quia deficit in orthopnoëâ sensus strangulationis in gutture; ab *asphixiâ* suspensorum, submersorum, mephitide infectorum per anhelationem præcipientem, cum in asphyctis nulla respiratio, aut vix conspicua; ab *apoplecticis* differunt orthopnoici, quod sentiant; à *peripneumonicis*, quod subito præfocati videantur.

18. *Orthopnoëa à lipomate* Philosophical. transact. Abridg. tom. 3. pag. 157. Vanſwieten. aphor. 75.

Steatoma ultra sex libras pendens in cavo pectoris repertum post enormes calamitates, tandem suffocavit ægrum.

Vide similem casum in obs. 4. Boneti Sepulchret. de suffocat. pag. 591.

19. *Orthopnœa ab inanitione* Platner. *instit. chirurg. Asthma convulsivum* Gernhardi *diff. de spasm. ab inanitione*, Lipsiæ 1755.

Puerperæ magnam sanguinis jacturam passæ, aut quarum statim à partu non vincitur fasciis abdomen; necnon hydropici quibus citra hanc cautelam aqua tota simul detrahitur, quandoque suffocati, & convulsi pereunt, teste Platnero, Heistero, Lamotte, quod accumulato in pulmonibus sanguini tribuunt Lipsienses, & asthma convulsivum vocant.

20. *Orthopnœa febricosa* Mortoni *de febris*, pag. 139. *hist. 7. & pag. 74.* est paroxysmus febris tritæophiæ aut tertianæ duplicis, simplicisve, sed larvatae & proteiformis, qui inter dira symptomata cardialgica, spasmos pectoris & suffocationem infert, quovis die repetentes; non ideò asthma annumerandus est morbus acutissimus, cum asthma chronicum sit.

Mortonus ad similem ægram advocatus, eam invenit vomitione perpetuâ penè confectam, atque præ spasmis thoracis & abdominis perpetuò ejulantem, & tantùm non suffocatam, febre nullo modo se prodente, præ vehementiâ symptomatum; urina etenim erat clara & tenuis; temperies mitis extrema frigescebant, pulsus erat celer, sed debilis & inordinatus.

Præscripto leni emetico, aqua pulli copiosa offerebatur, bolus ex theriacâ & pulvere absorbente sequebatur cum antiemetico Riverii; in remissione urina erat lateritia, kinkina non poterat assumi propter vomitionem; die sequenti missella virgo suffocata penè, & delira præ atroci

dolore totum thoracem & abdomen occupante, sese jactabat, & perpetuò vociferabatur, nec vomitio cessabat.

Præscriptâ phlebotomiâ, & clysmate, febri-fuga narcoticis junctâ quâque horâ quartâ adhibita sunt, decocto albo Sydenhami, julapiis perlatis, anodynisque suppressi sunt illi horrendi paroxysmi.

21. *Orthopnœa pseudoperipneumonia*, *fausse Péripneumonie*; *Peripneumonia hiemalis* Sydenhami *process. p.* 656. *Peripneumonia notha* VanSwieten. *aphor.* 867. Fortè *Peripneumonia catarrhalis* class. *tertiæ*.

Morbus hic à solo Sydenhamo & Boerhaavio ferè descriptus, differt à peripneumoniâ, cujus imaginem refert ex defectu febris acutæ; differt juxta Sydenhamum ab insultu asthmatis ficci, quod in isto nusquam comparent febris indicia; in hac verò dyspnœâ, manifestè se prodat febris, licet longè minor, & magis obscura quam in peripneumoniâ verâ.

Hic morbus primo fallaci lenitate opprimit, nec opinantes; quippe levi defatigatione, debilitate, prostrato ferè omni motu, anhelitu, oppressione pectoris incipiens, adeò leves motus excitat, ut vix caloris, febrisve indicia moneant periculi; mox vagæ horripilationes, leviusculi febris insultus adsunt, unde subito crescente anhelitu & debilitate, mors, cujus in urinâ & pulsu vix ullum adfuit præsagium.

Ingruente hieme, & sæpè initio veris emergit, insultu primo nunc incalescit, nunc friget æger, ex motu quolibet vertiginosus est, rubent & calent genæ, oculique; tussit & inter tussendum capitis dolor lancinans premit, potulenta vomitu rejicit,

reijcit, urina turbida est, & intensè rubet, sanguis pleuriticorum æmulus, anhelus crebrò & celeriter spiritum ducit dolente thorace.

Morbus ille senibus pituitosis, frigidis, catarrhosis frequens in borealibus præsertim regionibus; orthopnoëis adscribitur, quia acutus est morbus; non peripneumoniam accensetur, quia febris non est acuta, ut in verâ peripneumoniâ; ad rheuma accedit quam proximè, & *fluxio in pectus* vulgò vocatur, nobis peripneumonia catarrhalis, à quâ tamen differt defectu coryzæ, sternutationis, aliorumque rheumatis characterum.

Curatur juxta Sydenhamum duabus, tribusve phlebotomiis, & præscripto alternis diebus cathartico quod ingrediatur senna, agaricus; verum qui in hisce regionibus acrior videretur; deinde diebus vacuis, decoctum pectorale, eclegma & oleum amygdalarum usurpantur.

Boerhaavius verò phlebotomiam unam tantum suadet; dein quotidie repetitum clyfma, victum tenuem ex jusculis, potum tenuem, subacidum, mellitum, vapores & suffitus emollientes; demùm balnea crurum pedumque, & ampla vesicatoria cruribus admovenda: quam diversa à Sydenhamianâ curatio!

22. *Orthopnoëa scorbutica* Eugaleni obs. 11. 41.
Strangulationis metus in scorbuto Sennert. de signis scorbuti.

Plurimi scorbutici conqueruntur de obstructione ventriculi ad os usque instar pali totum oesophagi meatum obturante, & suffocationem minante: id imprimis cibum sumpturis accidit, qui cum primum bolum deglutituri sunt, in præsentissimo suffocationis periculo versantur; Sennertus vidit qui hoc non minùs metuebat quàm si carnifex

laqueo eum suffocaturus præsto esset; is ut ab hoc morbo se liberaret, januæ parte superiori manibus prehensâ, pedibus pendulis totum corpus concutere necessum habebat.

Hanc orthopnoeam in ultimo gradu scorbuti vidit Lindius.

23. *Orthopnoea ab hydrocephalo* Ballonii, Boneti *Sepulchret. de catarrho suffocativo obs.* 14. 15. 16.

Illum morbum esse convulsivum verosimile est, atque huic convulsioni subito lethali ansam præbere subitam feri in ventriculis cerebri exundationem.

Barbeyracius qui vidit hanc speciem, pro apoplexiâ habuit, eâque pituitosâ; quæ cum stertore stipatur, pro catarrho suffocativo habebatur. Veteres aquas è cerebro in pectus delapsas ægro suffocando pares esse putabant; hinc nata fabula.

24. *Orthopnoea variolosa* Sydenham. *pag.* 595. Baglivi *pag.* 569. ea est quæ undecimo die, rarius 14. vel 17. in variolis confluentibus accidit, cum febris secundariæ exacerbatione, jactatione, &c.

Vena illicò in pede secanda, dein emeticum præscribendum, vespere paregoricum, imò narcoticum; sequenti mane lenis catharsis adhibenda.

Hæc orthopnoea à materiâ variolosâ retenta accidit.

X. *Angina*, Mal de gorge, Angine, ab *angendo* dicta; *Paracynanche* & *Parasynanche* Græcis.

Est difficultas respirandi, cum sensu obicis in gutture, & sæpè deglutitione difficili, sine phlegmasiâ.

MORBORUM, CLASSIS V. 195

Differt à cynanche, quia nullâ febre inflammatoriâ stipatur angina; à cæteris anhelosis morbis, quod sensu strangulationis, aut dolore gutturis stipetur.

Differt à dysphagiâ, quia angina comitem sæpè habet difficultatem deglutiendi; sed dysphagia nunquam habet notabilem respirandi difficultatem quam habet angina. Si confundatur angina cum cynanche, pari jure sub eodem genere confundi debent mania & phrenitis, hæmoptysis, & peripneumonia, nephralgia & nephritis, seu morbi classe distincti.

Falsum est angustiam laryngis semper esse essentialem anginæ, cum non sit essentialis difficultatē respirandi ad guttur relatæ; si etenim quoquo modo resistant organa respirationis in gutture posita, seu si doleant, rigeant, cum ad respirationem sive tacitam, sive velocem & loquelam moveri debeant, inde difficilis erit respiratio cum sensu molesto in gutture; sic anginæ frequentissimæ sunt in tonsillis, & velo palatino, intactâ larynge.

Anginam non semper comitatur respiratio frequens, quandoque pacatissima est, nisi quod doleant organa inter loquendum, clamandum, ridendum, aut fortius respirandum.

Cum Scholastici clarioris doctrinæ gratiâ, ad unum principium simplex volunt referre plures species ejusdem morbi, necessum habent species multas ab eo genere procul amandare, oblivioni tradere, & historiam infidam, mancam tradere; ast historia morbi cujusvis debet scribi, sepositâ omni teoriâ, & fatius est ignorari specierum theoriam quàm earum historiam.

I. *Angina bronchus, Angine catarrhale, fluxion*

sur la gorge ; Angina pituitosa ; Catarrhus ad fauces ; est ea species quæ à lymphâ intra organa gutturis congesta dependet , atque cognoscitur ex raucedine , tussi , sternutatione , coryzâ , vel prægressis , vel concomitantibus , cum tumore & dolore colli , tonsillarum , parotidum , aut maxillarium glandularum sine febre acutâ , & à frigore suscepto , dum potissimum corpus æstuat.

Hæc species *Bronchos* Græcis dicitur , vulgò dicitur fluxio in fauces , à Boerhaavio *angina catarrhosa tenuis* , *aph.* 791. Etiam si verò tumor externus colli , si adsit , cuti concolor sit , & vix acutè doleat , tumor tamen tonsillarum , gargareonisque rubet , quia hic est nativus ferè harum partium color ; Boerhaavius existimat affici in hac specie membranam mucosam , quæ nares internas , fauces , œsophagum investit , & muco illo infarciri , quod dein maturecente anginâ , plorat , ubertim exprimitur , sub formâ viscosi phlegmatis , quandoque acris , vicina excoriantis , & quamvis , addit illustris Vanswieten , in catarrho sit levis , & superficialia hujus membranæ phlogosis , ad hanc anginæ speciem , non verò ad cynanchen , hic morbus pertinet , cum cynanche longè gravioribus stipetur symptomatis , iisque diversis.

Cura exigit unam ad summum phlebotomiam ; dein verò pctum calidum , leviter sudorificum ex theâ , capillis veneris , decocto scorzonæræ , scabiosæ , fomenta calida , aërem ficcum , calidum , diuretica , diætam tenuem , vel mediocrem , gargarismata resolventia ex aquâ vitæ , uvulæ , aut tonsillarum scarificationem , si nimis tumeant. De his *vide* illustr. Vanswieten. 796.

2. *Angina Loweriana , Angine édemateuse* Boerhaav.

Anginæ est species artificialis à Lowero instituta *lib. de corde cap. 2. pag. 123.* quæque ad theoriam hujus morbi illustrandam multum confert; venas scilicet jugulares filo ligabat in cane vivo, post aliquot horas partes omnes supra ligaturam mirè intumuerunt, & intra biduum canis anginâ suffocatus est; per totum illud tempus lacrymæ, saliva ubertim effluebant, ptyalismi mercurialis instar; post mortem canis cutim à partibus tumefactis separans miratus est Lowerus minimè rubere partes turgidas, & tumidas, sed musculos & glandulas fero pellucido tantùm esse distensas.

Hoc experimento docemur quid agendum sit in anginâ, quam excitat venarum collo vicinarum compressio facta ab skirro, steatomate, strumâ, hygromate, calculo adnato, quorum exempla videsis apud illustr. Vanswieten *n. 793. de anginâ aquosâ*; ea enim agunt uti ligatura Loweri: cum enim in venis sanguis liberrimè fluit, tunc vix agit in oscula venarum lymphaticarum ex venâ oriundarum, parciùsque lymphæ ea subit; at retardato motu progressivo cruoris, tunc ille cruor latera versus quæ diffluit, fortiùs distendit, oscula lymphaticorum diducit, unde & lymphæ ea uberiùs subit, distendit, quæ omnia, sublatâ ligaturâ aut resistantiâ, solent evanescere; angina autem illa dicitur oedematosa, cum oedemate tumant partes externæ, membranâ scilicet adiposâ cutis loco adipis copiosam lympham, aut serum perspirabile retentum excipiente; ideò verò fiunt illa oedemata, quia retardato motu progressivo cruoris, ut accidit chloroticis, pressio lateralis sanguinis in parietes venarum & arteriarum adaugetur, ut in anginâ Lowerianâ, atque ut ea oedemata prævertantur, nihil est aptius quam ut mar-

sur la gorge ; Angina pituitosa ; Catarrhus ad fauces ; est ea species quæ à lymphâ intra organa gutturis congesta dependet , atque cognoscitur ex raucedine , tussi , sternutatione , coryzâ , vel prægressis , vel concomitantibus , cum tumore & dolore colli , tonsillarum , parotidum , aut maxillarium glandularum sine febre acutâ , & à frigore suscepto , dum potissimum corpus æstuat.

Hæc species *Bronchos* Græcis dicitur , vulgò dicitur fluxio in fauces , à Boerhaavio *angina catarrhosa tenuis* , *aph.* 791. Etiam si verò tumor externus colli , si adsit , cuti concolor sit , & vix acutè doleat , tumor tamen tonsillarum , gargareonisque rubet , quia hic est nativus ferè harum partium color ; Boerhaavius existimat affici in hac specie membranam mucosam , quæ nares internas , fauces , oesophagum investit , & muco illo infarciri , quod dein maturescente anginâ , plorat , ubertim exprimitur , sub formâ viscosi phlegmatis , quandoque acris , vicina excoriantis , & quamvis , addit illustris Vanswieten , in catarrho sit levis , & superficialia hujus membranæ phlogosis , ad hanc anginæ speciem , non verò ad cynanchen , hic morbus pertinet , cum cynanche longè gravioribus stipetur symptomatis , iisque diversis.

Cura exigit unam ad summum phlebotomiam ; dein verò pctum calidum , leviter sudorificum ex theâ , capillis veneris , decocto scorzonæræ , scabiosæ , fomenta calida , aërem ficcum , calidum , diuretica , diætam tenuem , vel mediocrem , gargarismata resolventia ex aquâ vitæ , uvulæ , aut tonsillarum scarificationem , si nimis tumeant. De his *vide* illustr. Vanswieten. 796.

2. *Angina Loweriana , Angine édemateuse* Boerhaav.

Anginæ est species artificialis à Lowero instituta *lib. de corde cap. 2. pag. 123.* quæque ad theoriam hujus morbi illustrandam multum confert; venas scilicet jugulares filo ligabat in cane vivo, post aliquot horas partes omnes supra ligaturam mirè intumuerunt, & intra biduum canis anginâ suffocatus est; per totum illud tempus lacrymæ, saliva ubertim effluebant, ptyalismus mercurialis instar; post mortem canis cutim à partibus tumefactis separans miratus est Lowerus minimè rubere partes turgidas, & tumidas, sed musculos & glandulas fero pellucido tantum esse distensas.

Hoc experimento docemur quid agendum sit in anginâ, quam excitat venarum collo vicinarum compressio facta ab skirro, steatomate, strumâ, hygromate, calculo adnato, quorum exempla videsis apud illustr. Vanswieten *n. 793. de anginâ aquosâ*; ea enim agunt uti ligatura Loweri: cum enim in venis sanguis liberrimè fluit, tunc vix agit in oscula venarum lymphaticarum ex venâ oriundarum, parciusque lymphæ ea subit; at retardato motu progressivo cruoris, tunc ille cruor latera versus quæ diffluit, fortiùs distendit, oscula lymphaticorum diducit, unde & lymphæ ea uberius subit, distendit, quæ omnia, sublata ligaturâ aut resistantiâ, solent evanescere; angina autem illa dicitur œdematosa, cum œdemate tumant partes externæ, membranâ scilicet adiposâ cutis loco adipis copiosam lympham, aut serum perspirabile retentum excipiente; ideò verò fiunt illa œdemata, quia retardato motu progressivo cruoris, ut accidit chloroticis, pressio lateralis sanguinis in parietes venarum & arteriarum adaugetur, ut in anginâ Lowerianâ, atque ut ea œdemata prævertantur, nihil est aptius quam ut mar-

498 G E N E R A E T S P E C I E S,
tialibus, millepedibus & exercitio sanguinis vis-
cositas solvatur, fluxilitas ei concilietur, robur-
que vasis restituatur; sudorifica, fomenta resol-
ventia, spirituosas, fumi aromatici extus in eum-
dem finem conspirant.

3. *Angina calculosa* Riverii *obs.* 7. *pag.* 127.

Similes calculos aut concrementa dura in fau-
cibus, tonsillis, initio tracheæ, in larynge ob-
servarunt Felix Plater, *obs.* l. 1. *pag.* 180. Ballon.
ephemer. libr. 2. *pag.* 197. & 201. Kerckring. *obs.* 27.

Sexagenarius gutturis inflammatione frequenter
corripiebatur præcipuè à cantu, sedabatur hic
morbus phlebotomiâ & gargarismate ex exytrato;
demùm Medicus quoddam extraneum juxta finem
mandibulæ dextræ in faucibus imis infixum vi-
dit, globulum sclopeti referens, quod extractum
nihil aliud fuit quam lapis durus & compactus ad
pyri formam compositus, caudâ suâ musculis mas-
feteribus infixus; ulcus, quod superfuit oeno-
melite deterfum & consolidatum fuit. Pomaret
Chir. Monspel.

4. *Angina à deglutitis* Tulpîi *lib.* 2. *obs.* c. 7.

Ab infixo asperæ arteriæ ossiculo Bonet. *Sepulchret.*
de dyspnœa obs. 1. *Angina à spinâ piscis in faucibus*
hærente Schenck.

Vidi & dolores gutturis cum difficultate
canendi, loquendi, tussi, dysphagiâ ab aci-
culis intra guttur hærentibus, modò nulla
febris inflammatoria enascatur, hic morbus intra
anginæ aut dysphagiæ limites continetur.

Vide Dysphagiam.

Curam hujus speciei & historiam *Vide* apud
Forestum *obs.* 27. *libr.* 15.

5. *Angina à laqueo; Strangulatio suspensorum.*
Vide Forestum *obs.* 25. *libr.* 15.

Frequens est observatio melancholicorum, maniacorum furore percitorum, qui se laqueo suspendunt, ita & in bello non rarò ab hostibus milites capti, quandoque ad ramum arboris fune suspenduntur, nec strangulati relinquuntur, illis omnibus opem ferre non est inutile, etiam si aliquandiù suspensi jam demortui videantur; verum nulla spes est ad vitam revocandi eos quibus tortor ita pede caput detorsit ut vertebra colli luxaverit.

Ipse opem tuli quondam misero, qui vitam æris defectu redimere non potuit à publicanis, resecto à poenitentibus fune delatus est in ipsorum facellum, ubi intra duas horas tres phlebotomias passus est, pulsus ante primam nullus micabat, ast fluente sanguine præsertim post alteram sensim sese explicuit, ita tamen ut rarissimus esset, & vix quadragesies intra minutum perciperetur; vitæ restitutus miser caput erexit, raucissimâ voce aquam petiit, multa sputa cruenta rejecit, aquam ex urceolo affatim bibit, tunc paulò clarius locutus, antea altero pede feretrum, in quo jacebat invitatus percutiebat convulsione repetitâ, tunc verò pacatus fuit, pulsus ad frequentiam sanis ordinariam pervenit, respiratio nunquam frequens fuit, ast collum prius ad pollicem laqueo depressum intumuit, & cum nullus Chirurgus metu frivolo deterritus vellet venam juguli supra tumorem tundere, miser placidè obdormivit sine ullâ dyspnœâ, pulsu sensim rariore & depressiori facto ob impeditum sanguinis à cerebro reditum, & sic obiit; pulsus vix trigesies sexies in minuto micabat, & respiratio raritate, & parvitate erat vix conspicua paulò ante mortem.

Auctores in hoc casu præscribunt emetica &

cardiaca, verum multò præstantius est phlebotomias largas promptas instituere, frigidâ sitim horrendam sedare, & carum à jugularibus compressis per inflammationem sulci à laqueo effecti prævertere, nam caro reapse pacatissimè & sine dyspnœâ moriuntur, quibus, laqueo resecto, vita restituta est.

6. *Angina Skirrofa* Boerhaavii aph. 797. *Dyspnœa à tumore carcinomatoso asperæ arteriæ adnato*, Boneti *Sepulchret. obs. 5. à sarcomate in posticâ parte palati*, Ruyschii *obs. 48. pag. 45. Galen. de locis affect. lib. 5. cap. 5. Tulp. obs. lib. 1. cap. 44.*

Skirrosus tumor sæpè sequitur cynanchem non resolutam, scrophulosus, bronchocelosus sine cynanche prægressâ sensim oritur, dantur etiam excrescentiæ seu sarcomata, quæ jugulo adnata anginam excitant.

Rarò verò nisi recentes skirri resolventibus sanantur, adeòque superest tantum ut cultro excindantur, cum vix erodi possint cathetericis.

7. *Angina suppuratoria* Boerhaavii aphor. 814. de la Mothe *Chirurg. tom. 1. pag. 193.*

Est duplicis conditionis, vel scilicet apostematosa, de quâ Boerhaavius & ill. Vanswieten fusè egerunt, quæque cautè lanceolam admotam exigit ut pus foras effundat præmissis emollientibus intus ore detentis, extus cataplasmatibus forma admotis, & illa utplurimum faustum sortitur eventum.

Vidi nuper abscessum intra quatuor dies efformatum & spontè ruptum in textu veli palatini; qui verò plures cynanches passi sunt, illi posteriores habent mitiores, & non ita constringitur via aëris, imò ferè sine febre abscedunt tumores.

Si verò exulcerentur fauces, ulcus illud modò non fit venereum, nec cancrosum, detergentibus sanatur, exiguam difficultatem loquendi, & respirandi secum infert, cum anhelitùs fetore, copioso ptyalismo; nunquam vidi ulcus ibi profundum, sola epithelis seu membrana mucosa exoriata est, & locus excoriatus est coloris grisei.

8. *Angina venerea, Ulcere vérolique au gozier, Chancre au gozier.*

Nihil est frequentius in venereorum praxi quam ulcuscula superiùs descripta, levissimè exesa, grisea, sed circa laryngem, pharyngem, uvulam serpentina cum voce raucâ, nasali, ptyalismo aquoso, mucoso, foetido, exiguo dolore, nullatenus frequenti respiratione, sed cum sensu impedimenti inter deglutiendum, inter loquendum, clamandum. Mitto loqui de cynanche mercuriali seu quam hydrargyrosis excitat, quæque non est hujus loci.

9. *Angina hysterica, Riverii obs. 26. centur. 2. Frid. Hoffmann.*

Ea species periodicè singulis diebus revertitur, cum sopore, nausæâ, suffocatione, doloribus vagis, difficultate deglutiendi, quæ omnia symptomata post aliquot horas evanescent, an febris intermittens licet sine pulsûs frequentia eum morbum foveat, qui complicatus est cum hysteria, suspicatus est Riverius, & non obstante sopore magnam laudani dosim ante accessum exhibuit, quo morbus sanatus est. *Vide dysphagiam hysterica, & orthopnoeam hysterica.*

10. *Angina hydrophobica.*

Puerulus Monspeliensis à fele rabidâ demorsus in tibia, benè se habuit per duos menses, demùm febriculâ cum difficultate deglutiendi & respiran-

di, ac aquæ horrore correptus, pacatus & minimè furens languit, nec ullum cibum capere voluit, sicque intra undecim dies obiit. Rusticus ante quadraginta dies à cane rabido demorsus, quem memorat in act. Acad. Monspel. D. Haguénot, querebatur tantùm de anginâ antequam furor, & mordendi cupiditas eum invaderent, hætenus nulla, aut exigua febris. In cadavere hydrophobicorum vidi summam rubedinem in posticâ parte tracheæ arteriæ juxta glottidem; caveant Medicine digito in guttur ægri adaucto malum explorent, ut accidit peritissimo Chirurgo.

II. *Angina nasalis.*

Est ingurgitatio catarrhalis membranæ pituitariæ, quæ nares posticas fœcingit cum difficultate loquendi, deglutiendi, & per nares respirandi, nec non doloribus noctu auctis velum palatinum ejusque columnas, nec non tubas Eustachianas distrahentibus, pervigilio, odore singulari cupri in naribus. Terminatur intra aliquot dies per excretionem & emunctionem copiosi muci albi, flavescens, insipidi, qui non ex supremâ narium parte, sed tantum ex naribus posticis juxta fauces procedit. Hanc passus sum & in aliis observavi; Auctores verò minimè recensent.

Distinguitur à coryzâ 1°. sede in paristhmiis; 2°. odoratu superstite; 3°. dolore ad aures externas protenso, vivido; 4°. continuâ exspuitione muci faucium viscidum; 5°. deglutiendi difficultate; 6°. veli palatini rubedine; cùm solvitur morbus mucus viscidus & sanguinolentus ex naribus & ore circa sextum, septimumve diem affatim rejicitur, adest ut in coryzâ vox nasalis, sternutatio & sensus obstructionis in naribus ita ut æger noctu, ore aperto dormire cogatur ad respirandum.

12. *Angina exanthematica* Frid. Hoffmann. *symptomatica* dicta n°. 8. *variolosa* Sydenhami. pag. 661. 659. & 96. *Morbillofa*. Vide Hist. Rubeolæ.

In variolis confluentibus apud adultos non rarò circa undecimum diem saliva gutturis eousque viscida est, & excocta ob calorem præcedentem & pustulas adnatas, ut tantum non suffocetur æger, gargarisma necessario in usum trahatur, & syringâ in fauces sedulò sæpè die, noctuque injiciatur, quod componatur ex aqua hordei cum melle rosarum, sed si æger eo redactus fuerit, ut singulis momentis à suffocatione periclitetur, stupore obrutus, & spiritu ferè undique præcluso, non satis est si ptyalismus accedat ægro ad has incitas redacto, feliciter nonnunquam exhibetur dosis emetici stupori proportionalis, interea quotquot undecimâ die in hac specie variolarum intereunt, ferè hoc symptomate jugulantur.

Angina verò rubeolosa potissimum in morbi initio ægros divexat, cum tussi, dolore faucium, sternutatione, sed factâ eruptione cessat: succedit etiam angina erysipelati repulso, arthritidi.

13. *Angina scorbutica* Frid. Hoffmanni n°. 6. Bartholin. *Med. Dan. Die bosen halse* Germanorum.

Est levior colli & interiorum faucium phlogosis cum tumore & dolore glandularum, quæ frequens admodum est scorbuticis.

14. *Angina tymica* Boneti *sepulchret. obs.* 2^a. Simon. Paulli.

Videtur pertinere ad dyspnœam, procedit à thymi intumescentiâ.

15. *Angina polyposa* Albuchasis *Chirurgiæ lib.* 2. cap. 36. Baglivi *prax.*

Est difficultas respirandi ac deglutiendi à polypo

204 GENERA ET SPECIES

narium in gulam usque protenso, hujus observatio & curatio apud Albuchasim, nec non in Schenckio & apud Baglivum reperitur. *Vide Schenckium pag. 223.*

16. *Angina anevrismatica* Boneti *sepulchret.*

Est angina orta ab anevrismate arteriæ majoris laryngem aut tracheam prementis.

17. *Angina bronchocelica* Petri de Marchettis & Fel. Plater. à *strumâ interna circa jugulum.* *Vide orthopnoeam, nec non dysphagiam.*

XI. Pleurodyne, Douleur de poitrine.
Pectoris, laterum, vel dorsi dolor Boneti *sepulchret. lib. 2. sect. 4. Pseudopleuritis, Nouvell. classes des maladies. Pleuritis spuria* Auctorum. *Vide Vanswieten comm. aph. 875.*

Est genus morbi cujus præcipuum symptoma est pectoris, laterisve dolor pungitivus cum difficultate respirandi citra phlegmasiam acutam.

Non minus differt à morbis inflammatoriis ut pleuritide quam mania à phrenitide, & hysteralgia ab hysteritide; præterea hoc genus includit species, quæ à pleuritide quam vocant falsam, alienæ sunt, nec ad aliud genus aptius referri possunt.

1. *Pleurodyne plethorica, pseudopleuritis* Zacuti *prax. Pleuritis spuria* River. *centur. 1. obs. 73.*

Species illa dolore lateris pungitivo, tussi & sputis rarò cruentis, cum difficultate respirandi sine febre acutâ cognoscitur; oritur à plethorâ ut plurimum frigore suscepto aut simili errore concurrente.

Curatur vel spontè obortis catameniis, aut sudore adjuvante, diætâ tenui, resolvente; vel curatur phlebotomiis, potu diaphoretico, litu partis affectæ cum unguento de althæâ, fotu ex linteis calidis, ex ovorum intritâ, cataplasmate ex avenæ granis frixis cum foliis petroselini, cicutæ &c.

2. *Pleurodyne verminosa* Quercetani pharmac. lib. 4. Vernæ de pleuritide pag. 89. Dolor pleuriticus ex lumbricis Riverii centur. 1. obs. 75.

Illa species cognoscitur ex febre vagâ, continuâ vel remittente, sed non inflammatoriâ, cum tussi siccâ, dolore lateris pleuritico, lumbricorum excretionem, singulari oris fetore, in infantibus potissimum.

Curatur catharticiis & emeticis nec non vermifugis, licet phlebotomia una ob vehementiam febris sit quandoque præmittenda; cathartica tamen mitia sint, julepi ex aquâ portulacæ, decocto graminis canini, infuso feminis fantonici; foliorum tanaceti, oleum amygdalarum &c. cæteris præstant.

3. *Pleurodyne rheumatica* Ballonii; dolor lateris epidem. libr. 1.

Est dolor qui à rheumatismali materie fovetur, quique stipatur crustâ albâ, crassâ, sed molli supra sanguinem in patellâ effusum. Sanatur ut rheumatismus potissimum phlebotomiâ, & ptisanis sudoriferis: æger in latus affectum jacere non potest.

4. *Pleurodyne flatulenta* Ballonii epidem. pag. 7. & 8. 18. 54. Dolor lateris à flatu Bianchi p. 235.

Est ea species quæ subito partem pectoris corripit & diro dolore excruciat, dein verò subito recedit, nec per plura minuta tolerari posset, quippè præfocat, crampum pectoris merito dice-

res, & reapsè Veteres crampum à flatu omnes deduxere; utrum verò flatus in carniū interstitiis geniti id producant, valdè dubium est, potius spasmus incusarem; hic dolor melancholicos, hypochondriacos, studiosos, sæpius à frigore suscepto corripit, pulsus lentus & contractus est, nulla tussis urget, sed oppressio in loco dolente quæ respirationem intercipit. Rarò eatenus durat, ut remedia queant adhiberi præter lintea calida. A potu frigida sub noctem, à crudis fructibus excitatur.

5. *Pleurodyne venerea* Ballonii, *lateris dolor epidem. lib. 1. pag. 8.* Moroni Direct. *Gallicus morbus.*

Sunt dolores lateris perpetui, sed qui de nocte urgent magis, nullisque cedunt remediis, præter hydrargyrosum; illi verno tempore recrudescent cum febriculâ.

Similem tamen dolorem noctu recrudescentem memorat Riverius *obs. 8. centur. 2^a.* Dolores erant vagi circa thoracem, qui post primum somnum in quinquagenario recurrebant, tantâ vehementiâ ut nullo decubitu consistere posset, sed surgere cogeretur; Riverius eum dolorem à cacochyliâ deduxit, & decocto chinæ per quindecim dies, præmissis phlebotomiâ & apozematis eum abstulit.

6. *Pleurodyne hysterica* Vanswieten *comm. aphor. 633. & 675.* *Hypochondriaca* Vernæ c. 11. *pag. 87. de pleuritidis nothæ signis.*

Ea est quæ etiam flatulenta Veteribus dicitur, & quæ hystericas vel hypochondriacos afficit.

Phlebotomia minimè competit, observante Ballonio *epidem. libr. 1.*

7. *Pleurodyne à cacochyliâ* Vernæ *cap. 11. de pleuritidis nothæ signis pag. 90.*

Ea à cacochyliâ primarum viarum sanguinem inspissante, & pleuram infarciendo procedit, & licet synochum aut febrem mesentericam comite-
tur, tussis, abdominis tensione, genarum rubore,
dolore ad hypochondria extenso, purgare po-
tius oportet quàm sanguinem mittere. *Vide Hip-
pocratem libr. de diætâ acutor. n°. 12. & libr. præ-
notion. n°. 25.*

8. *Pleurodyne phthifica* Guarinonii, Vernæ
cap. 11. pag. 92. Dodonæi obs. cap. 22. fol. 40.

Ea est pleurodynes species quæ in pulmonis vo-
micâ, empyemate, tuberculo, cum febre miti,
identidem exacerbat, quoties novum tubercu-
lum inflammatur, ita ut tussis acrior, sputa cruen-
ta, pectoris oppressio major accedant, ita ut
venam tundere non rarò necessum sit ad suffoca-
tionem avertendam, deinde narcotica vesperè
sunt exhibenda; in illis verò casibus insula cruoris
crustâ albâ, sæpiùs flavâ tegitur, & sero copioso
subluteo innatat; illa species mitigatur obortâ no-
vâ puris anacatharsi.

9. *Pleurodyne à spasmate* Vanſwieten. *Comment.
in aphor. 675.*

Spasma non est spasmus, sed distractio, divulsio,
qualis accidere solet à vehementi muscoli nisu,
contractione, extensione, ut inter luctandum,
onera gestanda, currendum; illos autem vehe-
mentes nifus sequuntur postridie dolores pectoris
cum sensibilitate partis affectæ, ita ut tactum recu-
set, non secus ac si pars contusa fuisset.

Curatur autem phlebotomiâ, fomentis, humec-
tantibus, linimentis oleosis, intritâ ex ovis frixis;
ea species est ut plurimum sine tussi.

10. *Pleurodyne ex aneurismate* Riverii *prax.
lib. 11. cap. 5. Paræi lib. 6. cap. 18.*

Ab anevrismate aortæ, arteriæve pulmonaris aut auriculæ dolore, quandoque pectoris pulsatione & palpitatione cordis dignoscuntur.

Pleurodyne verò symptomatice observatur in multis morbis, quos vide suo loco, ut dyspnœa, empyema, phthisis, orthopnœa, palpitatio, hepatalgia, rachialgia, lumbagines, nephralgia.

11. *Pleurodyne scorbutica. Vide Lindium de scorbuto pag. 367. pleuritis scorbutica Sennert. de scorbuti signis.*

Adest tussis cum anacatharsi viscosâ, dolor locum mutat, crescit à tussi; ast progrediente morbo figitur in alterutro latere; tunc vividissimus evadit ad sternum & respirationem prepedit, cum periculo vitæ; si accedat diarrhœa, lethalis est; vesicatoria quæ multis aliis speciebus pleurodynes utiliter parti dolenti applicantur, hic tuta non sunt.

Juvant potus sudorifici ex aceto theriacali, ipsâ theriacâ, spiritu Mindereri, maximè verò repetitus usus aceti scillitici, parvâ copiâ; phlebotomia verò nocet.

Acetum scilliticum præscribitur ad drachmas duas ter in die, cruor extractus omninò dissolutus est, sudor feliciter proritatur sumpto scrupulo semisse nitri & camphoræ, superbibendo infusum salviæ. *Vide Bartholini Medicinam Danorum.*

12. *Pleurodyne arthritica Baglivi pag. 43. Stahlii de morbis ætatum, Vanswieten aphor. 875.*

Salia volatilia cornu cervi, & narcotica suadentur, nec non synapismi pedibus admoti.

13. *Pleurodyne rachitica Buchneri de rachitide.*

14. *Pleurodyne catarrhalis. Vide Catarrhum.*

Differt à rheumaticâ per coryzam, raucedinem, sternutationem, &c.

15. *Pleurody e febricosa* Mortoni *de febr. p. 93.*

Febris intermittens sub larvâ doloris punctorii lateralis. *Vide* curationem, & historiam loco citato.

16. *Pleurodyne miliaris* Allonii *de miliari. Vide* pleuritidem.

17. *Pleurodyne ex abscessu* Willisii.

Vir quidam Monspelii laborabat à duobus annis dolore lateris cum febre lentâ, tussi siccâ, decubitu in latus dolens impossibili, demum sub mammâ inter costas apparuit tumor, qui ad pomi aurantii molem excrevit; hoc secto fluxere puris libræ plurimæ, & æger convaluit, observante Barbeyracio.

Willisius vidit etiam similem morbum ex abscessu inter musculos thoracis.

18. *Pleurodyne ab officulo* W. Giffard *trans. philos. n°. 395. anno 1726.*

Tussis, dyspnœa, magna inspirandi difficultas; cum sensu ponderis & doloris in latere dextro pectoris, diù defatigaverant ægram, quæ demum peripneumoniâ occubuit. Inventa sunt in pectore officula; quorum unum sex pollices longum, tres latum, costarum dextri lateris perioftæo annexum, ubi dolor & pondus.

Multas alias pleurodynes hujusmodi rariores vides in Boneti *Sepulchreto*, titulo *doloris pectoris.*

XII. *Rheuma*, Rhûme de poitrine; *Raffreddatura* Italis; *Romadizo* Hispanis; *Catarrhus ad pectus* Capiivaccii. *Vide* Schneider. *lib. 1. cap. 5.*

Est difficultas respirandi aëris quoad frigus &
Tom. II. Pars II. O

calorem vicissitudinibus superveniens , tussi , raucedine , sternutatione , coryzâ , doloribus vagis , intumescentiâ partium aëri expositarum , &c. stipata.

Per hanc syndromem distinguitur rheuma ab omnibus aliis pectoris morbis , & à morbis aliis catarrhalibus , ut tussi catarrhali , quia in rheumate pectoris , oppressio & difficultas respirandi sunt præcipua symptomata ; à peripneumoniâ catarrhali , ex eo quod non sit febris inflammatoria.

Veteres ineptè definierunt rheuma & catarrhum , alii per *destillationem* , aut *defluxionem* ; alii per *decubitum* humoris ; cùm illa destillatio foret imaginaria , hypothetica , *decubitus* nomen absurdum , & morbi omnes definiri tantum debeant per phœnomena. Immensa verò disputatio Schneideri de horum verborum significatu integrum librum comprehendens , est opus hominis suâ eruditione , suo otio abutentis.

In rheumate membrana mucosa , quæ vias aëreas pulmonum obducit , levi phlogosi afficitur , tum quia frigore constrictis ejus poris , perspiratio acris & copiosa , quæ ex his continuò exhalare debet , retinetur , & sensibile illud organum irritat ; tum quia frigore coagulata lymphæ , quæ illac fluit , obicem aliqualem ponit lymphæ retro secuturæ , unde congestio , ipsi sanguini per vasa minima circulanti resistens ; natura verò tum tussi repetitâ hoc coagulum resolvere , tum febriculâ excitatâ obicem tollere conatur ; hinc calor qui sensim crescens , diù applicatus oscula excretoria diducit , lympham ad excretionem disponit ; tum demùm fit muci illius viscidus quandoque acris anacatharsis morbum solvens.

Perspirabile quod è pulmonibus quotidie exhalat, ad uncias circiter viginti duas assurgit, experimento Halesii; hoc ergo suppresso, infarciuntur vasa excretoria, secretoria pulmonum, tumet textus cellularis, imminuitur viarum aërearum capacitas; inde verò respirandi difficultas, angustia, dolor.

Cura est potissimum opus naturæ, quæ debito caloris gradu per longum tempus continuato fovet, coquit, & demum resolvit hanc pituitam quâ membrana interna viarum aërearum turgescit; huic Medicus ferens suppetias, præscribit victum parcissimum ex jusculis, panatellis, offis, cremoribus, potum calidum diaphoreticum ex infuso capillorum veneris, florum papaveris rhæados, decocto furfuris cum melle, vel saccharo, vel syrupo capillorum veneris.

Si tussis acris, sicca, dolor vividus, pyrexia, pervigilium, ætas florida sint, phlebotomia utilis est, potus magis emolliens imperandus ex decocto radicum althææ, infuso florum malvæ, violarum, julapia sint ex syrupis de althæa, de violis, & ad somnum conciliandum vespere ex syrupo de nymphæâ, papavere albo, aquâ liliorum.

Si tussis facilior, dolor gravans, pyrexia nulla, sputa viscida, sensibilitas pulmonis minor, sensus frigoris &c. ptisanæ sint diaphoreticæ ex floribus papaveris rhæados, foliis scabiosæ, radice scorzonæræ, addantur deterfiva ut ficus, mel, syrupus de hyssopo, tussilagine, pede cati, eryfimo, potentur calidè infusa horum florum, salviæ; jusculis incoquantur cæpæ, porra; noctu grana pauca theriacæ assumantur.

Interea frigus, aura ex rimis illapsa, loquela;

cantus, vespertinus potissimum ros, fugiantur; morbi omnes catarrhales vespere intenduntur; proindeque aëris humiditas lucido igne dissipetur, caput & pectus paulò curatius tegantur; perspiratio potissimum capitis cautâ pectinatione, laneis tegminibus, pectoris calor similibus indusiis, foveantur; quæ dum calida sunt & sicca humiditatem combibunt, perspirationi proinde favent; abigenda verò vestimenta & indusia quæ frigori & humiditati auferendis non conducunt, ut pellicea.

XIII. *Hydrothorax*; Hydropisie de poitrine; *hydrothorax* Gorteri *compend. prax.* *hydrops pectoris* Auctorum; *hydrops pulmonis* Hippocrat. *lib. 2. de morbis.*

Genus est anhelationis seu difficultatis respirandi, quæ crescit pro gradu inclinationis trunci, cum faciei pallore, manuum & pedum phlegmasiâ, subitâ in somno suffocatione, alterutrius brachii stupore, & ægritudine chronica non intermittenti.

Cum dyspnœa ab hydropneumoniâ facile confunditur, nec distingui solet nisi per eventum infautum in hydrothorace, quandoque faustum in hydropneumoniâ seu œedemate pulmonis. Si tamen aquarum fluctuatio percipiatur, commoto ægri humeris prehensi pectore hydrothorax certius cognoscitur.

Signa ex Hippocrate sunt febris, tussis, respiratio frequens, pedum tumor, unguium contractio, symptomata empyematis, cum majori diuturnitate, minorique intensitate, sonus quasi

ebullientis fluidi in pectore, dein diarrhoea quâ æger aliquandiu sublevatur, sed dein in pejus, ruit; ascites, hydrocele, faciei oedema subsequuntur.

Empyema distinguitur à prægressis signis peripneumonix vel pleuritidis suppuratæ.

In utroque affectu si latus dextrum aquâ turgat, æger cogitur decumbere inclinando versus latus oppositum: si utrumque afficiatur, in neutrum latus inclinare potest, quin tussi & dyspnœâ majori, imò si paulò celerius inclinet, cordis palpitatione, tremore corripitur; tussis ut plurimum sicca est, febricula anomala; cum omnia symptomata hydrothoracis absque effusione feri in thorace quandoque observata sint, male in ejus morbi definitione reponitur hæc effusio, cum enim ipsa effusio feri est reapse hujus morbi principium morbificum, malè in definitione hujus reponitur, cum nullâ notâ innotescat, & si quâ innotescat, ea nota in definitione reponenda est. Is erat pravus mos Veterum causam in morbi definitione reponere, sic satis ridiculè definiebatur syphilis per intemperiem occultam hepatis in hærentem, illiusque sanguinem, ac spiritus nativâ quadam antipathiâ inficientem &c. ut aiebat Varandæus.

L. *Hydrothorax chilosus. Vide Willisii cap. 13. de hydrope pectoris pag. 113. tom. 2.*

Adolescens immodicis deditus exercitiis tandem in thorace velut inflationem quamdam perfenfit, ut tumescere pulmonem finistrum, & cor extra locum protrudi ipsi videretur cum maximâ pulsatione. Deinde quasi vasis ruptionem & feri cujusdam stillicidium in pectore percepit, quod ab

astantibus audiri potuit, attonitus statim rei novitate, interea, quia aliunde quoad vires, somnum, famem benè se habebat, securus vixit; postmodum à quovis corporis motu fluctuationem in corpore persensit; crescente morbo illustr. Willisius & Lowerus paracenthesim pectoris suaserunt, interventu cauterii inter sextam & septimam costam applicati, postridiè foramini facto canalis inditus est, ex quo statim uncia sex liquoris crassi, albidi, chilosi extractæ sunt, postridiè tantumdem, & sic per longum tempus, relictâ cannulâ, æger identidem fluere sinebat humorem deinde serosum, interea vegetus vultu & viribus valens ambulabat, equitabat adolescens, decocto vulnerario utens.

Numne verosimiliter ruptum est quoddam vas chiliferum ex ramis canalis thoracici?

2. *Hydrothorax ab omento Rhodii observ. 24. cent. 2.*

In hoc morbo sunt hydrothoracis vulgaris symptomata, nulla verò effusio in pectoris cavo, sed omentum mole suâ, & convolutione diaphragma premens & dyspnœam inducens, quæ pro hydrothorace vero imponit.

3. *Hydrothorax vulgaris; Carol. Pison. de morbis à colluvie serosâ, hydrops thoracis pag. 215.*

Vel succedit morbis acutis ut pleuritidi, peripneumoniæve, de quâ varietate infra.

Vel obstructionibus pulmonis, hepatis supervenit, vel ab asthmate, dyspnœæve procedit, verbo à causis morbi chronici, & ista varietas non ita citò ægrum jugulat. Plures observavit Piso, qui per annum unum aut alterum hoc laborabant, & dubium erat inter Medicos, num la-

borarent ephialte, quippe solemne est in hydrothorace circa horam unam aut alteram ab ineunte somno subito expergefieri, & aëris captandi gratiâ fenestram aperire, quæ difficultas respirandi manè remittit, & vespere revertitur; ita ut in noctes suspiriosi, anhelosi, animam agere videantur; ægri ut plurimum præcedente morbo minimè possunt in lecto decumbere, sed in cathedrâ sedent & dormiunt capite paululum ad antica inclinato, pedibus oedematosis, sitibundi.

Cavendum est à fortibus catharticiis ne suffocentur; præmissis levibus hydragogis, diuretica adhibenda sunt, qualia sub formâ jusculorum ex balneo mariæ paratorum adhiberi solent, potissimum cum facultas ægri est fracta à morbis prægressis, in quo etiam casu vix potest suaderi sectio pectoris, cum viscera sint prius labefactata, nec principio mali obviam ire possibile sit.

Ubi vires integræ, morbus recens, color ægri bonus, nulla labes vetus in visceribus, lateris sectio faustos successus sortiri potest, & laudatur à multis; profunt etiam cauteria tibiis inusta, vel leves, & cutaneæ scarificationes ex suasu Hecquetii, sed curativum processum fusè delineatum videsis in curationibus ill. D. Lazerme.

Riverius hydrothoraces aliquot sanavit tum usu calomelani, tum decocto sudorifico.

Baglivus decocto plantarum aperientium, & oxymelite scillitico inveteratum hydrothoracem abstulit.

Paracenthesim ope acûs tricuspidis maturè instituendam suadent eximii Auctores, modò nulla labes prævia & insanabilis visceribus infideat, inter quos illustrissimi Senacus, Bourdelinus,

Bergeron, Morand, Duverney felices ex hac operatione eventus observarunt.

Signa hydrothoracis juxta eruditum D. Bouillet sunt primaria, difficultas respirandi, difficultas in hoc vel illo situ jacendi, tussis sicca vel humida, pondus supra diaphragma, pulsus depressus, urinæ paucitas, & œdema vel palpebrarum inferiorum vel extremorum: signa secundaria sunt anorexia, vigiliæ, anxietates, syncopes, vox debilis, orthopnoea, urinæ lateritiæ, tumor hypochondrii, cingulum dolens in imo pectore, sputa cruenta &c.

4. *Hydrothorax acutis succedens* D. Varnier. D. M. M. *diar. Med. Octobr. 1757. pag 261.*

Crandalius Nosocomii Velencianarum Medicus plures pleuriticos inter 6. & 11. morbi defunctos disseccuit, inque omnibus hydrothoracem, ac pleuræ cum pulmone adhærentias invenit. Ejus *tract. de morbis pectoris*, Paris. 1739.

Duo fratres circiter novennes synocho levi cum parva pectoris oppressione & tussiculâ, misso bis vel ter sanguine obiere.

Pectus sero limpido plenum repertum est, pulmonibus sanis. Ego verò in infantibus Nosocomii generalis multoties minimè prævisum hydrothoracem inveni, licet cadavera fere calentia exenterassem, unde apud eos rarissimè phlebotomiâ utor.

Signa imminentis hydrothoracis ista proponit D. Varnier. Si pleuriticis, peripneumonicis, catarrhosis, febris valdè remittat, nec sudorifica adhibeantur, aut quod pejus, phlebotomiæ iterentur, si sanguis in patellâ non est sebaceus, sed multo sero circumdatus, si lingua humida,

calor exiguus, tussis parva, sicca, inutilis, oppressio etiam parva, quæ tamen in quovis pectoris motu crescit, continua, sensus fluctûs aquæ pulmonem prementis &c. in his casibus timendus hydrothorax, adhibenda sudorifica somniferis juncta.

In hac specie cum vires non sunt fractæ, nec est ulcus, skirrus, vel suppuratio in visceribus, cathartica hydragoga possunt adhiberi, ut succus iridis, syrupus de rhamno, item optimè conveniunt diuretica, ut succus copiosus cherophylli juxta methodum Geofrœi, decoctum fructuum paliuri, vel semina ad drachmam unam deglutita, juscula aperientia cum millepedibus, acetum scilliticum ad drachmam pluries repetitum, vel ejus radicis pauca grana, ut duo vel tria.

5. *Hydrothorax hydatidosus* Carol. Pison. *hydatides pulmonis* pag. 226. *observ.* 53. Lælii à Fonte *consult.* 8.

In adolescente anhelatione sublimi à multis annis laborante cum febre, dein repente suffocato, inventus est hydrothorax in uno tantum latere, & pulmo ejusdem lateris refertus erat vesicis humore pellucido viscoso plenus.

Ideò æger in hydrothorace truncum erigere cogitur ad facilè respirandum, quia in hac positurâ, aqua proprio pondere deprimit magis diaphragma, quàm in alio quocumque situ, adeoque cavitatem pectoris tantundem ampliat; econtra in situ horizontali pondus aquæ sustinetur à costis & in longum spatium diffusæ aquæ minori ex altitudine ponderant in diaphragmatis ambitum, non verò in centrum, adeoque in eam partem, quæ minus deprimi potest, ergo

capacitas thoracis non ampliatur, & aquæ in pulmonem gravitant, unde oppressio; jam verò si hydatides amplæ, molles, flaccidæ sint, & in thorace pendulæ, eæ debent pari lege gravitare ac si fluidum constituerent, proindeque hydrothoracis phænomena exhibere.

6. *Hydrothorax mediastini* Riverii cent. 1. obs. 60. Columbi *anatom. lib. 2. cap. 3.* D. Bouillet *dissert. 1758.*

Morbus est qui conjuncta habet symptomata asthmatis, peripneumoniæ & palpitationis. Vidua, cujus historiam refert Riverius, intra mensem hoc morbo obiit; initio patiebatur paroxysmum asthmatico similem, tussi magnâ difficultate respirandi, sed cum febre, sputo cruento, faciei rubore, quæ phlebotomia sedabantur, accessit pondus grave in medio pectoris, ardor internus, pungitivus in diversis thoracis locis; intra quatuor dies quatuor phlebotomiæ cum levamine celebrantur, vesperè febris crescit, ast in regione cordis violenta percussio instar mallei, seu palpitatio vehemens, pulsus depressus; medicamina antihysterica præscribuntur catamenia copiosa accedentia sublevant, levis alvi fluxus, vomitioque spontanea accedunt, juvant; ægra vigesimo die convalescere videtur, vigesimo nono subitò moritur; aperto cadavere, mediastinum fuit plenum sero sanguineo, pulmoque purulentus, ovaria nigra: Ranchinus optimè judicavit initio hujus ægritudinis adfuisse pleuritidem mediastini.

Hydrothoracem mediastini ab hydrothorace pericardii distinguere difficillimum est, in pericardino tamen, si fides Vieussenio, æger sedens

caput ad anteriora inclinat, & ratio est quia in hoc situ diaphragma horizontale evadit, adeoque pressio superincumbentis pericardii fero turgidi est ipsi perpendicularis, proindeque ad illud deprimendum & thoracis cavum ampliandum efficacior, unde levatur difficultas respirandi.

7. *Hydrothorax pleuræ* Frid. Hoffmanni c. 14. de hydrope; Bergeron dissert. de hydrope pectoris.

Est morbus quem censent pendere à collecto fero inter laminae pleuræ & costas, vel diaphragma; sed qui nullis signis certis ante cadaveris sectionem se prodit.

In adolescente sanguineo, minimè abstemio dolor fixus in latere sinistro pectoris, difficultas respirandi, cum tussi, quæ in dies crescebant ita ut asthmatici instar fenestras aperire cogere-tur, accessit oedematia pedis, crurisque sinistri cum hydrocele, pulsus debilis, inæqualis, tussis cruenta, cita mors. Secto cadavere septem circiter feri libræ in latere sinistro pectoris, quas rupta vesica sacciformis parti posticæ adhærens continuerat; hæc Hoffmannus.

Dolores punctorii in latere dextro pectoris cum tussi sicca notabili, febre hectica, & macie successivâ, post triduum difficultas respirandi crescens à decubitu in latus sinistrum, nullum pondus in diaphragmate, levis tumor dextri lateris, & dolor à pressione inter sextam & septimam costam, crescente admodum anhelatione & debilitate, tricuspile acu in partem dolentem adactâ, quatuor feri libræ eductæ sunt; unde stillante continuo fero sublevatus plures menses supervixit, hæc D. Bergeron, qui sectione cadaveris pleuram à costis in tota lateris dextri longitudine sejunctam invenit.

220 GENERA ET SPECIES

8. *Hydrothorax pericardii*, *Hydropisie du péricarde*. *Hydrocardia* Hildani obs. 19. *Hydrops pericardii* Zacuti Lusitani centur. 3. obs. 19. Vieussens *Traité du cœur*. Illustrissimi Senac *de corde* tom. 2. pag. 361. D. Bouillet *dissert.* 1758.

Signa hydrothoracis simplicis.

1°. Eadem principia prægressa, quæ in hydrothorace pectoris, pallor, palpebræ infimæ, manuumque tumor oedematolus, urina pauca, lateritia, sitis, tussis sicca.

2°. Pulsus juxta ill. Archiatrum duriusculus parvus, inæqualis, intermittens.

3°. Palpitatio cordis cum sensu ponderis, doloris, ustionisve.

4°. Syncopes frequentes maximè erecto capite.

5°. Oppressio pectoris cum decubitu tamen horizontali usquequò in thorace facta fuerit effusio.

6°. Motus pectoris tremulus vel undulatorius inter costam tertiam & quintam conspicuus pulsationi cordis respondens.

Accedit difficultas deglutiendi, tussis, oedema inferiorum artuum crescit, striæ sanguinis expectorantur, summa debilitas, necessitas pulvinarium ad erigendum caput, decubitus supinus, anxietas, orthopnoea, mors; sub finem autem aquæ in pectoris cavum exundant.

Hydrothorax alius est acutus, seu qui intra mensem ægrum trucidat, alius verò chronicus, in quo mitiora sunt symptomata, & juxta observata non pauca æger sedens caput ad anteriora inclinare cogitur.

Vidi hydrocardiam in adolescente prægnante ortum à rheumate pertinacissimo neglecto, re-

cidivo, ægra continuis animi deliquiis per multos dies continuò jacebat supina horizontalis, erecto paulisper capite, animo linquebatur, pulsus erat intermittens, subdurus initio, inæqualis, parvus, cum ægra foret hysteriæ obnoxia, ea non multum terrebant, nec œdematia pedum & tibiæarum; interea peperit, & post biduum lochia evanuerunt, œdematia subito increvit cum siti, urinâ paucâ lateritiâ, tunc pulsatio tremula pectoris & palpitatio cordis accessere, syncope frequentiores evasere, pallor maximus, nulla tussis interea, quæ in rheumate tandiù defatigaverat, quæ tamen deinceps accessit fuitque cruenta, tum pulvinaria adhibita sunt; livor sub axillâ apparuit inter costas, difficultas deglutendi, ardor & dolor in regione cordis, nausea, abdomen tumidum, delirium obscurum, dyspnœa major, mors. Cadaveris apertio denegata fuit, an aneurisma cordis vel auriculæ simul adfuerit dubium est.

Pluries inveni hydrothoracem, & hydrocardiam maximè apud infantes cachecticos, sine prægressa difficultate respirandi, sed effusio illa feri in cavum pectoris sæpius accidit paulò ante & post mortem; imò quò ferius à morte referatur pectus, eò major est feri copia.

Paracenthesim in hoc morbo suadet illustriss. Archiater, vulgo diuretica, catharticaque adhibentur & semper incassum.

XIV. *Empyema*, Empyeme.

Est difficultas respirandi à pectoris reclinazione crescens, quam præcessit phlegmasia non

222 GENERA ET SPECIES

resoluta , sed suppurata , & comitatur febris hectica , macies , decubitus in latus sanum difficilis , gravitas supra diaphragma cum plurimis denique hydrothoracis signis.

Principium materiale morbificum est copia puris in cavo thoracis , five sacco pleuræ , five mediastini , five pericardio includatur , sed utplurimum pus illud in cavo thoracis effusum est , diaphragma premit , respirationem difficilem , & in dies crescente puris copiâ , difficiliorem reddit.

Initio morbi facies minimè pallet in empyemate , ast pallet in hydrothorace , latus pectoris affectum sæpè sub finem tumet , remollescit in empyemate ; in quibusdam casibus , anacatharsis datur , purulenta , sæpiùs puris confectionem renovata febris , cum horroribus vagis , paroxysmis vespertinis comitata fuit.

Apostema quo rupto fit collectio puris in cavo thoracis quocumque sequitur , vel 1°. peripneumoniam , hæmoptysim , rheuma ; vel 2°. pleuritidem vel paraphrenitim , contusionem , vulnus , vomicam latentem , quæ sine prægressâ inflammatione à steatomate incipit , dein foris , vel intrò crepat , & in hoc casu signa ferè defunt , quibus cognoscatur vomica & dignoscatur empyema subsequens. Puriformem pul-tem in steatomatis seu vomicis hujus generis produci citra inflammationem haud dubium est.

Si inflammatio pulmonis pleuræ , mediastini , diaphragmatis , pericardiive duravit per viginti dies absque anacatharsi vel metastasi materiæ purulentæ , tunc hîc pus latere certi sumus , maximè si signa suppurationis simul adfuerint ,

rupto apostemate, symptomata sublevantur; dolor, febris minuuntur, remanet tussis, dyspnœa, quæ crescit in dies, decubitus in dorsum erecto sensim magis capite, & pectore, illis est commodus; si latus dextrum pure turgat, illi insident; in opposito, citò tussunt, suffocantur. In corporis circumversione, quandoque fluctuatio puris perſentitur, imò strepitus auditur; febricula hectica, pulsus frequens, rubor genarum, sitis, anorexia, tabes, sudor nocturnus, diarrhœa colliquativa, mors.

Certè distingui debent tanquam tótidem species empyema thoracis à phlegmasiâ & à vomica pulmonis; empyema pleuræ pure intra ejus duplicaturam contento; empyema mediastini; empyema pericardii; verùm non satis adhuc dum provecta est harum specierum historia diagnostica, prognostica, nec specialis cura ratio. Interea

1. *Empyema à peripneumoniâ* Vanſwieten; aphor. 1183.

Designant symptomata peripneumonix prægressæ aut pleuritidis cum pectoris gravitate, sputo cruento.

2. *Empyema à vomica* Vanſwieten aphor. 1183. &c.

Inquirenda sunt ulterius illius signa.

3. *Empyema pleuræ* Boneti sepulchret. p. 619. tom. 1.

Vidi in cadavere pleuritide extincti magnam puris copiam inter pleuram & costas lateris sinistri, minimè effuso pure in cavo pectoris.

4. *Empyema mediastini* Boneti sepulchr. p. 609. tom. 1.

222 G E N E R A E T S P E C I E S

resoluta , sed suppurata , & comitatur febris hectica , macies , decubitus in latus sanum difficilis , gravitas supra diaphragma cum plurimis denique hydrothoracis signis.

Principium materiale morbificum est copia puris in cavo thoracis , five sacco pleuræ , five mediastini , five pericardio includatur , sed utplurimum pus illud in cavo thoracis effusum est , diaphragma premit , respirationem difficilem , & in dies crescente puris copiâ , difficiliorem reddit.

Initio morbi facies minimè pallet in empyemate , ast pallet in hydrothorace , latus pectoris affectum sæpè sub finem tumer , remollescit in empyemate ; in quibusdam casibus , anacatharsis datur , purulenta , sæpiùs puris confectionem renovata febris , cum horroribus vagis , paroxysmis vespertinis comitata fuit.

Apostema quo rupto fit collectio puris in cavo thoracis quocumque sequitur , vel 1°. peripneumoniam , hæmoptysim , rheuma ; vel 2°. pleuritidem vel paraphrenitim , contusionem , vulnus , vomicam latentem , quæ sine prægressâ inflammatione à steatomate incipit , dein foris , vel intrò crepat , & in hoc casu signa ferè defunt , quibus cognoscatur vomica & dignoscatur empyema subsequens. Puriformem pul-tem in steatomatis seu vomicis hujus generis produci citra inflammationem haud dubium est.

Si inflammatio pulmonis pleuræ , mediastini , diaphragmatis , pericardiive duravit per viginti dies absque anacatharsi vel metastasi materiæ purulentæ , tunc hîc pus latere certi sumus , maximè si signa suppurationis simul adfuerint ,

rupto apostemate, symptomata sublevantur; dolor, febris minuuntur, remanet tussis, dyspnoea, quæ crescit in dies, decubitus in dorsum erecto sensim magis capite, & pectore, illis est commodus; si latus dextrum pure turgat, illi insident; in opposito, citò tussunt, suffocantur. In corporis circumversione, quandoque fluctuatio puris per sentitur, imò strepitus auditur; febricula hectica, pulsus frequens, rubor genarum, sitis, anorexia, tabes, sudor nocturnus, diarrhoea colliquativa, mors.

Certè distingui debent tanquam totidem species empyema thoracis à phlegmasiâ & à vomica pulmonis; empyema pleuræ pure intra ejus duplicaturam contento; empyema mediastini; empyema pericardii; verum non satis adhuc dum provecta est harum specierum historia diagnostica, prognostica, nec specialis curatio. Interea

1. *Empyema à peripneumoniâ* Vanswieten; aphor. 1183.

Designant symptomata peripneumoniarum prægressæ aut pleuritidis cum pectoris gravitate, sputo cruento.

2. *Empyema à vomica* Vanswieten aphor. 1183. &c.

Inquirenda sunt ulterius illius signa.

3. *Empyema pleuræ* Boneti sepulchret. p. 619. tom. 1.

Vidi in cadavere pleuritide extincti magnam puris copiam inter pleuram & costas lateris sinistri, minimè effuso pure in cavo pectoris.

4. *Empyema mediastini* Boneti sepulchr. p. 609. tom. 1.

224 GENERA ET SPECIES, &c.

Sequitur pleuritidem mediastini suppuratam, cujus signa vide suo loco, & curam in *Enchiridio* Riolani.

5. *Empyema diaphragmatis* Bonet. *Sepulchret.* tom. 1. pag. 619.

Præcessit paraphrenitis, aut pus ex pleura costas succingente repsit inter diaphragma & ejus tunicam superiorem, ut mihi videre contigit.

Harum specierum historias videbis in *sepulchreto* Boneti tom. 1. libr. 2.

CLASSIS SEXTÆ SYNOPSIS.

DEBILITATES.

CARACTER. Impotentia clarè & distinctè sentiendi, appetendi, consuetâ vi artus organave movendi nec non imaginandi, vigilandi, &c.

ORDO I. DYSÆSTHESIÆ, impotentia clarè ac distinctè sentiendi.

- I. *Cataracta*, visûs debilitas ob maculam opacam pone pupillam.
- II. *Caligo*, visûs debilitas obicibus opacis citra pupillam positis.
- III. *Amblyopia*, visûs debilitas respectivè ad situm, gradum lucis, distantiam objecti, oculis pellucidis.
- IV. *Amaurosis*, visus debilitas absoluta sine ullâ organorum opacitate inassuetâ.
- V. *Anosmia*, odoratus debilitas aut olfaciendi impotentia.
- VI. *Agheusia*, gustûs debilitas aut gustandi impotentia.
- VII. *Dysœcœa*, auditûs debilitas, obicibus extra labyrinthum positis.
- VIII. *Paracusis*, voces articulatas distinctè audiendi difficultas vel impotentia.
- IX. *Cophosis*, sonos etiam simplices percipiendi vel audiendi difficultas vel impotentia, obice intra vel ultra labyrinthum posito.
- X. *Anæsthesia*, tactûs in toto corpore debilitas vel obscuritas sine stupore, & sopore.

ORDO II. ANEPITHYMIÆ, appetituum sensitivorum debilitas notabilis, vel suppressio insolita.

- XI. *Anorexia*, appetitûs esculentorum suppressio seu famis feriatio.
- XII. *Adipsia*, appetitûs potulentorum suppressio seu sitis feriatio.
- XIII. *Anaphrodisia*, appetitûs venereorum, motuumque ei famulantium, seu libidinis suppressio.

ORDO III. DYSKINESIÆ, aut impotentia motûs ac sæpè sensus in organis libertati subditis ut lingua, larynge, artubus.

- XIV. *Mutitas*, voces articulatas edendi impotentia.
- XV. *Psellismus*, quasdam syllabas pronunciandi impotentia.
- XVI. *Paraphonia*, vocem solitam edendi impotentia.
- XVII. *Paralysis*, motûs aut tactûs vel utriusque debilitas in artu alterutro cum hujus laxitate.
- XVIII. *Hemiplegia*, debilitas morus aut tactus vel utriusque in alterutro corporis latere dextro vel sinistro.
- XIX. *Paraplexia*, debilitas motûs ac tactûs in utroque latere corporis, exceptis partibus superioribus.

ORDO IV. LEIPOPSYCHIÆ, motuum, viriumque vitalium debilitas.

- XX. *Asthenia*, totius corporis gradaria seu successiva debilitas sensibus integris.
- XXI. *Lipothymia*, virium muscularium totius corporis subitanea imminutio, pulsu superstite.
- XXII. *Syncope*, motuum vitalium subitanea debilitas cum frigore, pallore, sensuumque obscuratione.
- XXIII. *Asphyxia*, omnium motuum & sensuum apparens cessatio mortem ferè referens.

ORDO V. COMATA, sensûs omnis, appetitûs, motûs liberi, phantasiæ, memoriæque feriaciones seu morbi soporosi.

- XXIV. *Catalepsis*, status soporosus cum artuum flexilitate & ad quosvis novos situs retinendos aptitudine.
- XXV. *Extasis*, status soporosus à gravi pathemate subito ortus ægrum in eodem situ quo prehenus est retinens, sine aptitudine cataleptica.
- XXVI. *Typhomania*, status soporosus facilè excitabilis cum frequenti mullitatione, seu somnio, & vividitate imaginationis ac memoriæ.
- XXVII. *Lethargus*, status soporosus facilè excitabilis cum summo imaginationis & memoriæ torpore, ac febre.
- XXVIII. *Cataphora*, status somnolentus facilè excitabilis sine febre, delirio & oblivione.
- XXIX. *Carus*, est sopor profundus sine stertore.
- XXX. *Apoplexia*, est sopor profundissimus cum stertore, vel sonora respiratione.

CLASSIS SEXTA.

DEBILITATES,

SEU

MORBI PARALYTODÆI.

DEBILITAS est vires solitas exerendi impotentia; Græcis *Adynamia* vocatur, ut facultas seu potentia agendi *Dynamis* dicitur.

Ad sanitatem requiritur non actio quæcumque, sed cuique generi animantis, cum adolevit, vigor actionum proprius; qui vigor sub eadem ætate & eodem sexu respondet circiter corporis moli & animæ activitati, seu audaciæ.

Duplex est facultas; alia *animalis*, seu cujus actiones ad animam referuntur, seu sunt animæ meræ modificationes, ut facultas cognoscendi & appetendi; altera ad corporis mutationem referatur, & est facultas motrix aut *loco motiva*.

Facultas cognoscendi seu ideas excitandi est eò fortior, quò sæpius, diutius, tenacius, ideas simul clariores & distinctiores producere potest anima; quò verò ideæ sunt obscuriores, magis confusæ, rariùs, brevius, fugaciusque excitantur, refricantur, eò debilior est facultas & ea animæ actio.

Anima diutius actionibus delassata vires somno & quiete refarcit; somnus verò idem præstat quoad vires animæ, quàm quoad vires motrices,

quas restituit; somnus itaque est tempus quo minimas vires impendit facultas cognoscens & movens, seu quies utriusque; involvit itaque actua- lem debilitatem, eoque majorem, quò somnus est & altior & pacatior, intereadum facultas utraque majores vires recuperat, & ad fortius agendum, discusso somno, disponitur. Facultas *appetendi* semper proportionem respondet ideæ bonum repræsentantis vividitati aut acumini, ita ut quò idea boni fortior, eò cupiditas intensior; quò idea mali vehementior, ita ejus averfatio validior.

Ergo debilitas actionum animalium repetenda est ex impotentiâ cognoscendi & appetendi, & ex obscuritate, & confusione tum cognitionis tum appetitûs, proindeque ex sopore tum totius, tum artuum & organorum.

Jam intelligitur in amaurosi esse majorem visûs debilitatem, quàm in barycoiâ. Ita in anorexiâ datur debilitas facultatis, quæ alimenta appetit, & in anaphrodyfiâ, libidinis feriatio.

Appetitus determinat motum, nec enim ulla musculi actio fit sine motivo animam ad agendum excitante; motus autem sunt *liberi* vel *naturales*, prout anima determinatur ad agendum à voluntate, seu, ut aiebant Duretus Dulaurentiusque *cata proairesin*, ex electione; vel determinatur à cupiditate, seu *cata ormen*, ex instinctu. Voluntatem scilicet movet intellectus, seu cognitio distincta, proindeque clara boni vel mali; cupiditatem verò instinctus seu cognitio confusa aut obscura boni vel mali.

Motus muscularis supponit vim impressam ab animâ fluido nerveo sufficientem, hujus fluidi debitam copiam, nervorum permeabilitatem,

musculorum flexilitatem, structuram sanam, artuum nexum, figuram, molem, quales à sapienti architectonico creatæ sunt, ita ut non resistant viribus fluidi nervei ultra quam par est.

Debilitas motûs muscularis pendet itaque vel à debilitate cupiditatis eum determinantis vel à fluidi nervei defectu, nervorum immeabilitate, musculorum & artuum majori resistentiâ.

Cùm penes animam sit regimen corporis seu œconomia animalis machinæ, cujus conservatio- ni seu tutelæ, ac medelæ invigilare amat illud principium movens & cognoscens, illa debet vires suas juxta quasdam leges distribuere, & diversis organis ita erogare, ut urgentiori necessitati occurrat; cùm itaque primum sit vivere, nec vita sine cordis & pectoris motu possit fer- vari, cordis & pectoris motibus primùm ea prof- picere debet continuò & omni tempore quam- diu ad vitales motus sustinendos ipsi penus vi- rium superest. Hinc fit ut cum languent, imò abolentur fermè actiones organorum sine quibus vita sustineri potest, ut artuum, interea motus cordis & respirationis, pro ratâ necessitatis & vigoris superstitis ratione, exercentur.

Aisthesia Græcis dicitur facultas cognoscendi per organa visûs, auditûs, tactûs, olfactûs, & gustûs, eo fine ut quæ jucunda hisce sensibus vi- dentur, sectari possimus, quæ ingrata removea- mus: horum sensuum obscuratio, confusio, de- bilitas *Dysaisthesia* est; si nulla est cognitio, re- miniscentia colorum, sonorum, saporum, odo- rum, nulla pariter est corporum, quæ ab his re- præsentari solent, cupiditas; adeòque *Dysaisthe- sia* secum inducit sæpius imminutionem aut aboli- tionem appetitûs horum objectorum. Præcipua

objecta quæ vehementius appetimus sunt objecta famis, fitis, libidinis; horum appetituum debilitas videtur ideò accensenda inter appetitûs debilitates, Græcis *Anepithymias*.

Kinetiche dynamis dicitur Græcis loco-motiva facultas, hujus debilitatem *Dykinesiâ* vocabimus, & in hoc ordine referemus morbos qui tollunt facultatem artus movendi, qui simul combinati sæpius sunt cum obscuratione sensûs & appetitûs, à quibus illa facultas ad agendum determinatur; sic anaphrodisia cum atechniâ vulgò conjungitur, & amaurosim mydriasis, & immobilitas pupillæ sequitur; & agheustiam mutitas non rarò comitatur. Genera itaque morborum ne frustra multiplicentur, debent quandoque involvere & anæsthesiam & dyskinesiâ ejusdem organi.

Graviores sunt morbi qui universi corporis debilitatem important, proindeque à partialibus prius indicatis diversi, quorum alii soporosi sunt, seu feriatiōem sensûs omnis, motûsque arbitrarii inferunt: alii verò sine sopore totam machinam, imò ipsum cordis motum debilitant; prioribus soporis vel *comatis* nomen tribuimus, posteriores animi deliquiis seu *lipopsychiis* accensemus; quippe docet experientia animam à tanto vitæ periculo perterritam & veluti dejectam ita proferri ut vitæ regimen desperabunda abjicere videatur, quod in negotiis moralibus, extremis scilicet ærumnis, quandoque facimus; à quibus, defectu spei & animi, attentionem avertimus, cum maximè attendendum, & invigilandum esse suadet ratio.

Lypopsychia, Gallicè *Découragement*, animi debilitatio, est remissio illius facultatis quæ ad la-

borem utcumque improbum viriliter sustinendum nos excitat, illa verò animi abjectio accidit, vel cum post iteratos conatus successum nullum aut spem frustratam percipimus, vel cum resistentias tantas & improvisas viribus nostris majores fore timemus; seu nostris viribus indubitemus; metus itaque qui obices & mala exagerat, pusillanimitas quæ diffidentiam suarum virium auget, hanc lypopsychiam inducunt.

Exemplum abjectionis animi à causâ morali nobis exhibet historia ab illustri Nicholls relata, inter bene multas à Berrichio, Pechlino, aliisque traditas. Calista scilicet pulcherrima mulier, cum in adulterio deprehensa fuisset, tanti, tamque excelsi animi erat, ut repudii ignominiam spontaneâ vitæ derelictione commutaret; hæc cum præ dolore & sollicitudine ita febre opprimeretur, ut de morte nemo dubitaret, à nobili marito impetravit promissum ut morienti condonaret; cum autem spe plena, Medici curâ, convalesceret, non dubitans quin suis gratiis, suaque pulchritudine & poenitentia commotus maritus exorari se pateretur, & ipsa domi retineretur, rus abiens maritus ipsi nunciavit se satis egisse, qui, promissâ veniâ, vitam conservaverat & præter repudium nunc nihil velle; ad hæc mulier respondit, *sibi itaque moriendum esse*, & pulsu per gradus concidente, supervenienteque pectoris oppressione intra paucas horas vivere desiit. Nicholls *oratio de animâ Medicâ pag. 17.*

Qui malè intellectâ hominis definitione, quod scilicet sit *animal rationale*, inferunt animam nihil nisi juxta rectæ rationis leges acturam esse, illi mehercule ineptire mihi videntur, quippe nulla est infania, protervia, ineptia, quæ in animam

rationalem non cadat ; homines siquidem non corpore sed animâ sunt obstinati , superbi , iracundi , ultionis cupidi , iniqui , leves , morosi ; hæc vitia non corpori sed animæ à Theologis & jurisperitis imputantur , atqui tamen his pathematis excæcata anima pro bono & malo reali , apparens sumit , errat millenis modis , allucinatur , & contra rectæ rationis leges peccat quotidie ; qui itaque *Animistas* derident quod animæ errores in regimine vitæ tribuant , seipsos ignorare , quid sit anima nescire videntur , & ipsi primi deridendi veniunt. Numquid verbis opus est ut probetur humanæ animæ fragilitas , morositas , protervia , inconstantia , error multiplex ? Si verò in rebus ad intellectum pertinentibus erret , quid mirum si in negotiis vitalibus , seu regimine penetralium corporis sensibus abditorum & instinctui tantum perviorum à rectâ viâ recedat ? » talis profectò » videtur anima , quæ hominis corpori præponitur , quæ , si penitus scaperet , si rejectis nugis & ineptiis , soli corporis conservationi invigilaret , venientibus malis occurreret , se nequitiam diù retardaret , vitamque quatenus ab internis causis tolleretur , in millesimum fortè annum produceret ; quæ si ab officio deesset moderatrix , non millesima hominum pars unius anni damna & incommoda perferret , ut navis sine rectore procelloso mari jactata inter scopulos. Tali dominæ inservit Medicus , quæ si molliter , si timidè res suas , & segniter gerat , Medicis artibus allicienda , excitanda atque provocanda est. » Nicholls.

Ea sæpè est naturæ infirmitas atque imprudentia ut ab externis rebus perturbata corporis curam vel remittat vel deferat ; ea ait Galenus

libr. 3. de crisibus, cùm à morbo superatur, ne pugnare quidem adversus eum aggreditur: sic cum in abdomine gangrænam resolvere aut prævertere non potest, subito à febrili motu abstinet, & æger, nullo dolore laceffit, torvo tamen atque perturbato vultu, sollicitam animam, atque inevitabili corporis ruinâ, perterritam, indicat, hinc accidit etiam ut pridie mortis fontellæ, antiqua ulcera, quibus natura se à pravis ichoribus exonerabat, exsiccentur.

Qui debilitatem motûs cordis, soporem, aliaque symptomata funesta semper existimant, nec à remissione spontaneâ facultatis sentientis oriri posse putant, attendant ad sequentia. Mulierem horrendis doloribus in abdomine cruciatam curabam, eò vehementiâ devenerunt illi, ut subito ægra animi deliquium passa sit, & paulò post sui compos facta omninò à dolore immunis evasit absque ullo medicaminis aut evacuationis spontaneæ auxilio, felicem judicavi hanc syncopem instantaneam, quæ tanti doloris finem fecit.

Soporem in variolæ, aphtæ, rubeolæ, miliaris præludio pertimescimus, quia malum malo additum putamus, interea nunquam felicius in pustulas prorumpit materia morbigica, quàm cùm laxatâ per somnum cute, libenter huic veneno paratur exitus.

Symptomata terrifica sunt quandoque naturæ salutis nostræ prospicientis conamina vel artificia, sic ineuntibus variolis, si somno foras extrudi non possit venenum, per vim natura illud ejicere tentat, febre adauctâ & convulsionibus etiam adscitis, atque postridie summo manè eruptio felix est exspectanda, observante Sydenhamo.

In negotio partus, fetus maturus semper præ-

sens est, utrumque pondere premit, verum quam impar foret ea vis ad superandas resistentias! natura, quasi intelligeret fibras uteri sensim distractas sine rupturâ extendi posse, identidem conatus edit, successivè vegetiores, atque cum quod caret alternâ requie, durabile non sit, illa identidem conatus omninò intermittit, ut suas & fetûs defatigati vires reficiat, quod somnus interpolatus exsequitur: suspendit itaque, ubi id res postulat, omnem in corpore sensum, auctoque dein ad summum impetu, fetum extrudit, peracto opere, rejectis secundinis, anima rursus somno se recondit, ut suis rebus attentius incumbat, stagnantia dissipet, contusa refarciat. Nicholls *p.* 26. Anima enim, ut ait Hippocrates, etiam dum corpus quiescit, vigilat, & habitaculo suo prospiciens cuncta vitæ obit munia.

Nuper & antea pluries observavi in febribus malignis statim à morte abdomen portentose intumescere antequam novæ putredini flatus rarefacienti id adscribi posset, cum frigus mortiferum hanc putredinem subito nedum intendat, potius cohibeat, ergo cum nulla alia hujusce subitæ intumescentiæ sit ratio quam quod anima non amplius obnititur adversus materie putrescentis expansilitatem, jure infertur quod, durante vitâ, anima, nobis etiam insciis, tonum partium, ut sphincterum, aliorumque muscutorum vim, contractionemque sustinet, quâ cessante, intumescit abdomen, feces è recto elabuntur, mucus sæpè spumofus è bronchiis exundat.

In somno itaque ut ut anima otiosa videatur, non minus illa negotiis vitalibus incumbit, ut cordis & respirationis motibus, quin etiam impressionum externarum fatagat, sic sani somno

oppressi sentiunt obscure muscas faciei incumbentes, easque manu abigunt, incommodum situm percipiunt, & commodiori mutant, quin evigilent; sed si interiora corporis gravissime & periculossissime lædantur; tunc ea iis solummodo intenta, externas impressiones non curat, nec percipere videtur; hinc sopor apparens.

Verum quidem est quod dormientes etiam gravibus morbis oppressi, licet quandoque somnient de illis quæ cum statu suo affinia sunt, ut plurimum à suo morbo longè aliena, mente revolvunt; unde quis facile concluderet animam regimini vitali non incumbere; sed advertant, quæso, animam consueta munia obire, licet se obire non percipiat, & de aliis cogitet, aliaque negotia tractet; quoties enim accidit cuique, ut dum consuetas ad Deum fundit preces, & labiis pronunciat, tamen de diversissimis rebus meditetur, & se preces fundere non advertat? Ergo nil mirum, si dum somnio destinetur imaginatio, natura, quæ altera est animæ facultas, operi non animadverso incumbat; quippe ut multa agimus quæ visu, auditu, memoriâ non novimus, ut nictare, deglutire, in somno ambulare, ita facultas motrix independenter à pluribus animæ aliis facultatibus operatur.

Aliæ sunt intermissiones motuum quæ *coactæ* sunt, aliæ verò quæ *spontaneæ*; intermittit motum & sensum anima coacta, cum organum, quo utitur, vitiosè se habet; sic obstructo, resecto, compresso nervo optico, coacta est cœcitas, nervis linguæ resolutis, coacta est mutitas; verùm aliquando spontanea est visûs & tactûs intermissio, ut apud illum Sacerdotem Hypponensem, qui, teste Divo Augustino, omnes

suos sensus pro lubitu suspendebat, & Chiliarco Townschend, qui, teste Cheynæo, omnem sensum & vitalem motum in se pro lubitu supprimebat: plura *vide* in historiâ catalepseos.

Mirum est quod narrant de anaphrodisiâ magicâ, sed quotidianâ observatione firmatum; ita inepta est anima eorum qui hisce vanis maleficorum præstigiis fidem adhibent, ut ex eo quod ob præjudicium, metum, pudorem primâ vice debitum reddere nequiverint, dein id sibi minimè licere & impossibile reputent, atque ex eo maleficiati, frigidi, & reapsè veneri inepti fiant.

Vidi hominem qui præ singulari morositate, aliunde vegetus & sanus, per mensem nullum cibum deglutire voluit, nec hujus anorexiæ unquam ullam rationem protulit; pridie mortis mihi obsequiosus jusculum facillè deglutivit; ast paulò post cum me recessisse putabat, sedens in lecto illud ad sex pedum distantiam ridens, & uno filo evomuit, placidèque sequenti die expiravit; quare verò id ageret, & interrogatis nullis unquam responderet, nunquam devinare potui; cerebrum verò firmissimum, & veluti exsiccum, aperto capite deprehendi.

Cùm itaque facultas motrix animæ sit primum virium omnium hominis principium movens, illius adynamia, exhaustio, infirmitas, naturæ à motibus feriatio, pigritia, stupor, non rarò in morbis hujus classis, incusanda sunt.

Deinceps fluidi nervei defectus, exhaustio, ineptitudo inter principia morborum potest accenseri; unde debilitas senilis, convalescentum, longis, vel acutis morbis potissimum evacuatoriis exhaustorum, longo jejuniis, anginâ, vomitu inanitorum; unde etiam debilitas eorum qui me-

phyticos halitus hausere, & qui subito, velut fulmine tacti, viribus destituuntur, ut patet ex historia Asphixiæ.

Alterum debilitatis principium est nervorum immeabilitas, cerebri, medullæ spinalis obstructio, compressio, ut intelligitur ex historiis apoplexiæ, paraplexiæ à casu, lapsu, luxatione ortæ; demùm in ipso musculo movendo vitium hæere potest, si obstructus, rigidus, fluido nerveo, vel cruori impervius sit.

Si tamen impotentia movendi non sit præcipuum symptoma ægritudinis, tunc morbus ad alteram classem est referendus. Sic in febribus acutis tum continuis, tum remittentibus, maximè verò in typho & synocho, in hemitritæis, & tritæophiis, delirio, somnolentiâ stipatis, necnon in phlegmasiis versus morbi finem, summa est debilitas.

Est etiam impotentia movendi symptomatica, ut aiunt, in morbis dolorificis, fracturis, luxationibus, sed ea à dolore ipso dependet; quippe natura & libertas abstinent à motu, quoties motivum ad agendum debilius est, quàm detrimentum à motu metuendum.

Auxilia in debilitate requisita sunt vel moralia, vel physica, vel mechanica.

Moralia sunt quæ agunt in animam, ejusque vitiosum statum mutant; animam esse omninò mutationis expertem docent Cartesiani; eam verò in continuo statûs sui mutandi conatu versari docent Wolfiani, quibus experientia adstipulatur, licet ignoremus, aut imaginari nequeamus unde pendeat diversitas statûs inter animam moerore, pudore, pœnitentiâ, desiderio prostratam, lætitiâ excitatam: scimus apprimè non omnes ejus

diversos status à machinæ prævio statu determinari, qui Materialistarum error est; sed partim semetipsam mutare, partim corporearum mutationum occasione, diversimodè affici, sunt verba & voces quibus lenire dolores animæ vel, eam exhilarare, spem ejus erigere, vires addere, stuporem excutere possunt amici, Philosophi: non inanis est mos jubere ut bono animo sint illi, quibus à moerore impendet syncope; pauper in lectulo suo æger, derelictus, omni solatio destitutus, sæpè ita animo despondet, ut nec cibos appetat, nec è loco ad victum sibi parandum & vitam sustinendam se movere queat, pulsus deficiat, mors impendeat; at si quævis externa impressio, si sonus, tactus eum moneant, præsto adesse manum auxiliatricem—amicum qui ejus misereat, illicò sensus, motus, pulsus redeunt. Sic ad nomen Thysbes oculos jam morte gravatos Pyramus erexit; sic adolescens, cujus historiam narrat Tulpius, omni sensu, motuque destitutus, jacebat morti proximus, & moerore repulsæ ferè exanimatus; sed ad vocem Amasiæ à quâ repulsam passus erat, subitò revivixit. Sic non dudum mulier, cujus maritus ære alieno obrutus effugerat, cùm sola domi, apparitores residuam suppellectilem, Magistratûs auctoritate, correpturos cernebat, concidit velut exanimis; recesserunt apparitores, accersitus Chirurgus frustra cardiacis eam servare conatur, phlebotomiam non admittebat pulsus depressus vix conspicuus, nec ullum potum dentes invicem appressi; frigebat misera, cùm accersitus accurro; ea vocem meam cognoscit, aureum offero, & statim, spe redditâ, vitales motus redierunt.

Ea sunt itaque auxilia moralia, quorum actio-

nem ex motûs legibus explicare velle superfluum est, forte impossibile, nisi animam cum omnibus antiquis dicas esse principium quo vivimus, sentimus, & loco movemur, penes quod est vitæ & vitalium motuum regimen.

Auxilia mechanica sunt ea quæ frictionibus, percussionibus, gestatione fluorem & motum sanguini fluidoque nerveo conciliant, & sic vires restituunt, & anæsthesiam ab horum fluidorum quiete dependentem tollunt, in quo sensu quandoque phlebotomia quatenus resistantiam cordi oppositam tollit, est reponenda; succussiones etiam corporis vulgò adhibentur.

Auxilia verò physica sunt ea medicamina, quæ principium debilitatis tollunt, analeptica inanitione, cardiaca, cephalica in sanguinis tarditate, spissitudine, organorum atoniâ, stomachica omnia agunt, ut auxilia physica simul, & ut moralia, vel ut mechanica, qui omnes agendi modi ex singulorum morborum curatione patebunt.

ORDO PRIMUS.

DYSAISTHESIÆ,

Pertes de sentiment, ou Foibleffes des sens.

AISTHESIS, seu *aisthetica dynamis* est facultas quâ anima percipit objectorum impressiones sensuum organis illatas, seu *sensus* est; inde *dysaisthesia* intelligitur difficultas, vel impotentia sentiendi.

Duplex est percipiendi modus, alter per *instinctum*, alter per *intellectum*; instinctus brutis

hominique communis comprehendit sensum & phantasiam, illius actio *sensatio* dicitur; istius verò *imaginatio* nuncupatur.

Sensatio supponit ex parte *materialis* motum impressum fibris nerveis organorum, qui interventu fluidi nervei, seu vaporis electrici nervos pervadentis illicò ad *aistheterium*, seu *sensorium* transferatur: ex parte verò *formalis* supponit animam fortiori ideâ, aut cupiditate non detentam, & quò magis est ab alienis cogitationibus immunis, cæteris paribus, eò vividior sensatio.

Imaginatio supponit vel actualem sensationem, seu impressionem forinsecus accedentem ad sensorium commune, ubi fibræ medullares cerebri in motum aguntur; en novæ ideæ à sensatione diversæ, & phantasmata inde in animâ exsurgunt occasione sensationum externarum; vel absque externis impressionibus, ut in somno, delirioque ab arteriarum pulsu, capitis ictu, feri illapsu moventur fibræ medullares emporii. Demum penes nos est jure libertatis, absque ullâ præviâ corporis mutatione, quasdam ideas mente refricare & imaginari actualia, præterita, vel futura; inde imaginatio anamnesis & prognosis, quæ ultima in brutis *similium eventuum expectatio* dicitur.

Non omnis itaque imaginatio est *passiva*; datur etiam *activa*, quæ à libertate dependet, uti & *anamnesis*, seu reminiscentia, vel memoria; pendet scilicet à nobis, cùm benè valemus, pro luitu Romam, Londinum, Cæsarem, Alexandrum imaginari, &c.

Intellectum quod attinet, is est facultas ideas distinctas, universales, abstractas formandi, quæ facultas supponit ideas à sensu & phantasiâ prius acquisitas: ex his sequitur ad *dysaisthesiam* attinere imminutiones

imminutiones & suppressiones non solum sensuum, ut visus, auditus, tactus, &c. sed etiam imaginationis, memoriae, & praevisionis, quæ objecta visus, auditus, tactus, &c. nobis repræsentant veluti actualia, præterita, vel futura; atque etiam sequitur quod his quoad maximam partem læsis vel abolitis, intellectus inde suas ideas mutuans multum detrimenti sit passurus; inde summa affinitas inter dysaisthesias, & quasdam vesanias, ut dubium sit an ad has, an ad illas pertineat memoriae imaginationisque imminutio, seu morosis, & oblivio.

Cùm autem suppressâ sensatione & imaginâ-tione supprimatur appetitus, seu nativa bonorum cupiditas, & malorum averratio saltem sensitiva, dein etiam rationalis, alterum classis ordinem ingrediuntur illæ appetitus imminutiones, ut anorexia, adipisia, anaphrodisia.

Quò organa sunt magis utilia, magisque cognita, eò accuratiùs eorum morbi à Medicis investigati sunt, & eò major morborum illis insidentium numerus in medium prolatus, ut patet conferenti numerum morborum visus, cum numero morborum olfactus; genera itaque morborum omnia non sunt ita cognita & definita, quin nova in dies assignari queant, imò debeant, ut individuum morborum plenior notitia acquiratur.

I. *Cataracta*, Cataracte; *Glaucosis* Hippocratis; *Hypochisis* Galeni; *Suffusio* Kumphii, Jonstoni; *Glaucoma* quorundam; *Gutta opaca* & *Aqua Arabum*.

Definitur rectè à Boerhaavio visus abolitio, quæ sensibili opacitate pone pupillam conspicuâ stipatur.

Lis fuit inter ophtalmographos an in membranulâ, an in cryftallino ipfo refideret illa opacitas, fed bona definitio ab omni theoriâ & opinione libera effe debet.

Differt cataracta ab *amaurofi* per labem pupillæ conspicuam, feu maculam subrotundam sæpius albam in regione & loco pupillæ; à *caligine*, quod obex visui oppofitus in caligine fit citra pupillam, ut in corneâ, palpebris, &c. cùm in cataractâ lens cryftallina quoad nucleum fuum, aut quoad alterutram capsulæ laminam anticam fcilicet, pofticamve fit opacata, eaque proinde omnes reflectat, nullos ferè transmittat lucis radios, evidens eft nullam objectorum imaginem in retinâ depingi poffe, proindeque visum fuppreffum iri, hujus obicis culpâ, licet optimè fe habeant retina, cæteraque visûs organa.

Lens cryftallina non ita arctè involvitur fuâ capsulâ, quin inter nucleum & capsulam guttula una aut altera humoris viscosi intercedat, cujus interventu, illa capsula figuram mutare potest, & convexior planiorve fieri per actionem coronæ ciliaris, quâ actione cessante, fortè capsulæ elasticitas nititur ad figuram sphæricam lenti cryftallinæ conciliandam, & reapse in extractis cryftallinis cataractosis hæc sphærica figura sæpius observatur.

Opacitas cryftallini rarò accidit subito à causis saltem internis, fed per gradus crescit, verosimile autem est pari passu laxatâ coronâ ciliari, lentem illam in corpus sphæroideum, proindeque magis convexum mutari simul & magis opacum.

Idem itaque accidit in cataractâ recenti, quod oculis trans lentem magis convexam objecta ref-

picientibus, illi scilicet non nisi propiora, & ad determinatam non ultra, citrave distantiam posita distinctè cernunt, seu visus in dies decurtatur, præterea quoniam crescit sensim opacitas illa maculæ, quæ initio nebulam repræsentabat in fundo oculi posita, sensim magis albescens corneæ propior, seu minus profunda videbitur ophthalmiatro illam insipienti, objectum enim idem propius positum videtur quod majorem lucem reflectit; quâ ratione quò majorem lucem reflectit illa macula, eò minorem transmittit ad retinam, ergo successu temporis obscurior evadit in cataractâ visus, & cum non amplius crescit obscuritas, *cataracta matura* dicitur, quo quidem tempore lucem solarem à tenebris ægri distinguunt, sed corporum colores & figuras distinguere nequeunt. Sunt cataractosi, qui initio suffusione, seu muscarum, florum in aëre suspensorum visione apparenti defatigantur ob vitium retinæ conjunctum; sed hæc suffusio quandoque cataractam minimè comitatur, nec inter ejus indicia reponi debet, errantque illi qui ex suppositis in crystallino striis, vel punctis opacis similes apparentias deducendas esse supponunt, quos meritò deridet Deschales in opticâ; cataractosi illibatâ retinâ gaudentes vident objecta quasi uniformi nebulâ involuta, nulla verò vident objecta distincta, seu certis limitibus circumscripta in aëre volitantia.

Auxilia cataractosis afferenda sunt vel physica vel mechanica, eaque Chirurgica & dioptrica.

Auxilia physica sunt Medicamina intus sumenda quæ lymphæ crassitiem, spissitudinemque dissolvant, tum externa quæ fluxilitatem ipsi concilient, sic juscula & serum lactis, asellorum succo mixta, balneaque repetita plurimum profunt.

Auxilia dioptrica ante operationem Chirurgicam sunt vitra concava, ut plurimum parvi usûs propter opacitatem crescentem, licet indicentur à myopia seu brevitate visûs conjunctâ, post cataractosæ lentis detractionem, elapsis tribus mensibus non antea, perspicilla, quæ conveniunt, sunt utrinque convexa, foci brevissimi seu aliquot pollices extensi, ut quatuor vel quinque.

Auxilia verò Chirurgica sunt crySTALLINI 1°. depressio, quæ fit ope acûs apice ancipitis juxta canthum temporalem ad unam à corneâ lineam immissæ pone uveam cujus ope crySTALLINA lens desuper incidatur, & dein & crySTALLINUS & capsula deorsum in imâ vitrei parte recondantur, & longâ quiete per novem dies servatâ, oculis fascia obductis etiam ambobus, detineantur; 2°. ejusdem crySTALLINI & capsulæ extractio, quæ fit incisa in orbem corneâ ad tres quartas circuli partes, ab imâ parte incipiendo, quod fit ope forficum curvorum præmissâ incisione ex lanceolâ, interea speculo sub palpebris posito fixus detinetur oculus, molliterque facta incisione premitur, atque illicò ferè crySTALLINUS sese obviam offert foramini, aut si cataracta maturitatem non adepta sit, ope auriscalpii vulgo *curette* foras educitur, dein lacinia capsulæ & flocci mucosi è capsulâ ruptâ elapsi per vices extrahuntur.

In primâ methodo expectandum donec cataracta perfecta, seu matura sit, timendum ne, ut aiunt, crySTALLINUS depressus refurgat aut potius ne capsulæ mucus opacus supersit qui cataractam recidivam inducat; in altera methodo metuum dum ne fortiori pressione oculi, cum aqueo etiam vitreum foras prorumpat, & quod frequentius accidit, ne choroidæa graviter inflammetur, fortè

quia dùm crySTALLINA lens foramen pupillæ tranfit, aut auriscalpio educitur, uvea & corona ciliaris diftrahuntur, illa autem ophtalmia per quinde-
cim aut viginti dies perfeverat, quâ superatâ,
mira fuffufio, fed fugax accidit, æger fcilicet ob-
jecta omnia quafi nive refperfa & in medio quafi
nigram avem videre fibi videtur. Statim ab utraque
operatione collyrium albuminosum, feu ex albu-
mine ovi & aquâ rofarum commixtis oculo de-
bet apponi, fed præterea in ultimâ methodo, ne
tuffi, vomitione aut fternutamento oculus feftus
omnino vitreo fuo evacuetur, oculus vinciri de-
bet, faltem per quatuor dies.

1. *Cataracta vera* Maitrejan; *Cataracte vraie*.
S. Yves *des maladies des yeux* cap. 14. *Glaucoma*
Wolhouffii *de cataracta* pag. 30.

Est species hætenus defcripta & matura. Divi-
ditur in virgatam, lufcatam, purulentam, ex-
ficcatam, & protuberantem.

2. *Cataracta virgata* S. Yves pag. 288. *Cata-
racte barrée*.

Est ea in quâ crySTALLINUS opacus est interfectus
unâ vel pluribus lineis coloratis quomodocumque
dispositis. Rarò hæc varietas crySTALLINUM gerit
maturum ut poffit acu deprimi, pertufa enim lens
crySTALLINA fundit mucum albidum, vel flavum,
quo turbatur humor aquofus; unde vifus obfcu-
rus remanet, nifi fpontè refideat ille mucus, aut
iteratâ operatione deorfum acu dejiciatur.

3. *Cataracta purulenta* Antonii Maitrejan, *Cata-
racte purulente, un abfcès au cryftallin*.

Est ea quæ producitur à crySTALLINO intus sup-
purato; suppurationem illam præcedit dolor in ipfo
oculo, cum ophtalmiâ quandoque externâ, &
hemicraniâ frontali, accedit nebula crySTALLINI,

446 GENERA ET SPECIES

facto pure dolor sedatur, crystallinus albescit, inæqualiter tumet licet volumine minori gaudens, effuso pure turbatur humor aqueus, iridis color mutatur, pupilla multum angustatur, visus admodum obscuratur. *Vide ophtalmiam ab Empyemi, & caliginem à myosi.*

4. *Cataracta argyrias* Wolhoufii & Mauchartii.

Est ea in qua supra crystallinum est tantum exigua macula resplendens instar argenti, quæ creditur à S. Yves fieri à partiali & exiguo abscessu, in superficie crystallini, interea illud punctum album quandoque per totam vitam perseverat & tantum paululum visum obscurat, æger quocumque versat oculum, umbram seu nubeculam objectis affusam videt, ait Maitrejan.

5. *Cataracta clavata* Wolhoufii *de cataracta pag. 21. albula & tophus* Veterum. *Perosiæ, calli & clavi* oculorum; an *Grando* Mauchartii.

Est species soli Wolhoufio cognita, quam canibus ad ignem diu assidentibus evenire observavit, & ea fit à fibris albis, quæ veluti clavi è conjunctiva proficiscentes, ubi nodum efformant, in oculum penetrant, & crystallinum veluti perforant, ac colligant.

6. *Cataracta luxata, Cataracte déplacée* Maitrejan & S. Yves.

Est ea quæ pendet à crystallino opaco, sed à nativâ sede dimoto.

Cognoscitur 1°. à causa, ictu scilicet in oculum, cum cruoris effusione, seu hæmalope. 2°. A pupillæ immobilitate, & magnâ mydriasi. 3°. Crystallino albescente, & uveam quam premit extrorsum trudente 4°. Exsiccatum dein illa lens & decrescit; tunc verò æger corporum luci & oculo interpositorum umbram cernit.

Hos crystallinos attingere inutile censet Maitrejan.

7. *Cataracta à synchysi*, Mauchart. *Cat. viva* Wolhoufii. *Cataracte branlante* d'Antoine Maitrejan; *fonte & dissolution du vitré*. *Glaucoma* Heisteri,

Est visus abolitio cum maculâ albâ, vel luteâ à crystallino opaco & simul mobili, ad quemvis capitis motum, crystallinum illud mole minuitur, induraturque.

Procedit hoc malum à vitrei dissolutione in serum subluteum, putre; præcessit ophtalmia interna quæ in suppuratum abiit, cum diris doloribus, & tunc albescit initio pupilla, quandoque dissolutio fit putredinosa sine pure, initio dolet oculi fundus, & pars anterior capitis, dein visus obscuratur, vel omninò aufertur; crystallinus turbatur, albescit, & flavescit, pupilla dilatatur, iris suum colorem nativum amittit, corrugatur, & cum crystallino adhærens introrsum vel extrorsum flectitur uvea.

Hæc autem dissolutio putredinosa, malum est insanabile visum tollens, sed nullum aliud damnum oculo inferens.

Wolhoufius hanc speciem tribuit globulis hydrargyri in crystallinum deductis pag. 62. vel spumæ humoris aquei.

8. *Cataracta antiglaucoma* Anton. Maitrejan *l'Antiglaucome*.

Differt à glaucomate quod 1°. crystallini moles major videatur, quæ minor etiam in glaucomate; 2°. quod pupilla dilatetur; 3°. quod crystallinus protuberet, & colorem cornu politi, splendentis, referat, licet inæqualis sit ejus superficies; 4°. quod pupillæ ambitus inæqualitatem crystallini referat; 5°. nulla demùm est visio, nulla pu-

248 G E N E R A E T S P E C I E S

pillæ contractilitas; 6°. nullus dolor præcessit, vel comitatur, ut præcedit glaucomatis exortum.

Differt à cataractâ verâ; 1°. quia in cataractâ pars antica capsulæ crySTALLINI dissolvitur, in antiglaucomate induratur & incrassatur; 2°. unde crySTALLINUS major apparet; in glaucomate verò minor est; 3°. crySTALLINUS in glaucomate variegatus profundus, in antiglaucomate coloris puri, ut cornu albidum & protuberans.

Morbus est insanabilis.

9. *Cataracta glaucoma* Anton. Maitrejan & S. Yves. *Le Glaucome* de Maitrejan, non de Wolhouse.

Differt juxta S. Yvesium à verâ, quod glaucoma sit stipatum amaurosi seu guttâ serenâ.

Est cataracta exsiccata seu cognoscitur 1°. colore subcæruleo seu glauco, vulgò *Verd de mer*; 2°. volumine minori, amissâ diaphaneitate, auctâ durtie, visu penitus ablato, juxta S. Yves; 3°. rarò præcedunt dolores nisi ab ophtalmiâ internâ vel ab ictu cataracta oriatur, quod frequentissimè fieri putat Saintyves; 4°. pupilla rotunda est & diametri nativæ: at juxta Saintyves adest mydriasis; 5°. visus initio nebulosus est ut in cataractâ, à cantho tamen majori clariùs videt; 6°. colorem mutat, initio glaucus est, sed dein griseus, perlatus, vel viridescens, flavus, imò luteo nigricans crySTALLINUS. Malum est insanabile, si combinetur cum amaurosi, seu cæcitate à retinæ paralyfi, ut putat Saintyves.

10. *Cataracta membranacea* Wolhoufii *de cataractâ* 1719. Freitagii *thesis Tiguri* 1721. à tela hist. Acad. Paris. 1718. pag. 18. *cataracta vera Veterum. Cataracta membranosofloccosa* Mauchart. *diff.*

Mucus ex margine pupillæ seu uveæ exudans

apud equos observante Lowero concrefcit quandoque in membranam quæ pupillam obturat. Num in homine talis cataracta membranosa detur, dubium est, licet eximii ophtalmiatri hanc se aliquoties invenisse aut acu depreffisse putent.

Signa ejus diagnostica nondum sunt distinctè comperta.

11. *Cataracta secundaria* Hoin *Acad. Chirurg. tom. 27.*

Depresso crySTALLINO cataractoso, nec deterfa capsula crySTALLINI non rarò accidit, maximè si æger incuriâ suâ, vel Chirurghi ophtalmiam internam patiatur, ut pars capsulæ illius quæ adhæret vitreo opacetur & albescat, tum propter ophtalmiam quæ pariter corneam opacare consuevit, cùm externa est inflammatio, tum propter mucum ipsi capsulæ adhærentem, & exsiccatum vel collectum, quippe ea cataracta secundaria non accidit cum crySTALLINUS fuit methodo Davielis extractus, & capsula mucò suo deterfa, licet ophtalmia interna sæpiùs huic operationi superveniat. Similem cataractam secundariam Hilmero examinandam præbui, sed operationem minimè successuram recusavi; color hujus cataractæ est merè nebulosus, situs videtur profundus, sola operatio Davielis quâ auriscalpio detergeretur hæc capsula succedere posse videtur, sed nondum tentata est, quantum scio.

Si operationis Davielis usum respiciamus, cataracta in duas tantum varietates est dividenda, scilicet in *simplices* quæ extractione crySTALLINI sanari possunt, hætenus autem vix quarta pars ab operatione visum distinctum recuperat; & in *complicatas* cum amaurosi, atrophîâ, ophtalmiâ &c. quæ operationem frustra aut minimè, patiuntur.

II. *Caligo*, Obscurcissement de la vûë.

Est morbus cujus præcipuum symptoma est visus imminutio partialis vel totalis propter repagulum opacum citra pupillam oculo inhærens.

In Amblyopia & Amaurosi nulla est opacitas.

In Cataractâ opacitas est ultra pupillam.

Repagula lucem intercipientia in caligine sunt vel vitia contentorum in camerâ anticâ, vel vitia continentium ut corneæ, palpebrarum.

Plura ad visionem distinctam requiruntur, 1°. ut radii ab objecto videndo emissi oculos ad retinam usque pervadant, quod repagula impediunt; 2°. ut coeant apices penicillorum lucis ab eodem puncto objecti proficiscentes in eodem retinæ puncto, non in diversis, nec ultra citrave retinam, ut accidit sæpius in amblyopiâ; 3°. ut ambo oculi conspirent & axes suos opticos ad idem punctum objecti, quod cernitur, dirigant, quod in strabismo fieri nequit, & in pluribus caliginis speciebus difficile est; caligo itaque nocet visioni, & intuitui objectorum; *intuitus* enim est directio amborum axium optidorum versus objectum videndum.

Opacitas est corporum ea dispositio, quâ fit ut vel radios omnes reflectant, unde albissima corpora opaca sunt, vel ut radios absorbeant, & non transmittant, unde corpora ex lamellis seorsim pellucidis conflata, si crassiora sint, vix pelluciditatem suam servant.

Opacitas pendet ab iteratis refractionibus radiorum in diversas plagas, & illæ iteratæ refractiones accidunt quoties moleculæ, vel laminæ quibus conflantur corpora sunt heterogeneæ seu

diversæ gravitatis specificæ, ut ostendit Newtonus.

Cornea eò plures in lamellas dividitur, quò industria anatomici major est, verosimile est fluidum lymphaticum, quo imbuta est, esse ejusdem cum ejus lamellis gravitatis specificæ, si verò actione caloris adaucti paulo rarior evadat illa lympa, pari passu non rarefcente parte solidâ, opacabitur, & eò major erit opacitas quò albidior erit macula, & quò crassities membranæ major.

Qui caligine laborant illi obscuriùs vident in minori luce quàm in majori, nam quò major est claritas lucis, eò major est radiorum lucis numerus, adeòque cùm è majori radiorum corneam ferientium numero major pars subit interiora oculi, quàm cùm minor est numerus, fieri potest ut qui minimè videbat in luce minori, sufficienter videat in majori; adeòque ut caliginosus sit hemeralops seu indigeat luce meridiana ad videndum, & in crepusculo cæcus fiat.

Si macula vel repagulum luci oppositum sit è directo pupillæ, tunc æger tantum objecta lateraliter versus alterutrum canthum oculi posita visurus est; in utroque scilicet cantho magis recedunt limbi palpebrarum quàm supernè & infernè à pupillâ: ergo per hanc rimam radii ad oculum possunt accedere, cùm vix ullus desuper aut inferiùs illabi potest in oculum; si pariter ex alterutro cantho fuerit macula opaca, eò versus dirigi non poterit axis utriusque oculi, ut ad intuitum decentem opus est, unde strabismus orietur.

1. *Caligo à symblepharosi* Mauchart. *dissert. inter Halleri disputat. Chirurgicas. Prosphysis* Mauchartii.

252 GENERA ET SPECIES

Symblepharosis est palpebræ potissimum superioris coalitus cum oculi globo, nocet autem vel visui, vel intuitui; intuitui verò quatenus oculi mobilitatem tollit hæc adhæsiō, unde oculus huc & illuc converti non potest, potissimum nocet symblepharosis visui objectorum distitorum, quibus cernendis maximè confert palpebræ superioris elevatio, ut docet experientia, cum econtra ad objecta proxima cernenda palpebræ conniveant ut scilicet maiorem lucem à proximis objectis reflexam arceant.

Symblepharosis procedit à Græcis verbis *syn* cum, & *blephara* palpebra; ea est vel congenita seu ab ortu, vel acquisita, ut ophtalmiæ, ulceri gravi succedens ob oculum diutius clausum.

Curatur operatione Chirurgicâ ut Anchiloblepharum.

2. *Caligo ab Anchiloblepharo* Heister *Chirurgia*.

Anchiloblepharum est coalitus palpebræ superioris cum inferiori, unde connivent palpebræ & vel omninò vel partim intercipiuntur lucis radii.

Coalitus est vel à lemīs glutinosis, ut accidit in ophtalmiis humidis potissimum palpebris ulcerosis, & tollitur lacte tepido, pulvere absorbente, potissimum tuthiæ.

Vel coalitus est intima concretio palpebrarum inter se, & sæpè cum oculo, qui tollitur ope scalpri peritâ manu ducti, qui parcat potius palpebris quam scleroticæ, dein lamella plumbea tenuissima interponitur, cavendo ne rursus succedat coalitio.

3. *Caligo à blepharoptosi*. Vide S. Yves *ch. 9*.

Ptoſis est lapsus palpebræ superioris, ita ut corneam obumbret; tribuendus est ille lapsus vel

resolutioni muscoli palpebram attollentis, & illa ptosis est vel continua, vel intermittens, ista sanata fuit Monspeliæ irrigatione aquarum balne-rucanarum. *Vide Philosophic. transact. n°. 449. anni 1735.* In continuâ frustranea sunt medica-mina exsiccantia, resolventia, ad excisionem cutis deveniendum est ut docet Heister. *Chirurg. cap. 45.* Methodus Bartischii crudelior videtur.

Intermittens nocte qualibet per duodecim ho-ras durabat cum lippitudine; vel lapsus pendet à pacheablepharosi.

4. *Caligo à Pacheablepharosi. Pacheablephara Gorraei. Pachytes Zelleri. Ptilosis Græcis.*

Pacheablepharosis est incrassatio palpebræ à tuberculis, verrucis, & excrescentiis, grandi-nibus, hordeolis, vel atheromatis limbo palpe-bræ adnatis.

Si excrescentia interiori, ut mos est, palpe-bræ superficiei, aut verruca major ejus limbo adnascatur, modò lancinatio & durities nulla sit, quæ canceri suspicionem moveat, ea si petiolata sit, filo vincienda, si exigua, cathæretico absumenda, si sessilis, forficibus resecanda.

Si verò grando, si hordeolum leviter rubens & dolens adsit, illud resolventibus aut suppuran-tibus est diù fovendum, aut scalpello è suâ cystide avellendus ejus nucleus. Si majusculum sit atheroma, illud est aperiendum, dein capsula levi-bus corrosivis absumenda cum cautelâ, ne ocu-lus lædatur. *Vide Heisteri Chirurg. cap. 43. & 44.*

Alii tumores palpebrarum pertinent ad ophtal-miam, ad anasarcam, erysipelas, variolam, carcinoma, &c.

5. *Caligo à nephelio. Nuage de la cornée.*

Macula corneæ subpellucida vocatur Latinis ne-

254 GENERA ET SPECIES

bula, Græcis *Nephelium*, *achlys*, & *ægis* quarum discrimina videsis apud Mauchartium *de maculis corneæ differt*.

Si nebula pendeat à guttulâ aquæ inter corneæ lamellas congesta, ea ope optimi perspicilli distinguui potest, & ope acûs inflictæ aqua effundi, ea nebula vocatur *Aquula*.

Si à lymphâ opacatâ ut accidit post variolam, ophtalmiam, macula illa resolvitur sponte successu temporis, vel ope sacchari pulverati, tuthiæ in pollinem redactæ, addito dein vitrioli pauxillo, vel aquâ feniculi, succo expresso ex anagallide; vino emetico, &c. vel remediis leucomatis.

6. *Caligo à leucomate*, *Tache de la cornée*, *taye*.

Leucoma à leucas albus, est macula sæpiùs albescent & minimè pellucida in cornea, unde differt à *Nephelio*.

Vocatur *Paralampsis* seu *Margarita* macula albo-cærulea, crassa, opacissima & resplendens.

Albugo est propriè *leucoma* si alba, prominens, coloris cretacei ad margines sæpiùs inflammata & dolens.

Gerontoxon Mauchartii, seu *arcus senilis* est macula alba vel fusca arcuata in limbo corneæ, senibus familiaris, sed visui vix efficiens.

Oule seu cicatrix est macula corneæ ab ejus cicatrice.

Albugo Saintyvesii est species ophtalmiæ.

Glaucosis Aetii est macula alba opaca totius corneæ sine phlogosi.

Differt ab exulceratione defectu excavationis, puris, doloris acris, &c.

Curatio, si sit dolor, calor, siccitas, præmittenda phlebotomia, fomenta emollientia, ano-

dyna, ex croco, albumine ovi, &c.

In leucomate multâ humiditate stipato laudantur suffumigia ex aloë, myrrhâ, baccis juniperi, prunis injectis, fumo è longinquo ad oculum adducto, dein applicetur unguentum de tuthiâ, cum pauxillo gummi arabici.

Laudat Bidlous lambitionem oculi ope linguæ, feminibus anisi, feniculi, saccharoque prius mastigatis addito vitrioli pauxillo.

Mauchartius suadet vapores ex herbis hisſopi, cherophylli, chelidonii majoris, serpilli, origani, roris marini, baccis juniperi, coffeæ, radice valerianæ, mastiche, camphorâ in aqua, vino, aquâ calcis coctis, aut lavacro ophtalmico, ex horum decocto oculus immergatur.

Collyria ficca fiunt ex saccharo, testâ ovi calcinatâ; osse sepiæ, iride florentinâ, agarico albo, tartaro matularum in pollinem redactis.

Acriora sunt camphora, fel piscium, tauri, axungia viperæ, crocus metallorum, succus chelidonii, oleum buxi, carthæ, linteive cum melle mixta; cavendum à vitriolo puro, ærugine, alumine.

Boerhaavius præscribit repetitam catharsim ex aquilæ albæ & diagridii ana granis sex, cum pulte vorandis ab infante.

7. *Caligo à lupiâ Saintyves pag. 119. pladaro-tes Mauchartii.*

Atheroma, steatoma, Meliceris, &c. sunt lupiæ succo pultaceo, sebaceo, vel melleo farta, quæ non rarò palpebris adnascuntur sine dolore, rubore, periculo, avellanæ aut nucis magnitudine; ast visui aut intuitui nocent, faciemque dedecorant.

Resolventia nil profunt, sola extirpatio sanat

256 GENERA ET SPECIES

præparetur itaque æger phlebotomiâ & catharsi ; dimidia pars cystidis juxta rugarum palpebræ directionem forfice denudetur , dein hamulo perfossum atheroma ope cultri curvi à viciniis extimatur , radix forficibus resecetur , curatur deinde vulnus ope digestivi , superimponatur emplastrum diapalma.

Si suppuratio capsulam non omninò auferat , lapide infernali tangatur pars & capsula sensim absumatur.

Lipoma seu excrescentia adiposa cantho temporali juxta glandulam lacrymalem nasci solet , id à pressione recedit , mox revertitur. Curatur excisione , dein vulnus recipit collyrium ex aloë , tuthiâ & saccharo saturni in aquâ rosarum.

8. *Caligo à sarcomate*, Saint Yves cap. 18. *Mures*.

Excrescentia carnea inter palpebram & oculum nascens , lævigata , *sarcoma* est , si sit granulosa & fungosa ac rubra vocatur *morus* , Gallicè *mure* , si sit coloris plumbei , *enchantis*.

Utraque maturè tractata periculo vacat ; duplici verò methodo tollitur sarcoma , excisione & causticis ; 1°. tangitur lapide infernali , cavendo ab oculis ; 2°. tumor filo trajicitur sericeo , interventu acûs , ut extirpatio cultro vel forfice fieri possit ; 3°. levia corrosiva vulnere dein admoventur , talis est pulvis ex unâ aluminis usti parte , & octo sacchari partibus ; pulveris hujus semigranum serò & manè radici sarcomatis applicatur.

9. *Caligo à cancro*, S. Yves. Vide ophtalmiam cancrösam.

10. *Caligo ceratocele*, *staphyloma* Gunzii *dissert.*
Ceratocele seu hernia corneæ, est tumor exiguus corneæ

corneæ, ut caput aciculæ, qui rectà inspectus, in medio pellucidus, sed subobscurus videtur ac subrotundus, obliquè inspectus, opacus est, & annulum opacum suâ peripheriâ refert. Fit ab exesione seu exulceratione puncti in tunica interiori corneæ, unde lamina externa paululum prominet ab aqueo pressa. Curatur vel tonicis astringentibus vel laminâ plumbeâ appressâ.

11. *Caligo ab staphylomate Mauchartii.*

Melon quasi parva bacca, *Myocephalum* quasi caput muscæ, *Elos* quasi clavus vocatur staphyloma pro diversa mole, tumor in corneâ enatus, à prolapsu uveæ intra fistulam vel foramen ipsius corneæ, qui tumor est subrotundus, rubro-lividus. Hujus verò existentia negatur à Gunzio qui contendit uveam prolabi non posse eatenus ut foramen illud subire queat.

Illius verò tumoris basis filo vel crine vincitur, usquequo excidat tumor.

Sclerocelelem admittit Saintyves, seu tumorem conjunctivæ prominentis ab humore aqueo, per rupturam scleroticæ subtus effuso, in parte albâ oculi, unde tumor ejus sphæricus, qui pressione recedit.

12. *Caligo à pterygio. L'Onglet des yeux, le Drapeau.*

Pterygium quasi ala, quibusdam *onyx*, sed malè, necnon *unguis* & *ungula*, est membrana sæpiùs ex oculi cantho nasali, vel aliunde enascens, & supra corneam sensim se extendens, in quâ vasa sanguifera, nec eminent nec distincta sunt.

Pannus verò dicitur congeries vasorum sanguineorum supra album oculi, ipsamque corneam expansorum, non membranam uniformem, ut in

pterygio efformantium, qui pannus sæpius pterygio observatur & ophtalmiâ initio stipatur.

Utrumque pterygium, scilicet unguis & pannus, sanatâ prius, si sit, ophtalmiâ, absumitur, vel refecatur: huic absumendo confert pulvis ex sacchari drachmâ & vitrioli vel aluminis granis sex, insperge semel in die; vel adhibeantur collyria acria de leucomate indicata, fel squali, anguillæ, oleum chartæ, os sæpiæ, lapis divinus Saintyvesii, succus chelidonii, &c. His incassum tentatis, cautè forficibus refecetur pterygium, dein per quatrimum foveatur oculus aquâ vitæ & fontanâ mixtis, deinde verò collyria ex aquæ rosarum & plantaginis unciâ unâ, matris perlarum scrupulo, sacchari saturni granis sex, & vitrioli albi granis tribus fiant.

13. *Caligo hyposphagma*, Jonstoni *Id Medic. Echymose*, œil poché, meurtrissure de l'œil. *Hæmalops* Hippocratis. *Hypopyon* Galeni. *Echymoma* aliis. *Sugillatio* Latinis. *Tarsen* Arabum.

Differt ab ophtalmiâ defectu doloris, caloris, inflammationis; cum eâ complicatur initio, si ab ictu procedit, sed quandoque hyposphagma fit à causis internis ut ab scorbutico viru: in quo casu sola antiscorbutica profunt.

Curatur hyposphagma ab ictu, seu contusione 1°. phlebotomiâ repetitâ, dolori, inflammationi, ictus gravitati, symptomatum numero, respondentis, nec non hyrudinibus palpebræ admotis.

2°. Oculo affundatur initio sanguis calens columbæ, pulli, lac croco tinctum calidum, collyrium ex ovi albumine cum aquâ rosarum conquassato.

3°. Deinde sedato dolore vinum calidum, aqua vitæ, feniculi, decoctum foliorum hyssop-

pi, folia parietariæ trita in vino, aqua vulnerariâ, ter in die renovato cataplasmate vel linteo.

Caligo venerea, Quêlmate *Panegyris* 1750.

Est cœcitas infantium recens natorum quorum mater gonorrhœâ virulentâ laborabat. Ea caligo est cum atrophîâ oculi atque corneæ obliteratione. Plurimas verò hujus speciei caligines vidit Auctor celebri Taylora oblatas & prorsus insanabiles.

Caligo hypoæma Mauchartii *de hypopyo*. *Hypochyſis hæmatodes* Græcorum. *Hypophtalmia* Galeni.

Est ea species quæ pendet à cruore effuso intra cameras oculi.

Hanc sanavit Mauchartius appositis facculis ex herbis resolventibus in vino coctis, dein cauterio brachio inuſto, ſed phlebotomia debet antecedere.

Utrum objecta rubro colore tincta videantur valdè dubium est.

Caligo lactea observ. D. Haguenot ill. Medic. Profeſſ. Monſpel.

Hypogala est lactis collectio in camera oculi anticâ vel mediâ; observata est in puerperâ cujus lac reſpreſſum fuerat.

Huic affinis est illa caligo quæ ſuccedit operationi cataractæ lacteæ, vel purulentæ, quâ materie residente viſus reſtituitur.

In hypopyo & empyeſi est pus in alterutrâ vel utraque camerâ, ſed ob graviffimos dolores, qui ſuperveniunt, morbus ad ophtalmias referendus videtur.

Caligo à rhytidofi Mauchartii; à defectu humoris aquei Sennerti *prax*.

Rhytidofiſ est ſubſidentia & corrugatio corneæ. Humor aqueus facta corneæ vulnere ſtatim

effluit, sed intra diem reparatur; spontè in fistula continuò effluit, unde flaccescit cornea & undulosa evadit, hinc minùs pellucida. Quandoque non generatur, ut in senectute, & tunc vitium est immedicabile, quandoque exhauritur, ut in tritæophia, causo, aliisque acutis febribus, & tunc sanatâ febre, caligo evanescit.

Si à ficcitate & calore pendeat, curatur fomentis emollientibus, balneo oculi seu lavacro ophthalmico.

Sutor Agathensis subulâ sibi corneam tutudit, unde elapso humore aqueo visus obscuratus est; is votum vovit in templo, cujus parochus Beati, ut aiunt, Parisii pulverem oculo obscurato adperfit, & reparato humore aqueo visus rediit, quam medelam miraculi instar celebravit D. Mongeron.

Caligo ab ecclasi Mauchartii, Hyperauxesis iridis.

Ecclasis seu chalasis Mauchartio est obturatio pupillæ à fungosis appendicibus ad oras ejus enatis. Hoc vitium equis familiare, observante Lowero, illis amblyopiam meridianam seu nyctaliopiam causatur, fortè & cataractam membranofam quandoque induxit. Curatur appendicum excisione ope acûs intra corneam adaclæ.

Caligo à synifesi Mauchartii, Wolhoufii &c.

Synifesis est plenaria obturatio pupillæ à coalitis uveæ labris, hæc pupillæ imperforatio vel est nativa vel acquisita ut ab hypopyo, empyesi, cataractâ purulentâ, cephalæâ, ophtalmiâ cho- roideæ.

Curatur operatione chirurgicâ à Cheseldenio institutâ; foramen scilicet uveæ cuditur ope acûs trans corneam immissæ.

Caligo à myosi. Vide Amblyopiam & suffusionem.

III. *Amblyopia*, Amblyopie, vûë confuse, foibleſſe de la vûë. Ab *opsis* viſus & *amblys* hebes, obſcurus; *viſus debilis* Aetii; *visûs hebetudo* Boerhaavii de *morbis oculorum*.

Amblyopia eſt genus morbi cujus præcipuum ſymptoma eſt debilitas viſûs vel abſoluta, vel reſpectiva, ſine ulla opacitate corneæ, vel interioris oculi.

Viſûs obſcuritas & confuſio dicitur relativa; cum non in omnibus conſuetis diſtantiis objecti, ejuſque poſituris & in luce vulgari, ſed tantum in quibuſdam videri poteſt objectum; ſic myopes confuſè vident objecta diſſita, proxima verò diſtinctè, ergo ſunt amblyopes reſpectu diſſitorum.

Viſio *clara* eſt quæ ad objectum totum agnoſcendum, & ab aliis diſtinguendum ſufficit; *obſcura*, quæ non ſufficit.

Viſio *diſtincta* eſt ea quæ ad objecti partes, & partium particulas agnoſcendas & diſtinguendas ſufficit; econtra eſt *confuſa*; ſic incipiente cata-
ractâ hanc chartam ſi quis ita videat ut ab aliâ, aut à tabulâ diſtinguat, & chartam eſſe agnoſcat, is eam clarè videt, ſed ſi lineamenta nigra huic inſcripta non diſtinguat, aut characteres qui ſunt linearum partes & particulas cujuſque caracte-
ris non agnoſcat, nec litteram unam non niſi ratione loci quem occupat, diſtinguere ab aliâ valeat, is habet viſionem claram ſed confuſam; qui verò & plures & minores tum linearum, tum litterarum partes & particulas cognoscit & diſtinguit, is viſu diſtincto gaudet, eoque tanto magis

distincto, quo minores sunt particulæ & major distantia ab oculis particularum quas distinguit, sub minori etiam lumine.

Limites visionis distinctæ sunt quatuor vel quinque pollicum pro objectis vicinis, quatuordecim pedum scilicet pro objectis remotis ejus magnitudinis quam litteræ majusculæ utplurimum obtinent; quò majora sunt objecta & magis luce collustrata, eò major est distantia ad quam distinctè videri possunt.

Objecta nigra supra fundum album posita, ejus magnitudinis & distantiae ab oculis nostris, ut axes optici versus illa directi includant angulum majorem triginta quatuor secundis minutis, cerni possunt, sub minori angulo evanescunt.

Viginti quinque candelæ in tenebris accensæ, & uno pede distantes ab oculo fundunt lucem æque fortem ac lux diurna reflexa seu ad umbram. Pro diversitate verò lucis visus acies est magis vel minùs extensa.

Claritates lucis sunt in ratione duplicatâ inversâ distantiarum, docet experientia. Terminus verò visionis in mediocri luce sequitur rationem subtriplicatam distantiarum lucis v. g. candelæ.

Ergo terminus visionis pro objectis solitariis erit in ratione subsextuplicatâ claritatis objecti. Sic si terminus visionis sit triginta secundorum ad lucem diurnam, ille erit pro quarta parte hujus lucis, 38° . secundorum, pro nonâ parte hujus lucis 43^m . secundorum & sic deinceps. Mayer *Actor. Gottingen. 1754.*

Si verò objecta sint aleata, striata, cancellata, similia sibi invicem proxima, duplò major debet esse numerus secundorum anguli sub quo videtur objectum ut distinguatur, quàm si objecta

sint solitaria, uti punctum nigrum in chartâ albâ, vel album in nigrâ.

Lux mediocris ut diurna ad umbram est aptissima ad videndum; lux enim maxima, ut directâ solis, non minùs offuscat visum quam lux debilior, ut crepuscularis cum infirmat, vel obscurat.

Hinc patet cur cæteris paribus, distinctiùs videamus objecta mediocriter vicina, ut litteras vulgares ad septem pollices, cùm quò majora sunt objecta, eò ad majorem distantiam posita illa distinctè videamus, confuse verò minora, imò non videamus, sic punctum nigrum unam quartam lineæ partem in diametro obtinens evanescit ad distantiam pedum duodecim; ast punctum idem, sed cujus diameter sit æqualis duabus tertiis partibus lineæ non evanescit nisi ad distantiam viginti sex pedum.

Quantitas lucis quæ oculum subit, cæteris paribus, est ut amplitudo pupillæ; sed pupilla in magna luce coarctatur, ita ut quandoque diametrum duplò minorem obtineat, seu amplitudinem subquadruplam, ergo non mirum si in magnâ luce quâ pupilla coarctatur, minus clare videamus, quàm intensitas lucis exigere videtur.

Amblyopia differt ab amaurosi ex eo quod in amaurosi omninò amittitur visus & pupilla immobilis evadit, si tamen unus oculus sit sanus, pupilla cæci movetur cum pupillâ sani, ast sano clauso, pupilla cæci omni motu destituitur. Præterea in amblyopiâ relativâ oculus clare & distinctè videt objecta sub certis circumstantiis ut myops proxima, nulla verò in amaurosi.

Amblyopiæ causa est confusio imaginis in retinâ depictæ; confusio verò adest in imagine quoties fasciculi radiorum ex uno puncto objecti venien-

tium non adunantur in retinae uno, eodemque puncto, sed in diversis; aut plures fasciculi ex diversis objecti punctis radiant simul in unum imaginis punctum, talis est confusio quæ locum habet in myopiâ & presbitiâ.

Confusio etiam oritur ex obscuritate, ut in amblyopiâ, nam cum nulla imago distincta sit nisi sit clara, omnis imago obscura necessario confusa est: obscura est quoties non sufficiens est claritas seu radiorum quantitas propter turbam oculorum, aut non sufficiens eorum vis in retinam propter retinae sensibilitatem imminutam.

1. *Amblyopia crepuscularis. Visus diurnus Boerhaavii; Græcis hemeralopia; Neotericis Nyctalopia.*

Ea est in qua visio ad crepuscularem lucem vel matutinam vel vespertinam hebes est & confusa, in eodem loco, ubi ætopes distinctè vident.

Ætopes (vel ætopes) voco ab *aetos* aquila, & *optomai* video, eos qui aquilarum instar distinctè vident proxima, remota, meridie & in crepusculo &c. uno verbo, visus perfectos vel omnium minimè imperfectos.

Gallinæ amblyopiâ crepusculari laborant, unde non nisi magnâ luce, minuta quibus vescuntur grana conspiciunt, & sic ad crepusculum otiosæ dormiunt.

Hoc vitium est planè oppositum amblyopiæ meridianæ, quâ noctuæ omnes laborant; quæ scilicet in mediâ luce cœcutiunt, noctu verò distinctè vident.

Hic morbus duobus ab hinc annis fuit in viciniâ Monspeliæ epidemicus maximè in oppidis flumini cuidam vicinis, ut juxta flumen quod Sauve, Somedrias, Sanctum Hyppolitum alluit, ubi, potissimum milites noctu sub dio excubias

MORBORUM, CLASSIS VI. 265
agentes in aëre humido, & nebuloso, hemeralopes evadebant.

Cum autem multiplex experientia docuerit eos sanari, quibus per cathartica, emetica, diuretica, vesicatoria, & similia, superfluum serum è massâ sanguineâ evacuabatur, præmissâ unâ aut alterâ phlebotomiâ; verosimillimum est hanc speciem processisse ex sero superfluo in massâ sanguineâ, quod organa visûs specialiter relaxabat, non certè difficile est conceptu quod ab aëre humido & nebuloso, autumnali tempore, perspirabile serum in massâ sanguinis retineatur, sicque exundet; nec cur per evacuantia superius recensita foras eliminetur, adeoque morbus sic sanetur; verùm cur illud serum quædam organa visûs afficiat, potius quàm organa auditûs, tactûs, aliave quæcumque, hoc intellectu arduum est.

Interea ex principiis à me traditis in dissertatione de medicamentorum specificorum actione, cum quælibet corporis humani pars habeat crasim sibi propriam, ut quælibet vervecis pars saporem suum delicatis palatis dignoscendum, ita dantur humores milleni à se invicem quoad crasim diversi, ob combinationes quas in diversis partibus patiuntur: cùm iterùm non omnibus indiscriminatum partibus adhæreant fortiter humores quilibet, sed ille tantùm agat humor in illam partem cui fortius adhæret, seu quocum ratione gravitatis specificæ & figuræ molecularum majorem habet affinitatem, facile conceptu est, cur humor serosus determinatæ crasis ex oculorum ambitu perspirandus, si retentus sit, fortius adhæreat retinæ quàm aliis partibus.

Si in vase simul agitentur & misceantur frustula panni, carnis, ligni, salis, cum aquâ, oleo,

hydrargyro, non singula fluida agent quælibet in ea corpora, sed oleum panno adhærebit fortius, aqua sal dissolveth, aurum ab hydrargyro emollietur, minimè attactum à sale, &c. jam verò cum actiones ejusdem fluidi in diversas partes sint valde diversæ, quippe hydrargyro vix lignum mutatur, nec aurum ab oleo; sic fieri potest ut retinæ filamenta, quæ à propriis humoribus non relaxantur, ab hoc alieno fluido seroso emolliantur; unde fiet ut minus sensibilis sit impressioni objectorum.

Quod autem in retinam potius quam in alias oculi partes agat hæc causa relaxans suadere videtur obscuritas visûs, quæ hanc relaxationem sequitur; quippè cum visûs obscuritas sit ex prædictis in ratione compositâ, ex inversâ sensibilitatis, & inversâ intensitatis lucis conjunctim, evidens est positâ sensibilitate minori retinæ, fore ut obscuritas sit in magnâ luce exigua, & in mediocri, ut crepusculari luce, magna; ita ut æger meridie sat distinctè videat, accedente vespere confusissima & obscurissima fiet visio; quippè debilitas lucis vespertinæ tunc temporis concurrith cum minori retinæ sensibilitate ad obscuritatem visûs augendam. In hoc affectu pupilla est magis dilatata quàm in œtuptis; quippe si omnimoda foret insensibilitas retinæ, dilatatio ejus foret maxima; cum verò tantum sit imminuta retinæ sensibilitas, adaucta est pupillæ dilatatio sub meridiem; vespere autem cum lux minuatur, iterum magis dilatatur pupilla, siquidem natura eâ proportionem pupillam dilatat, quâ majori lucis quantitate indiget ut videat; cum autem indigeat in ratione insensibilitatis retinæ, & imminutionis lucis, dilatatio pupillæ utriusque rationem sequitur.

Alias species hujus vel potius varietates commemorant Auctores, in quibus alia phœnomena, imò diversa possunt esse, ut pupillæ angustia, retinæ rigiditas, & similia; verum an accuratè observatæ fuerint dubium est, & satius est eas omittere quàm assignare.

Curatio ex dictis patet; omni ope enitendum est, ut tensio pristina retinæ restituatur, atque in hunc finem, ut serum in eâ exsuperans per venas bibulas reducatur, & derivetur ad colatoria renum, intestinorum, cutis, ad ulcera vesicatoriis pone aures inusta, concurrente victu exsiccante diaphoretico; drastica, emetica, in certis casibus plus detrimenti possunt asferre quàm emolumenti, cum nullum vitæ periculum ex hoc morbo immineat, ex emeticis verò, nisi robusta & inertia subjecta, pituitosa curentur, non rarò metuendum sit.

Hujus morbi varietatem annumerat Boerhaavius, quæ pendet à pupillæ stricturâ immobili; interea dum retina sensibilitate consuetâ gaudet, in statu sano pupillæ apertura respondet reciprocè sensibilitati retinæ, adeoque repugnat pupillam non dilatari eâdem proportionem quâ luminis intensitas decrescit; verumtamen fieri potest ut pupillæ apertura propter singularem uveæ insensibilitatem non eam legem sequatur, & tunc temporis vitium cui mederi opus est, seu principium progumenum morbi est rigiditas uveæ, non verò hujus insensibilitas; quare verò hoc asseram ratio est, quia, testante illustrissimo Hallero, si acupungatur uvea, ut vidi in operatione cataractæ, & ut ipse instituit in animalibus, ea minimè movetur, unde facile inferre liceret hanc nullis aut rarissimis filis nerveis ornatam esse. Huic autem speciei nullum remedium novit Boerhaavius, ma-

ximè si, ut fieri solet, ea uveæ rigiditas senibus accidat.

Quod autem addit summus ille Professor de juvene Britanno, qui optimè interdiu videbat quandiu sol erat supra horisontem; ast ad ejus occasum nebulas præ oculis videbat, post occasum nihil omninò videbat, ne quidem in cubiculo candelis copiosis illuminato, nec ad lumen lunæ utcumque splendidæ, ad quod pupilla erat immobilis. Hujus phænomeni ratio non est nexus aliquis inter lumen solis, ut Boerhaavius censet, & oculi illius partes, nec vapor noctu ascendens, ut Brigius judicat; sed est immanis differentia inter splendorem & activitatem luminis solaris, & vim luminis candelæ & lunæ: luminis solaris vis est ad vim luminis candelæ 16. pedes distantis, observante D. Bouguer, ut 11664. ad 1. & ad lumen lunæ in plenilunio, ut 374000. ad 1. demonstrante D. Euler. *Ad. Acad. Berolin. ann. 1750. pag. 299.* non mirum itaque si vis toties major sufficeret ad succutiendam retinam quam tantò minor non afficiebat.

2. *Amblyopia meridiana*; *Nyctalopia* Hippocratis *prædiction. L. 2. Visus nocturnus* Boerhaavii, *de morbis oculor. pag. 161. Vespertina acies* Fel. Plateri; Gallicè *Nyctalopie, Vuë de hibou, de chat, &c.*

Qui de die nihil cernunt, sed vesperi & noctu satis acutè vident, ait Hippocrates, illi *Nyctalopes* sunt: duas hujus varietates recenset Boerhaavius.

1°. A nucleo crySTALLINI opaco, pupillâ tamen remanente mobili; hæc verò species fictitia mihi videtur; verum quidem est quod si interdiu pupilla coarctetur, nucleusque crySTALLINI sit opa-

cus, visus erit obscurissimus; & si vespere pupilla dilatetur, & juxta observationem Boerhaavii, ejus diameter tripla diurnæ evadat, adeoque apertura noncupla prioris, tunc sufficiens lux limbum crySTALLINI penetrabit ad visum clarum efficiendum; verum repugnat pupillam ita coarctari etiam in luce meridianâ, cum datur cataracta; quippè quò minus luminis accipiunt cataractosi, eò plus pupillam suam dilatant, docente quotidianâ experientiâ; ergo hæc varietas fictitia videtur.

2°. Varietas est quæ pendet à retinæ summâ sensibilitate, qualis in ophtalmiâ internâ datur, dum uvea solitam retinet mobilitatem, qualis est in pueris; quippe non fecus ac in gravi ophtalmia natura claudit ita accuratè palpebras, ut ipse æger, manûs interventu, vix à se possit impetrare ut eas diducat, metu doloris quem lumen infert; non mirum si dum retina valdè sensibilis est, ut in ophtalmiâ internâ, nihil possit determinare naturam ad pupillam aperiendam; verum quidem est quod accurata pupillæ clausura impossibilis sit, etiam in ophtalmicis, & si vel parum illa pateat, minimus lucis radius in oculo sensibili sufficiet ad visum; unde si hæc species datur, certè rarissima est, nisi accedat altera conditio quam multi equisones, monente eos Rich. Lowero, in equis observarunt; scilicet docent Act. Londinensis Societatis, equos huic esse obnoxios, & ad marginem uveæ enasci excrescentias fungosas, quæ omninò obturant pupillam, dum sole lucente pupilla coarctatur; nequaquam verò impediunt ne noctu lux sufficiens admittatur; quippe pupilla apud equos, ut apud feles, ita est dilatabilis, ut noctu diametrum cor-

neæ obtineat; hujus verò curatio manum Chirurgi dexterrimi exigit: si verò *phlogosis* sit in oculo, curatur ut ophthalmia.

3. *Amblyopia dissitorum*; *Myopia* vulgò; Gallicè *Vuë courte*, *Myopie*; *Visus juvenum* Plateri.

Myopes sunt qui objecta paululum dissita confusè vident, sed proxima distinctè; dicitur *myopia* quasi *visus muris*.

Myopiæ valdè obnoxii sunt qui minuta tractant, ut Aurifabri, Horogarii, Coelatores, Pictores in compendio, quibus cornea est valde convexa, seu respectu globi oculi est pars multò minoris sphaeræ.

Causa verò hujus est adunatio radiorum lucis, antequam ad retinam devenerint, seu radiorum coitus pone crySTALLINUM.

Ideò autem pone crySTALLINUM coeunt antequam ad retinam pervenerint; 1°. vel quia vis refractiva aquei & crySTALLINI major est; 2°. vel quia cornea & externa facies crySTALLINI nimis convexa est; vel 3°. quia retina à crySTALLINO remotior; vel 4°. quia objectum est nimis dissitum; vel 5°. quia pupilla est nimis patula; & ut rectiùs loquar, myopia est in ratione compositâ ex his conditionibus, scilicet vis refractivæ aquei & crySTALLINI, distantiae crySTALLINI & corneæ à retinâ, distantiae objectorum, & demùm aperturæ pupillæ.

1°. Cæteris paribus eò citiùs adunantur radii, quò vis refractiva corporum pellucidorum oculi major est; sed vis refractiva est in ratione differentiae densitatis & oleositatis mediorum: ergo in eâdem ratione crescit promptior radiorum adunatio, seu myopia; positâ eâdem mediorum oleositate, vis refractiva est ut densitas aquei,

dùm fit visus in aëre; supponamus v. g. crystallinum & aqueum adipisci densitatem vitri, quoniam ratio refractionis ex aëre in vitrum, est ut 3. ad 2. dùm ex aëre in aquam, est ut 4. ad 3. demonstrant Dioptrici focum in primo casu distare duplo minus à superficie refringente quàm in altero: ergo si densitas crystallini, aquei, aut etiam vitrei crescat, vis refractiva major erit, proindeque myops evadet homo intra aërem degens, qui intra aquam dissita distinctè videret.

2°. Radii paralleli inter se & omnes qui ex objectis remotissimis procedunt, si incidant in corneam magis convexam, obliquius incidunt: angulus itaque incidentiæ radiorum cum perpendiculari è centro corneæ ad corneam ductâ major est, sed angulus refractionis est semper in ratione constanti ad angulum incidentiæ; ergo angulus refractionis erit major: sed quò major est sinus anguli refractionis, eò citius cum axi optico adunantur radii; ergo quò magis convexa fuerit cornea, eò radii ab objectis dissitis promanantes citius pone crystallinum unientur, unde myopia; quod de corneæ convexitate dico, de convexitate crystallini dictum sit, & myopia crescet in ratione convexitatis tùm corneæ, tùm crystallini, ita ut licet cornea non sit solito convexior, sufficit ut alterutra, vel utraque crystallini superficies sit magis solito convexa, ut myopia detur.

3°. Quò retina est à crystallino & à corneâ remotior, eò longius à retinâ, & proximius crystallino fit radiorum adunatio, licet vis refractiva, & convexitas partium oculi sint eadem; in statu verò perfecto tam affabrè sunt proportionata, & accuratè ad leges sublimioris Geo-

metriæ composita hæc organa , ut ne millesimâ lineæ parte retina sit remotior à crySTALLINO , in uno quam in altero homine ; verùm si quâvis de causâ mutetur illa proportio , aut distantia relativa crescat , tunc fiet myopia.

Hoc autem multiplici modo fieri potest ; 1°. quidem si ligamentum ciliare contrahatur , adeoque corneæ ligamentum coarctet ; inde enim oculus ovalis fiet , qui prius sphæricus , & cornea magis convexa ; verùm hoc fieri vix concipitur , cum ligamentum ciliare minimè musculosum sit.

2°. Si musculi obliqui simul agant , & veluti fascia globum oculi comprimant ; inde enim oculi figuram ovalem evasuram existimant multi , quæ sphærica est exceptâ prominentiâ corneæ.

3°. Observare est etiam ab exostofi laterum orbitæ , aut alio tumore laterali pressionem illam fieri posse.

4°. Quò objecta sunt magis distantia , eò radii ab illis promanantes , & in oculum incidentes magis ad parallelismum accedunt ; sed radii paralleli cum axi optico citiùs uniuntur , quàm divergentes , quod experimento facillimo quisque probare potest ; si enim candelam nunc admoveat ad lentem vitream , nunc ab eâ removeat , is videbit focum radiorum pone lentem recedere quâ proportionè candela accedit , & accedere quâ recedit. Inde autem facile intelligitur cur myopes confusè videant objecta diffita , distinctè verò proxima , seu cur ea amblyopia sit relativa ad distantiam objectorum. Cùm etenim focus incidat ante retinam , tunc punctum *A.* objecti non depingetur solum in puncto correspondenti *A.* retinæ , sed simul per radios focos divaricatos in singulis punctis maculæ , & sic unum in pluribus locis

locis videtur; & pariter puncta ejusdem maculæ recipiunt radios ab aliis objecti punctis procedentes; ergo & diversa objecti puncta in eodem imaginis puncto repræsentantur, unde confusio; aut objecti ad oculum accedentis focus incidit tandem in retinam, & tunc omnes radii ab uno objecti puncto promanantes in unum imaginis punctum incidunt, quodlibet objecti punctum diversum in diversis retinæ punctis pingitur, unde visus distinctus.

§². Denique multis experimentis compertum habeo, quod in lente convexâ prout apertura pupillæ, vel, ut loqui amant Astronomi, diaphragmatis vitrum tegentis, major est, eò focus lenti proximior est, & decresciente pupillæ aperturâ, focus remotior est, ita ut decresciente illâ aperturâ secundum progressionem duplam, foci distantia crescat in singulis terminis unâ circiter vigesimâ sui parte; itaque si pupilla fuerit subdupla prioris distantia foci, sit unâ vigesimâ parte minor; si subquadrupla, unâ decimâ; si suboctupla, unâ septimâ circiter; si subsexdecupla, unâ quintâ parte, &c. Ergò cum pupillæ diameter, juxta assertum Boerhaavii, triplo quandoque major seipsâ evadat, potest focus unâ decimâ parte removeri, adeoque efficere ut visus sit distinctus, quæ proprietas mirabilis ante La Hirium omnium hominum ingenia incassum torserat: quare verò focus recedat coarctatâ pupillâ, & dilatatâ accedat ad corneam, illud pendet ex eo quod radii in limbum crystallini incidentes, dùm pupilla dilatatur, citius coeunt in axe optico, utpote magis obliqui, quam radii paralleli qui soli admittuntur, dùm pupilla coarctata est, ut docent Dioptrici.

Indicatio curatoria, alia *palliativa*, alia *radicalis*; palliativa causam morbi respicit, radicalis principium. Quodcumque sit principium sæpius ignotum, causa est radiorum, antequam retinam attingant, adunatio. Remedium itaque est retardare illam adunationem, usquequò radii retinam attingant. Docet autem experientia, & dioptrica demonstrat, admoto oculis perspicillo plano concavo, vel utrinque concavo radios ab objectis diffitis procedentes, proindeque sibi mutuò parallelos incidere in oculum à se mutuò divergentes; atqui tunc temporis incidunt eodem modo ac si ab objecto proximo promanarent, in quo casu, docente experientiâ, focus recedit à lente; ergo si proportionatæ concavitatis perspicilla ad debitam ab oculo distantiam adhibeantur, objecti remoti radii in oculum illapsi unientur in ipsâ retinâ, seu objectum diffitum distinctè videbitur.

Principium myopiæ proegumenum est, 1°. vel convexitas corneæ, vel convexitas alterutrius, vel utriusque superficiei crystallini, quæ postrema vitia nulla sui signa distincta præbent; convexitas verò corneæ, præterquàm quod sæpè confunditur cum oculi prominentiâ, non est signum certum, quandiù ignoratur situs respectivus retinæ; ignoratur verò omnimodè. Ergò ex illis principiis nulla certa indicatio desumi potest, nec proinde certum adhiberi remedium; ut enim possibile tantum est morbum ex his principiis dependere, possibile pariter est ut pendeat ab aliis, quæ diversa, imò quandoque opposita remedia exigunt; ergò in hisce tenebris, cùm sit periculum nocendi æquale spei juvandi, satius est nullum remedium adhibere ab hoc principio indicatum.

Alterum principium proegumenum myopiæ est contractio spasmodica, vel etiam contractura musculorum obliquorum oculi; imò juxta quosdam ipsorum rectorum, quos alii obliquorum antagonistas supponunt; verùm meritò dubitatur an myopia constans à tali principio, & an ab altero ex hisce pendeat: fœtus verò emollientes, anodynæ vix quidquam præstant; ergò unica spes est in remedio prophylactico: idem dictum esto de opinione illustr. De Chales, Penbertoni, Porterfieldii, & aliorum. Si principia ab his assignata exigant emollientia, laxantia, aliunde metus est ne hisce medicamentis, si quid præstent, ipsa retina relaxetur, adeoque visus inde hebetior evadat; ergò satius est ab his abstinere.

Curatio individualis exigit, 1°. ut gradus morbi accuratè cognitus sit; 2°. ut perspicillum debitæ concavitatis inveniatur huic congruum: solvenda itaque sunt hæc duo problemata, antequam myopi prodesse possimus, nec unquam profuisset ipsi ars medica, nisi opem tulisset dioptrica.

Determinare gradum myopiæ in dato homine. Quoniam distantia visionis distinctæ apud homines, qui minuta objecta, ut characteres respiciunt, est circiter octo pollicum; eò major est myopia, quò pauciores sunt pollices, ad quos myops legere consuevit; ita ut si legat ad unum pollicem, alter ad duos, prior myops habeat visum breviorē septem pollicibus, & sic deinceps.

Sed ut distantia visûs distincti accuratiùs in myope determinetur, prætendat alterutri oculo chartam duobus foraminibus, ex aciculâ factis pertusam, quæ foraminula non distent invicem diametro suæ pupillæ, & trans illa foramina punctum nigrum parieti albo inscriptum respiciat,

chartam, oculumque ipsi conjunctum admo-
vendo, vel removendo usquequò unicum punctum
nigrum videat, non geminum; hæc distantia in
pollicibus lineisque sumatur; hæc est mensura
visûs distincti in dato myope v. g. trium polli-
cum, si fides sit La Hirio.

*Determinare diametrum concavitatis perspicilli
plano-concavi, vel utrinque æqualiter concavi pro
myope dato.*

Resolutio. Quærat per experientiam dati
myopis quanto intervallo debeat distare objectum
v. g. liber ab oculo, ut sine incommodo distinctè
liber legi possit ab ipso. Hæc ipsa distantia erit
diameter perspicilli plano-concavi, vel semidia-
meter utrinque concavi oculo myopis applicandi.

Quoniam enim objecta remota radiant per ra-
dios parallelos, si perspicillum fuerit plano-con-
cavum, focus virtualis radiorum refractorum dis-
tat ab eo, intervallo diametri concavitatis. Si
verò fuerit utrinque concavum, idem focus semi-
diametro concavitatis intervallo distat à perspi-
cillo. Enimverò in priori casu distantia objecti à
myope distinctè videndi, diametro ejusdem æqua-
lis est; ergò objectum remotum in casu priore
distinctè videtur per perspicillum plano-concavum,
in posteriore autem per utrinque concavum.

Objecta remota per radios ad sensum parallelos,
vicina per divergentes in oculum radiant; Myopes
vicina distinctè, remota non nisi confuse vident;
iidem non vident distinctè nisi per radios diver-
gentes, confuse per parallelos. Quare cum len-
tes tam plano-concavæ quàm utrinque concavæ
radios parallelos per refractionem efficiant diver-
gentes, ut perinde sit ac si ab objecto vicino
venirent, myopes per cava perspicilla objecta

remota distinctè videre possunt; medetur itaque perspicillum hujusmodi morbo; ergo myopibus conveniunt perspicilla concava, vulgò bicava.

Magis myopi, seu illis qui non distinctè vident, nisi ad minorem distantiam, conveniunt perspicilla minoris diametri, & minùs myopi perspicilla majoris diametri; perspicilla enim minoris diametri radios parallelos, adeòque ab objecto remoto advenientes efficiunt magis divergentes, quàm quæ sunt majoris diametri. Quamobrem cum magis myops ad minorem distantiam objecta distinctè videat, adeoque per radios magis divergentes cernat, perspicilla diametri minoris conveniunt magis myopi; per vitra concava objecta minora videntur, quàm oculo nudo, cum radii in oculum incidentes minorem angulum efficiant, quàm qui è vitro refringuntur ad latera; ergo myops ope perspicilli concavi objectum minùs videbit, & quò magis perspicillum removebitur ab oculo, vel oculus à perspicillo, eò minora videbit objecta. Wolf. *Dioptric.* 293.

Ut autem inveniatur semidiameter perspicilli dati, seu ut eligatur perspicillum concavo-concavum dato myopi conveniens, illud luci solari in loco aliunde obscuro obvertatur, & per reflexionem foci distantia invenietur. Specillum utrinque æqualiter concavum majoris sphaeræ v. g. semidiametri quinque pollicum æquivalet specillo plano-concavo sphaeræ duplo minoris, nempe diametri quinque pollicum.

Symptomata myopiæ, licet morbus simplicissimus videatur, sunt multa, ita ut ex gestu, vultu, scripturâ, myops ferè cognoscatur; sic myopes non solum quod legunt veluti naso admovent, sed etiam limis oculis spectant, & unico

oculo, si proximior sit charta; sic characteribus minutis gaudent tùm scribendo, tùm legendo, ne caput ad prosequendas lineas continuò moveant, sic exiguâ luce indigent; pupilla enim apud eos est patula: visio illorum est tenebricosa, seu confusa in perspiciendis objectis ultra pedem diffitis, quæ cum sint multò numerosiora quàm vicina, ideò assuescit pupilla huic dilatationi à quâ non potest desuescere. Si myopes per foraminulum chartæ respiciant, illi distinctius vident objecta remota; idem ferè commodum præstat palpebrarum conniventia, unde ut objecta diffita cernant, palpebris connivent, non sine notabili faciei distortionem. Præterea myopes, secum alloquentes non respiciunt, & frustra respicerent cum non possint ex alloquentis oculis, facie, nutu ejus dicta melius capere, ut ætoptæ solent, at quod ex hoc deest intellectui, vindicatur majori attentione, oculis demissis; quia circumstantia non vident, in obvia non visa incurrentes se lædunt; sæpius etiam objecta multiplicata vident, ut videbimus dùm de suffusione, noctu dùm candelas remotas respiciunt, magnam flammam circularem, non conicam videre sibi videntur, & alia quàm multa à myope erudito De Chales recensita.

Verùm inter illa symptomata unum est optimum signum adjudicandum de myopiâ, cum etenim per geminum chartæ foramen candelæ flammam geminam respicit homo, si digitus dextro oculo admoveatur, & dextra imago flammæ evanescat, homo myops est; si verò sinistra, presbyta est.

4. *Amblyopia proximorum*; *Presbytia* aut *Presbyopia* vulgò, à Græco *Presbys* senex, seu *visus senilis* Latinorum; Gallicè, *Vuë longue*; est

illa species visûs quâ proxima confusè, remota verò distinctiùs vident.

Sic mulieres presbytæ ut filum per acum trahant, acum & filum ab oculis longè removent, senes etiam libros removent ab oculis ultra octo pollices ut distinctiùs legant.

Hujus theoria ex præcedenti facilis est, causa est serior radiorum ab objectis proximis advenientium adunatio quæ fit ultra retinam.

Principia sunt. 1°. Corneæ & utriusque crystallini faciei, vel alterutrius minor convexitas, ita ut illarum curvatura sit portio majoris sphæræ. 2°. Nimia distantia corneæ, vel crystallini, vel utriusque à retinâ. 3°. Vis refractiva corporum pellucidorum oculi solitò minor. 4°. Objectorum nimia proximitas. 5°. Pupillæ angustia quam Græci *phthism* vocant.

Singulorum enim & à fortiori omnium conjunctim horum principiorum concursu fit, ut radii ex objectis emanantes proximis tardiùs adunentur, & focum ultra retinam exerant, unde visus distinctus esse non potest; quippè pyramis luminosa refecatur à retinâ radiis nondùm in apicem coni coarctatis; ergò quodlibet objecti punctum depingit maculam in retinâ non secus ac apud myopes, eo solo discrimine quod macula fit à radiis nondum coalitis, & apud myopes jam coalitis & iterùm expansis.

Magis presbytæ ad trium pedum distantiam minuta objecta distinctè vident, dùm proximiora confusè: minùs presbitæ ad pedis distantiam libros legendos removent, aut saltem ultra octo pollices. Si ultra distantiam sui visûs distincti sint posita objecta, ea presbytæ non distinguunt, quia non sufficit ad objecta distinctè videnda, ut radii

ex illis emissi exactè uniantur in retinâ, quod apud presbytas accidit objectis etiam valdè remotis, sed requiritur ut quantitas radiorum ex objecto promanantium sit tantò major quò retinæ sensibilitas minor est; verum apud senes retinæ sensibilitas paulò minor est quam apud juvenes, & si objecta sint ulterius distita minorem radiorum numerum dimittunt in oculum, ergò non sufficientem ad visionem claram. Radii qui ex objectis in datam superficiem irradiant, eò pauciores sunt, quò distantiae objecti quadratum majus est. Sic à duobus tribusve pedibus, quater, novies pauciores emittuntur quàm ab uno pede. Sic à quatuor pedibus idem objectum mittit ferè dimidio minorem radiorum numerum, quàm à tribus pedibus distantiae.

Si presbyopiæ principium fuerit pupillæ angustia, quod frequens est, eò minorem radiorum copiam ab objectis accipiunt, quò quadratum diametri pupillæ minus est; ita ut si diameter pupillæ sit duplò minor & simul distantia objecti duplò major, numerus radiorum ingredientium pupillam sit sex decies minor. Coguntur ideò objecta ad certam distantiam non ultra remove, ne visio obscurior evadat, non citra, ne radii magis ultra retinam coeant, adeòque confusius videant. Presbytæ siquidem vident tantum per radios parallelos aut convergentes in corneam immisos, minimè per divergentes; verum quò objectum proximius est oculo, eò magis fiunt divergentes radii simul ac copiosi, ex eo quod radii ab objectis proximis copiosius intrent oculum, quàm à remotis: non ideò, saltem in eadem proportionem crescit claritas imaginis, quippè quâ proportionem objectum proximius est, eâ imago per retinæ for-

MORBORUM, CLASSIS VI. 281

nicem diffusa amplior evadit ; ergo eò sunt plures partes illuminandæ , verùm non exinde singula puncta magis illuminantur , intereà ex eo quod objectum sit proximius , magis ultra retinam removetur focus , ergò magis confusa evadit visio.

Presbytæ itaque ut distinctè videant objecta indigent magnâ luce , econtra myopes exiguâ luce indigent ut legant ; presbytæ siquidem habent retinam magis rigidam ab ætate , pupillam angustiores , objecta remotiora , quæ omnia visionis claritatem minuunt ; ergo illi defectus , majori objecti splendore , aut illuminatione , debent compensari.

Si presbytæ aliquod objectum valdè lucidum v. g. flammam candelæ trans foramen chartæ inspiciant , illud ipsis videbitur adauctum , vel uti capillitio radians & subrotundum. Etenim illud objectum repræsentatur in retinâ per maculam ampliorem quam foret imago , si focus caderet præcisè in retinam ; ergò debet objectum ampliatum videri ; prætereà ut objecta splendentia v. g. alba , in fundo obscuro ampliora videntur quam nigra in fundo albo , ut docet experientia ; cum objectum supponatur splendidum ; & oculus sit camera obscura , eâ iterùm ratione ampliatum videbitur.

Jam verò ex radiis objectum illud delineantibus illi qui ad limbum crySTALLINI incidunt , paulò minus remotum habent focum , quàm qui axi optico sunt paralleli ; ergo paulo vividius objectum in medio maculæ delineant , cæteri proinde confusius videntur , adeoque veluti coronam dilutiorem referunt , quâ objectum circumdatur.

Curatio. Presbytis conveniunt perspicilla concava ; presbytæ enim remota distinctè , vicina

confusè vident; quamobrem cum lentes convexæ radios à puncto vicino advenientes ita refringant, ac si è puncto longinquo emanarent, presbytis specilla convexa conveniunt. Pari verò ratione magis presbytas juvant perspicilla magis convexa, seu quorum convexitas est portio minoris sphaeræ.

Presbytæ individuo invenire perspicillum conveniens, seu diametrum convexitatis perspicilli ipsi convenientis. Inquiratur distantia ad quam præbyta individuus objectum v. g. characteres libri, absque defatigatione legere aut distinctè videre consuevit; sit ea, v. g. viginti quatuor pollicum, distantia verò vulgaris ad quam ætopthæ distinctè vident, sed presbytæ confusè sit octo pollicum; differentia harum distantiarum est sexdecim pollicum; instituaturs proportio ut 16. ad 8. ita eadem distantia octo ad quartum terminum, qui erit quatuor pollicum, & ille quartus terminus additus distantiae visionis distinctæ ætoptharum, seu 8. facit 12. quod significat perspicillum presbytæ conveniens illud esse eligendum utrinque æqualiter convexum, cuius semidiameter sit duodecim pollicum, vel plano-concavum, cuius diameter sit 12. pollicum.

Etenim si presbyta distinctè videre potest objectum octo pollices distans, ita inflectendus est radius vi refractionis in perspicillo, ac si è viginti quatuor pollicum distantia procederet, qui terminus est suæ visionis distinctæ, ergo (ex Dioptr. Wolf. 493.) convenit huic presbytæ perspicillum utrinque convexum, cuius semidiameter sit duodecim pollicum, quo ut par est inflectentur radii; si quis fuerit magis presbyta, seu non videat distinctè, nisi ad maiorem distantiam v. g.

tres pedes, illi conveniunt perspicilla minoris diametri v. g. decem pollicum & trium linearum, si plano-convexum, aut semidiametri, si biconvexum.

Si verò ut quandoque accidit, presbyopia à vitio conspicuo oculi, eoque recenti ortum ducat, tunc auxilia etiam ad curationem radicalem, ex præcedenti theoriâ possunt indicari.

5. *Amblyopia luseorum. Lusciositas, vel Luscitas Boerhaavii, Gallicè Vûë louche.*

Lusci dicuntur qui objecta è directo oculis obversa confuse, oblique verò oculis oblata distinctè vident.

In praxi confunditur vulgò *luscitas* cum *strabismo*; ast strabones uno oculo vident distinctè objectum è directo oculis oblatum; lусci verò ad alterutrum latus inclinant faciem & oculum ipsum, quo respiciunt, ut objectum distinctius videant; *visus* dicitur *rectus*, cum linea ab objecto in faciem respicientis protensa, est perpendicularis plano ambas pupillas conjungenti, secus *visus* est *obliquus*; objectum visuri semper faciem ita versus illud convertimus, ut visus sit rectus, simulque oculos ambos ita dirigimus, ut incidant axes optici in medium objecti. Luscus verò dùm objectum respicit quod est v. g. ad dextram, oculum & faciem convertit ad sinistram. Strabo oculum quidem unum & faciem convertit ad objectum quod intuetur, sed non alterum oculum, qui huc vel illuc vagatur.

Visus rectus est clarior lusco, quia in visu recto major ingreditur pupillam radiorum numerus quàm in visu obliquo, ut patet ex Geometriâ. Nec non est distinctior visus rectus, quia facilius per radios neque perpendiculares judicabitur de objecti dis-

284 GENERA ET SPECIES

tantia & magnitudine, quàm per obliquos ut P. DeChales geometricè demonstrat *Optic. prop. 27.* adde quod in statu sano polus opticus, seu locus retinæ directè pupillæ oppositus, gaudet pluribus filis nerveis, & sensu exquisitiori quàm ejus latera, & demùm radii obliquè in pupillam illapsi focum habent magis diffusum in lateribus retinæ, quam qui in polum opticum rectè perveniunt.

Inde fit ut librum legendo, oculis quæque vocabula percurramus, distinctiùs enim videmus quæ sunt è directo oculis oblata, confusiùs verò quæ obliquè posita.

Luscitas ergò accidit vel 1°. quia obliquè posita est pupilla, ita ut radios obliquos plures accipiat quàm directos. 2°. Vel quia alterata est convexitas corneæ, aut ejus pelluciditas ita ut radii plures è latere alterutro admittantur, quam si directè accederent. 3°. Vel quia obliquè locatus est crystallinus, ejusque axis non idem est cum axi oculi. 4°. Vel demùm quia polus sensibilitate nativâ destitutus est, unde cogimur aliorsum dirigere visum, ut acutiùs cernamus.

Hisce principiis luscitatis originem præbent quandoque anchyloblepharum, seu palpebrarum partialis adhæsió, synechia ac transversa pupillæ positio, quibus sola chirurgia mederi potest; strabismi variæ species sæpè cum luscitate combinantur; si à leucomate pupillæ partem tegente, à panno vel pterygio corneam hinc vel inde opacante fiat, auxilia his affectibus propria sunt adhibenda.

Si luscitas à strabismo pendeat utendum est vel 1°. Perspicillis quorum vitra inæqualem habeant latitudinem, vitrum angustius oculo straboni est offerendum. 2°. Si strabismus pendeat ex eo quod

alteruter oculus sit debiliior, vitrum fortius refringens oculo debili respondeat. 3°. Si à musculorum vitio conspiciilla vulgò dicta *Besicles*, *masques à louchette*, sunt usurpanda.

6. *Amblyopia absoluta*. *Amblyosmos* Hippocratis. *Amblytes* Aretæi. *Visus obtusus* Boerhaavii pag. 171. *visus confusus* ejusdem pag. 179. Gallicè *Vuë basse*, *foiblesse de vuë*, *mauvaise vuë*.

Myopes, presbytæ, cæterique Amblyopes supra memorati, in quadam objecti distantia vel positura distinctè vident, & eorum visus non est nisi relativè ad alias distantias, horas, posituras confusus; ista verò species absolutam in quovis loco, tempore, situ visus hebetudinem importat. Myopes, præbytæ, &c. cum acutè cernant perspicillis tutò carere possunt, sed amblyopes absoluti non possunt.

Pendere videtur à retinæ minori sensibilitate qualis ferè omnibus hominibus post quinquagesimum annum accidit ac senescendo increscit, maximè illis qui minuta opera tractant, noctu scribunt, oculis suis abutuntur. Illis Horopter seu terminus visionis distinctæ in dies decurtatur duobus, tribusve pollicibus intra quodlibet decennium, illis objecta attentè considerata confusa apparent, characteres librorum duplicari, moveri, decussari videntur; oculi defatigati identidem fricantur, clauduntur; objecta ab oculis removentur ut in presbytia, maximè si operationem cataractæ passi fuerint ægri. Pupilla, seu ut rectius loquar, uvea vix mobilis est, factò à tenebris ad lucem transitu subitaneo; quod signum est imminuti retinæ sensus.

In hoc morbo, quem plebs repetitis phlebotomiis, mulieres frequenti puerperio, pauci verò

ætati ingravescenti tribuunt, vana à variis proponuntur remedia, sibi invicem contraria; alii enim ocularii Medici spirituosâ resolventia laudant, alii meram aquam frigidulam extollunt, & ab spirituosâ retinam ulterius exsiccare contendunt. Usus verò perspicillorum, nemine contradicente, necessarius est. Perspicilla verò utrinque convexa seu biconvexa conveniunt, cum enim horum ope collecti radii fortiùs retinam afficiant, inde claritas visui restituitur, & cum ea distinctio, quæ sola commoda à perspicillis sunt expectanda.

Potissimæ regulæ in eligendis perspicillis sunt. 1°. Ut vitra sint ad uniformem curvaturam elaborata, pura, perpolita. 2°. Ut focus amblyopi convenientem habeant. Quæ focus habent brevior *seniora*, quæ longior *juniora* dicuntur, quæ longissimum ut 4. 5. 6. pedum, *conservæ*. Quæ verò brevissimum ut 4. 3. pollicum, *cataraclæ*, Gallicè *loupes*, *biloupes* nominantur.

Focus seu distantia ad quam radii post duplicem refractionem uniuntur in biconvexis est semidiameter convexitatis. Detegitur autem si vitrum foramini pollicari cameræ obscuræ applicetur, & chartâ excipiatur imago objectorum externorum; ubi imago fuerit distinctissima, ibi focus est. Inde ad vitrum distantia pedibus, pollicibus, lineis expressa vulgò dicitur *focus*, rectius *distantia foci*.

Horopter, seu terminus visionis distinctæ, est minima distantia ab oculo ad objectum ubi distinctè videtur. Ea distantia eò major est, quò objectum majus & lumen intensius. Vulgò horopter sumitur pro distantia assueta inter oculum & characteres quos scribere solemus, & ea apud œtopos est circiter octo pollicum; sed horopter pro majoribus objectis, ut hominum faciè distinguenda est aliquot pedum.

Qui assuescunt perspicillis senioribus, seu brevioris foci, illi quolibet decennio coguntur sensim seniores adhibere, quod valdè incommodum est, quippè visus tantò magis decurtatur; scilicet qui conservis utuntur v. g. sex pedum, illi optimè legunt in distantiis inter octo pollices, & sex pedes mediis; qui verò utuntur perspicillis sex pollicum, illi ultra sex pollices positos characteres distinguere nequeunt, nisi multò majores.

Hinc emanat summi momenti regula, ut scilicet perspicilla juniora primùm adhibeamus, seu conservas, & non nisi coacti ac sensim ad seniores transeamus. Perspicillis nondum assueti debent plura experiri, & illis uti; 1°. quæ objecta clara & distincta exhibent, non verò quæ ea sensibilibiter adaugent, si biconvexa, vel minuunt, si bicava myopibus necessaria; 2°. quæ visum minimè defatigant.

Præter perspicilla, vel *nasalia*, quæ commodiora, vel *manualia* (*monocles* dicta) amblyopes utiliter adhibent *tubos Hollandicos*, vulgò *Lunettes d'Opera*, ex objectivo biconvexo, & oculari bicavo minoris diametri confecta; sed tubus sit brevior pro myope, longior pro presbytâ; omnes æqualiter oculi ab hisce tubis juvantur, cum objecta clariora, distinctiora exhibeant.

7. *Amblyopia hydrophthalmica; Hydrophthalmia; Mydriasis* quibusdam; *Hydropisie de l'œil*; est ea quæ cum oculi solito majori protuberantiâ conjungitur. Initio visus est myops, seu objecta proxima satis benè videntur, confusè verò remota; in progressu verò morbi omnia obscurè cernuntur.

Volumen oculi majus, turgida tensio, corneæ prominentia, iris profundius latet, pupilla est

immobilis, aliquando amplior, aliquando verò angustior; visus initio bonus aut myops, deinde obscurior, ut in amblyopiâ absolutâ, sæpè cornea obnubilatur, aqueus humor turbatur, accedit quibusdam dolor perpetuus, tensivus circa frontem cum hemicraniâ ejusdem lateris stupore dimidiæ partis faciei, ejusque emphysemate; concurrunt etiam odontalgia, agrypnia, exophthalmia, epiphora, ectropium.

Si moles vitrei tantum increverit, vitreum in limbo crystallini extuberat, & strabismus errantem facit, visus imminuitur, bulbus induratur, obtusè dolet, accidit sæpè synchysis, seu confusio omnium contentorum in oculo; sed pupilla minus est profunda, quam si aqueus humor exsuperet.

Principium est major affluxus humoris aquei, vel vitrei, quàm est resorptio, & corneæ, ac scleroticæ contractilitas.

Indicationes curativæ sunt, 1°. ut fluidi congestio avertatur vesicatoriis, setaceis; cathartici, diureticis humor maturè foras educatur paracenthesi oculi, acu in corneam, vel albugineam immisâ; 2°. Bulbi contractilitas augenda tonicis, sacculis aromaticis.

Accidit hic morbus melancholicis, à suppressâ quâdam evacuatione, gravidis etiam, & aliquot menses durat, dein sæpè spontè sanatur.

Distinguitur ab exophthalmiâ, de quâ vide ophthalmiam.

IV. *Amaurosis*, Goute serene; *Gutta serena* Arabum; *Cataracta nigra* Germanorum; *Offuscatio* Cornarii in Aetium; *Cæcitas* Moroni *Director. Amblyopia* Rumphii, *Compend. Medic.*

Est morbus cujus præcipuum symptoma est visus suppressio, & pupillæ immobilitas sine sensibili oculorum opacitate.

Dicitur ab *Amauros*, obscurus; *Gutta*, quia à destillatione lymphæ oriri putabant; *serena*, quia non obnubilat oculum, ut cataracta, & sæpè caligo.

Ab amblyopiâ absolutâ differt per integram visus suppressionem; si visus nullatenus revocari possit, *abolitus* meritò dicitur; secus, *suppressus*.

In amblyopiâ absolutâ & caligine æger saltem lucem à tenebris discernit, non in amaurosi inveteratâ.

Amaurosis principium est in cerebro ad thalamos nervorum opticorum, in horum nervorum tractu, vel in totâ retinâ; deest itaque sensibilitas in oculo, in cataractâ præpeditur lucis ingressus in oculum.

Amaurosis est accidens syncopes, & comatum, ex eo quod anima periculo cordis, aut cerebri graviter commota non percipit lucis impressiones: in aliis casibus principium amauroseos est nervorum opticorum immeabilitas, sive in thalamis, sive in totâ retinâ, sive in tractu nervus sit obstructus, compressus, resectus, &c.

Si oculus sanus claudatur, & coecus luci obijciatur, pupilla istius nedum constringatur, quandoque dilatatur, & hæc est sola mobilitas, quæ

superest, atque amaurosim perfectam indicat.

Quò minor est mobilitas pupillæ in amaurosi, eò major est visûs imminutio, ita ut si ad lucem superfit quarta tertiave pars motûs pupillæ, quarta vel tertia pars visûs superfit.

1. *Amaurosis traumatica, vide Ant. Maitrejan. A vulnere oculi Hildani, obs. 17. 18. centur. 5. A commotione capitis Hildan. centur. 5. obs. 8. Schenckii, obs. pag. 168.*

Ex bombardæ explosione Schenckii, pag. 168.

Ex vulnere capitis Marcell. Donat. Hist. Acad. l. 2. pag. 76.

Vel subito accidit amaurosis post vulnus, ictumve, & tunc ab inflammatione, compressione, à sanguine factâ oritur, aut distracto introrsum globo, vel nervi sectione. *Vide Heisterum de vulneribus oculi.*

Si verò deinceps sensim accedat amaurosis, pertinet ad paralyticam, quæ diversam medelam expostulat.

A sternutatione ortam vidit Hildanus centur. 1.

2. *Amaurosis pituitosa; Amaurosis à catarrho Saintyves; Ab aquâ in cerebri cortice sinibus Boneti Sepulchret. de oculorum affectibus, obs. 9. 12. 15. 7.*

Ea apoplexiam, paralyfim, hemiplegiam pituitosam comitatur, sequiturve.

Indicat cathartica, emetica, vesicatoria, fetacea, cauteria nuchæ inurenda, excipiat oculis vapor spiritûs vini, electrificatio vehemens ad lachrymas fundendas.

3. *Amaurosis scrophulosa Philosoph. transact. tom. 9. pag. 257.*

Ex steatomate in cerebro Bonet. obs. 10.

Ob vesicam nervis opticis incumbentem. Id. obs. 2.

A tumore globoso nervis opticis insidente. Id. obs. 1.

Ipse vidi bis in puerulis scrophulosis amaurosim etiam subito ingruentem ; secto cadavere inveni glandulam strumofam nervis opticis incumbentem.

A calculo juxta nervum opticum *ibid.* pag. 433. *obs.* 2.

4. *Amaurosis plethorica* Nenteri *Tabul.*

Gutta serena à menostasiâ Saintyves pag. 343.

Amaurosis gravidarum Saintyves *ibid.*

A suppresso hæmorroidum fluxu *ibid.* *menstruo, &c.*

A Febribus acutis *ibid.* pag. 338.

Ea est stipata signis plethoræ, quandoque incipit à gravi dolore capitis, eoque profundo, vel gravitas dolorifica in oculi fundo residet.

Sanatur quandoque hæc species.

Judæus Medicus Burdigalæ plures sanabat sectâ venâ frontis, & effluxum sanguinis permittendo usquequò spontè sisteretur ; profuit non rarò venam jugularem aperire post febres acutas sanatas.

Phlebotomiam è pede, & medicamina mentes moventia à Saintyvesio laudantur, deinde juscula viperina, millepedes, aquæ ophtalmicæ adhibentur. Huc referenda est species amauroseos, quæ apoplexiam sanguineam, febresque acutas subsequitur.

5. *Amaurosis congenita* Saintyves *ch.* 27. pag. 345.

Nascuntur etiam infantes cœci, quod procedente ætate tantum cognoscitur ; singulare est in hac specie pupillam licet immobilem, non esse magis patulam quam in hac ætate est apud cætopas ; est itaque velut torpor organorum.

Sanati sunt etiam bimi usu aquæ ophtalmicæ, quæ partibus spirituosus tonum oculis restituit.

Synchysis est confusio, seu dissoluti vitrei mixtio cum aqueo.

6. *Amaurosis à synchysi.**Ab uveæ phlogosi Maitrejan.**Ab oculi internâ suppuratione ejusdem.*

Ea est quæ incipit à doloribus internis oculi vividis, pertinacissimis cum cephalalgia, vel hemicrania, pervigilio, febre, quandoque etiam exophthalmia; visus obtenebratur, vitreum dissolvitur: ille dolor quandoque plures menses perseverat, imò annos integros, nec visus restituitur, imò omninò aboletur.

Ea amaurosis insanabilis est.

Verùm sæpè accidit ut sic unius oculi visu amisso, post alterum annum alter oculus doleat, rubeat, lacrymetur dolente capite, & sic idem infortunium alteri immineat oculo; quod vitari posse præsumit Saintyvesius, extirpato oculo cæco.

Hæc oculi extirpatio, seu excisio corneæ cum effluxu vitrei & crystallini periculo minimè caret, & vidi bis inde ortam hemicraniam insanabilem, semel verò maniam.

7. *Amaurosis à myosi Saintyves, pag. 346.*

In omnibus aliis speciebus amauroseos pupilla est patens, imò dilatata & immobilis, excepto quod clauso oculo sano, pupilla cæci luci exposita dilatetur; ast in istâ amaurosi, quæ myosim habet comitem, pupilla est arctior solito, & simul immobilis, nec ad lucem arctatur, ut sanis, nec dilatatur altero oculo clauso, ut in aliis cæcis, sed eadem ad solem & ad umbram permanet.

Myosis enim est pupillæ constrictio permanens; vocatur etiam *metosis*, necnon *phthisis pupillæ*. De myosi & mydriasi vide suffusionem inter vesanias.

8. *Amaurosis à spasmō.*

Ea est quam excitat spasmodica aut dolorifica

constrictio annuli moderatoris Valsalvæ.

Notum est ex Anatomicis quatuor musculos rectos, & obliquum majorem enasci ex apice orbitæ circa nervum opticum, quem amplectuntur; illi verò spasmus constricti ita arctant nervum opticum, ut fluido nerveo immeabilis evadat, & hæc est species amauroseos, quæ 1°. subito accidit; 2°. à dolore violento incipit; 3°. quæ spasmodicos, hystericos affectus comitatur; 4°. quæ à læso nervo alterutro orbitari, & inde convulso annulo moderatore oritur, ut observavit Vassalva, *dissert. 2. n. 11.*

Gravis cephalalgia induxit hanc speciem Schenckii *de cæcitate obs. 5.* Calculosa sympathica nephralgia hanc excitavit. Adolph. *in Ephemerid. nat. curios.*

Dolorifici morbi etiam diversi concurrunt. Morgagni, *Epistol. anatom. 18. n. 4. 5.*

A. morbis convulsivis Vieussens Neurograph. lib. 3. cap. 2.

Ab epilepsiâ Collect. Academ. tom. 3. pag. 261. Hildan. cent. 5. obs. 5.

Amaurosim quam unguibus suis in nervum ophthalmicum impactis excitaverat gallus gallinaceus sanavit Valsalva pressione nervi ipsius, unde resolutus est, seu laxatus annulus moderator, qui suâ constrictione nervum opticum stringens cæcitatem inducebat.

9. *Amaurosis foricariorum Ramazzini de morbis artificum, cap. 13.*

Qui latrinis expurgandis incumbunt, cum per horas quatuor in cloacis remansere, nisi domum suam repetant, ac oculis à luce omninò averfis, & clausis per viginti quatuor horas domi se recondant, & aquâ tepidâ oculos abluant, cæci

illicò evadunt; & cum hac cautelâ nihil est frequentius apud Patavinos quam foricarii sic excoecati; oculi quidem ipsis in cloacâ dolent, rubent, & paululùm obnubilantur; sed nec odor ille reter nares ferit, nec nauseam movet, nec ullam aliam partem lædit præter oculos.

Ut hoc infortunium vitetur, perspicilla-concava oculis arte applicata prætendi debent, qualia adhibentur ad luscitatem & strabismum, sed vitris accuratè clausa.

10. *Amaurosis venerea* Zacuti *praxis cent. V. obs. 49.* Ballonii *paradigmate 7.* vel *Sepulchreti obs. 4.* item Boerhaavii *de morb. oculor.*

Illa species vel inducit hydatides in retinâ, quibus visus tollitur, & eam litu mercuriali sanatam fuisse censet Boerhaavius; vel exostoses nervum opticum prementes excitat, quæ insanabilis; vel steatoma in cerebro procreat, ut Ballonii observatio fidem facit. Vidit Zacutus hanc speciem paucis post concubitum impurum horis supervenire cum ulcusculis & varis faciei. Anglus ope salivationis mercurialis ab amaurosi sanatus per aliquod tempus omnia objecta geminata vidit. Smith. *optic.* Dolore & pervigilio stipatur hæc species.

11. *Amaurosis exanthematica.*

A scabie suppressâ Baglivi *pag. 215.*

Ab achoribus repressis Hoffmanni *tom. 3. p. 229.*

A plicâ resectâ, vel retentâ Stabel. *hist. 6. 5.*

Est ea species quæ à morbis exanthematicis, vel repulsis, vel retentis exoritur.

In hoc censu reponi potest amaurosis, quæ pendet ab humorum falsedine, & acrimoniâ, in quâ proinde balnea, aquæ acidulæ, juscula diuretica & diluentia laudantur, ut serum lactis, millepedes, &c.

Ab herpete faciei suppresso ortam amaurosim discussit Saintyvesius, restituto herpete per iuscula aperientia, & sudorifica, ptisanas, &c.

12. *Amaurosis à narcoticis* Raii *synops. plantar. de stramonio.*

Succus, foliaque stramonii oculis applicata mydriasm & amaurosim creant.

In Moluccis insulis amaurosis est familiaris advenis, quod tribuitur esui hordei calidi, quod in hisce regionibus vaporem narcoticum gerere creditur. *Vide Bontium de Medicinâ Indorum*, qui in hac specie pro eximio medicamine topico laudat jecur squali lamiae dicti.

Notum est acida, ut acetum intus sumptum, esse eximia horum venenorum antidota.

13. *Amaurosis intermittens* Storch. *annus medicus pag. 75.*

A quotidianâ febre quotidie revertebatur amaurosis, & recedebat post aliquot horas.

Curatur ope kinkinae.

A febre intermittenti ardenti ortam vidit Felix Platerus.

Quæ verò pendet à synocho, ad plethoricam pertinet, cum phlebotomia curetur; rarò tamen sanetur, teste Saintyvesio.

14. *Amaurosis rachialgica* Spangerbergii *de colicâ saturninâ.*

Est ea species quæ rachialgiæ metallurgorum & saturninae supervenit, quæque pendet ab eodem principio ac paralyfis ejusdem originis. In hac topica inutilia sunt; emetica verò profunt, etiam teste Saintyvesio, post præmissas phlebotomias, in pluribus speciebus, ut in ferosâ, seu hydrocephalicâ, in intermittenti.

15. *Amaurosis hysterica* Saintyves *p. 347. ch. 28.*

Fugax est accidens in hysteriâ, quod vaporibus in caput ascendentibus tribuit vulgus, quia præ oculis nubem vel fumum videre sibi videntur hystericæ, atque non semel vidi quod accedente illo phœnomeno, subito convulsiones aliarum partium cessant; hæc species paucas horas, rarò dies perseverat.

Nota. Ut judicemus de quantitate visûs oculi, sanus claudatur, & invalidus luci oppositus inspicatur; si manu nunc prætensâ, nunc ablatâ, aut si nunc demissâ palpebrâ, eâque digito leviter confricatâ, nunc verò subito aperto oculo, uvea ita constringatur ad lucem, ut dimidio minor evadat pupilla, dimidia superest visûs quantitas; si tertiâ parte minor evadat pupilla, superest triens facultatis visivæ; si omninò immobilis sit, ut plurimùm, nullus superest visus, nisi in casibus rarissimis.

V. *Anosmia*, Perte d'odorat; *Olfactûs amissio* Sennert. *Chasemie* Haly-Abbatis.

Est imminuta, vel suppressa facultas percipiendi odores, hujus morbi symptomata præcipuum.

Ab *osme* odor, & à privativo.

Effluvia salino-sulphurea è corporibus exhalantia, si ope inspirationis in nares deducantur, illa humiditate membranæ pituitariæ soluta, agunt in nervum olfactorium, & inde nascitur perceptio odorum; multiplici itaque modo amittitur odoratus, ut siccitate membranæ pituitariæ, ejus mucositate nimia, ut in coryzâ; ejus infarctu, ut in ozænâ; obstructione narium, ut in polypo, aliisque circumstantiis.

1. *Anosmia catarrhalis.*

Est ea quæ coryzam vulgarem comitatur, quæ tamen, si coryza contumax fuerit, illâ sanatâ perseverat.

2. *Anosmia ab ozænâ.*

Qui foetent naribus, five ab ulcere membranâ pituitariam exedente, five ob putrefactionem muci & aëris ob fimitatem diutiùs in antris hygmori, sinubusque aliis retenti, necnon qui cadaveribus foetidis disseccandis incumbunt, qui latrinas, cloacas, macella, officinas alias foetidissimas incolunt, tam tetrìs, validisque odoribus percelluntur, & iis assuescunt, ut alios odores non percipiant.

3. *Anosmia à polypo.*

Quorum naribus accrescit polypus, cùm ea excrementa eò devenit, ut rimam utriusque naris, vel vomere depresso, vel utramque narem subeundo obturet; aër nequaquam subire potest, nec proinde odorifera effluvia adducere, unde anosmia.

Vide curationem polypi narium apud Heisterum.

4. *Anosmia syphilitica Ballonii paradigma n. 7.*

Est ea quæ in tertio syphilidis gradu exesis & ulcerosis naribus interioribus supervenit; exeduntur autem non solum membranæ, sed etiam ipsæ cartilagine narium, destruiturque organum olfactûs.

5. *Anosmia verminosa Ferneli.*

A vermibus rhinariis nares obsidentibus & obturantibus sternutationem, hemicraniam, quandoque furorem, simulque anosmiam excitari docent observationes plurimæ. *Vide Hemicraniam sinuum.*

6. *Anosmia à siccitate.*

Notum est in febribus morbisque inflammato-

riis exficcati ut plurimum membranam pituitariam, non fecus ac ipsa lingua, maximè si summus calor adsit; non mirum si anosmia, simulque agheustia sint horum morborum accidentia.

Si quis adverso vento iter faciat, maximè æstivo tempore, tenuissimumque & aridum viarum pulverem inspiret, ille odoratum amittit, ita & qui pulvere tabaci potissimum Hispanici abutuntur; ea enim omnia fibrillas nerveas exsiccant, & percipiendis impressionibus impares reddunt.

Huc referatur anosmia à calculis rhinariis Bonnet. *Sepulchret. obs. 4. pag. 443. tom. 1.*

7. *Anosmia paralytica.*

Ea est quæ morbos soporosos, paralyticosque comitatur, quæque ab contumaci nervorum olfactoriorum obstructione, compressione procedit.

VI. *Agheustia*, Dégout.

Est suppressio facultatis, quâ diversos sapes percipimus.

Diversa quidem est ab anorexiâ, cujus sæpè comes est, in agheustiâ lingua afficitur, ast in anorexiâ ventriculus; discrepat etiam ab cacosiâ, seu cibi fastidio; nam aliud est non percipere saporem alimentorum, aliud perceptos sapes fastidire & averfari.

Principium agheustiae vel est in cerebro, vel in linguâ ipsâ, vel in tractu nervorum linguarum, qui quatuor sunt, utrinque scilicet *magnus*, qui inferior & internus ex pari nono, & *parvus*, qui superior vel externus & lateralis ex quinto pari procedit; hisce quatuor funiculis nervosis linguæ accedit etiam utrinque ramulus ex nervo sympathico medio, seu octavo pari.

An nervus noni paris solus sit gustatorius adhuc sub iudice lis est.

Organum immediatum gustûs est in papillis villosis vel pyramidalibus; de semilenticularibus & capitatis non conveniunt physiologi.

1. *Agheusia febrilis.*

Suppressio gustûs vel comitatur febres ardentes & malignas duplici de causâ, vel scilicet ob summam linguæ siccitatem, & ariditatem, cum lingua scilicet arescit, nigrescit & instar ligni aspera est, vel ob delirium & soporem quo ægri quandoque obruuntur.

2. *Agheusia paralytica.*

Est illa quæ vel linguæ paralytim, vel morbum quemcumque soporolum comitatur.

VII. *Dyssecæa*, Græcis *dyssecoia* & *Hypocophosis*, Dureté d'oreille; ægri, Durs d'oreille, Latinis *surdastri*, *auditus difficilis*, Frider. Hoffmanni *dissert.*

Dyssecæa à Græco *Dys* difficulter, & *Acouo* audio, est audiendi difficultas ob obscuritatem sonorum.

Differt à cophosi incipienti ratione sedis; in *dyssecæâ* scilicet undæ sonoræ non possunt liberè transmitti ad labyrinthum alias benè constitutum: in cophosi nervus acousticus immeabilis est fluido nerveo. Desunt characteres distincti utriusque generis à longiori observatione & doctiori theoriâ expectandi.

Differt à paracusi quod soni sint obscuri, debiles & propter obscuritatem confusi, in paracusi verò non complicatâ soni clari sint, sed confusi.

Dyssecæa respondet caligini, cophosis amaurosi, paracufis amblyopiæ, syrigmus suffufioni.

Ea organi vitiofa structura, quâ debilitatur, aut impeditur undarum soni transmissio ad labyrinthum est principium dyssecææ, quod ex specierum censu patebit; experimento Schelhameri etiam distinguitur dyssecæa à cophosi. *Vide experimentum in 8^a. dyssecæâ.*

1. *Dyssecæa Monoton* seu Malcorum. *Monotes*, Gallicè *Monauts* dicuntur illi quibus alterutra, vel utraque auricula deficit, sive quia præcisæ sunt ut Malco, sive quia ab ortu deficiunt.

Auricula colligendis radiis sonoris ita utilis est, ut monoti feliciter succurreret Boerhaavius effictâ ad auriculæ modulum cerâ expressum tubâ acousticâ, & ut monotes manu auri appressâ & in tubum inflexâ sibi consulant; acoustica organa parabolica vel hyperbolica ex argento vel aurichalco fabricata, infra cæsariem recondenda videtis delineata inter machinas Acad. Parisiens. Aliæ sedili, aliæ baculo inferuntur; tubus acoustici organi foco parabolæ respondens meatui auditorio inferitur, pars antica laminâ tenui cribrosâ obvelatur.

Cornua acoustica quæ manu tenentur auri inserta ex cornu nativo, argento, cuprove parantur pelle exterius obducta, orificio patulo versus loquentem directo, eadem verò organa cæteris dyssecææ speciebus utilia sunt.

2. *Dyssecæa à meatu obstructo*, Duverney, *part. 3.*

Meatus auditorius obstruitur multiplici de causa.

1°. Intumefactis glandulis alvearii.

2°. Collecto & indurato cerumine.

3°. Peregrinis corporibus in eum illapsis.

1°. A glandulis alvearii intumefactis observavit F. Hoffmannus, alias à parotidibus compressum meatum refert.

Alias à crustulâ excrementitiâ intus obductum Veslingius.

Quandoque excrescentiis fungosis post exulcerationem exortis obturatum.

De eorum vitiorum curâ consulatur Heisteri Chirurgia; is duplicem myringam observavit seu excrescentiam membranaceam in meatûs fundo.

2°. Cerumen incrassatum, induratumque in propriâ uxore cum lapillis & arenulis observavit Bartholinus. Lapideam duritiem ceruminis vidit Casterius. Ego gypseam & albescentem, partim auriscalpio extraxi, & residuum aquis thermalibus per aliquot dies injectis dissolvi: tales sunt furditates vulgò dictæ, quæ sæpius sanantur; huc conferunt injectiones oleosæ, saponaceæ, ex aquâ fraxini, &c.

3°. Meatum fubeunt lapilli, pisa, nuclei, in ipso generantur vermes seu larvæ insectorum, ingrediuntur insecta, quæ vel otalgiam, vel syrigmum creant, ast à pis, globulis vitreis, nucleis inducitur dysecæa, quæ Chirurgicis artificiis curatur.

Harum varietatum singulares curationes vide apud *Duverney Traité de l'organe de l'ouïe*, in-12.

In casu vermium laudantur olea & spiritus vini in meatum infusa.

3. *Dysecæa à myringæ atoniâ*. Duverney p. 175.

Myringa dicitur Sennerto tympani membrana.

Ea verò peccat laxitate & atoniâ.

Atonia cognoscitur ex prægressis ut ab excepto vento humido, prægresso catarrho, otirhæâ ferrosâ, observatâ à Platero, Langeloto, Stalpartio,

ad plures libras; cognoscitur etiam ex eo quod flante borea minuatur; eam atoniam præcessit quandoque catarrhus glandulas ceruminosas infarciens.

Curatur resolventibus exsiccantibus, formâ suffitus, injectionis adhibitis, nec non vesicatoriis pone aures excitatis, tempestate austrinâ, aures gossipio moschato, vel ambrato obturentur. Spirituosi liquores, aqua Reginae Hungariæ ritè injiciuntur, necnon fumus succini, olibani, si otirhæa adfit; *vide obs. Plater. 735.*

4. *Dyssecæa à myringæ duritie* Duverney p. 176. Bartholin. *centur. 6.*

Illa induratio fit vel ob senectutem, & insana-bilis est, vel ob glandulas myringæ tumidas, quod asciticis accidere notat Bartholinus.

Vel ob virus syphiliticum quod ex squamulis & rubedine auriculæ aliisque signis habetur.

Vel à volatiliis & calidiorum injectionum abusu, ut notat *Hoffmannus.*

Illæ varietates lacte tepido, decocto althææ imminui possunt. Si syphilis adfit, remedia huic morbo propria advocanda.

5. *Dyssecæa à myringâ perforatâ*, Duverney pag. 176.

Rumpitur myringa ab auriscalpio fortiùs adacto, ab aëre fortiter exspirato clausis ore & naribus, observante Duverneyo, à sternutatione, Tulpio *obs. 35.*

Eroditur à pure intra tympanum collecto observante Fabricio Hildano, Schenekio.

Cognoscitur hæc species ex facili emissionem aëris inspirati per aurem, ita ut candelas extinguat flatus. Auditus non nisi gradariè decrescit ob exsiccationem membranæ fenestellæ utriusque & mus-

culorum ac ligamentorum catenulæ ossæ. Si verò adacto stylo rumpatur myringa, ut tentavit Valsalva, sæpè auditus recuperatur sanato vulnere. Bombardarum explosores huic morbo sunt obnoxii, ut qui ad cataractas Nili habitant.

6. *Dyssecæa à tympani fistulâ*, Duverney p. 183.

A carie ossium tympani. *Vide* Historiam & curam loco citato. Cognoscitur fistula auris, fœtore, pure exeunte, ab otirhæâ purulenta in infante, spontè sanatâ. *Vide* Brassavolum & Stalpartium.

Si ossicula elabantur, sequetur necessariò paracusis; apophysim mastoideam in his casibus stylo aperiri suadet Riolanus, ast non consentit Morgagnius.

7. *Dyssecæa à tympani hydrope* Morgagni epist. anat. VI. n. 6.

Surditatem, gravem auditum in acutis morbis supervenientes, sæpè conjunctas invenit Valsalva cum aquâ utrinque in tympano redundante. Auditûs hebetudo cephalalgia superveniens sæpè solvitur aqueis guttis, capite inclinato, per os, naresque destillantibus. Surdum ab ortu sanatum refert Fontenellius (*Histor. Acad.* 1703.) aquam ex aure emisisse. Steno & Morgagnius existimant quandoque congeri in tympano sanguinem, cujus effluxu liberatur cerebrum ab infarctu, congeri etiam serum, quod per tubam Eustachianam sibi viam parat.

Curatio specialis hujus morbi, ex quo & tinnitus & dyssecæa inducitur, repetenda est ab instrumento tubæ Eustachianæ injiciendæ apto, quod describit *Histor. Acad. Paris. ann.* 1724. *obs. anat.* 6. Fit ex fistulâ plumbeâ solerter inflexâ per nares immittendâ; hujus interventu medicamina

resolventia in tubam & aurem immittuntur, & hydrops referatur. In eodem morbo si sternutatoria, apophlegmatismi, cathartica, fonticuli ad occiput, similiaque non profint, aperiendam stylo apophysim mastoideam suadet Rolfincius.

8. *Dysœcœa à tubâ obstructâ* Morgagni *epistol. anat.* 7. n. 19.

Cheseldenus observavit aquâ per tubam in aures injectâ surditatem id est dysœcœam per aliquod tempus procreari, unde firmatur theoria dysœcœæ prioris. Polypo narium tubam premente audiendi magnam difficultatem afferri, testatur autopta Morgagnius cum Valsalvâ & pluribus Chirurgis. Tulpius vidit gravius audire eos quibus tuba quovis modo in ore obturabatur sive à palati tumore, sive ab anginâ & tumore narium, & illa dysœcœa tinnitu stipatur.

Diemorbroeckius idem accidere testatur, cum à coryzâ, muco obturantur tubæ, in quo casu, si utraque aure accuratè obturata, baculo dentibus apprehenso chordas fidium impellas, nec sonum percipias, signum est tubas obturari; ibi præter tinnitum, & difficilem auditum, datur dolor ab ore ad aures extensus.

1°. Si à polypo aut excrescentiâ in naribus pendeat hæc species, remedia adversus polypum ex Chirurgiâ repetantur.

2°. Si à coryzâ, sive gravedine, quod ipse expertus sum, usu aquæ calidæ, potûs sudorifici, diætæ tenuis, vaporis lactis calidi inspirati & tempore solvitur: si leve sit malum, sternutatoriis mucus aufertur, & dysœcœa tollitur; huc pulvis asari seu pulvis capitalis dictus. Catheterem tubæ Eustachianæ delineatum habes in *transact. Philosoph.* Abridged. anno 1741. à Chirurgo Cleland.

3°. Si

3°. Si ab ulcere syphilitico, curatur hydrargyrosi.

Dyssecæa syphilitica. Vide Cophosim syphiliticam.

Dyssecæa à kinkina Morton *Pyretolog. de cortice peruviano.* Fugax est, & sanatur sponte.

Dyssecæa febrilis.

Surditas critica aut accidentalis febribus acutis superveniens. *Vide Cophosim criticam.*

VIII. *Paracusis*, Fausse ouïe; *paracysma* Gorræi; *obauditio* Latinis; Græcis *paracousis*; Hippocr. *paracoe*, à Græco adverbio *para* vitiosè, depravate, & *acouo* audio.

Est auditus confusio, vel difficultas distinctè audiendi sonos, & voces articulatas, licet vocum perceptio clara sit, ita ut paracusis sit relativa ad sonos externos, qui licet distinctè proferantur, confuse in labyrinthum transmittuntur. Hoc genus se habet ad dyssecœam ut myopia & presbytia ad caliginem & cataractam. In paracusi quidam soni audiuntur distinctè, alii verò confuse, ut in myopiâ objecta proxima distinctè, remota confuse videntur.

In paracusi clarè percipiuntur soni verborum, syllabæ verò seu partes soni in certis circumstantiis non distinguuntur, ut myops à luce afficitur vividè, sed objectorum distantium partes non discernit.

Ideò distinctè audimus voces articulatas & concentus, quia aptamus myringam tympani catenam & membranam fenestellæ ovalis ad harmonicum tonum notæ tonicæ quæ prædominatur in cantu, in loquelâ, adeòque paracuseos causa

est difficultas aptandi hæc organa ad tonum præcipuum alloquentis vel canentis.

Quatuor hujus species mihi sunt cognitæ, scilicet Barycoia, Oxycoia, Paracufis duplicata, & Willifiana.

In barycoiâ soni vehementes confusè audiuntur, debiles distinctè, maximè si interpolati: in oxycoiâ est intolerantia sonorum acutorum, maximè verò dissonantium, ita ut non solùm confusè audiantur, sed etiam cum dolore & cephalalgia, in duplicatâ una auris audit sonum distinctè qualis est; altera alium percipit à priori dissonum aut diversum, à quo auditus confunditur. In Willifianâ soni pacati & mediocres non distinguuntur, sed loquela magno strepitu comitata distinguitur.

Differt à syrismo, in quo auditus est confusus propter sonos tantùm internos, in paracufi est confusus propter sonos externos, aut à causis externis excitatos.

1. *Paracufis barycoia, gravitas auditus* Auctorum.

Est ille affectus in quo quæ paulò vehementiùs seu altiori voce proferuntur aures confusè & vehementer percellunt, at non intelliguntur, quia syllabæ non possunt distingui: ratio est, quia ex sono externo excitatur alter internus; sed cùm internus dissonet, seu non consonet cum externo, inde exsurgit strepitus merus in aure seu confusa auditio.

Non consonat sonus internus cum externo altiori, quia muscoli mallei & stapedis ob rigiditatem, crassitiem, infarctum rheumaticum nequeunt myringam & fenestellam ovalem aptare, tendere ad eum gradum, qui respondet tono chordarum vocalium loquentis, nec cuiquam ex illius harmonicis altioribus tono loquentis.

Audiuntur tamen distinctè verba submissa & graviori voce pronunciata, quia ad harmonicos graves sonos aptari potest myringa sine labore & dolore musculorum.

In hoc morbo crediderim thermas sulphureas; leniterque resolventia medicamina convenire; facilitas verò thermas, quibus ficcitas & rigiditas musculorum augeretur, nocere, sed desunt observationes practicæ.

2. *Paracusis oxycoia, l'Ouïe tendre.*

Est ea confusio auditûs, quæ stipatur intolerantiâ soni, ita ut vel minimus strepitus aurem lædat; sed illud symptoma est accidens otalgiae, phrenitidis, ut aeropobia est accidens rabiei.

Datur altera oxycoia quæ cephalalgiam comitatur quamque nuper observavi in Marchionissâ Parisina, quæ cum celalalphîâ & tussî histericâ laboraret, à voce & loquelâ astantium dolebat illicò capite & pectore, ita ut tussis à sono illo mirè exacerbaretur.

3. *Paracusis duplicata. La double ouïe.*

Ex duplici observatione hanc singularem speciem eruo; prima hæc est. Quidam eximius musicus cum tibiam germanicam inflaret, percipiebat quidem sonum proprium & ordinarium suæ tibiae, at simul alterum sonum ejusdem rythmi seu mensuræ, sed diversi toni audiebat, qui proinde auditum duplicabat, non tamen erat echo, quia eodem ipso tempore ambo soni audiebantur, nec erant toni consonantes & harmonici, nam inde suavitas percepta fuisset; ille verò iterato per aliquot dies tentamine, semper ægrè tulit hunc sonum, & tibiam abiecit; is verò vesperè sub coelo frigido & humido aliquandiu ambulaverat pridie hujus affectûs, & catarrho lateris dextri

afficiebatur, unde verosimile est tonum nativum myringæ ejusdem auris graviolem & difsonum cum finiftrâ evafiffe; foluto catarrho auditus diftinctus reftitutus eft.

Nuperrimè peregrinus accéffit ad collegam illuftriffimum, confilium petens circa fimilem morbum; conquerebatur fcilicet fe à pluribus retro menfibus moleftari ex eo quod cum alloquentem aufcultaret, fonum huic proprium, & fimul, quod tolerare vix poterat, alterum octavâ altiolem perciperet; verùm fi posterior fuiffet exactè ad octavam prioris & ejus fynchroa, auris eam vocem pro unicâ habuiffet, & fuavitatem concentûs percepiffet; verofimile eft itaque vocem poftremam cum alterâ non fuiFFE confonam: huic verò præfcriptæ funt folitæ adverfus morbos chronicos formulæ, videtur tamen topica tantum uni auri admovenda effe, ut, quæ toni gravioris erat, laxaretur; interna verò in utramque aurem agentia non indicari.

4. *Paracufis Willifiana, l'Ouïe engourdie.*

Eft ea fpecies in quâ verba prolata non intelliguntur, utcumque altâ voce proferantur; verùm fi ftrepitu vehementi ftipata fint, tunc diftinctè audiuntur.

Hujus morbi quatuor proftant exempla, primum à Willifio, alia ab Anglicis transactionibus petita. Mulier loquelam non intelligebat nifi circum crepante tympano; tympaniftam domesticum conducere coacta eft, ut cum marito colloqueretur. Idem accidit nobili ab ortu furdaftro; is à tergo fubmiffiùs loquentes capiebat, fonante tympano, fecus verò ne quidem clamantes intelligebat. Tertius prope campanile degens tacentibus campanis nil diftinctè audiebat. Quartus nifi

rhedâ velatâ veheretur cum astantibus colloqui non poterat eorum verba non capiens.

Sic somnolenti oculos non aperiunt, nec proinde aptant ad visum, nisi magna lux oculos commoveat; sic organa genitalia ganeorum à torpore excitantur quandoque per flagra, de quorum usu in re venereâ scripsit Meibomius; in hac denique specie licet organa auditûs benè se habeant, organa auscultationis torpida erant, & magnâ commotione indigebant, ut agerent.

IX. *Cophosis*, Sourdité ou surdité, dureté d'oreille. *Surditas* Latinis; *deafness* Anglis.

Cophosis est obscura sonorum omnium perceptio, seu impotentia sonos debiliores percipiendi, quibus cæteri homines afficiuntur.

Absoluta surditas est, si fortissimi quos homines proferunt soni ab ægris non percipiantur: minor erit surditas, si nonnisi altâ voce & proximè loquentes audiant.

Ut visus obscurus etiam confusus est, ita & obscuritas auditûs confusionem simul auditus involvit. Interea cophosis à paracusi distinguitur ut amaurosis ab amblyopiâ respectivâ. Surdastrî distinctè & dato tono loquentes distinctè audiunt, surdi verò quocumque tono utentes eò minùs audiunt, quò submissiori voce loquuntur.

Aer internus qui intra labyrinthum est, constat ex moleculis infinitè diversis, uti lux ex radiis omnigenos colores continentibus. quæque molecula dati ordinis subsilit, & resonat, cùm dati ordinis fibræ, vel fides sonoræ extûs vel in aure mediâ vibrantur; sic si clavicymbali chordæ quæ tonum datum resonat, vibretur, alterius organi

310 G E N E R A E T S P E C I E S

musici chorda huic harmonica consonat, & eò fortius vibratur, quò magis est harmonica, unisona v. g. fortius vibrat quæ ad ejus octavam est aptata, & sic deinceps. Transmittuntur itaque eo modo soni externi ad aurem mediam & à mediâ in internam seu labyrinthum.

Si itaque officulorum catenula, quæ inter tympanum & ovalem fenestram protensa est, abrupta aut iners sit, & si aër qui in cavo tympani debet adesse, vel deficiat, vel elasticitate careat, impossibile est vibrationes externas ad labyrinthum pervenire, nisi per ossium vibrationes, adeoque nisi magnâ vi polleant externi soni.

In quocumque sono duo sunt spectanda, tonus scilicet seu vibrationum numerus, & vis soni seu vibrationum extensio, tonus determinatur à fibrarum vibratiliū exilitate, brevitate, & tensione, tonusque est eò acutior quò diameter, quò longitudo minores sunt, & quò radix virium tendentium major est; crassities & longitudo in organis solidis vix mutantur intra aurem; sola ergo vis tendens ferè mutabilis est, & residet in musculis auris internæ & externæ.

Vis major vel minor soni externi impetit plus minusve tympanum, cujus impetus mediante aëre tympani & catenulâ officulorum fenestræ ovali, inde vero organis labyrinthi communicatur; inter organa acoustica labyrinthi sunt canales semicirculares ossei duri, & in cochleâ radii flexiles, laminæ spirales, alii aliis breviores, crassiores, magis tensi. Duo itaque sunt in labyrintho organa acoustica, quorum unum tubis affine est, scilicet canales semicirculares; alterum clavicymbalis seu fidibus respondet. Galli vocant *instrument à vent*, & *instrument à corde*.

MORBORUM, CLASSIS VI. 311

Duplex est pariter in organis loquelæ, seu vocis instrumentum; nam tubus tracheæ, rima glottidis cavum narium & oris respondent instrumentis flatum transmissuris; & chordæ vocales, velum palatinum, labra tremula *chordatum* instrumentum referunt.

Duplex est vox hominis, altera quæ potissimum ab instrumentis secundi ordinis dependet, & vox infantilis est, seu stridula impuberum, eunuchorum, *voix luthée, citharæa*; altera debetur instrumentis primi ordinis, & vox *organisata* dicitur, quæ vox adultorum. Vox *citharæa* unâ octavâ acutior est & altius assurgit quàm *organisata*; sed intervalla habent communia citharæa & organisata; hæc ultima priorem vi superat, ad plures octavas descendit, & ubi invicem conjuncta est & excurrit utraque, citharæam obscurat, quia validior; vox autem ex utriusque concursu exurgens *plena* vocatur.

Lamina spiralis citharæam potissimum repræsentare apta est, & organisatam repræsentant canales semicirculares; amborum instrumentorum concentus vocem plenam animæ exhibet.

Ut organum canalium semicircularium refonet non secus ac tubæ, tibiæ, debet aër intra illius tubos adigi, quod præstat alterna intropressio membranæ fenestræ ovalis intra vestibulum; quo impetu undæ sonoræ canales perstringunt; canalium trium longitudo, diameterque sunt continuo diversæ, ita ut zonæ circulares sint numero plurimæ, quarum quælibet suum tonum obtinet, quælibet itaque cum suis harmonicis ad sonum extus impressum fortius resonat & datum sonum animæ repræsentat.

Fibræ sonoræ laminæ spiralis variant ab apice

cochleæ ad basim, & continuò longiores, crassioresque evadunt, ut chordæ clavicymbali; nullus est itaque tonus quem suâ vibratione referre nequeant: hæc duo instrumenta vocem cithaream, organisatam seorsim, & plenam simul exhibent, unde auditus perfectus, qui eo fine nobis potissimum concessus est, ut vocem humanam potissimum clarè & distinctè caperemus.

Ex dictis intelligimus debitam structuram cochleæ ad vocem citharæam, & canalium sanam dispositionem, ad vocem organisatam, distinctè audiendas inservire: imperfectus itaque erit auditus, si alterutrum ex hisce organis deficiat; sed non ideò aderit cophosis, atque ut surda sit auris, necessum est, vel 1°. ut impressiones externæ vel debillimè transmittantur ad aurem internam, quod fit vel obstructo canali auriculæ, vel obstructâ tubâ Eustachianâ; & si ambæ illæ viæ omninò obturentur, aderit perfecta surditas, ut obturatâ omninò pupillâ datur coecitas. 2°. Vel ut impressiones illæ ad fenestram ovalem non deferantur, aut delatæ ad labyrinthum non perducantur, impressionesque ad tympanum deferuntur, illæ interventu catenulæ ossiculorum transmittuntur ad fenestram ovalem: ergò ruptâ catenulâ aderit cophosis, sed tantum imperfecta, quia radii sonori sine catenæ interventu utut debilitati, tamen possunt hanc fenestram percutere, necnon fenestram rotundam, siue canalis auriculæ sit obstructus, modò tuba Eustachiana pateat; verum si utraque fenestra ovalis scilicet & rotunda sit obturata, ut cum exostosi cavitas repletur, aut mucositate infarcitur, tunc necessariò cophosis absoluta sequetur. 3°. Denique si labyrinthi structura omninò sit eversa, destructa ulcere, exostosi,

carie, omnium absolutissima erit surditas; nec non si nervus acousticus tum in origine, tum in tractu suo fuerit obturatus, compressus, erosus, quæ quidem vitia in vivis dignoscere & distinguere sæpius est impossibile, unde patet prognosis cophoseos.

1. *Cophosis à meatu* Philosop. transact. 1741. pag. 124. est ea quæ à meatûs auditorii externi obturatione dependet, five corpora illapsa illum obturaverint, five quod frequentius accidit, cerumen aurium copiosius & inspissatum obturaculi vices præstet, five quod etiam in febribus malignis evenit, à glandulâ parotide intumefactâ meatus partim compressus sit, quod tamen non sufficeret, nisi simul inflammatio quædam auris mediæ, quæ deinceps suppuratione terminari solet, concurreret.

In illâ surditate æger ut loquentes audiat, ore patulo eorum verba excipit per tubam Eustachianam transferenda, & simul non rectâ loquentem aspicit, quod solemne est sanis, ut utrâque aure sonos excipiant, & ex labiorum motu, oculis, gestuque sensa loquentis interpretentur, sed aurem sanam loquenti obvertunt, & quoniam vis soni sequitur rationem proximitatum duplicatam, propius accedunt ad os loquentis qui surdi sunt, ut clariùs audiant; nec enim in hoc casu, licet aures ambæ obturatæ forent, datur perfecta surditas.

Quomodo quæ in aurem illapsa sunt, extrahantur, docet Heisterus in Chirurgiâ.

Si cerumen viscosius & induratum obturet canalem, nihil est aptius quam ope syringæ aquam Bellilucanam, vel Bagnoliensem, vel sapone, melle, felle, similive dissolvete fetam calidam

injacere, & deinde ope auriscalpii sordem detergere.

Surditas quæ in statu febrium acutarum supervenit, boni ominis est; excitatur enim à metastasi materiæ morbificæ, quæ antea delirium aut soporem excitabat, atque vicem gerit parotidis criticæ, & est

2. *Cophosis critica.*

Surditas in acutis post septimum diem, cum aliis bonis signis reconvalescentiæ indicia præbet. Baglivus.

Quibus in febribus ardentibus aures obsurdesunt, iis non solutâ febre necessum est delirare; solvit autem inter alia vel hæmorrhagia narium, vel diarrhœa biliosa. Hippocrates.

Surditatem criticam vidi aliquando deinceps terminatam oborto sudore.

3. *Cophosis à tubâ.*

Si tuba Eustachiana obturetur, illud vel accidit ob tumores in ejus exitu versus nares posticas, quod accidit non rarò in anginâ nasali; sed fugax est, & cum syrigmo bombo conjunctum; vel accidit in antiquâ syphilide ob exulcerationem, & deinceps coalitionem, aut solummodò incrassationem parietum hujusce tubæ, necnon à sordibus mucosis, viscidis eam infarciuntibus; hic verò affectus sensu quodam confuso ægrotantis, & aliis signis cognosci potest.

Chirurgus Londinensis Cleland in *philosophicis transactionibus* anno 1741. pag. 124. proponit syringam catheteris instar fabrefactam, flexibilem, quæ per nares deducta ad usque tubam Eustachianam pertingit, facto priùs in cadaveribus tentamine ad catheteris directionem, & flexuram determinandam; hujus verò interventu in-

jectiones deterſivæ in hanc tubam inſtitui poſſunt ; hunc catheterem adhibent Chirurgi Monſpeliënſes.

Idem Cleland propoſuit ibidem ſpeculum concavum, ante quod eſt candela accenſa, cujus interventu in fundum canalis auditivi externi indagari poſſit, & inquiri principium ſurditatis. *Vide Philoſ. tranſ. & icones adjectas.*

Iſta verò cophoſis eſt imperfecta, niſi obturatio tubæ Euſtachianæ procedat à mucò, pure, aliove fluido craſſo tympani cavitatem obturante, in quo caſu injectiones per ſyringam Clelandianam utiles eſſe poſſunt.

4. *Cophoſis à tympano.*

Tympanum, ſeu membrana tympani multiplici modo peccare poteſt, & ſurditatem imperfectam inducere. 1°. Si ſurditas à magno fragore, ut bombardæ exploſione originem duxerit, verofiſimile eſt eam membranam introrſum depreſſam fuiſſe, atque ideò priſtino ſitui reſtituendam eſſe, quod ut aſſequatur Clelandius duplici modo ſe gerit; vel enim ope catheteris in tubam Euſtachianam flatum injicit, ſeu jubet ut æger naribus & ore obturatis aërem fortiffimè expiret, & in tubam tranſire cogat; vel ope tubi qui auri externæ accuratè applicatur; & epiſtomio inſtruitur, aërem è canali auditorio fortiffimè exſugit, unde ſubitò, ut ait, auditus reſtituitur.

2°. Si verò membrana tympani rigefcat propter ficcitatē, ut à ſuſcepto aëre frigido, & ſurditas increſcat, dùm ventus ſeptentrionalis flat, tunc temporis conveniunt laxantia, emollientia, oleoſa, in aurem injecta, lac, oleum, laridi infulſi fruſtulum.

3°. Aſt ſi à laxitate ejus membranæ pendeat ſurditas, quod ex prægreſſis & concomitantibus

316 G E N E R A E T S P E C I E S

dignosci potest, maximè verò ex eo quod austro flante soni obscuriùs percipiantur, evidens est injectiones ex tonicis, spirituosis, aromaticis, aquis Bellilucanis, fumo tabaci, vapore spiritûs vini, aquâ ipsâ vitæ, cum ambarâ & moscho, utiliter adhibeantur.

5. *Cophosis syphilitica* Astruc. *de morbis venereis*, libr. 4. cap. 2. n. 8.

Non rarò virus syphiliticum inveteratum inficit auriculam & ductum auditorium, ibique herpes excitat siccos, cerumine inspissato tympani membranam obducente auditum hebetat; sed quod pejus est, tubam Eustachianam exulcerat, obturat, obliterat, exostoses in aure mediâ & internâ inducit, quæ vitia difficillimè distinguuntur, unde fortuitò & rarò sanantur; convenit autem hydrargyrosis: ast sæpè accidit, ut qui in hydrargyrosi constituti aëri frigido, humidove se exponunt, potissimum auribus, non benè tectis, in surditatem incidant, quæ minimè syphilitica est.

6. *Cophosis serosa; Surditas ab atoniâ* Frid. Hoffmanni.

Ea non rarò sequitur affectus soporosos à sero exundante ortos, in subjectis pituitosis, catarrhosis, atque tempestate austrinâ humidâ ingravescit, maximè afficit eos qui calentes se exponunt, nudo capite, ventis frigidis, suppressa enim perspiratio retrocedit, & aurium membranas internas relaxat.

In hoc casu caput probè derafum, bis in septimanâ, scopulâ deterfum, laneo tegmine, *bonnet de Sigovie*, cautè cooperiatur, gossypium ambarâ, vel moscho fetum in aure detineatur, maximè hyemali tempore, vesicatoria mitia, *volantia* dicta, pone aures identidem applicentur, quæ

feri exundantis exitum proritent; liquores spirituosus, aromatici in aures infundantur, aut vapor auribus excipiat, irrigationes ex aquis thermalibus, prius expurgato corpore, & præmissis jusculis diureticis, aut ptisanis sudorificis, adhibeantur; aqua ex ovis formicarum destillata in aurem injiciatur.

Nota. Species accuratè determinare difficillimum est, quia non satis cognitæ; unde tam rarò infausa est hujus morbi licet frequentissimi curatio.

Si cophosis à repressis herpetibus, tineâ, aliisque exanthematis exoriat, indicantur juscula ex cancris, millepedibus, herbis diureticis, ptisanæ sudorificæ, aquæ sulphuræ.

Si cophosis sympathica sit, atque hypochondriacis flatulentis superveniat, vitio stomachi obviam eundum est.

Si cophosis plethorica sit, seu procedat ab infarctu vasorum sanguiferorum, auris internæ, ut plurimum præcessit menstruorum, hæmorrhoidumve suppressio, victus lautus, voracitas, vita otiosa; hanc speciem vertigo, syngismus, cephalalgia præcedunt; si verò cognoscatur principium, indicationes spontè patebunt. De his consulatur Frider. Hoffmann.

7. *Cophosis à comate.*

Est ea quæ apoplexiæ, epilepsiæ, cari, hemiplegiæ, similibusque morborum comes est, & quæ his etiam sanatis sæpè succedit; ea ut plurimum est perfecta, & vitium in labyrintho, vel in cerebro ad nervi acoustici originem supponit, non satis cognitum, ac proinde ut plurimum insanabile.

Idem judicium esto de cophosi, quæ fit à suppuratâ aure internâ, ut accidit in gravi otalgia,

in variolâ , in cephalitide , in tritæophiâ , maxime ob metastasim materiæ morbificæ in aurem , præmisso delirio , sopore , convulsione , subsequente fistulâ , suppuratione , ossiculorum elapsu.

8. *Cophosis congenita ; Surditas congenita.*

Ægri surdi & muti ab ortu sunt.

Ea est quæ ab ortu advenit , aut quæ ab infantiâ ferè adultos divexat , ut ab abscessu vario-
loso in aure , &c.

Malum certè miserabile , cum ægri , quæ ad salutem scitu fere necessaria sunt , vix addiscere valeant , & nisi ex difficillimâ informatione brutorum ferè conditionem exuere possint. Interea illi & acutiori utplurimum visu , gustu , tactu gaudent , inde acumen ingenii augetur ; unde fit ut si peritum magistrum fortiantur , loquelæ usum possint sibi conciliare. *Vide mutitatem.* Qui dudum surdi sunt , pronunciationem sensim dediscunt , quam olim didicere ; cum illis , si visus perstet , digitis colloqui facile est , si alphabeti litteras digitis expressas addiscant. Qui verò surdi , muti , & coeci sunt , ut Presbyter de quo Mangetus , illi litteris extremo digito supra brachium exaratis aliorum sensa possunt intelligere.

Alphabetum digitale sic se habet. Quinque vocales exprimunt totidem digiti ; *A* designatur pollice ; *E* indice ; *I* medio ; *O* annulari ; *U* auriculari manûs sinistræ ; *B* buccâ ; *C* molle & *S* sinu ; *C* durum , *K* & *Q* collo ; *D* digito indice manûs dextræ ; *F* fronte ; *G* durum gutture , vel pomo Adami ; *G* molle & *J* consonans genâ ; *H* halitu oris exploso ; *L* linguâ ; *M* mammâ ; *N* naso ; *P* pede ; *R* aure ; *T* allisis invicem pollice & indice ; *V* indice & medio digito divaricatis ; *X* digitis decussatis exprimuntur ; imò Pereira *alpha-*

betum suum manuale unicâ manu absolvit.

Cophosis quidem hac arte non curatur, sed quod verba loquentium non possunt efficere, id signa præstant, scilicet ut à surdis intelligantur; mutitas verò hujus comes assidua quomodo curetur, *vide* in genere mutitatis.

X. *Anæsthesia* ab à privativo & *aisthesis* sensus.

Est sensûs omnis privatio superstitibus motu muscolari, & rerum necessariarum appetitu, sed imminutis; ægri minime dormire videntur, unde differt hic morbus à comatosis affectibus; sensu hebetè; convenit cum caro, ast differt ex motibus necessariis ad manducandum, bibendum, alvum deponendam, quibus gaudent anæsthetici, non comatosi.

I. *Anæsthesia ab spinâ bifidâ* Ruyschii *observat.*

Morbus hic sexies intra decem annos Monspeliæ observatus est, quem adeò rarum putant Auctores, ut ante Ruyschium vix nomine tenus fuerit cognitus; sic verò se res habet: infantes hoc affecti recens nati nullo sensu gaudere videntur, nec videre, nec audire, quod non mirum, sed nec tactu quidpiam sentire ullo signo produnt, nec tamen solitò magis somno indulgent, pigri sunt ad omnes motus, tamen lac sugunt, motusque ad hoc opus utiles exerunt, alvum & feces deponunt, si verò dorsum investigetur, apparet circa ejus medium, aut paulò inferiùs tumor mollis castaneæ magnitudinem imò figuram cordiformem & colorem satis referens, si aperiat ut aliquoties accidit, & ipse Huxhamius expertus est, citò moriuntur, secus quandoque

ultra annum vivunt; cadaver bis expiscatus sum; in his cerebrum est intus fero turgidum, eodem quod ex tumore dorsi aperto effluit, illudque serum ex cerebro ad dorsum, ex dorso ad cerebrum libere refluit pro diversâ corporis positurâ; datur via intra ipsam medullam spinalem à calamo scriptorio incipiens, quam hoc serum sequitur; elapso fero hic tubulus evanescit, in tumore hiant vertebræ lumbares, & ibi datur faccus è vaginâ medullæ spinalis dilatatâ factus fero turgidus; huius feri fons est hydrocephalus, unde erecto corpore, tumor ab hac feri altitudine pressus extenditur.

2. *Anæsthesia plethorica* D. Ludovici, *Collect. Academ. tom. 3. pag. 184.*

Adolescens macer & stomacho debili, subito manè loquelâ orbatus, sine prævio ullo affectu, ex quo mutitas oriri potuisset, vel prævideri; punctus in quibusvis corporis partibus nullum tactûs sensum præbuit, licet acus altè infingeretur capiti, collo, humeris, dorso, pectori, brachiis, abdomini, &c. ridebat æger tùm admiratione huius phœnomeni, tùm quod nullum incommodum præter mutitatem experiretur; quippè cæteras suas functiones per biduum facilè obibat; sectis ranulis, & inde misso cruore, loquela restituta fuit, & sensus tactûs rediit, excepto levi stupore, qui cinnabaris semisrupulo assumpto, & potu sudorifico, omninò recessit.

3. *Anæsthesia nascentium* Junckeri *tabul. 137. n. 2. de affectibus infantum.*

Occurrit interdum ut infans recens natus, immobilis, adeoque nulla sensûs signa præbens, & tanquam mortuus jaceat.

Excitatur (a) inspiratione in os & intestinum rectum,

rectum, mediante fistulâ clysteris; (b) fumo croci naribus immisso; (c) adspersione aquæ frigidaë, vel vini; (d) suctione mamillarum; (e) cepis dissectis, & naribus admotis; (f) vapore cinnamomi masticati in ejus os & nares insufflato.

Hic morbus ab asphixiâ differt colore rubro infantis, ejus calore, imò pulsu vasorum; procedit autem à labore partûs difficilioris, pabuli interea defectu, & sæpiùs asphixiæ speciem refert; attamen ab illustr. Junckero ad anæsthesiam refertur.

ORDO SECUNDUS.

ANEPITHYMIÆ.

EPITHYMIÆ est appetitus sensitivus, seu cupiditas. Anepithymia est debilitas, vel abolitio illius cupiditatis, ut famis, sitis, libidinis, &c. citra soporem.

Quæ sunt ad vitam & sanitatem vel necessaria, vel utilia, vel dudum assueta eò vehementius cupimus, quò ipsorum necessitatem urgentiorem percipimus; eò major eorum est necessitas, quò longiori tempore his caremus, & quò magis his assueti sumus, atque de eorum utilitate magis persuasi, sive id ratio & experientia docuerint, sive præjudiciû & mos, aut morositas nos deludant; de quibus consulantur historiæ Boulimi, polydipsiæ, picæ, nymphomaniæ, aliarumque vesaniarum.

Percipimus autem horum sanitatis præsidiorum, ut alimentorum, veneris, tabaci necessitatem ac utilitatem, vel directè per sensum partium his

appetitibus famulantium, vel per memoriam voluptatum, quas horum præfidiorum usu percepimus, adeoque si sensu careant organa, famis, fitis, libidinis, debilior, vel nullus exsurgit appetitus esculentorum, potulentorum, veneris, &c. Si verò, licet hi sensus vigeant, anima aliis vehementibus pathematis detenta hæc præsidia respuat, deneget, omittat, eadem sequetur anepithymia, ac si sensu carerent hæc organa.

Præsidia sanitatis generalissima sunt esculenta & potulenta, quorum usu scilicet vita debet conservari: particularia verò, quibus etiam ad vitam individui minus utilibus, plurimi vel mirè delectantur, vel ob consuetudinem & præjudicium carere vix possunt, sunt benè multa, ut usus veneris, certorum alimentorum, ut vini, coffeæ, cocolatæ, tabaci, laudani.

Harum cupiditatum minoris momenti imminutio, aut mutatio, qualis observatur in graviditate, in morbis non solum soporosis, sed etiam febrilibus, inflammatoriis, vesanis &c. summam Medicorum attentionem meretur; verumtamen inter morbos non debent recenseri, sed tantum inter morborum accidentia. Sint itaque sequentia anepithymiarum genera.

XI. *Anorexia*, Inapétence, Perte d'appetit, Dégoût.

Est morbus, cujus præcipuum symptoma est notabilis imminutio, vel cessatio famis in jejunis.

Si verò morbi alterius comes sit, vel accedens minus præcipuum famis cessatio, rectius *inappetentia* dicenda est, ne morbus cum accidente confundatur.

Accidentia anorexiam comitantia sunt *ciborum averſio*, ſeu *cacofitia*, quæ tamen ab anorexiâ diſtinguenda eſt; aliud enim eſt cibos non appetere, aliud eos faſtidire & averſari: ſenſus plenitudinis, aut gravitatis in ventriculo, vitioſus ſapor oris, inedia, ſeu abſtinentia pertinax; unde aſthenia languor animi & corporis.

Nomen derivatur ab *oregimai* appeto, & à privativo.

Dyſorexia eſt imminutio famis; *aſitia* verò, vel *apofitia* eſt abſtinentia à cibis.

Fames eſt appetitus ſenſitivus, ſeu cupiditas eſculentorum; ea certis intervallis jejunos afficit, quia cibos identidem ſumendos eſſe ſentimus ad vires reparandas, & voluptatem percipiendam, ſimulque conſuetudini ſatisfaciendum; tria enim illa motiva nos ad edendum impellere ſolent. Si perceptio diſtincta horum motivorum nos exci-
tet, tunc fames verè non eſt, ſed voluntas eden-
di, ſeu appetitus ciborum rationalis, qui ſæpè ſuper-eſt in anorexiâ, cum non fame, ſed ra-
tione, ut aiunt, ad manducandum invitantur.

Perceptio confuſa vacuitatis in ſtomacho, & primis viis, voluptatis ex cibis expectatio, con-
ſuetudinis etiam energia, famem determinant; adeòque ſi anima tum ob cauſas mechanicas, ut ſaburram, laxitatem, phlogoſim in ventriculo, tum ob cauſas morales, ut mœrorem, ærumnam, erotomaniam, dolorem, hiſce motivis non affi-
ciatur, exſurgit inappetentia, quæ perperam apud Scholaſticos ſolis cauſis mechanicis, phyſicisve tribuitur.

1. *Anorexia paralytica* Boneti *Sepulchret. tom.*

2. *obſ. unica.*

Ob reſolutionem nervorum ſtomachi Sennerti.

324 GENERA ET SPECIES

Si ea resolutio sit symptoma apoplexiæ, catalepticos, cari, alteriusve morbi soporosi, hoc accidens ad hos morbos pertinet.

Si verò sola sit nervorum ventriculi paralytica laxitas, vel perfecta, vel imperfecta, inde exsurgit inappetentia pertinax, constans, iisdem principiis tribuenda, quibus artuum paralyxis tribuitur, emeticis, catharticis, aquis Bellilucanis potu assumendis, impugnanda.

Huc referenda anorexia, quæ à narcoticorum abusu procedit, circa quod narrant ex usu Atropæ Belladonæ leviter degustatæ illicò tolli famem, imò deglutiendi facultatem; verum experientia aliud docet. *Vide* dæmonomaniam. Vini quidem & liquorum fermentatorum abusus, necnon fumus Nicotianæ famem imminuunt; sed vel quia inebriant, aut quia spiritus vini sæpius haustus nervos indurat, adeoque sensationi impares reddit. Sic vidi spiritus vini potatores demùm incidisse in anorexiam pertinacissimam; idem observat Ettmullerus.

2. *Anorexia pituitosa; Estomac glaireux.*

Est ea quæ à viscosis, adiposis, lentis humoribus in stomacho contentis excitatur, quod cognoscitur ex sensu gravitatis in ventriculo, ructibus insipidis, vomitione pituitæ insipidæ, glutinosæ, ex assumptis oleosis, pinguibus, sensu repletionis, absentia signorum alia principia indicantium.

In hac specie indicantur eadem auxilia, ac in paralyticâ, & potissimum emetica, ut ipecacuanha, quæ gluten incidit, resolvit, tonumque stomacho restituit: plus valet, ait meritò Ettmullerus, in morbo vinum emeticum, quàm decem catharces; aquæ thermales Bellilucanis affines etiam rectè usurpantur; dein ad pilulas aloeticas,

MORBORUM, CLASSIS VI. 325
vinum absinthii, elixirium proprietatis, similia-
que stomachica amara deveniendum est.

Vide Boerhaavium de spontaneo glutinoso.

3. *Anorexia plethorica* Plateri *prax. lib. 1. cap.*
22. *Anorexia catamenialis* Halleri.

Ea est quæ à copiosiori cruore, seu à plethorâ ortum ducit; eâ scilicet gravatur stomachus, & vasa distensa impediunt ejus corrugationem, cui fortè annectitur sensatio, famem determinans.

Huc referenda anorexia à catameniiis suppressis, quæ certè sæpè phlebotomiâ tollitur.

Anorexia à desidiâ & defectu exercitii, aut quod eodem recidit, à suppressâ perspiratione; cum enim nihil magis famem excitet, quàm vacuitas ab uberi perspiratione excitata, nihilque magis perspirationem excitet, quàm exercitium & labor moderatus: ita famem extinguit plethora à perspiratione suppressa, seu à vitâ otiosâ & inertî pendens. Ex observatis Sanctorii patet eos cibos qui famem minuunt, ut viscosa, frigida, boleti, caro suilla, fructus cucurbitacei, eos ipsos perspirationem inhibere; ergo huc referenda anorexia ab his cibis oriunda.

4. *Anorexia febrilis* Boerhaavii *aphor. 644.*

Est potius accidens quam morbus, & eo nomine venit illa species, quæ omnes morbos inflammatorios & febriles comitatur, tum ob plethoram commotam, quæ his adjungitur, tum quia natura negotio morbofo detenta, minùs percipit ciborum necessitatem, & potulenta tantum frigida, subacida appetit; unde in his casibus ægri videntur, cremoribus panis, oryzæ, avenæ potius cibandi, quam esculentis, quæ fastidiuntur ab ægro, quæque deglutita difficulter digeruntur, ventriculumque gravant; sæpiùs etiam in febribus

impuris adest faburra biliosa, putris, aut alia similis, quæ ventriculum & os obducit, adeoque & famem, & gustum tollit; & ut in febribus puris phlebotomia, potus diluens, refrigerans optimè convenit, ita in impuris cathartica primas partes tenent ad famem restituendam.

5. *Anorexia melancholica* Ramazzini *de princip. valetud. pag. 757.* Baglivi *de medendis animi morbis, art. 3. lib. 1. cap. 14.*

Ambitiosi, aulici, mercatores, aliique qui fortunæ, aut honoribus inhiant, qui litibus implicantur, qui jacturas bonorum aut honorum metuunt, vel experiuntur, necnon qui studio acri litterarum, scientiarum incumbunt, huic anorexiæ sunt maximè obnoxii, quæ melancholica ideò dicitur, quia omnes vesanias moerore stipatas, ut erotomaniam, nymphomaniam, ipsam melancholiam, maniam, aliosque morbos ejus ordinis comitari consuevit.

In hujus speciei curâ plures falluntur Medici, qui languorem ventriculi, oris amarorem, sitim circa horas matutinas, flatum & hypochondriorum tensionem videntes, malum vitiosæ digestionis, tanquam principio morbi tribuunt, cum ipsa dyspepsia, ut anorexia animi pathematis sit tribuenda; errant itaque illi, si in fontem stomachum catharticis & emeticis, calidisque medicamentis divexent, ac remedia moralia negligent. Optima Baglivi hac de re monita loco citato videantur, & inde discant Scholastici non in omnibus anorexiis esse putredinem incusandam, nec species hujus morbi confundendas, ut theoriæ præconceptæ velificemur.

Huc spectat anorexia ex desuetudine veneris Galeni *lib. 6. de locis.*

6. *Anorexia biliosa* Foresti *obs.* 7. *lib.* 18. Ettmulleri *cap.* 2. *Inappetentia à bile* Riverii, &c. Bonet. *Sepulchr.* *obs.* 13.

Cognoscitur ex sapore amaro, nausæa, & vomitione bilis, calore, siti, ægrique temperamento.

Præmissio leni emetico, catharsis lenis est usurpanda in sero lactis, vel superbibendo aliquot libras aquæ mineralis acidulæ; dein ad acida, ut syrupum granatorum, ribesiorum, limonatum deveniendum est.

Huc videtur referenda anorexia canicularis, seu quæ æstate sæpius adolescentes, virosque afficit, cum totius corporis calore vires frangente, agrypniâ, urinæ rubore, siti, &c. in quâ præmissâ catharsi refrigerante, ut ex aquis Alesiensibus, ad balnea, aut ad limonatum, emulsiones, potum nive frigefactum, acidos fructus, recurrendum.

7. *Anorexia cachectarum.*

Est ea quæ skirros & obstructions viscerum abdominis, ut splenis, hepatis, ventriculi comitatur. *Vide* Salmuth. *centur.* 2. & Bonet. *Sepulchret.* In omnibus quidem morbis, sed potissimum in cachecticis inappetentia semper mala, semper suspecta, semper timenda; post curatos morbos superstites recidivam prænunciat: nulla alia bona signa me exhilarant, ait Baglivus, si desit fames.

8. *Anorexia exhaustorum* Sanctorii *Medic. Static. sect.* 6. *Frigiditas stomachi* Prosper. Alpin. *de Ægyptiorum morbis.*

Venus immodica nocet stomacho, unde ructus, apepsia, flatus, hypochondriaca pathemata, mœror, languor, macies, asthenia, perspiratio imminuta; inde lippitudo, palpitatio, hippus.

Maximè nocet venus ante digestionem peractam

æstivo tempore, non satis cupita, frequens, stante corpore, apud fenestras, ab imaginatione, non à naturâ excitata, &c.

Curatur alimentis liquidis facilis coctionis, usu lactis, abstinentiâ à venere, usu ambaræ, coccolatæ, ginseng, &c. Ægyptiis hæc species familiaris est, & ad hypochondriacum duxit.

9. *Anorexia à saburrâ.*

Ea est quæ à reliquiis alimentorum indigestis in stomacho hærentibus, crudis provenit, sive quia copia major est assumpta, quàm quæ viribus coëtricibus digeri potest, tum quia qualitas dispepta alimentorum cum ventriculi debilitate ad apepsiam concurrat.

Curatur abstinentiâ à cibo, usu potus calidi, coffeæ, infuso absinthii, centaurii minoris, chamædryos, quæ si non revocent famem, ad cathartica, aut etiam emetica deveniendum, indicata à capitis gravitate vertiginosâ, ructibus, nausæâ, stomachi pondere.

Pinguia, oleosa, viscosa, tenacia alimenta anorexiam præ aliis excitant.

10. *Anorexia mirabilis.*

Est ea abstinentia à cibo & potu, quæ, vitâ superstite, per menses & annos perseverare dicitur.

Sæpius est inedia simulata; verum pituitosi, maniaci, nymphomaniacæ, soporosi, paralytici, &c. diutissimè inediam tolerant.

Mira est inedia totius classis amphibiorum, & maximæ partis insectorum; colubrum per duos annos in vase vitreo sine cibo servavi vivum; totam hiemem somno indulgent glires, & per novem menses dormiunt omnes viperæ, serpentes, muscæ plures, &c.

MORBORUM, CLASSIS VI. 329

Neceſſitas cibi urget in ratione, 1°. jaſturæ prægreſſæ; 2°. acrimoniæ ſanguinis; 3°. ſenſibilitatis ſubjecti.

Perſpiratio nulla erat, nulla ſordities induſiorum per annum in virgine Vivarienſi, quam nihil toto hoc tempore comediffe aſſerunt. Ovum oleo illitum per plures annos ſervatur edule & incubatui aptum. Mures Alpini pinguedine ſuâ, & triplici omento hieme ſuſtentantur. Apoplectica viginti dies nihil deglutire potuit. Ex Becari. Pater Leauté totam quadrageſimam pluries tranſegit ſine alio cibo potuve, quàm quæ ad ſacrificium adhibentur. Melancholicus ſe Meſſiam eſſe putans, quadraginta ſex dies cibo & potu abſtinuit. *Act. Bononiens. tom. 2.*

11. *Anorexia Neophytorum.*

Neophyti, ſeu nuper nati, poſtquam abſtinuerunt à lacte per diem, mammis admoti omni ferè bihorio fugunt: qui verò parcius, rariùſve papillam apprehendunt, & non appetunt; illi utplurimùm ſunt qui ante novimeſtre ſpatium ex utero ſunt excluſi; illi ſcilicet ſegnes ad lactendum, dormitabundi papillam oblatam ſtatim dimittunt, & ſæpiùs ſine ullâ cauſâ, eâdem ferè die quâ naſci debuiffent, obeunt. Si verò papillam avidè quidem labiis apprehendant, & exſugere conentur, mox gemebundi dimittant, illi non anorexiâ laborant, ſed vel fræno linguæ impediuntur, vel torminibus ob meconium retentum vexantur. In hoc ultimo caſu ope mellis, fyrupi roſacei, vel mannæ, necnon olei amygdalini, meconium evacuandum eſt.

12. *Anorexia arthritica; Debilitas & languor ventriculi Sydenhami de podagrâ, pag. 484.*

Eſt præcipuum ex ſymptomatis quæ podagricos

divexant cum jamdudum paroxysmis debilitati sunt, aut cum liquoribus spirituosus olim indulserunt, necnon cum emplastris repellentibus usi sunt, & topicis refrigerantibus ad dolorem mitigandum: multa auxilia expertus Sydenhamus, ut vinum Gallicum, theriacum, nullum potentius invenit quàm haustus quosdam vini Canariensis, non neglecto tamen exercitio, sine quo æger vix diù fervari potest.

XII. *Adipsia*, Manquement de soif.

Est suppressio cupiditatis potulentorum, seu sitis imminutio, aut abolitio morbosa.

Quoniam magna pars esculentorum constat aquâ, seu succo aquoso, quo sitis compescitur; hinc fit ut plurimæ sint mulieres, quæ sine potu valent & vigent; ast si victu sicco omnino utantur, ut quandoque hydropibus præscribitur, potûs necessitas se prodet; sunt tamen qui per menses etiam æstivos, totumque quadragesimale jejunium cibis eo tempore licitis tantum utentes à potu abstinent.

Adipsia in morbis acutis, ut tritæophiâ ardente, ubi fervor & siccitas potum imperare videntur, delirium significat.

Adipsia in pleuritide, peripneumoniâ, tribuitur vulgò tussi, cujus ratione lingua continuo sero humectatur.

XIII. *Anaphrodisia*, Impuissance virile; *Atechnia* Pathol. methodic.

Est ablitio libidinis, seu appetitûs actûsque veneri ad prolem generandam necessarij; unde virorum impotentia, sterilitasque.

MORBORUM, CLASSIS VI. 331

Impotentia virorum datur, eaque absoluta, cum nullo tempore, etiam si adulti sint, & aliunde fani, nequeunt coitum celebrare, 1°. defectu erectionis; 2°. defectu ejaculationis; 3°. defectu seminis fertilis.

1. *Anaphrodisia à paralyfi* Ettmuller. *de læsâ penis erectione*, pag. 460.

Ea est quæ pendet à paralyfi musculorum erectorum, qui ischio-cavernosi dicti nervos ab ultimis paribus ossis sacri accipiunt, & contracti penem ossi pubis apprimunt, unde transfluxus sanguinis per venam ibi compressam impeditur, dum influxus in arterias penis per libidinem adaugeatur, inde cellularum corporum cavernosorum, balani, textusque urethræ distensio, penisque rigiditas, & erectio ad coitum necessaria.

Resolutio nervorum penis accidit in paraplegiâ, hemiplegiâ, morbis omnibus soporosis, sed specialiter ex casu in dorsum, os sacrum & vicinas partes, ut vidit Hildanus *centur. 6. obs. 59.*

2. *Anaphrodisia gonorrhoeica*; est impotentia virilis oriunda ex spontaneo seminis effluxu inter alvum deponendam, aut ad initium erectionis; accidit verò masturbatoribus, frequentes gonorrhoeas passis, imò qui nimiooperè veneri etiam puræ indulserunt. De his vide *Brady spermatis-mum & Gonorrhoeam.*

3. *Anaphrodisia magica* Kempfer. *amœnitat. fascic. 3. pag. 658. Macassarorum ligaturæ.*

Apud Indos, & in specie Macassaros non solum verbis & actionibus vanis, sed præterea mediis naturalibus, vel saltem effectum intentum sæpè fortientibus utuntur, qui procum vel adulterum ligare volunt & enervare: alibi hoc præstant per feram clausam, ligulam constrictam, cul-

trum parieti infixum, vel ligaturam tollunt mīngendo per annulum sponsionis, vel per anſam lapidis ſepulchralis, ſimilibuſque ineptiſſimis phylacteriis; aſt apud Macaſſaros vīr conjugem aut amāſiam ligaturus linteum ejus menſtruo cruore pollutum comburit, ex cineribus & pauxillā terrā Priapi figuram fingit urinā additā, iconem cautē ſervat ſiccam; quandiū ſicca fuerit, nil ipſi ab amāſiā aut conjugis fide timendum: ſi verò humectatur icon, & marito & aliis tandiū patebit aditus. Hæc fabulatur Kempferus, qui addit in Oriente nullas nuptias celebrari, quin adſit ſaga, quæ ſingulari modo ligaturam & faſcinum avertat. Illarum ligaturarum formulam dudum tradidit Virgilius Ecclogā octavā.

Necte tribus nodis ternos, amarylli, colores;
Necte amarylli modo, & veneris, dic, vincula neſto.

4. *Anaphrodiſia à marifcis* G. Cockburn. *Eſſais d'Edimbourg. tom. 2. artic. 27.*

Impotentia coeundi ab hæmorrhoidibus internis in muliere, quæ conjugis amplexus tolerare non poterat, ob dolorem vaginæ à marifcis internis oriundum, & in coitu tantum incommodum.

Sanatis marifcis convaluit.

5. *Anaphrodiſia ab urethræ vitio.*

D. Lapeyronie refert exempla ſterilitatis ob ejaculationis defectum, ſemine ob pravam directionem orificiorum in veſiculis ſeminalibus juxta verumontanum ad veſicam urinariam retrogredi ſolito.

D. Petit ſimilem ſterilitatem ſanavit per incifionem ſimilem illi quæ inſtituitur in lithotomiā per magnum apparatus inſtitutā.

Andræas Chirurgus observatione octavâ de morbis urethræ, ostendit erectionem impeditam esse, proindeque ejaculationem à duritie skirrosâ latente, ubi concurrunt corpora cavernosa.

Curatio utplurimum per candelas cereas vel plumbeas sæpius in urethram immissas, & aliquot horis quotidie retentas obtinetur; inde subsequitur uber proventus muci, vel ut alii putant, puris viscosi, quo liberatus ille canalis patentior evadit, resolvuntur obstructiones, lapillulis, grumulis exitus paratur, & si concurrat litus mercurialis; quippè ea vitia gonorrhœæ syphiliticæ sæpius ortum debent, virilium organorum robur & libertas restituitur; perperam in his casibus paralyseos remedia adhibentur.

ORDO TERTIUS.

D Y S C I N E S I Æ.

SUNT morbi quorum præcipuum symptomata est debilitas, imminutio aut suppressio motus muscularis in organis libertati subditis, ut in artubus, linguâ, aliisque, quæ immobilitas nec dolori nec sopori tribuenda sit.

A *dys* difficulter, & *kineo* moveo, unde *kinesis* motio.

Ad motum muscularem requiritur, 1°. motivum quod vel voluntatem vel cupiditatem excitet ad agendum; sic defectu motivi quiescimus, etiamsi motrice facultate polleamus. 2°. Sufficiens impetus fluidi nervei à cerebro ad partes immissi, unde deficiente hoc fluido, ut in metu, leipo-

thymiâ , cessat , aut imminuitur motus. 3°. Permeabilitas nervorum , quos hoc fluidum pervadere debet extra vel intra musculos , unde ligatis , pressis nervis cessat motus. 4°. Muscularium fibrarum flexilitas debitâ cum elasticitate , unde si rigescant , aut si flaccescant , omninò nullus motus muscularis.

Multum erravere Galenici , qui ferè omnes hos morbos laxitati fibrarum , & humiditati tribuerunt ; facultas etenim movendi pendet partim ab animæ , partim à corporis statu ; anima scilicet à pravo nuncio , à metu , terrore , deliquio , licet corpus benè se habeat , hanc facultatem vel amittit , vel exerere non potest per aliquod tempus.

Quoad statum machinæ , vel vitium est in cerebro , inde verò sæpè oriuntur comata , seu motuum omnium liberorum , sensuumque feratio ; vel deficit actio sanguinis arteriosi in ipsis cerebri vasis , unde silent omnes cerebri functiones , & tunc præter sensuum & motuum liberorum feriationem , languent etiam , vel ferè evanescunt motus vitales cordis & pectoris , ut in syncope.

Ast si in nervis , musculisque hæreat vitium , excitat dyscinesiam , quæ partialis est morbus , in quo plurimi sensus in aliis partibus , plurimique motus , ut cordis , perseverant , unde differt hic ordo à subsequentibus.

XIV. *Mutitas* , la Mutité ; Græcis *Anaudia* ; Quibusdam *Aphonia* , *Anaude* , *Alalia* , imò *Cophosis*.

Est impotentia voces articulatas edendi , seu sermonem proferendi.

Vox est sonus ab ore & larynge editus animæ

ſenſis reſpondens, iisq̃ue ſignificandis deſtinatus. Græcis *phonos* dicitur, unde *aphonia*, ſeu vocis privatio, quæ à mutitate multum diſcrepat; datur enim mutitas ſine aphonîâ, non tamen aphonîa ſine mutitate, niſi confundamus muſſitationem cum loquelâ.

Muſſitare eſt motibus oris & linguæ exprimere verba cum ſono ita debili, ut vix audiri poſſit; ſic muſſitant quibus vox extincta dicitur, & fermè ſine voce loquentes audiuntur, quia dùm quis idiomate nobis familiari loquitur, nos ejus ſenſa partim ex loquelâ ſonorâ, partim ex geſtu, nutu, motibusque oris & linguæ ejus mentem aſſequimur.

Aphonîa vera eſt accidens morbos ſoporofos, & ſyncopales concomitans, unde pro comate apud Hippocratem paſſim uſurpatur; pendetque tum 1º. ex debiliore impetu aëris in chordas vocales expirati, ut in ſummâ tum totius, tum pectoris debilitate, necnon ex amplo vulnere pulmonis; 2º. ex inertîâ, immobilitate, eſoſione chordarum vocalium.

Chordæ vocales ſonum edere nequeunt, niſi tendantur; tenduntur autem actione muſculorum thyroideam cartilaginem ab arythenoidæis abducentium, maximè vi cricothyroidæorum, unde immiſſo digiti apice intra foſſulam quâ diſtinguitur cricoides à thyroidæâ, ex preſſione digiti ſurdus etiam vim vocis editæ poteſt æſtimare; hinc paralyticis illis muſculis aphonîa accidit, ut reſectis nervis recurrentibus, qui ad hos muſculos tendunt, ut experiebatur Galenus. Idem accidit, ſi ulcere exedantur chordæ, ſi tumore adnato premantur, diſtrahantur, craſſeſcant, adeoque immobiles evadant; his poſitis neceſſariò ſequetur mutitas aphonæa.

Loquela est vox articulata, seu ope cavi narium & oris, uvulæ linguæ, labiorum & dentium modificata, ita ut non solum ideis confusis referendis par sit, cui scopo sufficit clamor, suspirium, risus, fletus, aliæque voces bruto & homini communes; sed ut ad ideas distinctas & syllabarum seriem his ideis respondentem significandas sufficiat. Muti itaque illi sunt, qui licet sonos pathematis respondentes, & brutis communes edant, mentis suæ sensa verbis distinctè efferre nequeunt; differunt autem muti à balbis in eo quod nullam syllabarum seriem pronunciant muti; balbi verò tantum quasdam syllabas, vel minimè, vel imperfectè pronunciant: hinc differentia inter mutitatem, seu anaudiam, & psellismum, seu balbutiem.

Mutitas est impotentia vel sincera, vel simulata sermonem edendi, psellismus rectè syllabas omnes pronunciandi.

Tyrocinio indigemus non ad vocem, sed ad loquelam, opus enim est ut infans, imitator nutricis sedulus, pronunciandis diversis, quas audit, syllabis assuescat, illasque syllabas laboriosè combinando, quæ sibi necessaria sunt, jam puer petere addiscat. Hinc muti sunt & qui audiendi facultate carent, seu surdi ab ortu & qui stupidi & hebetes, imitandi vel quærendi utilia, nullo appetitu gaudent, vel qui nullâ sensatione, aut imaginatione ad loquendum incitantur, ut somno detenti, quique demùm loqui omnino recusant, ut in melancholia silente & extasi, similibusque morbis.

1. *Mutitas à Glossolysi. Paralyse de la langue.*

Lingua est certè primarium loquelæ instrumentum, eâ siquidem non solum litteras linguales dictas
 propriè

propriè effingit, ut L. R. sed cum dentibus dentales, ut D. T. S. Z. efformat, dorso suo sursum flexo gutturales producit aërem retrorsum repellendo, ut G. K. M. Interea visi sunt quidam elingues loquendi facultate præditi; illis siquidem vel ex oris basi, vel è lateribus oriebatur, aut inter loquendum exsurgebat quædam caruncula linguæ vices supplens. Si verò resoluta sit lingua, motuve careat, nil ejus vices supplere valet; cognoscitur verò ejus resolutio ex eo quod ipsam ægri movere, nec exerere valeant, licet mentis compotes, inde etiam difficilis deglutitio, & ciborum in ore volutatio.

Hæc species sæpissimè apoplexiam sequitur, & hemiplegiam plenariam comitatur.

Curatur difficillimè per drastica, emetica; sæpiùs ab eodem principio revertitur apoplexia; sialagoga optima sunt pyrethrum, radix hellebori foetidi masticata, fumus Nicotianæ, hujus masticatio; usus internus castorei, mari, pulegii, salviæ flores, semina; sub formâ theæ, duciæ ex aquis bellilucanis.

2. *Mutitas traumatica* Fabric. Hildani.

Qui torturam patiuntur non solum muti ob atrocem dolorem fiunt, quandiū torqueri pergunt, sed etiam in epilepticum soporem labuntur ut ipse vidi, & Fabricius Hildanus rectè monet. Judices quandoque falluntur, qui reos illos voluntariè filere putant, hinc miseros crudeliùs torquent, ast à tractione sympathicâ nervorum recurrentium pendet illa mutitas: vidi miserum ex duriori torturâ non solum obmutuisse, sed etiam omnem sensum amisisse, cum rigiditate & vibratione spasmodicâ totius corporis, maxillæ constrictione, & dein febre acutâ, quæ omnia diem

integrum perseverarunt, metuente iudice, ne mors supplicium ultimum præverteret.

Observavit Thiermairius mutitatem biennem ortam ex contusione colli, quæ præscripto cathartico demùm sanata fuit.

Mutitas à nervis recurrentibus excisis non solum observata est à Galeno, sed ab aliis Auctoribus in brutis excitata, imò in scrophuloso homine ex resectis glandulis colli producta fuit.

Mutitatem seu aphoniam à vulnere thoracis ortam observavit Munnicksius.

3. *Mutitas à Narcoticis* Mangeti *Bibliotheca pract. de Paralyfi*, pag. 757. & 758. Vide Scholia Thiermairii.

Quibuscumque vinum feminibus daturæ infectum præbuere latrones circa Monspelim. Superveniebat mutitas ita ut æger per unam alteramve diem licet vigil interrogatis respondere minimè posset.

Ab opio in aurem immisso contra otalgiam, secutam esse mutitatem observavit Galenus. Vidi ipse mutitatem similiter fugacem à baccis atropæ Belladonæ, à radicibus hyosciami ingestis; idem accidit cum temulentia, imò à vini abusu balbuties orta quotidie observatur.

4. *Mutitas elinguium* Manget. *Bibliothec. de paralyfi*, pag. 748. Dejustieu, *Act. Acad. Paris.*

Lingua exeditur ab ulcere in cynanche sphaellosâ & pædanchlone Aetii, in variolâ malignâ, in ejus cancroso ulcere, aliisque casibus.

Præciditur non rarò ejus apex in epilepsiæ insultu, unde mutitas, sed fugax; nam sanato vulnere, loquela restituitur, licet balbuties quædam supersit. Imò recrescere linguam docet Horstius, Thiermairiusque.

MORBORUM, CLASSIS VI. 339

In linguæ locum intumescit quandoque basis oris, & sic elingues loquela gaudentes visi sunt.

De hoc morbo vide Rollandi *Aglosso-stomographiam* in Mangeti *Bibliothecâ Med. Pr.*

5. *Mutitas à siccitate.*

In febribus malignis ita arefcit, & exsiccat quandoque lingua ut ligni duritiem æmuletur cum nigredine; inde loquendi impotentia, sed fugax.

Visa est lactans mulier à longiori lactatione hunc morbum traxisse, & ab lactato alumno loquelam recuperasse.

6. *Mutitas spasmodica* Sennert. *de Scorbuti signis*, cap. 4. *Mutitas hysterica* Patholog. methodicæ.

Vidi alium, ait Eugalenus, loquendi potentiâ orbatum, nonnullis apoplecticum quid esse existimantibus, cum potius organorum vocis esset contractio, vel quædam convulsio; cum æger ipse postea referret se eo loci dolorem & contractionem quamdam sensisse.

Hac specie laborant non rarò hystericæ, quæ sibi fauces quasi vinculo constrictas sentiunt, & aphonæ aliquandiù remanent.

7. *Mutitas proæretica* Menjotii *de Mutitate Dissert.* *Silentium* Plinii.

Ea est vel simulata quæ non infrequens apud mendicos, puellas, &c. vel à melancholiâ, aut extasi ortum ducit: nec rarum est videre melancholicos attonitos per annum & ultra filere omninò.

8. *Mutitas surdorum.* *Mutité des sourds de naissance.*

Qui ab ortu surdi sunt, muti etiam sunt necessario, quia loquellæ tyrocinio destituti, non verò quia aphoni; etenim voce gaudent & suâ cogitata non solum solerti gestu, sed etiam voce simplici

exprimunt; quippe ingenii acumine, necnon cæteris sensibus, ut visu, tactu, gustu, olfactu exquisitioribus gaudent. Illi A exclamant cum gaudent, I cum indignantur & irascuntur, O cum commiserantur, &c. Deficit verò loquela seu vocis articulatae distinctis ideis respondentis pronunciatio.

Artem loquendi primus furdos docuit Ammanus Amstelodami, & Wallisius celebris Londinensis Mathematicus; hodiè Parisiis hanc exercet Pereira, his autem principiis innititur.

1°. Digito inter scutiformem & annularem laryngis cartilagine[m] sui præceptoris motum tyrones explorent, ut sentiant discrimen simplicis hiatus à voce sonorâ, & soni acuti à sono gravi, nam digitus eò fortiùs premitur, quò vocis tonus est altior & acutior.

2°. Attentè observet discipulus præceptoris labia, dentes, linguam, palatum, & coram speculo hos motus imitari discat.

3°. Digito ante os vel ante nares præceptoris da as litteras pronunciantis admoto, sentiat num ab ore, num à naribus aër emittatur, ut distinguat & imitari discat litteras orales & nasales.

4°. Quamcumque litteram etiam errando proferat, præceptor applaudat, & pluries huic pronunciandæ assuescat discipulus antequam ad alias litteras transeat.

5°. A simplicissimis & facillimis litteris initium sumatur; ut à vocalibus, dein à labialibus antequam ad diphtongos, ad litteras explosivas, ad syllabas, &c. deveniat.

6°. Singulas litteras quas rectè pronunciare dicit, delineet, & delineari ab ipso jubeat præceptor, ut ideam delineatæ litteræ, cum ideâ

motûs organorum ipsam comitantis connectere discat ; imò objectum delineatum coloribus expressum , vel præsens ipsi ostendatur , cùm fieri potest.

Vocales sunt , *a* , *e* , *i* , *o* , *u* : diphtongi sunt vocales combinatæ , & ferè successive pronunciatæ , ut *ai* , *au* , *ei* , *eu* , *ou* , *oi* , *uy* , &c.

A. gutturalis est , depressâ maxillâ inferiori , linguâ exporrectâ , ore patulo fit.

E. & I. sunt dentales , glottide dentali angustatâ , labiali patulâ : ad I proferendum glottis dentalis angustior , lingua dentibus imis propior.

O. U. W. sunt labiales , glottis labialis oblonga , angusta in U minor , angustior quàm in O.

Consonantes pronuncientur sine ulla vocali antecedenti vel subsequenti , more novæ methodi alphabeticæ , secus progressus discipuli multum retardantur. Sic M. F. pronuncientur non *emme* , *effe*.

Consonantes labiales omnium facillimè proferuntur , aëre à glottide labiali ferè clausâ ad nares percussio , cum levi explosione diductâ hac glottide sic pronunciantur M. B. P.

Consonantes *mutæ* non explosivæ sunt *j*. vel *g*. molle , *ch*. Gallorum , S. F. V. *explosivæ* seu quæ paululum retentum aërem cum impetu explodunt sunt kappa seu C. durum necnon G. gamma , & dentales D. T. atque labiales B. M. P. Ad V. & F. seu *φ*. requiritur glottis ex dentibus superioribus & labio infimo facta angustissima : diductis digito utrinque labiis si P. pronunciare velis , orietur F.

Nasales sunt M. N. Gn. quas naribus digito compressis nunquam pronunciabis , cum ad eas

proferendas aër è naribus potissimum erumpere debeat.

Linguales sunt L. & R. pronunciato difficilima est R, huiusque loco Arverni sæpè L. proferunt, & Gallo provinciales; quique linguâ crassiori sunt donati, sonum raucum huius R loco edunt.

Gutturales sunt H, Gamma, Kappa.

Natales sunt partim quæ naribus obstructis difficulter pronunciantur, ut B. P. M. D. T. F. G. H. K. N. Q. R. X. Cæteræ sunt A. E. I. O. U. C. L. S. Z. quæ maxime orales.

Maximè affinis est D & T; B & P; S & Z. F. & V; Gamma & Kappa; eæ gradu asperitatis & explosionis ab invicem discrepant.

Gutturales asperrimæ & stertorosæ redduntur cum uvulæ tremulus motus concurrit, necnon si cum litterâ R conjunguntur, ut in voce *Græcâ*; magis asperæ & raucae si inspirando pronuncientur.

XV. *Psellismus*. Bégayement.

Est difficultas vel impotentia quasdam syllabas litterasve rectè pronunciandi. *Ægri Bradyglossi*, *ætipoi* Græcis.

Illud verò vitium vel ex vitio mentis, vel ex vitio organotum loquelæ, vel ex vitio organorum vocis procedit. Ex vitio mentis dependet, cum vitiosa educatio huic ortum dedit, & à pravâ consuetudine dependet. Sic ut placeant, litteras sibilantes duras ut S, pronunciant lenius ut Z, aut cum vi consuetudinis Vascones pronunciant *vivere* pro *bibere*, & *angelus* quasi *anse-lus*; cum etiam per præcipitantiam inter loquendum hæsitant & offendunt adversus K. D. T. ita

ut illas litteras vel omittant vel cum labore tantum proferant, quæ fusiùs in speciebus apparebunt. Natio, patria, affectatio, morbus, mala conformatio his ansam præbent.

1. *Psellismus Ischnophonia. Hæsitatio Latinis. Bégayement. Ægri bambaliones.*

Est vitium eorum qui in certis litteris pronunciandis illicò sistuntur & hærent quasi offensaculo quodam vox inhiberetur.

Hoc vitio Demosthenes se liberavit lapillis in ore retentis dum declamaret. Illud verò vitium pluries locum habet dum litteræ gutturales ut K. G. occurrunt, quas ut pronuncient, veluti singultiant: videtur aërem in illis litteris proferendis explodi, & ad os mitti, cum à velo palatino, uvulâ, & basi linguæ paululum fuit cohibitus, difficultas ideò horum organorum movendorum est psellismi illius principium, quæ difficultas repetitis conatibus & præceptoris periti auxilio potest vinci, rectiùs dicitur Ischnophonia, ab *ischo*, reprimo, inhibeo, & *phone*, vox, licet vox minimè lædatur, sed solum loquela ægri; v. g. loco *Cæsar* dicunt *Cæcæsar*, & pro *fama* dicunt *famama*, ac cum impetu pronunciant, additis faciei distorsionibus conatum loquendi designantibus.

2. *Psellismus Rottacismus. Gallis Grasséyement, parler gras.*

Est species quâ littera R vel repetitur vel cum stridore & asperitate profertur.

Hoc vitio apud Græcos Eretrieneses, apud nos Gallo-provinciales endemicè laborant, & hæreditaria labes ab Atavâ Gallo-provinciali ad nepotes transire visa est. Sic affecto linguæ apex deorsum versûs basim dentium maxillæ inferioris affi-

gitur in hac litterâ pronuncianda, qui deberet sursum ad palatum tendere & leviter tremere, basi verò linguæ sursum versâ aër versus nares reprimatur. Hinc rauca & aspera pronunciatio. Vulgò tamen tribuitur linguæ crassitudini & tarditati. Hoc vitium puellis non indecorum videtur, quippe plures hoc affectant. Arverni rustici pro voce *malia*, pronunciant *maria*, seu R loco L.

3. *Psellismus lamdacismus. Lallatio* Latinis.

Illi lallare dicuntur qui litteram L vel inopportunè geminant & emolliunt instar LL Hispanorum, vel *lh* Vascorum, vel loco litteræ R litteram L, ut *maliam* pro *mariam* pronunciant. Vidi sic affectos linguam habere tenuem, & os salivofum, sed hujus vitii principium est accuratiùs investigandum.

Sunt qui litteram *ll* Hispanorum, vel *gli* Italorum non proferunt, ast in ejus locum vocalem I substituunt, ut *moyé* pro *moglié*, quod vitium *jotacismi* nomine videtur Græcis designatum. An difficultas pronunciandæ litteræ R adeòque lamdacismus oriatur, quandoque ab anchiloglossò, ut Pater Fabri judicat, inquirent alii.

4. *Psellismus traulotes. Latinis Blæfitas. Syngismus* Græcis. Occitanis *parler blés. Ægri Traulifantes.*

Hæc est species quâ certæ consonantes ex duris in molles flectuntur, & sic pronunciantur *anselus* pro angelus, *capidolium* pro capitolium, *zeta* pro seta, *gamma* pro camma, & sic de aliis litteris affinibus, cujus vitii affectatione quidam sibi venustatem loquendi conciliare putant. Hoc autem à debilitate pronunciationis apud pueros delicatulos ortum ducit sine affectatione adeòque ætate crescente & conatu repetito tollitur: den-

tium defectus etiam facit ut litteræ dentales ut D. T. omittantur aut leniantur.

5. *Psellismus balbuties*. Græcis *mutacismus* ; & propriè *psellisma*. Quintiliano *platejasma*.

Est difficultas rectè pronuntiandi verba litteris labialibus conflata, ut B. M. P. ita ut illæ litteræ sæpius repetantur, aliarum loco in sermone ingerantur, geminentur.

Hoc vitium vel infantibus familiare est, quia dentium defectu, labra ferè sola consonantes omnes effingunt, unde balbutire necessum est. Ast dedecorat eos qui temulentia indulgent, ob tremorem enim labiorum & linguæ sæpius litteræ labiales occurrunt quàm par est: negligentia etiam in ore sufficienter diducendo apud Labeones huic ansam præbet.: quò autem regio quam inhabitant homines frigidior est, eò strictiori ore loqui solent.

6. *Psellismus mogilalia*. Ægri *mogilali* Aetio.

Est impotentia pronuntiandi litteras labiales quæ vitiosè à balbis, minimè à mogilalis proferruntur, vel harum loco aliæ substituuntur. Sic quibus labium alterutrum deficit, ut in labro leporino vix pronuntiari potest B. P. M. maximè si dentes simul anteriores defint; littera etiam V. loco F, vel F loco P profertur, maximè si labrum inferius moveri nequeat.

Ad paraphoniam videtur referenda difficultas pronuntiandi litteras nasales ut M. N. Gn, necnon gutturales ut G. Gr. R. K. X., quam quisque experiri potest, si naribus obstructis eas proferre velit, quocirca ob vitium soni magis evidens *nasitatem* inter paraphonias dimittimus.

7. *Psellismus metallicus*.

Est psellismus deauratorum, pictorum, &c. Hanc speciem multiplici observatione curari

constat ex Ill. de Haen, *part. 3. cap. 1.* per electrificationem.

8. *Psellismus jotacismus.*

Est difficultas pronunciandi litteras gutturales, quæ sunt *jota*, *j* consonans & *g* molle Gallorum. Illud vitium familiare est apud eos quibus palatum est perforatum, quod in duobus ab ortu factum vidi, in aliis ab ulcere syphilitico ortum. In quo casu si quis incautè bibat, potus per nares rejicitur, vox illa ingratissima est, & apud recens natos hoc foramen impedit lactis deglutitionem, nisi prolunga sit papilla, quæ ultra foramen extendatur. Lamina argentea solerter applicata & firmata potest hoc foramen exactè claudere & huic vitio mederi. Illud vitium quilibet potest simulare.

9. *Psellismus nasitas. Le parler du nés.*

Est illud vitium in tono vocis quod accidit ex narium obstructione, ita ut qui naso loqui vulgò dicuntur, illi sint præcisè qui naso non loquuntur, seu apud quos deficit voci ille resonitus qui ab aëre nares subeunte dependet, & qui harmoniam voci conciliat, illa verò narium obstructio pendet à diversis principiis; v. g.

A *calculo* intra nares genito, unde *coryza* multum pituitæ suppeditans cum sensu corporis peregrini avellanæ magnitudine. Gabr. Clauderi *Collect. Acad. pag. 609. Tom. III.*

XVI. *Paraphonia. Vice de la Voix. A para, vitiosè, & phonos, vox.*

Cognoscitur hic affectus ex vocis vitio, seu insuavitate, adeoque est impotentia vocem suavem edendi tum in cantu, tum in loquelâ, ita

ut vox sono suo aures lædat aut defatiget.

Rectius diceretur *cacophonia*; à Menjotio de vocis vitiis *trachophoniæ* nomen inditum est, quæ in potissimis speciebus vox est aspera. Differt admodum paraphonia à psellismo quocum sæpè combinatur; in isto affectu sola pronunciatio, in illo vocis tonus viciatur.

Ægri Galeno dicuntur *Trachyphoni*; hoc verò genus Auctores nullo nomine proprio inter vitia vocis & loquelæ, vel ad branchum aut raucedinem referunt, sed raucedo hujus species est.

Loquela si perfecta & concinna sit, est species cantus submissioris, lenioris, nec ab eo differt nisi quod cum minori labore, minorique laryngis conatu exeratur quàm cantus; ut verò cantus jucundus sit, debent tria concurrere, scilicet *mélodia*, seu sonorum jucundorum series; sono autem successivi illi tantum placent, quorum ea est inter vibrationum numeros ratio quæ minimis primisque numeris exprimitur, adeoque facillimè à mente percipitur, ut demonstrat Illustr. Eulerus in suis Musices Elementis. Secundò *symphonia*, seu concursus sonorum simultaneorum, non successivorum; soni autem simul auditi illi jucundi sunt, ut in melodiâ successivi, qui varii sunt & harmonici, seu consonantes; consensus enim in varietate semper placet, & ad perfectionem requiritur: in loquelâ humanâ adest semper quædam consonantia inter sonum ab ore editum & sonum à cavo narium repetitum, vel reflexum, illi soni cum tono chordarum vocalium debent aliqualem harmoniam servare, licet remotam.

Denique ut in poësi si pedum variorum series & ordo conveniens, seu si breves & longæ syllabæ ritè combinentur, modulamen jucundius

evadit ; ita si notarum brevium & longiorum recta sit series & combinatio , cantus suavior est.

Ratione itaque contrariorum paraphonia exsurget ex defectu melodiæ , symphonix , & rythmi ; adeoque si vox sit dissonans , tenuis , aspera , homotona , & quò plura simul vitia concurrent , eò vitiosior futura est , & ingrator.

Larynx est potissimum vocis organum saltem primarium ; ex vitioso motu ejus muscutorum , & dissonantiâ chordarum vocalium primariò pendet paraphonia ; verumtamen & nares , ut in nasitate , & os & uvula , aliæque oris partes vocis tonum mutare , adeoque vitare valent , ut in speciebus patebit.

1. *Paraphonia puberum ; Muë de la voix.*

Subjecti vocantur *Hirquitalli* Latinis ; *Tragifontes* Aristoteli.

Vox puerorum antequam pubertatem attigerint , est acutior , & magis dulcisona quàm vox virorum ; unde castrantur apud Italos pueri cantationi destinati , ne scilicet vocem puerilem amittant , & *un castrato* idem significat vulgò ac cantor : mutatio autem vocis accidit circa decimum quartum ætatis annum ; rariùs circa decimum octavum incipit , atque non nisi intra aliquot annos , ut tres , quatuorve perficitur : durante verò vocis mutatione , vox evadit rauca , inæqualis , ingrata , scabra & discors ; ita rauca est sæpiùs , ut nequidem cantare valeant , minimè suavis est , sed scabra , auribus injucunda , sibi metipsi non consonans , sed inæqualis ; mirum autem est quod ea mutatio eodem tempore accedat , quo semen fertile in testiculis producitur , quo lanugo menti in barbam mutatur , & tanta est connexio inter genescim feminis & vocis mu-

tationem, ut si evirentur infantes elisis, vinctis, vel resectis testiculis ante pubertatem, vox eadem in viris remaneat, quæ fuit ante castrationem; imò si jam adulti testiculis orbentur, vocem virilem amittant, imberbes evadant, & succulenti, adiposi, debiles, seu verè effeminati fiant, quod in gallis gallinaceis castratis etiam observatur, ita ut capones vocem galli cum fertilitate deperdant.

Peractâ mutatione, vox virilis sensim accedit, quæ est gravior puerili, simulque ex raucâ evadit suavis, ex discordi concors, & quatuor vel quinque tonis musicis gravior, simulque fortior.

Ex dictis intelligitur ab eodem principio pendere virilitatem, barbam & vocem virilem; nec enim ulla fit vocis mutatio in feminis, cum vocem femineam semper retineant, qualem sortitæ sunt à pueritiâ, validiorem certè, sed tono minimè à priori diversam; si vox humana ad tres octavas extendatur, & prima octava cum semisse pertineat ad pueritiam, intra illos limites excurrere poterit vox puerilis & feminea, diversosque illius intervalli tonos edere; ast graviores octavas viris destinatas nunquam attinget.

Tonus vocis haud dubiè pendet à tono chordarum vocalium Ill. Ferrenii, atque tonus omnium chordarum ab earum diametro, longitudine & tensionis gradu est determinatus; cum itaque chordæ vocales in pueris acutiùs sonent, certum est quotum ex vi tendente divisâ per chordæ diametrum & longitudinem esse majus quam in viris, cum acuties toni, seu vibrationum intra datum tempus numerus sit in ratione compositâ ex directâ radicum virium tendentium, & inversâ tum diametrorum, tum longitudinum chordæ.

Chordas vocales accedente pubertate magis

crescere quoad crassitiem & longitudinem, quam quoad tensionem, ex dictis necessarium est; crescunt autem verosimillimè ab eodem principio, quo barba & quantitas feminis fertilis, cum barba, fertilitas & vox virilis eodem passu procedant & recedant; verosimile est itaque auræ feminali tunc temporis genitæ, & per corpus diffusæ tribui posse, & vocis virilitatem, & barbam, ac feminis fertilitatem; datur itaque affinitas inter solida chordarum vocalium, bulbos pilorum, barbæ, & testiculos, ratione cujus adhæret liquor ille hisce organis, eaque expandit, nutrit, in-
crassat.

Suavitas toni in chordis supponit uniformem in earum toto tractu tensionem, æqualem crassitiem; & si de duabus chordis agatur, illæ chordæ debent esse ejusdem crassitiei, tensionis & longitudinis, ut unisonæ sint, nisi crassities & longitudo à radice virium tendentium vindicetur; in chordis vocalibus erit itaque dissonantia, tum si alterutrius crassities in toto tractu non sit eadem, tum si crassities unius differat ab alterius crassitie, cæteris paribus, tum si sub pari crassitie & tensione longitudines sint inæquales, vel demùm sub pari crassitie & tensione longitudines differant; horum verò alterutrum, vel plura simul reperiri in mutatione certum facit sonorum doctrina physico-mathematica, & experientia, quæ docet in hoc morbo vocem raucam, scabram, discordem esse per aliquot annos.

Curatio. Tanti momenti censetur apud quosdam vocis infantilis conservatio, ut ipsi parentes eam filiorum suorum integritati & virilitati anteponant; non parum itaque de genere humano meretur egregium monitum, quod factò pluries

experimento constat, salvâ virilitate & integritate, pueros vocem suam fervare posse, & nullam pati mutationem: artificium itaque in eo versatur, ut impediatur ne vox quatuor vel quinque tonis gravior fiat; id verò obtinetur pueros impuberes statim atque mutationem incurrunt cantare jubendo, seu eos sæpius in die ad cantandum excitando; quippe hoc exercitio magis ac magis tenduntur chordæ vocales in majori ratione quàm si quiescerent, adeoque ratione tensionis plus servant de tono suo, quàm ratione crassitiei, aut longitudinis amittunt; si cantor exerceatur, cum ad tonum *la* vox delapsa est, in hujus toni extensione eam detineto; si jam ad tonum *sol* descenderit vox, non quidem potest effici ut acutior evadat, sed impedi ne gravior fiat; adeoque maturè exercitatus in repetito cantu juvenis per paucos annos, nullam unquam allatoniâ patitur, nisi quæ senili ætati annexa & immedicabilis est; quæ verò à morbo convalescentibus accidit, ea restitutis viribus evanescit.

2. *Paraphonia nasalis*; *Nasitas* Latinis, vulgò *parler du nez*; subjecti *Nazillards*.

Vox nasalis dicitur illa vox invenusta, ad quam non satis, vel minimè concurrit nasus, seu quæ ex gutture & ore, non verò ex naribus editur, qualis efformatur si nares anticæ digitis, vel posticæ velo palatino obturentur, ut penes nos est, & ut quidam Religiosi humilitatis gratiâ affectant.

Ideò vox est jucunda, quia pars aëris nares posticas subiens in crystis sinuum frontaliû, & antris hygmori percussus sonum harmonicum edit cum glottide, & vocem pleniorẽ magis sonoram facit, ut fides sonum jucundiorẽ edunt,

si supra capsam ligneam elasticam resonent, quam si in aëre solum vibrentur; narium itaque resonitu destituta vox est minus plena, magis rudis & ingrata.

Si nares mucro nimio obducantur, ut in corizâ, minus clarè resonant ratione textûs mollioris, vomer & laminæ turbinatæ, angustiorque est aëris meatus, unde repercutitur versus fauces, unde etiam sonus nasalis ingrator; sic in organis ecclesiasticis ad sonum nasalem (*jeu de nazard*) adhibentur tubuli ex plumbo fabrefacti, supernè obturati, ad duodecimam ludi antici, aptati; hinc exsurgit partim

3. *Paraphonia catarrhalis*; *Bronchos* Græcis; *Raucedo* Latinis; Gallis *Enrouement*; Ægri *Rauci*, *Raucedinosi*; Græcè *Branchaloi*.

Vox rauca est gravis simul & dissonans, unde differt à clangosâ, quæ est dissonans, sed acuta.

Veteres uno ore asserunt raucedinem pendere ab exasperatâ superficie internâ tracheæ arteriæ, & Neoterici hanc aspritudinem tribuunt glandulis miliaribus hujusce partis, quæ frigore intumuerunt, ut accidit cuti, cum frigore anserina evadit; an res ita se habeat, dubito. Si enim fistulam Germanicam prius madefactam, injectâ & volutatâ arenâ intus exasperem, sonus dein editus minimè gravis, nec raucus evadit, ut illi Physiologi contendunt. Verosimilius est vocem in broncho gravem evadere, ex eo quod textus cellularis musculos laryngis cingens lymphâ infissatâ & cumulatâ est turgidus, idemque vitium in chordis vocalibus adest; hinc muscoli chordas vocales tendere non possunt; hinc & chordæ crassiores graviolem sonum edunt, atque cum non æqualiter ubique, ambæque sic turgeant, impossibile

impossibile est alteram cum alterâ unisonam esse, unde dissonantia, maximè cum deficiat mobilitas plurium muscutorum, qui in loquelâ debent nunc chordas vocales laxare, nunc tendere, prout in eodem verbo pronunciando quasdam syllabas altius vel remissiùs proferendas habemus, aut accentu gravi, vel acuto notandas.

Si eòusque difficilis evadat muscutorum laryngis motus, ut minimè tendantur chordæ, vox extinguatur, & non nisi valido & sæpè dolorifico laryngis conatu editur, quod cùm accidit, acutos, stridulosque sonos producit; inde, ni fallor, inferri potest non esse remollitas, ut putant alii, chordas vocales, sed tantum non satisfactas, defectu mobilitatis in musculis, cum raucedine laboramus, adeòque majori conatu tendi posse, & acutum resonare, quod non fieret, si œdematosæ & flaccidæ forent.

Simili raucedine afficiuntur anginosi, & qui cancrum, vel ulcus, vel vulnus in hisce organis patiuntur; sed inde exsurgit altera species, quæ non ita spontè perspirando sanatur.

Ex vociferatione etiam oritur raucedo, sed fugax.

4. *Paraphonia ulcerosa; Ulcus gutturis, laryngis, tracheæ.*

Est vox acuta, clangosa, quandoque exilis & extincta, quæ pendet ab ulcere pulmonum, tracheæ, laryngis, imò pharyngis; nec enim signa distincta sunt quoad vocem in his diversis affectibus. Nuper vidi mulierem ulcere laryngis & faucium laborantem cum febre lentâ, & sputo purulento, cui vox ferè deficiebat, non aliâ, ni fallor, de causâ, quam quod inflammatio ulcerosa ad laryngem serpsisset, unde tensio chor-

darum cum earum immobilitate; hinc vox debilissima, & quandoque clangosa, seu acuta & rauca, ea vox est phthiseos comes assidua; an chordæ vocales emaciatae exiliores tonum acutorem reddunt? Ita se res haberet, si nullæ aliæ conditiones impedirent: si ulcere exedantur chordæ vocales, inde aphonia & mutitas insanabilis.

5. *Paraphonia gutturalis, le parler du gosier.*

Pluries vidi hanc speciem procedere à foramine palati, vel adventitio, vel connato, aut à velo palatino deficiente, eroso, quod syphilidi sæpè supervenit. Cognoscitur hæc species faucium inspectione, potius & cibi in nares regurgitatione; recens nati hoc vitio affecti vix possunt lac deglutire, nisi papilla nutricis prælonga, lac ultra foramen deducat; vox autem illa est rauca gutturalis, & perficitur cum distorsionibus faciei, quales ad nares obturandas requiruntur: vitium illud insanabile est, nisi possit, laminâ argenteâ solerter appositâ, foramen illud obturari.

6. *Paraphonia stertens, vulgò Stertor; Græcis Ronchos; Ronflement, Rallement.*

Est strepitus raucus & asperrimus, qui inter inspirandum & etiam expirandum editur à dormientibus, apoplectis, & agonem ducentibus, nec non à quibusdam asthmaticis; in moribundis vocatur *Rallement*; in apoplectâ quem nuper examinabam, cum os valdè hiaret, observavi hunc strepitum fieri è tremulo motu veli palatini penduli; an in aliis casibus idem vigeat mechanismus, ignoro. Si chordæ vocales ultra modum flaccesserent, docent experimenta Ferreniana tunc nullum sonum editum iri; fieri potest ut viscosa phlegmata gutturis aërem expiratum partim interceptiant, & similem sonum edant, ut gargarisando

quisque imitari valet; horum omnium theoria hactenus in obscuro latet; vocatur Græcè, & ferè vernaculè apud nos *Ronchos*, quasi *narium echo*.

7. *Paraphonia sibilans*; *Sibilus* vulgò; Græcis *Syrigma*; Gallis *Sifflement*.

Est accidens rheumatis, asthmatisque, ac anginae; crediderim effingi à rimâ quâdam inter uvulam, vel velum & linguam effictâ, ut à rimâ labiorum fit glottis brevis, quæ acutè resonat, & sibilum labialem effingit; sibilus enim est vox acuta, qualis à chordis brevissimis, aut à calamis pollicem longis editur.

Vocem tenuem fieri, imò ferè extingui in vomitu bilioso, colicâ biliosâ, similibusque morbis aliquoties observavi.

8. *Paraphonia à polypo*.

Præcipuum polypi narium symptomâ, & ex quo primariò à Medicis cognosci potest, est singularis paraphonia quæ ad nasalem accedit, successu temporis cum excrecentiâ è naribus anticis, posticisve propendet, aut ossa narium luxat, & extollit, polypus sensibilius se prodit; is non rarò à viru syphilitico fovetur, ut nuper observavi. Curam vide apud Heisterum, aliosque Chirurgos.

XVII. *Paralysis*, Paralyfie.

Est unius tantum artus, aut articuli, ut manus, pedis, &c. immobilitas sæpius sine sensu tactus, absque dolore.

Differt à paraplegiâ & hemiplegiâ ratione extensionis; à dysaisthesiâ, quod organum motus, ut musculos artuum tantum afficiat.

Sedem utplurimum habet causa morbifica extra

cerebrum & medullam spinalem, nervosque, & eorum ganglia extra has thecas osseas afficit, prout verò nervi musculis solis, vel etiam cuti prospicientes resolvuntur, vel sola contractio muscularis, vel simul tactus aboletur, aut stupet, seu obtusus evadit.

Resolutio retinæ ad Amaurosim, nervi acoustici ad Cophosim, linguæ ad Mutitatem, palpebræ superioris ad Caliginem, penis ad Anaphrodisiam referatur.

Ad sensationem omninò requiritur, ut fluidum nerveum quod intra nervos continuò à cerebro ad partes movetur, vibrationem refluam à parte ad cerebrum patiatur: illud autem fluidum est vapor electricus, subtilissimus & elasticus; non potest itaque vel leviter premi nervus, quin vibrationem patiatur columna fluidi illius, non secus ac videmus fieri in filo ferreo electrificato, in cuius altero extremo prostat pappus lucidus, qui illicò retrahitur, dùm alterum fili extremum tangitur: si verò scintilla ex filo illo procul à globo vitreo educatur, quod levis attactus excitat, illicò in vitro ipso scintillæ igneæ micant; si filamenta nervea vapore electrico turgida supponamus, quod verosimillimum est, facile intelligemus quare ex levi attactu impressio ad cerebrum usque velocissimè transferatur.

Ad contractionem muscularem influxus fluidi nervei in musculos movendos requiritur; verum si attendamus ad demonstrata Borelli, quæ evincunt vires maximas requiri ad muscularem motum, intelligemus non exiguas vires requiri in fluido nerveo, ut motum muscularem exsequatur, quæ ad sensum tamen sufficiunt; adeoque non mirum esse, si in artubus paralyticis persæpè

sensus tactûs superfit, cum contractio muscularis nulla viget, ob auctam musculi resistantiam, aut nervorum ejus majorem immeabilitatem. In Hemiplegiâ rheumaticâ, seu quam fovet acrimonia rheumatismalis, sæpiùs vidi brachium, licet omninò immobile, muscæ reptatum satis exquisitè sentire.

1. *Paralysis plethorica.*

Ea est quæ inducitur à pressione nervorum factâ per vasa sanguifera cruore turgida; in artubus anevrismate affectis non rarò hæc paralysis obtinet; alias verò cognoscitur ex plethoræ signis, ex suppressis catameniis, hæmorrhagiis assuetis; usu vini, crapulâ fovetur: cura verò phlebotomiis, sobrietate, exercitio obtinetur.

2. *Paralysis rachialgica; Paresis Willisii.*

Ea afficit potissimum manus & brachia, incipit à stupore & formicationis sensu, subsequuntur rachialgici dolores atroces in abdomine, alvi ficcitas, aliaque. Hic morbus est familiaris artificibus, qui fumos arsenicales diversorum mineralium excipiunt, qui pigmenta tractant, qui vino per lithargyrum edulcorato utuntur; de quibus vide rachialgiam quæ sanatur, vel demulcentibus, vel drausticis catharticis.

3. *Paresis metallariorum Spangenbergii & Suchlandii.*

Ea est species quæ rachialgiam & arthritidem rachialgicam subsequitur, vel cum eâ alternat; solus interdum motus partis aufertur sensu remanente, sæpè & sensus & motus evanescunt; redit verò plerumque periodicè sensus, circa tempestatis mutationes acutissimis doloribus se manifestans, quandoque paralyticâ manu dolet acriter cubitus; ast paralyfi demùm confirmatâ, ægri à

358 G E N E R A E T S P E C I E S

doloribus immunes sunt; ex dolore acutissimo artuum paralyfis præ foribus adesse indicatur; cum hac paralyfi sæpè jungitur contractura.

4. *Paralyfis rheumatica; Scorbutica* Ettmulleri.

Ea est quæ doloribus arthrititicis, rheumaticisve succedit; in hac superest sensus partis, simulque ejus rigiditas; exacerbatur aquis thermalibus salinis, scilicet Bellilucanis; juvatur aquis sulphureis de Lamalou, Bagnols, &c. maximè verò lacticiiniis & electrificatione, ut sæpiùs expertus sum.

5. *Paralyfis traumatica.*

Ea est quæ fit à vulnere, ulcere, ictu nervum partis solvente; sic vidi à phlebotomiâ brachii, secto nervulo, pollicem & indicem sensu orbari, quia nervus ille cutaneus sectus erat; si refecentur nervi musculis prospicientes, horum musculorum perit motus; in illis verò casibus evidens est electrificationem, & cætera auxilia incassum adhiberi.

6. *Paralyfis scrophulosa* De Haen. tom. 3. cap. 6. obs. 16.

Ea est quæ pendet à viru scrophuloso, aut à glandulis nervos vicinos prementibus, rarò observata. Curatur electrificatione, attenuantibus, martialibus, antimonio tenuissime trito, &c.

7. *Paralyfis scorbutica* De Haen, Ratio medendi, tom. 3. obs. 17.

Ea est quæ fovetur à viru scorbutico, non verò quæ sic dicta fuit Ettmullero.

Illa verò electrificatione minimè juvatur.

8. *Paralyfis Polonica* Strabel. de Plicâ Polonicâ, histor. 6.

Ea est quæ resectis imprudenter capillis trichomate affectis supervenit. Vide curam trichomatis.

9. *Paralyfis febrilis Boneti Sepulchret.*

Ea est quæ morbis febrilibus acutis, necnon quæ plegmasiis potissimum eruptivis, ut petechiis supervenit; non rara est in morbis pectoris, imò empyematis sæpè comes est, quæ brachium lateris morbofi afficit.

Indicantur remedia morbo primario convenientia: in miliari frequens stupor, vel crampus accidit; ast paralyfis nondum observata.

10. *Paralyfis biliosa Fernellii, an rachialgica? Paralyf. à colicâ biliari Bianchi Histor. Hepatica, part. 3. pag. 575. & 594. Paresis Wepferi, Wilisii.*

Ea est quæ colicæ biliosæ succedit; à Drelincurtio, imò olim ab Æginetâ recensita est, & pro sanabiliore quàm aliæ species judicatur: in hac refrigerantia Simon Paulli suadet, & adhibuit feliciter Forestus in adolescente extenuato, qui vesicantium medicaminum usu in pejus ruebat. Vide Fernel. *de Febr. lib. 4. cap. 10.* cujus observatio paralyfim febrilem respicere videtur.

11. *Paralyfis serosa.*

Ea est quæ à sero stagnante, & nervos emolliente, sive spisso & pituitoso, sive fluido pendere creditur; ab hoc quidem principio omnes paralyfes oriri putavit antiquitas; nos verò eam verè serosam dicimus, quæ à sero exundante, morâ in locis humidis, recenter extructis, potu aquarum mineralium intempestivo, lotricibus, piscatoribus, similibusque artificibus supervenit.

Ejus cura pro curâ Paralyseos generatim traditur, istic non repetenda, aut ex aliis generibus mutuanda, ut ex hemiplegiâ serosâ.

XVIII. *Hemiplegia*. Hémiplegie. *Epiplegia*
Doveri.

Cognoscitur ex summâ debilitate aut suppressione motûs muscularis ac tactûs, in dimidia laterali corporis parte citra dolorem, ac soporem.

Hemiplexia Castell. *Lexicon*.

Apoplexia Hippocrat. *Prorhetic.* 1. 50.

Distinguitur ab apoplexiâ, aliisque morbis soporosis per integritatem mentis, aut saltem aliqualem libertatem functionum animæ.

A paraplegiâ quod alterutrum tantum latus ut sinistrum vel dextrum sensu tactûs motuque libero careat.

A paralyfi per extensionem; in hemiplegiâ scilicet sæpius à capite ad calcem dimidia pars corporis motu, sensuque orbatur, adeoque visu, auditu, imo adest diastrophe seu oris in partem sanam distortio, loquela impedita, linguæ distortio ad latus sanum, &c.

Principium proximum est resolutio nervorum in latere opposito, vel medullæ oblongatæ, vel medullæ spinalis circa cervicem, prout partes faciei & capitis læsæ sunt vel intactæ.

Perfecta est si immobilitas dimidii corporis, ejusque anæsthesia sit omnimoda: imperfecta si difficulter tantum moveatur aut sentiat.

Discrepat ab immobilitate quæ in rheumatismo arthritide, luxatione, fracturâ, &c. per dolorem; ab eâ quæ in morbis febrilibus acutis, malignis, syncopiticis accidit, per signa his propria ut acutiem, universalitatem, &c. Hemiplegia scilicet est chronicus morbus, alterutrum latus tantum debilitans; successu temporis artus infe-

rior roboratur, parum claudicat, superior diutius, magisque laborat.

Frequentissima species est ea quæ apoplexiam sequitur, & in eâ veluti salutaris atque sanguinea utplurimum est, ut morbus cui succedit: Apoplexia enim pituitosa utplurimum mortem infert nisi hemiplegia superveniat.

Immeabilitas nervorum utpote fluido nerveo imperviorum est hujus causa, si sedeat in origine nervorum dimidiæ corporis parti prospicientium.

In hoc genere cum dimidia pars capitis corporisque simul afficitur, adest è latere affecto cophosis, amaurosis, claudicatio, vel asthenia omnimoda, lingua verò dum exeritur, & commissuræ labiorum versus latus sanum trahuntur, inde balbuties vel mutitas: si verò caput immune sit, tunc resolvitur residui tantum corporis pars dextra vel sinistra, ita tamen ut brachium gravius afficiatur quàm artus inferior.

Immeabilitas fluidi nervei est semper relativa ad vim quâ propellitur, & resistantiam quam in tractu nervi vel musculi experitur, eadem positâ nervorum resistantiâ, si fluidum nerveum debitâ vi non immittatur, nec immitti possit partes sensu vel saltem motu carent. Verum in hemiplegia verosimile est majorem esse in origine nervorum resistantiam sive ob compressa obstructive fila nervea, sive quia lymphâ viscida ipsos infarciens ejus est craseos quæ vim electricam extinguit, absorbet, & non transmittit.

Sic videmus filum ferreum vi electricæ transmittendæ fere impar evadere, si aquâ humectetur; sic vapor foetidus lithantracis, sulphurisve fumus electricitatem infringit; quam multa certè nos latent circa illa vitia fluidorum, quæ sine obstruc-

tione mechanicâ valent fluidum nerveum interciperè: repetita me docuit experientia sensum & motum restitutum fuisse artubus electrificatis, qui à multis retrò annis nullum sensûs vel motûs indicium præbuerant.

Hemiplegia morbus est chronicus, rarò sanabilis, ætati ingravescenti familiaris, sæpè à caro, vel apoplexiâ aut epilepsiâ ortum sumens, & in hisce morbis veluti criticus ac salutaris, quocum plures annos vivitur; sed si lingua afficiatur, adeoque cerebrum vitio laboret, periculum est apoplexiæ recidivæ.

Curatio generica videatur apud Riverium, Sennertum, ut theoria apud Wepferum, *Libr. de Apoplexia*.

Infauſta est theoria quæ serum luxurians semper & in omni specie dissipandum, & calidis ac exsiccantibus medicamentis expellendum proponit; nam dantur species in quibus econtra ficitas, & nervorum & fluidorum acrimonia corrigendæ sunt; initio quidem eadem generalia auxilia indicantur ac in apoplexiâ, verum elapso periculo ne cerebrum infarciatur specifica auxilia sunt adhibenda.

Praxis Doveri in *Hemiplegiâ spontaneâ*, ut ferofâ, est sequens.

1°. Applicentur vesicatoria brachio, cruri, tibiæ affectis.

2°. Sumat æger per quinque dies mercurii dulcis, & cinnabaris ana, gr. octo.

3°. Sumat quotidie drachmas duas electuarii ex conserva absinthii.

4°. Superbibat cochlearia aliquot tincturæ ex angelicâ, enulâ, foliis marrubii, absinthii, chamædrios, centaurii minoris, &c.

1. *Hemiplegia transversa.*

Paralyfis brachii unius & pedis alterius lateris, dysentericis familiaris. Conradi Fabricii Profefſoris Helmſtadienſis *Differtatio* 1750.

Post dysenteriam malignam epidemicam astringentibus & opiatis præmaturè ſuppreſſam, hæc ſpecies hemiplegiæ frequenter accidit; jam convaleſcentes & orthoſtodii immobilitate brachii unius & pedis oppoſiti ſimul laborant, adjunctis tamen utplurimum doloribus arthriticis, ſecùs integram tactûs facultatem amittunt; priores autem faciliùs ſanantur poſterioribus.

Hujus phænomeni ratio latet in obſcuro.

Curatio exigit 1°. ut vires labefactatæ reſtaurentur per analeptica & cardiaca, cum ex dysenteria multum fluidi nervei deperditum ſit: hæc verò corroboratio multum temporis exigit, & hoc ſingulare explicat, cur aliæ paralyſes quò recentiores ſunt eò faciliùs ſanentur, iſta verò quò vetuſtior. Laudantur eſſentia ſuccini, liquor anodynus Hofmanni, ſpiritus & ſalia volatilia ex ſale ammoniaco, & cornu cervi parata, animi tranquillitas & hilaritas commendanda. Paralyſim lætitiâ ſanatam notat Gaſſendus in Vita Peireſcii; ira aliam & terror (notante Valeriola, *libr. 2. obſ. 4.*) eam ſanavere.

2°. Si plethoricus adultuſque ſit æger, phlebotomia è pede ſarcinam ſanguinis feliciter imminuit.

3°. Tonus nativus fibrarum reſtituitur ſpiritu vini camphorato & crocato cum oleo lumbricorum terreſtrium, & ſpiritu ſalis armoniaci; unguentum nervinum Sydenhami *Proceſſu de Paralyſi*, dorſo & artubus affectis applicatum prodeſt.

4°. Spasmi concurrentes leniuntur pulveribus nitroſis, lumbricalibus, bezoardicis, cinnaba-

rinis, liquore cornu cervi fuccinato cum regimine diapnoico; levis enim sudor in parte affecta sanitatis redeuntis signum est.

Huc fumi ex gummatis aromaticis pannis excepti, motus & frictus partium repetiti, embrochationes ex aquis thermalibus, & vestimenta hyeme calida & sicca omninò necessaria, referenda sunt.

2. *Hemiplegia spasmodica* D. Pomme, *Essai sur les vapeurs*, obs. 3. *An contractura?*

Ea supervenit magnæ cephalalgiae in hypochondriaco; praelusit affectus soporosus & illico dimidia pars corporis, eaque dextra riguit (ait observator) & paralytica fuit, seu sensu, motuque orbata, quod oculo & auri etiam ex eodem latere accidit.

Suasit Medicus magni nominis juscula pulli, deintestudinis, serum lactis, aquas acidulas, nec non aperientia, cathartica & antispasmodica; sed ab opiatâ caphalicâ ex millepedibus, cascarillâ, pulvere de guttetâ, valerianâ, enulâ campanâ, æger pessimè habuit, unde confugit ad centum sexaginta balnea tepida, totidem juscula pulli, aut testudinis, ad clysmata ex aquâ frigidulâ, rhedam & equitationem, quibus convaluit.

3. *Hemiplegia syphilitica* Astrucii *de Morbis venereis*, lib. 4. cap. 11. paragr. 9.

Est hemiplegia flaccida cum paucò tactûs sensu superstite, aut paraplexia, cujus vide historiam. Video actu ægrum ea specie laborantem omninò insanabilem meo saltem iudicio, & alterum qui hemiplegicus à Medicis habetur; sed immeritò, cum laboret contracturâ artuum totius lateris sinistri cum rigiditate, genu anguloso, sensu exquisito, & crampis frequentibus: juvatur diætâ

laetia, oleosis & citò electrificationes experietur.

4. *Hemiplegia scrophulosa* Ill. de Haen. tom. 3. cap. 6. obs. 16.

Ea est quæ à scrophulis nervos prementibus ortum ducit.

Ea verò electrificatione diù repetitâ sanatur.

5. *Hemiplegia arthritica* Musgrave de *Arthritide*.

Est paralyfis sinistri utplurimum lateris, doloribus arthriticis succedens, & ipsis in latere ipso paralytico stipata cum macie.

Bimestri spatio ad machinam electricam sanitati integræ restitutus est æger, quem memorat Ill. de Haen, p. 1. cap. 8. obs. 1. & 7. Huc refer hemiplegiam quæ à rheumatismo ortum ducit; ea est potissimum species quæ sanatur usu electricitatis ut pluribus exemplis olim compertum habui, dum electricis experimentis incumbēbam.

In hac specie contractura manuum noctu spontè remittit.

6. *Hemiplegia exanthematica*. Vide de Haen, part. 1. cap. 8.

Ea est quam scabiei, achorum, seu tineæ, similibusque cutis exanthematum repressio, aut suppressio excitat.

Electrificatio non solum hemiplegiam sanavit, sed etiam achores restituit.

7. *Hemiplegia ex apoplexia* De Haen, part. 4. pag. 245. obs. 6. 7.

In illâ specie plus profunt aquæ Bellilucanæ quàm electrificatio, utrumque sæpè votis nostris deest: ast tentandum. Electrificatio aliquoties teste D. de Haen, hic successit. Vide Dissert. meam de Hemiplegiâ inter disput. Medicas Ill. Halleri, tom. 1.

In illa specie aquæ Bellilucanæ utplurimum frustra adhibentur, ut in hemiplegiis tremulis.

8. *Hemiplegia intermittens*. D. Cl. Chaptal, Doct. Med. Monsp. Illustr. Torti, *de Febr. cap. 4. pag. 227.*

Est species quæ singulis diebus accedit, & post aliquot horas recedit cum accessu quotidianæ febris.

Historia. Quinquagenarius per mensem cephalalgiam levem expertus vespere mense Julio 1760. calore urenti circa frontem afficitur, quo cessante simili dolore corripitur occiput cum pulsu paulò frequentiore & pleniore, somnus nocturnus insomniis terrificis & vertigine turbatur; post octo horas accessus ille omninò definit; verum horâ quartâ pomeridianâ eadem symptomata revertuntur cum magnâ virium prostratione, & post quatuordecim horas desinunt, & sic deinceps per novem dies eo discrimine quod post quartam diem non solum calorincipitis & dolor subsequens occipitis intenduntur, sed quod debilitas paralytica latus corporis sinistrum in quovis accessu occupat cum oris distorsione ad partem oppositam, loquendi difficultate, labiorum tremore, & cruris sinistri ferè immobilitate, quæ omnia accedente apyrexia evanescunt, revertente pyrexia revertuntur.

Cura. Post phlebotomiam & catharsim primam non melius habuit æger, & à catharsi iteratâ pejus; verum ter in die hausto decocto ex kina-kina, radice angelicæ cum pulvere de gutteta, & nitro, nono die convaluit æger.

Accessus singulis diebus horâ quartâ vespertinâ accedebat, sextâ matutinâ sequenti recedebat, cum pulsu non frequentiori quàm in cæteris hominibus sanis, sed frequentiori quàm in illius ægri apyrexia. Huic pyrexia additur pulsus tensio,

extensio, ardor solius frontis per semihoram, sed ardor subito recedit, huicque illico succedit dolor lancinans solius occipitis; in accessu æger vix caput movere potest, & si moveat, experitur strepitum in collo cum stridore dentium. Arteria temporalis cum radiali minimè consonabat, æqualis erat pulsus in radiali, verum in temporali inæqualis erat, per intervalla tremulus & leviter reduplicatus. Hic morbus à catharticis exasperabatur, licet materies biliosæ multæ evacuarentur.

9. *Hemiplegia traumatica* Tulpii, *obs. 1. lib. 9.*

Ea est quæ à casu, ictu, vulnere, fracturâ capitis ortum ducit. Si vulnus ipsam medullam spinalem in cervice lædat, mors subitanea supervenit, ut experimenta lanionum quotidie docent: si inferior sit læsio medullæ spinalis, inde paraplexia oritur, non hemiplegia.

Curatur ut apoplexia, ab eodem principio oriunda, vetus frustra impugnatur electrificatione.

10. *Hemiplegia serosa.* Boneti *Sepulchret.*

Ea est quæ à sero luxuriante in cerebro produci putatur, qualis est quæ cacheticos, pallidos, oedematosos, frigidos, senes vel sponte vel post aqueorum potuum, balneorum abusum, ex suppressis effluxibus serosis, ortum ducit. Nec in hoc censu reponendæ sunt illæ, quæ apertis post longum morbum cadaveribus, serum quoddam in sinibus cerebri relinquunt, illud enim serum circa mortem effundi solet in quacumque hemiplegiæ specie, & uberius est, quò tardiùs à morte cadavera aperiuntur.

Hæc species exigit iterata initio morbi emetica & cathartica, quibus succedant ptisanæ diureticæ, sudorificæ, vesicatoria, fetacea, duciæ, balnea ex thermis salinis, diæta exsiccans, opiata,

cephalicæ, nervinæ, capillitii frequens rasura, capitis frictio ex pannis ficcis, scopulis setaceis, &c. tandem ad electrificationes repetitas confugiendum, quæ in recenti morbo nihil, in inveterato aliquid boni præstant. Vide sis curam apud Baglivium, pag. 214.

11. *Hemiplegia apostematodes* Schenckii.

Quæ ab abscessu cerebri dependet, insanabilis, & lethalis: tres tamen paralyfes puris anacatharsi solutas vidit de Haen.

12. *Hemiplegia ex epilepsiâ*. Vide *Dissertationem nostram de Hemiplegiâ per electricitatem curandâ*.

Insanabilis est omninò, sed non tollit ægros è medio, sæpèque cum stoliditate conjungitur, artus in ea specie nunquam rigescunt, sed flaccidi manent. Vidi hemiplegias quibus superveniebant paroxysmi epileptici, in quibus nunc latus sanum, nunc verò ipsum latus hemiplegicum per intervalla tremore convulsivo agitabantur; illa verò species periculosior est, & mortem portendit non ita remotam. Ex hac observatione liquet auctâ vi fluidi nervei convelli partem jamdudum resolutam, quæ elapso paroxysmo epileptico rursus resoluta manet. Ergo obstructio nervorum non ea est quam fingunt Scholastici. Vide Schenckii *Observat.*

Illa species balnea Balerucana & electrificationem eludit.

13. *Hemiplegia arthritica* Musgrave, de *Arthritide*, cap. 16.

Ea est quæ arthriticis, rheumatismo antea affectis supervenit, quæque à lymphâ acri & viscosâ produci censetur; in eâ sensus tactûs sæpè superest, artusque extremi paralytici rigent, difficilè flectuntur, arescunt; est omnium frequentissima. Ingravescit

Ingravescit à sudorificis, calidis, thermis salinis : mitescit à fero lactis, lacte asinino, minimè verò dolore arthritico revertente, ut accidit Præsidi Fonbon Monipeliensi, qui dùm insanabilis putabatur, dolore in pedibus oborto, subito sanus evasit; sedatur etiam morbus sulphureis balneis, & non rarò perbellè sanatur repetitis electrificationibus, ut multa me docuerunt observata. *Vide* meam de hoc argumento Dissertationem Actis Upsaliensibus, & Diario œconomico insertam. Primæ electrificationes sudorem viscosum ex digitis affectis deducunt, febrem si adsit mitigant, somnum conciliant, & sensim cuilibet digito, manui flexilitatem, & sensibilitatem restitunt. *Vide* etiam curas electricas nuper à D. de Haen institutas, *Tom. I. cap. 7.*

15. *Hemiplegia purpurea Junckeri, tabula 115. de Hemiplexiâ.*

Ea est quæ miliari morbo supervenit, quamque fugacem existimò; sed nec vidi, nec hujus historiam ullibi invenio.

16. *Hemiplegia simulata Boretii in Disputationib; Chirurg. Halleri, Tom. I. pag. 37.*

Nobilis quædam mulier quæ fortunam prius faustam, dein adversam experta, voluit tentare num sibi veræ amicæ superessent. Finxit se subito hemiplegicam, & ita finxit ut phlebotomias, emetica, cathartica, ducias bellilucanas, cæteraque remedia consueta adhibere non recusaret, ac ferè ipsum Medicum in errorem duxisset, nisi perspicax fuisset.

17. *Hemiplegia saturnina Brendelii M. S.*

Ea est quæ mineræ fossoribus potissimum plumbum tractantibus accidere dicitur. Vidi certè aliquoties paralyfes tremulas manuum & brachio-

rum in hisce artificibus, verum hemiplegias ab hoc principio me vidisse non memini. Verum à rachialgiâ in hemiplegiam perfectam cum mutitate & astheniâ lapsum vidi Ill. D. de Mandajors, Parisinæ Numismatum Academiae Socium; sed an rachialgiâ saturninâ laborasset, non rescivi.

XIX. *Paraplexia. Paraplexie. Paralysis universalis* Auctorum.

Est summa debilitas sensûs & motûs vel alterutrius in dimidio corporis transversim sumpti, vulgò extremorum inferiorum, cum enuresi continuâ, anaphrodisiâ, &c.

Causa est immeabilitas fluidi nervei per imam spinalem medullam circa imum dorsum vel lumbos obstructam, aut quovis modo læsam; inde fit ut homo lecto semper affixus maneat, unde quantum differat ab hemiplegiâ quisque videt, si tamen imperfecta sit paraplegia, æger pedibus paulisper insistit & claudicando progreditur, nec urinam involuntariò mittit.

1. *Paraplexia rheumatica. Paralysis scorbutica* Etmuller. pag. 440.

Nauta quadragenarius ex tertianâ ante annum habitâ, paralyticus omnibus artubus paulatim factus est, cruribus, genubusque molesta formatio inest, brachia & dolent & marcescunt; perpetuò sudores nocturnos patitur, veluti plumbeam molem circa umbilicum persentit, ubi tamen nullus tumor; digitum manuum pedumque dolent, vires omnes collapsæ, facies plumbea.

In hoc mense Septembri optimè successit electrificatio, quæ æstate nihil profuerat. D. de Haen, *obs.* 12.

2. *Paraplexia sanguinea* Junckeri, tab. 115.
Parapoplexia & Apoplexia partialis quibusdam;
paralysis corporis inferioris Fel. Plateri.

Est ea species quæ plethoræ vel impetui sanguinis ejusque anarrhopiæ tribuitur, quod judicatur ex calore, rubore faciei, pulsus plenitudine & velocitate, prægressis sanguinem moventibus vel augmentibus. Tribui solet distensionis retis vasculosi quo circumdatur medulla spinalis; cerebrum illæsum est; unde differt à caro, apoplexiâ: morbus est multò periculosior & minùs diuturnus quàm hemiplegia. Curatur initio ut apoplexia sanguinea, deinceps ut hemiplegia.

Paraplexia etiam dicitur hic morbus licet quædam capitis functiones lædantur, ut memoria, auditus, vel visus, vel loquela, modò partes infimæ sint resolutæ, si morbus ab apoplexiæ insultu inceperit; in quo casu ipsum cerebrum affici haud dubium est. Sic Forestus, Fernelius vocant paraplexiam eam paralysem universalem quæ apoplexiam sequitur. Vir robustus & Eusarchos catharism expertus eâdem die, eâque frigidâ & pluviâ è domo exierat, frigus passus incidit subito in paraplexiam imperfectam quacum per multos annos vixit. Hinc & inde claudicans & ægrè pedes trahens, nec ulla profuere remedia.

3. *Paraplexia à spina bifida* Huxham. *Philosoph. Transact.* n°. 413. March. 1730. Tulpius, cap. 29. 30.

In casu Huxhamii infans recens natus imperforatum gerebat os sacrum, adeoque supra illud os vagina medullæ spinalis intumuerat ad pugni puerilis magnitudinem, & extrema inferiora motu erant orbata ac decussata. Verùm in casibus à me observatis, non solum partes infra tumorem

spinæ positæ, verùm & superiores sensu & ferè motu erant destitutæ. *Vide Anæsthesiam.* Notum autem est hunc morbum esse citò lethalem, citiùs verò si tumor aperiatur. Huc paraplegia ex gibbere *Biblioth. Med. Manget. pag. 760.*

4. *Paraplexia traumatica.* Fel. Plater. *cap. 3.*

Nihil est frequentiùs hoc morbo in eis qui ex alto delabuntur, five incidant in spinam dorsi, five eam vehementi trunci inflexione distrahant; quotannis Nosocomium Alefiense ingrediebatur paraplegicus unus vel alter, qui ex moro, cujus folia ad bombyces colliguntur, lapsus fuerat. Extrema sensu, motuque subitò orbantur, urina spontè effluit, rarò alvus, successu temporis nates gangrænascunt.

5. *Paraplegia rachialgica* Riverii, *obs. 98. cent. 2.*
Nomine paralyseos spuria.

Rectè notat post Trallianum, *lib. 1. cap. 16.* & Forest. *lib. 10. obs. 97.* dari paralyfes quæ exsiccantibus & calefacientibus exasperantur; humectantibus verò & laxantibus curantur, quæque non à pituitâ & fero nervos laxante, sed à bile, ut aiunt, eos exsiccante & premente producuntur. Illa mulier cujus historiam refert Riverius patiebatur motûs omnimodam impotentiam in artubus infimis, sed non omnimodam sensûs privationem; hoc autem singulare fuit, quod cum tibiæ à ministris extendebantur, statim vel rigescebant, vel convellebantur cum quodam in ipsis hypochondriis motu, præterea ægra doloribus vagis, fugacibus potissimùm in thorace erat obnoxia, quæ omnia rachialgiam satis manifestant. *Vide Rachialgiam.*

Huc videtur attinere paraplegia ex terrore & irâ oriunda, & altera ex doloribus rheumaticis.

Vide de Haen, obs. 11. & 20. Tom. III. ubi cum modico successu electrificationem adhibuit. Eximios verò effectus quondam vidi apud militem simili morbo prostratum.

6. *Paraplexia intermittens. Obs. D. Cl. Chaptal, D. Med. Monsp. percelebris. Torti, de Febr. c. 4.*

Est species paraplexiæ artus tantum inferiores motu musculari & sensu omnimodè orbantis cum harum partium phlegmatia & frigiditate ac pyrexia, quæ omnia symptomata post aliquot horas omninò evanescunt, sequenti die reversura, & sic deinceps.

Historia. Mense Julio 1756. infans quatuor annos natus corripitur dolore utriusque tali ita vivido, ut nullis auxiliis levare posset, ast post semihoram pedibus, tibiisque intumescantibus sedatur dolor, & tunc illi artus ac crura omni motu musculari, sensuque orbantur, oedematosè intumescunt, frigent ad tactum Medici, dum cæteræ corporis partes calescebant solito magis; post septem horas ea omnia symptomata evanescunt, & infans omninò sanus est; verum sequenti die eadem horâ revertitur dolor in talis, tumor pedum huic succedit cum paralyfi perfectâ horum extremorum, eorum frigore, oedematiâ, febre, quæ intra septem horas recedunt, & sic deinceps; sed sensim minora usque ad octavam diem, quâ medicamentis cessit morbus.

Curatio. In intervallo secundæ diei purgatus est ex mannâ & syrupo Glauberiano, & vomuit; iterum purgatus est sequenti intervallo, atque deinde usus est ter vel bis in die opiata ex kinkinâ & radice pæoniæ, accessus tum retardati, tum breviores sensim fuere, & sic æger omninò convaleuit.

7. *Paraplexia syphilitica.*

Vir quadragenarius à multis retro annis syphilitica pudendorum ulcera passus erat, repressâ imprudenter gonorrhoeâ virulentâ, & hydrargyrosi perperam adhibitâ; successit aliquot abhinc annis paraplegia imperfecta, ita ut vix pedibus insistere posset. Suasit Chirurgus semicupium ex aquâ liquore saturni dealbatâ, inde paraplexia perfecta evasit. Tentavi usum sublimati corrosivi per duos menses more Ill. Vanſwietenii; sed frustra.

ORDO QUARTUS.

LYPOPSYCHIÆ. Défaillances.

A *Leipo*, linquo, & *Psyche*, animus, quasi animi deliquia.

Sunt morbi quorum principium symptomata est virium vitalium notabilis imminutio, adeoque pulsûs & respirationis debilitas.

Vires vitales sunt vires cordis, arteriarum & pectoris, ex horum organorum motu mensurantur, ita ut quò pulsus simul plenior, velocior & firmior, eo fortior sit; quò respiratio similiter amplior, velociorque est, eò fortior. Sed vis actualis pulsûs & respirationis maximè discrepat ab eorum viribus potentialibus, seu à robore facultatis vitalis; quò enim robur facultatis majus est, eò parcius vires suas impendit, nisi urgeat necessitas. Sic homini sano & pacato pulsus est minor, mollior, tardior, rariorque multò

MORBORUM, CLASSIS VI. 375
quam eidem labore violento, pathemate vivido,
febre, exercitiis jam debilitato.

Omnis origo virium est in cerebro, inde etenim
fluit liquidum nerveum ad cor & ad omnes mus-
culos corporis, adeoque ad omnia organa motus
tum naturalis tum liberi; in cerebro residet motor
illius fluidi, qui licet vitalibus motibus assiduò
invigilet, eosque nunc intendat, nunc remittat,
vix unquam eos intermittit, quasi eorum necessi-
tatis ad vitam conscius; ast ille motor in quibus-
dam circumstantiis in quibus ipsa vita est aliis bonis
ut saluti, honori, pro diversis judiciis aut præ-
judiciis, postponenda, opus vitale ita negligit,
ut visi sint qui à gravi pathemate affecti vitam
cum morte commutaverint. Vide *Dissertationem*
illustr. Nicholls, *de Animâ medicâ*. Quotidianum
est in gravi mœrore homines potissimum sequioris
sexûs animo linqui omninò, & ægros, qui soli
sibi relictî omni spe abjectâ mortui forent, astantis
hortatu, præsentîâ sublevatos, monitu ut bono
animo essent, refocillatos esse; quotidie Medi-
cus, cui æger confidit, ex prognosi gravi me-
tum ipsi incutit, ex quo pulsus summè debilitatur;
ex aspectu læto, animum ægro addit, ex quo pul-
sus antea debilis, illicò resurgit & roboratur.
Circa imperium animæ in organa vitalia legi me-
retur Illustr. Kloekhof, *de Morbis animi*, pag 35.
& sequentib. item Baglivi, *de Morbis animi*; &
Fienus, *de Imaginatione*. Illi Materialistis nimis
favent, qui omnes actiones animæ ex præviâ
fibrarum cerebri dispositione determinari putant;
nonne corporis & animi differentia hinc fit evi-
dens; quòd animus ægrè quidem, at possit tamen
actiones edere contrarias illis in quas corporis
conditione fertur, norunt qui virtutem voluptati

anteponunt ; vix ignorant Epicuri de grege porci.

Virium cordis imminutio quæ à corporis mutatione dependet, est vis fluidis vel organis tribuenda; si deficiat fluidum nerveum vel vapore lethifero destructum, ut in mephiticis locis, vel longâ inediâ, gravi labore morbofo, evacuatione immodicâ exhaustum, vires defecturas quisque videt. Organa fluido nerveo possunt transitum denegare, si prematur cortex cerebri, ut in comatosi morbis, si in ipso nervorum tractu sit læsio, si in cordis ipsius textu sit obex. Mors cordis est æquilibrium ejus organi cum resistentiis ab eo superandis, inde & motuum vitalium languor, debilitas, quod vires ejus motrices non satis superent cordis, vasorum, sanguinisque promovendi resistentias. Hinc duplex origo debilitatis in motibus cordis; hinc multiplex leipopsychiæ principium, totuplexque curandi modus.

Retardato maximopere cruoris motu minuitur calor, & frigus artus occupat; quod uno alterove gradu auctum subito sensus acerrimè percellit. Si cordis impetus, qui pulsationem ejus facit, cesset, licet perstet ejus ventriculorum systole & diastole, sine motu conversivo ad costas. Circularis motus perseverat quidem; ast nulla in arteriis pulsatio percipitur, nec proinde excitantur in cerebro illæ pulsationes quæ ideas vigilantibus proprias determinant; inde somnus vel somni imago syncopem, asphixiamque concomitans, cruor debilius adactus in arterias cutaneas earum affricus non superat, nec proinde eas subire valet, sed per majusculos ramos in venas procedit insalutatis capillaribus; hinc cutis pallor, frigus atque anæsthesia.

Notatu dignum est primos musculos qui à frigore rigescunt, esse musculos mandibulam attolentes; frigore hiberno mandibula contracta retinetur, ut vix verba proferre possimus; frigore synoptico idem sæpius accidit sine influxu spasmodico fluidi nervei ad hos musculos; inde toties cernimus in syncope mandibulas sibi ita appressas, ut ægerrimè diduci possint ad potus cardiacos hauriendos: nec ad morbos convulsivos morbus hic recensendus est, cùm cætera omnia symptomata contrarium suadent.

XX. *Asthenia, Debilitas habitualis, Foiblesse des membres; à Græco astheneia, debilitas; Latinis Languor virium.*

Est debilitas omnium artuum, superstita actionum vitalium tenore, seu major est debilitas musculorum libertati subditorum quàm ex debilitate pulsûs foret expectandum, sicque differt asthenia à syncope & asphixiâ, in quibus muscoli artuum quidem debilitantur maximè; ast pari passu debiles sunt motus vitales.

Cognoscitur asthenia ex pigritiâ ad actiones etiam consuetas & necessarias, earum raritate, tarditate, cum morulis interjectis, tremulisque conatibus, ex sensu gravitatis artuum, ex prostratione corporis, maximè verò ex supinâ ejus positurâ, nam illum situm affectant ægri debiles, in quo minima virium impenfa requiritur; major autem requiritur ut in latus alterutrum decumbamus, quam ut resupini jaceamus; major etiam ut trunco erecto vel inclinato, quam ut toto corpore horizontali decumbamus; hinc signum maximæ debilitatis, si ægri versus ima lecti rejecto

378 G E N E R A E T S P E C I E S

pulvinari delabantur contra assuetudinem, si spontè situm non mutant, si voce summissâ tantùm & tardâ loquantur; vox est potissimum debilitatis indicium, unde qui se debiles simulant, voce tenui, invalidâ utuntur; major est debilitas, si è lecto surgere nequeant ad alvum deponendam, urinamve mittendam, qui sani munditie litabant; de hoc morbo ferè silent Auctores, tum quia illum pro mero accidente morbos omnes ferè concomitante reputant, tum quia theoriam virium pauciorunt, aut à veris principiis repetunt, licet ea omnium in praxi sit utilissima.

Summi momenti est in praxi astheniam à virium vitalium debilitate distinguere; prior enim à morte multò magis distat quàm posterior, adeoque minùs multò ominosa est.

Differt hic morbus à typho & à paraplexiâ signis horum generum propriis, nondum tamen satis distinctè propositis; differt à lassitudine, quod lassitudo sit sensatio molesta complicata cum astheniâ

Qui astheniâ laborant, dolores vagos sed lenes in artubus experiuntur à quovis motu, quia sensus exquisitioris sunt ob debilitatem.

I. *Asthenia pannonica; Morbus Hungaricus* Mangeti *Biblioth. med. pr. Languor pannonicus* Tob. Coberi & Thomæ Jordani *de phænomenis pestis.*

Est debilitas spontanea castrensis, seu epidemica militibus potissimum familiaris, quæ paulatim ineptitudinem ad functiones inducens non priùs malitiam suam prodit quam homine jam prostrato diuturno decubitu, aliunde quasi mutuatis præfidiis, victor evadens ad mortem deducat.

Hic morbus qui perniciosissimus dicitur, ita

MORBORUM, CLASSIS VI. 379

metaphoricè describitur ab Auctoribus, ut eum à consimilibus generibus dignoscere difficillimum sit, plures autem varietates hujus tradit Coberus; scilicet

1°. A carnibus bubulis, duris, sole potius quam igne coctis, quibus utuntur milites, unde cardialgiæ, colicæ, nausææ.

2°. Ab aquis paludosis, limosis potu assumptis.

3°. A vinis & cerevisiis turbidis ac feculentis.

4°. Ab animi commotione, indignatione, &c.

5°. Ab aëre calidiori & ficciori per æstatem.

2. *Asthenia Virginica* Coldenii de plantis codinghamensibus.

An à calore regionis pendet hic morbus? Actæ racemosæ radices in hoc specificæ indicantur.

Calore assiduo ejus etiam gradus qui apud nos æstate est familiaris, ut 25. circiter graduum, vires exsolvi notissimum est; inde pervigilium, sudor, anorexia, macies, quod advenæ in Americæ diversis regionibus experiuntur, maximè quia calor ille noctu, diuque ferè idem perseverat, nec hieme remittitur; hiems etenim apud eos nihil aliud est quam tempestas pluvia, vel humida.

Apud nostrates similis asthenia balneis frigidulis, potu glaciato, fructibus acidulis, limonatâ, similibusque sublevatur.

3. *Asthenia ab hydrocephalo.* Vide anæsthesiam à spinâ bifidâ.

Vidimus infantem hydrocephalo portentoso affectum capite pellucido, in quo sinus meningum majores rubore quodam se prodebant, quique per Galliam circumferebatur; is erat asthenos, & paululùm somnolentus, de cætero bene se habens, sensu, motuque gaudens licet debilibus.

380 G E N E R A E T S P E C I E S

4. *Asthenia scorbutica* Lind. *de scorbuto* ; *Languor scorbuticus* Bartholini.

In primâ scorbuti periodo , facies est pallida , subtumida , exercitii averfatio , labia ac carunculæ lacrymales virescunt , cæteroquin ægri cibum , potumque appetunt , & sani videntur ; ast crescit mœror & dejectio animi , color evadit obscurus , ex flavescente sublividus , pigritia abit in lassitudinem cum genuum stupore & debilitate à levi exercitio ; inde dyspnœa à motu , quæ cum lassitudine constanter scorbutum comitantur.

In tertiâ periodo astheniam comitantur syncopes. *Vide syncopem scorbuticam.*

5. *Asthenia cachectica.*

Infantes à parentibus senibus , infirmisve orti , potissimum puellæ ab ortu ad decimum circiter ætatis annum non rarò pallidulæ sunt , carnibus mollibus præditæ , ventre tumido , artubus tennes , macilentæ , debiles , voraces ; tamen torpidulæ , somnolentæ , segnes ad loquelam , & omnia exercitia tardæ , ingenio hebetes , unde à rachiticis valdè discrepant ; sæpè glandulas colli tumidas gerunt , quæ tamen spontè resolvuntur multò citiùs quam scrophulæ , nec ita indurescunt : in illis vidi sæpè ortas verrucas faciei , quæ intra paucos menses sine rubore & calore albescunt omninò & remollescunt , ac in crustam exficcatae labuntur , nullâ relictâ cicatrice.

Præstat in hoc morbo per hiemem cum offâ deglutire quotidie aliquot grana radicis Chinæ pulverisatæ , vino uti aquato , abstinere à cremoribus , & farinaceis non fermentatis , exercitium suadere , frigus arcere.

6. *Asthenia chlorotica.* *Vide chlorosim* , cujus est accidens.

7. *Asthenia à pathematis ; Virium debilitas ab animi affectu* Frid. Hoffman. *de virium lapsu , cap. 9. cautela 1.*

Nihil magis subito vires frangit , & quandoque difficilius cognoscitur quam moeror , diu celata iracundia , gravis ærumna , contumelia , bonorum , honorum immerita jactura , amicorum , parentum mors , &c. inde profunda tristitia , animi dejectio , somni jactura , anorexia , stupidum silentium , immobilitas , solitudinis amor , coetuum fuga.

Alimenta boni succi , sed liquida , coctu facilia , vinum , liquores fermentati , narcotica , & auxilia moralia indicantur.

8. *Asthenia febrilis ; Debilitas febrilis* Boerhaavii ; *Lassitudines spontaneæ* Hippocr.

Alia est debilitas , vel lassitudo spontanea , quæ graves morbos anteit , eosque prænunciat , ea est sine febre , cum fastidio omnium rerum , inclinatione ad iracundiam , ægri dicunt crura sibi , & brachia fracta esse ; nondum tamen se lecto addicunt , donec accedat horripilatio , dein calor.

Alia verò est debilitas febrem potissimum continuam ac remittentem concomitans , quæ in vigore omnium est maxima ; ast inter varia genera febrium nullum est quod vires magis prosterneat ab initio quàm typhus , hæmitritæusque , vulgò *malignæ febres* dictæ , in quibus parcior est fluidi nervei secretio è cortice cerebri , & ferè quidquid est , impenditur in obicibus superandis , qui circulationi sanguinis opponuntur , unde artuum summa debilitas.

9. *Asthenia ossifraga* Simon. Paulli *de gramine ossifrago* Linnæi *flore Lapponico* 236.

Mirum est quod de viribus Antherici ossifragi Simon Paulli promulgavit , scilicet si pecoribus

pabulo intermixta detur hæc herba, ipsa eorum ossa inde emolliantur, ita ut pedibus insistere nequeant.

III. Linnæus eam copiosam vidit in Smolandia, ubi dicitur ejus esu pecora statim impinguari, sed anno sequente in ipsorum hepate nasci vermem *Ilar* dictum, unde herba *Ilagras* vocatur, & citò perire animal. Verùm hæc omnia inter errores plebis reponit Auctor.

10. *Asthenia ab osteosarcosi* Aët. Acad. Parisin.

Osteosarcosis est ossium remollitio; hic morbus primùm Tolosæ, dein aliis locis observatus est; imò sub diversis schematibus fusè describitur in Aët. Soc. Londinensis, n. 459. à Chirurgo Pott. Ossibus viru scorbutico, aut alio remollitis, statura corporis decrescit, æger stare non potest, artus contorquentur, totum corpus in glomerem flaccidum humi stratum abit.

11. *Asthenia ab inanitione.*

Est debilitas quæ supervenit cuicumque morbo evacuatorio, maximè hæmorrhagicis, alvi fluxibus, dysenteria: curatur analeptics, succulentis, spirituosiss, aromaticis, curato potissimum morbo à quo pendet.

12. *Asthenia hysterica.*

Mulier quadragenaria plethorica, florida, ubertim & regulariter à duobus annis menstruata, constipata, moeroribus, anxietatibus, crampis, musculorum distractionibus, hystericisque aliis symptomatis à duobus annis divexata est, inter quæ potissimum conqueritur de lassitudine, aut debilitate totius corporis, ita ut brachium supra caput attollere nequeat præ debilitate; illa verò noctes insomnes, crampis & extremorum inferiorum sudoribus afflicta transigit; in furis & in

imis femoribus sunt tumores colore oedematosi, sed digitorum impressionem minimè retinentes, qui interdum tantum observantur, vera oedemata hysterica Raulini; juvatur, & appetitus paululum restituitur à pulvere purgante quem decies sumpsit; ea mense Julio tres Medicos Monspelienses consuluit. Consilium verò sequens fuit, 1º. ut præmissâ exiguâ phlebotomiâ, si pulsus plenus sit, juscula ex colli vervecini unciis quatuor, & cichorii manipulo per triduum sumat; dein purgetur ex duobus cyathis decocti polypodii, infusis duobus vel tribus fennæ drachmis, additis primo cyatho mannæ unciis duabus, alteri verò unciâ unâ & semisse.

His præmissis decem juscula sumat ex pullo, radicis pæoniæ drachmis duabus, cichorii manipulo; deinde decem balnea domestica adhibeat, & ad cujusque exitum feri lactis libram bibat, infuso prius florum hyperici pugillo; deinde juscula, iterumque balnea, & serum lactis repetat; demùm cum ad mensem Septembrem deventum fuerit, lac asininum per duos menses usurpet, alternisque diebus bolum devoret ex pulveris de gutteta, coralliorum, & cretæ ana granis quindecim, syrupo quodam exceptis, somnumque sibi conciliet singulis noctibus ope syrapi de karabe, vel laudani liquidi.

13. *Asthenia syphilitica.*

Hannoveranus quinquagenarius à sex annis & ultra debilis erat toto corpore, & macilentus, de cætero benè se habens: eum curavere Stalhius & Hoffmannus per quatuor annos, Medici Parisini per duos annos, Monspelienses per octo menses præscriptis edulcorantibus, incrassantibus, lacticiniis, &c. sed in cassum. D. Fizes post tot vana

tum sua, tum aliorum tentamina, quæsitum num æger, ejusve parens aut nutrix syphilitico quodam morbo laborassent; responsum ei fuit minime gentium. Interea diætâ lacteâ institutâ sine balneis, hydrargyrosis fuit cautè celebrata, atque post mensem vires ægri, atque carnes paulatim rediere, & sanitas restituta est. An asthenia ea syphilitica fuit, quia per hydrargyrosim sanata? An hydrargyrosis in morbis minime syphiliticis valet? Ante hydrargyrosim intumuerat unus testis sine dolore, fluctuationem in eo dein adesse putantes Medici, tumore inciso nihil viderunt; testis bifariam divisus quotidie fungosas excrementas præferebat, illis sine dolore resectis succrescebant aliæ, adhibito in emplastris millepedum pulvere vulnus coaluit.

14. *Asthenia hydrocephalica.*

Duo pueruli Nosocomii generalis febriculâ & gastrodyniâ affecti jacent, purgati resurgunt, stant per paucos dies languidi, febriculâ recedente, iterum decumbunt, accedit vomitio jussulorum, gastrodynia, febris; purgantur alternis diebus, sextâ die subito astheniâ correpti sunt, caput proprio pondere inclinatum, brachiis & manibus uti non possunt ad poculum ori admoventium, pedibus insistere nequeunt, sensu superstite; noctu delirium, febris, & octavâ die mors. Secto cadavere ubique macro, nil videtur mutatum in abdomine, pectore; nulli lumbrici, flatus in intestinis vacuis, nullum oedema; secto cranio aquæ diffuunt limpida, & in ventriculis cerebri rubellæ, nil ultra. Hæc Augusto 1759.

Differt ab apoplexiâ & caro ex eo quod nullo sopore stipetur hic morbus; à paralyfi, hemiplegiâ, paraplegiâ, quod sit universalis debilitas, sensu superstite.

Illi

Illi pueruli nunquam porrigebant manum, nisi brachio ad costas appresso hinc & inde, quia secus porrectum brachium difficilius sustentari potuisset ex legibus mechanices; unde brachia secundum totum humerum ad latus appressa hunc morbum significant.

Cum hæc scribo, tertius puerulus Nosocomii subito incidit in eundem morbum convalescens à dysenteriâ, in quâ aliquoties purgatus erat, polydipsiâ insatiabili simul affectus, mihi videbatur postridiè moriturus; præscriptâ iteratâ dosi pulveris de gutteta intra paucos dies convaluit, vino simul usus & cardiacis.

15. *Asthenia abstinentium* Diar. Med. Mai. 1756. Histor. Academ. Par. 1712. 1713. 1719. 1739.

Potest homo ultra 7. dies nullo assumpto alimento vivere.

Religiosa Monspel. maniaca per 14. dies sine potu & cibo vixit.

Nymphomaniaca per 25. dies; tunc verò cutis arida, flava, rugosa, os arefcebat, lingua & dentes nigrescebant, vox raucescebat, macies magna, nulla perspiratio, dejectio, mictio; ea abstinentia bis vel ter in anno revertebatur cum delirio vividiori, frequentiori, pervigilio, vere potissimum & autumno.

16. *Asthenia infantum, le Scorbut* Parisiensium Chirurgorum; Puzos, *Malad. des enfans*, pag. 300. qui sic loquitur.

Scorbutus infantum non eadem signa præbet quæ scorbutus adultorum; posterior maculis cutaneis & gingivarum vitio stipatur; prior verò his signis destituitur, nisi cum ad ultimum gradum pervenit; existit multo ante ea signa, & in primo, secundoque gradu cognoscendus est,

ut sanari queat. Cognoscitur scorbutus infantum, cum de doloribus musculorum conqueritur, & progredi ac pedibus insistere potis non est; antea sanus videbatur, jam subito usum tibiarum amittit, sedere, cubare, vel quiescere nunquam definit, motum localem averfatur, ejulat si stare cogatur, aut si suræ ipsi comprimantur; alias cum sine adminiculo progredi solitus foret, quavis datâ occasione, & ob solam crurum debilitatem labitur & cadit; non maculæ cutaneæ, ut adultis, sed tubercula dura ganglionum instar hic vel illic apud eos observantur: hæc sunt infallibilia hujus scorbuti signa. Hactenus Puzos.

Asthénia infantum in primo gradu non difficulter sanatur: si verò neglecta fuerit, aut cum aliis speciebus affinibus confusa, funestos eventus inducit; ossa scilicet inficit, & carie corrumpit, maxillas ita devastat & exedit, ut alveorum ordines omnino absumat; videntur non rarò qui languore & marasmo conficiuntur, quorum morbum ferius aggressa est ars medica, optimis licet medicamentis armata.

Ad curam infantis adhucdum lactentis, lactis nutricis indolem probè examinare necessum est, illudque si vitiosum fuerit, altero mutare; secus ad antiscorbutica confugere, quæ sanguinis ipsius ægri vitia corrigant; adeoque utatur infuso cichorei, cochleariæ, taraxaci, beccabungæ, nasturtii aquatici, scolopendrii in aquâ pulli, necnon levi decocto radicis chinæ; identidem purgetur ex syrupo de eichorio composito; è locis humidis, paludosis migret in salubriora.

Si infans nondum progredi assueverit, ac proinde loqui nesciat, hic morbus in primo gradu, necdum maxillas afficiens difficillimè cognoscitur;

verum ex parentum, nutritivæ scorbuticæ dispositione, tempestate & regione aliquid luminis affulgere potest; si verò ablactatus sit infans, eò facilius cognoscitur hic morbus, quò ætate pro-
vectior infans, qui facilius sensationes suas exponit, & in quo mutationes in viribus tibiarum clarius percipiuntur; imò medicamina facilius admittunt, adeoque major sanitatis recuperandæ spes est; præstat quovis manè per aliquod tempus infusi Rhei cyathum bis in die propinare, & adhibere gargarisma ex decocto agrimonie, salviæ, bistortæ, rosmarini, nasturtii aquatici, additis post colaturam spiritus cochleariæ aliquot guttis, vel succo limonum, vel optimi vini paulillo; confert præ cæteris vinum antiscorbuticum: hætenus Auctor citatus.

Hæc asthenia non rarò cachexiam, & phlegmasiam insanabilem inducit diarrhoeâ, hecticâ & marasmo terminandam, vel quod sæpè etiam vidi sine febre acutâ, sine ullâ inflammatione prægressâ, vel vulvam in puellis, vel genas & gingivas in utroque sexu subito livore, subitâque mollitie, gangrænâ & sphacelo ita corrumpit, sine ullo dolore, ut non rarum sit intra paucos dies labia exedi ad aures usque, & infantem quinquennem circiter placidè expirare, hoc tetro sphacelo exesum in ore, vel in vulvâ; maximè verò hoc vitium eis accidit, cum à rubeolâ convalescunt.

17. *Asthenia Americana; Obstructiones viscerum naturalium* Guill. Pison. cap. 6.

Hic morbus sine ullo ferè doloris sensu invadens, ob perspirationis suppressionem, cruditatesque multas, ob ventriculi à calore ortam debilitatem, maximè apud juvenes & advenas: adde viru scorbuticum ab advenis in itinere contractum,

388 G E N E R A E T S P E C I E S

& usum *arach*, seu vini ex fecibus sacchari & aquâ confecti; hinc ebrii humi decumbunt, & totas noctes malignos humores poris patulis combibunt.

Hinc *debilitas* cum tanto labore & *lassitudine* spontaneâ, atque nausêâ oritur, ut ferendis cibis & medicamentis impares existant; hinc magna respirandi difficultas, perpetuæ querelæ, accedunt sudores frigidi in partibus superioribus, summus virium languor, canina appetentia, durities, atque murmur utriusque hypochondrii, denique febris, sitis & inflammatio.

Hic morbus rarò curatur, nisi accedente diarrhœâ biliosâ.

Cura. Strictam & diù servatam diætam exigit ex cibo & potu recentibus, eupeptis, accedente mane & vespèri motu corporis liberali, quem ob dyspnœam ægri refugiunt: phlebotomiam, si non præsens febris, saltem futura sæpè postulat; sæpè enim hepatitis supervenit: apozemata leviter incidentia & antiscorbutica præmittantur; huc radices limonum, liquiritiæ, brassica marina, portulaca aceto condita conferunt; nux cocos, mala aurantia, citria, citrulli, ananas, granadilla conveniunt.

Dein cathartica mitia usurpanda, vel ipecacuanhæ drachmas duas infunde in aquâ, ut vomitio excitetur; denique ad eximium hujus morbi antidotum per mensem recurrendum est, scilicet:

℞. Corticis guayaci & scorix ferrî ana uncias ij. maydis unc. i. fabarum minorum, & foliorum fennæ ana unc. i. pulvis exhibeatur ad drachmas duas vel quatuor manè & vespèri in liquore convenienti.

Huic succedat cursus aliquot passuum, in dies

major, à quo redeuntibus cibis eupeptis refocillantur, ut pulte è farinâ manihoc cum saccharo.

Inter topica emplastrum ex gummi elemi & balsamo copaivæ cum melle, ventriculi & hepatis regioni applicetur, demùm decoctum falsæ parillæ addendum.

XXI. Leipothymia, Lipothimie; Animi deliquium Mercati lib. 3. *Apopsychia* Dioscoridis.

Est subitanea & brevis virium dejectio, superstitè pulsûs vigore, & cognoscendi facultate.

Differt à syncope, 1°. quia in syncope pulsus valdè minuitur, vel evanescit cum sensuum obscuratione, imò, in graviori casu, feriatiōe: in leipothymia verò pulsus plerumque manet illæsus, nisi affectio adeò gravis sit, ut syncopem adducat. 2°. Quod in leipothymia ægri vel aurium tinnitum cum subito earum calore, vel vertiginosam capitis turbam simul percipiant cum virium artuum defectione, atque sentiant & sæpiùs dicant se animi deliquium pati: in syncope verò subito & citra præludium concidunt.

Merito Mercatus & Mercurialis refragantur illis qui leipothymiam à syncope tantùm gradu differre putant, atque ideò ejusdem generis esse varietates, cùm verosimile sit ex allatis symptomatis magnam esse differentiam, atque diversam originem. Sic Mercatus syncopem fieri putat à fluidi nervei cor moturi defectu, dispendio; leipothymiam verò ab ejus fluidi in cerebrum motu retrogrado, ex quo motu, dùm de sanguine agitur, fieri tinnitum & vertiginem alibi docuimus; sed quæcumque sit theoria, non minus differunt

symptomata essentialia, quorum explicatio deinceps venit inquirenda.

1. *Leipothymia à pathemate.*

Memini me leipothymiam esse passum, dum cujusdam nefarii crurifragium spectarem; sensi scilicet in corde molestiam cum subitanâ crurum & brachiorum debilitate, simulque calore, ac veluti vapore sursum ascendente aures corripì, atque tinnire; pulsus interea exploratus erat, vegetus; iis symptomatis ingravescentibus vix pedibus insistere potuissem, & pallor faciei successisset, forte etiam supervenisset syncope; verum etiam si, ut ait Mercatus, in omni syncope sit animi deliquium, seu leipothymia, in omni leipothymia non est syncope, & ea genera non solum gradu, sed etiam symptomatum diversorum serie discrepant.

2. *Leipothymia stomachica* Mercati de syncope lib. 3.

Malè *cardiaca* ab aliis vocatur, quæ ab stomachi molestiâ & cardialgiâ ortum ducit, omnium frequentissima. Vide cardialgiam.

Inquirant Medici limites syncope, leipothymiae, cardialgiae; certè syncope est morbus brevissimus & periculosissimus, cum leipothymia multò diutius vivitur quàm cum syncope, cui ipsa praeludit; in leipothymia nullus est dolor, sed tantum sensatio quædam, quam *mortem stomachi* vocant ægri, dum aiunt, *l'estomac me meurt.*

Mirum est quod aër frigidus, frigida potus leipothymiam avertat; non verò mirum quod vinum, spiritus, aromata, cardiaca vires rescillant.

XXII. *Syncope*, Syncope, Evanouissement, Pamoison; Italis *Svanimento*; Hispanis *Desmayo*; à *synopto*, concido. *Leipopsychia* Hippocrati; *Apsychia* Galeni. *Ægri Synoptici*; Gallis *Evanouis*, *Pamés*.

Cognoscitur subitaneâ virium omnium vitalium, animaliumque imminutione, pulsu scilicet, respiratione, omni musculorum motu, necnon sensu quovis, & calore admodum imminutis, ita ut æger per aliquod tempus sui conscius non sit, & vita ecclypsim patiatur.

Differt à leipothymiâ quod affectus primò in præcordiis sentiatur, leipothymia verò à capite incipiat.

A cardialgiâ quod nullo stomachi dolore stipe-
tur, nisi ipsi cardialgiæ se adjungat: in syncope sensus omnis ferè aut penitus evanescit, & æger resurgens non meminit se per hoc tempus extitisse, aut dicit se astantes quasi in somno percepisse, trans nebulam vidisse, & sonos quasi debilissimos audivisse; quæ omnia in cardialgiâ simplici non observantur.

In asphyxiâ ægri tamdiu frigidi, sine ullo signo vitæ remanent, ut pro mortuis sæpè habeantur; ast synoptici sudore, pulsu obscuro, aliquali interiorum calore, leni saltem respiratione ab asphyctis distinguuntur, & intra minutum unum aut alterum ad se redeunt.

Omnes morbi terminari possunt debilitate lethali, quæ cùm successivè accidat, non dicitur syncope, sed asphyxia finalis, si sit cum frigore,

pallore, sine stertore. *Apoplexia finalis*, si cum stertore, & somno; *orthopnoea finalis*, si cum stertore, sine somno.

Hi quippe sunt diversi modi, quibus vita terminatur, de quibus mirum est nullum Auctorem expressè differuisse. Nemo tamen dixerit morbos lethales non differre, nisi gradu, à syncope. Quorsum itaque plures contendunt leipothymiam, syncopem & asphyxiam esse morbos ejusdem generis, & non nisi secundum majus & minus discrepare, quæ confusio si admittatur pari jure ad singula cujusque classis genera posset extendi, ut ad pleuritidem, peripneumoniam, paraphrenesim, phrenitidem, hepatitidem, &c.

Principium syncopes proximum videtur esse motus cordis systalticus, adeò debilis, ut nullo subsultu stipetur. Duplex etenim est motus cordis; alius *systalticus*, seu systoles & diastoles, quo axis cordis loco non mutatur, nec ullus pulsus in arteriâ producitur; alter est *subsultorius*, seu alternus cordis accessus ad costas, & recessus versûs mediastinum, quo tanquam mallei percussu pulsus cordis & arteriarum sensibilis evadit, adeoque in cerebro pulsantibus arteriolis excitantur ideæ ad vigiliam necessariæ, in toto corpore calor generatur, atque vis electrica sustinetur. In syncope prior motus permanet, unde vitæ pabulum; ast posterior deficit, unde sensuum, pulsûs, caloris feriatio, & asthenia artuum, æger subitò proprio pondere, laxatis omnibus artubus, deorsum labitur, pallet, friget, pulsus & respiratio evanescunt, aut maximè minuuntur.

1. *Syncope ab inanitione* Sennert.

Est illa quæ subitò in morbis evacuatoriis cachecticis post longas anorexias, viribus jam ex-

haustis subito supervenit, & à debilitate habituali diversissima est; natura quæ vires suas insumit, in cordis motu perennando, à conatibus suis subito cessat, cum debilitatis extremæ conscia est, aut nova confuse persentit obstacula, magnam itaque partem virium quæ in subsultu cordis producendo requiritur, ea supprimit, ut motum tantummodò systalticum diutius protrahat, qui secus multò citius sufflaminaretur.

Patet ex Halefii *Experimentis hæmæstaticis* frequentiam pulsûs & respirationum crescere in summâ debilitate quam hæmorrhagiæ profusæ excitant, pari passu quò pulsuum & respirationum amplitudo decrescit; eo fine, ait Halefius, ut vis quæ ratione amplitudinis deficit, frequentiam seu velocitate motûs refarciatur, & lethum procraftinetur.

Idem observat vires cordis superstites non esse residuo in vasis sanguini proportionales, nam in tubo verticaliter carotidi aptato, cruor quandoque altiùs ascendebat, cum plus sanguinis effluxisset. Habet ergo natura imperium in cor, non verò mechanicè movetur juxta vires sanguinis ad illud accedentis, sed à fluido nerveo quod vitale principium pro diversis motivis in id immittit. Cum jugulantur sues, multo prius effuso cruore, cum vires exhaustæ videntur, validos non rarò illos conatus edunt, quò vires cordis fatiscentes exsuscitantur, & ad ipsum sanguis ex artubus expressus mittitur.

Cum è quadraginta libris sanguinis quas equa primi experimenti habebat, effluxissent triginta, sudor frigidus toto corpore permanare cepit, laxatis fibris cutis, quæ durante vitâ ipsam constriungunt, hincque apertis vasculorum sudoriferorum

osculis, eodem mechanismo ac mortuis alvus sæpiùs effunditur.

Ad vires in inanitione refocillandas juscula consummata, gelatinæ aromatis conditæ, ovi vitella, vino & cinnamomi pulvere commixta, vinum merum, liquores spirituosi, fumus nucis myristicæ accensæ, naribus exceptus, sunt præsentissima auxilia.

Quæ à paracenthesi oritur, præcavetur vinciturâ abdominis.

2. *Syncope à dolore* Jonstoni, *Idea med.* Ill. Senac. pag. 553.

Ea est quæ atrocibus doloribus potissimum colicis supervenit.

Curabam puellam quæ per diem & ultra dolores colicos ita atroces patiebatur, ut pulsus phlebotomiam non admitteret, & ut laudani dosi maxima morbum non sedaret; adhibui pillularum de cynoglossò grana duodecim, quippe non rarò accidit, ut diversa narcotica aliis meliùs succedant, licet non majori dosi adhibita; sed frustrâ, tandem subitò accedit syncope, & non solum doloris accessus illicò evanescit, verùm sibi restituta ægra deinceps omninò ab hoc dolore vixit immunis, non secus ac optimâ crisi solutus fuisset, nonne ea colica à fluidi nervei appulsu validiori & quasi ab spasmo pendebat? anne, ut putat Sanctorius, in syncope copiosa fit perspiratio quæ materiem morbificam eliminat?

3. *Syncope febrilis* Ill. Senac. *de Corde*, lib. 4. cap. 12. pag. 548.

Ea est quæ morbis acutis febrilibus, vel inflammatoriis tum initio, tum in vigore accidit.

Initio pleuritidis syncope superveniens lethalem sæpè morbum prænunciat, qui ob humorum cru-

dorum copiam febricitantes in syncopem incidunt, si ventriculus vel hepar in his inflammatum fuerit, desperata salus est. Galen. *Methodo med. c. 3.*

Syncope quæ in æstu tritæophiæ aut alterius febris ardentis accidit, est periculi multò minoris, & phlebotomiâ ac refrigerantibus prævertitur. *Vide ulterius Asphyxiam febricosam.*

4. Syncope à phlebotomiâ.

Sunt qui à metu phlebotomiæ, à sanguinis aspectu animo linquntur, quod qui mechanicè & sine imperio animæ in cor explicare contendunt, absurda proferre mihi videntur. Illa syncope prævertitur situ horizontali, aquâ in ore detentâ, interpolatione phlebotomiæ, digito venæ appresso, averfione oculorum à patellâ, &c. Parcius & rariùs est mittendus sanguis apud eos meticulosos, maximè si febris vel pyrexia defint.

Si in amphimerinis aut hæmitritæis jam protractis à phlebotomiâ aliunde indicatâ, superveniat leipothymia cum pulsu statim exiliori, intermittente, frequentissimo aut syncope, signum est morbum à materiâ putri, verminosâ, vel mali moris foveri, monente Barbeyracio, & confirmante experientiâ; licet itaque in hoc casu delirium, paroxismi vigor, pulsûs robur phlebotomiam suadeant, ab eâ abstinendum est.

Syncope à phlebotomiâ largiori ob laxatam ligaturam apud robustos non est ita periculosa, ac quæ pendet à principio interno; ast apud debiles, ut phthificos, scorbuticos, cachecticos intra paucas horas ad mortem ducit, pulsu exili, molli, frequenti, intermittenti.

5. Syncope plethorica Riolani; *Anthropologia* Ill. Senac. lib. 4. cap. 12. pag. 540.

Ea est quæ à nimia sanguinis copiâ excitatur

corde velut obruto, cujus signum est pulsus successivè varius, nunc obscurus, depressus, nunc plenus & elatus, nunc frequens, intermittens, nunc rarus & regularis, si cum facie rubrà sublividâ ante syncopen; signum certius est, si à phlebotomiâ parvâ, iteratâ, sensim pulsus plenior, velocior, fortior evadat, & æger sublevetur; judicatur ulterius ex voracitate prægressâ, suppressis evacuationibus, si plethora sit commota, ea species coincidit cum febrili.

6. *Syncope hysterica* Ill. Senac. lib. 4. cap. 12. p. 544. *Sync. epileptica* Helmontii, de Asthmate.

Ea est quam hystericae, hypochondriacique patiuntur, à levi animi affectu, ab odore suavi moschi, ambrae, rosae, ab iteratis catharticiis, ab imaginatione læsâ, &c. cum fugacibus spasmodicis, doloribus diversarum partium, aliisque heteroclytis symptomatis, multum terroris ægræ incutientibus.

Curatur antihystericiis foetidis, castoreo, fumo pennarum, corii, spiritu salis armoniaci naribus admoto, &c.

Epilepticam & extaticam syncopem admittit Ill. Archiater. In paroxysmo epilepsiæ sensus quidem feriantur, ut in syncope, & maxilla est rigida; verum pulsus plenus, vehemens est, color faciei cruentus, lividus, &c.

7. *Syncope à cardioncho*.

Cardionchi nomine intelligo cordis aneurismaticam dilatationem, tum in ventriculis, tum in auriculis, tum in aortæ initio; à Græco *onchos*, tumor, & *cardia*, cor. Concurrunt pectoris oppressio, pondus in regione cordis, animi deliquia, palpitantes vehementiores, quandoque pulsus inæqualis, parvus, alias verò plenus,

MORBORUM, CLASSIS VI. 397
vehemens, palpitans. *Vide Ill. Senac. de Corde, lib. 4. cap. 8.*

8. *Syncope à polypo* Ill. Senac. *de Corde, lib. 4. cap. 10. n. 13.*

Ea est quam concretiones polyposæ cordis excitant. Suspicamur ex *sensu ponderis* & oppressio-
nis in regione cordis, unde anxietates cordis,
palpitatione habituali, quæ in tremorem cordis
& in succussus frequentes degenerat. Pulsus *inæ-*
qualitate variabili, quæ signum est optimum.

9. *Syncope ab antipathiâ* Ill. Senac. *ibid. p. 544.*

Ea est quam excitant felis, muris, casei, &c.
præsentia & horror præconceptus. Certum est
multiplici experientiâ, vel à latente in artocreate
anguillâ aut simili objecto, quod exhorrescunt,
plures ita nasutos esse & mobiles, ut in synco-
pem constantem incidant, nec subleventur nisi
objecti molesti remotione. Qui ex sede morbos
distinguant, hunc morbum à cerebro primariò
pendere, & ad cerebrum referendum esse, judi-
care debent.

10. *Syncope à veneno* Ill. Senac. *ibid. pag. 545. 546.*

Vapores putridi ex Nosocomiis, ex cancris,
ulceribus, ex cadaveribus.

Vapores mephitici ex tabernis, cellis, tumulis
arctius clausis, ex puteo & fossâ peraltianâ juxta
Monspelium, exhalationes minerarum.

Arsenicum etiam ulceribus, cariebus admotum,
ut observavit Saviardus.

Venena acria genita in corpore ipso, in peste;
tritæophiâ, sphacelo, hunc morbum excitant.

11. *Syncope ab apostematis* Ill. Senac. *ibid. p. 554.*

Non solum rupto intus apostemate superveniunt
syncope, ut secto abdomine in ascite, aut pec-

tore in hydrothorace, verum etiam ab alia causa non satis cognita; abscessum in hepate, pancreate, pulmone, à fortiori in stomacho latentes, declarant syncopes frequentes; à pulmonum & hepatis putredine ortas vidit Ballonius, ex ovarii & utero suppuratis Ill. Senacus. An à cerebro suppurato oriantur, inquirendum restat.

12. *Syncope ab hydrocardia Vieussenii Obs.*

Hydrocardia seu collectio aquae in pericardio cognoscitur 1°. pondere in regione cordis. 2°. Pectoris oppressione quae crescit à decubitu supino, sublevatur inclinato pectore ad anteriora. 3°. Leptothymia, syncope, palpitatione frequentibus. 4°. Subita à somno excitatione cum suffocationis periculo. 5°. Signis genericis hydrothoracis. 6°. Pulsu debili, molli, inaequali, ex Ill. Schreiber.

Curatur ut hydrothorax diureticis, borace, paliuri fructibus.

13. *Syncope stomachica. Vid. Ill. Senac. ibid. pag. 545.*

Ea est quam cardialgia saepius excitat, attamen sine dolore stomachi ex sola illius anxietate saepe oritur, ut 1°. ab inanitione, seu longa fame, unde calor, & sensus tractionis, quae syncopen subito inducunt. 2°. Oritur etiam à stomachi repletione, infarctu cum nausea. 3°. Ab irritatione à materiis emeticis, nauseosis, venenatis. 4°. A lumbricis, tæniis. 5°. A dyspeptis, ut lacte coagulato, adipe, fungis. 6°. A saburrâ acri, putri, malignâ. 7°. Frequentes etiam sunt syncopes in gastritide, & diversis speciebus gastrodynes, cardialgiae, &c.

14. *Syncope ab sphacelo D. Senac. pag. 553.*

Cum pars quaedam potissimum interna sphacelo correpta est, cum fetus in utero mortuus latet,

cum ichor putris alicubi hæret, syncopes sæpius sobolescent, natura sensu quodam intimo id percipit, exhorrescit, & non secus afficitur, ac cum quid foetidum aut cadaverosum nares afficit.

15. *Syncope scorbutica* Lind. *de Scorbuto*.

In tertiâ periodo à minimo motu scorbutici leipothymias imò syncopes patiuntur, in quibus pulsus, licet sit exilis & intermittens, tamen per intervalla evadit plenior & duplicatus, ut in pectorali, observante Eugaleno; iterum exilis evasurus.

16. *Syncope arthritica* Musgravii, *de Arthritide anomala*.

Ea est quæ in veteri podagrâ supervenit, remittente aut cessante dolore pedum, frequentior post indigestiones crapulas.

Cathartica, dein stomachica & anthelmintica in hac conveniunt.

17. *Syncope febricosa*. *Febris syncopalis*; vulgò *la fièvre syncopale*.

Est tertiana vel hemitritæus syncopalis Castellanis & Madritensibus familiaris, ut refert. D^r. Burnet, in *Thesi Parisinâ*. Rigor in initio, typus tertianæ, profusus sudor in declinatione; cardialgia, horrenda vomitio, summa debilitas, pulsus contractus, frigus extremorum, mors secundâ aut tertiâ accessione, ni succurratur.

Præmissis præmittendis kinkinam profuturam puto, ut in hemitritæo soporosâ, scilicet ad unciam ante tertium paroxysmum. *Vide* Morton. *Pyretolog. pag. 74.* & rectiùs Torti, *de Febris*.

Huc spectat febris syncopalis tertiana Torti, *de Febris. pag. 126. 192.*

Amphimerina syncopalis Raim. Fortis.

Triætophia syncopalis Pathol. method.

Est syncope quæ funestos reddit paroxysmos febris tertianæ simplicis , duplicisve , quos comitatur , five sit cardialgiæ succedanea , five primaria & solitaria , sed febris comes , vi nempe cujus æger nullo scilicet dolore perculsus , frequenter , graviter , & absque causâ manifestâ languet, exolvitur , & anima deficit ; five de latere in latus se velit convertere , aut manum tentet loco movere, concurrit pulsûs depressio , & vicissim ejus defectio cum parvitate & frequentia , sudores minuti circa collum & frontem , oculorum cavitas , caligatio & languor , ac denique universalis virium languor , ut continuis odoribus & irrorationibus æger recreari indigeat , ne deliquium crebrius patiatur.

Si hæc in febris augmento vel statu accidant , licet tranquilla subsequatur intermissio , res ægri malè agitur , nisi provida Medici cautela futuros accessus maturè præcaveat. Si enim Medicus transactæ procellæ immemor sit , brevi pereunte ægro incidet in illud turpe , *non putaram.*

Ejusdem census est algor qui in *tertianâ* perniciosâ seu *algidâ* Mortoni , incipienti paroxysmo jungitur , quod non , ut assolet in benignis , paulatim evanescit ; sed protrahitur & protrahitur , ita ut nec pulsus resurgat , nec calor erumpat , ita ut post multas horas ægrum in paroxysmi initio diceret , siticulofus est , gemebundus , anxius , cadaverofus , si evadat , nec moriatur ; pulsus tamen depressus remanet ; cum calor mitis accedit, vox est clangosa , lingua scabra , urina vel copiosa & pellucida , vel pauca & lateritia ; in hoc statu durat æger per tempus intermissionis cum pulsu exili & frequenti , subsequenti accessu ut plurimum moriturus ; si verò calor & pulsus sint meliores ,

meliores, vegetiores, diuturnioris morbi potius-
quàm mortis erit præsagium; sed ista discrimina
vix aliud quàm usus docere potest.

XXIII. *Asphyxia*. Asphyxie. *Apoplexia*
cerebelli Willisii. *Extasis* Brendelii. *Mors*
apparens vel *subitanea* Lancisii. *Asphyxia*
ab *a* privativo, & *Sphygmōs*, pulsus.

Phænomena mortis apparentis subito utpluri-
mum supervenientia, valde terrifica asphyxiæ
characterem præbent. Si æger sensim in pejus
abiens, demum fato succubuerit, ejus status as-
phyxia non est, nec quemquam ex hoc statu revi-
xisse docet observatio. Ast sæpè accidit, ut ægri
subito interempti visi sint, imò ex his quidam
sepulti, quos vel arte vel sponte inde evasisse cer-
tum est. Talis verò status sive à cerebro sive à
corde aut pulmone potissimum affectis oriatur,
asphyxia dicitur, obscurissimum morbi genus,
quod ratione atrocitatis & obscuritatis Medicorum
diligentissimorum inquisitionem exigit. Videatur
autem de hoc Lancisius circa mortes subitaneas.

Ex illis qui subito mori visi sunt, nullus pro-
verè mortuo habendus est, ut fusè docent Wins-
low & Bruhier, nisi qui biduo triduove servatus,
jam putrescere & foetere incipit, aut saltem qui
ferum candens pedibus inustum non sensit; quæ
dicta in genere valent respectu Medicorum qui
morbi principium rescire non potuerunt. Si enim
signa aneurismati rupti, apoplexiæ imminentis,
vomicae antiquæ hanc subitaneam mortem præ-
cesserint, Medicus horum gnarus certius judica-
turus est an mors sit vera vel tantum asphyata.

1. *Asphyxia immerforum.*

Qui ex aquis pro mortuis extrahuntur, aliquando reviviscunt, docente experientiâ. Vidi puellam quæ cum è puteo in quem se projecerat, extracta fuisset, pro mortua habebatur, ut pote omni motu, sensu, pulsu, calore destituta; ea verò suâsu Illustr. Dom. Gibert, Præceptoris mei in Praxi colendissimi, in lectulo reposita linteis calidissimis omni minuto renovatis tecta, demùm ad se rediit.

D. Moulin, D. Med. Monspel. in simili casu ægram cineribus calidis operiri jussit, quæ vitæ restituta est.

Falsum autem est eos qui per horam unam aut plures aquis immerfi latuerint, unquam revixisse. Si paucos excipias aquis gelidissimis immerfos, ut notat Ill. Segner. Profess. Gottingensis, qui hac de re multa cum animalibus experimenta iteravit; ut plurimùm ignoratur quamdiu in aquis omninò demersi latuerint, qui identidem caput extra aquas extulere antequam succumberent. Ego quidem fat recens ex aquis eductos, ut post horam imò semihoram ab immersione quatuor adolescentes curare suscepi, atque omnia, quæ vulgò laudantur artificia & auxilia adhibui; nec ullum ex hisce in vitam revocatum vidi.

2. *Asphyxia à fumis. Ess. d'Edimbourg, Tom. VI. art. 35.*

In fundo mineræ lithantracis ob conceptum ignem fumo infectæ. Rusticus vitam amiserat, post semihoram educitur, frigidus pulsu, sensuque omni destitutus, nulla vitæ signa supererant, cum Chirurgus G. Tossach tanquam alter salvator, ipsi ore suo, naribus ægri constrictis intra os fortissimè inspiravit, unde pectus ægri paululum

dilatatum, & cor pulsare cepit; paulò post pulsaverunt arteriæ. Tusa est vena brachii, unde sanguis per quadrantem horæ stillavit, dein effluxit liberè; interea æger frictione, concussione agitabatur, facies aqua eluebatur à fumo, nares & labia sale votali inspergebantur, post semi-horam movebatur, lenissimè pectus sine suspirio oculis & ore apertis, post horam oscitavit, oculos, pedes, manusque movit, aquam, aliquotque guttas spiritus vitalis hausit, post alteram horam sensus recuperavit omnium anteaكتورum immemor, post quatrimum domum suam reversus est.

3. *Asphyxia à musto* Petr. Borelli, *obs.* 4ª cent. 2.

Quotannis ferè pereunt in cupâ in quâ mustum recens fermentescit, qui in eam descendunt ad mustum extrahendum, vel uvas ulteriùs calcandas; subitò verò sine voce, sine motu concidunt, se suffocari sentientes, & nisi promptè extracti sint, pereunt. Qui verò ad se revertuntur, eventus illius immemores sunt. Hic effectus tribuendus est spiritui, qui vocatur *Gas sylvestre*, à musto exhalanti, quo fluidi nervei electricitas, adeoque omnis activitas extinguatur.

Optimum remedium est, citissimè illos hamis extrahere, extractos aëri frigido exponere, frigidâ aquâ irrorare faciem, dein spirituosis excitare.

4. *Asphyxia suspensorum.*

Est mors apparens eorum qui recens strangulati, vel ut mos est, fune suspensi sunt, similive modo suffocati; illi certè, nisi simul colli quædam vertebra luxata fuerit, quod periti carnifices norunt, facile ad vitam revocantur, ut expertus sum aliquoties in brutis, semel in homine qui è patibulo allatus in templum, tribus phlebotomiis

intra duas horas institutis, non solum vitæ, sed satis commodo statui restitutus est; ita ut ipse sedens, & aquam ex urceolo quod manu gestabat, affatim bibens benè se habere mihi diceret; vox autem rauca, initioque tenuis erat, nec eam edere potuit, nisi expectorato cruoris pauxillo, & multâ frigidaë copiâ haustâ; ardebat enim siti & simul frigido aëre continuò afflato indigebat, utcumque minimè calida foret tempestas, post tertiam horam collo à fune impressum vestigium paulatim evanescens etiam intumuit, & quartam è jugulo suasi phlebotomiam apprimè percipiens regressum sanguinis è cerebro mox impeditum iri, unde carus; sed Chirurgis præ metu fugientibus non instituta fuit hæc phlebotomia, unde æger sensim obdormivit, pulsus rarior sensim evasit, ita ut vix quadragesies pulsaret in minuto, minorque evasit, quem post primam phlebotomiam videram sensim apparere, & æquè rarò micare, dein paulò frequentiore & fortiore gradatim evasisse; sic obiit miser ille quem nullum scelus ad patibulum duxerat.

5. *Asphyxia congelatorum.*

Est ea quæ frigore summo detentos occupat, quamque Gallicus exercitus ante aliquot annos è Pragâ rediens miserè expertus est, ut accepi à conjugis meæ fratre D. d'Olimpies, in arce & urbe Monspeliî hodie Regis locum tenente, qui frigus & illum affectum passus est. Mirum dictu! illi miseri per nives iter vel pedestre vel equestre facientes, quorum aliis nasus, aliis digiti pedum, manuumque sphacelo corrumpebantur, quique proinde atrocibus doloribus erant expositi, dormiendi tantâ cupiditate tenebantur, ut vitæ suæ periculo huic indulgerent; alii itaque sub arbore,

illi sub plaustro derelicto, omnes ferè supra nivem prostrati obdormiscebant somno ut plurimum æterno, nisi ab amico quodam excitarentur. Miles quidam sub plaustro jacens nive tectus erat, alter eundem locum dormiturus occupat, & priori inscius incumbibat; calore superincumbentis inferior reviviscens alterum excitat, & sic ambo evadunt, secus somno perpetuo premendi. Quanta medicinæ Scriptorum socordia fuit olim? omnes se fideliter exscribunt, nullus morbum haud dubiè omni ævo familiarem notavit. Hujus nuper Ill. Hallerus meminit.

Qui frigore summo deprehenfi possunt deglutire quidpiam, illis exhibenda cardiaca & sudorifica, quæ præsto sunt, ut vinum calidum, aqua vitæ, pulvis viperinus, theriaca, aqua cinnamomi; si præsto sit fimetum calidum, eo sunt immergendi; quoad verò sphacelum inde metuentum, videatur *sphacelus*.

6. *Asphyxia cataleptica*; An *Congelatio* Auctorum? An à *congelato cruore* Lancisii de *mortib. subitaneis*.

Vidi olim adolescentulam catalepticam, quæ in paroxysmo tam tardum & depressum habebat arteriæ & pectoris motum, ut fermè evanescerent; erat autem frigidula, omni simul sensu, motuque destituta, ita ut si non observassem ceream omnium artuum flexilitatem, & catalepsi eam laborare ignorassem, eam asphycticam judicassem; tussâ venâ cruor non effluebat; ast eâ simul in vulnus expressâ, columna vermiformis è cruore coagulato sensim delabebatur; numquid hic morbus imposuit Veteribus pro congelatione sanguinis, quam tribuebant suppressis catameniiis, hæmorrhoidibus, herpetibus repulsis, & circa solstitia

& æquinoxia frequentiore esse proferebant.

7. *Asphyxia à pathemate.*

Subito gaudio asphyctos evasisse quosdam, alios à terrore, quosdam à gravi contumeliâ, à funesto nuncio, docent historiæ medicæ. Divus Augustinus vidit Monachum qui pro lubitu omnem sibi sensum & motum etiam naturalem adimebat. Illustr. Cheynæus vidit Chiliarcham Tounshend, qui pro lubitu se verè asphyctum, & mortuo simillimum, Medicis attentè examinantibus præbebat; sed multò major est efficacia pathematum, quàm voluntatis in cordis & pectoris motu sufflaminando: fortè etiam evenit, ut qui hos motus vitales in seipsis suspendunt, in se prius excitent vehemens quoddam animi pathema: haud dubium est quin tragoëdiarum Actores, cum iram, metum, amorem exprimere conantur, seque his pathematis percitos simulant, sæpè reapse his ipsis verè afficiantur; atque si fides est Kloeckoffio, *libr. de morbis animi*, visi sunt qui cum mortuos se esse fingerent, reapse obierunt; quod si intelligat de Molerio, errat.

In his omnibus casibus phlebotomia est primum auxilium, etiamsi pulsus nullus micet; nec metuendum ne augeatur debilitas, cum in hoc casu facultas cordis sit oppressa, atque nihil apertius sit ad cor sublevandum ipsâ phlebotomiâ.

8. *Asphyxia hysterica* Lancisii *de mortib. subitaneis*; Bruhier *Mém. sur les enterremens*; *Suffocatio uterina* Sennert.

Est subitanea omnium motuum vitalium, sensuumque feriatio, quæ hystericis à principio pro-cathartico externo, ut animi pathemate, vel interno, ut catameniorum retentione supervenit, dentibus invicem appressis, pulsu obscurissimo

extremorum frigore, faciei sæpè pallore, respiratione ferè inconspicuâ, è quâ ægræ vel restitutæ, vel etiam in debiliore paroxysmo significant sibi fauces veluti laqueo constringi; animusque simul est prostratus, non rarò globus quidem circa regionem uteri provolvi videtur; præcedunt quandoque oscitationes, pandiculationes.

In paroxysmo cardiacis, spirituosæ nares, tempora, carpi irrorantur, palmæ manuum manu feriuntur, pili avelluntur, ad aures inclamatur, corpus etiam succutitur, axillis hinc & inde sustentatum; fumi sparguntur ex corio accenso; vena tunditur, ut liberior fiat circulatio; frictiones calidæ ad eam promovendam adhibentur, calor linteis & lateribus excalescentis revocatur, potus cardiaci, antihysterici, si possint deglutiri, propinantur; huc aqua melissæ composita, elixirium garus, sal volatile armoniacum, viperinum, karabe, tinctura castorei.

Si vires vitales revocari nequeant, in lectulo calido tamen retineantur ægræ, nec ullo modo vinciantur collariis, cingulis, periscelidibus, nec demùm sepeliantur, vel humo committantur usque dum foetore cadaveroso mors in dubium revocari nequeat. Docet enim observatio non rarò spontè, pro mortuis habitas, ad vitam rediisse, resoluta sanguine quem causa morbifica coagulaverat, vel laxato spasmo qui circulationem intercipiebat.

9. *Asphyxia à mephitide.*

Mephitis est locus è quo vapor oculis inconspicuus, nec nares feriens, sed ita lethifer promanat, ut quodvis animal ipsi immersum intra aliquot secunda temporis, nequidem clamore ullo edito moriatur. Cognoscitur mephitis ex eo quod

candelæ accensæ in hoc vapore subito sine fumo, sine crepitu extinguantur; in illo pulvis pyrius accendi non potest, nulla scintilla electrica fili ferrei optimè electrificati micat, vapor videtur acidus, vitriolicus, spiritus maximè rarefactus, unde chartæ cæruleæ hic loci detentæ rubescunt, aves in hoc convulsæ moriuntur, exenteratæ pulmonem habent posticè lividum, cruore fardum; aves desuper volantes sæpè subito concidunt, unde hæ specus *Averni* dicantur: talis est specus canis apud Neapolitanos. Tiberius in duobus servis experimentum cepit, depressis intra vaporem capitibus, servi illicò mortui sunt. Juxta Monspelium in loco *Perauls*, magna pars soli est mephitica, bullitque frigide dum pluit; in foveâ cui aqua stagni vicini, vel pluvialis fervatur, plures ægri doloribus calidis detenti curantur; bullæ illius aquæ à vapore mephitico exeunte fiunt, & sine periculo hauritur ille vapor subito expansus, qui si coerceatur ope dolii utrinque patuli, tunc lethifer est omninò, ut expertus sum; juxta foveam sunt putei, quorum aqua est potulenta & usitata, in quibus ad unum, alterumve pedem supra aquam est vapor mephiticus lethifer.

Tribus à Nemauso leucis est locus *Bernis* dictus, ubi lacus dictus *Bouillens* simili modo ebullit continuò & frigide, eadem, ni fallor, mephitis.

In omnibus templis, ut B. Mariæ, S. Annæ, Sancti Matthæi, sunt cellæ subterraneæ tumuli dictæ, quæ vapore mephitico turgent, si quis statim atque operculum ablatum est ingrediatur, is illicò moritur, ut vidi aliquoties: vespillones pridie sepulturæ tumulum referant, & vapor mephiticus successive avolat, superficie semper ad libellam compositâ, & sensim depressâ, usquequo

vespillo ad genua tantum illi immergatur, is modò caput inferius non demittat, periculo caret, ac feretrum verticaliter detentum delabi finit, ne caput inclinans vaporem lethalem hauriat.

Meritò damnat Ill. Professor Haguénót usum cadavera in templis sepeliendi; tetri enim vapores inde per rimas exhalantes possunt morbis epidemicis funestissimis ansam præbere.

Tres rustici vespillonum munus obeuntes, aut alter alteri opem laturo, illicò simili tumulto extincti sunt; quartus qui fune vinciri se curaverat, illicò extractus mortem vix vitare potuit, in aëre frigido constitutus, frigidâ elotus; cæteri licet intra aliquot minuta educti è tumulto, qui quidem clamorem moriendo ediderant, omninò è vivis intra aliquot secunda excefferant, quasi in nictu oculi.

10. *Asphyxia sideratorum; fulmine icti & enecati* Boneti *Sepulchret. de Apoplexiâ obs.* 59. 60.

Fulmine icti minimè apoplectici sunt, sed veluti mortui aut syncoptici sine respiratione & pulsu, cùm apoplectici stertant. *Vide* observationes in locis citatis.

11. *Asphyxia Foricariorum*, vulgò *le Plomb*.

Parisiis ubi amplæ & stercore refertissimæ sunt foricæ domuum numerosâ plebe scatentium, crusta datur in foricis oceanum illum foetidissimum supernatans, quam si incautè ruperit foricarius, illicò tanquam mortuus & asphycticus concidit.

Remedium est aër purus, & magna aquæ vitæ ingurgitatio. Apud Mutinenses non asphyxiam, sed amaurosim incurrunt hi miseri.

O R D O Q U I N T U S.

COMATA, Affoupiffemens, Léthargies,
Affections soporeuses; *Aphoniæ* Hippocr.
Morbi soporosi vulgò.

MORBI quorum præcipuum symptoma est sensuum omnium, non rarò etiam imaginationis feriatio, vocantur vulgò *morbi soporosi*, vel *affectus comatosi*, seu *comata*.

Qui coma pro genere, non verò pro classe reputant, illi duas ejus species, coma scilicet vigil, & coma somnolentum statuunt, quâ divisione à genere suo & vigiliam & soporem excludunt, interea dum coma morbis soporosis accensent, adeòque sibi contradicunt; quidquid enim generi tribuitur, id omni speciei conveniat, necesse est.

Veterni etiam dicuntur hi morbi; nam *veternus*
» ignaviam, segnitiam, aut torporem & otium,
» necnon somnolentiam, aut gravem aliquando
» somnum significat, & commune quiddam caro,
» comati, cataphoræ, torpori, atque etiam fa-
» tuitati, necnon lethargo. « *Gorræi defin. de lethargo.*

Lethargi nomen Græcum nomine *Veterni* Latino vertitur, & vulgò Galli morbum quemvis soporofum *Lethargiam* vocant.

Sunt qui diversos morbos soporosos gradu tantum differre contendunt, adeòque ad unum reducendos genus, cujus species sint carus, lethargus, cataphora, apoplexia, &c. verum ipsimet

MORBORUM, CLASSIS VI. 411

cùm admittant diversas cari, lethargi, apoplexiæ, &c. species, apertè confitentur carum, lethargum, &c. esse totidem genera, cum genus morbi id sit quod diversas species sub se comprehendit, adeoque peccant in regulas Logices, sibi que contradicunt; plus autem vel minus, seu gradus, cum species minimè mutet, genus à fortiori mutare non potest.

Diversis horum generum nominibus & Veteres & Neoterici varios significatus tribuerunt, ita ut in tantâ loquendi inconstantia, Pathologus necessariò debeat alterutrum significatum seligere, & cæteros repudiare, secus æquivocationum nullus esset finis: unde perpetua confusio; hanc ut vitemus, cujusque vocabuli generici significatum definitione propriâ circumscribere debuimus.

Feriatio sensuum & motuum liberorum, quæ hujus classis character est, non semper somni apparentiam repræsentat; si enim æger sensu omni motuque libero orbatus, situm priorem stantis aut sedentis servat, ut extaticus, catalepticus, vix pro dormiente habendus est; si verò humi procumbat, artubus flaccidis, nec situm ab astantibus impressum fervet, sed illicò corruat, is pro *dormiente* habetur, ut apoplecticus, caroticus; verùm si sensu omni destitutus interea imaginationis suæ præbeat indicia, & identidem dormiendo in seipso loquatur, gestu vario suum somnium prodat, is pro *somniantē* potius quam pro dormiente habendus censetur, & tales sunt lethargici, typhomaniaci, aut veterinosi: hos omnes ægros comatosos nuncupamus, licet non exiguæ sint inter eos differentia.

Discrepant autem à syncopcticis, quod vires vitales in illis supersint; in syncopcticis verò ma-

ximè languescant, calore in extremis sæpiùs deficiente, & colore in pallidum mutato.

Comata itaque in summâ sensuum omnium debilitate, seu impotentiâ percipiendi objecta ambientia consistunt; imò in lethargicis & veterosis, licet imaginationis vires vigeant, memoria saltem debilitatur; ast in caroticis, apoplecticisque & memoria & imaginatio, necnon omnes sensus obscurissimi sunt & suppressi.

Eò itaque redit comatum theoria, ut intelligamus quorsum sensus saltem ferientur, aut obscurerentur maximè, cæteræque etiam animæ facultates admodum debilitentur; sed tam parum hætenus est exculta psychologia, tam obscura cerebri anatomia & physiologia, ut nihil certi de his pronunciari queat; ipsa pressio corticis cerebri, quæ pro causâ soporis hætenus habita est, hodiè à D. Lorry experimentis rejicitur, ita ut prudentius foret judicium suum de hac theoriâ reticere, quàm interponere, nisi pro meris conjecturis tradatur. *Vide Commentar. Acad. Paris. Mémoires des Etrangers, tom. 3. à D. Lorry.*

Omnis sensatio tribuenda est mutationi factæ in organis nervosis, nec hoc sufficit, nisi mutatio illa transmittatur ad cerebrum, ut patet ligatis, sectisve nervis, atque ulterius requiritur, ut anima ad hanc mutationem attendat, nec aliorum validè distrahatur ejus attentio; hinc concludere pronum est fluidum nerveum esse medium, cujus interventu transmittitur hæc impressio: fibræ enim nervosæ utpote omni elasticitate destitutæ id non possunt; ergo hujus fluidi nervei, velut vaporis electrici, refluxibus ideas alligavit summus Creator; cum itaque nullum è cortice cerebri secernitur fluidum nerveum, nullus

in nervis refluxus, nulla sensatio oriri potest, quod accidit etiam si secretum non transmittitur, aut transmissum non refluit, aut si forti animæ pathemate, ut terrore, vel profundâ meditatione in cerebro retineatur, nec nervis suppeditetur; ergo nervi ligatura, excisio, substantiæ medullaris cerebri pressio à vasis vicinis, corticis compressio à tumore, osse fracto, vasis turgidis, meningibus contractis, cruore effuso, ac demùm vehemens animi pathema valent sensationem suppressere; sed nisi supprimatur transfluxus in omnes nervos organis externis famulantes, non dabitur anæsthesia illa generalis, quæ somnum constituit, & quæ cum libero transfluxu per medullares fibras cerebri, partibus internis tantum respondentibus *somnium* ponit; certè partialis cerebri pressio non sufficit, nisi hujus occasione vehementer detenta anima, ut accidit in terrore & mœrore, simul supprimat influxum in alios nervos. Cur autem nervi cardiaci tandiù recipiunt fluidum nerveum, quandiù vita superest, licet quælibet pars cerebri vel cerebelli lædatur, modò spinalis medullæ initium intactum sit? Nonne natura vitæ conservationi invigilans necessarium illum in cor & pectus influxum sustinet, organis ad vitam minus necessariis neglectis? Nonne organum ad motus vitales sustinendos maximè necessarium est illud quo nullum animal orbatur, scilicet initium medullæ spinalis, quod datur in infectis, quæ cuncta carent cerebro & cerebello? Norunt certè laniones superesse vitam bovi, cujus encephalum malleo fuit attritum, & cruor è corde ubertim effusus; ast subito & in oculi nictu perire, si tenuis cultri lamina inter vertebrae colli supernas adaucta fuerit, sicque illico defungi ca-

pras, oves in macellis. A suppressione fluidi nervei pendet debilitas & sensationum & contractionum muscularium; verum principium quod sensationes suspendit in extasi, in catalepsi non supprimit in illis muscularem contractionem; unde non corrui homo extasi aut catalepsi deprehensus; ubi verò omnium artuum vis muscularis supprimitur, ut in apoplexiâ, caro, vel multum minuitur, ut in lethargo, cataphorâ, corpus procumbit humi, nec se sustinere valet: nam ad orthostadium seu situm stantem necessaria est actio ferè omnium musculorum, qui truncum, crura, tibias, & pedes movent.

Ex positurâ corporis gradus facultatis motricis æstimari potest, nam orthostadi sunt majori facultate præditi; qui verò decumbunt semi-erecti, illi minori pollent; qui horizontaliter omninò decumbere coguntur debiliores sunt semi-erectis, atque inter illos qui alterutri lateri pro lubitu incumbere possunt, majori facultate gaudent quàm qui supinum situm continuò affectant, ægri etenim isti suæ debilitatis conscii eam posituram servant, in quâ minima vis omnium requiritur, seu vix illius musculi contractio desideratur; talis est supinus & horizontalis decubitus, cruribus & brachiis extensis. Talem situm præscribimus syncopaticis, tum ne vires musculis contrahendis necessarias frustrâ impendant ægri, tum ne circulatorius motus sanguinis gravitate impediatur.

XXIV. *Catalepsis.* Catalepsie.

Est sensuum omnium motuumque muscularium suppressio superstitè pulsu & respiratione obscurissimis, & mirâ ad quosvis situs retinendos, & suscipiendos, artuum flexilitate.

Ægri subitò corripuntur paroxysmo per intervalla redeunte; præcessit mentis & corporis torpor vel cephalalgia; subitò sensu omni, motuque orbantur, & posituram primam corporis, artuumque constanter retinent, sive erecti, sive sedentes, & post aliquot minuta ut plurimum rariùs post horas quasdam velut è somno exsurgunt, capite sublevato à gravamine & ad munia sua aptiores, sed temporis in paroxysmo transacti omninò immemores; quamdiù sunt in paroxysmo, artus quamvis posituram ex legibus mechanices & structurâ anatomicâ possibilem ab astantibus impressam conservant; maximè si catalepsis absoluta sit, seu perfectâ, ut aiunt; sic manus erecta non delabitur, faciei muscoli ad risum, ad fletum compositi, risum, vel fletum constanter exprimunt. Morbus hic chronicus est, & more epilepsiæ periodicè recurrit; interdum simplex qualis descriptus est; interdum aliis morbis, ut hysteriæ, somnambulismo, rariùs spasmo combinatus.

1. *Catalepsis hysterica. Observat. Medico-practicae, par. 1743. pag. 248. observ. 108.*

Ea est quæ hystericas feminas aggreditur, cum flexilitate omnium artuum, & mirâ constantiâ in servandis quibusvis posituris à vi externâ impressis, excepto quod ob averfationem medicaminum foetidorum, ut spiritus volatilis salis armoniaci vel nares manu stringant, vel aliorum caput defleant ægræ.

Historia. Helena Renault annos septemdecim, & ejus soror Oliva natu major, hysteriam ab menostasia patiebantur; Oliva post sex accessus emmenagogis & antihysterics sanata est. Helena verò ab iisdem pejushavit, & post duodecim accessus hysteriæ incidit in catalepsim, in quâ tamen

odorem spiritus salis armoniaci ad decem pedum distantiam percipiebat, & manu naribus admotâ arcebat; imò audito hujus medicaminis nomine sibi cavebat; si per vim admoveretur naribus pluma hoc spiritu tinâta, illa horrendos clamores edebat, irâ & furore percellebatur, & quæ antea ne loqui poterat præ debilitate, jam tribus viris se coerceri vix patiebatur.

Hi accessus catalepsis plusquam decies in mense recurrebant, sæpeque succedebant anginæ hysteriæ, cujus oppressione, decreſcente cataleptica immobilitas subſequebatur, & catalepsis insultu evanescente ægra vertigine tenebricosâ correpta in pulvinar suum procumbebat.

Quandoque tamen insultus epilepticus ſtipabatur anginâ hystericâ, cui violentæ convulſiones succedebant, cum delirio ingenioſiori quàm ab eâ ægra expectaſſes.

Imò durante insultu epileptico sæpè ſomniabat Helena, (quod Magdalenæ Vincent catalepsi ſomnambulâ detentæ accidiſſe vidi) tunc volupe erat obſervare hanc puellam lecto inſidentem, trunco immobili, capite inclinato, oculis pro aſtantium lubitu huc vel illuc converſis, brachiis flexis & ſuſpenſis, ut in ſtatuâ cereâ, riſu ſermonem ſuum pronunciare; finito acceſſu apyrexia plenâ fruebatur, (id eſt, ſaniſſima erat,) nec recidivam metuebat; ſed vel à levi terrore, ingrato nuncio, quavis pathematis occasione datâ, quovis odore ingrato, ut caſtorei, rutæ, in catalepsi inciderebat.

Sumpto lacte caprino, adhibitâ ruſticatione, & exercitatione per duos meſes à catalepsi immunis vixit, ſed in urbem reverſæ catalepsis acceſſit, cujus paroxyſmos præcedebat ſumma aſthenia,

asthenia, vel syncope, si tunc pungeretur, vel odorem foetidum olfaceret, illico catalepsis oriebatur dimidium corpus occupans; demùm tamen illi tres apoplexiæ catalepticae, vel epilepticae paroxysmi succedere, atque restitutis per multos annos catameniiis Helena radicitus sanata est.

Cura. 1°. Frustrà omnia emmenagoga per hos annos fuerunt adhibita; catamenia enim spontè demùm redivere. 2°. Omnia foetida antihysterica nocuere; minùs tamen fumus chartæ accensæ. 3°. Quindecim saltem sanguinis libræ è pede, brachio, jugulo in decursu morbi missæ sunt. 4°. Aquosa emollientia feliciter succedere. 5°. Syrupus de karabe hystericos insultus mirè sedavit. 6°. Ægram diarrhœa per duos menses detinuit, catharticis excitata, cui salutem suam ipsa tribuit.

2. *Catalepsis verminosa* Marcelli Donati, *Hist. Med. mirab. cap. 7.* & Schenckii *Observat.*

Mense Julio anni 1757. puella octennis Nosocomii generalis plures catalepseos insultus passa erat; cùm eam vidi, conquerebatur de cardialgiâ, doloribus vagis in abdomine, & de sensu corporis à ventriculo in oesophagum repentis. Præscripsi aquilæ albæ grana decem, hoc assumpto medicamine insultum catalepseos passa est per duodecim horas perseverantem: sequenti manè eam inveni gemebundam, oculis clausis; cùm vellem digito palpebram attollere, renitebatur illa cum nictatione frequentissimâ, seu nyctagmo; maxilla inferior superiori firmiter erat appressa, brachia & crura quemlibet situm impressum servabant, imò motum paululum perficiebant, seu flexionem à me impressam paululum continuabant, de cætero nullus sensus, nullus motus, responsum nullum.

418 G E N E R A E T S P E C I E S

Repetitâ aquilâ albâ convaluit, nec post hunc gravem paroxysmum ullus alter rediit. An vermibus in abdomine tribuenda sit hæc catalepsis, judicent alii.

3. *Catalepsis à fumo* Plateri, lib. 1. obs. 18.

Est species à carbonum fumo hausto.

4. *Catalepsis à menostasiâ* Fonseca, lib. 2. Consultat. Sanguinea Ballonii, cons. lib. 2. hist. 1.

Illa singulis hebdomadibus recurrebat, paroxysmo sex horas perseverante, & cum mensium suppressione; in illa specie faciei color bonus, & tristitia gravis præcessit. Hippocrates 2. *prorheticorum* malum hoc esse pronunciavit.

5. *Catalepsis melancholica* Ballonii, Consil. lib. 2. hist. 1.

Talis erat puella, quæ cum nubere cogeretur, in catalepsim incidit. Forest. obs. 41. lib. 2. Talis etiam hypochondriacus ab Hildesheimio memoratus. Si tamen artus flexibiles remanserint.

6. *Catalepsis delirans*. Act. Acad. Upsaliensis, ann. 1742. pag. 41. Rectius dicenda *catalepsis somnambulans*.

Magdalena Valetta, puella multis sollicitudinibus prius vexata, hunc morbum per plures menses passa est in Nosocomio generali anno 1737. primo quidem mense catalepsis erat simplex, sed perfecta, pluries in septimanâ revertens, cum pulsu rarissimo, depresso, respiratione ita placidâ & obscurâ, ut vix perciperetur, calore exiguo, pallore nativo; paroxysmus aliquot minuta tantum perseverabat, quo tempore illam ita infleximus, ut brachiis, tibiisque sursum versis totum corpus summis natibus insisteret, & æquilibrio servato, ibi remanebat ægra statuæ cereæ instar immobilis, & non minus sensu omni destituta;

falsum est catalepticos stantes si impellantur progredi saltem alio modo quàm progrederetur statua, paroxysmo soluto ægra à capitis gravitate quam prius experiebatur, immunis erat.

Altero mense Magdalena in quovis paroxysmo miram scenam ludebat, triplici actu, nam illicò in catalepsim incidebat, post pauca minuta sui omninò compos videbatur, & ea peragebat, quæ sana, ingeniosa, & faceta agere potuisset, in statu summæ lætitiæ, quo tamen ipso tempore quoad omnes sensus externos dictos non differebat ab statuâ aut ab illis ludicris homuncionibus, quos pueris ostentant histriones, & *marionettes* vocant, quippe cantans, sibilans, facetè narrans, lætitiâ exultans, & currens per cubiculum, visu, tactu, auditu, olfactu, gustu erat omnimodè destituta, ut multis experimentis compertum habeo; post semi-horam alter catalepseos perfectæ paroxysmus scenam claudebat; hæc fusè recensita vide in Actis Upsaliensibus & Parisinis.

Tusâ venâ cruor viscidus, non nisi expressus per vim effluebat; balneum tepidum extra paroxysmum tolerare non potuit, pulveres antiepileptici, antea adhibiti paroxysmos frequentiores adduxerant, jusculis temperati nec nocebant nec proderant; sibi relicta convaluit, & rursus famulitium exercuit, eam post biennium interrogavi, & retulit se ab hoc morbo non omninò immunem esse, sed paroxysmos esse mitiores, ita ut si corriperetur, dum domum everrebat, aut pastam manibus versabat, opus suum quidem non intermitteret, sed visu, audituque ferè careret; aut astantes obscurissimè perciperet, quasi somnio quodam detineretur.

7. *Catalepsis quartanaria; à resolutione Ballonii,*
cons. 2.

D d ij

Anno 1727. in Nosocomio Alesienfi curabam militem annosum, qui quartanâ laborabat, & secundâ ab accessu die non maniacus, sed stupidus & delirus erat; tertiâ verò catalepticus, ita tamen ut licet omni sensu foret destitutus durante hoc paroxysmo, brachium quod sursum inflexeram, in eo situ constanter non retineret, sed gradatim & sensim labi sineret.

Ope emetici duo primi catalepseos paroxysmi sublati sunt, tertius noctu superveniens ægrum è medio sustulit. Ea *catalepsis serosa* mihi visa est multum discrepans à melancholicâ & à somnambulante, in quibus sanguis viscidus, & veluti coagulatus observatur.

Testis oculatus mihi retulit se olim vidisse Parisiis mulierem perfectè catalepticam per multos dies, quæ singulis diebus horâ secundâ pomeridianâ evigilans, digito suo supra lectum suum Dei Nomen exarabat, quo facto rursus in catalepsim relabebatur.

Catalepsis sæpè intermittentibus longis tertianis & quartanis supervenit, observante Ballonio, eamque lethalem censet ob virium resolutionem. Facies est in hac specie pallida, oedematosa, & ferum luxurians eam inducit; in hac conferunt cathartica, hydragoga, diuretica.

Quatuor catalepseos species statuit Ballonius; sed cum eas à causis seu principiis abditis deducat, nec charactere proprio insigniat, hujus divisio minus utilis est.

XXV. *Extasis.* Extase.

Differt à catalepsi ex eo quod ægri artus non retineant situm quemvis ab astantibus impressum; æger tamen eam quàm initio insultus habuit, posi-

turam constanter servat, & omni sensu motuque artuum orbatur.

Differt à catocho ex eo quod à profundâ contemplatione aut mentis attentione, vel gravissimo pathemate oriatur, nec artus omnes ita rigescant spasmodicè, ut in catochomenis.

1. *Extasis catochæ. Catalepsis* Henrici ab Heers & Tulpii. Convenit cum catocho ratione rigiditatis corporis.

Capucinus inventus est aphonus uno genu terræ insistens, dextrâ manu sursum exporrectâ, & marmoris instar, utrâque frigidâ, oculi patebant, sed palpebris immobilibus, os hiabat cum respiratione liberâ & pulsu sat magno; cæterum statuam Mercurii referebat. Henricus ab Heers, *obs.* 3.

Hic post viginti horas ad se rediit ope clysmatis acris, stuphæ calidissimæ, vini aromatici spinæ applicati, conditi cardiaci cum theriacâ sæpè assumpti; cum revertebatur paroxysmus, quod ex colli rigiditate persentiebat, statim oleo calido spinæ illito, eum prævertebat.

Juvenis Britannus impensè amoris indulgens, inopinatâ matrimonii repulsâ vehementer percussus, illicò instar stipitis riguit, sedens in sedili suo quasi congelatus, retinens per integrum diem eundem situm; jurasses certè te statuam potius quàm hominem cernere; adeò fuere omnia non modò rigida, sed planè immobilia. Verùm ubi exclamaretur altâ voce, rem ipsius meliori esse loco, & cupitam habiturum amicam, modò ad se reverteretur, profilit confestim è sedili, & quasi excitatus è profundiori somno, rediit actutum ad se. Nic. Tulpius, *obs.* 22. *lib.* 1.

2. *Extasis resoluta.*

Ea est quæ artuum rigiditate nullâ stipatur,

quæque à gravi terrore, aut mentis consternatione procedit.

Miles desertor cùm audiret se à Tribuni capitalis satellitibus citò correptum iri, incidit in extasim, & sic Nosocomium delatus, nec interrogatus respondebat, nec punctus membra retrahebat, filens & immotus perstabat, oculis semiclausis; attamen famem & sitim dato tempore compescebat; sectâ saphoenâ, emeticum sumpsit, rursus phlebotomia repetita est, & convaluit. Hoc vidi anno 1728. Monspeli.

Affinis est huic morbus relatus in Actis Academiæ Parisinæ anno 1702. de fabro lignario, qui audiens alterum, quem verberaverat, periisse, incidit in catalepsim, fortè extasim, quæ per quatuor menses diversis auxiliis restitit, & demùm balneo frigido cessit.

Tulpianæ observationi similis est casus adolescentis Monspeliensis, qui cùm perditè amaret mulierem, & ab eâ repulsam matrimonii litteris acciperet, subitò his perlectis concidit omni sensu, motuque destitutus, superstitè pulsu, sed debili, oculis clausis, respiratione placidissimâ; frustra præmisso cardiaco, emeticum sumpsit, post decem horas obiit. Observabat Ill. D. Fizes, Med. Prof. Regius.

Differt extasis vulgaris per flexilitatem artuum ab extasi catoche.

3. *Extasis cataleptica.*

Puella pagi St. Sebastien juxta Alesiam, 13. annos nata, per menses duos bis morbo sequenti afflicta fuit, observata à D. Privat Med. Doctore Alesiensi, à quo historiam accepi. Sedebat ea toto illo tempore noctu & interdiu, nulli interrogationi ullo signo, aut verbo respondens, pa-

rum cibi sumens, unde macilenta, cum pulsu parvo, raro, frigidula; alternis minutis noctu & interdiu brachia in crucis formam extendebat, prolatis his verbis vernaculâ linguâ: *Joannes, Joannes, Paradisum peto*; mox per minutum ululabat, atque demissis in genua manibus per duo minuta quiescebat, idemque deinceps iterabat; cum autem brachia erant extensa, ea rigida erant; ast digiti cataleptici flexibiles impressum à Medico situm servabant: à primo insultu ejus morbi usus lactis eam liberaverat, in altero obiit; parentes hunc morbum, ut solemne est inter rusticos, fascinationi adscripserunt. Hæc anno 1758. An hæc species differt à catalepsi melancholicâ? Vix credo.

A summo terrore syncopen, imò asphyxiam lethalem subito oriri probant plures observationes. Sic D. F. & Fauville, Doctores Medici juniores, ut rusticum ludibrio haberent, eum deduxere in amphitheatrum; rusticus ad conspectum sceletorum & instrumentorum stupefactus, sine resistantiâ, & nequidem prolato verbo, supra anatomicam tabulam extensus est; tunc Fauville prælectionem anatomicam simulans, cultri anatomici manubrio incisionem cruralem in rustici abdomine delineavit, atque statim miser in syncopen incidit; territi ipsi Doctores eum summâ cum curâ, ope cardiacorum, è syncope excitant, & ad se reversus æger gratias ipsis agens quod vitam sibi non abstulissent. D. Haguenot in simili casu olim carbonarium metu reapse extinctum esse asserit, & culpa in Chirurgiæ alumnos refundebatur.

4. *Extasis equina* Hippiatrîs; *la Faim vale*.

Est morbus equis non rarò superveniens, quo sensu, motuque subito orbantur, & stant in medio itinere, quemque inedia tribuunt mulo-medici, quos videsis.

XXVI. *Typhomania*, Typhomanie; *Coma vigil* Auctorum; *Agrypnocoma* Brendellii; *Modorra y Modorilla* Hispanis J. Peredæ; Græcis *Agrypnon coma*; *Marcor* Linacri; *Veternus* aliis.

Est simulatus aut apparens sopor cum pervigilio reali, vel sopor levis è quo ægri facile excitantur, cum delirio comitante.

Coma infomne, ait Gorraeus, lethargicis proprium, est illud in quo ægri vigiles manent, clausis tamen ferè semper oculis, nisi excitentur; tunc enim oculos attollunt, & tangentem respiciunt, liberèque tum sentiunt, tum moventur, atque etiam desipiunt, quod ipsis variæ imagines obversentur, quæ illorum mentes movent.

Dicitur typhomania à *typhos*, febris maligna, & *mainomai*, insanio.

1. *Typhomania febricosa.*

Est ea species quæ tritæophiæ, vel tertianæ accessum tertium, quartum vel quintum comitatur, de quâ fusè Torti, Werlhofius, Mortonusque egerunt, quamque primus observavit Mercatus.

Epidemica dicitur apud Hispanos, saltem Castellanos; viguit circa Nemausum anno 1761. Unicam observationem referre sufficiat.

D. de la Calmette, Præses Senatûs Metensis, quinquagenarius, per sex dies febre remittente alternis diebus, & cum frigore exacerbante correptus, somnolentus erat, & ad delirium pronus; septimâ die paroxysmus fuit solito major, delirio continuo, obscuro, cum sopore, quem per

intervalla stertor comitabatur, extremis frigidis, pulsu debili; accersor Nemausum ubi degebat æger, paroxysmus desierat, & quartus imminabat, quem tertio periculosiorem prædixi, & quem cardiacis, potissimum lilio Paracelsi cochleatim exhibito superare conatus sum; aderat enim per quinque horas frigus extremorum, pulsus exilis, sopor continuus cum stertore quasi apoplectico, facie cadaverosa; sed facile excitabatur sopor, atque tunc æger in seipso continuo mullitabat; periculum augebat debilitas, paroxysmi sexdecim horas excedebant, sudoreque terminabantur, lingua erat nitida, nulla nausea præcesserat; his ita se habentibus, arripui intervallum à paroxysmo quarto ad quintum, quod in vorandis kinkinæ drachmis duodecim fuit insumptum; hac enim solâ methodo quintus & haud dubiè lethalis paroxysmus præverti potuit; quo factò superfuit quidem pyrexia, sed cum pulsu magis evoluto; undecimâ die accessit aurigo critica, leve catharticum præscriptum est, & decimâ quartâ morbi die, æger apyretos fuit, & convaluit, cum summo omnium bonorum, pauperumque gaudio.

Is morbus non est reapse diversus à tritæophiâ apoplecticâ, seu tertianâ caroticâ Werlhofii; sed si curationem attendamus, verum hoc singulare est, quod æger cum sopore & stertore detineretur, facile tamen excitaretur, & tunc ad quæsitâ sæpiùs responderet, moxque obscure delirans in somnum & stertorem relaberetur; cum in caro & apoplexiâ æger alto sopore obrutus jaceat, nec quidquam audiat, loquaturve.

Illa eadem species stipatur quandoque febre verè intermittenti. Sic alter æger Nemausensis,

quem eodem autumnò adivi, sopore cum hemiplegiâ, aliisque symptomatibus laborans alternis diebus, surgebat è lecto apyretos; quinto tamen accessu agrypno-comatosus obiit: urina in utroque affectu erat intensè rubra; post adhibitum kinkina, stranguria ferè imminabat.

Hic morbus differt à lethargo, quod sit acutâ febre stipatus, & delirio non oblivioso.

2. *Typhomania continua*; *Lethargus* Hippocratis; *Coma lethargicum* Raimundi Fortis, *Consult. tom. 1. cent. 1.*

Differt à priori, quod continuò non per accessus, aut paroxysmos redeant symptomata soporosa.

In comate lethargico, ait R. Fortis, non abolentur actiones principes, nec sensus & motus; & interrogatis patientes respondent.

Typhomania continua vulgò habetur pro symptomate febrium continuarum, ut typhi, synochi, necnon remittentium, quarum paroxysmus à frigore non incipit, quæ proinde ope kinkinæ non sanantur.

Hic morbus delirio & somnolentiâ continuâ stipatur; cùm febris ad incrementum & statum pervenit, ægri continuò intra se deblaterant, & somniant; ast interrogati respondent sæpiùs, sæpiùs sese loco movent, magis tamen somnolenti, & quieti quàm in paraphrosine febrili, ita ut si malè vertat morbus, æger caroticus evadat, nec expergefieri queat.

Has omnes species Medici vulgò febres malignas nuncupant, & distinguere recusant; ast historia typhomaniæ febricosæ docet ipsos errare quàm periculosissimè, cùm in febricosâ kinkina ex orci faucibus ægros eripiat; in continuâ verò

vulgaria auxilia, ut phlebotomiæ, hyrudinesque sanguinem è cerebro revellentes, ptisanæ nitratae, cathartica pro re natâ solummodò profint.

Parotides supervenientes, & suppuratio aurium in hoc morbo salutaria sunt.

3. *Typhomania agrypnocoma*; *Subeth sahara* Arabum; *Coma vigil* Sennerti de somno præternaturali, cap. 2. Riverii lib. 1. cap. 3. *Phrenitis comatosa* Heurnii, cap. 17.

Est ea species in quâ ægri ad dormiendum continuò propensi, dormire videntur, clausis oculis, situ ad somnum composito; attamen vigilant & delirant, ita ut si eos tetigeris, statim oculos aperiant, & torve aspiciant, aut irascantur, iterumque delabantur in somnum qui variis somniis impeditur, ita ut vigilare cogantur.

Hanc speciem semel observavi, fortè tamen pluries vidi, raram esse intelligo; morbus est acutus, exiguâ febre stipatus, seu pulsu potius frequenti non valido; juvenis eâ laborans intra paucos dies obiit.

Curatio Riveriana optima videtur; cathartica & emetica nociva sunt, ni fallor, & cerebri phlogosis incusanda est, non verò ejus atonia.

Typhomaniacus Heurnii, qui caput Monacho juxta ipsum dormienti abscidit, furibundus erat; alii sunt pacati, quæ diversitas à temperamento & circumstantiis repetenda est, nec exigit divisionem typhomaniae in veterinosam & phreniticam.

4. *Typhomania verminosa* Brendelii.

Est species infantibus verminosis, & febricitantibus non infrequens; somniant, seu delirant, sæpiùs dormiunt, & multum negotii Medicis facessunt; morbi acuti infantum sunt periculosi; quippe, ut constat ex Actis necrologicis Paroeciæ

B. Virginis Monspelii, ex centum infantibus eodem die natis vix tertia pars, seu 33. quintum annum attingit; è contra à decimo anno ad quinquagesimum vix dimidio major pars moritur; adeoque mortalitas infantum esset octies major, si intra quinque annos dimidia tantum pars natorum moreretur, & cum moriantur duæ tertiæ partes, mortalitas est duodecies major infantum quàm adultorum; magnam verò infantum partem morbis acutis occumbere certum est, & periculum mortis in diversis ætatibus, diversisque morbis est in ratione compositâ ex mortalitate hujus morbi, & mortalitate hujus ætatis; ita v. g. si typhomania verminosa sit duplò periculiosior quàm est pleuritis, prior in infante involvet periculum 24. vicibus majus, quàm posterior in adulto.

5. *Typhomania Martinicana.*

Ea est quæ à scolopendriæ morfu supervenit, cum sopore, delirio, & tumore partis demorsæ, quo tumore aperto, seu suppurato, morbus sanatur. Scolopendriæ ea species est, quæ Martinicanis *Galere* dicitur.

XXVII. *Lethargus*, Léthargie.

Convenit cum typhomaniâ continuâ ratione soporis levis ex quo æger facilè excutitur, interrogatis respondet, & se loco movet: ab eâ verò discrepat ratione delirii merè obliviosi; lethargicus enim somnolentus est & torpidus, omnium utut recentium obliviscitur, & præ segnitie nihil curat.

Ad idem genus typhomaniam & lethargum reduci posse crediderim; maximè cum lethargus in

ore omnium frequens, in praxi sit rarissimus morbus, nisi pro morbo soporoso quovis sumatur. Ballonius definit lethargum concursum delirii continui, febris, soporis & oblivionis, *consil. libr. 2.*

1. *Lethargus à febre* Willisii, *obs. 1.*

Est ea species quæ febribus utplurimum continuis malè judicatis supervenit, vel eas sequitur, quam videre mihi contigit in vetulâ synochum passâ in lecto continuo jacente, segni, obliviosâ & somnolentâ cum amphimerinâ.

Hic affectus certè diversus est à lethargo Hippocratis, qui intra septem dies ægrum è medio tollit, & qui per empyema, id est, parotidum suppurationem, aut similem apostasim terminatur, observantibus Mercuriali & Riverio.

Vesicatoria occipiti admota sunt præstans in hoc morbo remedium.

2. *Lethargus pulmonicus* Ballonii, *consil. lib. 2.* Baglivi, *de raris pulmonum morbis*, pag. 91. & 371. *Pulmonia lethargica* Hippocrat. *lib. de morbis.*

Invadit pulmonia cum lethargo statim in ipso morbi initio; oritur à pituitâ putri, & viscidâ pulmones fiderante; tussis tenet cum sopore; cum moriturus est æger, alvus liquefcit; non est proficiendum huic lethargo per cephalica, aut per spirituosâ, sed per expectorantia, putrem lympham & viscidam educentia; phthifici sæpè in decursu morbi lethargici evadunt, ut vidi post Baglivum.

3. *Lethargus à narcoticis* Willisii, *de Lethargo.*

Diversi sunt effectus venenorum narcoticorum pro dosi veneni, pro hujus specie. 1°. Pro dosi. Nuper Monspelii plures nefarii capti sunt, qui viatores exspoliaverant propinato vino, in quo semina daturæ stramonii contrita & infusa fuerant;

fassus est autem eorum dux plures ab eo veneno interemptos esse, cum veram veneni dosim ignorabat, atque ea dosi nimia lethargum inducebat; dosi verò minor tantummodo paraphrosynem minimè lethalem in benè multis, quorum aliquot ipse interrogavi, creaverat.

A majori dosi opii lethargus etiam inducitur, non rarò lethalis, cum pulsu debili, facie lividâ, stupore & sopore summis; minor autem dosi potissimum assuetos quandoque exhilarat, reficit, leviter inebriat; quod etiam de vino dictum sit, ut norunt omnes.

2º. Pro diversâ specie veneni, diversa sunt symptomata, alia datura, alia hyosciamus, alia belladonna, opium, vinum, conium, seu cicuta major, physalis somnifera, odor mandragoræ, narcissi, &c. producant non satis adhucdum observata, aut distinctè descripta. Forestus à vino apoplexiam, Willisius paraphrosynem, alii alios morbos ab iisdem venenis inductos viderunt.

In his autem casibus venenum emeticis est expellendum è primis viis, dein tincturâ, aut pulvere castorei, cum vino, lilio Paracelsi, aliisque cardiacis, necnon aceto utendum est.

Lethargus traumaticus Willisii, seu à capitis ictu, vulnere, ad carum videtur attinere, & *lethargus typhodes* Willisii idem est morbus cum typhomania continuâ, seu febrem acutam, aut synochum comitante.

4. *Lethargus cephaliticus.* Vide Foresti obs. 11. libr. 10. de cerebri morbis. *Lethargus apostematodes* Pathol. method.

Est lethargus acutus à cerebri inflammatione gangrænodæâ dependens, seu cephalitis soporosa.

Puer profundissimo somno detentus, hemiple-

xiâ lateris dextri videbatur laborare, neque movebatur, neque sentiebat, nec respondebat; ast subinde garrere videbatur mussitando quæ nemo intelligebat, quarto die obiit; secto cadavere, non vermes inventi sunt, ut putabant, sed cerebri & cerebelli pars dextra saniosa, putrida, corrupta, sphacelosa. Differt hic morbus à cephalitide per altitudinem soporis, & absentiam oblivionis, quæ oblivio supponit aliquam vigiliam, demùm valdè affinis est cum typhomaniâ verminosa.

5. *Lethargus arthriticus* Willisii.

Lethargus periodicè repetens five hydrops cerebri. Carol. Pison. *Morbi à serosa colluvie*, pag. 93.

Præsul arthritidis paroxysmis quotannis obnoxius cum febre versus septimum diem patiebatur lethargum, qui unam aut duas hebdomadas perseverabat, doloribus somno locum cedentibus, ex quo non excitabatur, nisi ad potum, cibumve sumendum. Huic sopori se adjungebat tremor totius corporis; sed ita latens ut se pulsu tantùm convulsivo proderet, ille verò tremulus motus sopito accedebat, vigilantì minimè; oculi erant conniventes, immobiles, ac madentes, facies tumida ac decolor, nisi ratione febris genæ rubeant; corpus erat enerve & elumbe. Præterea ingens mentis stupor, perpetua sui negligentia, & necessariarum rerum oblivio; nil agebat aut annuebat æger, nisi perpetuò excitatus aut compellatus, per tres vel quatuor annos arthritidis recursus hic morbus comitatus est, usque ad mortem: hic sopor depingitur ab Hippocrate *Coacorum sect. 1. 4. sent. 26.*

Mihi autem evidens apparet principium hujus

morbi fuisse materiem arthriticam cortici cerebri impactam, & sensim intra quindecim dies resolutam; & gratis hydropem cerebri à Carolo Pisone accusatum fuisse.

Differt hic affectus à caro quod erat tantum magna dormiendi cupiditas, non profundus & insuperabilis sopor; à cataphorâ per febrem comitem.

6. *Lethargus à frigore* Petr. Borelli, *centur. 1. observ. 52.*

Arnardus Coquus Castrensis, qui erat vitrivorax, seu impunè vitrum vorabat, frigora nivis initi- nere perpeffus, incidit in lethargum. (*Vide typhomaniâ à frigore.*) Per plures dies instar mortui & cum metu suffocationis non mediocri fuit.

Borellus adhibuit vesicantia, cucurbitulas scarificatas, sternutatoria & tandem castorei scrupulos duos, & scammonii scrupulum unum, cum oxymelite pro duabus dosibus, & sic sanatus fuit. Utrum verò lethargus sit an carus dubium mihi videtur? Cùm Veteres hæc nomina indiscrimin- tim usurpaverint.

XXVIII. *Cataphora. Coma somnolentum* Auctorum. *Subeth* Arabum.

Cognoscitur ex somnolentiâ continuâ, sine febre, sine delirio, ex quâ æger excitatur, res- pondet, oculos aperit, se movet, rursusque obdormiscit.

Differt à *typhomaniâ* & *lethargo*, quia cata- phoricus non delirat; ab *apoplexiâ*, quia non stertit, nisi morti proximus; à *caro*, quia caro- ticus febricitat, non cataphoricus.

1. *Cataphora*

1. *Cataphora somnolentia. La somnolence. Somnolentia continua Willisii, cap. 4. Diathesis soporosa quibusdam.*

Hæc species est habitudo dormiendi interdum ultra quam fert ætas. Infantes siquidem quò juniores sunt, eò plus dormiunt; senes verò vigilem magis degunt vitam; unde adagium *juvenis vigil, & vetus soporosus, uterque morti proximus*, quod quandoque falsum est. Somnolenti quoad reliqua satis valent, benè edunt ac bibunt, foras obambulant, res domesticas mediocriter curant, attamen inter loquendum aut ambulandum aut edendum etiam nec satures subinde nutant, & ni ab aliis fuscitentur, mox somno obruuntur, atque hoc modo non solum dies aliquot aut menses, sed per plures annos, ut de Epimenide fertur, somnum ferè continuum dormiunt.

Humiditas non altè insidens cortici cerebri vulgò incusatur: hic affectus quandoque ad ultimum senium sine ullo periculo comitatur; interea quia dimidia pars vitæ ab hoc frustranea evadit, & inde, ni obviam eamus, pejora subsequi possunt, huic medendum est, selectu præsidiorum sanitatis, ut potu caffè, alimentis siccis, odoratu spirituosorum, ut salis volatilis armoniaci, potu cerevisiæ, diureticis onustæ, infuso theiformi florum salviæ, betonicæ, pileolis aromaticis, tabaco, similibusque; præmissis etiam phlebotomiâ & catharsi.

2. *Cataphora coma. Le Subeth. Coma somnolentum Auctorum. Lethargus vulgi. Subeth asarim Avicennæ.*

Sopor est gravis, ore hiantæ, maxillâ inferiori demissâ, oculis clausis, facie sæpius pallidâ, pulsu raro, quandoque depresso, artubus omnibus flaccidis; mortuis similiores sunt

ægri quàm vivis ; à vellicatione fortiori aut punitione suscitati oculos aperiunt , astantes circumspiciunt , interrogatis respondent ; attamen mox iterùm dormientes nihil curant , & non nisi acriter excitati oblata deglutiunt. Hinc multum discrepant à somnolentis , nec enim per intervalla obambulant , aut colloquia miscent.

Ex his comatosi alii , ni succurratur , intra aliquot dies moriuntur , accedente respiratione stertorosa , quæ in reliquo morbi decursu ferè inconspicua est & placidissima : alii verò per menses aut per annos dormiunt , qualem memorat Hombergius in Actis Academiae Parisinae anno 1707. quæ quidem varietas *cataphoræ chronicæ* nomen mereatur ; verùm quo modo ab initio discerni possit , à priori inquirendum restat.

Huic morbo acuto obnoxii sunt senes , etiam si nulla causa evidens saltem sufficiens cognoscatur , & nulla crapula , nulla urinæ , fontanellæ suppressio ; in hoc magnus est sanguinis lentor , qui per mechanicas corporis succussiones discutitur aliquandiu ; hoc plebs ipsa novit , quæ comatosos hinc & inde humeris comprehensos ambulare , & saltare cogit , aut fasciis infra lumbos trajectis mollius exagitant sursum deorsum : huic auxilio par est & utilior vomitio per artem excitata , catharsis acris huic succedens ; julapia cephalica & cardiaca interpolata , frictiones , vellicationes , sternutatoria , antisoporosa , ut castoreum , karabe , vesicatoria , spiritus cornu cervi , fuliginis , salis armoniaci , &c. varietates hujus speciei sunt

3. *Cataphora scorbutica. Coma somnolentum scorbuticum* Frider. Hoffmanni , *observat.* 2.

Cognoscitur ex urinâ rufescente , absque siti ,

ex prægressâ corporis lassitudine, crurum dolore; febribus intermittentibus, pulsu debili, &c. verum ea signa cachexiam potius quam scorbutum designant.

4. *Cataphora arthritica*; *Coma somnolentum chronicum à repulsâ podagrâ* Frider. Hoffmanni, obs. 9.

5. *Cataphora exanthematica*; *Coma somnolentum à repulso erysipelate* Frider. Hoffmanni, obs. 3.

6. *Cataphora hydrocephalica* Schneider. *de Affectibus soporosis*, pag. 24. Boneti, *Sepulchret. obs.* 9. pag. 157. Tom. I. item 7^a. 8^a. 10^a. 11^a. 12^a. 13^a. &c.

Est species quæ à feri exundantia in diversis capitis partibus dependet, sive ille hydrocephalus externus vel internus spontè accesserit, sive à suppressis alvi fluxibus, urinis, fontanellis, &c. ortum duxerit.

7. *Cataphora chronica* Hombergii, *Hist. Acad. Paris. anno 1707*. Vide Suidam *de Epimenide*. Semestrem Cataphoram sine sensu & motu narrat Hombergius.

Somnolentia diurna non rarò procedit à pervigilio nocturno, quod observandum est, ita ut hic affectus sit tantum somnus inordinatus.

In convalescentia à morbis acutis somnolentia est salutaris, uti initio febrium periculosa est.

8. *Cataphora timor* Spigelii, *de Semitertiana*.

Timor est morbus in Germaniâ & Pannoniâ frequens, quem sic vocant Austriaci, Moravi, & Styrii; ille inter apoplexiam & epilepsiam quodammodo ambigit. Cadunt enim ægri velut apoplectici sine sensu, non tamen motu privantur, sed non convelluntur ut epileptici, nec discusso morbo paralyfim alicujus partis incurrunt. Hunc morbum ipse bis vidit Werlhofius Hanoveræ. Cum

sopore artus anxie jactantur. Hic affectus se comitem dederat accessibus febris intermittentis, eumque ope kinkinæ debellavit ille illustris vir.

XXIX. *Carus*. Assoupissement carotique. *Apoplexia minor* Auctorum. *Caros* Græcis dicitur; à *Caroustai*, gravari. *Gravitas* Theod. Gazæ. *Percussio* Possidonii apud Aetium. *Marcor* Celsi. *Pressura* Coëlii Aureliani, *de acutis*, c. 2. *Torpor* Latinis. *Stupor* quibusdam. *Gravis dormitatio* Rhasis. *Sopor* Mercurialis.

Carus cognoscitur ex somno altissimo, vix excitabili & respiratione tacitâ pacatissimâ.

Differt à *cataphorâ* 1°. quia carotici vix ac ne vix quidem penitus excitari possunt à somno, nisi sanentur.

2°. Quòd excitati per acres vellicationes oculos aperiant, sed nec moveantur, nec interrogatis ferè respondeant, rursusque in soporem delabuntur.

3°. Quòd *carus* sit morbus acutus paucorum dierum, sæpiùs cum febre, faciei rubore, oculis semi-apertis.

Ab *apoplexiâ* discrepat in eo, quòd carotici non stertant, sed pacatissimè, rarissimèque respirant; unde definitur à Mercuriali somnus longus, profundus, ægre excitabilis, cum facultatum principum, & præsertim imaginationis læsione, sine respirationis detrimento. Notate verò in typhomaniâ & lethargo imaginationem lædi, cum detur in ipsis delirium; minimè verò in *cataphorâ*, *caro* & *apoplexiâ*. De cætero ægri om-

ninò prostrati, & flaccidis artubus jacent, ut in apoplexiâ.

Qui omnes sopores ad unum genus referunt, & carum, cataphoram, apoplexiam, lethargum, &c. pro totidem ejus speciebus habent, illi maximè errare mihi videntur, cum pro genere habeant ordinem, & ipsi admittant cujusque speciei alias species, quod est peccare in regulas logices; quidquid enim sub se species immediatè comprehendit, id pro genere habendum est. Quondam fortè cognoscent Medici diversitatem fedis affectæ in quolibet genere, quondam clariùs innotescant principia & remedia cuique speciei convenientia, & clarior erit specierum, generumque distinctio; interim cavendum est ne nomina confundantur.

Theoria quorumcumque generum ita hætenùs est abdita, ut quæ de hac protulerunt eximii aliunde Auctores, ut Willisius, Bellinus, Hoffmannus, sint merè gratuita & fictitia; ab hac itaque theoriâ abstinendum satius esse puto, quæ non nisi fortuito in veram praxim manuducere potest: empirica itaque praxis ex historiâ morborum & theoriâ classicâ deducenda est.

Cari pyrethici.

I. *Carus spontaneus; Apoplexia minor sanguinea Riverii. Carus omnium Auctorum; Aphonia Hippocratis.*

Est ea species quæ à cephalalgia & vertigine initium ducit, cum pyrexia auctâ continuâ, faciei rubore, corporis calore, pulsu frequenti & forti; hic morbus plethoricos, crapulosos, seu intemperantes, adultos, gravidas adoriri consuevit,

nausea sæpè antecedit , quæ gravi cephalalgiaë tribuenda est ; cùm lingua aliunde nitida est , nec ullam saburram in ventriculo designet. Observandum est pulsum omnem in morbis soporosis evadere solitò rariorem, ita ut pro frequenti habendus sit in caro , si nativam frequentiam obtineat.

Hic morbus vulgò exigit plures è brachio & pede phlebotomias , interpositâ magnâ dosi tartari emetici ; febris ad synocham attinet ; & morbus hemiplegiâ quandoque solvitur , ut apoplexia , vel remediis apoplexiæ sanguineæ cedit , secus convulsionibus supervenientibus ægrum è medio tollit.

2. *Carus febrilis* Sydenham. pag. 238. & 395. *Cari* 2^a. & 3^a. *species* Frid. Hoffmanni , cap. 2. n. 5.

In tritæophiâ & hemitritæo quæ autumnò ludit per plures dies sub formâ tertianæ , nec non in continuis malignis seu typhis , circa vigorem morbi quandoque accedit illa species cari quæ videtur pendere à nisu naturæ ad parotidum exclusionem , aut ad sanguinis criticam ex auribus , naribusve ejectionem , quippe in hoc morbo parotides nunc feliciter , nunc infeliciter succedentes vidi. Ea autem species longè discrepat à typhomaniâ febricosâ in eo quod 1°. typhomaniam febricosam comitatur somnus levissimus facile excitabilis cum delirio. 2°. Quòd typhomania febricosa inducitur à veneno febris intermittens , quod kinkina ante tertium quartumve paroxysmum magnâ dosi assumptum valet abigere , in caro febrili sopor est profundus , lingua , labia , dentes , nigredine ficcâ conspurcantur , nec sopor altus tertium , quartumve paroxysmum attingit , sed longè tardiùs accedit ; emetica initio &

cathartica repetita, præmissis phlebotomiis hunc soporem avertunt aut tollunt. Licet Torti & Werlhof. tertianam caroticam memorent, accuratiori factâ indagine existimo non caroticam, sed typhomaniacam esse illam febrem.

Carus febrilis differt à spontaneo, quòd in primo febris oritur cum rigore & horrore, in spontaneo pyrexia sensim accedit sine his præludiis, & sine frigore subitaneo exacerbatur secus ac in febricoso.

Videntur cari febriles cum hemiplegiâ & febre synocho, aut etiam typho, ægri sitim rarò sentiunt; ast lingua successivè exsiccata, arida, dein nigrescens, motus febriles identidem crescentes, calor corporis, ostendunt à materie biliosâ, acri & veluti febrili infarciri vasa cerebri & medullæ spinalis. Hemiplegia ritè succedens ægri mortem ad annos procrastinat; sed ægri illi emaciantur, & apud eos non ita insistendum est sudorificis, ac si pituitosa foret hemiplegia.

3. *Carus febricosus* Werlhofii, *Obs. de Febrib. s. 1.* & 3. Montalti *Synops. de Caro. Galen. Comm. in prorrhetic. 1. paragr.* Vide quæ de *apoplexiâ febrili* scripta sunt.

Carus iste intermittentium accessu primo, aut secundo prænunciatus, tertio invadit, & funestissimus est.

Cura in paroxysmo non multum soporoso, remedia tantum temperantia & reficientia, cum spiritu volatili acido & infuso theæ, ad expectandum paroxysmi exitum exigit, cantharides etiam cruribus admoveere consultum est; verum finito paroxysmo remedia generalia præsto sunt adhibenda, ut phlebotomia, emeticum, cathartica, modò sint indicata; sæpius phlebotomia é

pede necessaria est, emeticum ex unciâ unâ vini emetici non ausus est ineunte paroxysmo dare Werlhofius; alvum si opus est solvit pulpa tamarindorum in fero lactis, si fervor fit, nec non clysmata multum nitrata cum vino emetico, aut infuso colocynthidis & kinkina.

In paroxysmo ipso vesicatoria plura ad carpos, nucham & caput rasum, phlebotomiam, sternutamentum, ex helleboro vel turpetho minerali, frictiones, &c. præscribimus. Radcliff in soporosis resinæ jalapæ scrupulum præbebat; alii jugularem, alii arteriam temporalem secant; alii plantas pedum adurunt; Eugalenus succum nasturtii aquatici potandum præbebat; cui adjungit Werlhofius spiritus salinos volatiles.

Si sopor cum paroxysmo non evanescat, aut æger sit typhomaniacus, hemiplecticus, febre inflammatoriâ detentus, de eo conclamatum est, aut saltem kinkina non convenit; secus verò quanto citius, & tertiâ quâque horâ pulvis ad drachmam unam est devorandus; ita ut uncia una intra duos paroxysmos sit assumpta, potu theæ superaddito; si interea phlebotomiæ aut catharsis necessitas interveniat, suspensus kinkinæ usus, deinceps revocabitur, imminutâ post periculum dosi.

Observatio. Vir triginta annos natus, tertio febris tritæophiæ paroxysmo per octo horas anticipante in profundissimum soporem delabitur, stertens, nil deglutire valens, ore licet hiant; præscribitur phlebotomia præmissis vesicatoriis, Chirurgus venam secare non ausus est; interea deglutire valuit æger, præbetur kinkinæ drachma, dein alvus spontè solvitur, sudor prorumpit; sumpto potu theæ æger oculos aperit stupefactus, quovis bihorio kinam sumit, largiter sudat; finito

fudore, vena pedis aperitur, vesicatoria applicantur, kinkina ex succo nasturtii aquatici cum spiritus vitrioli volatilis guttis quadraginta, & spiritus salis armoniaci guttis viginti mixtum deglutitur; paroxysmus rediit, nec anticipavit, cum somnolentiâ tantum & levi delirio, post sex horas sudore infecuto, febris abiit. Werlhof. *ibidem* pag. 106.

4. *Carus ischuriosus* Boneti, *Sepulchret. obs.* 15. *Coma ex ischuria* Velschii, *obs.* 1. & 64. Nicolai Tulpii, *lib.* 2. *obs.* 45. Beverovicii, *de Calculo, cap.* 9. Fel. Plater. *obs.* p. 804.

Illa species est secundaria, & supervenit ischuriæ, five veræ, five spuria, ob urinæ refluxum; unde sopor cum siti, calore manuum, febre, subsultu, dein tendinum & morte. Hoc morbo charissimus parens obiit 90. annos natus, & cum paracenthesim vesicæ debuisset instituere Chirurgus, catheterismum ita imperitè instituit, ut urethram & simul rectum intestinum perforaverit. De paracenthesi vesicæ in hoc morbo conveniente videbis recentiores Chirurgos, qui stylo tricuspide, curvo, vaginato perinæum perforant.

5. *Carus traumaticus* Bonet. *Sepulchret. obs.* 22. *ad* 28^{am}.

Est ea species quæ à principiis mechanicis externis dependet, ut à vulnere, contusione, fracturâ capitis.

Cognoscitur ex astantium relatu, ex capitis accuratâ inspectione, tegumentorum ejus tumore, echymosi, ossium crepitatione, maxime si incisis tegumentis, raso pericranio, rimosum inveniat cranium; si æger à percussione illicò lapsus; in soporem inciderit, vomuerit, sanguinem naribus, auribusve fuderit, accedit febris acuta,

442 G E N E R A E T S P E C I E S

calor, rubor, secto cadavere inveniuntur sanguis, pus, sphacelus, depressio laminarum cranii, contrahituræ, &c.

Curatio exigit repetitas è brachio, pede, collo, phlebotomias, potum diluentem, antiphlogisticum, iuscula tenuia, rara, situm capitis acclivem, clysmata refrigerantia, & auxilia potissimum chirurgica, trepanum scilicet, aut operationes ipsi affines, de quibus consulatur Heisterus, Dionis, aliique de fracturâ cranii.

Egregia extat observatio cari in quam mendicus incidebat quoties paulò fortiùs sibi premi meningis fineret, quas à carie denudatas ostendebat. A trepano imperitè instituto, & inde compresso cerebro carum obortum observavit Galenus, dein Mercurialis.

6. *Carus arthriticus* Musgrave *de Arthritide*, cap. 16.

Est ille quem materies arthritica, ut aiunt, repulsa vel ascendens infert, seu qui arthriticis sine causâ aliâ evidenti, præter doloris cessationem accidit, quique dolore pedes iterùm repetente, spontè evanescit.

7. *Carus verminosus* Sennerti, cap. 31.

In orphanotrophæis nil est vulgatius quam infantes caro verminoso correpti cum febriculâ, genarum robore fugaci, sopore profundo, odore acido-dulci, qui sumptis emeticis vel catharticis lumbricos ejiciunt; in cadaveribus sæpiùs invenierum in cerebri sinubus, & lumbricos in intestinis; ante mortem verò convelluntur. *Vide Ecclampsiam verminosam.*

8. *Carus variolosus* Sydenhami *de Variolis*, pag. 85. 97. & 395.

Est sopor profundus, qui in quolibet variolæ

tum discretæ, tum confluentis statu, supervenit à nimio sanguinis fervore; talis est sopor, ut æger fermè nunquam evigilet, nisi continuo pulsu excitatus, in quo casu sanguinis ventilatio per phlebotomiam, & potus refrigerans potissimum indicantur. Pressio corticis cerebri à sanguine fortiùs vasa ultima distendente videtur hujus morbi principium.

Cari Apyreti,

Seu qui sæpiùs sunt cum pulsu pacato,
non concitato.

9. *Carus hystericus, Suffocation hystérique; Præfocatio uterina* Latinorum; *Strangulatus ex utero* Roderici; *Apnæa* Heraclidis; *Pnix hystERICA* Galeni; *Suffocatio mulierum* Plinii; *Vulvæ strangulatus* quibusdam; *Flatuosa refrigeratio* Sorani; Plebi *Mal de mere*, olim *l'Amarry*, Joubert.

Est subitanea omnis sensûs & motûs feriatio, cum respiratione vix sensibili, pulsu depresso, partium refrigeratione, maxillis invicem firmiter conniventibus: paroxysmos verò præcedunt sæpiùs pathemata vehementia, & metus mortis, necnon sensus strangulationis, dysphagiæ, globi in abdomine volutantis; post paroxysmum verò sæpiùs ægrè declarant se loqui, nec movere potuisse, ast prolata obscurè audivisse, quod etiam gestu in insultu significant.

Hic morbus utut frequens à nemine fuit fideliter descriptus, quia omnes causam loco phœnomenorum tradidere. Sic Paulus Ægineta, quem ferè omnes Veteres imitati sunt, hunc definit per recursum uteri ad superiora; sensus angustiae in faucibus, de quo antea, postea conqueruntur

ægrotantes , ad figmentum illud Medicos induxit ; & ex hoc figmento factum est ut *præfocatio* habita sit tanquam essentialia symptomata , licet non magis videatur præfocari mulier in hoc morbo , quam in syncope ; respiratio etenim est ita pacata , ut vix percipi possit , totumque corpus immobile est ; unde Moschio hunc definivit respirationis impedimentum , cum omnimodâ quiete , & Heraclides *apnæam* nuncupavit : majori quidem jure apoplecticos diceret præfocatos , cum in ipsis respiratio sit sublimis & stertorosa ; ast in caro hysterico tam quietum est totum corpus , ut ægræ mortuis sint similes , observante Mercuriali. Fateor plures morbos hystericarum spasmodicos esse ; sed etiam si in caro dentes strictè invicem cohæreant , illud à refrigerio faciei & maxillarum pendere videtur , atque in syncopticis refrigeratis accidit. Baglivus refrigerium in occipite pro symptomate essentiali habet ; alii pulsum tensum & constrictum , multis supervenit urinæ limpida copiosa emissio , & paroxysmus à pathemate determinatur.

Hic morbus vulgò tam contemnitur ab astantibus , quam exhorrescitur ab ipsis ægris , & sæpissimè fumis foetidis , castoreo , ruthâ , &c. discutitur ; verùm tamen constat multiplici observatione eum in asphyxiam hystericam abiisse , & pro mortuis habitas illas asphyctas humo mandatas fuisse , alias reapse occubuisse.

Viros etiam huic morbo obnoxios , hypochondriacos scilicet , memorant Mercurialis & Montanus , quos quidem anginae hystericæ expositos tantum vidi ; aliud est verò angina hystERICA , aliud carus hystericus , licet à multis confundantur ; in insultu phlebotomia , sed parca minimè

est repudianda, licet repetitæ evacuationes hysteris noceant, hac institutâ pulsus resurgit; interea linteis calidis, potu cardiaco & antihysterico, fumis foetidis, residuum insultus discutitur.

10. *Carus à plumbagine. An Varietas Cari à narcoticis?*

Infectores qui decoctum plumbaginis Europeæ *Linnæi* parant in magnis lebetibus, ut colorem *paleaceum* flavum obtineant, non nisi per sex horas huic operi incumbere possunt, secus incidunt in carum cephalalgia gravi designatum; folia hujus plantæ caustica sunt eximia, cimum venena, canceri remedia, &c.

11. *Carus à pathemate.*

Adolescens viduam amans perditæ, & ejus obtinendæ longâ spe demùm excidens, accepto repulsæ nuncio per epistolam, procubuit humi sine sensu cum lentissimâ respiratione, pulsu sano, sed subdebili, oculis clausis; accersitus Medicus præscripsit cardiacam, & simul emeticam potionem, incassum; eâdem die æger occubuit. An catalepsis à Tulpio relata idem erat morbus? Sed artuum laxitas repugnat.

12. *Carus ab insolatione, Coup de soleil.*

Est omnium sensuum & motuum cessatio, pulsu & respiratione pacatissimis, imò imminutis, artubus omnibus flaccidis, colore tamen & calore remanentibus, quam aliquoties observavi in puerulis qui ad solem diu steterant aut dormierant, nec poterant ab hoc sopore excitari; lethalis toties fuit hic morbus & brevissimus; phlebotomiæ repetitæ, frigida capiti admota sine successu adhibita sunt, pulsus erat minimè febrilis; secto capite nil læsi inveni.

13. *Carus hypochondriacus; Apoplexia hypochon-*

driaco-spasmodica Frid. Hoffmann. *consult. centur.*
1. cas. 19. Vapeurs hypochondriques, Pomme obs.
9. Essai 1760. Evanouissemens vaporeux.

Nuncupetur carus hystericus, per me licet, etiam si viros aggrediatur, non repugnabo. Verum ab apoplexiâ discrepat, quod nullo stertore stipetur: imò est vera angina hystERICA latens sub cari phœnomenis; etenim cùm æger ad se redire incipit gestu, dein loquelâ pectus, collum, linguamque laborare innuit, se nihil deglutire posse, pectus, gulam & tracheam arteriam graviter sibi constringi significat, aut scribit; in paroxysmo repentè rationis, sensuumque exercitium tollitur, nec respirare, nec deglutire valet, omni movendi & vociferandi potentiâ orbatur, sui tamen est conscius, sed astantibus nullius sensûs signa valet edere. In casu Hoffmanni venæ in manibus & facie solito calidiori & rubicundiori turgebant, pedibus refrigeratis, pulsus tardus, languidus ob plethoram. In casu D. Pomme successit hemiplegia spasmodica ipsi dicta.

Cura exigit phlebotomiam, cujus ope emittitur cruor spissus, cui diluendo allaborandum est, vomitus levissimis emeticis concitari potest, modò aquâ pulli simul erethismus leniatur; clysmata etiam in usum vocari possunt; potus ex nitro, & liquor mineralis anodynus Hoffmanni indicantur. De cætero *vide* Hemiplegiam hystericam.

14. *Carus à narcoticis* Sennerti *de Caro cap. 31.*
 Venena narcotica hanc speciem inferunt.

Opiata omnia majori dosi, apud inassuetos, ore assumpta, vel in podicem clysteris formâ injecta, imò, ut observavit D. Bouillet, opii tinctura toti pectori illita; sic notum est plures impios sibi mortem magnâ laudani dosi ingestâ,

conscivisse; ab hyosciami & daturæ stramonii tum feminibus, tum radicibus minori dosi paraphrosynem cum aphonîâ, majori dosi cataphoram, ac aliis carum accidisse ferunt, sed genera horum morborum non satis distinxere autoptæ observatores.

A vino, cerevisiâ uberius assumptis certè apoplexia, aliis carus, aliis paraphrosyne supervenit; à vapore musti fermentantis, quem *Gas sylvestre* vocant Chemici, subito asphyxiâ lethali ademptos esse plurimos constat.

A tarantulæ puncturâ carum accidisse pluries asserit Baglivus; ab aspidis ictu Cleopatram soporata fuisse narrat Plutarchus.

A fumo carbonum extinctos, & caro prius affectos ipse vidi; caroticos eos, non verò apoplecticos describit Marc. Donatus, *lib. 12. cap. 6. Vide Schenckium lib. 1. cap. de apoplexiâ ex fumo carbonum.*

Curatio. Si ore assumpta sint opiata, illicò vomitorio sunt rejicienda; si pulsus vigeat, aut haustus carbonum fumus, phlebotomia instituenda ac repetenda, & in utroque casu aceti vapor naribus hauriendus, oxicratum propinandum, pulsu languente ad liliū Paracelsi, vinum generosum, & cardiaca sudorifica confugiendum, addito castoreo.

15. *Carus à frigore Montalti Synopsis. Vide asphyxiam congelatorum. Lethargus ingens Petri Borelli observ. 52. centur. 1^a.*

Qui in septentrionalibus per campos nive obductos iter faciunt, ut accidit exercitui Gallico dum Pragâ excederet, Imperialibus retro insequentibus, non solum extremorum sphacelum patiuntur, verum etiam tantâ dormiendi cupi-

ditate tenentur, ut præfenti vitæ periculo non abfterreantur à fomno; hinc alto fomno in mediâ nive correpti dormiendo moriuntur, nifi amica manus eos excitet, & calor aliunde excitatus eos vitæ reftituat; quod teftantur fe multoties vidiffe qui hos milites ducebant amici non pauci: quis credidiffet in tantâ frigoris & doloris eum vulgò comitantis violentiâ quemquam à fomno feffe expedire non poffe.

Erraverunt Veteres, ut Duretus, Erato, alii-que qui afferebant à ligatis carotidibus arteriis carum induci; factò pluries in canibus experimento, vidi ipfe apud D. Emmet, Medicinæ ftudiofum, canem cujus ambæ carotides arctiffimè ligatæ fuerant, & omnino obliterated, per quinque dies fine ullo fopore infolito vixiffe.

16. *Carus ab Hydrocephalo* Lamotte, *des Tumeurs obs.* 107 tom. 1. pag. 485.

In illo cafu præter foporem profundum aderat respiratio brevis & frequens; quæ in aliis fpeciebus eft rarior folito; fumma erat virium proft ratio & alvi conftipatio; fruftra præfcriptis emeticis, phlebotomiâ, cucurbitulis, obiit ægra.

Cadavere aperto multum ferum in cerebri finibus effufum, hydrothorax etiam; & origo mali erant duæ tresve lupiæ febo vel pure turgidæ infra aortæ curvaturam locatæ, ovi gallinacei magnitudinem adæquantes.

17. *Carus Nyftagmus.*

Eft carus fubitò fuperveniens, omnem fenfum & motum artuum intercipiens, pulfu & refpiratione pacatiffimis, cum nictatione veloci & continuâ ciliorum.

Hunc morbum bis obfervavi, nullibique defcriptum vidi. Mulier pinguis, delicatula fubitò incidebat

incidebat in eum statum, & tranquillè sedens per horæ quadrantem hanc eclipsim omnium sensuum patiebatur, pulsu, colore & calore, totiusque corporis flexilitate integris, sed utriusque oculi, non palpebræ, cilia tantum, motu velocissimo agitantur, respiratio erat vix conspicua; discussio accessu, velut è somno ad se redibat, de gravitate capitis conquesta pristinæ sanitati restituebatur; remedia antihysterica nullum effectum fortiebantur: an ad hystericum carum referenda hæc species?

X X X. *Apoplexia*, Apoplexie, ab *apoplettein*, desuper percutere; *Aphonia* Hippocratis *aphor.* 51. 7. &c. *Fluxio frigida*, seu *Nylsbred* Ægyptiorum; *Hasselquist*, Iter Palæstinum; *Apilepsis* Heurnii *de morbis capitis*, pag. 143. Ægri *Apoplectici*, *Syderati*, *Attoniti* vocantur.

Cognoscitur ex somno profundissimo, vix excitabili, cum stertorosâ respiratione, & artuum omnium laxitate.

Sive subito, sive gradatim fiat morbus, non inde generis est diversi. Apoplexia agonistica, seu quæ plures moribundos affligit, gradatim accedit; quæ subito fit, est apoplexia sanguinea, aut pituitosa, quam solam Auctores innuunt, & ab hoc genere secundarias immerito excludunt.

Ratione stertoris apoplexia discrepat à cataphorâ, caro, syncope, asphyxiâ, &c. Ratione profundissimi somni differt à lethargo, typhomaniâ; per artuum omnium laxitatem distinguitur ab epilepsiâ, catochô, catalepsi, extasi, &c.

Quæ de inæquali corticis cerebri compressione docent Scholastici ad explicandam apoplexiam, non satis cohærent cum legibus Physices; in apoplexiâ traumaticâ v. g. à fracturâ cranii, certum est partem cerebri immediatè à laminis osseis depressis comprimi fortius quàm partes ab eo loco remotas; ergo inæqualis est compressio, & tamen subitò sensus & motus omnes feriantur; mallem dicere cum Willisio, & Antiquis statim ob gravissimam labem inductam ab animâ perterritâ retrahi, aut cohiberi fluidum nerveum, ut in simili casu accidit illicò à gravi metu omnes artus stupere & flaccescere, crescente verò infarctu cerebri intercipitur mechanicè illius fluidi influxus; sed usquequò theoria satis exulta sit, fidæ & accuratiori morbi historiæ incumbamus.

1. *Apoplexia sanguinea* Sennerti, *Apoplexie de sang.*

Ea est quæ sanguineos homines sæpiùs sexagenarios adoritur cum signis plethoræ, sive ægri sint corpulenti, collo brevi, sive macilenti, sive plethora sit vera ab ingestis copiosis & suppressis evacuationibus sanguineis; sive plethora sit commota, ut à febris, iræ impetu, exercitio immodico: hanc comitatur initio color faciei floridus, aut atroruber, calor, pulsus plenus, licet progrediente morbo color & calor recedant, eo nomine intelligitur apoplexia à principio interno procedens, non verò traumatica.

Ille morbus vix unquam pueros corripit, non rarò hæreditarius est, & tunc etiam levibus insultibus, vertiginosis, cephalalgicis præludit, unde habitualis dicitur Willisio; sæpiùs tamen primus insultus est lethalis, & qui plurimos insultus numerant, non rarò epilepsiam pro apoplexiâ habent;

fatendum tamen apoplexiæ dari insultus instantaneos ex quibus ægri convalescunt hemiplegiâ succedente, qui insultus inter symptomata hemiplegiæ possunt numerari. Præcedunt sæpissimè crapulæ, indigestiones, vini abusus, pathemata gravia, insolatio, & quæcumque sanguinis molem augere, & in cerebro stasim procreare valent. Omnis apoplexia sanguinea est fortis; quam levem vocat Hippocrates pro caro habemus. Apoplexiam autem fortem tollere ut plurimum est impossibile, carum verò non facile: si post primas uberesque phlebotomias apoplecticus hujus speciei ad se non redeat primâ die, de eo conclamatum est.

Apoplectici in positurâ incommodâ majoris angoris signa præbent, saltem respirant cum majori stertore & conatu; ut quidpiam deglutiant, nares constringere opus est, & tunc etiam cum periculo suffocationis deglutiant; sumptâ magnâ dosi emetici quandoque oculos aperiunt, gestu, imò loquelâ dolorem ventriculi, vel intestinorum significant; si verò nil omninò sentiant, nulla spes est.

Insultus apoplectici qui sunt hemiplegiæ prodromi, cum oris distorsione, balbutie, linguæ declinatione ad latus sanum, sanantur sæpissimè; ast apoplexia sanguinea, determinata, vix unquam, licet minus lethalis sit quàm pituitosa. Cadavera ostendunt vasa piæ meningis & plexûs choroidei turgida, quandoque rupta, & sanguinem in sinibus cerebri effusum; quandoque verò, ut vidit Willisius, nullum est vitium conspicuum in cerebro, nec in cerebello.

Curatio à phlebotomiis largis ordiri debet, dein auxilia eadem conveniunt ac apoplexiæ pi-

tuitosæ ; situs capitis sit paululum acclivis , corpore supino ; quò respiratio magis sublimis , & pulsus magis depressus , minùs æqualis , eò mors proximior : pulsus vulgò est mollis , plenus , non frequens.

2. *Apoplexia traumatica ; Apoplexia phlegmonosa* Foresti *obs.* 73.

Ea est quæ à capitis ictu , vulnere , contusione , validâ commotione , cranii fracturâ , lapsu ex alto , &c. dependet.

In eâ post ictum subito æger concidit , velut exanimis ; interea ad se reversus ingesta vomitu rejicit , sanguinem ex naribus , auribusve fundit ; dein pulsus resurgit , frequens , vehemens evadit , calor accenditur , apoplexia *inflammatoria* est dicta Boerhaavio , quæ utcumque periculi plena , minùs tamen periculosa est quàm sanguinea , seu à principio interno oriunda , si de cætero stertor idem sit ; nam stertor est cæteris paribus mensura periculi.

Curatur largis phlebotomiis , & chirurgicis auxiliis.

3. *Apoplexia temulenta , Yvresse apoplectique* Henr. ab Heers *obs.* 19. Forest. *obs.* 34. *lib.* 14. *Coma soporiferum* Foresti , Ettmuller. *de Temulentia* , pag. 68.

Ea est quæ ab ebrietate dependet , & sanguineam ferè mentitur , ita ut Medicos incautos decipiat , ut patet ex observatione 34. Foresti , & multis aliis ; etenim qui mero , vel spiritu vini , aut cerevisiâ uberius epotis ebrii sunt ad hunc gradum , ita difficulter evigilant , ita graviter stertunt per plures horas , ut nisi per adstantium relatum , vel per vinum vomitione rejectum , aut odorem vinosum anhelitus species morbi pateat ;

illa pro sanguineâ reputetur magno artis scandalo ; illa verò sæpiùs spontè solvitur , nec confundenda cum apoplexiâ sanguineâ , quæ vino deditos utcumque actu sobrios , & abstemios detinet , quæque immedicabilis est.

4. *Apoplexia hysterica* Sydenhami *de passione hysterica* , pag. 409. *dissert. epistolaris* ; *Apoplexia puerperarum* Barbeyracii MS. *Apoplexia vaporosa* Th. Burneti.

Ea est quæ à principio hysteriæ dependet , de quâ sic loquitur Sydenhamus ; quandoque capitis arcem occupans apoplexiam facit , quæ similiter hemiplegiâ solvitur , eam omninò referens apoplexiam quâ tùm ætate , tùm mole corporis grandiores siderantur , & quæ ex eo nascitur , quod cerebri cortice pituitæ copiâ referto , & scatente spirituum animalium meatus ac semitæ intercludantur ; à quâ quidem causâ , quæ feminis hystericis accidit apoplexia , oriri nullatenus videtur , cùm easdem haud infrequens adoriatur confestim à partu , magnâ sanguinis vi simul ejectâ , & vel partui laboriosiori , vel vehementiori alicui animi commotioni debeatur.

Anne huic speciei conveniunt tantum antihysterica ex karabe , lilio Paracelsi , castoreo , cum cardiacis & cephalicis ? Quis eam observavit & descripsit præter Sydenhamum ? Apoplexia vaporosa & hypochondriaca , quam memorat D. d'Applès Lausanensis Medicus apud Burnetum , videtur potius arthritica.

Vide apoplexiam melancholicam P. Foresti *obs.*

5. *Apoplexia arthritica* Musgravii , *cap. 15. pag. 129.*

Ea est quæ arthriticos aggreditur dolore pedum subito evanescente , & accedentibus verti-

gine, cephalalgia, similibusque symptomatis.

Ea exigit remedia sanguinea, deinde verò sinapismos pedibus admotos ad revocandam arthritidem. *Vide* hujus historias plures loco citato, cum curâ.

6. *Apoplexia exanthematica. An scorbutica* Mangeti *Biblioth.* & Eugalenii apud Sennertum *de Scorbuto*?

Ea est quæ morbis exanthematicis repulsis, ut erysipelati, trichomati, &c. supervenit.

Videatur Stabel. *de Plicâ Polonicâ histor.* 12. qui vidit à resectâ plicâ non rarò supervenisse cephalæam, febrem, delirium phreniticum, deinde verò soporem altum cum stertore.

Consulatur etiam Schenckius *de plicâ*.

Vidi apoplecticos olim herpetibus obnoxios temperamenti calidi & sicci, sensibilis textûs, alvo constipatos, dùm sani erant, in quibus curandis dyscrasie ratio habenda erat, saltem in prophylaxi, & errant illi qui omnia laxa, inertia, frigidaque incusant in hoc morbo. Fateor illas principiorum diversitates in apoplexiâ actuali curandâ parvi esse momenti, ob lethalitatem hujus morbi; verum, iterum dico, ad prævertendam apoplexiam causarum proegumenarum varietas est attendenda.

Apoplexia scorbutica à Mangeto descripta ad asphyxiam magis accedit, quàm ad apoplexiam.

7. *Apoplexia pituitosa* Sennerti *de Apopl.* Boneti *Sepulchret. ab obs.* 28. ad 52.

Ea est quæ ab ipso initio stipatur pulsu debili, faciei pallore, calore imminuto, quæque utplurimum senes, cacochymos, debiles, pituitosos, aggreditur.

Ex eo quod in cadavere sinus cerebri aquâ

turgidi reperiantur, non sequitur apoplexiam ab illo sero fuisse inductam, cum ubi infarctus est vasorum sanguiferorum, ibi lymphæ facile è vasis suis elabatur, & quò longiori post obitum tempore fit extispicium cadaveris, eò uberius est ut plurimum feri effusi copia: vidi hydrocephalos ingentes sine apoplexiâ, viderunt & alii; verum tamen hæc species omnium est funestissima, quia labem inveteratam in cerebro, ac sæpius ætatem senilem supponit, in quibus casibus facultas motrix quæ sola morbis medetur, efficaciter est effeta & languida; si tamen à potu aquæ copiosiori, ut in usu aquarum acidularum evenit, ortum ducat; si structura corporis sit robusta, & natura vegeta, tunc accedente hemiplegiâ, vel linguæ paralyfi quidam evadunt.

In curandâ hac specie vix phlebotomia potest adhiberi, aliunde præstantissimum remedium; ab emeticis magnâ dosi adhibitis ordiendum est, portiones catharticæ acres, & efficaces citò post propinentur, vesicatoria, cucurbitulæ, clysteres ex vino emetico, nicotianæ fumo succedant; interea salia volatilia, elixiria cephalica, cardiaca præscribantur. *Vide* curationes Illustr. Professoris Lazerme.

Si superveniat hemiplegia, tunc ptisanis aperientibus sudorificis & catharticis per plures dies continuandis utendum, usquequò æger rhedam ingredi queat, & ad thermas Bellilucanas, aut similes deferri, ubi aquas per triduum bibat, addito sale cathartico, dein per aliquot dies ducias in fonte, vel in cupâ excipiat, capite potissimum & spina dorsi; utatur pro potu deinde decocto chinæ, falsæparillæ, & similibus.

8. *Apoplexia epileptica* Lancisii *de mortib. subit. cap. 8.*

Ea est species quæ, observante Hippocrate *libr. de glandulis*, initium ducit ab insultu epileptico brevissimo, & quæ quâdam convulsione utut non conspicuâ stipatur; illa verò spontè non rarò solvitur, sed si attendat Medicus, is propiciet vel mandibulam, vel digitum, vel abdominis musculos spâsmo tentatos: dantur tamen in quibus partem convulsam invenire non est obvium; erraret certè qui stertentem epilepticum pro apoplectico haberet, cùm valida quæ mox præcessit concussio pectoris, & antea totius corporis fatis clarè epilepsiam declaret.

Ramazzinus, *libro de morbis artificum, cap. 1.* asserit metalli fossiores apoplexiæ esse obnoxios; verum licet plures viderim Alesix minerarum plumbi fossiores obnoxios hemiplegiæ & tremori, nec vidi, nec audivi illos præ aliis hominibus esse apoplexiæ ab hoc principio oriundæ obnoxios; hoc itaque inquirendum restat: curatio verò per mochlica quibus utuntur Parisini in rachialgiâ, haud dubiè in apoplexiâ rachialgicâ conveniret, omissis tamen narcoticis.

9. *Apoplexia febrilis.* Vide Werlhof. *obs. de febr. pag. 21.*

Ea est quæ paroxysmum febris remittentis, aut intermittentis comitatur, sopore alto, & stertore stipata.

Signa sunt prænuncia. 1°. Præcedit in primo vel secundo paroxysmo suavis somnolentia, aut stupiditas capitis, vel leve delirium ægris etiam orthostadis. 2°. Urina crassa, subfusca, lixivialis, fetens, innatanti pinguedine cum frequenti

miſturitione aut dyſuriâ. 3°. Sanguis extractus floridus interdum coloris variegati, cum cruſtâ vel pleuriticâ, vel gelatinosâ, quandoque vermiculos aſcarides fundens, vel cucurbitinos. 4°. Sæpè præcedit hepatalgia. 5°. Vel cardialgia. 6°. Præceſſit sæpè catharticum medicamentum præmaturè exhibitum, ſeu ante ſigna coctionis, aut materiâ non turgente datum. 7°. Vel præceſſere remedia vel potulenta ſpirituosa, antifebrilia calidiora, ut lilium, olea deſtillata, &c. 8°. Demum ex violentiâ inſultus febrilis ob hæmorrhoides, ſcabioſum virus ſuppreſſum, errores in victu, &c.

Hæc in tritæophiâ & tertianâ frequentia ſunt, & tertius paroxyſmus apoplexiam, vel carum inferre ſolet sæpius lethalem.

Apoplexiam quidem iſtam, maximè ſi febris inflammatoria ſit, nec typhomaniam ſanare facile eſt; verum ante tertium paroxyſmum hujus febris, ea præverti poteſt, non remediis generalibus, ut phlebotomiâ, emeticis, catharticis, veſicatoriis, at prompto, largoque uſu kinkinæ. *Vide* curam fuſè apud Werlhofium, eximium meritòque celebrem Practicum Hannoveranum, & quæ de caro febrili ſcripſimus.

De hoc morbo legatur Morton. *Pyretologiæ* pag. 33. & 75. Hic morbus ratione curationis non differt à typhomaniâ febricoſâ, & caro febrili.

10. *Apoplexia ſuſpirioſa* D. Cuſſon.

Morbum apud puerulos *Salviæ* aliquot abhinc annis familiarem obſervavit D. Cuſſon; illi poſt fugacem ecclampsiam incidebant in ſoporem altum & perſeverantem, in quo nulla ſenſus indicia, nullam artuum rigiditatem, aut motionem exerebant; reſpiratio erat rariffima, & quâlibet ex-

458 GENERA ET SPECIES, &c.

piratione suspiriosa, facies simul pallidula, corpus frigidulum, turgidulum.

Phlebotomia non indicabatur, emeticum vinum ad semiunciam assumptum vomitum & diarrhoeam felicem excitabat; dein cathartica & vesicatoria pone aures, curationem intra paucos dies absoluebant, ita ut nullus fato cederet.

An cari suspiriosi nomine rectius insigniretur hic morbus?

11. *Apoplexia polyposa* Oosterdyk Schacht. *Inst. tit. Med. pract.*

Ea est quam præcedunt frequens cordis palpitatio, vasorum colli vibratio, pulsus maximè irregularis, vertigo tenebricosa, respiratio difficilis, præsertim ad motum corporis, aërisve calorem increescens, quæque inde censetur oriri à polyposâ concretione.

Curatio ad prophylaxim tantum valet, eaque repetenda videtur à phlebotomiâ, usu nitri, camphoræ, feri lactis; verùm desunt observationes quæ diagnosim illustrent, & curam dirigant.

INDEX

NOMINUM GENERICORUM, SPECIFICORUM ET SYNONYMORUM

Quæ in Tomi secundi parte secundâ
reperiuntur.

A.			
A		proximorum ,	278
DIPSIA ,	330	lufcorum ,	283
AGHEUSTIA ,	298	absoluta ,	285
febrilis ,	299	hydrophthalmica ,	287
paralytica ,	ibid.	<i>Amblyosmos</i> ,	285
<i>Agrypnocoma</i> ,	424	<i>Amblytes</i> ,	ibid.
<i>Algor</i> ,	69	ANÆSTHESIA ,	319
<i>Amarry</i> ,	99. 443	à spinâ bifidâ ,	ibid.
AMAUROSIS ,	289	plethorica ,	320
traumatica ,	290	nascentium ,	ibid.
pituitosa ,	ibid.	<i>Analepsia</i> ,	86
scrophulosa ,	ibid.	ANAPHRODISIA ,	330
plethorica ,	ibid.	à paralyfi ,	331
congenita ,	291	gonorrhœica ,	ibid.
à synchyfi ,	292	magica ,	ibid.
à myofi ,	ibid.	à mariscis ,	332
à spasmo ,	ibid.	ab urethrâ ,	ibid.
foricariorum ,	293	<i>Anaudia</i> ,	334
venerea ,	294	<i>Anchiloblepharos</i> ,	252
exanthematica ,	ibid.	<i>Anepithymia</i> ,	321
à narcoticis ,	295	ANGINA ,	194
intermittens ,	ibid.	bronchus ,	195
rachialgica ,	ibid.	Loweriana ,	196
hysterica ,	ibid.	calculosa ,	198
AMBLYOPIA ,	261	à deglutitis ,	ibid.
crepuscularis ,	264	à laqueo ,	ibid.
meridiana ,	268	schirrosa ,	200
diffitorum ,	270	suppuratoria ,	ibid.
		venerea ,	201

INDEX NOMINUM		GENERICORUM,	
hysterica,	201	epileptica,	456
hydrophobica,	<i>ibid.</i>	febrilis,	456
nasalis,	202	suspiriosa,	457
exanthematica,	203	<i>Apopsychia</i> ,	389
scorbutica,	<i>ibid.</i>	<i>Aqua</i> ,	241
thymica,	<i>ibid.</i>	ASPHYXIA,	401
polyposa,	<i>ibid.</i>	immerforum,	402
anevrismatica,	204	à fumis,	<i>ibid.</i>
bronchocelica,	<i>ibid.</i>	à musto,	403
<i>Anhelationes</i> ,	111	suspenforum,	<i>ibid.</i>
ANOREXIA,	322	congelatorum,	404
paralytica,	323	cataleptica,	405
pituitosa,	324	à pathemate,	406
plethorica,	325	hysterica,	<i>ibid.</i>
febrilis,	<i>ibid.</i>	à mephytide,	407
melancholica,	326	sideratorum,	409
biliosa,	327	foricariorum,	<i>ibid.</i>
cachectarum,	<i>ibid.</i>	ASTHENIA,	377
exhaustorum,	<i>ibid.</i>	Pannonica,	378
à saburrâ,	328	Virginica,	379
mirabilis,	<i>ibid.</i>	ab hydrocephalo,	<i>ibid.</i>
Neophytorum,	329	scorbutica,	380
arthritica,	<i>ibid.</i>	cachectica,	<i>ibid.</i>
ANOSMIA,	296	clorotica,	<i>ibid.</i>
catarrhalis,	297	à pathematis,	381
ab ozænâ,	<i>ibid.</i>	febrilis,	<i>ibid.</i>
à polypo,	<i>ibid.</i>	ossifraga,	<i>ibid.</i>
sypilitica,	<i>ibid.</i>	ab osteosarcosi,	382
verminosa,	<i>ibid.</i>	ab inanitione,	<i>ibid.</i>
à siccitate,	<i>ibid.</i>	hysterica,	<i>ibid.</i>
paralytica,	298	sypilitica,	383
<i>Antiglaucoma</i> ,	247	hydrocephalica,	384
<i>Aphonia</i> ,	334	abstinentium,	385
APNŒA,	443	infantum,	<i>ibid.</i>
APOMYTTOSIS,	42	Americana,	387
APOPLEXIA,	449	ASTHMA,	168
sanguinea,	450	humidum,	169
traumatica,	452	convulsivum,	173
temulenta,	<i>ibid.</i>	hystericum,	174
hysterica,	453	hypochondriacum,	<i>ibid.</i>
arthritica,	<i>ibid.</i>	arthriticum,	175
exanthematica,	454	à polypo cordis,	176
pituitosa,	<i>ibid.</i>	pulverulentorum,	<i>ibid.</i>

SPECIFICORUM ET SYNONYMORUM:

stomachicum ,	<i>ibid.</i>
à gibbo ,	177
equinum ,	<i>ibid.</i>
exanthematicum ,	178
metallicum ,	<i>ibid.</i>
cachecticum ,	179
venereum ,	<i>ibid.</i>
plethoricum ,	<i>ibid.</i>
catarrhale ,	180
pneumodes ,	<i>ibid.</i>
hypochondriacum ,	181
convulsiuum ,	<i>ibid.</i>
<i>Atechnia</i> ,	330

B.

B <i>Aillement</i> ,	136
<i>Balbuties</i> ,	345
<i>Barycoia</i> ,	306
B <i>ERIBERIA</i> ,	109
Indica ,	<i>ibid.</i>
spuria ,	310
<i>Blefitas</i> ,	344
<i>Blepharoptosis</i> ,	252
<i>Boiteux</i> ,	66
<i>Bronchos</i> ,	352

C.

C <i>Aducus</i> ,	186
<i>Cacitas</i> ,	289
C <i>ALIGO</i> ,	250
à symblepharosi ,	251
ab anchiloblepharo ,	252
à blepharoptosi ,	<i>ibid.</i>
à pacheablepharosi ,	253
à nephelio ,	<i>ibid.</i>
à leucomate ,	254
à lupiâ ,	255
à sarcomate ,	256
à cancro ,	<i>ibid.</i>
ceratocele ,	<i>ibid.</i>
ab staphylomate ,	257

à pterygio ,	<i>ibid.</i>
hyposphagma ,	258
venerea ,	259
hypoæma ,	<i>ibid.</i>
lactea ,	<i>ibid.</i>
à rhytidosi ,	<i>ibid.</i>
ab ectasi ,	260
à synilefi ,	<i>ibid.</i>
à myosi ,	<i>ibid.</i>
<i>Cardiogmus</i> ,	58. 65
<i>Cardionchus</i> ,	396
C <i>ARPHOLOGIA</i> ,	40
delirantium ,	<i>ibid.</i>
spasmodica ,	41
C <i>ARUS</i> ,	436
spontaneus ,	437
febrilis ,	438
febricosus ,	439
ischuriosus ,	441
traumaticus ,	<i>ibid.</i>
arthriticus ,	442
verminosus ,	<i>ibid.</i>
variolosus ,	<i>ibid.</i>
hystericus ,	443
à plumbagine ,	445
à pathemate ,	<i>ibid.</i>
ab insolatione ,	<i>ibid.</i>
hypochondriacus ,	<i>ibid.</i>
à narcoticis ,	446
à frigore ,	447
ab hydrocephalo ,	448
<i>Nystagmus</i> ,	<i>ibid.</i>
C <i>ATALEPSIS</i> ,	414
hystérica ,	415
verminosa ,	417
à fumo ,	418
à menostasiâ ,	<i>ibid.</i>
melancholica ,	<i>ibid.</i>
delirans ,	<i>ibid.</i>
quartanaria ,	419
C <i>TAPHORA</i> ,	432
fomnolentia ,	433
coma ,	<i>ibid.</i>

INDEX NOMINUM GENERICORUM,

scorbutica,	434	dolorifica,	25
arthritica,	435	scorbutica,	25
exanthematica,	<i>ibid.</i>	paralytica,	26
hydrocephalica,	<i>ibid.</i>	rachialgica,	<i>ibid.</i>
chronica,	<i>ibid.</i>	Bohemica,	<i>ibid.</i>
timor,	<i>ibid.</i>	arthritica,	27
CATARACTA,	241	catarrhalis,	<i>ibid.</i>
vera,	245	CONVULSIO,	42
virgata,	<i>ibid.</i>	ab inanitione,	43
purulenta,	<i>ibid.</i>	à nervi puncturâ,	45
argyrias,	246	febrilis,	46
clavata,	<i>ibid.</i>	à capitis ictu,	47
luxata,	<i>ibid.</i>	ab hydrocephalo,	<i>ibid.</i>
à synchyfi,	247	nephralgica,	48
antiglaucoma,	<i>ibid.</i>	Suecana,	<i>ibid.</i>
glaucoma,	248	à rubigine,	49
membranacea,	<i>ibid.</i>	Indica,	50
secundaria,	249	abdominis,	<i>ibid.</i>
Catarrhus,	183. 209	universalis,	51
CATOCHUS,	34	habitualis,	<i>ibid.</i>
holotonicus,	<i>ibid.</i>	ab ustilagine,	52
cervinus,	35	ab onanismo,	53
cutaneus,	36	Convulsiones,	5
scorbuticus,	<i>ibid.</i>	COPHOSIS,	309
suillus,	37	à meatu,	313
Chasemie,	296	critica,	314
Chauchevielle,	129	à tubâ,	<i>ibid.</i>
CLAUDICATIO,	66	à tympano,	315
à dolore,	<i>ibid.</i>	syphilitica,	316
rachitica,	<i>ibid.</i>	ferosa,	<i>ibid.</i>
à fracturâ,	67	à comate,	317
à luxatione,	<i>ibid.</i>	congenita,	318
à contracturâ,	68	Coqueluche,	156
mutilorum,	<i>ibid.</i>	Coup de soleil,	445
à debilitate,	<i>ibid.</i>	Courte haleine,	160
Cochemar,	128	CRAMPUS,	27
Coleia,	66	idiopathicus,	<i>ibid.</i>
Colotes,	<i>ibid.</i>	sympathicus,	<i>ibid.</i>
Coma,	410. 424	D.	
Congelatio,	405	Danse de St. Guy,	106.
CONTRACTURA,	24		107
hypochondriaca,	25	Debilitates,	227

SPECIFICORUM ET SYNONYMORUM.

<i>Défaillances</i> ,	374
<i>Dégoût</i> ,	298. 322
<i>Deliquium</i> ,	389
<i>Diastrophe</i> ,	21
<i>Douleur de poitrine</i> ,	204
<i>Drapeau</i> ,	257
<i>Dureté d'ouïe</i> ,	299
<i>Dyscinesia</i> ,	333
D Y S E C Œ A ,	299
monoton ,	300
à meatu ,	<i>ibid.</i>
à myringâ atonâ ,	301
à myringâ durâ ,	302
à myringâ perforatâ ,	<i>ibid.</i>
à tympani fistulâ ,	303
à tympani hydrope ,	<i>ibid.</i>
à tubâ obstructâ ,	304
syphilitica ,	305
à kinkinâ ,	<i>ibid.</i>
febrilis ,	<i>ibid.</i>
D Y S P N O E A ,	160
pituitosa ,	161
à tuberculis ,	162
calculosa ,	<i>ibid.</i>
ab hydatidibus ,	163
à steatomatis ,	164
à vomica ,	<i>ibid.</i>
à phisconiâ ,	165
à graviditate ,	<i>ibid.</i>
tympanitica ,	<i>ibid.</i>
rachitica ,	166
à corde ,	<i>ibid.</i>
à pneumatiâ ,	<i>ibid.</i>
ab stomacho ,	<i>ibid.</i>
à liene ,	<i>ibid.</i>
traumatica ,	<i>ibid.</i>
scorbutica ,	167
Galenicâ ,	<i>ibid.</i>
à gastrocele ,	<i>ibid.</i>
scorbutica ,	168

E.	
E Brouement ,	42
<i>Ecclactisma</i> ,	73
E C C L A M P S I A ,	<i>ibid.</i>
typhodes ,	<i>ibid.</i>
verminosa ,	75
parturiensium ,	<i>ibid.</i>
à doloribus ,	77
à saburrâ ,	<i>ibid.</i>
ab ischuriâ ,	<i>ibid.</i>
plethorica ,	78
ab inanitione ,	<i>ibid.</i>
traumatica ,	<i>ibid.</i>
exanthematica ,	<i>ibid.</i>
ab atropâ ,	79
parturientium ,	<i>ibid.</i>
à dentitione ,	80
ab hydrocephalo ,	<i>ibid.</i>
febricosa ,	82
exanthematica ,	<i>ibid.</i>
ab œnanthe ,	83
à phellandrio ,	<i>ibid.</i>
à coriariâ ,	85
<i>Ectasis</i> ,	260. 401
<i>Edeme</i> ,	161
<i>Elaphia</i> ,	35
<i>Emprosthotonus</i> ,	30
E M P Y E M A ,	221
à peripneumoniâ ,	223
à vomica ,	<i>ibid.</i>
pleuræ ,	<i>ibid.</i>
mediastini ,	<i>ibid.</i>
diaphragmatis ,	224
<i>Enrouement</i> ,	352
E P H I A L T E S ,	128
plethorica ,	130
stomachica ,	131
ex hydrocephalo ,	<i>ibid.</i>
verminosa ,	132
tertianaria ,	<i>ibid.</i>

INDEX NOMINUM GENERICORUM,

hypochondriaca ,	133
<i>Epibole</i> ,	128
EPILEPSIA ,	86
plethorica ,	92
cachectica ,	<i>ibid.</i>
stomachica ,	93
uterina ,	<i>ibid.</i>
simulata ,	94
pedisymptomatica ,	<i>ibid.</i>
à pathemate ,	96
sympathica ,	<i>ibid.</i>
febrilis ,	97
à dolore ,	<i>ibid.</i>
exanthematica ,	98
syphilitica ,	<i>ibid.</i>
traumatica ,	<i>ibid.</i>
<i>Epilegia</i> ,	360
<i>Eternument</i> ,	134
<i>Estomac glaireux</i> ,	324
EXTASIS ,	420
catoche ,	421
resoluta ,	<i>ibid.</i>
cataleptica ,	422
equina ,	423

F.

F <i>Ièvre syncopale</i> ,	399
<i>Foiblesse</i> ,	239. & seq.
<i>Frigiditas</i> ,	327
<i>Frigus</i> ,	69

G.

G <i>Ambarot</i> ,	25
<i>Glaucoma</i> ,	241
<i>Glaucosis</i> ,	<i>ibid.</i>
<i>Glossolysis</i> ,	336
<i>Goute sereine</i> ,	289
<i>Granchio</i> ,	27
<i>Grassegement</i> ,	343
<i>Gutta opaca</i> ,	241
<i>Gutta serena</i> ,	289

H.

H <i>Emeralopia</i> ,	264
HEMIPLEGIA ,	360
transversa ,	363
spasmodica ,	364
syphilitica ,	<i>ibid.</i>
scrophulosa ,	365
exanthematica ,	<i>ibid.</i>
ex apoplexiâ ,	<i>ibid.</i>
intermittens ,	366
traumatica ,	367
serosa ,	<i>ibid.</i>
apostematodes ,	368
ex epilepsiâ ,	<i>ibid.</i>
arthritica ,	<i>ibid.</i>
purpurea ,	369
simulata ,	<i>ibid.</i>
saturnina ,	<i>ibid.</i>
<i>Hemiplexia</i> ,	360
<i>Hippus</i> ,	39
<i>Hoquet</i> ,	138
<i>Horripilatio</i> ,	69
<i>Horror</i> ,	<i>ibid.</i>
<i>Hydrophthalmia</i> ,	287
<i>Hydropisie</i> ,	212. 287
HYDROTHORAX ,	212
chylosus ,	213
ab omento ,	214
vulgaris ,	<i>ibid.</i>
acutis succedens ,	216
hydatidosus ,	217
mediastini ,	218
pleuræ ,	219
pericardii ,	210
<i>Hyperauxesis</i> ,	260
<i>Hypochoysis</i> ,	259
<i>Hypocophosis</i> ,	299
<i>Hypohæma</i> ,	259
<i>Hyposphagma</i> ,	258
<i>Hypopyon</i> ,	

SPECIFICORUM ET SYNONYMORUM.

<i>Hypopyon</i> ,	258	<i>Leucoma</i> ,	254
H Y S T E R I A ,	99	<i>Lipothymie</i> ,	389
verminosa,	101	<i>Louche</i> ,	283
chlorotica,	102	<i>Ludibria fauni</i> ,	129
à menorrhagiâ,	103	<i>Lusciositas</i> ,	283
à leucorrhœâ,	104	<i>Luscitas</i> ,	6. 283
emphractica,	105		
libidinosa,	106		
stomachica,	<i>ibid.</i>		

I.

I <i>mpuissance</i> ,	330
<i>Inappetentia</i> ,	322
<i>Incubus</i> ,	129
<i>Iotacismus</i> ,	346
<i>Ischnophonia</i> ,	343

K.

K <i>asmodia</i> ,	136
---------------------------	-----

L.

L <i>agophtalmus</i> ,	9
<i>Lallatio</i> ,	344
<i>Lambdacismus</i> ,	<i>ibid.</i>
<i>Languor</i> ,	377
L E I P O T H Y M I A ,	389
à pathemate,	390
stomachica,	<i>ibid.</i>
<i>Léthargie</i> ,	410. 428
L E T H A R G U S ,	428
à febre,	429
pulmonicus,	<i>ibid.</i>
à narcoticis,	<i>ibid.</i>
traumaticus,	400
cephaliticus,	430
arthriticus,	431
à frigore,	432

Tom. II. Part. II.

M.

M <i>al caduc</i> ,	86
<i>Mal de cerf</i> ,	35
<i>Mal de mere</i> ,	99. 443
<i>Marcor</i> ,	436
<i>Meteorismus</i> ,	183
<i>Mogilalia</i> ,	345
<i>Mors subita</i> ,	436
<i>Muë</i> ,	348
<i>Mutacismus</i> ,	345
M U T I T A S ,	334
à glossolyfi,	336
traumatica,	337
à narcoticis,	338
elinguium,	<i>ibid.</i>
à ficcitate,	339
spasmodica,	<i>ibid.</i>
proæretica,	<i>ibid.</i>
furdorum,	<i>ibid.</i>
<i>Myopia</i> ,	270
<i>Myopismus</i> ,	<i>ibid.</i>
<i>Myosis</i> ,	260

N.

N <i>asitas</i> ,	346
<i>Nephelium</i> ,	253
<i>Nyctalopia</i> ,	264. 268
N Y S T A G M U S ,	38
epilepticus,	<i>ibid.</i>
bulbi,	39
catarrhalis,	<i>ibid.</i>

G g

INDEX NOMINUM GENERICORUM,

O.

O bscurcissement ,	250
O BSTIPITAS ,	22
renuens ,	23
annuens ,	ibid.
catarrhalis ,	ibid.
gibbosa ,	ibid.
lateralis ,	ibid.
spasmodica ,	24
O bstructiones ,	387
O ffuscatio ,	289
O nglet ,	257
O pisthotonos ,	30
O RTHOPNOEA ,	183
peripneumonica ,	184
cardiaca ,	185
spasmodica ,	ibid.
hysterica ,	186
hydrothoracica ,	187
à pinguedine ,	ibid.
à vomica ,	ibid.
ab anevrismate ,	188
à deglutitis ,	ibid.
à bronchocele ,	ibid.
à gastrocele ,	ibid.
ab hydropneumoniâ ,	189
ab empyemate ,	ibid.
traumatica ,	ibid.
ab antipathiâ ,	ibid.
à vaporibus ,	190
à vermibus ,	ibid.
à lipomate ,	ibid.
ab inanitione ,	191
febricosa ,	ibid.
pseudoperipneumonia ,	192
scorbutica ,	193
ab hydrocephalo ,	194
variolosa ,	ibid.
O SCEDO ,	136
partûs ,	137

febrilis ,	ibid.
stomachica ,	ibid.
hysterica ,	138
O steosarcosis ,	382
O uie	307
O xycoia ,	ibid.

P.

P Acheablepharosis ,	253
P almos ,	58
P ALPITATIO ,	ibid.
ab anevrismate cordis ,	59
hysterica ,	60
chlorotica ,	ibid.
à pericardii abscessu ,	ibid.
à polypo ,	61
à polypo finisteriori ,	ibid.
melancholica ,	62
ex aortæ anevrismate ,	ibid.
ab aortæ angustia ,	63
arthritica ,	64
tremula ,	65
P amoiſon ,	391
P ANDICULATIO ,	41
torpidorum ,	ibid.
febricosa ,	ibid.
hysterica ,	42
P ARACUSIS ,	305
barycoia ,	306
oxycoia ,	307
duplicata ,	ibid.
Willisiana ,	308
P aracynanche & P arasynanche ,	194
P ARALYSIS ,	355
plethorica ,	357
rachialgica ,	ibid.
metallariorum ,	ibid.
rheumatica ,	358
traumatica ,	ibid.
scrophulosa ,	ibid.

SPECIFICORUM ET SYNONYMORUM.

scorbutica,	358	arthritica,	208
Polonica,	ibid.	rachitica,	ibid.
febrilis,	359	catarrhalis,	ibid.
biliosa,	ibid.	febricola,	209
serosa,	ibid.	miliaris,	ibid.
P ARAPHONIA,	346	ex abscessu,	ibid.
puberum,	348	ab ossiculo,	ibid.
nasalis,	351	<i>Plomb,</i>	409
catarrhalis,	352	<i>Pnigalion,</i>	128
ulcerosa,	353	<i>Pnigamon,</i>	ibid.
gutturalis,	354	<i>Pnix,</i>	443
stertens,	ibid.	<i>Podagra,</i>	16. 18
sibilans,	355	<i>Point de côté,</i>	204
à polypo,	ibid.	<i>Pousse,</i>	163. 177
P ARAPLEXIA,	370	<i>Præfocatio,</i>	186
rheumatica,	ibid.	P RIAPISMUS,	28
sanguinea,	371	dysuricus,	ibid.
à spinâ bifidâ,	ibid.	gonorrhœicus,	ibid.
traumatica,	372	à frigore,	ibid.
rachialgica,	ibid.	P SELLISMUS,	342
intermittens,	373	ischonophonia,	343
syphilitica,	374	rottacismus,	ibid.
<i>Pam,</i>	31	lambdacismus,	344
<i>Passion hystérique,</i>	99	traulotes,	ibid.
<i>Percussio,</i>	436	balbuties,	345
<i>Peripneumonia,</i>	192	mogilalia,	ibid.
<i>Phriciasis,</i>	69	metallicus,	ibid.
<i>Phrice,</i>	ibid.	iotacismus,	346
<i>Pladarotes,</i>	255	nasitas,	ibid.
<i>Pleuritis,</i>	204	<i>Pterygium,</i>	257
P LEURODYNE,	ibid.	<i>Pulmonaria,</i>	180
plethorica,	ibid.		
verminosa,	205		
rheumatica,	ibid.		
flatulenta,	ibid.		
venerea,	206		
hysterica,	ibid.		
à cochyliâ,	ibid.		
phtisica,	207		
à spasmate,	ibid.		
ex anevrismate,	ibid.		
scorbutica,	208		

R.

R Aliment,	159.	354
<i>Rampe,</i>		27
<i>Raucedo,</i>		352
R HEUMA,		209
<i>Rhigos,</i>		69
R IGOR,		ibid.
febrilis,		ibid.

G g ij

INDEX NOMINUM GENERICORUM.

catarrhalis ,	69
à purulentiâ ,	71
à pathemate ,	<i>ibid.</i>
à frigore ,	72
tertianarius ,	<i>ibid.</i>
febricosus ,	<i>ibid.</i>
<i>Risus caninus</i> ,	20
<i>Ronchos</i> ,	159 354.
<i>Ronflement</i> ,	159. 354.
<i>Rottacismus</i> ,	343

S.

S Anglot ,	138
Sarrete ,	12
S CELOTYRBE ,	106
choræa Viti ,	107
festinans ,	108
Scorbut ,	385
Scordinema ,	41
Sibilus ,	355
Sifflement ,	ibid.
Silentium ,	339
Singultus ,	138
accidentalis ,	139
à gulâ ,	ibid.
ab acrimoniâ ,	ibid.
arthriticus ,	140
exanthematicus ,	ibid.
inflammatorius ,	ibid.
typhodes ,	141
ab inanitione ,	142
epileptico-maniacus ,	143
à pressione ,	ibid.
periodicus ,	ibid.
à vulnere ,	144
cachecticus ,	ibid.
hypochondriacus ,	145
Soubresaut ,	57
Spasmos ,	42
Staphyloma ,	256

STERNUTATIO,	134
catarrhalis,	ibid.
rubeolosa,	ibid.
à ptarmicis,	ibid.
à vermibus,	ibid.
spontanea,	ibid.
periodica,	135
epidemica,	ibid.
critica,	ibid.
STERTOR,	159
<i>Stertor</i> ,	354
STRABISMUS,	6
à luscitate,	ibid.
vulgaris,	7
Buffonii,	8
spasmodicus,	ibid.
à paralyfi,	9
catarrhalis,	ibid.
symptomaticus,	ibid.
lagophthalmus,	ibid.
myopum,	10
æquinoctialis,	ibid.
caligantium,	11
à cryftallino,	ibid.
<i>Strangulatio uterina</i> ,	186
<i>suspensorum</i> ,	498
STRIDOR,	15. 16
STUPOR,	436
SUBETH,	433
SUBSULTUS,	57
SUCCUBUS,	129
SUFFOCATIO,	183
SUFFUSIO,	241
SUGILLATIO,	258
SURDASTRI,	299
SURDITAS,	309
SUSPIRIUM,	168
SYDERATIO,	409. 449
SYNCHYSIS,	292
SYNCOPE,	391
ab inanitione,	392

SPECIFICORUM ET SYNONYMORUM.

à dolore ,	394	Temulentus ,	54
febrilis ,	ibid.	à coffea ,	55
à phlebotomiâ ,	395	Metallurgorum ,	ibid.
plethorica ,	ibid.	coactus ,	56
hysterica ,	396	vertiginosus ,	ibid.
à cardioncho ,	ibid.	ab hydrocephalo ,	ibid.
à polypo ,	397	tendinum ,	57
ab antipathiâ ,	ibid.	scorbuticus ,	ibid.
à veneno ,	ibid.	paralytodes ,	ibid.
ab apostematis ,	ibid.	à saburrâ ,	ibid.
ab hydrocardiâ ,	398	à plethorâ ,	ibid.
stomachica ,	ibid.	à pathemate ,	58
ab sphacelo ,	ibid.	T R I S M U S ,	11
scorbutica ,	399	nascentium ,	12
arthritica ,	ibid.	traumaticus ,	14
febricosa ,	ibid.	inflammatorius ,	15
Synisefis ,	260	verminosus ,	ibid.
		equinus ,	16
T.		crepitans ,	ibid.
T Emulencia ,	452	hypochondriacus ,	ibid.
T E T A N U S ,	29	arthriticus ,	ibid.
tonicus ,	ibid.	febrilis ,	ibid.
emprosthotonicus ,	30	capistratus ,	17
opisthotonicus ,	ibid.	occipitalis ,	ibid.
holotonicus ,	31	maxillaris ,	ibid.
Indicus ,	32	dolorificus ,	18
lateralis ,	33	catarrhalis ,	20
syphiliticus ,	ibid.	cynicus ,	ibid.
verminosus ,	34	cynogelos ,	ibid.
traumaticus ,	ibid.	sardonicus ,	21
Tic ,	11. 39	diastrophe ,	ibid.
Timor ,	435	Tromos ,	53
Tiraillement ,	41	T U S S I S ,	145
Torpor ,	436	catarrhalis ,	146
Torticolis ,	22	hysterica ,	ibid.
Torture ,	53	sicca ,	ibid.
Traulotes ,	344	accidentalis ,	147
Tremblement ,	53	simulata ,	ibid.
T R E M O R ,	ibid.	stomachalis humida ,	ibid.
à debilitate ,	54	stomachalis sicca ,	150
senilis ,	ibid.	gutturalis ,	ibid.
		hepatica ,	151
		ferina ,	ibid.

INDEX NOM. GENER. SPECIFIC. ET SYNONYM.

à dentitione , 152
 metallicularum , *ibid.*
 gravidarum , *ibid.*
 hæmoptoica , 154
 à polypo , 155
 phthifica , *ibid.*
 convulsiva , 156
 rheumatica , 157
 arthritica , 158
Tux , 145
TYPHOMANIA , 424
 febricola , *ibid.*
 continua , 426
 agrypnocoma , 427

verminosa , 427
 Martinicana , 428

V.

V Apeurs , 446
 Vaternus , 410
 Visus , 261. 264. 268
 Vuë , 261. 273
 Vomica , 164

Y.

Y Vresse , 452

XXXXX (5 Bde) X.87

Boissier de la Croix de Sauvages, François, 1706-1767

Nosologia methodica sistens morborum classes, genera et species, juxta
Sydenhami mentem & botanicorum ordinem

Bd.: 2,2

Amstelodami 1763

Path. 1121-2,2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10474490-6